

Tar Károly

Kavart kevert

Válogatott kisprózák

TARTALOM

RÉGI MILYEN IDŐK

A mackó környéke
Hány óra?
Még egy titok
Magános kopjafa
Nagybátyám: Király!
Minden relatív
Elvégre már felnőtt
Tanácstalan
Páráshoz illően este
A kézen fogva vezetett lány
Karbantartók
Zűrös nap
Nem hagyunk fel a csüggedéssel
Talált pillanat
Ki érti ezt?
A futás
A sült csirke
Rangtalanul
Az aláírás
Furcsa ember
Elszámolás
„Vigyél az öregednek három szál piros rózsát...”
Mostanában ez is könnyebben megy
Béke
Májusi romantika

KÉNYSZERFELSZÁLLÁS

Lesz törvény
Lajos és a komputer
Koordináták vagy kórdináták
Pléhboj
Képeslapok
Egy az egyhez
A szép steward gyönyörű halála
Málé
Az öreg
Mi az, hogy Enyed?
Ábel sokadik hazatérése
Talán csak a számok maradnak

MESE, MESE MÁS

Ami eszembe jut
Karcolat
Végtelen
Egy szuszra

Mesék a változatlanra
Mese
Perpetuum mobile
A rendes ruhájú emberek meséje

KOLLÉGIUMI TÖRTÉNETEK

Sajnálatok
Koncz Rudi bosszúja
A csattogtató
Történelmi bomba
Szóagyag
Monsieur
Panoptikum

KUTYAÉLET

1-20 kazetta
A 1987-es kórterem
Altatódal
Bög Viola Társaság
Gyanú
Gyilkosok
Piacról él az ember
Nem királyi többes
A Vízhányó dosszié
Miért ölt bolhát Málé Pali cukorgyári
lakatos?
Regény
Kaland az átjáróban
Melyik végét fogjuk
A nagy síkság lakói
Helyreigazítás
Gyáva zseni
Marketing
Utcai ismerkedés
Első oldali hír
Felhívás
Kutyagumi
Mindent a maga idejében

TÓTÁGASBAN

A folytatás
Feladat
Az elmaradt játszma
Három pont
Beszéljünk a halakról
Kiszámíthatatlan
Van ez így!

Az ember lusta állat
Szókimondók
Most ébredek fel
Kétezer év után
Visszaszámolás
Mesto
Utánpótlás
Döntő érv
Végzetes találkozás
Egy szemüveges fiú portréja
Kora reggeli pillantás
Bizalom
Próba
Egy kis ráadás
Ruhadarabok
A nagy várakozás
Rend a lelke
Korhű társalgás
Meddő
Torzó
Könnyű nekünk
Fix menü
Szavatartó ember
Féllábon
Makacs ember
Makacs asszony
Özvegységre készülve
Kimondhatatlanul értjük egymást
Nagy fák sorsa

Régi függelék
Ó, istenem!
Örök életre készülve
A király halála
A nagy kérdőjel
Nehéz kezdet
Közéleti hírek
Kötélen
Tele vagyunk gátlásokkal
Örkény után
Recept
Javaslat a totális szennyeződés elkerülésére
Kérdőív

KAVART KEVERT

Dupla kevert
Társítások
Keveredünk
Süket párbeszéd
Távoli
Kérdőjelek
Efné Téből
A kocsiban
Két deci - tisztán
Amikor Péter soros volt
Búcsú
A hintaszék halála
Percről percre

RÉGI MILYEN IDŐK

A mackó környéke

A főszolgabíró házmesterének fia minden nyári reggel kinn szobrozott a cirádás kovácsoltvas kapu egyik kőoszlopa előtt. Hét óra tájban már odasütött az utca túloldalán, a gyümölcsfák sűrű lombjai mögül előbukkanó nap. A fák előterében, a sima téglalapokból kialakított modern épület tágas márványteraszán a spanyolosan korom hajú operadíva vendégei vidám röffenésekkel éppen visszavonultak a villa belsejébe. A fiú reggeli hűvös csöndben, szem-lehunyva élvezte a cirógató meleget, miközben csikókályhájuk sütőjéből a prézlinek félretett száraz kenyérdarabok közül elcsent ínycsiklandó rágcsált.

A szolgálatos rendőr, tisztaság-ellenőrző körútjának befejezéséhez közel, valahol fenn járt már az utca végén, ahol a temetőkert mellett balra kanyarodott a járda nélküli homokos úttest, egészen a hegyre kapaszkodó országútig. Akkoriban a feleki hegyen volt a magyar-román határ.

Kimondhatatlan mesék rajzoltak a házmesterfiú fejében, olyan zsongást tapasztalt, mint a diákénekkar bemutatója előtti izgatott hangoláskor, vagy amilyent az előadás előtti percekben hallott egyszer kitüremkedni a dalszínház zenekari árkából.

Évtizedekkel később ugyanúgy állt ott a délutáni fényben varázsra várva. Bizsergető meleget érzett, de keveset ahhoz, hogy a gyermekkor bódulásait felidézze. Az évtizedek alatt felszedett tapasztalatok sem segítettek, előtérbe tolakodásukkal inkább gátolták ebben. Mert már tudta, hogy a főszolgabírót, aki a követségekhez hasonló fényes ház ura volt, a háború végén messzire vitte - ugyanoda, ahonnan hozta - a szolgálati kocsit; az antracit hajú művésznő az összeomlás előtt, erős altatókkal kivonult az élet színpadáról; az emeleti kisasszony, aki szerelmi jelenetekkel teleszórt, saját gyártmányú színes lámpaernyővel szalasztotta időnként a főtéri széles választékára büszke könyvesboltba, az anyaországi fővárosban állapodott meg, ahol valószínűleg számos megrendelőre talált. A fiú barátait, a filagóriában csapattá szerveződött gyermekeket, szerteszét szórta a világba - a háborúban és rendszerváltozásban megrokkant - jóra való sors.

Az egykori, a kert végében használaton kívüli, begyepesedett vörös salakos tenispályán túl, az akadémiai intézet kerítése mellett a szomszédokkal politizáló apjából suszterszövetkezeti elnök, az akadémiai székház házmesteréből, falusi ruházatát még sokáig megtartó, sorstársaitól állami díjjal is megkülönböztetett paraszt-költő lett, aki aztán saját házáat éppen a Görög-templom utcában építette fel könyvei honoráriumából, és a lánya sem maradt el mögötte hírnevét illetően, mert viharos élete utáni megállapodottságában maga is botcsinálta íróvá vált.

Az egykori házmesterfiúnak hiába volt tele a feje gyermekkorának szereplőinek meghatározó és érthetetlen történéseivel, nem volt mihez kezdenie velük, mert az eltelt évtizedeket jelentő időt agyonütötte a méregként benne felgyűlt gond.

„Elmegyek, mint a levegő, fehér fűrtjeimet rázom.

Férfiak és nők arcán hiába látom magam és az Istent”

Mindig is kevesellte a számára kimért időt. Nem elégitette ki a magyarázat, miszerint, azt senki sem tudhatja meddig él. Nagyra képzelte terveit azzal halogatta, hogy amúgy sem lesz ideje valami érdemlegeset tető alá hoznia.

Pedig minden visszatérés a gyermekkorba magában hordja az újrakezdés lehetőségét.

A kisfiú, a mackó meg a háború. A kisfiú lenyargal a meredek utcán, a saroknál jobbra fordul, aztán tovább rohan, előre egyenesen a főtérig. Szalad, vígan ugrádozik. körülötte minden olyan szép, mint a mesékben. Pillognak az utcai lámpák. Nagy pelyhekben hull a hó. Nem érzi a hideget, a kesztyűjét fel sem húzza. Gyönyörűséget érez, mint tavasszal pillangókergetéskor. Most is úgy ugrabugrál, mint akkor a pillangók nyomában. S a hópelyhek csak lebegnek, szállnak, pilingáznak könnyedén. Utcákra, házakra, emberekre, mindenre és mindenkire. Kabátja csupa hó, csupa kis sziporkázó csillag.

- Hopp! - Egy pajkos hópehely az orrára száll, ikertestvére pedig a szemére.

- Na, megállj! - Kiszemelt magának egyet, a legnagyobbat, amelyik kényelmesen imbolyogva ereszkedett alá.

- Most megeszlek! Hamm! - Tágra nyitott szája mellé siklott a selyemcsillag.

- Nem baj! Jön más! - biztatta magát. Hátrahajtott fejjel, egyhelyben állt. szemét becsukta, nyelvét kiöltötte az ég felé és várt. Amikor szájában érezte a habkönnyű falatot, nekiiramodott, kiscicaként ugrádozott.

Aztán újramezde.

A főtéren már nem tehetett. Itt sokan jártak. Bundás emberek, nagyságos asszonyok, kolozsvári polgárok. Diákok, akiket a sapkájukról ismert, és csiripelő hangú kisasszonykák. A szokásos esti korzózástól tele volt emberekkel a négyszögű főtér. Az útközépen lovas szánok siklottak.

- Kling-kling - énekelték a lovak nyakán a csengettyűk.

Kling-kling, itt a tél!

Kling-kling, így zenél!

Kacagás, vidám sikoltozás hangzik az Egyetem utcából beforduló díszes szánkóból. Farol a szán. - Kling-kling-kling-kling - bizonytalankodnak a pej lovak.

Az Unió utcából szép, piros szán bukkan elő, a fehér ló nyakán zörgők. Aki a szánt hajtja, nagy fehér bundájában olyan, mint maga a Mikulás.

- Bimm, bamm, bamm! - kondul a nagytemplom harangja.

Ha óra. Este van.

A szürke felhők fölött félve pislákolnak a csillagok. Háborús hírekkel tele az esti újság.

A Mátyás király szülőházához vezető keskeny utca sarkán Ellenzéket vásárol az öreg újságáros nénitől, s már fordulna is vissza, de vonzzák a kirakatok.

A cukorkaüzlet kirakata most még szebb, mint máskor. Karácsonyra díszítették. Színes villanykörtek világítják a kirakatot. Cukorhegyek alagúttal, előtte cukorvonat, a kocsikban csokoládékatonák, csokoládécsizmák, bonbonok, mandaletta rakások és bonbonok.

A szomszédos játékküzletben igazi villanyvonat csillogó sín páron rohan, körbe-körbe.

A kirakat előtt bámészkodók.

A kirakatüvegig furakodik. A kirakat háttérében ott a Nagy Mackó. Komolyan, szigorúan vigyázza a vonatot.

- Szervusz! - köszönti a Nagy Mackót. Régóta ismeri. Örül, hogy újra láthatja.

Vajon ki kapja ajándékba? - gondolja. Magát nem számíthatta az esélyesek közé. Az apjának erre nem telik. Ritkán jut munkához. Legutóbb, amikor pénzt hozott haza, használt nagykabátot kapott, fényes rézgombokkal.

- Látod, Maci!? Látod, mit kaptam!? - A mackó dörmögött valamit.

- Hogy nem üzletből? Na és!? De kéz alól! Apám azt mondta, hogy alig használt. - Magyarázat közben illegette magát és megcsúszott. A nagy rézgombok megcsörrentek a kirakatüvegen.

- Ejnye, ebadta! Majdnem betörted a kirakatot! - rivallt rá egy öregúr.

- Biztosan lopni akar! - szólt egy rókaprémes hölgy.

- Nézze meg az ember! Takarodj! - rikácsolta valaki.

Kezében az Ellenzékkel, ijedten szaladt a Petőfi utcáig. A Görögtemplom utca emelkedőjénél pillantott a háta mögé. Nem üldözték.

A házmesteri lakásig már nem volt olyan szép és ünnepélyes a város, a csengettyűk és a hópelyhek sem érdekelték. Arra gondolt, hogy ha már a Nagy Mackót nem kaphatja karácsonyi ajándékba, és vasutat meg hintalovat sem kaphat, akkor talán puskát, kardot és csákot, vagy legalább ólomkatonákat, esetleg meséskönyvet kap.

Berobogott a főszolgabíró villájának kovácsoltvas kapuján, le a lépcsőn a szuterénbe, be az ajtón a házmesteri lakásba.

- Mégy ki rögtön?! Rázd le magadról a havat, töröld meg a cipőd! - szigorú volt az apja hangja, mégsem félt tőle. Minden teketória nélkül, kívülről fogta a kilincset.

Karácsony előtt, az egyik délelőtt erélyesen kopogtak ajtójukon. Katona állott a küszöböm. Nevén szólította az apját.

- Igenis! - felel katonásan az apja, és felállt a suszterbankli mellől.

- Itt írja alá. Háromnapi élelemmel, satöbbi, satöbbi... - mondta a küldönc unott képpel.

- Igenis! - felelte az apja. Hangjában, a kisleány megmagyarázhatatlanul, alázatosság bujkált. Összeszorított kezében gyűrötten ficáinkolt a rózsaszínű behívó.

Karácsony másodnapján a házigazda hívatta a házmesternét. A kisleányt kézen fogva megjelent a házmesterné a villa halljában. Valamennyi pénzt kapott a háziúrtól és biztatást, miszerint a férje a szebb jövőjéért hősként állt helyt majd a csatatéren.

A kisleány a mennyezetig érő díszes karácsonyfát bámulta. A terebélyes fa alatt a háziúr fia kisleánnyal játszott. A sárkányok körbefutottak a bambán figyelő nagy barna mackó körül.

- A mackóm! A mackóm! - ujjongott a házmestergyerek és rohant, hogy magához ölelje régi barátját.

- Pistike nem szereti, ha játékaihoz nyúlunk - figyelmeztette szigorúan a nagyságos úr.

A kisleány elpityeredett. Magát sajnálta. És zokogott.

A nagyságos úr intett, hogy elmehetnek, és bosszankodva szólt a cselédlánynak:

- Adjon neki néhány cukorkát!

Másnap katonaruhában megjött a kisleány apja.

- Hoztál nekem ólomkatonát, édesapám?
- Valódi katonát hoztam neked - felelte az apja.
- Te nem vagy az enyém, ha most háborúba kell menned...
- Nagy úr a muszáj, fiam! De nemsokára visszajövök - ígérte az apja és a szuterénlakás ablakából a villa előtti kertben didergő apró fenyőfára mutatott.
- Ez is legyen a tied! Nézd, hogy milyen gyönyörű jégcsillagokkal díszítette a természet!

Kellemes és szomorú dolgok sorjáztak emlékezetében.

- Öcsi! Apád otthon van? - A fekete szemüveges ember a vállánál fogva állította meg az utcai focimeccs bódulatában felforrósodott, a szólításra hirtelen kérdőjellé vált kisfiút.

- ?

- Igen?

- Még nem jött...

- Jól van. Majd, ha még kérdezlek, ugye, segítsz?

- Hát persze...

Később, amikor mind elfáradtak a rongylabda kergetésében a fiú hazabandukolt, és sötét szemüvege nélkül is láthatta azt az embert, aki a nevében szólította. Egy széken ült az ágya mellett, háttal a szuterénlakás utcára néző ablakának.

Tanítóképű ember volt. Nem mutatkozott be. Az iskoláról kérdezte, és egy kis versről, amit aztán többször is együtt mondtak végig, és amelynek Virágom, virágom... kezdősora végleg megmaradt emlékezetében.

Néhányszor még találkozott a sötétszemüveges emberrel, aki versikékkal hálálta meg szolgálatait. Miközben az apjával beszélgettek, neki a kapu előtt kellett vigyáznia, hogy valamely idegen érkezését idejében jelezze. Erre szerencsére egyszer sem került sor azon a nyáron, mert a Görögtemplom utca közepéig akkor ritkán kapaszkodtak fel ismeretlen emberek.

A mindent érlelő ős akarnokságaitól elsárgultak vagy elpirultak a levelek.

Akkor történt, hogy a házmesterfiú mostohája a villa melletti átjáró utcán sietve átvonult a Görögtemplom utcával párhuzamosan dombra futó utca egyik patinás klinikájára, ahol megszülte huncutsággal várva várt gyermekét.

A házmester és fia naponta összeseperték a villa tágas kertjét és a zegzugos sétányokat, tíz deka felvágottat reggeliztek, és leereszkedtek a városka központjába, hogy valamelyik műhelyből, otthon elvégezhető, cipésmunkára leljenek.

Az egyik napon, a tágasabb cipésműhelyben, ahol a fal melletti sorokban a banklik előtt kötényes emberek kalapálták a sámfára húzott félkész cipőket, az apja körül kialakult körben összesúgtak a suszterek.

A fiú az apja kezét fogta, de kilógott a Baráti beszélgetés a munkahelyen című lehetséges zsáner-fotóból, mert az apró asztalokon felhalmozott érdekes szerszámokat és a különféle szegeket bámulta.

- Belehalt a kínzásba... - súgta apjának az ijedttýúk szemű szaktárs. Szánalmas soványságát nyakba akasztott kötényével sem leplezhette.

- Küldd odébb a fiút... - szólt sietve az ijedt szemű, miközben körbekapkodta tekintetét.

- Nem szükséges... Tud titkot tartani. - jegyezte meg az apja, miközben rántott egyet a fiú kezén. A fiú kissé kihúzta magát, hogy tartásában is megfeleljen a szülői bizalomnak. Szerette volna, ha arckifejezésével is tudtára adhatta volna ennek a vézna embernek, hogy őrállásaival már régóta kiérdemelte az apja bizalmát. De azzal is, hogy tudja, és senkinek sem árulja el, hogy Londonból jönnek azok az ijesztő ajtó döngésszerű hangok, amelyekkel azok az apjának életbevágóan fontos hírek kezdődnek, amiket esténként a paplan alá dugott néprádióból szokott a püsszenéstelen csendben meghallgatni.

A sovány suszter nem firtatta tovább a fiú jelenlétét, hirtelen benyúlt munkaasztala alá, kiemelte onnan az újságpapírba göngyölt csomagot és átadta az apjának.

Amikor otthon kibontották a csomagot, az összegöngyölt sötétbarna nagykabáttra száradt vér megborzongatta mindkettőjüket.

A fiú nem kérdezett.

Gyermeki megérzése súgta neki, hogy apja sötétszeműveges barátját nem látja soha többé. Évekkel, amikor utcát neveztek el róla, tudta meg, hogy az a kedves ember a Boldog utcán túl írójának sógora, maga is, jobb sorsra érdemes író volt. Verseket, tanulmányokat írt. Csak a háború után volt szabad kimondani a nevét.

És ha kiverték volna belőle az apja nevét?

És ha vallott volna?

És ha az apját is elvitték volna a kakastollasok?

És ha megtalálták volna náluk azt a véres nagykabátot?

És ha az apját is megkínozták volna?

És ha őt is verték volna az apja nemcsak suszterszerszámként használt lábszíjához hasonló saját lábszójukkal?

Záporozó kérdéseivel kergette gyerekes félelmét és épített egész életre szóló példaképet magának a hősről emlékezve. A világ kettéhasadva mutatta magát. Mint paszulyválogatáskor a rosszat, külön kupacba sorolta a hitvány embereket. Fel sem fogta, hogy az évek múlásával, miért dagad folytonosan ez a fintorogni valóan bűzös kupac.

Mostohaanyja időnként magával cipelte városi sétáira, és régi szolgálóhelyére, a Nagy famíliához, akikhez a Kismester utca elejéről, a főtéri átjáróból nyíló kapun át jutottak az emeletre.

Onnan kilépve, egyszer a főteret megtöltő nyüzsgő tömegben találták magukat. Az úttesten mindenre elszánt diákok, tömött sorokban négyszöget alkotva igyekeztek körbejárni a templom körüli úttesten. Jelszavaktól zengett a tér. Zsongott a tömeg, szájtátva követte a tüntetőket.

A városháza kapuja előtt lovas rendőrök vágattak a főtérré, kivont karddal előbb ijesztgettek, aztán karlappal páholták a tömeget. Amikor nekirontottak a diákok négyszögének, a diákok szorosabb vonták soraikat, lecövekelték és messze hangzóan énekelték a Himnuszt.

A tömeg szigorú vigyázban állt, a rendőrök is megmerevedtek. A himnusz minden versszakát elénekelték a diákok, a tömeg lelkesen tercelt nekik. Aztán újra felhangzottak a jelszavak, a diákok négyszöge méltóságteljes lassúsággal haladt előre az úttesten.

A rendőrök támadtak.

De mielőtt lecsaphattak volna a diákokra, újra megmerevedett négyszögük és felhangzott a Szózat: Hazádnak rendületlenül...

Szép méltóságtelesen végigterült a téren mind a tizennégy versszak dallamostól.

Pihentek a rendőrök.

Aztán kezdődött minden előlről. A tömeg csupa mosolygós ember, apránként nekibátorodva kiröhögték a karhatalmat. Megaláztatásuk rossz vért szült, a tüntető diákoktól távolabb, ahová alig hallatszott el a himnusz, a lovas rendőrök gyűlölettel aprítani kezdték a tömeget.

Mostohaanyával az Egyetem utcán botladoztak a tömegben hazafelé. Marcona lovas rendőr huszárosan jobbra és balra suhintott kardjával.

- A gyermeket ne! - kiáltott valaki, miközben betuszkolták egy kapualjba. Hátán csattant a kardlap.

Amikor végleg elhalt a Himnusz hangja s a Szózat sem dübörgött már, kimerészkedtek a kapualjból és a várfal melletti kis utcán át hazasiettek.

Sohasem tudta meg, hogy kik voltak és mit akartak a főtéren azok a jó emberek.

És ma sem érti, miért kergették és büntették kivétel nélkül őket is azok a dühösen rossz emberek.

Hány óra?

Anyám világot teremtett körém, nekem adta érzékenységének a felét, ráadásul pedig az előttem álló egész életet. Egy darabig fogalmam sem volt, mit kezdjek velük. Végül, mit tehettem, besoroltam ismertetőjegyeim közé. Élek. És nyilvánvaló, hogy ebbe fogok majd szépen belehalni.

Aztán egy hamuszínű napon, amikor éppen időmilliomosnak hittem magam, elővettem minden érzékenységemet, hogy kihegyezzem, és levelet írok vele. Sikerülhetett a dolog, valamiféle titok lüktethetett a szövegemben. Ha akkor valamivel jobban odafigyelek, talán feltalálom a kvarcórát.

Nem küldtem el a levelet. Már nem is tudom, kinek írtam. Talán egy macskaszemű lánynak? Talán... Azóta is a befejezetlenség a legfőbb jellemvonásom.

Befejezetlen gondolatokat szülök.

Többször is belekezdttem egy mindent elsöprő felháborodásba, amitől megtisztul az élet, kivirul az igazság, a becstelenség elsápad, a szemfényvesztő hazugság pedig múzeumba kerül.

Egyszer már majdnem ellene szavaztam egy nyilvánvaló hülyeségnek. Végül ez a munkám is befejezetlenül maradt.

De majd folytatom.

Belekezdttem már egy mindenkit felrázó ordításba, a világ megváltásába és egy kiadós pofonba, amit örökké piszkálódó-áskálódó munkatársamnak szánok. Hozzákezdttem a tőlem telhető legnagyobb megvetésnek, amit a körülöttünk settenkedő besúgók már rég kiérdemeltek. Némileg előkészültem a szókimondásra. Ez is beindul egyszer... Bátorságom is most izmosodik. Egyszer majd pontot teszek leveleim végére. Írásaimat, beadványaimat, kérvényeimet, jelentéseimet, leleplezéseimet, fellebbezéseimet befejezem. Visszafele tekintve is előre

megyek, sokdioptriás szemüvegem és tapasztalataim látcsövén figyelem majd sokféle szerteágazó útjainkat. Egy, csak egy az igazi út. Persze, hogy azt választom.

És amikor megkérdi tőlem valaki, hány óra, nem a kvarcórámra, nem a délibábos tornyokra, hanem a szívetekbe nézek.

Még egy titok

Világítás napján zsong a temető. A dombtetőre kapaszkodó sírkertből hallgató és sápadt emberek ünnepélyes lassúsággal sorba leereszkednek a város főterére, hogy onnan, kis tétovázás után, imbolygó lángú gyertyákkal hazafelé induljanak, bevilágítsanak az otthonmaradottak rejtett gondolataiba, megfényesítve egykori szeretteik orcáját. Mennek szépen, vonulnak méltóságteljesen. Minden igyekezetükkel óvják a magukkal hozott fényt az embertelen messzeségből kelt hűvös fuvallatok elől.

Az egész város kinn van ilyenkor a virágpompás, gyertyaillatú temetőben. Csak a halottak kóborolnak az utcákon, régi otthonuk megváltozott környékén. Merev arccal, összeszorított szájjal, üveges tekintettel keresnek-kutatnak valamit, amit ilyenkor, a halottak napján sem vihetünk ki magunkkal a kegyelettel terhes sírkertbe. Ezen a napon a halottak világítanak az élőknek.

A sok esztendeje altatókkal átítatott Kis Katalin, hűtlen szeretőjét, Nagy Palit szeretné látni még egyszer. A fájdalmas arcú Soblokerné, aki hosszas szenvedés után mellrákban halt meg, időközben öngyilkossá lett doktornőjét keresi, hogy kérdőre vonja, amiért elspórolta tőle a fájdalomcsillapítókat. H. Gizi - mivel senkivel sem óhajt már találkozni - csak úgy cél és gyertya nélkül irodalmi lapért indul a főterre. Savanyítsatok káposztát, ajánlaná most az övéiről mindig gondoskodó Vincze Márton, hóstáti földész, ha kertjének egyik ágyásában nem kilencemeletes toronyházat talál, s a másikban, ott valahol a Kül-Magyar utca felől, nem vakolás előtti négyemeletesek érnek-érlelődnek. Arra bolyong Flórián bácsi is. Oglum, bir daha gelmen... (Fiam, nem fogok visszatérni), motyogja sohasem beszélt örmény anyanyelvén, még halála előtt kezdődött csodálkozással, hogy gyerekkori emlékei között örmény ősei tiszteletével ajándékozta meg a mindent érlelő idő.

Jönnek halottaink múlt századi divat szerint öltözötten, jönnek foszladozó és elfoszlott ruhákban. Jönnek a nemrég eltemetettek balzsamosan, a szemfedő csipkefoszlányaival.

Véreink, rokonaink, barátaink jönnek.

És olyanok is, akiket csak könyvekből, csak a tananyagból ismerünk.

Jönnek talpig feketében, még mindig reménykedve a feltámadásban.

És jönnek fehér gyászban, reménytelenül. Jönnek csendesen lopakodva, mint akik titkok sokaságát őrzik, és mécsesek világánál gyónni akarnak.

Jön az Ismeretlen Katona, az arctalan ember. A Mátyás-szobor talapzatára állítja gyertyáját. Legyen igazság, fohászkodik, és kimondja a nevét.

Mögötte áll a látszat-békében értelmetlenül elpusztult Ismert Katona. Tétovázik. - Jó volna - sóhajtja szomorúan, és ismeretlen kollégája gyertyája mellé maga is állít egyet.

És ott csoszog lépéseit számolgatva a halottnak is öreg Brassai Sámuel. - Fiam, ti békében is világítsatok, biztatja a fiatalembereket. Fehér szakállá szellemként leng körülöttük. Lassan körüljárja a szobrot, és vissza se pillantva befordul a temető felé vezető úton...

Éjfél után a város sötét, a temető fényben áll. Az élőknel ma már sokkal több a halott. Mi élők sokalljuk őket. Ők az élőket keveslik. S hogy segítsenek rajtunk, vissza-visszajárnak hozzánk.

Magános kopjafa

Az idős tanító házából egyenesen a temetőbe lépett. Kicsi, kalotaszegi temető volt, tele korhadó kopjafákkal.

- Szépek ezek a kopjafák - mondta az apa.

- Szomorúságosak - szórt a barátja.

- De azért valamiért nagyon szépek - erősítette az apa, és kijelentette, hogy csináltat egyet, hazaviszi és beállítja valamelyik szobasarkokba.

- Nálunk faragják - sietett segítségére az idős tanító. Elvezette őket a beteg asztaloshoz.

- Diófából kellene.

- Azt lehet - mondta a mester, és közelebbről megvizsgálta a kopjafa rajzát, amelyet az apa barátja készített a temetőben látott sírfák mintájára.

Két hét alatt elkészült vele.

Az apa hümmögött. A mester földbe állítható kopjafát készített.

- Állnia kellene ennek a szobám sarkában - nézett a faragóra.

- Azt is lehet - mondta a mester. Szeme megakadt egy görcsös szilvafa kiszáradt törzsén. Két végét laposra vágta, felső részébe négyszögű mélyedést faragott, és beleállította a kopjafát. Aztán csendesen megjegyezte:

- Szobába valót még egyet sem csináltam.

A kopjafa nehéz volt. Szilvafából készült aljáról időnként lefeszítettek egy-egy kéregdarabot. A látogatók így is szépek vagy legalábbis érdekesnek tartották.

Nagybátyám: Király!

Munkásember volt. Cipőt tajkolt, szavalókórust vezetett, röpcédulát szórt. Suszterként kereste kenyerét, kedvelte a verseket, s ha megkérték, éjszakánként röpcédulákkal szaladgált városunk sötét utcáin. Akkor még senkinek sem jutott eszébe, hogy kiírja a postaládájára:

NEM KÉREK RÖPCÉDULÁT! KÖSZÖNÖM.

Bizonyára ezért gondolta a nagybátyám: szabad a gazda. Különben sem volt mindenkinek postaládája. Azért kellett szórni a röpcédulákat. Amikor rájött, tiltott dolgot művel, hát csak azért is tette. Jobb lett volna, ha városunkban nem spórolnak a feliratokkal. De akkor kenyér nélkül maradtak volna a rendőrök.

Gyermekeként azt is észrevettem, nagyon hitt valamiben a nagybátyám, arca mindig mosolygós volt. Régi fényképen láttam, kedvére volt a kozáksapka és a rubáska, egész családját keletiesen öltöztette. Amikor Móricz Zsigmond lapját, a Kelet Népet járatta, mások is kedvelték ezt az égtájat. Később is fordultak különféle égtájak felé, mikor milyen volt a széljárás. Mert az okos ember mindig tudja, merről fúj. De nemcsak a szél fúj.

- Ez propaganda! - jelentette ki nagybátyám, mert megérte azt is, amikor nyugatról fújott jobbat az idők szele. Aztán jött a farmer. És újra a rongyos lett a divat.

Nagybátyámnak szokása volt mindent a maga kedvére tenni. Kedvére javította az elnyűtt cipőket, szépen mondta a hosszú verseket, házát is maga építette olcsón vásárolt vízmosásos telkére. A patak elvitte kicsi telkének háromnegyedét, ő pedig egyszer-többször lankadatlan kedvvel visszahordta a földjét, és kerítésnek fűzfásort ültetett háza köré.

Derék ember volt a nagybátyám, mindenhez értett, a gyerekeit is maga csinálta.

Ám a tüdőbaj kifogott rajta, elvitte a feleségét.

Jött a magyar világ Erdélyben, a katonák átvágták a patak szeszélyes kanyarulatai. Aztán félelmetesen rengett a föld, egy a közeli fűtőházra szánt bomba, a szükségesnél mélyebben felszántotta a kertjét. Földje a levegőbe repült. Onnan is visszahordta.

Katonaruhával engesztelték, szekéren jutott Lengyelországba, s onnan hullaszaggal telten vissza.

Jött a várva várt „demokrácia”.

Nagybátyámat kiemelték. Nem volt titok, hogy sok röpcédulát szórt. Ahhoz is értett, miként kell rendbe tenni egy gazdátlan falut. De a folytatást nem vállalta, visszakérezkedett a cipőgyárba. És mert sáros utcába laktunk, rábírta a gyerekeket, dobálják ki a patakból a köveket. A kövekből, tiszta ingyen, utcahosszan járdát rakott, mert ehhez is értett.

Közben felnőtt a fia és a lánya. A fiú kemény munkásemberré vált, önkéntes brigádosnak jelentkezett a visói vasútépítésnél, terven felül rengeteg köbméter földet mozgatott, aztán élmunkás esztergályos lett.

A nagybátyám lánya is a nehézipart pártolta, egy közeli gyár csapgyár öntödéjében dolgozott.

Kiemelték a fiút is. Lett belőle kemény katonatiszt, elkerült egy messzi városba. Amikor hazalátogatott, azzal dicsekedett, hogy elbánik az osztályellenséggel, s a saját apjának sem kegyelmezne, ha az általa őrzött börtönbe kerülne.

A nagybátyámnak szerencséje volt, egyszer sem került börtönbe.

Lánya férjhez ment, két gyermeket szült. A nagybátyám katonatiszt fia is megnősült, nevét már románosította és újra kiemelték: egy ősi város párttitkára lett.

Amikor eljött az ideje, nagybátyámat kínálták különleges nyugdíjjal a röpcézés miatt. Nem tartott rá igényt. Tovább hordta a földet kicsiny telkére és a környéken kivágott fákat szobrok-ká faragta. Tele van a háza csupa mozdulatlanul is élő szobrokkal.

- Király! - mondták és mondják ezután is a nagybátyámra és a szobraira.

- Jobb se kell! - rikkantotta olykor a nagybátyám. Mert ez régi szokása volt, és fogadta, hogy ötszáz évig él majd.

A nagybátyám a háború idején egy özvegyasszonyhoz költözött. A sors akarta, hogy azt is eltemesse. A második feleségétől örökölt házat a fiára hagyta, aki a rendszerváltás után menekült, nyugdíjasként visszatért szülővárosába, s az ölébe esett házban, nyugdíjasként meghúzta magát az egykor dühösen üldözött osztályellenség között.

Kilencvenen jóval túl hagyott itt bennünket a nagybátyám.

A fia még többet akart, sokkal többet az apja hagyatékából is, összekülönbözött hűgával, s mert maradék párttitkári parancsának már nem volt foganatja, elfutotta a méreg, és megütötte a guta.

Hogy mi a titok ebben a történetben? Az, hogy Királyból Chirai lett? Rengeteg ehhez hasonló példát tudok. Egyelőre magyarázat nélküli, hogy ez az ember mit követett el tejhatalmú tisztként a politikai foglyok börtönében. Ki tudja hány évtizedre, talán örökre, titkosított ez?

Tény az, hogy az alma messze esett a fájától.

Visszaemlékezéseiben meglevenedik ez a külvárosi utca:

- Térjünk vissza a szomszédokhoz. A páratlan oldalon lakott Sós Sándor. Milyen ember volt?
- kérdeztem nagybátyámat.
- Egy nagy robosztus „szíki” (széki) ember. A felesége is „szíki” volt. Kicsi töpörödött asszony. Olyan jóember-félék voltak... Akármikor elmehettél hozzájuk akármióért, mert így volt régen, még egy krumpliért és egyébért is a szomszédba kellett menni. Mindig adtak. Persze, vissza kellett adni.
- Ők mikor jöttek a városba?
- Nem tudom. Én már ott találtam őket. Két nagyvállalat volt akkor Kolozsváron. Nem mondom meg, melyiknél dolgozott az ember. Nagy stájer lovakkal fuvarozott. Nem az övéi voltak a lovak, hanem a vállalaté. Bútorokat szállított, és feltették a vasútra... Az öreg akkoriban a házát is levakolta. Jött a lovakkal. Az országútról port gyűjtöttek össze és azzal vakolták a házát.
- Az országútról?...
- Az országútról azt a kőport. Ami az összetört kövekből adódik, azt összeseperte.
- Milyen házban lakott?
- Ő is olyan salakházban... Akkor az volt az építési mánia itt. Azt hiszem, szoba-konyhájuk volt.
- Gyerekük volt?
- Volt bizony. Három gyermekük volt. Két leányka és egy fiú.
- Nagyobb volt a telek, mint a maguké?
- Egyforma telkek voltak. Tizennyolc méter széles és körülbelül harmincöt hosszú. A Nádas partján még volt egy darab hely hagyva telken kívül.
- Nem volt kerítés?
- Nem, dehogy volt. De nemcsak ott. Ahol most lakom, itt sem volt bekerítve. '36-ban itt sem volt kerítés a házak között.
- Nem volt hulladék anyag, amiből készítettek volna?
- Még hulladék anyagra is pénz kellett volna! Elhordták volna az emberek tűzrevalónak is, nemhogy kerítésnek. Olyan anyagot én nem kaptam, amiből kerítést lehetett volna csinálni.
- Sós bácsiék meddig éltek ott?
- Sós bácsiék eladták a házukat, amikor a gyermekek már nagyobbak voltak, és itt nem messze, ahol a Shultz-kertészet volt, ott vettek egy földdarabot a háború után. A gyermekek akkor már nagyok voltak. Rózsika ápolónő, Zsuzsika nem dolgozott, a fia asztalos volt. Összeadták az erejüket és elég szép házat építettek. Voltam az öregnek a temetésén.
- Helyükbe ki jött oda?
- Azt már nem tudom. A felszabadulás után én már nem laktam ott.

- A 41. szám alatt Lőrinczék laktak. Mikor jöttek ide?
- 1934-ben vagy '35-ben. Ilyen tájt.
- Meddig lakott a szomszédjukban?
- Én 1935-ben jöttem el onnan. Három évig laktam ott (43. szám alatt).
- Ők már ott laktak, amikor eljött?
- Körülbelül egy éve már ott laktak. Az öreg fuvaros volt.
- Öreg volt?
- Úgy mondom, hogy öreg volt, mert volt neki már férjhez ment leánya. Az öreg Lőrincz azzal foglalkozott, hogy csináltak ilyen orsót. Tudod, mi az orsó. Amivel fonnak az asszonyok. Na, olyasmit csinált. Mint a hegedű, olyan formájú volt az esztergapadja. Az anyagot fogta be egy bőrből, egy szíjába és úgy esztergálta az orsót. Aztán csináltak egy egész csomó orsót, és amikor már volt nekik elég, elmentek és gabonáért adták el. Felültek egy szekérre, a gyermekeket itt hagyták, mert volt nekik az a férjhez ment leánya, annak is volt egy gyereke, aztán az gondozta a családot. Így szereztek gabonát.
- Amikor odajöttek, volt már ház a telken?
- Nem volt ház. Vettek egy csomó féldeszakát. Abból összeraktak kalyibát. Beleköltöztek. Ott csinálták az orsót. Így gyűjtötték a pénzt a házra. Nem tudom, hogy hányban jöttek ide. Tavasszal jöttek. Aztán őszi építettek egy nem tudom már mekkora házat. De egy olyan házat, amibe már bele lehetett költözni. Akkor, tudod fiam, mi számított? Négy oszlop legyen feltéve és legyen besározva, hogy bé lehessen menni. Egy család elfért egy ilyen házban. Akarok neked magyarázni egy dolgot. Itt, ebben a kicsi házban a négyszer négy méteres szobában két gyermekkel és a feleségemmel laktam. Négyen. Váradról idejött egy elvtársnő és egy elvtárs. Újságot árultak. Az volt az ő feladatuk. És még azok is nálunk laktak. És elfértünk ennyin a négyszer négy méteres szobában.
- Hol aludtak?
- A díványon aludtak. És mi négyen aludtunk az ágyon. Rózsikával aludt az ágy egyik végében a leány, a másik végében elfértünk a fiammal. Nagy volt az ágy. Úgyhogy akkor nem voltak az emberek olyan igényesek.
- Miből készítették az orsót?
- Fenyőfából. A féldeszakát, amit vettek, felhasogatták és már csinálták is. A fűzfából csinálták az orsónak a karikáját.
- Miért fűzfából?
- Azért, mert könnyen lehetett belőle csinálni. És az a fa szíve, nem hasad úgy... A nyárfa, juharfa meg hárs - ezek nem hasadnak el, mint más fa: akácfa vagy eperfa. Ha valamelyik asszonynak nem elég nehéz az orsó, szoktak rátűzni egy krumplit, s így dolgoznak.
- Mit tud Lőrinczékről? Az életükről? Történt velük valami különös?
- Nemigen történt.
- Menjünk tovább. A város felé, a páratlan oldalon, a 37. szám alatt Szilágyiék következnek.
- Ők itt laktak, de aztán már odébb építettek. Ezt a helyet később eladták, nem tudom kinek.
- Ez mikor történt?

- Mialatt én itt laktam. Én '36-ban vettem meg a házhelyemet és abban az évben költöztem oda...
- Amikor ide jöttek, az utcába, akkor a 37. szám alatt üres volt a hely?
- Igen. Szilágyiék építettek oda házat...
- Szóval éppen folyt az építkezés. És miután elkészültek vele, eladták.
- Igen. Elég nagy házat építettek. Egy nagy, hatalmas szobát és nagykonyhát. Fáskamrát és ezt-azt, amit kell. Az első, amit csináltunk, a kút volt. Víz kevés helyen volt. És hogy legyen vizünk, én is kutat csináltam. Sokan segítettek a kiásásnál.
- Hova ásták a kutat?
- Elöl volt. Hogy is mondjam, közel az utcához. Ha bement az ember valakihez, nem kellett hátramennie, mert elöl volt a kút.
- Hogy született a kútásás terve?
- Szilágyi nem hagyta a házat kút nélkül. Ő már rajta volt, hogy kutat fog építeni. És amikor hallotta az ember, hogy kutat fog építeni, akkor önként ajánlkoztunk, mert ő is rajta volt, hogy vizet adjon mindenkinek, akinek csak kellett. Úgy jó, ha minél több vizet húznak ki a kútból. És akkor persze, hogy szívesen segédkeztünk. Nekünk sem volt mindegy, hogy hova kell menni vízért. Mert, hogy is mondjam, Nemes Károlynak volt kútja (32. szám) az utca közepén és Szabó bácsiéknak és talán Szócséknek, nem tudom melyik házukban, de ők nem olyan szívesen engedték az embert vizet venni tőlük.
- Mennyit kellett fizetni a vízért?
- Aztán, fiam, a lánc szakad, a veder törik: olyan tíz-tizenöt lej körül. Az igaz, hogy az emberek közül is sokan csúfak voltak. Ment a kútra, aztán nemhogy szépen engedte volna a láncot, hanem durván. Aztán ez nem tetszett az embereknek. Az emberekben is volt hiba.
- Sósék székiek. Lőrinczék hova valósiak voltak?
- Én már nem mondanám meg. Vista, Méra, Szucság. Valahova oda valók, falusiak.
- A sarkon lakók (Bakóné)?
- Ha jól tudom, Klárikának az anyja gerendi vagy gyéresi volt.
- Szilágyiék?
- Ők is Szucságról, Vistáról vagy Mérából.
- Akkor már rég kolozsvári volt, ugye?
- Én '24-ben kerültem Kolozsvárra.
- És a felesége?
- Ő Gyéresen született. Ők '14-ben kerültek be, amikor az apjukat elvitték a háborúba. A vasútnál dolgozott az öreg. Az öregasszony kért a vasúttól magának szolgálatot, hogy a gyermekeket el tudja tartani. És akkor úgy került az öregasszony be a vasúthoz takarítónak. A kocsikat takarította. Kolozsvárra költözött, mert itt adtak neki munkahelyet. Eladták Gyéresen a házat, és vettek itt helyette egy rosszat.
- Szilágyiról említette, hogy ezermester volt.
- Igen. Ez megnyilvánult abban, hogy a földműveléstől kezdve az ács mesterségig, a faragásig mindent csinált. Kaput faragott, kutat ásott, kereket csinált.

- Azt a jobb oldalon lévő házat is ő csinálta?
- Igen.
- Az milyen ház volt ehhez a régihez képest?
- Ahhoz képest falusiasabb ház volt. Nagy, széles tornáccal. Volt benne két nagyszoba. Külön egy nagy kamra, úgyhogy lakószobának is jó lett volna.
- Miért épített még egy házat?
- Nem tudom. Csak feltételezem, hogy volt lehetősége, hát megcsinálta, mert több pénzt kapott érte.
- A bal oldalon lévő ház milyen volt?
- Városiasabb volt. Csapott fedéllel, nem tornáccal, hanem rendes eresszel. Bár az is salaktéglával volt kirakva, de mély alapra téve, beton alapot csináltak neki. Szóval, más volt a kivitelezése a háznak. Nagyobb ablakok. Elöl, mint a pávafarok, úgy nézett ki a ház. A fia is kőműves volt, látta, hogyan építkeznek... Egy fia volt.
- Felesége?
- Felesége magyar asszony volt.
- A kertben miket termeltek? Volt valami különös más kertekhez viszonyítva? Szőlője volt?
- Szőlőt tartott. Az volt az első az öregnél. Amikor megvették azt a helyet és kerítést csináltak elöl, ahova a kutat ástuk, már szőlőt is tett. Két kutat ástunk. Az egyik helyt nem kaptunk vizet. Mentünk a másik helyre, még előbbre. Oda, ahova ő nem tudom hány évvel azelőtt tett szőlőt és az nem búj ki. Miközben ástuk a kutat, megtaláltuk a szőlő gyökerét.
- Kerítését miből készítette?
- Lécből.
- Azon az oldalon az övé volt az első kerítés?
- Nem. Már nem. Sós bácsinak is volt egy bizonyos kerítése. Úgy csinálták az emberek, hogy beütöttek négy karót, sasfa-félét, és drótot húztak. Voltak azok a stancolt hulladékok...
- Már akkor voltak?
- Voltak. Voltak olyan hosszú izék, hogy ki voltak stancolva belőle valami izék... Nem tudom, melyik vasas üzemtől lopták.
- A Silbelaitner-féle öntödéből?
- Nem, az később jött.
- A Nádason túl volt a...
- Ott volt a patkógyár. De ott nem csináltak effélét. A patkógyár sokáig raktár volt. Azután lett belőle autószerelde.
- Szilágyiék mellett lakott a fuvaros (35. szám).
- Arról azt tudom, hogy az öreg kicsi, alacsony ember volt. Amilyen kicsi, olyan, hmm! ember volt. Kemény. A gyermekei is olyanok voltak. Mind kitűnő tornászok. Mind, mind, mind.
- Hány gyerek volt?

- Hát nem tudom. Ott vagy három, vagy négy leány volt. És három vagy négy fiú. Ott rengeteg sok gyermek volt.

- Hova valók voltak?

- Azt nem tudom.

- Hol tornásztak?

- A fiúk az iparban dolgoztak. A lányok is. És akkor is volt olyan, hogy szerveztek műkedvelőket meg sportolókat. Ők olyan önkéntes mit tudom én mik voltak, hogy is nevezzem őket? Olyan, mint amilyent a papok csináltak. Volt itt egy kert. Jártak ki ide, tanították őket művészetre, színielőadásra, mit tudom én mire. Mindenre befogták őket. Na, ilyen sportegyesületek voltak. Mint ahogyan például a futballisták csinálták. Aki szerette a sportot, az fogta magát és a szénátérre ment, ahol csinálták a meccset. Ilyesmi volt az is, ahol tornászni tanultak.

- Fuvaros volt az apjuk? Akár Szöcs?

- Magánfuvaros. Lova volt. Porondot hordott. Úgy, mint általában a hóstátiak. Szállítottak az építkezéshez porondot, sódert.

- Meddig laktak ott? Most is ott laknak?

- Nem tudom, mi lett velük. Megkérdem Rózsikát (a lánya, 21. szám), mert jött a felszabadulás, és mindent nagyon összekavart, de még előtte a katonáskodás, a háború... Aztán erre menj, abba a faluba menj... Én már nem sokat tudtam törődni, hogy itthon mi van.

- Következik a 33. szám.

- Enyedinek hívták, aki ott lakott. Enyedi Sándor? A magyar idő alatt jöttek Székelykocsárdról. Az embert idehelyezték a vasúthoz. Tudniillik átjött Romániából ide. Enyed akkor Romániához tartozott. Nem is Enyedről van szó, hanem Kocsárdról. A neve Enyedi. Úgy tudom: Enyedi Sándor. Sokgyermekes család volt. Itt volt a vasútnál. Aztán én nem tudom, hogy ivott, nem ismertem úgy... Itt dolgozott a fűtőháznál. Jött hazafelé és elütötte a vonat. És meghalt. Ez az Enyedi rokonság volt Király Palival. Király Palinak az anyja testvér volt ezzel az Enyedivel. Király Pali Nágelnél (Nägl) volt inas. Mézeskalácsos. Unokatestvérem.

- Milyen rokonságban voltak tehát?

- A Királyoknak az unokatestvére volt. Az én édesanyámnak sógor-asszonya volt ennek a nővére...

- Milyen házba költözött Enyedi?

- Valakinek a házába. De én nem mondom meg, hogy kié volt... Azt hiszem, három lánya volt és vagy három fia. A fiúgyermekeket elvitték. Elvitte a magyar állam valamiféle iskolába. Vasutas iskolába, mert olyan egyenruhákban jöttek haza, úgy ünnepkor. Evvel segítettek rajtuk. A leányka, Margit, nem tudom, mivel foglalkozott. A mézeskalácsosnál is dolgozott. Itt maradtak. A háborúban aztán elbombázták a házukat. Azután elmentek. Amiben ők laktak, az a ház szétment, bútortól, mindenestől. Nem voltak otthon.

- Mikor történt? Az első bombázáskor?

- Amikor Kolozsvárt bombázták? Akkor én kinn voltam Lengyelországban (a fronton). Csak azt tudom, hogy adtam nekik egy kicsi kerek kályhát. Volt a műhelyben, egy kicsi kamrában, ahol még dolgoztatni is lehetett, egy kicsi kályha. Azt a kályhát odaadtam nekik. Nem tudom, minek kellett nekik. S így a bombázáskor odalett a kályha is. De még jó, hogy a kályhát bombázták és nem őket.

- Utána rendbe rakták a házat?
- Dehogyan rakták. Elmentek. Valahol a Csaba utca környékén laknak. Amikor a Herbákba (cipőgyár) jártam, nemegyszer találkoztam a fiúkkal meg a lányokkal. Azon a hídon jártak át, amelyiken megyünk a Vasutasok Parkja felé.
- Bérelték ezt a házat?
- Bérelték.
- Kitől?
- Nem tudom, fiam. Nem tudom. Nem jut eszembe, ki lakott ottan, s aki ment el onnan, amikor a változás volt. A magyarok jöttek és ők elmentek.
- Ez is ugyanolyan kicsi ház volt, mint a többi?
- Persze. Akkor mind olyan kulipintyók voltak. A legszegényebb emberek vették meg. Azt se nézték, hogy járda van-e, nem nézték, hogy hivatalosan mit kell csinálni. Beütöttek négy cöveket, befedték és kész volt a ház. Így ment. Aztán ha módja volt az embernek, még hozzáragasztott deszkából és ebből-abból egy kamrát, bévájkolta, bétapasztotta. Aki módosabb volt, belécelte és vakolta. Így csinálták a házat. Hát ez a ház is ilyen. Fel van állítva az oszlop, be van deszkázva így ferdén, ahol hézag van, ott túlfelől van a deszka, nád van reá téve és be van vakolva. Így van ez a ház csinálva. Most már korhad minden benne.
- Most nem tudja, mi van azzal a házzal?
- Nem tudom. Én hányban is?... Negyvennyolcban én már eljöttem. Minket is lebombáztak. Mikor az ő házuk tönkrement, nálunk is a plafon leszakadt, a széldecskák elrepültek. Fűzfából volt csinálva. Rendbetették. Aztán ide költöztünk, ebbe a házba (Belgrád utca, a Kerekdomb alatt).
- Enyediék mellett lakott Pop Vasile, a pipás...
- Igen. A felszabadulás után visszakérült és talán még most is ott laknak, ha meg nem haltak.
- Ők elmentek?
- El volt menve Romániába. Itt hagyta a házat.
- Üresen?
- Nem tudom. Nézz ide. Mondjak valamit. Ezen az oldalon van például Mihalache háza is (25. szám). Szilágyi Dezsőre volt rábízva. Ő adta ki, ő felelt érte. Rá volt bízva. Így mindenkinek volt valakije ezek között az emberek között, aki itt maradt, aki megbízható volt. Mert itt nem volt baj az emberek között. De tudod, sokat ijesztgettek avval, hogy a magyarok idejöttek, akkor a román embernek nem adnak állást, kidobják őket a munkahelyükről, mert hát a román időben is volt úgy, hogy a magyarokat nyomták el nyelvvizsga címén, mert nem tudtak románul. Ez befolyásolta őket. Ők sem remélhettek mást. Így gondolkoztak. Például itt van egy bácsi. Itt maradt. És eltették Szatmárra, pedig úgy beszélt magyarul, mint én. És mégis eltették innen a helyéről oda, ahonnan két-három hónapban csak egyszer jött haza a családjához. Féltek az emberek. Fogták magukat és elmentek. Itt hagyták a házukat és rábízták valakire, mint Mihalache Szilágyi Dezsőre...

Minden relatív

Az öreglány nyáron ujjatlan fekete kötött kesztyűt viselt. Minden lötyögött rajta. Teste - ha volt egyáltalán - fázósan húzódott meg kopott fekete ruhadarabjai alatt.

- Nálatok melegebb az udvar - mondta a pék csínykedvelő fiának.

- Persze - vágta rá a pék rakoncátlan fia. - Tetszik tudni, mi fűtjük - tette hozzá tudálékosan.

Az udvart?! Az öreglány hányta magára a keresztet, miközben fáradt csontjain bekecmergett a pékségbe, hogy kölcsönpénzből friss kenyeret vásároljon.

Évek múltán elfogyott a kenyér, megszűnt a pékség, a pék elköltözött, az öreglány meghalt, a rakoncátlan fiúból középkorú férfi lett, aki időváltozáskor reumás fájdalmakra panaszkodik.

A reumás ember fia, a pék unokája aztán egy fülledt nyári napon az egykori pékség kopott udvarán járt és meghűlt. A szomszédok állítják, hogy a régen kellemesen meleg udvaron, egy idő óta nyáron is zúzmarás a járda, és a dűledező ház ereszeről jókora jégcsapok lógnak. Többen is becsületszavukat adták, hogy ez így és nem másként van.

Íme, a kézzelfogható bizonyossága annak, hogy a tudományos híresztelések ellenére Földünk nemhogy felmelegszik, hanem ellenkezőleg, fokozatosan kihűl.

Pont most, amikor az emberek egy kis melegségre vágnak.

Elvégre már felnőtt

Dezső elhatározta, hogy ember lesz. Szép feladat. Nagy feladat. Mert hogy is lesz emberré az ember?

Elhatározza. És kész? Különben neki már nagyon esedékes, mert tízedikes. Fogta a Verne könyvet és erélyesen az íróasztalfiók sarkába vágta. De ez nem elég. Felöltözött és átment Lajcsihoz. Ugyanis ő is tízedikes és azt mondta magáról, hogy komoly ember. Már kétszer hazakísérte Kulcsár Erzsikét.

- Te tudod, miért jöttem?

- Nem. De kijelentem, ma nincs tanulás.

- Beteg vagy? Beszéljünk, mint komoly emberek.

- Veled? Hát te nagyon el vagy maradva, fiacskám!

- Csak ne híreskedj! Mit gondolsz? A tegnap én is elszívtam egy Speciálitét - hazudta.

- Hallj oda, te? Azt gondolod, elhiszem? Na, majd meglátjuk.

Lajcsi kiszaladt a konyhába, elcsent két szál gyufát és a fáskamrájukból előszedte a cigarettáit is. Carpați volt.

- Ilyet szívni a komoly emberek. Na, gyere!

Keresztülugrottak a kerítésen.

Megállapodtak a szomszéd kamrájánál. Ott, ahol a nyulakat tartják.

- Ide járunk Bandival. Ez biztos hely - mondta Lajcsi, mikor tüzet adott.

- Na, szívd mellre, híres!

- Idenézz! - és fölényes képpel emelte szájához az emberré válás döntő bizonyítékát.

Dezső is megpróbálta. A füst nagyobb részét kiengedte a száján.

Kicsit, egészen kicsit mellre szívott belőle. Nem lett semmi baja. Aztán kinyitott egy ketrecet s kiemelt egy csincsilla anyát. Közben szállt a cigarettafüst. Lajcsi valami új tánc lépésekről mesélt, de ő nem hallotta nagy igyekezetében. Csak nehogy elköhintse magát. Nem volt szerencséje. A nyúl volt a hibás. Kiugrott a kezéből s mikor utána kapott, lenyelt egy bőséges adag füstöt. Fuldokolva köhögött.

Ekkor a kamra másik feléből közeledett valaki.

- Fussunk - suttogta Lajcsi s már ott sem volt.

Dezső is elfelejtette szilárd elhatározását s gyermekként vetette át magát a kerítésen.

- Hej! Ki az! - ordított bele a szürkületbe a Lajcsiék szomszédja. - Ahá! Na, megálljatok csak!

- Dezső mire hazatért, várta otthon a „fejmosás”. Anyja könnyezett. Az apja komolyan elővette. Nem volt mit csinálni, hát elmondta az egészet.

- Dezső fiam, szerencséd van, hogy nem hiányzik egy nyula sem a szomszédnak. Tudod te, mit jelent ez?... A legsúlyosabb bűnbe estél volna. S azt, hogy dohányzol... ezt nem is akarom hinni!

Ezzel az ügy a szülők részéről mintha be is lett volna fejezve. Csak komor pillantásuk árult el egy kis csalódást.

Dezső ezen a napon másodszor határozta el, hogy ember lesz...

Aztán elővett egy könyvet.

Tanácsstalan

Az utca napos oldalán ültek, hátukkal támasztották a szürkésfeketére száradt deszkakerítést. Ebben a külvárosi utcában reményteljesnek csak az előttük húzódó, krumpli-kövekkel kirakott arasznyi járdacsík volt mondható, amelyen a tavaszi esőzések idején a gyalogjárók az utca végéig eljuthattak, oda, ahol a lóherés rét zöldje jelezte világuk végét.

- Anyádnak jó lába van - szólt megfontoltan Halász, aki akkoriban korának megfelelően valószínűleg igazolatlanul hiányzott az orosz hadifogolytáborok egyikéből. Ápolt, szőkés bajuszkáját és brillantinos frizuráját a kifogástalan választékot félnapos halászatai közben is megőrizte. A környék özvegyasszonyai között nagy becsben állott gondozottsága, és az, hogy az egyedül valamirevaló férfi volt a környéken a háború utáni úri nyomorúságos hónapokban, aki munkába járás helyett, jó tisztviselőkhöz hasonlatosan, kora reggeltől délig addig vándorolt a patakparton, amíg fűzfavesszőre nem fűzött másfél kiló különféle halat. (Hogy a halászat szüneteiben milyen munkát végzett a patakpartra rugó vasutas családi házak sok mindent nélkülöző háztartásbeli dolgozóinak kedvét keresve, arról a külvárosi utca asszonyainak hol melegen vágyakozó, hol szikrázva elítélő tekintetéből és a képzelet színeivel festett pletykáikból alkothatott képet az ember.)

Halász rendszerint a pék feleségének ajánlotta először a napi zsákmányt. Így a péknél hetenként többször is halvacsoráztak, Halásznak pedig jutott cigarettára és rumra. Ha szép fogással állott elő, még egy darab frissen sült, a mindennapi kenyeret helyettesítő málét is kapott. Ezzel rendszerint beült az utcagyerekek közé, megosztotta velük a málét, barátkozott velük.

A villanyszerelő tejbőrű fia, a rövidnadrágjában időnként megmagyarázhatatlanul csontkeménységű férfiasságán igazítva egyet-egyet, jelentősegteljesen elvigyorodott.

- Asszszat... - sóhajtotta.

- Muklesz! Ül le a hernyódra, Csecsemő! - figyelmeztette apai hangon Halász. - Mit értesz te ehhez?

- Mert egyszer ő is ráfeküdt a kukoricásban a nagyseggű Lucára... - gondolkozott hangosan a basszus hangú Lajos, akiből később nőgyógyász lett.

- Fél máléjába került a fuvar, de Luca leköpte, mert hiába vette kezébe barátunk vékony szerszámát, hogy jó helyre dugja, az se szó se beszéd, markába köpte farkának gyöngyeit...

- Ti itt összesen nem kávéztatok annyiszor, ahányszor én keféltam - jelentette ki az idősebbek határozottságával Halász, és barackot nyomott a pék fiának a fejére.

- Egy évet adnék az életemből, ha anyáddal dolgom lehetne..

A fiú elpirult. „Mit kell most tennem? Dicsérte anyámat, vagy sértegette?”

Tanácstalanul nézett a távozó Halász után. Nekinyomta hátát a deszkakerítésnek és hunyorgva szembenézett a bizsergetően melegítő Nappal.

Páráshoz illően este

Páráshoz illően lágy, nyári este volt.

Lidi úgy állt a kapufélfának támaszkodva, mint a frissen kinevezett helyi Vénusz. A sejtelmes szürkületben vörös holdkaréjként fénylett ünnepiesen duzzadt ajka. Mágneses bársony, akár a lányok mellbimbója, vibráló fényével vonzott mindent a nemiség ellenkező pólusáról, hogy összekapcsolódva vele feszültségét az öröm tengerébe levezethesse.

Lidi legkisebb öccse lehettem volna.

Lidi fiútestvérei orgonasípként képezték a lány szikáron biztos hátterét. Lidi született szépsége ettől még inkább kidomborodott. Tizenhét esztendeje gyűjtötte domborúságaihoz a varázserőt. Szülei egész nap a városi piacon kofáskodtak. Tizenkét éves korától, húszliteres fazékban főzött zöldség-, krumpli- és paszulyleveseivel vívott ki magának tekintélyt a családban és környék fiúi között, akik felnőttként tisztelték, kikezdeni vele nem mertek.

Fejjel alacsonyabb voltam Lidinél.

Azon az estén a fiúk a városszéli patakkanyar szabályozással leválasztott medrében, a kiszáradt homokbuckákon ültek, és a tábortűz parázsán a környék földjeiről szerzett kukorica-csöveket sütöttek.

Az édeskés füstből, magamat valamiféle felsőbb parancsra kiszakítva, felkapaszkodtam a patakparton, átvágtam Lidiék illatos paradicsomokat érlelő zöldségesén, a négyszobásra nyújtott ház és az istálló közötti keskeny udvaron át hangtalanul jutottam a kapuig.

A lánnyal szemben szóltanul nekitámaszkodtam a kapufélfának. Lidi közelségének melege a napozók homokjának bizsergésével kábított. Néztem az állam magasságában dudorodó, virágos kartonruhájából kikívánczoló, rézbőrű melleit, és mézeskalács édességű-illatú szárazkörtöket nyeltem.

Lidi lassan felemelte gesztenyebarna fejét, és amikor tekintetünk összekapcsolódott, földöntúli szárnyalású kielégültséget éreztem. Percnyi időben, hangtalanul kibeszéltem minden

addigi megmagyarázhatatlan szomorúságom és félelmem. A reám váró élet titokzatosságával, vágyaim és örömeim röpködő, hófehér sirályokként remény-zöld vizek habjai fölött lebegtek, hullámoztak.

Halálforgás-szép szédületben láttam a lányt, amint valamely jégtükör fölött hanyatt fekve, velem közös forgás végén mozdulatlanra merevedik. Kifeszített karjainktól nem kerülhattunk közelebb egymáshoz, összekapcsolódva a végtelen forgásröpítő erők bódító állandósága gátolta a beteljesülésünk.

Ebben a történetben Lídia is magam vagyok. Nem tudtam megszerezni azt, amit ösztönöm kívánt. Ott álltam kiterítve, mint régi festményeken a pucér delnők. Felkínáltam magam, lecövekelve mosolyogtam minden pórussal, többre nem futotta rejtőzködő nőiességemből. A hálomba esett hím még éretlen volt arra, hogy lakmározhasson a gyönyörből.

De ha leválasztom belőle a testieket, a találkozás érzécsődületéből maradt annyi, amennyit a magunkban tárolt emlékek albumában elhelyezhetünk, hogy sivár napjainkon újra és újra előhívjuk vigasztalanságunkat enyhítve. Lehet, csak annyi volt ott akkor a dolgom, hogy bevesszem magam a pubertás kori romantikába.

A kézen fogva vezetett lány

Özvegyült vagy elvált anyák egyszülött fiának lenni azért nehéz, mert az anya önkéntelenül is a Boldogságos Máriát alakítja egész életében. Jenő felfogta, akármennyire is igyekszik a ráosztott Jézus-szerepet elfogadhatóan alakítani, ez nem sikerülhet neki, mert képtelen önmagát feláldozni az anyai szenvedés oltárán.

Az anyja a szövetekeztetés csörömpölő történéseit szenvedve búcsút mondott a mesterségével együtt életcélját vesztett mézeskalácsos mesternek. Valójában attól szenvedett, hogy elfelejtett élettársai helyett az apa szerepét is magára kellett vállalnia. Fia biológiai érettségét ismételt tapasztalva, rögeszméjévé vált, és elérkezettnek látta az időt, hogy a lányok mirevalóságát vele megismertesse. S mert a tapasztaltnak vélt Herminával nem ért célt, ezért másodikként egy, a fiával egyidős lányt, Sárát szemelte ki erre a célra.

Sára mosogatólány volt az egyik kekszgárhoz közeli cukrászdában, és naponta kilométereket úszott a helyi élelmiszeri dolgozók sportklubjának tagjaként. Szeplői letagadhatatlanok voltak, de bronzbőre és feszes idomai - különösen nyáron - kíváncsúsak.

Gyere csak, kérte a fiát az anya, amikor iskolából jövet Jenő belépett a cukrászdába.

Nézd meg már azt a csaptelepet a konyhában. Szerelhetnénk rá valamiféle rózsát, hogy kíméletesen szórja a vizet, mert szegény Sára mindegyre összefröcsköli magát a változó víznyomás miatt? Hátramentek a cukrászda kicsi konyhájába.

Sára! Ez itt a fiam!

Igen?... bámult bambán Sára.

Jenő! Ez itt Sára!

Persze, nyögte és bámult bambán Jenő. Aztán a helyszűke miatt akaratlanul is a lányhoz simulva, megtapogatta a vízcsapot.

Lehet róla szó, mondta vontatottan, és köszönés nélkül kimenekült a konyhából. Néhány nap múlva, az anyja öröme, újra beállított a cukrászdába egy olyan, az ócskavasak között guberált vízcsappal, amelyből, miután felszerelte, zuhanyszerűen ömlött a víz.

Kösz, mondta székszavúan Sára, és a fiú anyjának áradozásaiból már tudott annyit Jenőről, hogy érdeklődő pillantásra is méltassa.

Semmiség, válaszolta Jenő. Az anyja annyi szépet mondott Sáráról, hogy viszonznia kellett az érdeklődést.

Jó meleg van. Igazi strandidő... Más nem jutott eszébe.

Jobb volna most a medencében. Alig várom a délutánt, sóhajtotta Sára, miközben egymásra halmozta a tiszta kávéscsészéket.

Ühüm, igenelt Jenő, és búcsút intett Sárának.

Ennek a jelenetnek semmi köze ahhoz, hogy aznap délután találkozott Sárával a strandon. Mint minden regényes történetben, itt is érvényes a figyelmeztetés: A történet szereplőinek bármiféle hasonlósága valóságosan létező személyekhez a véletlen műve.

A valóságosan megélt élet annyira egyedi, hogy aligha hasonlíthat a mások által tapasztalt, vagy regényekben ábrázolt életre.

Jenőt barátai unszolták, hogy aznap délután kimenjen a városi strandra.

A hivatalos strandidő után, hat órától a nagymedencét elfoglalták a klub sportolói. A medence melletti gyepen ücsörögve figyelte Sára sportos alakjára. Kifakult úszóruhájából fényesen világított a lány bronzbarna bőre. A minőségi csokoládéfagylalthoz hasonlította a lány bőrének hívogató csillogását. Nyalakodni kelt kedve.

Én az állatok királya, csurgatom a nyálam..., dudorászta fülébe szórakozottan az osztálytársa. Az edzés után, a startkövek mellett elhaladva majdnem összeütközött Sárával.

Szép volt, fiúk!, bökte ki sietve köszönés helyett.

Maradj még, kérlelte kedvesen a lány, és meggondolatlanul arra is vállalkozott, hogy együtt úsznak még néhány medencehosszat. Sára levezetés-lassan úszva sem várhatta be Jenőt, mert a fiú fatuskót utánózva kínlódott a vízben, ötven méter után pedig kékült arccal tátogva szólni sem tudott, miközben Sára vidám csevegéssel palástolta zavarát.

Mire hazakísérte a lányt, öreg este lett.

Sára a város magyar színházával szemben lakott abban a mutatós új épületben, amely elé, a korhoz illő sietséggel, a városban sohasem járt ismeretlen román hazafinak mellszobrot emeltek. A szobor tekintete a színház bejáratára esik, mintha az volna a feladata, hogy szemmel tartsa az ott ki-be járókat. Szigorú tekintetű a szobor. Azt az akkoriban sokat hangoztatott figyelmeztetést juttatta a Jenő eszébe, miszerint mindenkinek vigyáznia kell, aki az ország kenyerét eszi!

Mire kell vigyáznia?

Nyilvánvaló, hogy mindenkinek magára kellett vigyáznia. A szájára például. És arra, hogy mikor és hol az a jó hely, ahol jókor forgolódhat. Ezt leginkább a felvigyázók tudták. Ezért kellett annyi sok felvigyázó, akikből, mert sohasem volt elegendő, szigorú felszólításokba és szobortekintetekbe is bugyolálni kellett némi fenyegetést, hogy féljen, és magára vessen, aki nem vigyáz eléggé magára. Mindenki az ország kenyerét ette, mert akkoriban nem volt szokásban a külföldi kenyérbehozatal. Az erre vonatkozó szigorú kijelentésből úgy tűnt, a kenyérnek nemzetiiségi ismérvei vannak. Akkoriban, a sors érthetetlen packázásai miatt, ez nem is lehetett más, mint az egységes nemzeti államnak akart és mondott ország trikolorjának megfelelő. Aki nem ette, mást nem kapott.

A külvárosi pékségek dűcos kenyerén nevelkedett. Az anyja dagasztotta kenyeret, nagy fatálban, játékszekeren húzta a pékségig, amelynek vörös mozaikpadlóján egymás mellett sorakoztak a különféle tálakban a különféle nemzetiségűnek alig mondható kenyerek. Megfigyelte, hogy egyik-másik tálból kitüremlett a színes takarókendők alól a túlkelt kenyértészta. Nemzetiszínű zászlót egyiken sem látott. De a terítők mintájából kikövetkeztethető volt, hogy magyar, szász, román, szerb, bolgár, lengyel vagy albán eredetű család kelengyéből valók. Akkor még nem tűnt fel neki, hogy a cigány és a zsidó családok elfelejtették magukat képviseltetni a pékségben. Az előbbieket a sütéskor messze terjedő kenyérillat vonzotta a pékség bejáratához kunyerálni, az utóbbiak, amint megállapodott a háború utáni, minden szokást felborító nincstelenség, egyre inkább a kóser betevőt részesítették előnyben.

A pékség bejáratával szembeni falon feketekoporsós rajz hirdette az utolsó házikenyérsütésig érvényes, gyászjelentésnek beillő szabályt:

Meghalt a hitel!

A sütés árát a pék már hajnalban kérte. Aprópénz volt, de e nélkül nem szívesen fűtötte be a kemencét. A bevetésre várva a kenyerek engedtek a kovász parancsának, tették, amit tenniük kellett, nemzetiségükre való tekintet nélkül szépen növekedtek.

Örökre megjegyezte, magában hordta a pékség reggeli, különféle tálakban dagadó kenyerekkel teli, színes képét, a kisütött kenyerek illatát, az anyja dagasztotta kenyér dűcának fenséges ízét.

Miközben kézen fogva vezette a lányt a márványalapzaton unatkozó szobor alatt, a bérház erős, kulcsra zárt tölgyfakapujáig, kenyérillatot érzett. Annyira lefoglalta gondolatait a különféle kenyerek milyensége és nemzetiségi hovatartozása, hogy nem érezte a lányból kiinduló, bizsergető delejes áramokat. Éhes volt. Sietve búcsúzott Sárától.

Van időm, jegyezte meg Sára, és csak úgy mellékesen arról is szólt, hogy mivel másnap délutános, lesz ideje kialudnia magát. Tetszett neki a fiú gyámoltalansága. Máskor is, amikor úgy érezte, hogy segítségére lehet valakinek, anyás érzéseket melengetett. Ösztönösen olyan társra vágyott, akit úgy szolgálhat, hogy fölötte áll, ha az felnéz is reá.

A gyerekek tudásban, az új megismerésében és elsajátításában bármennyire is megelőzik az anyjukat, a szülő iránt érzett tiszteletük és rajongásuk nem változik, csak kivételesen szélsőséges esetekben, fájdalmas katarzis nyomán apad el.

Szép álmokat, mondta Jenő, és kívülről segített becsukni a nehéz kaput.

Furcsa, hogy ennek az új bérháznak záros kapuja van. Nem akárkik lakhatnak itt.

Eszébe jutott az anyja Sáráról elhadart ismertetőjéből, hogy a lány szülei a munkásosztály kivételezettjei, valamiféle fontos munkát végeznek a hatalom szolgálatában. Innen az, hogy a szokásosnál szigorúbb biztonsági körülmények között kell élniük.

Távoztában, a szobor alatt újra elhaladva, témát váltott. Újból a kenyerek jártak az eszében.

Azért csak van abban némi igazság, hogy a kenyér nemzeti sajátosságok hordozója. A magyar kenyér például jó magas, vékony héjú, foszlós búzakenyér. Vagy olyan káposztalapin sült, vert héjú, amilyennel székelykocsárdi nagynénikéje kínálta gyerekkorában. A Prezenszky sütőde háromkilós, kerek kenyéréhez hasonlította azt a falusi kenyeret, amit a háború előtt kínáltak, s friss melegen kapkodtak a polgárok. Akkor a tehetősebbek pecsenyét is kaphattak hozzá, s erről álmodtak a háború utáni években is. Az álmokban sült kenyerek fenséges illata korlátlanul szállt ébredésig.

A szászok kenyere krumplis és köménymagos volt. Nem akármilyen! Elszállt ennek az illata is.

A világegés utáni hónapokban, a mindent szovjet mintára akart világban, tömötten szalonnás, fekete téglához hasonlatos, szovjet kenyeret osztottak a pékségek.

Eszi, nem eszi, nem kap mást!

A komisz - kilós, kerek - katonakenyér volt. Ha megdobtak vele egy lányt, minden bizonnal elterült. Sokan szerették volna...

De az egykor selyemharisnyáért vagy holmi amerikai tejkonzervért is mindenre képes lányokat abban az átmeneti időkben tenyérnyi darab máléval is le lehetett teríteni.

Évtizedek teltek, amíg újra a hosszúkás, ropogós zsemle héjú, francia kenyérhez hasonló veknikbe haraphattak a város lakói. És fogalmuk sem volt az embereknek arról, hogy a békés svédek kenyerüket mindenféle magvakkal elegyítik, s mindenféle ropogós kenyérpótlót sütnek, amelyek közül egy sem vetekedhet a Kárpát-medencei népek kétszersültjeivel sem.

A világháború előtt született gyerekek a kenyerek sorrendjében első helyre a diákkenyeret tették. Ez a színes rahátkockákkal és cukrozott-aszaltgyümölcs vagdalékkal tele sütemény csak formájában hasonlít valamely kenyérhez. Olyan, mint a hajdanán készített tartós mézeskalács, amit különféle mártások sűrítésére használtak a középkori konyhákon...

Na, és a román kenyér? Az bizony a puliszka. Pont olyan, mint a székelytorta. A szegények eledele.

Kis gondolkodás után belátta, hogy a román kenyér is lehet sokféle. A háború utáni években évekig ette, még szerette is a tepsiben sütött, kockára vágott málét. Az anyja vasárnapi csemegeként, tetején cukorral megszórt, tejes málét sütött.

A tejes málé képzel illatával sétált haza külvárosi otthonukba.

Karbantartók

Azt hitte, a talicska jó lesz, de amikor rogyantott lábbal lehajolt, hogy megemelje, tetőtől talpig ellepte a verejték. Pedig előzőleg csak egyetlen zsák cementet dobott a talicskára. Valami furcsa a remegést érezte. A körülményes nekikészülődés úgy megviselte, mind a helyi csapat részeges jobb szélsőjét a soron kívüli lefutás. Később mégiscsak rászánta magát, lassan óvatosan felemelte a terhet. Kiegyenesedett. Szorosan lehunyta a szemét, állt mozdulatlan. Elképzelhető, hogy a kerék hirtelen elindul, és valamiképpen kicsúszik kezéből a talicska. Percnél többet állt. Csend volt körülötte. Falusi, vasárnapi csend. Máshol észre sem vette, most hallotta, hogy édeset, bántóan csikorgott a toronydaru. Megpróbálta legyűrni felhorgadó félelmét. „Amikor a daru ledurrantja a kiürült tartály. Akkor...” - fogadkozott magában. Figyelt, feszülten. A jól ismert zajra aztán csakugyan elengedte a talicskát.” - Jajjj!” - Tompa nyögésével egyszerre rogyantott, hátrafeszített fejét hirtelen előre engedte. Lassan felnyitotta a szemét. A spárga ernyedten lógott ki a szájából. Egyik végén fogára, a másikat a talicskába vert görbített szeghez kötötte. Bosszankodva tapogatta az arcát, beteg foga szilárdan állt a helyén. Fél órája hiába próbálta, nem tudott megszabadulni tőle. Maga alá húzott egy üres szerszámosládát, ráült. Pihent. A fémbódé sivársága elszomorította. A karbantartók különben kedvenc tanyája, tele volt mindenféle foghúzáshoz használhatatlan holmival. Mint szörnyű orgia után a részegek, a munkapadon ájultan heverték a szerszámok. A satuba vasporos szájából kicsorbult pofa vicsorított. Olajos fekete és szurtos volt itt minden.

Lába alól felvette a rozsdás fűrészlapot és elvágta, elfűrészelte vele a spárgát.

Fájdalmában felszáll járkált a bódében. Puha rézdrótot szedett elő az egyik fiókból, hurkot formált, ráillesztette fájós fogára, szorosan rácsavarta, meghúzogatta, kipróbálta, sziszegett hozzá. Visszaült a ládára, és a drót másik végét a talicskához kötötte. Szuszogott, nyögött, káromkodott. Megemelte a talicskát. Amikor a rémisztő, állati bögésen is túljutott, az ijesztő csöndben meghallotta-meglátta a mosolygást. Tömzsi állt a vaspántos, üveg nélküli ablakba, két puha kezével a láncba kapaszkodott. Mögötte a többi karbantartó. Hahotájukat finom remegéssel párosult vigyorra fogták vissza. A láda elől, amelyet Gatyás gondolkodás nélkül röptetett feléjük, leléptek. Mint a nézők előadás végén, amikor már tudják, a vetítövásznon nem jöhet más - ezt csalhatatlanul megérzik -, csak a filmet befejező FINE felirat.

A bódé környékén újból kitört a röhej.

- Beveszed az érzéstelenítőt? - A résnyire nyitott ajtóból valaki vodkásüveggel kínálta. Gatyás tudta, hogy víz van az üvegben. Könnyen eltalálta egy reszelővel. Az üveget tartó kéz gazdája felüvöltött. Tömzsi feje újra megjelent az ablakkeretben.

Gatyás egy fiola nyugtatót halászott elő munkaruhája zsebéből. Megpróbálta elolvasni rajta feliratot.

- Franciául tudtok-e?

Kinn abbamaradt a röhögés.

- Sakkozni is - hallatszott a tétova válasz.

- Na, akkor: Mars lá franc!!! - ordította Gatyás, és mérgében teljes erejével nekirontott talicskával a bódé csukott ajtajának.

Kivágódott, döndült az ajtó. A kárörvendő, vidám csoport szétprekelődött, mint a pocsolóvíz a gépkocsik kereke alatt.

Gatyás szitkozódva fordult egyet a talicskával a bódé előtt.

Később az ajtóval próbálkozott. Hátát nekifeszítette a munkaasztalnak, fejét hátra merevítette, miután kikötötte a fogát az ajtópánthoz. „Teljes erőmmel kirúgom a vasajtót! Súlya amúgy is könnyen kifelé viszi... Csak kimozdul helyéből ez a nyamvad fog!”

Megpróbálta.

Csodálkozott azon, hogy nem tudja megtenni.

Katonakorábban ismert egy falusi legényt, aki tüzesre melegített piszkavasat forgatott odvas zápfogában. Dőlt a füst a szájából, villámlott a tekintete, a büztől többen - ő maga is - rosszul lettek.

Tehetetlenül ült a bódében, nyögött, keményen gondolkozott.

„A fájdalom és a félelem fordított arányban áll egymással. Az eszünk törlőrongy lehetne, hogy - miként az iskola táblán a hibás számokat szoktuk a szivaccsal - szétmaszatoljuk vele minden tökéletlenségünk.”

Mire csoporttársait újra bódéhoz vonzotta a kíváncsiság, Gatyás sárga, véres gyökerű foga, mint igyekvésre méltó vadásztrófea, ott lógott a beüvegezetlen ablakban, a kifényesedett rézdrótokon.

- Bámuljátok csak... - biztatta őket Gatyás dühös, büszke vidámsággal. - Nem gondoltátok rólam, hogy kihúszom, mi?

Tömzsi bedugta a fejét az ajtónyíláson.

- Jövünk kajálni...

Gatyás kiköpött egy pofa vért. Tovább takarította a bódét serényen.

- Vagy két pénz értékűt ma is dolgoztunk már... - jegyezte meg gúnyosan a csoportvezető az ebédszünet végén, és komótosan rágyújtott.

- Amíg járnak a gépek, a karbantartó aludhat nyugodtan - replikázott kivörösödve Tömzsi. Gatyás semmit sem evett. Olvasta az újságot. Inkább csak nézegette, forgatta.

- Féltél? - kíváncsiskodott Tömzsi, és közelről gusztálta a trófeát.

- Töletek igen. És az emberektől is általában... Ugyanis, ha nem tudnátok, mindnyájan be vagyunk kerítve... Hülyékkel...

Tömzsi cöcögetett.

- Az orvosra haragszol, mi? Mert nem volt kedve a foghúzáshoz...

- Tegnap megismerkedhettem egy csupa ész emberrel... Komolyan mondom - szólalt meg a pillanatnyi csöndben az új fiú -, a történelem a kisujjában van. Őseink több mint kétezer évvel ezelőtt már itt éltek...

- Áááá! - az öreg valami nagyot akart mondani. De aztán csak legyintett. Eszébe jutott, amit már reggeltől az ebédszüneti tereferére tartogatott.

- Tudjátok ugye, hogy velem egy házban lakik a legjobb foci kapus? Nahát. Szóval vasárnap reggel becsenget hozzám egy kopasz aktatászkás. Kérdi, hol lakik a focista. Ugyanis a nevét még nem írták ki az ajtóra. Mutatom neki az átellenben lévő ajtót. Csenget. Degeszre volt tömve a táskája. Nyílik az ajtó. Bemegy. Később hallom egy másik szomszéd hangját a lépcsőházban. „Mi van, főnök? Eladtad a meccset?...” Kinézek. Látom, megy el a kopasz. A táskája lapos. Akkor én már tudtam, hogy a meccsre nem érdemes kimenni...

A csoportvezető szótlanul fújta a füstöt. Elkérte Gatyástól az újságot.

- Világ jó emberei, egyesüljete! Legközelebb ezt írják ide fel - mutatott a lapléc fölé. - Csak hogy ehhez jó adag bátorság kell!

- És rengeteg jó ember... - csatlakozott Tömzsi, és még hozzátette: - Ha lesz!

Gatyás nem szólt. Hallgatott keményen. Kegyetlenül sajgott a foga helye. Azzal vigasztalta magát, most már semmi értelme annak, hogy mindenféle suta szavakkal, félig gondolt gondolattal elhessegesse a félelmét. Korábbi dühös kínlódására visszaemlékezve tudta - biztos volt benne - keserűbb rossz aznap már úgysem jöhet. Illendőnek látta, hogy valami apró öröm után nézzen.

Zűrös nap

A gépműhelyben egyhangúan zúgtak a motorok, a fiú úgy érezte, csend van körülötte. Amikor gondolataival volt elfoglalva, nem érzékelte a tompa zúgássá összekuszálódott zajokat.

- Na, mi az, miért nem válaszol?

A háta mögül jött a hang. Visszahúzta a kést a forgórészbe fogott darabtól, és kiegyenesedett. A sajtólevelező állt mögötte.

- Mit akar? - vetette neki oda kurtán. Nem szerette ezt a fontoskodó, korlátolt embert.

- Szereti a munkáját? - kérdezte bárgyú érdeklődéssel a sajtólevelező.

- Imádom - válaszolta a tőle telhető legnagyobb komolysággal a fiú.

- Nahát, csak így tovább! Ki kell érdemelni a bizalmat... - Ceruzájával belepiszkált a noteszébe. A fiú tudta, hogy munkaeredményeit másolja a grafikonról.

- Jó - lökte a rögtön választ a fiú, és ráhajolt az esztergapadra. Később, amikor új munkadarabot fogott a gépbe, látta, hogy a noteszes ember sorra veszi a gépeket. Kérdez és jegyez. Bélát kikerülte.

- Lépj le, édesapám, de sürgősen, ha jól értesültem, már zúzmarás a munkahelyed - ilyeneket mondott neki a múltkor, és főszerkesztőnek titulálta. A sajtólevelező akkor sajnálnivalóan hülye képet vágott, és amilyen gyorsan csak lehetett, elhúzta a csíkot. Béla szavai szúrtak és égettek, mint a ruha alá pattanó fémforgács. Ő mindenkivel így beszélt, nála nem volt pardon, hízelegni még senki sem hallotta.

- Idefigyelj, gilisztabelű! Te szögletes giliszta! Itt ha vért pisilsz, akkor is megcsinálod a normád, vagy sürgősen lelépsz. Elmehetsz például hőscincérnek... - tanácsolta egyszer a fiúnak.

- Na ja! - felelte a fiú, és összebarátkozott Bélával. De az ilyen noteszes embereket mindig megsajnálta. Figyelte, mit mondanak róluk, miért nem kedvelik őket. Tőlem sétálhattok le és fel egész nap - mondta később Bélának, aki erre nagyon felhúzódott.

- Hülye vagy! - jelentette ki meggyőződéssel.

- Bizonyos idő után mindenki az - védekezett a fiú.

- De édesapám! Az ilyenek akarnokok. Ami egy-két évtizeddel ezelőtt testhezálló volt, most kiábrándító... Érted, mit akarok mondani?!

- Kitartást sokan tanulhatnak tőlük.

- Te fiú, te be vagy zsongva. Mondd, nincs neked székrekedésed? Agyadra ment a ganélé, mi!

- Azt hiszem, az a mi bajunk, hogy rengeteget dumálunk és keveset teszünk.

- Szóval te brosrákat olvasol?!

- Nem mondtam igazat?

- De mennyire! Mondd, milyen vércsoportba tartozol?

- Miért?

- Csak hogy tudjam. Lehet, szükséged lesz egy kis vérátömlesztésre, ugyanis mindjárt kipofozom belőled ezt a hülyeséget.

- Mi van, csak nem vagy ideges? Hát már neked sem lehet megmondani az igazat?!

Telefonhoz hívták a fiút. Jutka volt a vonal végén. Nem szerette, hogy Jutka időnként felhívta a gyárban. Csak a kapunál beszélgethettek, se a kapus minden beszélgetés után elvárta a féldecire valót. Igyekezett hanyag mozdulattal zsebre vágni a pénzt, közben szüntelenül vigyorgott.

- Halló, Sanyi?

- Igen. Tessék.

- Örvendek, hogy megkerestek.

A lány hangja bűgött a telefonba.

- Én nem - felelte a fiúk

- Tréfálsz?

- Nem tréfálok.

- Nem?

- Nem - mondta erélyesen a fiú, és a másik füléhez igazította a telefonkagylót.

- Na, ne hülyéskedj... Jössz héttől moziba?

A lány hangja kérlelő volt. A fiút idegesítette ez a hangnem, szeretne volna mielőbb befejezni a beszélgetést.

- Nem hiszem - mondta a telefonkagylóba.

- És holnap... Holnap jössz?

Kicsit remegett a Jutka hangja.

- Igen - mondta a fiú.

- És aztán... Hova megyünk?

- Meglássuk.

- Meglátjuk - javította ki a lány.

- Szervusz - ordította fiú, és lecsapta a kagylót.

A műhely nagy, fémkeretes ablakain forrón sütött be a nap. A mester kiáltása olyan volt, mint egy kurjantás.

- Fiúk! Lehúzni a függönyöket!

- Nyomás - sürgette a fiúkat Béla, és leengedték a függönyöket.

Szemnyugtató árnyék derült a műhelyre.

- Most aztán preckelhetjük - biztatta őket Béla modorában a mester.

- Hajtsa magát, akinek kell a lóvé - mondta Béla.

Senkinek sem volt kedve vitatkozni vele.

Nem hagyunk fel a csüggedéssel

Miután eluntuk a sárkányeregetést, a szemlélődést és a néma bizakodást, Kiskoppány azt mondta, állítsunk tévéantennát, s akkor majd bejön nekünk Európa. Prima, szóltam angolosan, és igyekeztem jól odafigyelni arra, amit Kiskoppány csinált. Előbb számolt. Aztán rajzolt, szerkesztett és barkácsolt. Megfelezzük a két befogót, aztán a lefogó irányába beállítjuk az elemeket, magyarázta az okos Kiskoppány, és nekem megmutatta, miként lehet bekötni szakszerűen a bipolt, beiktatni az erősítőt, hogy a jövőben aztán kiszűrjünk minden zavaró körülményt. Nem baj, igeneltem bölcsen, akár a nagyon meggondoltak, és valahogyan aztán csak elkészült az az antenna, miközben végig úgy tettem, mint aki érti a dolgot.

Akkor kezdtem a háztetőkre figyelni. Az oda feltornásztatott sokféle antenna közül leginkább az tetszett, amelyre a rákászáshoz is kitűnően használható pléhtepsit szereltek. Kiskoppány szívet melengető elismeréssel nézett rám, amikor arra buzdítottam, hogy valami hasonlóval lássuk el a mi antennánkat is. Ismeretségünk óta először megveregette a vállamat, és ráérősen elmagyarázta, hogy a beárnyékolás ellen sűrű szövésű rézdróthálót kell minden esetben

alkalmazni, s akkor jó eredményeket fogunk felmutatni a vételben és általában mindig tiszta képet kapunk.

Aznap, amikor teljesen elkészültünk, két üveg vodkát vásároltam, és szép komótosan kimásztunk toronyházunk lapos tetejére. Akkor Európa nem jött be. Kiskoppány rosszul lett. Azt ma is tagadja, hogy a vodkától sápadt el. Elég az hozzá, hogy még harmadnap is másnapos volt, amikor beállított hozzánk Mickell úrral, aki a saját bevallása szerint is, már nyugdíjazása előtt legalább két esztendővel sikeresen kísérletezett különféle antennákkal, de három éve csakis a saját borát issza.

Mickell úr apró sóhajokkal tarkított nyögésekkel mozgott, két agyonolvasott könyvet szedett elő kopott aktatáskájából, amelyeket egyenként felmutatott, mint templomban szokták a feszületet, szóltanul, literes üvegben bort tett az asztalra, szelíden poharakat kért a feleségemtől, kimért, nyugodt mozdulatokkal méltóságteljesen töltött, és miközben ittunk, jó darabig elmélázva nézett fejünk fölött valami rendkívüli érdekességet a levegőben.

Mi sohasem sietünk, ráérős és toleráns emberek vagyunk, a bort is mértékletes lassúsággal isszuk, történelmi hagyományaink szerint élünk.

Különben Mickell úrnak is rengeteg szabad ideje volt, nem sietett, nem kapkodott, szép lassacskán bevezetett minket a tévészés titkos rejtelseibe.

Tudnunk kell, mesélte egyszer Mickell úr, miközben mindig tömött táskájára mutatott, hogy kettő, azaz kettő féle fő-tévéhullámot különböztetünk meg. Egyfélék logaritmikusan, másfélék pedig tudat alatt terjednek. Az utóbbiakkal nekünk nincs mit kezdenünk, mert ezeket technikailag mi még nem érjük fel. Maradjunk tehát az első félénél. Maradtunk, mert részletesen körülírta, hogy ezek mifélék és miképpen, mi módon befoghatók.

Évtizedek óta kísérletezem olyan nagy teljesítményű antennákkal, jelentette ki másfél hónapos ismeretségünk fordulóján diadalmasan Mickell úr, amely behozza nekem a legjobb képet. Szerény számításaim szerint egy huszonegy méter magas és nyolc méter széles antennával már lehet kezdeni valamit, ha elemeit békebeli bergmanncsőből készítjük. Építettem már ilyen antennát, kérem, és bizonyára képet is adott volna, ha elegendő időt fordíthatok a beállítására. Bizonyára tudják, hordozta végig szigorú tekintetét rajtunk Mickell úr, ehhez nagy, rendkívül nagy türelem kell. A türelem, mint olyan, hallottuk tapasztalt emberünk figyelmeztetését, ritka tulajdonság, fehér holló. Ezután Mickell úr a saját feleségére hivatkozva kifejtette, hogy őt rendkívüli türelemmel áldotta meg az Isten, de ugyanakkor azt sem hallgathatja el, hogy a kivételesen peches emberek közé tartozik. Teljesen elkészült és már csaknem tökéletesen beállított antennájára, egy vihar előtti délután, egyszerre negyvenhárom szénfekete varjú szállott. A bergmanncső nem bírta a nagy terhelést, össze-vissza görbült. És aztán a viharos szél feltette a nagy kárta a koronát: ledöntötte az antennát!

Nem számítottam ekkora terhelésre, mondta fájdalmasan, széttárt karját remegtetve Mickell úr, és a képzeletbeli romok fölé magasodva kijelentette: emberek vagyunk, el kell viselnünk a reánk mért legszörnyűbb csapást is.

Könny csillogott az öreg szemében. Lehajtottuk a fejünk. Hallgattunk.

Később, amikor Mickell úr összeszedte magát, hozzám fordult. Önnek, mondta elszánt sóhaj-tással, legújabb kutatásaim alapján építetek egy olyan komplex H-antennát, amely öt részből áll, úgymint a tulajdonképpeni antenna, aztán az alulról jövő zavarások kiszűrésére egy-egy segédantenna, az oldalzavarások elhárítására pedig ugyancsak egy-egy segédantenna.

Az új antenna létrehozása céljából egész télen tárgyalásokat folytattunk Mickell úrral. A bora savanyú volt, de nem olcsó. Mit lehettünk volna egyebet? Megszoktuk. Kiskoppány kijelentette, hogy krajcároskodni nem érdemes, manapság minden, de minden áldozattal jár.

Tavasszal, amint elment a hó, rögtön felszereltük a komplex H-antennát. Mickell úr potomon átengedte nekünk saját céljára épített áramegyenlítőjét, de szerzett valamiféle generátort és modulátort is, a tévéasztalkánkra pedig különféle színes kapcsolókat szerelt valutáért.

Következett a beállítás és a ráhangolás időszaka. Gyönyörű volt az idő, akkor tértek vissza hozzánk a vándormadarak. Mickell úr aztán újra figyelmeztetett, hogy a tévészéhez rengeteg türelem szükséges. Nem zaklattuk, nem siettettük, pedig lassan a bora is elfogyott már.

Hát kérem, vannak olyanok, akik akváriumban díszhalat tartanak, mások pedig mindenféle tücsköt és bogarat gyűjtenek, és képesek órák hosszat elnézni, hogy mit művelnek ezek a rusnya élőlények ott az üvegfalon túl. Mi Kiskoppánnyal, amióta újra vodkát iszunk, kitartóan nézzük a tévét, és hisszük, hogy nagyobb bolhagyűjteménye senkinek sincs a környéken. Mickell úr időnként meglátogat és örömmel újságolja, hogy a pénzes embereknek már bejött Európa, a műholdakra állított másfél méteres csészعالjakból hihetetlenül éles dolgokat vezérelnek a képernyőkre, de ő sem hagyja magát, mostanában a tudatalatti hullámok vételével kísérletezik sokféle szempontból biztató eredményességgel. Literes üvegben bort tesz az asztalra, de mielőtt poharakat kérne, mi gyomorsavtúltengésünkre hivatkozva határozottan tartózkodunk az italozástól. Az a helyzet, hogy Mickell úr sem issza a saját borát. Miközben szívbántalmait és feleségét említi, apró sóhajokkal visszacsomagolja az üveget kopott táskájába.

Kiskoppány még mostanában is be-bekapcsolja a tévéket, és bizakodva szól hozzánk: Uraim, higgyünk benne és meglátjuk, hogy egyszer csak nekünk is bejön Európa. Vakok és vagyontalanok is vannak közöttünk szép számban. Mégis igenelünk. És várakozás közben poharakba mérjük, nagy egyetértésben elosztjuk a megmaradt vodkát, és csendes komolysággal Mickell úrra meg a különféle hullámokra emeljük poharunk.

Talált pillanat

Amikor fél tíz tájban bemegyek a sarki kávézóba, csend van és tisztaság. Marika a fagyaltos pultot sikálja. A felelős nő, akit csak nemrég helyeztek ide, szigorúan néz rám. A múltkor felborítottam a fogast, nem hitte el, hogy ez nem fog többé előfordulni. Tudom, fogadkozásom könnyelmű ígéret volt. Egy idő óta nehezen járok, többet bizonytalankodom, mint eddig. A bot nem sokat segít, a kávézóban sem találtam még meg a helyét, nyilván magam is útban vagyok, jól tudom. De közel a nyolcvanhoz szépnem találom az ideig tavaszt is. A parkban totyogom végig a Brassai Sámuel szerint kötelező négyezer lépést. Néhány dolgot naponta pontosan megismételek. Mi, öregek tudjuk, hogy kell a rendszeresség, nem akarunk másként élni. Azok, akiknek nehéz a mindennapos erőpróba, unalmasnak tarthatják azt, hogy minden áldott nap fél tíz körül megjelennek a kávézóban. Mintha képtelen volnék kitalálni valami mást. Pedig naponta újabb és újabb elfoglaltságot találhatnék magamnak. Más és más kávézót, például. És megismerkedhetnek rengeteg emberrel, válthatnék néhány szót eddig még sohasem látottakkal is, vagy éppen csak bámulnám egy keveset őket, elolvasnám az arcukról életünk történetét. Engem ez tökéletesen elszórakoztatna. De hát sohasem voltam kalandvágyó, inkább szeretem a bizonyosságot. Marika kedves, lányos mosolyát sem nélkülözhetem. Azt a pillanatot, amikor átveszi tőlem otthonról hozott babos fekete kávé csészémet, a hozzávaló kis tányérral. És a kisfiú korom óta használt ezüst kiskanalamat is nyugodtan rábízhatom. Amikor előttem páráll a kávé, csak ülök elgondolkozva. Kavargatom a feketét, fényes kiskanalam csengése nekem most is muzsika. Hallgatom, és szétárad bennem valami régi hangulat. Megtörtént életem pillanatba sűrített töredékei villannak fel ilyenkor bennem. Minden, amire érdemes emlékezni. Megismétlődő ellágyulásaimból tudom, hogy leginkább

önmagamat szeretem. Világom közepében mindig is jól éreztem magam. Hibáimat beláttam, gyengédségeimet szégyelltem, ha akaratoskodtam is, példaképül mindenkinek magamat ajánlottam.

Otthon is megihatnám a kávémat és elgondolkozhatnék mindezekben, a magam jó világából örökké a mába vágytam. Nekem most már az is fontos, hogy számítson rám a takarító asszony, aki tömbházunk lépcsőházát reggelente felmossa. Tartozom a visszaköszönéssel, akárcsak nekem ijedt pillantásával az a kislány, akivel háromnegyed nyolckor, rendszerint a park bejárata előtt találkozom. A Marika mosolya is fontos nekem. És a felelős nő szigorúsága is. Mindezekre pedig ráadás az, hogy a szünetben a szomszédos iskolából tízóraizni idejára gyermekekkel telik meg a kis kávézó. Tőlük nem félek. Tudom, hogy nem kell félnem tőlük. Mostanában azt sem tudom, mi a félelem. Olyan jó érzés ez, hogy érdemes érte aggrunkig cipelnünk minden terhet és gondot. Különböző elővigyázatos ember vagyok. Mindekelőtt a betegségekkel szemben. Babos kis csupromat a körülöttünk settenkedő influenza miatt cipelem folyton magammal.

Kávémba kiskanállal mérem a cukrot. Félédesen szeretem a presszó kávé, lassan iszom. Most már egyáltalán nem sietek, csendesen ülök a sarokban. A cigarettát kétféleképpen vágom és borostyánkőszipkából szívom. Már vagy ötven éve... Az öngyújtóm elég régi. A fronton készítettem egy megspórolt robbanó golyóból. Most már képtelen vagyok efféle dolgozni. Repdes a kezem. De időnként szét kell szerelni az öngyújtót és ki kell takarítani. Nem messze, az iskolától van a garázs. Beszéltem a gépkocsivezetőkkel, foglalkozzanak a gyújtóval. Benzint is töltsenek bele, kértem őket, mert a fiolást nem szeretem. Egyszer összevágtam vele a kezem. Meleg szemű, barna fiú vállalta. Forradás van az arcán, de a szeméről is megismerném. Eléggé elhanyagolt külsejű, azt hiszem, sokat kínlódik szegény: kivénült tragacs a kocsija.

Nem gondoltam volna, hogy ennyire rendes. Fél liter benzint is hozott ide a kávézóba, a kezem ügyébe tette, a székem mellé.

Szünet volt éppen az iskolában, a gyerekek telezsongták a helyiséget. A kicsi tanárnőnek már csak az asztalomnál jutott hely. Beszélnem kellett az örömeiktől. A meleg szemű köszönetet egy pillantásával elhárította. Szótlan embernek sértés mások locsogása. A lányhoz fordultam. „Tanárnő kérem, tessék csak ide figyelni! Vannak még rendes emberek. Ezt a fiút alig ismerem, itt láttam először a kávézóban, de a gyújtómat első szóra rendbe rakta, és tartalék benzint is hozott. Nem gondoltam volna, hogy ilyesmi eszébe jut. Figyelmessége sokat jelentett nekem. Rég leszoktam a gyufáról. A rágyújtás nálam szertartás, apró öröm. Öngyújtó nélkül kevesebb lenne ez a nap. Néhány jóízű szippantás nélkül. Zsörtölődő vénember vagyok, csupán rontanám az utcaképet, a közhangulatot.”

A tanárnő reám emelte homályos szemüveggel takart szemét és megnézte magának a mellettem ülő meleg szeműt is. „Vannak még rendes emberek...” Csendesen mondta, és nem igazított a haján, nem egyenesített tartásán, hogy előnyösebb helyzetbe kerüljenek kicsiny, szégyenlős mellei. Kortyolt a kávéjából, és csak nézte a meleg szeműt. A fiú feszesebbre húzta magán az olajfoltos pulóvert, durva tenyerét maga alá, a székre tapasztotta. Azt hiszem megfeledezett rólam, egyszerre csak beszélni kezdett. „Teccik tudni, nekem nincs feleségem... Amikor hazaérkezem, főzök magamnak. Néha három-négy napig is távol vagyok, ilyenkor nagyon kívánom már a főtt kosztot, a hazai ízeket. Most is, amikor megérkeztem, első dolgom a főzés volt. Készítettem spenótot, és degeszre ettem magam. Azóta zavar a gyomrom. Csikorog, kavarog. Ez a büntetésem. Kávézni nem szoktam, de most jól esik. Töltöm magamba, hátha segít...” „A sajtot próbálta?” „Nem, nem próbáltam. Nem eszem alap semmit. Csak iszom a kávé...” „Cukor nélkül?” „Cukor nélkül. Keserűen iszom”. „Keserűen, nagyon keserű... Vagyis nagyon rossz” - helyesbített a lány, és mindketten mosolyogtak.

Segítő szándékkal közbeszóltam, gyomorerősítő tablettát ajánlottam a fiúnak. Hallgatnom jobb lett volna. Mosolyuk széttört, akár a fény, amikor este a szobámban lekattintom a villanykapcsolót és álmatlanul lefekszem. „Mennem kell - mondta a meleg szemű -, vár a gerlém, nem hagyhatom sokáig magára.” A kicsi tanárnővel maradtam. Szeplős orrára igazította a szemüvegét, de mintha már nem lett volna annyira szigorú. Ekkor vettem észre, hogy gesztenyehaja válláig ér. „Két évvel ezelőtt gerlét talált az úton, sebesült szárnyát meggyógyította, de többé már nem repülhet az a madár. A gépkocsi kabinjában tartja. Mondják, néha fiú vállán ül, kifelé figyel, a félig nyitott ablakon azt hiszem, vigyáznak egymásra. Sofőr kollégáitól hallottam a történetet. Kávézás közben sok mindent hall az ember...” Még meséltem volna, de közben észre sem vettem, kiürült a kávézó. Véget ért a nagyszünet. A tanárnő gondosan megtörölgette a szemüvegét. Sajnálkozó nyári-kék-ég szemekkel nézett rám. Tudom, hogy pillantásra és mosolya a meleg szemű fiúnak szólt.

Aznap szép, eső nélküli tavaszi idő volt. Egész nap arra gondoltam, hogy érdemes volt eltozognom a kávézóig. Bepakoláskor ugyan aktatászkám mellé csúszott babos csészém tányérja, és darabokra törött a mozaikpadlón. Nem bántam. Marika a tanú, hogy ügyetlenségemet még meg is mosolyogtam. Ha máskor történik, bizonyára fröcsköl belőlem a keserűség. „Az életben mindenért fizettünk el!” Jókedvem szerencse volt. Keresett fényes pillanat. Ugyanis, jól tudom, hogy a keserű bölcsességekkel mifelénk gyorsan beborul az ég. És az összeráncolt végtelen alatt unalmassá válik az élet.

Ki érti ezt?

A hordószónoktól elvárható, hogy a környezetre ható kötelező meglepetésként időnként sutto-góra fogja mondókáját:

Amikor ott álltam a zongoránál és szédülten figyeltem az ujjai körül sziporkázó kisugárzást, zongorabillentű-fehéren szobroztam, úgy éreztem, két keze engem babusgat, zenéjével önkéntelen együtthangzásra késztet. Szerelmes vagyok, ez nem lehet más, mint a szerelem! Örömtelen gyermekkoromban senki sem tanított szerelemre, olyan ez, mint a táj, ahova szüntelenül vágyunk, amit felfedezni vélünk egy dombhajlat ívében, a völgy patakjának kanyarulataiban, az erdők lombjának rajzolataiban, amikor sejtjük és magunk elé mormolva ki is mondjuk, hogy ott minden nagyon ismerős, mintha már jártunk volna azon a vidéken, de valami apróság hiányzik felismerésünkből, amiért aztán, talán egész életünkben, folytatjuk a kutatást, szalmaszálat keresünk valami istentelenül nagy boglyában, mert kapaszkodnunk kell valamibe, hogy a félelem posványában fennmaradjunk, társra vágyunk, akihez illik szavunk, mozdulatunk, ringatásunk ritmusa és benső mágnesünk térereje is, amit megszorozhatunk a szerelmünktől való távolság felével, hogy olyan mágneses momentumban legyen részünk, amely a hiszterézis szabálya szerint hisztisen nő, hogy elemi részecskéinkig kötelékké rendeződjék bennünk a szerelem.

Nem csiklandozott vidámsággal, szertelen jókedvvel, rikoltozva éltem meg ezt, amikor féktelen közönségességekre is hajlamos az ember, hanem az észrevétlen sugárhatások titokzatos szelídségével.

És amikor aztán ott álltam a kocsifolyam partján, a zebra túloldalán, velem szemben, harmincméternyi távolságból, szemüvegemen át is alig kivehetően meg kellett látnom Őt, tekintetünk összekapcsolódott, de agyamig nem jutott el még ruhája színe, alakja, hajviselete sem, sejtem, hogy minden sejtem azzal volt lefoglalva, hogy gyönyörűséges mágneses erőinkre összpontosítson, ámulatomban moccanni sem tudtam. A Néma Leventét alakíthattam, de a vöröslámpás-tiltástól lecövekelve, percnyi idő alatt életünk történéseinek egész tartalmát

kicserélhettük, és egész valóját idegeim számítógépjének örökösen forgó háttéráramokban zsongó merevlemezére telepíthettem. Most is itt van bennem az a gyönyörűséges perc, az elképzelt szépség, emberség, nőiesség hozzám kapcsolódó szerkezeteivel együtt, világmindenségem újabb nagy egészének megteremtése lehetőségeivel.

És akkor hirtelen zöldre váltott a lámpa.

Kábultan közeledtünk egymáshoz.

Nem a tömeg szakította meg kozmikus kapcsolatunk. A város tülekedő emberhangyái nem árhattak nekünk. Nem hallottuk a gépkocsik dorombolásait, a gépek fém alkatrészeinek éles koccanásait, az emberi konfliktusok sokasodó zaját.

És mégis elmaradt a beteljesülés.

A belénk rögződött rossz szokások miatt. Dogmák mérge hatott, összefonódott pillantásunkat elvágta az évszázadok óta megkérgesedett illem villáma. Valamiféle hülye tiltás, valamiféle belénk passzírozott tétovaság, süket kétely. Lesütött szemmel mentünk el egymás mellett. Talán jobb lett volna, ha ott a zebrán lerohanom, kifejtem hófehér zsemléit blúzából, lerángatom csipkés bugyiját, és rácsavarodva, meztelenségünkkel mit sem törődve, a zsibongó utca forgatagában levegőbe emelve, két tenyeremmel le-fel mozgatva szegbe ültetett gömbölyű fenekét, égő arcom mellei közé temetve az ájulásig fokozva az élvezeteket, és úgy beakasztok neki, hogy szemünk, mint az üdvözlőket ábrázoló naiv festményeken a szenteké, örökre fennakad.

Nem történt meg gondolatban sem, mert amikor a nagy szerelőcsarnokban összerakták alkatrészeimet, hím vesszőm vérellátásának indítógombját elfelejtették összekötni a szerelem érzelmi hálójával. Így aztán az igen/nem feleletek végtelen sorában a plátói és testi szerelem állománya két különböző könyvtárba került, és a fájlkereső program hibájából nekem már csak akkor áll fel, ha legalább gondolatban virtuális szkennерemmel letapogathatom a nők különösen gömbölyded részeit, hogy a közösülés mindig rövidre szabott idejében mindenféle obszcén képekben megjelenhessenek érzéseim szoftverében, ha már elmenteni, hibás programozásomból eredő fölöttébb izgatott állapotomnak betudhatóan képtelen vagyok.

Ki érti ezt?

Különös szerkezetek vagyunk, azt hiszem javíthatatlanok, mint a háztartási gépek, amelyeket a legkisebb hibáik felfedezésekor jobb rögtön kidobni, mint javíttatni, így ésszerűbb, így gazdaságosabb. De mert erősen konzervatív beállítottságú az Úr, akinek alkotásai vagyunk, ellehetünk még néhány évtizedet valamely elfeledett sarokban, ahol alig észrevehetően, egyre vastagabb rétegekben belep az unalom pora.

A futás

Ötpercenként indították a szakaszokat. Teljes felszereléssel: pokróccal, gázmaszkkal, lapáttal, puskával, tölténytáskával, nagykabátban álltunk a rajtnál. A derékszíjhoz csatolt, rövid nyelű tábori lapát már akkor kényelmetlen volt, de az az állat Gavra nem volt hajlandó tudomást venni arról, hogy a lapátokat csakis a mi szakaszunk emberei csatolták fel, a többiek „elfelejtették”. Ezen a vasárnap délelőttön a katonai szakaszok versenyfutása inkább sport volt, mint kiképzésünket szolgáló sanyargatás, minden újonc számára kötelező gyakorlat. De hát Gavra örvezetővel nem lehetett beszélni. Klausnak, aki éppen csak megemlítette az ellenfelek lapát-hiányát, soron kívüli mosogatást sózott a nyakába, rögtön utána pedig végigpattogott előttünk, mint kecskeszar a deszkán, s azzal folytatta, hogy ilyen rohadt balraátot évekre visszamenőleg

nem produkáltak kaszárnyánkban. Nem is tudta volna továbbfolytatni a szövegelést, ha meg nem dolgoztatja társaságunkat az útszéli porban. Különös tehetsége volt Gavra örvezetőnek hasalj-t és kúszást vezényelni, és amikor ebbe belejött, sehogy sem tudta abbahagyni. Azon a vasárnapon végül a századparancsnoknak kellett közbelépnie. Ő valahonnan tudhatta, hogy nem éppen egészséges dolog tizenkilométeres versenyfutás előtt a katonásdit forszírozni. Gavra sziszegett, vér tódult az arcába. Éppen csak leráztuk a port magunkról: mi következünk.

A köpcös őrmester meglobogtatta kis vörös zászlaját, az órájára nézett, és miközben évek óta legfontosabb feladatát teljesítve mutatósan, szinte pattanásig feszülten kitöltötte ráncatlan egyenruháját, zsírpacniktól nem várt erélyességgel szólt, hogy írják be a versenylapra: Gavra örvezető vezetésével a negyedik század önkéntes szakasza a tervezett időpontban megkezdte a versenyt.

Az istállók mellett trappoltunk el, ki a kaszárnya hátsó kapuján, a folyó felé. A folyópartig lankás mező, egyenletes terep került a lábunk alá, puha fűszőnyegen futottuk. Az örvezető diktálta az ütemet, vele együtt tízen voltunk. Elöl a csontos örvezető, utána Klaus következett, a szikár német fiú, csizmája szára bő volt, klattyogott minden lépésekor.

Azt mondtam neki, ne kérdezzen semmit, jöjjön, majd megmagyarázom később a dolgot. Amikor aztán ő is jelentkezett, a fiúk röhögtek, de én komoly maradtam, mert tudtam, hogy mit akarok. Klauszal már katonáskodásunk első napján megegyeztünk, hogy segítjük egymást. Azt mondta, ilyenformán majd mindent könnyebben elviselhetünk. És engem később sem érdekelt, hogy az egész század idélennek tartja Klaust, ő észre sem vette, hogy ki-röhögik. Nyugodt volt mindig, mint egy cúgos cipő és kimért, valahonnan magasabb régiókból szívta magába a levegőt és a józanságot, értem megtette, hogy beállt az önkéntesek közé. Radu és Kőműves is szó nélkül követett. Lefogadom, hogy ha alkalmuk adódott volna a locsogásra, akkor sem szóltak volna egy szót sem. Kiálltam, és ők mellém álltak, mert ez az egész vasárnap délelőtti buli önkéntes volt.

Engem azonban Gavra elsőnek választott maga mellé, csupa szimpátiából. Pedig akkor már jól benne jártunk újoncidönkbe, s tűrhető katona voltam, pofázás nélkül tudtam teljesíteni a parancsot, de amikor néha elgondolkoztam, emberi külsőt kaptam újra, és nagyon kiríttam a sorból, ami úgy látszik, sértésnek számít a katonaéletben. Ezért aztán különféle akarnokok rendszeresen és kiemelten foglalkoztak velem, az örvezető is, mégpedig megkülönböztető szívéllyességgel, mondta, hogy van valami a nézésemben, ami cseppet sem tetszik neki. Mire eljött a tavasz, már elége edzett voltam ahhoz, hogy megjátsszam Svejket. Gavra nem hallott a „derék katonáról”, de amikor végigpillantott rajtam, mindegyre begerjedt, olykor óránál is hosszabban ismételtette velem a rohamozást. Mellettem futott és vezényelt. Ledobtam magam a zsenge gyepre, és ha Tovább!-ot kiáltott, pattantam, mint a gumilabda. Aztán már nem is figyeltem dühtől torzult arcát, élveztem a tavaszi illatok táncát a kaszárnyaudvaron, folyóparton, árkon-bokron, beledugtam fejem a serkenő fűcsomókba, és arra gondoltam, hogy ha netán egyszer kapok kimenőt, átmegyek a folyó túlsó partjára, nyírfaerdő fehére világított onnan. Egyszer gyakorlatozásunk közben láttam, amint egy vadász nyulat ejtett el fák közötti tisztáson, a megsebzett állat porhóból felhőt rúgott maga fölé. Abban az erdőben zene van - gondoltam, és vigyorogtam közben, mert úgy éreztem, szeretem azt az erdőt.

És akkor is ott volt a mosoly a szám szögletében, amikor az örvezető izzadt-vörösen jelentette a századparancsnoknak, hogy nem tudja, mit kezdjen velem. A tiszt leültetett tenyérszerű tűzrakása mellé, amellyel munkaidejének unalmát próbálta elűzni, előtte éppen pihenőt rendelt, és akkor szóltam neki, hogy ne haragudjon rám, amiért ez alkalommal is elfelejtettem elfáradni. És mert okosan hallgatott, beszéltem neki az erdőről is, úgy tűnt nekem, hogy van kinek beszélnem. Azután, mondhatom, kölcsönösen tiszteltük egymást, másodéves katonakoromban

pedig tiszta frocliból meghívtam egy sörre, és az lett belőle, hogy rendelt még egy túrt, aztán nagyvonalúan kifizette az egészet.

Ám akkor Gavranak fájt a sértés, és valamilyen, talán még hazulról hozott indulatból úgy határozott, hogy rám pazarolja kitűnőnek képzelt ötleteit. Állandó éjszakai hálófelügyelettel sanyargatott, és mindegyre külön kiképzésben részesített, amin újra és újra mosolyognom kellett. Ez a futóverseny is éppen kapóra jött neki. Előtte való héten reklamáltam nála, hogy kezd egyhangúvá válni a műsora, koncentráljon egy kicsit, hátha kitalál valami igazán újat a fegyelmezés terén.

A vízfolyással egy irányban haladtunk. Az örvezető feszült izmai egyenletesen dolgoztak, akár a bejáratott gépkocsi motor, fegyelmezetten, katonásan haladt előre.

Görög előttem fickándozott, mint egy gyermek. Örült, hogy gyönyörűen szép napunk van, a tisztára sepert égboltnak örvendezett, a langymeleg szélnek és a győzteseknek kijáró délutáni kimenőnek. Néha nagyon tudott lelkesedni ez a görög fiú, a tengerpartról származott, és irigyeltem is azért, ahogyan jókedvét maga körül táncoltatja, nem rejti el. Kiképzés közben, jól megérdemelt pihenőnkön szívesen körbevettük, vicces volt, ahogyan hadarva magyarázta a különféle hőstörténeteket a tengeri halászkokról. Ő ugyan technikus volt a konzervgyárban, de azt mondta, szokása viharban fürödni, és amikor beveti magát az örvongó hullámok közé, mélyen beúszik a tengerbe, addig megy, amíg eltűnik szeme elől a part.

Mesélt.

Tudtuk, hogy mesél. Közben mindegyre előkotorta kistükrét a zsebéből, lekapta a katonasapkát a fejről, nézegette magát. Türelmetlenül várta, hogy visszanőjön göndör fekete haja. Röhej volt, ahogyan ezt csinálta, kancsi lett bele.

Sorban futottunk. Görög időnként kiugrott a sorból, meghökölt, mint egy feledékeny öszvér, ügyelnem kellett, nehogy letapossam. Figyelmeztettem is, nyugodj kisapám, mert bokán rúglak. Félttem, hogy miközben ráfigyelek, elvesztem a lélegzés ritmusát, lépembe kap a fájdalom, s akkor löttek a tervnek, pedig jól kigondoltam az egészet.

Nádas következett.

Keskeny ösvényen zörögtünk, csúszkáltunk.

Kőműves káromkodott. Olyan volt ez a fiú, mint a majdnem fekete komiszkenyér dúca, kemény és érdes. Sokat hergeltük apró termetéért, megjátszotta, hogy begerjed, és irtó cifrákat káromkodott. Merthogy amellet, hogy primául tudott melózni, ez volt az erős oldala. Egyszer a parancsnok előtt káromkodta el magát, persze ez is sértésnek számított: a katonaeltben a felettesek igen sértődékenyek. Kőműves kapott tíznapi kényszerpihenőt, mert magyarul szidta a világot, s hogy ne unja magát, kimeszeltették vele az őrszobát. Bizonyára észrevették, hogy ez könnyen megy neki, úgy vonalozott, mint egy békebeli címfestő, azon túl kedvére káromkodhatott: vakolta, festette, folyamatosan javította a kaszányaépületeket.

Amikor a nehéz tél után eltakarodott a hó, szétverte a szűkös őrszobát. Parancsnoki engedéllyel délutáni műszakot szervezett, és úgy hajtotta az építómunkában járatlan, keze alá került századot, hogy rossz volt nézni. Alapot kellett ásni, téglát pucolni, az egyik távoli kaszárnyasarokból az építés helyére targoncázni, keverni a betont és a maltert. A falrakásnál is ő diktálta az iramot. Bal csuklója felett, karja hosszában eltorzult női mellkép tetovált körvonalai éktelenkedtek. Alatta részeg nagybetűkkel írás: RO I. A megbicsaklott Z-ből arra következtettem, hogy inkább Rózszi.

Rózsziak három melle volt.

Adtam Kőműves kezébe a téglát, s ilyenkor egy villanásnyira újra és újra felém fordította Rózsit. Szólni nem mertem, hogy Rózsi középső melle „kék”. Úgy sem értette volna. Tettettem magam: nem érdekel a nője. Bámultam. Úgy bánt a malteres kanállal, mint a pingpong-ütővel szokás. Aztán kalapácsot kapott a kezébe, kopogtatta a téglákat, s dobta pontosan egymás mellé és egymásra a puha mészhabarcsba. Arca lángolt, centis haja szálanként állt az égne. Amikor elkészült egy falrészszel, kiegyenesedett, feltűrt ingujjába törölte izzadt fejét, fél szemmel a vízmértéket figyelte.

- Ez a mesterség, te szarházi - mondta vidáman, s csak úgy megszokásból lekiáltott a fiúknak.
- Mit ácsorogtok ott sok ingyenélő, kurva banda! Maltert, téglát ide, hogy állna a görcs a kisasszonyos beletekbe... - s nyomta tovább a szöveget és a melót, mindnyájunkat meg-izzasztott.

Kőműves futás közben a lábszárához ütődő lapátot szidta hangosan és kacskaringósan. Nyolc ember felröhögött. Gavra most nem fordult hátra, szokatlan volt, hogy nem inti csöndre a társaságot, csupán nagyokat fúj, és észrevehetően gyorsította az iramot.

Kiértünk a sás közül, és jobbra felkanyarodtunk az országútra. Finom por lepte be a csizmánkat. Széles völgyben vezetett az út, a távolban egy falu házainak körvonalai látszottak. Csókák keringtek a mező fölött.

Albu hangosan felböfögött. Röhögünk. Albu folytatta. Tulajdonképpen akkor böfögött, amikor akart. Kiadósakat. Nagyevő volt, s amíg meg nem szoktuk disznóságait, jócskán maradt étel szakaszunk asztalán. A maradékot megette, nem finnyáskodott. Később beállt szakácsnak, hízott néhány kilót, de még így is röhej volt ránézni, gúnár nyaka és kidagadó szemei miatt. Albu védekezésésként használta bamba vigyorgását, bármit tett, nem tudtunk rá haragudni, úgy nézett kiduvadt szemével, mint egy kiöregedett, hűséges szobakutya.

Gavra kiugrott sorból. Háttal szaladt előttünk és vezényelt.

- Egy-kettő, egy-kettő! Mese nélkül, mert... - fenyegetőzött szokásos módján. De nem volt kedvünk az általa diktált ütemre szaladni.

Gyors egymásutánban Feküdj!-t vezényelt. Aztán át kellett ugornunk az utunkba került árkot. Csatárláncba kényszerített, ide-oda rohangáltunk egy kicsit a jobbra érdemes legelőn.

A visszakozás nehezen ment. Csak Albu vigyorgott szüntelen.

Székely a fogát vicsorgatta, pedig neki ártott a legkevésbé ez a kis kitérő. Nyolcvanhat kilós csupaizom gyerek. Mindenféle sportot próbált már, az egyik spartakiádon könnyedén fel-emelte és szőnyegre dobta száztizennégy kilós ellenfelét. Vicsorgott, mert nem szerette potyára pazarolni az erejét.

Gavra sorakozót rendelt el, Radu Albu mellé került és finoman oldalba vágta. Albu fájdalmasan vigyorgott még egyet, aztán lecsendesedett. Raduval nem lehetett viccelni. Fővárosi rögbicsapatban játszott katonáskodás előtt, vasárnaponként verset írt, hol robbant szét az idegességtől, hol szelíd volt és annyira jólelkű, hogy képes volt a legvadabb marhaságra is.

Az egyik fiú a századunkból naponta írt levelet a kislányának. Mindegyikünk levelezett, volt, aki egyszerre több lányt is bolondított, de az a fiú, azt hiszem, túlzásba vitte a dolgot, mondták, hülyéül szeretheti azt a lányt. Többünket sértett a hülyülése, azt hittük, nem férfias dolog ennyire elkényeztetni a nőt. Aztán az egyik nap valaki elcsente a levelét. Villanyszerelők dolgoztak a kaszárnya egyik épületének tetején, feltették a levelet a csatornára. Este, amikor kigyúltak a villanyok, megmutatták a fiúnak, röhögünk azon, hogy ott himbálózik a levél az

ereszhez kötve. Könyörgött, sírt az a fiú, de nem volt ki levegye onnan a levelet. Akkor Radu megfogta a fiú vállát, azt mondta neki, hogy írjon gyorsan egy másik levelet. Félórán belül megszületett a másik szerelmes üzenet. Radu óvatosan berakta a zubbonya zsebébe, a vacsoránál hiányzott, az esti névsorolvasásról is elkésett. Azt jelentette, hogy az árnyékszéken hirtelen elnyomta az álom. Kapott háromnapi zárkát. Később megtudtuk, hogy átbújt a kaszárnya szögesdrót kerítésén, az állomásra vivő kilenc és fél kilométeres utat oda-vissza futva nem egészen három óra alatt tette meg: az esti gyors aznap késett, megvárta és a postakocsiba adta föl a fiú levelét.

Az örvezető szúrósan végignézett a társaságon.

- Rendben van - jelentette ki fenyegetően -, gondom lesz rátok! Ezt a versenyt pedig megnyerjük, ha vért izzadtok is!

Széleset vigyorogtam. Ez volt az első és utolsó alkalom, amikor egyetértettem Gavraval.

- A sor elejére! - csapott le rám az örvezető.

Beálltam Klaus elé.

Gavra mellettem futott, észrevétlenül fokoztam az iramot. Az örvezető nyakában géppisztoly lógott, oldalán könnyű gázmaszk-táska. Belefogódzott a mellén keresztbe feszülő szíjakba, majd riadtan testéhez szorította az ide-oda táncoló felszerelést. Összeszorított szájjal szaladt, ahogyan a fölöslegesen büszke falusi gyerekek szokták, frissen borotvált képén izzadság és finom por keveredett. Időnként ránéztem és mosolyogtam. Láttam rajta, hogy küszködik, kissé gúnyos mosolygásom tekintélyrombolás volt, először önkéntelenül is vezényszóra nyílt a szája, a düh összerándította a szemöldökét, a pofacsontján idegesen táncolt a bőr. Valahogyan legyőzte magában az indulatot, nem vezényelt álljt!, nem futtatott a mellettünk emelkedő domboldalra. Ekkor már biztos lehettem abban, hogy győztem: az örvezető nem bízott az erejében. A tagjaiba lopakodó fáradtság megalkuvóvá tette, és ez nagyban megkönnyítette a dolgomat.

A falu előtt egy kilométernyire lemaradtak az Ikre.

Ők, ha kellett, ha nem, megjátszották a bajtársat. Egy faluból valók voltak, szalmakalapban és lajbiban vonultak be, peckesen lépkedtek fényes csizmájukban, és büszkén állították, hogy nemcsak ugyanabból a faluból valók, de mindketten a híres község felszegén laknak, ezért aztán, ha egyiküket büntetésből latrinaszolgálatra osztották, a másik segített neki. Összetartozásuk miatt sorozatos bonyodalmakba keveredtek. Aki tehette, gúnyolódott velük; amikor egyikük éjjeli hálószolgalatos volt, a másikat is felköltötték. Az Ikre alig értettek valamit a hivatalos nyelvből, egymást segítve tátogtak, a tolmácskodás sem ment nekik, tiltották ezt is persze, a parancsnok később is sorozatosan megvonta tőlük a kimenőt.

Most Dániellel volt baj: kapkodta a levegőt, kezét hasára szorítva ténfergett a sorban, vállán a pokróc csuromvíz volt már az izzadságtól.

Gavra hátra maradt. Dühösen vicsorgott.

Lassítottam.

- Egyenletesen lélegezz! Az orrodon át szívó, fújd a szádon! - fordultam hátra. Gavra elkékölt, mert magyarul szóltam, de úgy tett, mintha nem hallotta volna.

- Átjutunk a holtpontra, akkor könnyebb lesz... - biztatta a tagokat Klaus.

Gavra visszatért mellém, fújtatott, mint egy bivaly.

Rendkívül örvendtem annak, hogy erőlködik.

A falu első házánál letértünk az útról. Fehér gatyás, térdig kivinges gyerekek bámultak utánunk. Patakokban ömlött rólunk az izzadság.

Tűzkarikák táncoltak a szemem előtt. Mindegyikünk megívta a maga harcát önmagával, gyakoroltam a magam fölötti győzelmet, életre szólóan fontos minden ilyen siker, elképze-
lésem lépésenként viaskodott minden porcikámmal, évek óta ezt teszem, így lettem aztán a
magam ura, olykor fura gondolataim szolgája.

Szántóföld szélén, friss ösvényen haladunk. A csizmám ólomból van, fülemben kivénhedt
rádió zúg, fütyül, sivít, lapátom egészen hátra csúszott, verdesi alfelem. Otthagynom, már nem
érezem ütéseit tomporomon. A pokróc felsértette a nyakam, tudom, hogy felsértette, mert
forrónak érzem, az érzéstelenítő fáradtság ellenére minden szellőfuvintás csípő fájdalmat
okoz. A gázmaszk hengeres fémtokja nyomja a mellemet, időnként vissza-visszatolom a
hónom alá. A fegyverem legalább kétszer olyan súlyos, mint máskor. Fásult tompán, érzéket-
lenül emelem a lábam. Fullasztóan szorít a zubbonyom, a nyakamnál kiengedem a kapsot.
Gavra a vízbe fulladók riadtságával néz, szólni képtelen. Később ő is kigombolkozik.

Kikerüljük a falut.

Amikor beérünk az erdőbe, csordaként caplatunk előre az ösvényen, felbomlott sorunkból
felváltva horkantás, nehéz fújtatás hallatszik mögöttem. Gavra valahol a csoport közepén
küszködik.

Emelkedik az út. Csak azért is gyorsítok, mégis mintha nehezebben, lassabban haladnánk.

Akácfaerdőben vezet az utunk, száraz, vízmosásos, rázós út, látom, minősítem, de nem érzem,
mert már semmit sem érzek, állati vágy száll meg, hogy mielőbb felérjek a tetőre, minél
előbb, annál jobb. Pedig utálom ezt az akácfákkal borított dombot, tiszta szívemből utálom,
akár az örvezetőt, aki utánam lohol és feltételezhetően szégyelli a szerencsétlen, hogy ócska
motorként zörög a melle, a füle pedig éppen úgy zúg és ugyanúgy kiugorni készen dobog
benne megerőltetett szíve, mint akármelyik közönséges közkatonáé. Az örvezetőt kiválasz-
totta a hatalom, ő elhitte, hogy a hatalom részese és kiváltságosa, most pedig minden magával
tusakodó lépésével hatalmából veszít. Büdös az izzadságtól, és velünk együtt eszeveszetten
kapkodja a levegőt, a torka száraz szélmalom, fekete madársereg táncol a szeme előtt, agya
zsibbadt szürke massa, rövidzárlatos tekercshalmaz. Gavra akarata ellenére visszacsúszik
katonaság előtti lényébe, egy szánalmas falusi legény lohol utánunk, akinek önhittségét saját
izzadsága lúgozza mardosó szégyenérté.

Imbolyognak a fák, az apró akácfalevelek egybefolynak a szemünk előtt, minden szürkül,
egybefolyik, sötétségben baktatunk, erőnk maradékaival kaptatunk az erdőoldalban, szemünk
villámai vetnek olykor fényt a lábunk elé. Nem érzékeljük, mikor elérjük a dombtetőt és a
makadám utat.

A kanyarban az előttünk indított szakasz katonái szanaszét hevernek az árokparton. Gúnyosan
nézik, amint eltrappolunk mellettük, de nem tudnak érdekelni, nincs erőm hozzájuk vágni
néhány válogatott sértést, még csak le sem nézem ellenfeleinket, nem velük van leszámolni
valóm. De valami pici büszkeség motoszkál bennem, érzem, hogy nő testemben a putyera.

- Ezeket lehangytuk! - szólok hátra feleslegesen Klausnak: Kőműves és Radu vigyorgnak rám
vissza. Gavra csapzott és falfehér. Az ikrek szájában zsebkendő.

- Marhák! Ki akartok teljesen készülni!?

Lemaradok, kikapom a Marci szájából a fehér katonazsebkendőt. Dániel szót fogad, zsebre teszi a magáét.

Beállok a sor végére. Elöttem Görög húzza magát. Teljesen ki van készülve. Levette a puskáját a válláról, szíjánál fogva húzza a porban, minden zörög rajta, úgy néz ki, mint aki bedilizett.

- Nem bííírom... - lihegi sápadtan.

Káromkodom. Nyilallást érzek az agyamban: csakugyan mi lesz, ha ez a barom most beadja a kulcsot. Erre nem számítottam. „Egyszerre kell beérkeznünk!” Ha ez nem sikerül, akkor, amikor közülünk a tizedik célba ér, csak akkor nyomják meg a stopperóra gombját.

- Add ide a fegyvered! - szólok a Görögnek.

Annyira kivan, hogy hálás képet vágni sincs ereje.

Az útkereszteződésnél katona áll, zászlóval mutatja az irányt.

Lefelé indulunk a falu felé. Önkéntelenül szabálytalan csatárláncba fejlődve engedjük, hogy magához vonzzon a völgy, a tavaszban pompázó kövér legelő puhává teszi lépésünket. Érzem, hogy rögtön összecusklom, a lábam, mint rugós colstok összecuszkodni akar, rogyadozva fékezem futásomat.

„Meddig lehet ezt csinálni?”

A két fegyver súlya nehézkedési erő, fokozza sebességemet. Félelem szorít: nem tudok majd megállni. Oldalazok, cikcakkban lassítom kényszerzuhanásom. „A lejtőn nem lehet megállni! A lejtőn nem lehet megállni!...” Ez a süket mondat zakatol mindegyre a fejemben, nem tudom eldönteni, hogy slágerszöveg vagy aranyköpésnek álcázott közhely.

„Hogy került a sapkám a kezembe?”

Tölténytáskáim egészen félrecsúsztak a hasamról. Még jó, hogy hiányzik belőlük a töltény, most az is zörögne. Nézem a társaságot, ha nem volnánk borotváltak, valamely partizán-filmben is szerepelhetnénk, annyira rendetlenek vagyunk.

Gavra sápadtabb, mint bármikor, zubbonya fehér a megszáradt izzadságtól.

- Állj!... - inkább kéri, mint parancsolja.

- A legnagyobb marhaság most leállni! - ellenkezem emelt hangon, bár tudom, hogy ez rendes körülmények között pofázásnak számít, amit a felettesek nem hagynak megtorlás nélkül. Az őrvezető nem reagál a nyilvánvaló kihágásra. Liheg és törülközik. Görög felé int, aki mögöttünk elmaradva csak most zötyög le a hegyoldalra, egyik kezében a karikára csavart pokróc, a másikkal gázmaszkját húzza maga után a földön. A közelben zsákként zuhan a földre, de azért ügyel, hogy az oldalára essen.

- Kikészült - nyugtázza indulat nélkül Székely.

- Frászt! Figurázik... Mindjárt belerúgok! Egy szarházi!... - idegeskedik Kőműves.

- Mi a fenének jelentkezik az ilyen önként?! - méltatlankodik Klaus.

Radu odalép Görög mellé, elveszi tőle a pokrócot, a karjára fűzi, a gázmaszkot felénk nyújtja. Kőműves áll közelebb, dühösen kikapja a kezéből, és a vállára dobja.

- Menjünk - mondom -, nem jó most ácsorogni.

Székely felrángigálja a földről Görögöt, aki fájdalmas pofát vág, nyöszörög, mint a halálra sebzett állat, de nem mer ellenkezni.

Friss szántás mellett haladunk. A földtábla végében traktor pöfög, mellette loholunk el. Fiatal fiú a traktoros, röhög rajtunk.

- Majd rád is sor kerül, apafej! - mordulok rá, de nem érzem, hogy ez a tény kicsit is megvigasztalna. A traktoros meg sem hallja, amit mondok, játékosan szalutál: hülyegyerek.

„Marhaság, amit csinálunk, csak azért erőltetjük, mert belekezdünk. Az ember olyan, mint a kutya - hű magához. Ezt nevezik akaratsnak, kitartásnak? Az ilyesmiért dicséret jár. Hát köpök a dicséretükre és a szép megfogalmazásokra. Tudom, hogy megnyerjük ezt a versenyt, utolértünk és elhagytunk egy szakaszt, ez több mint ötperces előnyt jelent. De engem nem a verseny érdekel és nem a jutalmul ígért kimenő. Nekem leszámolásom van, és másként nem lehet leszámolnom, csak ha betartom a szabályokat. A szabályok a fölötteseket védik, lám az örvezetőknek könnyű géppisztolyuk és gázmaszkjuk van, lapátjuk sincs és tölténytáskáik sincsenek, nekik könnyebb a futás, nekik mindenben kijár a könnyítés. Nem tudom megváltoztatni a szabályokat, kit győzhetnék meg az igazamról? Azt mondanák, hogy a fölöttesek is a nehezénél kezdték valamikor, úgy jutottak föntebb a ranglétrán, hogy kitűnően teljesítették a nehéz feladatokat.”

Átvágunk az országúton, kertek alján haladunk tovább. Venyigéből font kerítések. „Hát ez egy nagy blöff, uraim, nyári mese! Aki beveszi, bedilizik, és úgy tesz, mint egy ló, húz, és csak előrenéz, mert ez a mese nem más, mint egy jókora szemellenző. És tudják, kérem, mi történik, az elkoptatott, régi szemellenzőkkel? Persze, hogy tudják: kicserélik, uraim: szebbre, újabbra, korszerűbbre valamennyit. A ló azonban marad. És nem csinál cirkuszt, húzza tovább a nehezét, akár egy állat. Csak akkor rángatózik furcsán a hátán a bőr, amikor hülyének nézik, mert ellenzője van, és úgy bánnak vele, mint akinek sohasem volt alkalma háromszázhatvan fokban szemlélni a világot. Nem, velem ez nem megy, már túl vagyok ezen, de emberszámba veszem magam, jogot formáltam a leszámolásra: szabályokat alkottam magamnak, és ezeket a szabályokat szigorúan be akarom tartani.”

Átvágunk az országúton, a kertek alján haladunk tovább; venyigéből fonott kerítések rügyező fákat őriznek. Balra búzaföld zöldell, aránylag könnyen haladunk.

Görög mögött aprítok. Derékszíját lecsatolta, nyakában himbálózik a tölténytáskákkal együtt. Nem engedem lemaradni.

Megkerüljük a falut, aztán az országúton trappolunk, hat kilométernyi van még hátra. Előttünk egy szakasz katona erőltetett menetben halad, két társukat közrefogva, csaknem a levegőbe emelve cipelik magukkal. Ahogy lépésről lépésre közeledünk hozzájuk, úgy nő bennünk az önbizalom. Jó érzés, hogy van közvetlen, látható célunk: mindenáron utolérni akarjuk őket.

Görög epileptikushoz hasonlóan csikorgatja a fogát. Elveszem tőle a derékszíját, és Albunak adom. Menet közben letépi magáról a nagykabátot, a zubbonyt. Megembereli magát, erősít.

- Gyatra egy szakasz - kínlódja ki magából a felsőbbrendűséget Gavra, amikor beérjük az előttünk haladókat. Rongyák örvezető géppisztolyán kívül két puskát cipel. Gavra megjegyzésére köp egyet, és káromkodik.

Székely szúrósan Gavrát nézi. Látom rajta, hogy a legszívesebben elakasztaná. Radu is örvezetőnket figyeli. Klaus és Albu fenyegetően Gavra mellé nyomulnak, csaknem leszorítják az úttestről. Dühös indulat lebeg a levegőben. Kétszáz méterre növeltük előnyünket a Rongyákék szakasza előtt.

„Most már nem szabad valami marhaságot elkövetnünk!”

Azt mondtam magamban: eljött az én időm. A felülemelkedettség áldozattal jár.

Kettős sorban szaladunk, én hátul a Göröggel.

- Radu, ügyelj rá - szólok előre, és a Görögre mutatok.

Aztán beállok az élre. Gavrának azt mondom, hogy megdöntjük a rekordot. Apránként fokozzuk az iramot, a fiúk mintha kitalálnák, hogy mit akarok, tudják mire megy a játék, zsibbadtságukat lerázva követnek. Csak Marci akadékoskodik.

- Úgyis megnyerjük! Mire való a további hajsza?! - dünnyögi. Látom rajta, hogy a legszívesebben leheveredne az árokpartra.

- Nyomás - sziszegem -, tegyétek ezt meg a kedvemért.

Székely elveszi a Marci fegyverét, Klaus a Dánielét. Kőműves azt ajánlja, hogy fogjuk a kezünkbe a lapátot. Gavra beleegyezik, hogy erősítsünk, szól, hogy az Ikrek egyik pokrócát magára vállalja, de azok nem adják. Az örvezető arra gondolhat, hogy az előttünk elsőként indított szakasról nem tudhatjuk milyen időt fut, a biztos győzelemhez erősítenünk kell. Radu és Klaus felváltva vontatják maguk után a lapátnyelbe fogódzó Görögöt.

Alaposan kilépünk.

Amikor letérünk az útról, és sorjában bevetjük magunkat a nádasba, Gavra a sor végére marad. Látom, hogy nagyon erőlködik, riadt pillantásokat küld utánunk, sapkáját leveszi, géppisztolyát a kezében lóbálja. A nádas tele van meglepetésekkel, csupa cikcakk az ösvény. A puha vízenyős út, a zöldellő sás, az imitt-amott virító sárga virágcsomók, a legkisebb levegőmozgásra zizegve mozduló száraz nádrengeteg kibillentí a legjobb futót is a kedvező ütemből.

Két méter széles gát magasodik a nádas fölé, a folyó felé vezet, oldala nedves és síkos. Megcsúszom, sárba húz a két fegyver. Káromkodom. Hátraszólok a fiúknak, vigyázzanak. Aztán rohanok tovább a folyó felé. Vissza-visszanézek.

Székely négykézláb mászik a töltés oldalán.

Klaus a Görögnek nyújtja kezét.

Albu szétvetett lábakkal ül a sárban, és maga elé bámul.

- Ne álljatok le! - ordítom, ki tudja hányadszor.

Később már nem nézek hátra. Félek, hogy magamra hagynak. Valamelyikük legyint, és azt mondja: „rohanj bolond, rohanj, ha akarsz...” És a többiek hallgatnak beleegyezően.

A folyóparton reménytelenül lassítok.

Utolérnek.

Nem szólok semmit. Belebámulok az arcukba. És lassan cseperedik örömöm. Látom rajtuk, hogy nem a kimenőért szaladnak, nem miattam, hanem csak. Csak úgy. Csak azért is!

Most már csak azért szaladunk, mert nagyon nehezen bírjuk, mert tüzes-forró a légsövény, és fájdalmasan feszít a mellkasunkban, mert már alig emeljük mázsányira nehezedett lábunk, az izzadság vítriolként csípi agyékunk, a só kimarta ajkunk és szemünk, fejünk zúgó-zubogó katlan, velünk imbolyog a folyó, képzelt képtelen képek elevenednek meg előttünk, tűzkarikákkal tele az egyre zsugorodó láthatár...

„Vajon még mi mindenből áll az akarat?”

Kétségtelen, hogy az akarat nem más, mint a magunk által szépített, undorító nehézség.

Sietve arcot mosunk a folyóban, akaratlanul is iszunk néhány kortyot a vizéből.

Indulunk szótlanul tovább a park homokterítőjén, közel a vízhez. Nehezünkre esik otthagyni a folyót.

Kőműves hátranéz, kémleli a nádaszt. Látom, hogy lehajtott fejjel vigyorog.

Aztán kitör belőlünk a röhögés: Gavra még nem mutatkozik a töltésen.

Kilencen vagyunk.

Balról a gyakorlótér.

Othagyjuk a folyót, átvágunk a jól ismert kőpad-réten.

Előttünk a kaszárnyakapu. A bejáratnál katona integet zászlajával és lelkesedik:

- Nincs öt perce, hogy befutott az első szakasz! - újságolja.

Már nem érezzük a fáradtságot. Nem szólunk, nem dicsekszünk, de tudjuk, hogy többet is kibírnánk, akár estig szaladhatnánk már egyfolytában.

Az istállók melletti árnyékba telepszünk. Rendbe tesszük magunk, ellenőrizzük, hogy szabály szerinti legyen az öltözetünk, felszerelésünk. Innen jól látni a kaszárnyakaput, örömmel vesszük tudomásul, hogy Gavra nincs sehol.

- Ha nem jön meg idejére, lőttek a kimenőnek - sopánkodik Görög.

Cipeltük a felszerelését, vontattuk kilométereken át, és még van pofája sajnálkozni. Radu felemelkedik. Indul Görög felé. Ha most behúz neki egyet, holnap temethetünk.

- Menjünk! Mutassuk meg magunk... - ajánlom hirtelen jött ötlettel. A fiúk összenéznek, s máris katonás rendben dobogunk a cél elé. Ott vezénytelenül is szabályosan leállunk, kincstári pihenjt erőltetünk magunkra.

Az őrmester megszámol bennünket, lelkesedik, dicsekszik a parancsnok felé fordulva, aztán cöccöget, hadonászik a stopperórával.

A parancsnok nem kérdez. Látja, hogy a szakaszvezetőnk hiányzik.

- Kár! - szól varjúhangon a tisztársaihoz.

Gavra tűnik fel a kaszárnyaudvaron.

Húzza a lábát, sáros, fegyvere is piszkos.

- Huhu, örvezető! - integet pillanatig hülyéskedve Kőműves.

A többiek némán állnak. Gúnyos mosoly az arcunkon.

Az örvezető is áll imbolyogva. Tétovázik.

- Gyerünk már! - biztatja kemény káromkodással az őrmester.

Gavra a szakasz élére sántít, és besétálunk a célba.

- Győztünk, fiúk! - kiáltja később harsányan az örvezető, miután a visszatért szakaszok egyike sem ért el nálunk jobb időt. Sugárzik arcáról az öröm, keresi tekintetünket, ugrál benne a jókedv. Úgy viselkedik, mint aki közös pénzből vásárolt nyerő sorsjegyet húzott ki: övé a dicsőség, semmi sem tudja jókedvét letörni.

Izzadtan, sárosan egy ember áll előttünk: kvittek vagyunk.

Ruhát váltunk, ebédhez készülődünk.

Gavra a régi: pattog, vezényel, csinálja az esztét. A századparancsnok nyilvános dicséretétől odavan.

Amikor kiosztja közöttünk a kimenőcédulákat, nem mulasztom el újra az arcába vigyorogni.

A sült csirke

- Vegyél, vegyél már! Na, hát ne kínálgasd magad - mondta, és olyan kérően, esdeklően nézte a vele szemben ülő, jól megtermett, új derékszíjas öreg katonát, hogy az nem tudott ellenállni.

Nem tudott ellenállni sem a kérésnek, sem az előtte lévő nagyszerű falatoknak. A katonaláda - mert az szolgált asztalként - tele volt minden jóval. A közepén a sült csirke illatozott. A legtöbb körülülőt nem is kellett kínálni, csak az a Marci...

*

Az történt, hogy Mare Vasile csomagot kapott otthonról.

Marci megnézte magának az ottmaradt csirkét, melynek szárnyát, nyakát s egy cubájkját már kicsavarták, aztán - mert nem tudott, meg nem is akart ellenállni - nekikezdett az evésnek. Az unszólásra is csak azért volt szükség, mert egy kicsit elgondolkozott.

- Te Mare, ismered te Radut, az írnokot? - A választ meg sem várta, csak mondta tovább:

- Most erről a csirkéről jutott eszembe, hogy majdnem összeverekedtünk még újonc baka koromban.

Furcsán beszélte a román nyelvet. Lassan, meg-megállva - kereste a szavakat. Olyan szüksézáví fiú ő, aki románul a katonaság éveit alatt tanult meg.

Székről jött s mikor otthagya faluját, nem ismert egynéhány román szónál többet.

De nem félt a katonasélettől. Már mindenre elkészült. Az utolsó vasárnap elbúcsúztak, ahogyan mondja, kijelentették magukat a táncból is.

Ez volt az első szomorú dolog.

Összegyűltek mind a katonának induló ifjak. Aztán felállt a dobogóra egy bátrabb fiú, Tamás Dani, és csak úgy egyszerű szavakkal mondta:

- Kedves lány és legény barátaim! Mi most már elmegyünk. Búcsúzunk titőletek. Ha valamivel megbántottunk benneteket, ne haragudjatok. Búcsúzunk: én, Tamás Dani... És aztán sorra bemondták nevüket.

A zenekar a marsot húzta. A lányok, legények az udvaron át kikísérték őket az útra. Ott összefogózkodtak, amilyen széles az a széki út, s aztán énekelve neki a falunak.

Szép volt, kicsit szomorú volt.

S hétfőn reggel Kolozsváron szétszötták a fiúkat az ország minden felébe.

Danival együtt indultak, és mikor elhozta őket a vonat Moldvába, azt hitte, hogy együtt fognak katonáskodni. De nem így történt, mert Dani más századba került.

Ez volt a másik szomorú dolog, amely miatt Marci csak mogorván hallgatott az ágyán ülve, míg a többiek egymással ismerkedtek, egymás furcsa kopaszságát nevelték, ismerkedtek a katonai felszerelésekkel, szokásokkal - a renddel.

Az első fiút, aki hozzá közeledett, Radunak hívták. Egymás mellett állt az ágyuk.

- Ai noroc! - üdvözölte. Nyújtotta a kezét s mondta a nevét. Marci is mondta a magáét, meg hogy Kolozsvár felől jött. Azt is odatette, hogy nem tud románul.

- Hogyhogy? - kérdezte Radu.

- Egy kicsit sem? - Nem hiszem!

- ?

- Hogy mondják ennek? - kérdezte, s rátette kezét a Marci csizmájára.

- Cum îi spune? - kérdezte még egyszer s úgy nézett rá, mint első elemista gyerekeire Butnaresten, abban a faluban, amelyben berukkolása előtt tanított.

Előzőleg a hadnagy elvtárs megkérte Radut, hogy itt is folytassa a tanítást, olyan tanítványokkal, mint Marci. Azért is osztotta őket egymás mellé.

- Hát - húzta Marci a szót -, csizma, mi lenne más, hisz ezt mindenki tudja.

- Da! Csizma... adică cizma - javította románra Radu.

Aztán a nadrágjára mutatott.

- Pantaloni - vágta rá Marci, mert már hallotta valahol, csak azt nem értette, miért panta ló az, mikor csizmanadrág minden íziben.

Így mentek tovább egyik ruhadarabról a másikra, aztán elsorolták a főbb testrészeket; hol magyarul, hol románul, hol csak jelekkel értekezve.

Így volt ez minden nap, s Marci nem mutatkozott buta tanítványnak. Kezdte érteni a román beszédet. Hanem a válasszal, azzal mindig meggyült a baja.

Az egyik nap aztán furcsa eset történt. Azt mesélte most Marci a többieknek.

- Mikor az esküt tanultuk, hát... én persze tudjátok, Raduval tanultam. Odáig jutottunk, hogy „...să-mi atrag ura...” - fújtam az egészet, de az „ura” vagyis a gyűlölet sehogy sem ment a fejembe.

Radu mind magyarázta:

- Ura înseamnă - és sorolta a legkülönbözőbb kifejezéseit a fogalomnak. Én csak hajtogattam: „Nu înțeleg.”

Egyre jobban mérgelődött, hogy nem tudja megmagyarázni érthetőbben, s én sem engedtem a magaméból. Addig ment ez a vita, míg ő türelmét veszítve az én kiejtésemet utánozva, azt mondta:

- Un pui fript înțelegi?

Nyugodtan ültem nekitámaszkodva a klub egyik hátsó székének, kóstolgattam a szavakat.

- Puie fripte...? egyből haza járt az eszem, mert hiszen, a házunk táján van elég csirke, s jólesne abból egy comb vagy szárny. Ábrándozásomból arra ébredtem, hogy körülöttem mind nevetnek. Iszonyú düh fogott el, mert hát rajtam ne komédiázzon senki. Nekirugaszkodtam, de aztán csak egy kacskaringós káromkodásra tettem.

Egyszeriben mindenki arcáról eltűnt a mosoly. Megértették, hogy ez már nem vicc.

A hallgatásból Radu támadt reám:

- Nem szégyelled magad? Segíteni akarok neked, s te káromkodással felelsz?!

De nem volt kivel beszélnie.

Én csak egyet gondoltam. Engem ne csúfoljon senki, ez se, ez a Radu se, még ha bármilyen jóhiszemű is, még ha akárki fia is.

Nem is tudom, mi történt volna, ha a szakaszvezető ki nem hív azzal, hogy valami magyar könyvet adjon nekem a könyvtárból.

Hamar elfelejtettem az esetet és mások is, de Radu azóta nem beszélt velem, én se vele. Ő is sértve érezte magát, meg én is.

- Valahogy csak kibékültünk - fejezte be Marci a történetet, mert hát nem volt miért megharagudni.

A többi már mind tudták...

Tavaly őrésre osztották a századot, reggel felé riadót fújtak.

Marci is beállt a nagy raktárnál s a véletlen éppen úgy akarta, hogy Raduval legyen egy őrsgben. Nem beszéltek. Amikor az egyik közeledett a raktár sarkához, a másik ellenkező irányt vett és fordítva. Közben megvirradt. Gyönyörű májusi nap kezdete volt.

Végül Marci megemberelte magát, megvárta a raktár sarkánál Radut, elébe lépett és akadozva kezdte:

- Măi, Radule, csak azt akarom neked mondani, hogy „Eu pui fripte, am înțeles”.

Elmosolyodtak. Olyan volt ez a mosoly - mely fényt derített arcukra -, mint az akkor kelő májusi nap a kora reggeli ködben.

Radu nem válaszolt, elgondolkozva letépett egy akácfalevelet, megforgatta ujjai között, majd eldobta.

Az ösvényen közeledett a váltás.

Rangtalanul

Öregkatonaként is rangjelzés nélkül intéztem a hozzánk tartozó kaszárnyaépületek működéséhez szükségeseket. Egyszer frissen kinevezett vezérkari tiszttel találkoztam az udvaron. Még nem volt alkalmunk megismerkedni, lagymatagon emeltem sapkámhoz a kezem. Látva rangjelzéstelenségem, azt hitte, újonc vagyok, s néhányszor megjáratott maga előtt. Hiányolta, hogy szabályszerűnek nem mondható díszlépésemtől cseppet sem porzik az udvar, nem remeg a föld. A kényszerű ismétlésektől egyféle álmoság szállt meg, parancsainak végrehajtása egészen másként sikerült, mint azt várta. Ha látja ezt Svejka, a derék katona, minden bizonnyal cöcöggetve nyugtázta volna szerepjátszásomat, s azt, hogy megismétlődött mindaz, amit neki Cseszkebudejovicénél kellett elszenvednie az őt feltartóztató Dub hadnagytól, amikor alaposabb ismerkedéssel keményen megfenyegette a derék katonát: Maga még nem ismer engem! De majd megismer... Nekem köpcös őrnagy jutott, néhány perc leforgása alatt pulykavörös képpel pihegett, és magát mentve, a levegőt kapkodva, intett, tűnjek el a szeme előtt.

Még azon héten, elkeseredésemben, mert őrmesterem átvert - addig is ígéretései tartották bennem a lelket, hogy a leszerelés előtti hetekben hazamehetek, úgymond civil ruháimért - fogtam magam, és kiléptem a kaszárnyából. Ehhez nekem nem kellett pecsétes kilépési engedély, a kapunál szolgálatot teljesítők előtt is tekintélyem volt. Tőlem függött, többek között, hogy kapnak-e elegendő fát a fűtésre. Szóval, intettem a szolgálatosnak, kiléptem a városszéli utcára, és ballagtam szépen a központ felé.

Jött velem szembe egy velem egykorú fiatal hadnagy. Vállpántján még kincstári raktárszagú volt a csillag, kinevezésén még meg sem száradt a tinta. Levegőnek néztem. Nem sértőn, csak úgy közömbösen sétáltam el mellette. Gondoltam, nem zavarom köreit, s reméltem, ő sem zavarja szomorúságom bugyrait. Józan ember nem így gondolkozik. De akkor én a civil életet gondjaim csatárláncában rohamozva, mellet feszítve szökelltem képzelte ellenségeim fedezékei felé, mámoromban hittem, hogy semmiféle lövedék rajtam nem fog, s ha igen, a hősi halálban megnyugvást találok.

Néhány lépéssel távolodtam el a hadnagytól, amikor leesett nála a tantusz. Sértődötten felcsattant, erélyesnek akart kamaszos hangján visszarendelt maga elé.

- Közkatona! Miért nem köszönt?

- Elfelejtettem - mondtam vontatottan.

- Hogyhogy?!

- Hát... - sóhajtottam szenvtelenül. - Fogalmam sincs miért, hogyan, hová, merre, meddig... - Ha nem állít meg, folytattam volna. Megállapította a kihágást, kérte kilépő cédulámat.

- Az nincs - világosítottam fel.

- Micsoda?!

- Nem szoktam - magyaráztam jóindulatúan.

Ezt példátlanak ítélte, és némi szabódás után elhatározta, hogy bekísér a garnizonba, ahol kiderül, honnan, hová tartok ilyen halmozottan szabályellenesen.

- Menjünk - egyeztem bele némi bölcsességet erőltetve arckifejezésemre.

Tetszettem magamnak Svejk szerepében.

Ballagtunk egymás mellett a város központja felé. Szerepem kívánta, hát beszédes lettem. Szóltam a város nevezetességeiről, csevegettem. Egyívásuként, közvetlenkedésem apránként feloldotta kincstári szigorát. Kérdeztem. Felelt és kérdezett.

Mire a helyőrség épülete elé értünk, már azt is tudta, hogy harmadéves vagyok, rangom is van, s hogy melyik kaszárnyában töltöttem el három esztendőm utolsó napjait. Biztosított, hogy megérti kissé szomorkás hangulatom. Kezet fogtunk, és elengedett.

Mostanában jut eszembe, apám híradósoknál szolgált címzetes örvezetőként. A címzeteseknek nem járt zsold, csak a napi adagból felgyűlt Honvéd cigarettákból száz csomagolásban egy-egy doboz. Katonai irodaszolgálat idején otthonunkban kerek kisasztalkán állt a megbontott cigarettás doboz. Ebből naponta ötöt-tíz elcsentem, hogy játszótársaimmal udvarunk bokrai közé bújva a felnőttek füstölés tudományát gyakoroljuk. Katonakoromban már nem dohányoztam. A napi adagként kapott Militar cigarettákat kenyérre cseréltem s rágógumiként forgattam számban morzsáit.

Irodaszolgálatiért apám kapott még egy csontcsillagot. Nem dicsekedett vele, nekem adta. Játszanivaló volt.

Én a rádiósoknál szolgáltam ingyen a hazát, s a rangot jelentő stráfok nem érdekeltek. Nem én, inkább csak a sors igyekezett bennem, hogy apámat valamiképpen mindenben túlhaladjam.

Katonaságom idején a sok káposztától és hajdinakásától növekedtem 182 centiméteressé, s lettem csaknem arasszal magasabb apámnál.

Az aláírás

Az élet ott kezdődött számára, mikor aláírta diplomáját. Leitatta, becsúsztotta a belső zsebébe, kicsit megemelte fejét. Tekintete önérzetet, magabiztosságot sugárzott. Aztán egy komoly köszönés, kis fejbiccentéssel, és kilépett... az életbe. Tevékenysége az irodában kezdődött, de ez nem zavarta hősiünket, mert tanulmányai alatt erre felkészülve nagyszerű kincsre tett szert. Törtető Lajos nagyon büszke volt az aláírására. Nehéz és hosszadalmas volt az a kutatómunka, amelynek során szert tett erre a nagy kincsre. Persze ez még állandó csiszolásra, karbantartásra szorult. Fejlődni, fejlődni, volt a jelszó, s ívek tömege, könyvek nyomtalanul maradt részei, újságszél és még más, igazán nem e célra gyártott, tenyérnyire vágott papiros vagy csomagolópapír telt meg aláírásaival. A felfelé haladó pályán az első lépés az irodai társak fölött aratott győzelem, ez a komolyság, a tudatosság, a fegyelem, művészi érzék, az előkelőség kifejezője - gondolta s szüntelenül gyakorolt. Az ideális névjegyet úgy képzelte el, hogy lehetőleg nagy, vonzó kezdőbetűje legyen, mely nem hasonlít sem gót, sem arab, sem kínai s még a latin írás egyik nagy vagy kis betűjéhez sem. Óriási fontosságú ez. Szerinte éppen ebben a kezdő nem tudom micsodában találjuk meg a nagy feltalálót, a nagy koponyát.

Ilyen kezdetű volt Törtető aláírása is, ki nagy feltaláló s nagy koponya. Feltalálta aláírásának nagy kezdőbetűjét, mely viszont annyira lekötötte figyelmét, hogy nem sok ideje maradt saját koponyájával foglalkozni. Nagy kár érte!

Szóval, kilépett az életbe, lába mindjárt talajt talált - mely máskülönben nem az ő érdeme - egy kisüzem tervező osztályán.

Már az első hetekben nagy szorgalmat árult el. Az eredmény nagyszerű volt. Sikertől átalakítania aláírását az osztályvezetőjéhez hasonlóan. Ezután a végére ő is két pontot tett. Jó úton haladt s már nem volt messze attól, hogy a főkönyvelő lenyűgözően szép, finalisztikus kereszthúzását, a főmérnök elegáns magasságú ferde vonalával és az igazgató tekintélyes, kacskaringós hullámrezgését visszaadó vonalaival egyesítve, egy igazán új, mindenkinek tetsző, igen nagy hatású aláírásra tegyen szert.

Megfeszített erővel dolgozott. Egy-egy munkáját képes volt még egyszer lemásolni, ha véletlenül nem egy tetszését elnyerő aláírás született. Nagy munkabíráására vall, hogy mindenütt található volt névjegye, míg egy szép napon valami olyasmi történt, hogy azután már nagyon ritkán láttuk barátunk aláírását.

Pedig ezen a napon minden a megszokott rendben ment. Egész délig.

Dél felé feljött Mihály bácsi, a lakatosmester egy részletrajzzal, és felháborodva, kicsit gúnyosan megkérdezte:

- Ki az, aki ezt a művet alkotta?

A rajzon több aláírás ékeskedett, de mindegyik a Törtetőé, ki egymaga aláírta ott, hogy: tervezte, rajzolta, ellenőrizte s engedélyezte... Mihály bácsi meg sem várta a feleletet, már ment is.

- Ha megtalálják, hát mondják meg, hogy csinálja meg ő maga azt, amit olyan gyönyörűen aláírkantott. Annak a tíz darabnak az értékét pedig, amelyet a rajz miatt elrontottak a tanulók, az elszámoláskor majd levonják...

Ettől a naptól kezdve Törtető Lajos aláírásai eltűntek az osztályról. Lehet, az a bűvös szó, hogy „levonják”, vagy lehet más valami készítette erre. Lehet, hogy észrevette, az életet nem lehet egy feltalált kezdőbetűs, kereszthúzásos, ferde vonalú, vagy kacskaringós, nagyhatású írkantással elintézni.

Oda más valami kell, más valami, ami régi, de mégis új, ami nem kacskaringós; ami egyszerű és mégis bonyolult, és minden ember életében tiszta nagybetűvel írják: MUNKA.

Furcsa ember

Együtt utaztak a Titi kocsiján egy vidéki kisvárosi gyárba, ahol meghibásodott fonógépeket kellett javítaniuk. Hárman voltak, mint a régen elfelejtett dalban a jó barátok, évek óta összeszokott munkatársak. Megegyeztek abban, hogy az első vasárnap reggel a szokásosnál később kelnek, megengednek maguknak egy kis lustálkodást.

De vasárnap Titi már kora hajnalban forgolódni kezdett az ágyában. Kínzó nikotinéhségre ébredt. A másodosztályú hotelszoba patinás bútorainak körvonalai elmosódtak, a tárgyakat nagy imbolygó foltokban érzékelte. Kinyújtotta kezét a nagykockás, kopott pokróc alól, és motoszkálva-zörgetve kitapogatott, kipiszkált egy cigarettát az éjjeliszekrényre előkészített cigarettáscsomagból, sietve szájába kapta, nyelvvel megbökdöste a kitüremlő dohányyszálakat, a kesernyés íz szétfutott az ínyén, előntötte a szájpadról, mohón nyelt egy nagyot, közben megtalálta a cigarettáscsomag mellé helyezett öngyújtót, hátára feküdt, nyögött, szuszogott, szellentett, felkattintotta az öngyújtót, és a szokásosnál valamivel több ideig tartotta a lángot a cigaretta vége alá. Gyorsan, aprókat szippantott a cigarettából, aztán kéjesen nagyot slukkolt, mélyen tüdejébe szívta, nyelte, falta a füstöt. Rosszulléte fokozatosan enyhült, üres aggyal bámulta a plafont a hajnali derengésben.

Csak ezután érzékelte, hogy milyen kibírhatatlanul hortyog mellette Bubu, és hajszálpontos időközökben erős pálinkabűzt lehel feléje. Hirtelen menekülhetnékje támadt a széles francia ágyról. „Hogy tudtam ilyen bűzben aludni?!” Legyűrte magában az undort, kerekre szívta arcát a szájába halmozott cigarettafüsttől, Bubu felé fordult, és komótosan ráfújta a füstöt. Néhányszor megismételte ezt a műveletet, amíg ágytársa végre fektében megfordult, horkantott, krákogott és kinyitotta a szemét. Aztán hirtelen felült az ágyban.

- Éhgyomorra cigarettázol?! Hányszor mondtam, hogy ennél nincs egészségtelenebb szokás!

- Le vagy ejtve... - mondta lustán Titi, és újra a plafont figyelte.

Bubu felkelt, kiment a folyosó végén lévő vécébe, visszacsuszogott és a kopott fényű diófa furníros szekrény aljában matatott. Lapos üveget szedett elő útitáskája aljából, lecsavarta a kupakját, nyögve hátravetette bozontos fejét, szájához emelte az üveget és szárazat kortyolt belőle. Az üveg üres volt. Bubu hitetlenkedve rázta az üveget, nagyon remélte, hogy észleli majd a pálinka lötyögését, de csak a saját nehéz lélegzetét hallotta. Mérgeesen földhöz vágta az üveget, nyitva hagyta az utazótáskát, tárva a szekrényajtót és visszabújt az ágyba. Percekig nyögött, forgolódott. Aztán újra felkelt. Elfordította az ajtó melletti villanykapcsolót. Sárga fény töltötte be a szobát. A padlón szertepattant üvegcserepek elfelejtettek csillogni.

Titi a villanyfényben abbahagyta a szendergést. Bosszankodását tetézte, hogy ujjai közül a pokróchuzatra ejtette a cigarettacsikket. Káromkodott, padlóra septe a cigarettavéget, lapogatta a bűzös fekete lyukat az ágyneműn.

- Titi, nincs egy korty italod? - Bubu fakírként csoszogott az üvegcserepek között.

- Éhgyomorra szeszt inni?! Ártalmasabbat el sem tudok képzelni! - heherészte gúnyolódva Titi, a nikotintól sárga, cingár lakatos.

- Hülye! - mondta percnyi gondolkodás, zsibbadt álldogálás után Bubu, és tétován öltözködni kezdett.

- Szép fiúk, jó reggelt! - rikkantott erőltetett vidámsággal a pótágyról Lala. - Arról volt szó ugye, hogy ma valamivel későbbben kelünk?!

- Nincs egy korty italod? - Bubu fájdalmas képét látva, suttogó hangját hallva, Lala felült az ágyában.

- Beteg vagy?! Éppen eleget ittál az este! - Lala fuvallatnyi megrovását Bubu elengedte a füle mellett. Olyan lassan öltözködött, hogy sajnálni vagy röhögni kellett volna. De hát kinek van erre ideje.

Lala ásított, egészségeset nyújtózott, indiánokhoz hasonlóan harci kiáltásokat hallatott, kiugrott az ágyból, csontjait ropogtatta, egy félig kiolvasott újsággal összekotorta az üvegszilánkokat, előszedte a fogkefét, törülközőjét és szappanát. A mosdókagyló elé állva vidáman a tenyerébe köpött.

- No, most fürdünk egyet!...

Ledobta pizsamakabátját, jéghideg vízzel fröcskölte, szappanozta, dörzsölte magát. Miközben törülközött, kinézett az ablakon a reggeli szürkületbe.

Lucskos őszi nap kezdődött. Csepergett az eső.

- Mi lesz! Bemegyünk? - fordult munkatársai felé Lala, miután gyorsan felöltözött.

- Bolond vagy?! - szólt Titi a szájában sorvadó cigaretta mellől.

- Vasárnap van... - nyögte félig felöltözötten Bubu, és félénken, mintha csak magának beszélne, megkérdezte:

- Hol kapok én ilyenkor egy korty szeszt?

A gyorsan beálló világosságban a Bubu arcára lilásszürke színben játszott a kitartó alkoholkúra miatt.

- S én mihez kezdjek? - kérdezte ingerülten az útrakész Lala.

- Elmegyünk cigarettáért - javasolta Titi, miközben még mindig az ágyban heverészve az utolsó „koporsószeget” kaparta elő a cigarettás csomagból.

- És iszunk valahol egy kortyot... - toldotta meg a javaslatot sietve Bubu.

Lala legyintett, és újra kinézett az ablakon.

- Megyek és lemosom a kocsit! - szólt vissza lelkesedve az ablakból.

- Bolond vagy?! Nem látod, hogy esik az eső? - korholta egy füstgomolyag mögül Titi. Tudta, hogy ilyenkor reggel, Lala tele van ötletekkel és lendülettel.

- Kelj fel! Kitakarítok... - javasolta Lala.

- Te mindenképpen dolgozni akarsz? - csodálkozott Bubu.

- Megyek, járok egyet! - hárította el a vitát Lala, és gyorsan magára kapta vízhatlan kabátját.
- Remek ötlet! - mondta Titi, és fürgén kiugrott az ágyból, nadrágzsebéből három csomag cigarettára való pénzt kotort elő.

Lala átvette a pénzt. Erre Bubu is kezébe nyomott egy bankjegyet.

- Vodkát - mondta rekedten.

Lala jó óra múlva tért vissza a szállodába. Friss túrót, füstölt szalonnát vásárolt a piacon. Az élelmiszerüzletből párizsit és veknit hozott. A cigarettáról és a vodkáról sem feledkezett meg. Mindent az asztalra pakolt, de nem nyúlt a kajához.

- Add ide a kocsikulcsokat, elállt az eső - mondta. Titi gondolkodás nélkül átnyújtotta neki a kulcsokat.

- Megyek, lemosom a kocsit! - mondta nem titkolt örömmel Lala. A vízhatlan felöltő helyett munkaruhába bújt, és lement a szálloda mögötti parkolóba. Hallatszott, hogy füttyörszve szorgoskodik.

Bubu, mint aki forrót iszik, kis kortyokban ízlelgette a vodkát. Nyögött, fújtatott és a szálloda ablakából Lalát nézte, ahogyan serényen forgolódik Titi kocsija körül.

- Beteg ez az ember - mondta később mély meggyőződéssel Titinek, aki kevés hideg vízzel kávé kevert magának.

- Túlzásba viszi a dolgot - jelentette ki Titi, és a káros szenvedélytől szenvedőknek kijáró sajnálattal nézte Lalát az ablakból. Kortyolt a kávéból és a soron következő cigarettát morzsolgatta nikotintól barna ujjbegyei között.

- Nagyon tudom sajnálni az ilyeneket - mondta komolyan.

Bubut a testében szétáradó szeszmeleg kíváncsivá tette.

- Mitől ilyen? Örömtelen volt a gyerekkora?

- Fenéket! - vágott rést a maga elé fújt füstbe Titi. - Lelkileg deformált... Törtető és éppen ezért önző az ilyen ember. Biztos vagyok benne, hogy képtelen egyetlen szép gondolatot szülni. Hajtja magát, ennyi az övé...

- Igen? - csodálkozott Bubu, és hirtelen bekapott még egy korty vodkát. Tetszetősnek ítélte a Titi logikáját, elismerően felé nyújtotta az üveget. Titi nem kérte magát: húzott egyet a vodkásüvegből.

Később - Lala még akkor is lenn piszmogott a kocsinál - asztalhoz ültek, rendre kibontották a csomagokat, bicskával falatoztak, csámcsogtak. Közben Bubu azon mérgelődött, hogy milyen furcsa ember ez a Lala: megint elfelejtett ecetes uborkát vásárolni a vodka mellé.

Elszámolás

Ha valaki néz reám: vagyok. Megszületek mindenkiben, aki reám néz. S ha meglát, közelebb kerülhetek hozzá, benne élhetek. Akit nem látnak, akiről nem beszélnek: az nincs. Csak magában van. Élete, halála közömbös, nem számít. Minden percben születnek és halnak emberek. Minden percben megláthatnak és megszülethetünk. Ha észre sem vesznek, tetszhalottként tengődünk, halálnak halálával halunk.

Megfigyelő kamerákkal tele a világ és mégis úgy érezzük, nem látnak minket. Istenben bízunk, az ő szeme mindet lát. Mióta élünk virtuális világban? És meddig? Mikor jön el az emberséges „látva lássanak” ideje, a „sose halunk” meg kurjantások valósága? Amikor életünkben és halálunkban is észrevesz a világ.

Minél szűkebbre szabjuk világunk határait, annál követelőzőbbek vagyunk észrevételezésünkkel illetően. A magunk megmutatását példamutatásunk kényszere erőlteti. A magunkba vetett hit. A bennünk tátongó és harsogó féltés, hogy kevés a felelet a „ki látott engem?” visszhangjára.

Akinek megadatik az öntömjénezés orvossága, boldogan élnek saját gyártmányú tükrük előtt, ahol a meglátás élvezetét önkielégítéssel szerzik. A közösség utáni vágygal áldott és vert, a mások látásában születő és csakis ott igazán élő ember, szemek tüzeiben lubickolva ég, tüzeinek melegét, fényét onnan meríti, magában is így teremt világot.

És mégis: megvilágosodása legbensőbb ügye. Önmagával való elszámolás.

Nézzünk hát magunkba. Lássuk meg magunk, hogy életet sugározhattunk titkaink mélyéről serkent kitekintésünkkel.

„Vigyél az öregednek három szál piros rózsát...”

Egy kolozsvári: A gyerekét meg úgy készíti az ember, mint valami baltát.

Vadas Gábor: De némelyik gyerek úgy jár, csapkod, mint a mesebeli megveszekedett balta. Már mindent összetört, s még mindig nem akar a sarokba menni.

Németh László: Apáczai

Az öregnek rózsa a kedvenc virága. A piros rózsa. Micsoda szirupos lelkű vénember az öregem: szereti a rózsákat. Amióta az eszemet tudom, így van ez, pedig most szeretném fölmenteni, szeretném a korával magyarázni elérzékenyüléseit. Jön, hogy odavágjam a selyempapírba csomagolt csokrot. De hát nem lehet, megígértem anyámnak, hogy viszek az öregnek három szál piros rózsát. Anyám nem magyaráz, nem prédikál, szelíd szemével néz rám, az öreg minden születésnapja előtt megkér: vigyek virágot.

Furcsa ember az öregem. Legalábbis én furcsának tartom. Mostani feleségével együtt. Ezt a sváb nőt Aradról hozta az öregem. Csendes, elmélázó asszony, amíg mi vitatkozunk, kitartóan nézi a semmit, a levegőbe bámul. Komolyan mondom, ilyenkor meg lehet ijedni tőle, olyan, mint aki kábítószert zabál. De különben csendes, nagyon csendes Klári néni.

- Sehr nett von dir... Sehr nett von dir... mein Kind - mondja, és elveszi tőlem a virágot; azt hiszem, tudja, hogy nem szeretek rózsákat cipelni, s hogy a legszívesebben földhöz verném a születésnap csokrot. Tudta ezt Lidi néni is, apám második felesége. Csakhogy ő nem vette el tőlem a virágokat, nem tette vázába, nem babrált vele, hogy mutatóssá tegye. Beteges volt, mindig gyenge, leginkább a főzőkemence mellett ült s ha rotyogott valami a fazékban, oda-szólt a szoba másik felében szöszmötölő apámnak, jöjjön már, kavarja meg. Ilyen volt Lidi néni, de azért leélt apámmal vagy harminc évet, gyermeket is szült, Viktort, a félöcsémet.

- Du-te că te așteaptă taică-tău - intett a szoba felé, ahova az öregem híreket hallani begubózik. Még születésnapján sem hagyja a híreket, mindenféle rádiót meghallgat, a protokollhíreket is, érdeklí, hova utaznak a politikusok, hogyan zajlanak le a fogadások, ki mit mondott.

Apám, miután eltemette Lidi nénit, tévét vásárolt, rájött arra, hogy nem mindig az a lényeg, mit mondanak a politikusok, hanem az: hogyan mondják.

Így lett az öregemből csálhatatlan, a politikai eseményeket előrelátó jó.

Lakatos szakmáján kívül ehhez van hajlama.

- Bitte... menni tessék, előttem - kedveskedik Klári néni, és hozza mögöttem a vázába szépített virágokat.

- Éljen... mondom az öregemnek, és nem hagyom, hogy elérzékenyüljön.

- Éljen a munkásosztály nyugalmazottan is hű fia!

Az öreg lassan kapcsol, Viktorral sakkozik. Néz egy darabig, aztán válaszol:

- Tisztelni kell az öregeket! Ők. építették nektek ezt a jó világot. Meg sem tudjátok nekünk köszönni... micsoda életet teremtettünk nektek! Mi voltam én a ti korotokban? Egy lakatos-segéd... Heti béremből szűkösen éltem. Most pedig úgy élünk..., hogy jobb-se-kell!

- Ámen! - mondja Viktor erőltetett komolykodással.

- Na, na - kételkedésem benzin a tűzre. Az öreg gesztikulál, szónokol. Vigyorgásunkat látva csendesedik, legyint, és visszaül a sakktábla elé. Folytatásnak is jó az, ahogyan Viktor lecsap rá.

- Ha én magának sakkot adok, maga engem nem bánt!

- Neveletlen kölykei! - sziszegi az öreg, dörzsöli az állát, gondolkozik.

- Tekergő, nagyszájú banda! - Dörmög, nem tudja, mit lépjen. Ezt az egész ifjúságra érti, s most benne vagyunk a pácban, mert kiközösített gondolatban, már nem tartozunk hozzá, hanem egy valamiféle ellentáborba.

Olyanok közé, akiket sürgősen meg kell győzni arról, hogy vesztükbe rohannak.

- Inkább rendesebben nyiratkoznál - akad meg tekintete az öcsém nyakára omló, dús haján.

- Na, mi lesz?! Lép vagy nem lép? - sürgeti Viktor az öreget, mintha nem is hallotta volna megjegyzését.

Az öreg még egyszer körbenéz a táblán, látja, hogy mattja elkerülhetetlen. Úgy tesz, mint aki véletlenül borítja föl a táblát, egy darabig sajnálkozik, aztán hív, menjünk ebédelni.

Az ünnepi ebéd a szokásos, talán még anyám vezette be, hogy ilyenkor hosszúlaskás tyúk-húslevest, prézlis szeletet és ludaskását kell enni. Lidi néni kihagyta az ételekből a paprikát, Klári néni mézes pogácsát is süített ráadásul. Ennyi változtatást megbírt a születésnap hagyomány, többet az öregem máskor sem engedett meg. Az asztalnál a koccintás, az ünnepelt érényeinek fölemlítése és a hűségnyilatkozatszerű nagyotmondás volt engedélyezve.

A rokonok is tudták ezt, ehhez igazodtak. Amióta Lidi néni meghalt, nem jött több rokon, nem bírták Klári néni szigorú csendességét. Négyesben ebédelünk. Felköszöntőink rövidre sikerülnek. Viktor, hogy hangulatot teremtsen, leakaszt egy történetet nyolc csinos lányról, akik eltérítenek egy repülőt, csakis azért, hogy valahol nyugaton tartós körömlakkot és más piperecikket valamint első osztályú parókát szerezzenek. Sikerült-e a lányoknak a hiánycikkek beszerzése vagy sem, nem tudom meg. Apám néhány mondat után rendre inti öcsémet.

- Magyar ember, mikor eszik, nem beszél - mondja, és olyan képet vág, mint aki tudja, hogy okos dolgot cselekszik. Viktort ezzel nem lehet elhallgattatni.

- Rám ez nem vonatkozik. Ha apám félig magyar, akkor én háromnegyed részben román vagyok, ha pedig lennebb mászunk a családfán, akkor százalékban kifejezve...

- Kit érdekel a százalékod? Az a lényeg, hogy ember légy! - Ezt nagyon szépen mondja az öreg. Mindig nagyon szépen mondja az ilyen szöveget. Csak az a kár, hogy az ismétlések lerontják mondásainak értékét.

Viktor tanársegéd az egyik vidéki főiskolán. Szerencsére van annyi esze, hogy nem erőlteti tovább a témát. De az öreg kap a dolgon és kívág egy tanítómesét.

- Nálunk a falu végén lakott egy cigányember. Kicsi sárházuk mellett folyt a patak. Télen ott csicsonkáltak a gyermekek. A cigánynak sok gyermeke volt; télen beszorultak a házba, nem volt cipőjük. Pedig a rajkók nagyon szerettek volna csúszkálni. Az egyik nap azt mondta a cigányember: Menjetek, ha kedvetek tartja! Erre a rajkók kiszaladtak a jégre. Rossz cipőben, ki fél lábán cipővel, ki csak úgy, kapcával vagy mezítláb. Boldogok voltak. Ezt akarta látni az apjuk is. A boldogságtól, vagy mert eléggé edzett kölykök voltak, egy sem betegedett meg azon a télen. Magam is erre törekedtem, így neveltem benneteket. Bele a nehezébe, hogy erő és kitartás legyen bennetek a boldogsághoz, hogy emberek legyetek. Nem tartottam egyikőtöket sem magam mellett, mindig azt akartam, menjetek, lássatok. Amióta nyugdíjas vagyok, sokat gondolkoztam azon, hogy vajon mégis nem igen könnyen jutottatok-e hozzá a boldogsághoz. Egyik fiam rajzoló, a másik tanársegéd, matematikus. Én meg nyugdíjas vagyok. Ki dolgozik ezután már ebből a családból? Ki termeli az anyagi javakat? Eddig is olyanok voltunk, mint egy elárvult termelőszövetkezet. Én húztam az ígát értetek, hogy mindenetek meglegyen!

Az öregem vasporos kezei idegesen remegnek-repdesnek tányérja fölött. Ilyenkor közbe kell nekem szólni.

- Ha a túlzásokat leszámítjuk, igaz van - mondom, hogy megnyugtassam.

- Milyen túlzásokat?! - csattan föl az öreg. - Milyen túlzásokat?!

- Ne felejtsük el, hogy jó ideje önállóak vagyunk és... - Nem hagyja, hogy befejezzem.

- Iskolába mindkettőtöket én járatlak! - Viktort dühíti ezzel.

- Ösztöndíjasok voltunk. Még arra is ügyelnünk kellett, hogy gyerektartást helyettünk ne fizessen.

Melegítőben jártunk akkor is, amikor másoknak már szabad volt nyakkendőt kötniük. Nyáron, minden nyáron napszámoskodtunk, hogy legyen pénz erre a vacak vityillóra...

- Milyen vacak vityillóról beszélsz? - kérdezi fenyegetően az öreg Viktort. - Ezt a nagy gonddal összehozott családi házat nevezed te vacak vityillónak?! Látjátok, ezért nem mentek ti semmire az életben, mert nem tudjátok megbecsülni azt, ami van. Ilyen nyegle hangon beszéltek az országról is, amelyben éltek, a szocializmusról, amelynek gyümölcseit élvezitek. Az elégedetlenség, a lebecsmérlés után a cinizmus következik. Hát ezen az úton járnak a mai fiatalok?!

- No csak! Nyugdíjas korban ilyen könnyen jön az általánosítás?

Ha jól emlékszem, fiatalember korában nem tartozott az angyalok közé, de a lelkesek közé sem. De arra volt esze, hogy lapos pörge kalapban, csokornyakkendővel, kamáslival és sétabottal mászkáljon a lányok után?

Fénykép is van róla. Erről a múltból sohasem beszél nekünk. Miért csak a nehezét említi?

Az öreg szuszog, iszik a söréből, látszik rajta, hogy kényelmetlen neki a védekezés.

- Nem részegeskedtem, nem pazaroltam, szépen öltöztem, divat szerint. És mindig dolgoztam, örökké dolgoztam... És egyáltalán nem volt könnyű ez, régen sem, és most sem. Ezt én mondom nektek, taknyosok, aki szeretek dolgozni. Én, aki összeraktam egy szövőgyárra való gépet, ezzel a két kezemmel. Engem mindig tiszteltek és becsültek. Mindig...

- Ugyan már, hát ezért is kell szólni? Én városnyi házat rajzoltam. Ezzel a két kezemmel... - utánozom az öreget.

Most Viktor következik.

- Vagonnyi matematikai feladatot megoldottam. Ezzel a szép eszemmel. Mégsem vagyok úgy oda vele.

- Nem is lehetsz te még elégedett. És különben is, hol vagy te még az öntudatos embertől, az öntudatos munkásembertől? - kérdezi győzedelmesen az öregem.

Viktor készséggel megmagyarázza:

- Az öntudat bennem van. És a lelkesedés is. Ezek nem kokárdák, hogy az ember mindegyre kitűzze a mellére őket. Sokan hajlamosak arra, hogy minden napot ünnepnapnak tekintsenek, ezért az új dolgok serkentőjében az elégedetlent látják. Miért? Hát szégyen ma elégedetlennek lenni? A nyugdíjas elégedett lehet, elégedettek lehetnek egyes főnökök, de nem a ma embere. Ennek mindig előre kell figyelnie. Persze, hogy én sem lehetek elégedett. Nem erre nevelt minket? Ne is várjon tőlem hozsannát senki. Tudja, mit mondott Goethe? Ezt mondta:

Alles in der Welt lasst sich ertragen
Nur nicht eine Reihe von schönen Tagen.

Vagyis, hogy mindent el lehet viselni a világon, csak a szép napok sorát nem. Így van Klári néni? Klári néni egy csirkeháttal bajlódik, azt hittük, nem figyel ránk.

- Ja, ja... csak hogy nem lehet tudni azt, hogy mikor vannak a szép napok sorba. Csak később lehet jönni rá arra. Miután elfogyott...

- Ez az - vidámodik apám -, ez az, erről van szó! Úgy kell élni, hogy utána az ember elmondhassa, hogy boldog volt. Küszködtem én is eleget, most mégis azt mondom, hogy boldog voltam, és hogy szép volt. A küzdés volt szép. Mert én a készbe soha be nem ültem. Félek, hogy ti éppen ezért vagytok mások, mert mindent készen kaptatok.

- Nyugodjon meg - mondom az öregemnek -, a „fényes jövőt” mi sem kapjuk készen, és van még némi dolgunk itt a jelenben is. Van még homályos szöglete az életnek. Akad még kijavítani való hiba elég. És azt se feledje, miközben társaival kiül egy dumapartira a Főtérre, hogy minden embernek megvan a maga hibája. Az öregeknek sem ártana, ha időnként a maguk háza táján sepregetnének. Különben oda lesz az irántuk való mélységes tiszteletünk.

- Egy húron pendültök ti mind a ketten. Lakatost kellett volna csinálnom mindkettőtökből. Akkor jobban tisztelnétek. Tudjátok, mit mondott a szakszervezeti elnök, amikor nyugdíjba jöttem? Az összes szerelők előtt azt mondta...

- Mondott egy nagy sablont. Egy vonalas sablonszöveget. A legjobb dolgozónkat búcsúztatjuk... satöbbi, hogy a magkészítőnök szipogjanak. Mint egy első osztályú temetésen. Közben alig várták, hogy megszabaduljanak az öreg tutyimutyitól... Ezt akarta mondani. Vagy nincs igazam? - kérdezem rámenősen.

Az öreg belepirul, de nem hagyja magát.

- Ha akarod tudni, egyáltalán nem volt sablonszöveg. És ha akarod tudni, tényleg sajnálják, hogy nyugdíjba mentem. Tegnap is ezt mondták, amikor bent jártam. Viszont az biztos, te azt nem éred meg, hogy rólad is annyi jót és szépet mondjanak, mint rólam. Első osztályú temetésed sem lesz; ha még egyszer így szemtelenkedsz, porrá verlek. Te, hálátlan...

- Rendben van - mondom súlyosan. - Most az egyszer még megbocsájtok! Ha pedig véletlenül megnősülök, ami különben a jövő héten be is következik, és gyereket csinálok... aki már útban van, az olyan nagyszívű lesz, mint az apja, és olyan nagyszájú, mint a nagyapja. Vagy fordítva... Rendben?

- Ne marháskodj, József! És ezt csak most mondogod?! Nem szeretem, hogy az öregem Józsefnek szólít. Sokszor mondtam neki, hogy inkább szólítson elvtársnak, az is jobban esik, mint a rideg Józsefezés. Meggyőzni persze nem tudtam, mert szerinte a gyermek nem arra való, hogy kényeztessék.

- Ha fiú lesz, csak akkor nevezem Józsefnek, ha ezután mindkettőnket Jóskának hív. A fiam lesz a kicsi Jóska! Rendben?

- Bevonulunk a szobába, valami töménnyel akarunk ünnepelni. Még Klári néni is azon gondolkodik, hogy nagymama lesz-e ő a fiam születésekor, vagy csak Nagymama III.

- Hát József... izé, Jóska fiam... mit is mondjak - apám ragyog az örömtől. - Viktornak sincs kedve tovább politizálni. Konyakozunk, sakkozunk. Az öregem eltervezi a jövőmet. Azt mondja, ezután engem és Viktort is gyakran meglátogatnak, lehet az is, hogy végképp búcsút mondanak a városnak, falura költöznek, s ketten Klári nénivel vállalják az unokát, sőt az unokákat. Az asszonyról is szó esik, mondom, hogy kolléganőm, majd elhozom, bemutatom, és így tovább.

Este későn indulok vissza. A vonat üres. Kétórányit gondolkozom a boldogságról és az életről úgy általában. Elhatározom, hogy csakugyan meginterjúvolok egy kislányt, hozzám jönne-e feleségül? Merthogy nekem nem muszáj fölkelnie korán reggel, nem föltétlenül kell kávé és tizórait készítenie, elég, ha velem egyszerre ébred, és mosolyog egy kicsit, aztán besétál a gyárba, az irodába vagy az iskolába, és délután újra mosolyog nekem. Este is szakíthat erre egy kis időt, és arra is, hogy ne csak fölnézzen rám, hanem ellenkezzen, ha tud, mégpedig okosan, csakis okosan. Közben sziporkázhat és tündökölhet, lesz ideje rá, mert nem fogom követelni, hogy bálványozzon, azt viszont igen, hogy szüljön egy kis Jóskát, gyorsan és fájdalommentesen, mert terveim vannak a fiammal.

- Először is azt szeretném, ha gyorsan gyarapodó, erős gyerek lenne. Olyan, aki már kicsi korában elbír egy csokor virágot. Három vagy mittudomén hány szál piros rózsát kell vinnünk az öregnek.

Minden születésnapjára.

Mostanában ez is könnyebben megy

Joó József közlegény kopogott a tábori iroda ajtaján, megvárta, amíg engedélyt kap, aztán belépett, vigyázzba vágta magát, tisztelgett és tisztán csengő hangon jelentette:

- Zászlós úrnak alázatosan jelentem, Joó József közlegény megszökött!

A távolból a szovjet hadsereg ágyúinak dörgése hallatszott.

A zászlós hátradőlt a széken, és szemüvege mögül Joó József közlegényre pillantott.

- Joó József közlegény - mondta aztán szigorúan -, vegye tudomásul, hogy olykor a becsületes emberek is nagyon ronda halállal hálnak meg!

- Igenis! - válaszolta feszes vigyázzállásban Joó József közlegény, és engedélyt kért a távozásra.

Másnap - kiérdemelt lelki nyugalommal - megszökött a táborból

Béke

Erdélyi svábnak született, a háború után négy esztendőn át az Uralban dolgozott. Buchmüllerné a neve. A magyaron kívül nem beszél más nyelvet.

Szürke barakkvárosban élte le azokat a megmagyarázhatatlan éveket. Nem sejtette.

Buchmüllerné eleinte folyton a férjére gondolt. Később már csak a Klári arcát látta, leginkább rá emlékezett. Három lányt szült. Ma sem tudja miért, akkor nem a kicsit vagy a nagyot, hanem a közbülsőt szerette a leginkább. „Megismerem majd, ezer közül is...”

Amikor visszatörhetett, szülőfaluja állomásán nagyot lélegzett a hazai levegőből. Később az ismerősök gyűrűjében csendesen megkérdezte:

- Klárit miért nem hoztátok?

- Itt vagyok - mondta szomorúan az egyik előtte álló copfos kislány, miután sokadikszor átsiklott már rajta az anyja tekintete.

Buchmüllerné ma is említette, hogy azt a pillanatot sem fogja soha, de soha elfelejteni.

Májusi romantika

Hólyagos eső esik. A fülünkben a vérnyomásos tavasz dobog, furcsa, sohasem hallott melódiát. Gyapjas fellegek keringenek szédülten fölöttünk, hitvány kutyák kergetik erre-arra megvadult nyájukat. Zeng az erdő, a mező, a patak, a csatorna, a hegyorma, a lelkiismeretünk és zúg a nádas, az utca, a város, a gyár, a fejünk és jól hangolt zongorahúrként minden idegszálunk. Fordul valami kimondhatatlan felé a bennünk ragadt téli indulat és az a kovásznai remény, amely most ünnepi zöldbe öltözött, hogy aztán gondtalan virágok pazar színeivel ékesítse föl magát.

Mióta tart a hidegzuhany? Percekkel ezelőtt indult, és mégis úgy tűnik, hogy már évek óta esik. Az utca is harsogja, hogy minden cseppje aranyat ér. Valamennyi időre vacogva összehúzza magát a kikelet. Megjött, itt volt, elmehet? Közben vigasztalhat is, hogy újra visszatértek a fecskék, a golyák, a tücskök, a bogarak és összes jó madaraink. Aki elmegy, visszatér, aki jön, hazaér. Pillangók röpködnek örömben és mámorban: káprázatunk és az éltető levegő virágai. És itt van már a cserebogár. És újra itt az örök kérdés: Mikor lesz nyár?! Bokros fejünkben kicsiny bogár a mosolygásba bugyolált tapasztalat: „Május negyvenben!” Ez bizony június első dekádja esik. Így aztán elfogadjuk. Addig is esik. Zápor poroz. Ha kell, ha nem, esik a májusi eső. Negyven fényesnek ígért napig és negyven sokcsillagosra álmodott éjjel. És mind aranyat ér. Hozza magával az Erőt, az Egészséget. És a kitűzött dátumig itt lesz a Boldogság is. Jönnek az örömek lepkeszárnyon, békák ümmögésében, minden szintű nyári burokkolásban, munkás méhek állandósodó döngicsélésében.

Az örökkévalóságig kitartó május az álmunk. Napfényestől, csapadékostól, hirtelen haragos-viharostól: ez a legszebb, a leghosszabb, legígéretesebb hónapunk. Ilyenkor hisszük, hogy vannak és lesznek csodák. És talán vannak még, akik hisznek a hétköznapi-egyszerűségű csodákban, a májusnegyvenekben, minden májusban, minden fénylobbanásban, minden vízcseppnyi tisztaságban, amit nekünk ígért az élet. Májusban fölszállnak a ködök és felfénylenek az igaz gondolatok, amelyek pengéjén clikkan és a jövőbe mutat a szintiszta valóság. Hát ez se szép?!

Hólyagos esőket hordoz az idő. Tisztára mossa magát a természet, amely emberi utánzásra most különösen alkalmas. Talán most minden lehetséges. Most, ha akarjuk, kakukk lehetünk vagy búbos banka, esetleg okosan ballagó nyáj, virágsátras galagonya vagy álmokat cipelő felhő. De lehetnénk kiseprűzhetetlen pöttyösen is vidám katicabogár, csigabiga, aki maga oltja égő házát vagy sötét bokrok alján is vidáman csilingelő gyöngyvirág. Esetleg - nagy akarattal - mi lehetnénk a telihold, hogy homlokráncolva is ingyen szórjuk a tiszta fényt májusi vagy nyári éjszakákon. És aztán a meleget ígérő nyárelőben, amikor sohasem jön el a sohanapja, mi galambszívűek lehetnénk a szerelmes gerlebűgás, miközben azt sem feledjük, hogy minden szép május újabb rohanó májust ígér, és égis érő májusfát gyönyörű lánynak, bátor gondolatnak, helytálló embernek, és megtalált önmagunknak mindig jóval május negyven előtt magunknak kell állítanunk a képzelt hajnal kapujába.

KÉNYSZERFELSZÁLLÁS

Lesz törvény

Amikor a fejlődés magasabb fokán minden lépésünket törvény szabályozza majd, a helyi lapok hírovtában az alábbihoz hasonló tudósításokat olvashatunk:

„Úrkovács József, negyvenhat éves úrkovácsmester ellen a családi élet zavartalanságát és szilárdságát veszélyeztető többrendbeli merénylet vádjával eljárást indított a helyi törvényszék. Bebizonyosodott, hogy az elmúlt évben Úrkovács József, öt kiskorú gyermekét és feleségét egyetlenegyszer sem vitte moziba, múzeumba, cukrászdába, kirándulásra, sétára, sörkertbe, de még a szokásos ünnepi felvonulásokra sem. A vétkes bevallotta, hogy családjában évek óta nem ünnepeltek senkit, a születésnapokat és a névnapokat akaratlanul, de néha akarattal elhanyagolta, ajándékkal senkinek sem kedveskedett, feleségét és gyermekeit még csak nem is verte, sőt, kutyába se vette őket. Ilyenformán Úrkovácsék családi élete lazult, a közösségi szellem majdhogynem felbomlott, a gyerekek árulkodtak egymásra, csúnyán beszéltek a szülőkkel, Úrkovácsné titkon keserű könnyeket hullatott.

A vádlott mentségére elmondta, hogy munkahelye lakhelyétől távol van, szabad idejének nagy részét fölemészti az ingázás.

A tanúk, Holdszabó Márton és Űrmészáros Lázár vallomása alapján kitudódott, hogy Úrkovács József munkából jövet, naponta beugrik néhány stampedli pálinkára Mizella Gizella holdközönti bárjába.

A vádlott erre felháborodottan kijelentette, hogy nem tartja magát bűnösnek, mert nagyon sokan mások különféle osztályokat, részlegeket, rétegeket, évfolyamokat, munkacsoportokat, iskolákat, óvodákat, sportszakosztályokat, színjátszó csoportokat, olvasóköroket, bélyeggyűjtő klubokat, valamint egyéb, a családnál jóval nagyobb közösségeket züllesztettek szét és szüntettek meg; mégis büntetlenül éltek, amíg meg nem haltak.

A bíróság átlátott a szitán: Úrkovács József vádlottból hirtelen vádlóvá akar válni. Természetesen ez nem sikerülhetett neki.

Elnyerte méltó büntetését: másfél évi otthon ülésre ítélték.

Úrkovács József fellebbezését a Legbensőbb Bíróság elutasította. Az ítélet jogerős.

Mivel Úrkovács József büntetésének teljesítését már lapzártakor megkezdte, családjában életének szilárdságát ezután nemhogy fenyegetni fogja, hanem éppen ellenkezőleg, erősíteni lesz kénytelen a garázda családfő.”

Ma még távol állunk a fejlettségnek ilyen magas fokától, de azért ne csüggedjünk. Reménykedésünk nem alaptalan: élünk, és majd meglátjuk!

Lajos és a komputer

Van úgy, hogy bár senkitől sem kap parancsot, s nem dugdosnak belé utálatos, okoskodó kártyákat, mégis gondolkodik. Roppant érdekes és szórakoztató dolgok tóduznak ilyenkor tekercsein, tranzistorain és nyomtatott áramkörein át. Mert igenis, a komputernek lehetnek önálló gondolatai, még akkor is, ha ez korát tekintve nem éppen normális állapot, hiszen még olyan fiatal. De lehet, hogy éppen ezért, éppen fiatalsága miatt, olyan dolgokat enged meg magának, melyekkel Lajost hol bámulatba, hol kétségbe ejti.

Egy muskotályillatú őszi délután például a beletáplált adatokat ízük szerint osztályozta. Lajos, aki már harmadik éve kezeli a gépet, nem érti, miért tulajdonított a komputer akkor szalma-krumpli ízet az egyeseknek, miért hasonlította túrós makarónihoz a ketteseket, a hármasokat miért szerette mint gömbölyű, csokoládés süteményeket. Azóta is megmagyarázhatatlan számára a komputer zérók ellen érzett utálata; nyafog, amikor ezeket a hájas számokat belétáplálják.

Lajos ettől eltekintve szerette a komputert. Imádta apró csilingeléseit, bámulta nőiességét. Lajos szerint a komputer is csak egy ember.

Néha teljesen a maga feje szerint csinál mindent.

- Micsoda fej - áradozik máskor Lajos. De most könnyörög:

- Cocó, kinyír minket a főnök! Potyára zabáld az egyenfejáramot...

A komputer írógépének hengerén erre 00 jelenik meg, és Lajos megbocsátóan felröhög, hiszen ez a szükséavú üzenet a főnöknek szól.

Lajos és a komputer haverek, mindketten utálják a főnököt. Lajos ötven felé közeledő úriember. Vékony bajuszkájában felbukkanó fehér szálak figyelmeztetik, hogy sürgősen szeretnie kell. És ez a magas homlokú, szótlan ember, makacsul egy igazi nőre vár. Lajos nem tudja, milyen lehet egy igazi nő. Megkérdezte a komputert, aki azt válaszolta, hogy leginkább olyan, akinek nemcsak az ágyban perzsel a teste, reggel nem morcos, örökké bizsergető áramok szaladgálnak a bőre alatt, ajkán parazsat hord, hangszálaira galambok ülnek, amikor kinyitja pici, puha száját, minden moccanása matematikai képletek zsongító világát idézi.

Ne áltassuk magunkat, ilyen nő nincs. Ilyet ma már elképzelni is nehéz.

Lajos se hitte, hogy talál magának egy igazit, különösen amióta a komputert megismerte.

Lajos ugyanis reménytelenül szerelmes volt a komputerbe, Cocónak becézte, figyelt minden pihegésére, eltúrte szeszélyeit, és arról álmodozott, hogy majd egyszer remegőn simul tenyerébe a komputer vezérlőgombja. Az igazság az, hogy Lajos előrehaladott kora ellenére gyerek maradt, naiv volt és hiszékeny. És ami a legrosszabb, nemcsak a nők iránt. A komputer hozzá képest igen fiatal, mindössze tizennégy éves. Nemrég általános javításon esett át, s azóta meglepően érett testiekben és szellemiekben egyaránt. Lajos méltán reménykedik. Reggelenként olyan frissnek találja, mint egy mosdószappan illatfelhőjébe burkolózó, fürdőből kilépő lányt. Hangja egyre kellemesebben búgó, mozgásában nincsenek már pubertáskori szögletességek és tekintetében, igen, a tekintetében van valami, amire Lajos már nagyon régen vár. Lajos aggódó, becéző pillantásokat vél kiolvasni a komputer műszerfalán villódzó lámpák játékából; ujjbegye szerelmesen bizsereg, amikor megérinti.

Generálozás után a komputer sokkal érzékenyebb lett, mint annak előtte volt; Lajos biztos benne, hogy megérti, amit körülötte beszélnek, felismeri az embereket, illatra, fényre és hangra egyaránt reagál. Megfigyelte, hogy egy idő óta állandóan szellemes, sőt az is gyakori szokásává vált, hogy pirulás nélkül trágár szavakat kever üzenetébe. Mosolyogva és élvezettel káromkodtak, s ettől kettőjük között meghitt, mondhatni családi hangulat alakult ki. A komputer sokszor egy egész tekercs papírt „telebeszél”. Lajos, kis négyszögletes darabokra szakítva, nagy részét hazahordta, hogy újraolvashassa a komputer csacsogásait. Különben sem hagyhatta volna a papírkosárban a szigorú ellenőrzés miatt.

Néha előfordult, hogy váratlanul bejött a főnök. Ilyenkor Lajos sietve kitépte a gépből a papírt, a zsebébe gyömöszölte, az ellenőrzés után a vécében bontotta ki és sokáig olvasta nagy élvezettel a Cocó leveleit. Az intézetben mindenki úgy tudta, hogy Lajos székrekedéses.

Lajos így sokáig megőrizhette titkát. Senki sem sejtette, hogy az EJ CCC HA-14-es komputer az unalmas intézeti feladatok mellett egész sor részletproblémát old meg játszi könnyedséggel, csak úgy, önszorgalomból.

Az állandó és élvezetes agytorna magabiztossá tette a komputert. Néha olyan hidegen és merészen löki a szöveget, hogy csak nagyfokú érzéketlenségben szenvedők nem érzik ki a sorok közül áradó fintort és a kötekedő gúnyt.

Belép a főnök a vörös márványkövel padlózott terembe. Szögletesen, mint egy parkettkocka. Fernandel-vigyorral, vagy dupla adag gondterheltséget erőltetve az arcára.

- Megy a munka, kartársak??

- Ajjaj - válaszolnak kórusban a komputerkezelők.

A főnök úgy tesz, mintha nem hallotta volna.

- Azt kérdem, hogy megy-e a munka, kartársak?! - mondja messzehangzóan, s már ott jár a terem közepén.

- Naja! - zengik a gépkezelők katonásan, mert a főnök elsősorban fegyelmet követel.

Az EJ CCC HA-14 a sarokban áll, a légkondicionáló berendezéstől jobbra. A főnököt érzelmi szálak kötik az EJ CCC HA-14-hez, felfedezettjének tartja. Miután ezt a komputert is beköltöztették a minden szempontból korszerű nagyterembe, személyesen ellenőrizte munkáját, és igen elégedetten nyilatkozott a sajtónak az új gép képességeiről. Ide a sarokba a generálozás után került, a főnök ritkán jár erre, általában csak a terem közepéig szokott berohanni, hogy lelkesítő feladatokról beszéljen a komputerkezelők csökkentett létszámú, de sűrűn bólogató közössége előtt. Amikor azonban tovább megy, egészen az új EJ CCC HA-14-ig, nem mulasztja el végigcsúsztatni feszesre merevített mutatóujját a gép bemélyedésein, keskeny párkányain. A komputer megremeg a nikotintól cserzett sárga ujj érintésétől, idegesen rándul írógépének hengere, villámgyorsan pötyögteti az írásjeleket.

245XL EVA GYS Z ARVA

A főnök szürke felhőcskét fúj az ujjára rakódott porból, és elmélázva piszkálja az orrát. Fél kezét Lajos felé nyújtja, idegesen sürgeti a szöveget. Lajos remegő kézzel kitépi a gépből a papírt, kétszáznegyvenötödszörre is izgul, mit kérdez majd ezután a főnök. A főnök nem kérdez, felhúzott szemöldökkel gusztálja a szöveget. Lajos a megszokott utasítást hallja:

- Iktatni!

Rövid, de nyomatékos csend után csattan az újabb parancs.

- Értelmezni!

- Igenis! - suttogja Lajos, és kétszáznegyvenötödször is eldarálja a sablonszöveget.

- A gép továbbra is igen érzékenyen viselkedik az önből áradó biobláblaáris lelkiáram hatására, amely mint máskor, ez alkalommal is a tisztelt mutatóujjával való érintkezésekor jutott áramkörébe. Ezáltal természetesen nagymértékben hatott a gép működésére, és önelemzésre serkentette. Uram, kétségtelen, hogy a gép továbbra is a vezénlyögmombjáiig szerelmes Önbe. Vallomása a következő:

245XL EVA GYS Z ARVA

vagyis a 245. közlés, X az szőr, azaz angolul megszólítás, L ugyebár az elnök sajátos rövidítése, tehát folyamatosam eddig: ELNÖK ÚR. Az ezután következő EVA-t azt hiszem nem kell lefordítanom, az E-ről hiányzik az ékezet, tehát ÉVA, GYS tulajdonképpen GYPSY, tehát cigánylány angolul. Bocsánat, ha megengedi, itt szeretném megjegyezni, hogy Cocó...

akarom mondani EVA nyugatra tolódása s ennek következtében gyakori angol szóhasználata a legutóbbi generálózaskor a gépbe került KIVEL és MIVEL alkatrészek, valamint a MIÉRT ellenállások miatt következett be, merthogy kénytelenek voltunk... és leszünk, szóval...

- Átugorni! - intett tovább a főnök. Világéletében csak a folyékony beszédet szerette.

- Igenis, tehát nem részletezem. Visszatérve a kodisztikára, a szövegben következő Z a legutóbbi átszerelésnél közreműködő francia mérnöktől ellesett Zsén, magyarul zavar, elfogódottság. Utána az ARVA szövegrész következik egy ékezethibával, tehát ÁRVA. Még egyszer áttekintve a 245. közlés, tekintettel a helyes szórendre, így hangzik:

ELNÖK ÚR, ÉVA AZ ÁRVA CIGÁNYLÁNY ZAVARBA JÖTT

A főnök láthatóan elérzékenyedett, mellkasa erősen kidomborodott, orrcimpái remegtek a gyönyörűségtől. Ám Lajosra pillantva vissza kellett zökkennie főnöki mivoltába. Ugyanis Lajos szemtelenül vigyorgott.

- Marha - mondta a főnök kurtán, és kitepte Lajos kezéből a komputer írásos üzenetét. Szemöldökét egyetlen szőrcsomóvá préselve, ellenvéleményt nem tűrő hangon recsegte:

- A szöveg értelme a következő: 245 LÉVA A CIGÁNYLÁNY - ZÁRVA. Az utolsó szó a közlemény befejezésére utal. A közlemény további részéből pedig megtudhatja, hogy a cigánylány, vagyis a komputer üzemköltsége 245 léva. Mint látja, az üzemköltség emelkedő irányzatot mutat, ami tökéletesen érthető, tekintettel arra, hogy az üzemeltetési költségek mindig is egyenes arányban növekedtek a gép korával. Más szóval, hogy megmaradjak a kodifikációs szöveg stílusában : ÖREGLÁNY / A MAGA GÉPE, KARTÁRSAM!

A komputer piros lámpásai robbanásszerűen villogtak. Lajos villámgyorsan kiiktatta belőle az egyenfejáramot.

- Mondja csak, az idén hányszor jöttem be ide, Lajos? - kérdezte kissé megnyugodva a főnök.

- Kétszáznegyvenötször - vágta rá gondolkodás nélkül Lajos.

- Jelezte ezt a gép, Lajos?

- Természetesen, főnököm!

- Stilizálja a válaszát, Lajos kartárs!

- Igenis! Azt akartam mondani, hogy: igenis!

- Milyen konklúziót von le ebből, Kartársam?

- A Cocó kitűnően működik.

- MARHA. Éppen ellenkezőleg, ezt a gépet sürgősen felül kell vizsgálni. Lajos, tanulja meg már egyszer, hogy mindent újra meg újra felül kell vizsgálni. Nagy feladatok előtt állunk, Lajos: megoldjuk a problémákat! Hiba nélkül, Lajos! Elkövettünk mi valaha is hibát?

- Nem. Évekre visszamenően üres a hibakönyvünk, kérem.

- Miért, Lajoska kartársam? És most vigyázzon! És most igazán okos legyen...

- Mert... mert nem vallottuk be a hibáinkat.

- MARHA. Munkaidő után meghallgatja a 119-es és az egy híján 120-as előadásaimat a vállalati magnólehallgatóban. Ezenkívül előjegyzem szemináriumi felszólalónak. Szégyen, hogy maga mennyire le van maradva!

A főnök elviharzott, még mielőtt a káderekbe vetett hite végleg összeomlott volna. Az önműködő ajtók hangtalanul és egykedvűen csukódtak be utána.

- A munka utáni strapa fáj a legjobban - panaszkolta Lajos a komputernek, miközben apránként adagolta belé az egyenfejáramot.

A MARHÁ-zást megszokta. A százalékgyárban ez ugyanis felelősségrevonást jelent. Miért Áltatja Ravasz Hazugsággal A-t (vagyis a VÁLLALAT ELSŐ EMBERÉT)?

Válaszolni nem kell rá, de hó végén összegezi a főnök. Akinek sok a MARHÁ-ja, az nem kap prémiumot. Lajos kiegyensúlyozottságát, megfontolt jövőlátását dicséri, hogy prémiumra sohasem számított.

Tíz perc múlva újból hangtalanul nyíltak az ajtók. A főnök mindig is bírta a strapát: újra ott állt Lajos előtt.

- Ellenőrzi az EJ CCC HA-14-et és jelenti, hogy mennyire távolodott el a fonáltól. Háromszoros szigorított ellenőrzést kérek. Ön pedig ne feledjen el lelkesedni! Sürgősen! Apropos... Mióta használ engedélyezetlen rövidítéseket? Milyen jogon nevezi ÉVÁNKAT Cocónak?

- Kérem - hebegte Lajos, miközben úgy érezte, nyomban átszervezik.

- Elég - csattant a főnök hangja -, most nincs időnk a vitára: dolgozunk! Most rögtön felmegy a fejtágítóba, és kijegyzeteli legutóbbi határozataimat. Azután pedig letörli az öreglánnyról a port. Minden fényes és vidám legyen, amikor hozzákezdünk a „népszámláláshoz”.

A százalékgyárban ez riadót jelentett.

A komputer új szöveget pötyögtetett a moccanó papírhengere: 246XL EVA GYS Z ARVA.

Lajos tisztán, egészen kivehetően hallotta a gép vihogását.

Általában kéthetenként végeztek „népszámlálást”, ami azt jelentette, hogy feldolgozták a forgalmasabb utakon, városnegyedekben, áruházakban és gyűléstermekben elhelyezett figyelőgépek adatainak gyűjtését. Ezzel párhuzamosan ellenőrizték a hivatalos statisztikai adatokat, és természetesen kiigazították azokat a valóságos helyzetnek megfelelően. Ilyenkor az egész intézet kétségbeesett erőfeszítéssel szerette volna megragadni a valóságot, de végül is be kellett ismerniük, hogy a százalékokban kifejezett eredmény mindig a múlt valamelyik pillanatára volt érvényes, a valóságos helyzet felmérése ezért mindig hátra maradt, mint szép és lelkesítő feladat.

Lajosnak típusjegyzőkönyvet kellett a gépbe dobálnia. Az EJ CCC HA-14 feladata az volt, hogy minden kétséget kizáróan kimutassa, kinek szorít a cipője a 14. kerületben. Ebben a kerületben az emberek szabvány lábbelit hordtak, három hónaponként kaptak egy pár cipőt, nem volt szabad levetniük vagy elcserélniük. Mindazonáltal a pontos felmérés nem volt könnyű. A kerületből beérkezett jegyzőkönyvek tanúsították, hogy az előírásokat mindegyre megszegették: az emberek időnként lerúgták puffadt lábukról a cipőt, sőt egyesek hallatlanul liberálisan viselkedtek: behajították a szabványcipőt az ágy alá és mezítláb jártak.

A csőpostán érkezett első adag jegyzőkönyvet Lajos közönyösen dobta a komputer leolvasó készülékébe. A főnök büntetése nagyjából engedelmessé tette, mozdulatai maguktól születtek, halvány bűnbánatot érzett, s ez még jobban lehangolta; az öregedés biztos jelét látta ebben.

A komputer vidám és friss volt, a harag sohasem ártott neki, ellenkezőleg, megszépítette, tengerzöld zománca élénken csillogott.

- Cocókám, drasztikus voltál. Pedig könnyen megjárhatjuk... - intette Lajos.

- 00 - pötyögtette foghegyről a komputer, pulzusa roskadozott a sok jelzéstől. Lajos, aki belelátott a gépbe, ijedten törölte a komputer gondolatait: egytől-egyig csupa trágár kifejezés volt.

A harminckilences női lábak elemzése után szünetet tartottak. Lajos elővette a zsíros kenyeret, a komputert a tisztító áramkörbe kapcsolta.

Amikor a kapcsolótáblától visszalépett az irányítóasztal mellé, belebotlott a magasfrekvenciájú huzalba. A huzalt, közvetlenül a komputerbe csatlakozás előtt, valaki elvágta. A szigetelő alól kilátszott a gyilkos erejű áramot hordozó rézcső. Ez sértetlen volt, gépleállítástól nem kellett tartania. Elsőnek ez villant át rajta, csak utána káromkodta el magát fájdalomában, mert a botlás eredményeképpen az irányító asztalra esett, és beleverte könyökét az indító kapcsolóba. A komputer vörös lámpáival jelezte, hogy pirul, s ebben Lajos az EJ CCC HA-14 nőiességének újabb bizonyítékát látta, de azért tovább szidta a karbantartókat, amiért ilyen könnyelműen halálos veszély elé állították.

- Már megbocsáss, Cocó - mondta később -, az emberben az életösztön oly erős... Egészen megfeledkeztem magamról.

Lajos naphosszat végeláthatatlan fenyves erdőben szeretett volna sétálni, s mert ezt nem tehetné időnként gint ivott a belső zsebében lapuló lapos üvegből. Ilyenkor ózondúsnak érezte a levegőt, az életet pedig csodálatosnak. Néha, amikor teljesen kiüríthette az üveget, egészen másként látta a dolgokat, szomorúság hömpölygött végig minden porcikáján, kilátástalanság fojtogatta a torkát.

- Cocóm - mondta ilyenkor -, nem azért mondom, de hidd el nekem: nélküled az élet mély, sötét és sivár...

És Lajos zokogva omlott a komputer zománcozott mellére.

Az intézet munkatársai úgy tudták, hogy gépeiknek nincsenek és nem is lehetnek titkaik gondolkozásuk irányított, feladataikat lyukasztott kartonkártyákon kapják, papírtekercsekre rögzítik. A feladatokat úgy határozták meg, hogy gépek gondolkodásai köre csak bizonyos távolságra terjedjen. A széles látókör ugyanis veszélyeztette volna élettartamukat és némileg csökkentette volna eredményességüket is. Márpedig az intézetben semmit sem vettek olyan komolyan, mint a feladatok megoldásának gyorsaságát. A leggyorsabb komputer megtisztelő címet az EJHA-I viselte, amely a technika legfrissebb vívmányainak és a legjobb nyugati modelleknek az ismeretében, világ színvonalon készült. Ehhez képest az EJ CCC HA-14 egy nagy nulla volt. Teljesítményét össze sem lehet hasonlítani az EJHÁ-kkal. De ha mégis szükség volt erre, akkor az egyiket a favágógépet meghajtó gőzgéphez, a másikat pedig hőerőmű gőzturbinájához hasonlították. A szombati munkailésen Hantabruth kartárs azt is fölvetette, hogy az EJ CCC HA-14 szórakozott. Azt állította, hogy a saját fülével hallotta, amikor a komputer a Csitt, csitt, csinibaba... kezdetű slágert dúdolta, miközben, csak úgy mellékesen az év legfontosabb feladatán dolgozott: meghatározta az elkövetkező három hónapra az eszményi lábformát. Ennek alapján a cipőgyárnak tízmilliós cügöscipő-rendelést kellett teljesítenie. Csuszkály kartárs, a komputerek főolajozója és önkéntes könyvtáros hasonló megfigyeléseiről tájékoztatta a főnököt, aki azonban erélyesen rendreutasította a gyanúsítókat, mondván, hogy ilyesminek egyáltalán nem szabadna előfordulnia, tehát ne is beszéljenek róla. Rövid, de meggyőző érvelésre Csuszkály kartárs felvinnyogott:

- Tényleg... Hát persze!

Aztán a főnök megengedte neki, hogy önkritikát gyakoroljon.

Az intézetben Lajos volt az egyedüli, aki hitt abban, hogy a komputernek is megvannak a maguk kis titkai. Az EJ CCC HA-14 minden gondolatát megosztotta Lajossal, bizalma több volt, mint a szokásos emberek közötti bizalom, tranzisztora és ellenállásai között egy érzékeny és szuper-okos nő lelke vibrált, aki gyöngédségre és babusgatásra vágyott. Valaki olyan-

ra, akivel meglepetések, és következmények nélkül megoszthatja gondolatait. Vitapartnerre, aki felfedezi és értékeli nőiességét.

A népszámlálás idején naponta túlórázni kellett. Ez fölötté kellemetlenül érintette Lajost, aki munkaidő után szívesen sétált volna a fenyvesben, vagy horgászott volna az erdőt kettészelő sebes vizű patakban. Mert Lajos néha a komputernél is jobban kedvelte a horgászatot. Comb-középig felhúzta gumicsizmája szárát, és belegázolt a kristálytisza patakba. Kövek ütődtek lábához és csúsztak tova a sima gumicsizmákról. Ilyenkor belebámult a vízbe. Az orsóról halk kerregéssel szaladt le a zsineg, a rohanó víz tükrén csodálatos álmoképek sodródtak el lábai előtt: térdig álmvilágban járt.

Lajos már ilyen volt.

A komputer délutánoként azzal vigasztalta, hogy érdekesebbnél érdekesebb adatokat közölt, csak úgy magánszorgalomból. Lajos, örökölt besavanyodottsága ellenére, érzékenyen reagált a jó humorra, mulatott a komputer ötletein.

A komputer a nyilvántartási adatok és a kulcsszámok feldolgozásával, naponként kimutatta a lakosság számát, részleteredményeket is közölt nemenként, haj- és szemszín szerint osztályozta az embereket. A tizennyolc éven felüliek közül kiválogatta a bogos lábúakat és tyűk-szemük helye és formája szerint is kategorizálta őket. Lajos az adatokat kivagdosta a komputerből kitekeredő papírszalagról, és egyforma kartondarabokra ragasztotta. Aztán méla undorral rádobta a kártyákat az ellenőrzőbe igyekvő szállítószalagra.

- A 14. kerület összlakosságának 91,0364 százaléka jó ember, 8,98636 százaléka pedig rossz ember - jelentette a komputer.

- Mi ez, Cocókám? - csodálkozott Lajos.

- Csak Lajosnak - válaszolt írásban a komputer és a szöveg előtt és után rózsaszínű foltokat produkált a krétafehér papírra. Lajos elernyedett a gyönyörűségtől. Ugyanis a komputer két rózsaszínű pusztit küldött.

S ez így ment egész délután. A komputer kiszámította, hogy a jó emberek évenként hány fél-decit isznak, a rossz embereknek pedig átlag hányszor kellene önkritikát gyakorolniuk a különféle gyűléseken. Arra is felhívta a Lajos figyelmét, hogy mindkét kategóriájú emberek irtó keveset olvasnak, színházba nem szeretnek járni, és többnyire morognak, amikor feleségük szóba hozza az esedékes fizetésemelést. Az EJ CCC HA-14 azt is tudta, hogy hetenként pontosan egy és fél füstölt csülök jutna mindenkinek, ha a rossz emberek megelégednének az előírt adaggal, s átlátszó cselekkel nem forszíroznának maguknak mindinkább nagyobb adagokat. Piruló betűkkel arról is tájékoztatta Lajost, hogy a rossz emberek sokkal aktívabb szexuális életet élnek, mint a jók, minek következtében munkalendületük egyre lankad, bár átlagos életkoruk mégis meghaladja a jó emberekéét. A komputer úgy tett, mint aki a számok mögé lát, és dúdolván zötyöggette írógépébe az ingyenségeket.

A főnök délutáni ellenőrzése mindkettőjüket váratlanul érte. A főnök ez alkalommal segédeit is magával hozta, jó darabig hevesen gesztikulált körökben a terem közepén. Lajos fejében kattogott az igyekezet: fogalma sem volt arról, hogyan tüntesse el a komputer ingyenségeit. Felugrott, hogy kikapcsolja az áramkörből a gépet, de a kapcsolótábla előtt meggondolta magát: a leállással még inkább elárulta volna, hogy hibázott. Kapkodott, elvesztette józan ítélőképességét.

Amikor visszalépett az irányítóasztal mellé, újra belebotlott a magasfrekvenciájú áramvezetékbe. Elvágódott, a gép mellé zuhant a vörös márvány padlóra. Ebben a pillanatban rövidzárlat keletkezett. Óriási csattanás hallatszott.

Fekete füst zárta el a főnök elől a komputert. Lajos erélyes rántást érzett; a jobb kezénél fogva valaki kirángatta a füstfelhőből, és megindult vele a kijárat felé. Végtelen nyugalom szállta meg, és tömény borókaillatot érzett.

A segédek még mindig a szemüket dörzsölték, amikor a füstfüggöny mögül a középmagas, búbajos és karcsú, fiatal cigánylány lépett elő, maga után húzva-vonva a támolygó Lajost, az EJ CCC HA-14 kezelőjét. A cigánylánynak itt-ott kormos volt a pofikája, szabályos arca fenséges nyugalmat és talányos szigort mutatott. Csokoládébarna kebleit mindegyre vissza kellett nyomkodnia tengerzöld színű, mélyen dekoltált blúzába. Antracit fényű pillantását egykedvűen végigjártatta a tátva maradt szájú társaságon.

- Menjünk innen, Lajoskám - mondta bizalmasan, bűgő hangon.

Lajos némán bólintott és karján az ébenfekete hajú nővel köszönés nélkül lelépett a fenyves és a tiszta vizű patak irányába.

A százalékgyár önműködő ajtaja kirobbanó kacagással csukódott be utánunk.

Másnap új gépet szereltek a régi helyére. Szürke zománca fakó volt, mint a viseltes katonaköponyegek. Némi borókaillat szállt belőle, és egy réztábláról, amely a kapcsolószekrényhez volt erősítve, a következőket lehetett olvasni: L.A.J.O.S.

A gép kezelője bronzbarna bőrű, fekete hajú, csillogó szénszemű, karcsú lány. Jókedvűen forgolódott komputere körül. A teremben dolgozó többi gépkezelő még mindig csodálkozott, és nem tudni miért, tátva maradt szájjal nézte a változó világot.

Koordináták vagy kórdináták

Bűg, villódzik a videotelefon. Kispi megnyom egy gombot, a képernyőn megjelenik a szomszéd, szakácssapkában.

- Szüleid?

- Nincs senki! - panaszkodik Kispi, és elmeséli a szomszéd bácsinak, hogy éppen most jött az óvodából, és egy halom függvényábrázolásos feladatot kapott házi feladatul.

- Játsszani szeretnék! Tudsz te játszani? - kíváncsiskodik Kispi.

- Babérlevelet szeretnék kölcsönkérni. Krumplilevest főzök! - magyarázkodik a szomszéd.

- Játsszani szeretnék! - mondja Kispi.

- Van nektek babérleveletek?

- Nem tudom.

- Ismered a babérlevelet?

- Édesapám ismeri. Játsszani szeretnék!

- Hol van édesapád?

- A hold láthatatlan oldalán dolgozik a szerelőkkel.

- Mikor tér haza?

- 18.20-kor érkezik, greenwichi idő szerint. Addig játszhatom...

- Édesanyád?

- Nincs itthon.

- Mikor jön haza?
- Azt nem lehet pontosan tudni...
- Miért? Hova ment?
- Már kora reggel elment a kenyérsorba...
- Idefigyelj! Valahol biztosan akad nálatok babérlevél. Lerajzolom neked!
- Inkább játszunk valamit!
- Jó! Tegyük fel, hogy az XYZ koordinátarendszerben adva van egy bérlevél abszcisszája...
- Tudom! $r = \sqrt{x^2 + y^2 + z^2}$, ahonnan $x = \dots$ De én játszani akarok!
- Hm. Hát akkor meg kell várnod a szüleidet.
- Babérlevél helyett pedig tessék babérlevélpótló port használni. A sportolók is ilyet kapnak a fejükre.
- Na, légy jó fiú. Nyugodj meg. Szevasz.
- Szevasz - mondja szomorúan Kispi, és dühösen megold néhány függvényábrázolásos házi feladatot.

Pléhboj

Anna pillantása telítve szerelemmel. Szeme elől félretolja és halántékára szorítja rakoncátlan hajtincseit.

Ezt látni kell!

Ez olyan, mint amikor a moziban lassítva mutatják a virágszirom kibontakozását.

Becsületszavamra, ez tetszik nekem.

Én ugyanis sohasem jövök ki az időből, talán világra jöttömmel is elkéstem valamennyit, azóta sem tudom pótolni a vélt hátrányt, amely minden perccel egyre tovább nő. Félnem kell, hogy lemaradok. Másokkal ellentétben érzem, hogy rövidre szabták az életem. Emiatt ideges vagyok, rosszul alszom, szédülök, izzadom, az idegbetegség első stádiumában járok-kelek, futkorászom összevissza.

Anna mozdulatai megnyugtatónak. Haja bronzvörös függönyét lágyan félretolja mókusbarna szeme elől, és csókolni való két porcelánujjával hamvas halántékára szorítja.

Várunk.

Némán és mozdulatlan.

A kirakat kékes üvegén át figyelem a repülőtársaság égszínkéék autóbuszát. Csak a kocsi végét látom, de ennyi elég nekem.

Tulajdonképpen azt sem bánnám, ha lekésném a buszt.

Ez Anna miatt van.

És azon kapom magam, hogy fogom Annácska kicsit hűvös, aprócska kezét, úgy érzem, mindjárt összeolvadunk. Csókolnom kellene vágytól duzzadt málna-ajkát, de ez már igen sok nekem, az ilyen helyzetekben gyakran elvesztem az eszem.

Mielőtt teljesen kiborulnék, búcsút intek Annának, és határozottan kilépek a kávézó önműködően csukódó ajtaján.

A kávézó szép lábú tündére éppen akkor indul asztalunk felé a két, gyűszűnyi feketével.

A hátsó ajtón lépek fel az autóbuszra. Unott arcú emberekkel tele a kocsi. Nagyon szomorú képet vágok. Nem tudom, jó ez nekem vagy sem, de most valóban szomorú vagyok. Ha Anna látna, azt mondaná, hogy megjátszom magam, merthogy felemlítette Bettyt.

Betty kollégánk, és nagyon szépen tud mosolyogni. Mindig talál nevetni valót magának. Csilingel. Bizony isten, hófehér csengettyűk visszhangoznak a szájában. És a hangok szája bársonyburkából lágyan ömölnek szerte a világba, körbeveszik lányos természetét, minden domborulata és titkos mélyedései tele vannak csilingeléssel. Nem, erről nem meséltem Annának. Tulajdonképpen semmi sem érdekes, amíg Annával vagyok. De körein kívül, biztató melegével más és más Nap süt reám. Forró égitestekkel tele a világ.

Ilyenkor, ha borús és szomorúan felhős az ég, akkor is érzem a napocsák jótékony sugarát, ellenállhatatlanul vonzó hatásukat. A tavasz, akár a légitársaság kivénhedt autóbusza, nehezen indul. Ködbeágyazottan elhanyagolt házak között haladunk. A nehezen beinduló hétköznapi kontúrtalesan lebeg utunk mentén. Mindössze némi aprócska fény sugárzik felém a busz elejéről.

Csilla ül ott, háttal a menetiránynak. Óvatosan, lassacskán szórja rám ragyogását, mint a korareggelen nehezen tápáskodó, de tisztára fürdött napsugár.

Fel kell állnom. Imbolygó léptekkel közeledem felé.

- Velel megyek a röptérig, ha megengeded... - kezdi szelíd alázatossággal. - Kérni szeretnék valamire. Nem nagy dolog, remélem, megteszed? Milyen jó, hogy találkoztunk! Már azt hittem, hogy tévesen jegyeztem meg indulásod időpontját. Pedig mindenképpen látni akartalak. Komolyan mondom. És hidd, hogy nemcsak küldeményem miatt jöttem, hiszen feladhattam volna postán. Igaz ugyan, hogy eléggé sürgős, lapzártá előttre várják...

Csicsereg.

Mint mindig: szűk szoknyáján át kidomborodik tömzsi térde, kemény és aránylag formás lábai jó ismerőseim. Csilla anyásan odaadó tud lenni, ez legfőbb erénye, öleléseinek ízét sokáig őrzöm magamban, fényözönét újra és újra megkívánom, mint napozón izzadó pihenő a partig elébe siető opálos tengert. Vagy a csókos hullámok tetejéről a hívogató langyos homok ölelését? Vagy... Szóval, valami ilyesmi...

Csilla nem tudta, hogy utazásomat meg kell szakítanom, és csak másnap érkezem majd a fővárosba. Amikor ezt kíméletesen tudomására hozom, önműködően kikapcsolja énjének sugárzó lámpáit.

Parányi gombostűvé zsugorít érdektelensége, csöndben leválok a mágnespatkóról.

Tulajdonképpen ócskavas vagyok, amit ha megunnak a mágneses emelők, nem vonzanak, nem bizsergetnek többé áramkörükben.

Zuhanok.

Védekezőn elkapom a busz egyik ülésének háttámláját. Tekintetem akaratlanul a Csilla mellett ülő nő ölebe hull.

Felkapja, és játékosan visszalöki mosolygó szeme sugarával. Érzem, hogy ebben a játékban is lehet valami.

Csilla hétköznapi prózai. Csicsergése a bús gerlice hangja. Nem tudok ráfigyelni, csak sejtem, hogy újabb kérésével hozakodik elő.

- Persze - mondom, és nézem, figyelem, bámulom a mellette ülő kék kosztümös nőt, zavaromban számolom kabátján a rézgombokat.

Látom, hogy válogatott, gyönyörű példány, alighanem stewardess. Görögös arca szabályos. Reklámszép. Korom haja vállára omló fényzuhatag. Kökény szemét kiemeli a műgonddal alkotott környezet, van rajta minden, szóval nagyon érthet a kozmetikához. Egyelőre langyos pillantásokkal néz.

- Na, de igazán - könyörög valamiért Csilla, és újra bekapcsol áramkörébe.

- Jó - mondom, és nem bánom, hogy mágnesei most inkább taszítanak. Pihent agyamba rejtett kazettafonomról visszajátszom kérését. Azt szeretné, hogy keressünk valakit az utasok között, aki elvállalná a postás szerepét.

- Mindenkit megkérek, és abszolút mindenkit megkérdék, mégpedig szép sorjában. Azt hiszem a legjobb az lesz, ha a melletted ülő hölgyel kezdem...

A „stewardess” érti mit mondok, felénk fordul és mosolyog. Hosszú szempilláival örvényt kavár a busz áporodott levegőjében.

- Amennyiben megbíznak bennem, természetesen vállalom... Miről is van szó?

Csilla átadja a borítékot, és engem is átpasszol Dórának.

Dórának hívják a bomba nőt, és nem stewardess, hanem diáklány, névjegykártyája szerint joghallgató.

A röptéren Lajos hurrázik és integet.

Bemutatom a nőket. Nőismerőseimet mindig újra és újra mindenkinek bemutatom. Vodkát iszunk paradicsomlével. Nem merészkedünk, nem kivagyiskodunk. Az időjárást szidjuk minden időkből. Csilla nem strapálja magát értem. Bátran kijelenthetem, hogy Dóra tetszik nekem. Folytatom megszokott sablonokkal, miszerint örvendek az ismeretségnek, részemről a szerencse, és így tovább.

Kisétálunk a géphez. Integetünk az utolsó lépcsőfokról, és belépünk a pléhmaďár ajtaján.

A stewardess ruhája alig hasonlít a Dóra öltözékére. Hiányzanak róla a díszes rézgombok.

A stewardess búzasárga haját hord, szája elnyílt vörös pipacs.

Lajos elégedett Dórával, azt ígéri neki, hogy majd lefotózza, de nem itt a gépen, hanem valahol megfelelő környezetben. Egyszer régen hasonló igyekezetének az lett a vége, hogy az utasok közül a legsportosabb képű úriember elkobozta a gépét. Ilyen tornászképűek nélkül valamirevaló gép nem indul, talán nem is indul sehol a világon, mert egy-két izompacsirtát már a repülőgép tervezésekor belekalkulálnak a tartószerkezetekbe vagy szervezetekbe, ők tudják mi célból.

- Konyakot - javasolja Lajos, és iszunk egyet.

A pipacs szájú stewardess macskajárással hozza a félig telt poharakat tengerszint fölött ezer méteren. Mosolyog. Csak mosolyog. Na, de hogy... hogyan tud mosolyogni! Velem szemben Dóra, és Lajos, mellettem üres hely, megkérem a búzakalászt, foglaljon pillanatra helyet.

Gyors iramban dumálok neki. Érett, arathatóságot mutat, elfelejti, hogy munkahelyén, munkaidőben van.

Bemutatkozom.

Jóval ezer méter fölött megcsókolom a kezét, a vállát.

Pillanat műve: hamvas dombtetők fölött járunk, tengerszínű szeme alatt.

Enikő.

Ó, Enikő!

Utánozhatatlan macskajárásával hozza a második rend konyakot és mellé a kólát.

Csodálom formás gólyalábait, amelyek estéket betöltő ígérek.

Tovább emelkedünk.

Úgy érzem, találkozni kell, nagyon sok mondanivalónk van egymásnak, egymás szükségét sóvárogjuk, bizonyára nagyon tudnánk egymást szeretni. Parazsak gyúlnak bennem. Nagy színpadi műtűzként izzik bennünk az ellenállhatatlan vágy. Pont ilyen a szerelem?

Tűzre víz.

Velem szemben Dóra csacsog. Minden mozdulata játékos zuhany. Unja Lajost. Reám összpontosítja minden női tudományát. Érzem irigy félelmét. Nem szeretné, ha továbbfolytatnám a testközelítést Enikővel. Félelme nem alaptalan. Ha így haladunk, rövidesen eltérítjük megszokott pályájáról a gépet, egy kicsit elkalandozunk a világűrben, az egészen fényes csillagok felé repülünk, vagy hirtelen ötlettel kényszerleszállásra kényszerítjük ezt a nekünk lusta pléhmadarat, hogy valahol kulcsra zárható szobát, de legalább csöndes sarkot keressünk magunknak.

Dóra nem akarja ezt. Sürgős az útja.

Velem.

Igen, velem akar száguldani, és pihegve megállni.

Érzelmeket sepregető szempilláin üzeni ezt, miközben rám emeli poharát. Cigarettrára gyújt.

Bosszantom, piszkálom, éleszem, mint bámulnivaló tüzet a ráérős cserkész. Megjegyzem, hogy nem vagyok biztos abban, szabad-e a repülőn dohányozni.

Int magabiztosan, hogy most nem ez a fontos. Rámenős. Kér, hogy beszéljünk inkább az ideális cukorrépatermésről. És folyik belőle a szó. Patak zenél így az üde zöld fák között a völgybe sietve.

Hallgatom.

Aztán csakugyan ellenállhatatlan vágyat érzek. Mint amikor az egyik végén befogott acélpálcát mozdítanak, remegő rugóként ingázik bennem a kísértés, hogy valóban lefelé irányítsam gépünket, neki valamelyik lankás domboldalnak, ahol Dórát kézen fogva szabadon rohagálhatunk, fenyvesek, patak menti erdei tisztások tiszta levegőjében.

És a gép valóban gyorsan veszít magasságából. Mintha a botkormányon tartanám kezem. Figyelem a mérőműszert: fokozatosan csökken a gép magassága. Kipillantok a gép ablakán. Alattunk repülőtér. Landolunk.

- Ó, az írók, a művészek mind jópofák. Édesek. Saját gondolatszönyegükön lebegnek, eszük ágában sincs leszállni róla. Viktor például arra kért a múltkor, hogy csináljunk egy gyönyörű gyereket, és nevezzük Beátának. Előtte ettünk a Gyulus krumplipaprikásából. Ismeritek Gyulust? Dramaturg. És olyan csípős kajákat főz, hogy összepisiljük magunk a röhögéstől...

Üresjárat?

Hát persze.

De, ha a látványra összpontosítok, akkor nem érdekes a szöveg, nem egyéb kísérezőzenénél, kellemes dallamnál.

Dóra hangja tűrhető, aránylag keveset színészkedik, csupán göndör szempilláit lobogtatja folyamatosan a nagyobb hatás kedvéért. Magamon mérem a hatást, amely nem marad el: Dóra kezét keresem türelmetlenül, félig a sűrűsödő szerelem, félig a konyak ösztönzi nem éppen bátortalan mozdulataimat.

Közben földet érünk, gépünk gurul a betonpályán. Mozdulunk puha karosszékünkben, és valamelyik szép stewardesszt súrolva rálépünk a repülőtérre vezető lépcsőre. Enikő előtt elejtem a felöltőm, belőle aprópénz gurul szét a gép ajtajában, nagyját kitartó igyekezettel felszedegetem, közelről szemlélem a repülőgépen látható két legszebb női lábat.

Enikő mosolyogva biztat.

- Találkozunk?

- Ó, persze. Felhívom egyszer... - súgja a pipacs száj.

A boldogság szárnyába kapaszkodva libbenek tovább, Dóra nyomában.

Enikő bájosan integet.

Új a repülőtéri épület, új hangulattal állunk a bárpult előtt, új csészékben kapjuk a kávé. Vacak. Nem csoda. Még egészen új a fiú, aki főzte.

Aztán újabb üresjárat következik. Találkát beszélek meg Dórával. Egy másik együttlétet, mindannyiunk részvételére számítva. Valahol egészen biztosan mindannyian megjelenünk. Késés, várakoztatás kizárva.

Nyomban felejttem hol, mikor kell találkozunk, amikor rohannunk kell a buszhoz, amely éles kanyarodással zsúfoltan fordul a város felé vezető útra.

Szemüveg nélkül is tisztán látom, hogy Dóra integet.

Csókot int.

Nekem.

Az intézetben gyorsan végzek. Búcsúzom Lajostól, akit néhány napra idekötnek dolgai. Konyakot iszunk, gulyáslevest szürcsölünk, töltött karajt zabálunk. Utána sör, etyepetye, kéz-fogás.

És semmi nő.

Jóllakott vagyok és szomorú.

A délutáni repülővel utazom tovább, van időm sétára.

Hűvös szél állja utam, sietett.

Felhívom a művésznőt.

- Felicia? Ebédeljünk együtt, Felicia...

- Köszönöm, már megvolt - búgja a szép galamb.

- Hát akkor...

- Kávét végy... és persze valami italt. És tudod te... Mire ideérsz, valamiképpen összeszedem magam.

Fenséges nő.

Más nem jut eszembe. Jaa! Magas és telt, és mondja, hogy házias. És tele van mindene büszkeséggel. Persze, tudja, mi mindene van. És használni tudja mindet. A hangja is imádni való. Főiskolázott galamb szerelmes hangja. Búg. Megremegtet. Elámít. Felkavar.

- Hol a pacer? - kérdem miután lepakolok.

- A nagymamánál - turbékolja Felicia, és szokása szerint korhol, amiért, csak úgy, rátörtem. Ha telefonálok előbb, most láthatnám a gyereket.

Őszintén szólva, félek ezektől a találkozásoktól. Felicia sohasem mulasztja el megjegyezni, hogy a gyerek szakasztott másom.

Az ágyban a régi téma. Nem megy soha férjhez. Nem bolond. És nem akar több gyereket.

- Úgy félek! - búgja anyagalamb hangján.

Nem értem.

Kávé az ágyban.

Gyors öltözködés, csók, búcsú. Színpadias búgó hang: szeretlek kedves...

Nem értem.

Taxi.

Menetrend szerint indul a gép.

A kísértő hozza a cukorkás tálcát.

Nyelni kell, ilyenképpen könnyebb elviselni a magasságot. Másutt is megszívlelendő gyakorlat. Sokfelé cukorka nélkül is nyelni kell.

Nyelek.

Sohasem figyeltem hányszor, s mikor és miért kell nyelnem.

Fiatal férfi a steward.

Nem esetem.

Szomorú vagyok.

Szomorkás az egyedüllét. Az utasok között nincs egy valamirevaló nő sem.

A főváros.

Poros idegzúzza és nők.

Ábécé sorrendben:

Gabi.

Helga.

Izabella.

Janka.

Krisztina.

Lídia.

Melitta.

Orsolya.

Piroska.

Réka.

Szonja.

Tünde.

Ulrika.

Vera.

Zita.

És még sokan mások.

Összevissza.

Mint... Mint a gépkocsik, amelyek ki- és begurulnak a falakkal kurtított szemhatárba.

Sehol egy tiltó vörös lámpa: VIGYÁZAT, NŐK!

Csak mosolyok, vonzó vonalak, domborulatok, érzéki mozdulatok, pillogtatások, sűrű testbeszéd, egyre követelőzőbb és sürgetőbb ösztönök. Mindenütt remegő vágyak, forró óhajtás, a beteljesülés ígérete. Az igazi megtalálásának lehetősége. Bámulatra méltó nyüzsgés, lélegzetelállító forgalom, pompásabbnál pompásabb látvány.

Mindent felfogom és átérzem.

Ilyen minden álmom. Hazudnék, ha letagadnám. Miért tenném? A tavaszt sem lehet letagadni. A virágok attól szépek, hogy csodáljuk őket. Minden virágot csodálnunk kell. Ettől leszünk magunk is szépek. Lehetünk ettől rosszak? Elvetemültek? Undorítók? Nahát, ugye ez a lelkiismeret-furdalás? Ez sem csúnya, inkább szép, emberi dolog.

Délelőtt a Minisztériumban.

Kávé, konyak. Megbeszélés. A főnök másfél órás exozéja. Lelkesen hallgatjuk. Egyesek bólogatnak, fennhangon helyeselnek. A főnök végig a helyzet magaslatán: nem mond semmit. A taps magától értőő.

Lágy tojás, virsli, pepsi.

Pofavizit az osztályvezetőnél.

Whisky, kávé, ásványvíz.

A titkárnő mosolya.

Óvatosan viszonzom. Nem tudhatom, min múlik egy külföldi kiküldetés.

Lehet, hogy egy ízletes, jó hangulatban elköltött baráti ebéden.

Töltött tojás, halászlé, borjúsült, kacsa vörös káposztával, szürkebarát.

Tele szájjal fújom a legújabb vicceket. Osztályvezetőm kedves ember. Vigyorog, csámcsog. Haver. Biztosít: rajta leszek a prémiumlistán. Pislákolatja bennem előléptetésem reményét.

Kávé, Marlboro. Fojtásnak: konyak.

Külföldi témák, más világ, álmok röviden.

Sürgősen lelép. Cherchez la femme!

Egyedül folytatom. „Fejlövésig...”

A szállodai hall kietlen pusztaság, nőtlen sivatag.

Dóra késik, nem jön, hiányzik kökény szemének sugara.

Pillanatig.

Szédületemben ÉVA, a soha ki nem ismerhető titokzatos nő, az örök ígéret velem van. Érzem őt.

Szobakulcs, borraaló, posta.

- Merre van a lift? Minek költöztetik folyton?

ÉVA a tarkómat simogatja. Nem tolakszik. Nem kínálja magát. Az ágyban anyás ölébe hajtom fejem. Zuhanok. Sohasem érek ölének mélyére.

Recsegő reggel.

Enyhe fejfájás kerülget.

Jóteknony zuhany, puha borotvahab, wilkinson, tiszta ing.

Minden holmim bedobálom útításkámba.

Borraaló a személyzetnek, mindenkinek, aki észben kell, hogy tartson.

Taxi.

Repülőtér.

Várni kell a köd miatt.

Étterem.

Ismerős a lány, aki kiszolgál. Vidámítom a hangom.

- Hogy s mint, kislány?

- És a bácsi?

Hidegzuhany. Bénító.

Narancslé. Sonkás omlett. Kávé.

ÉVA nincs sehol. Hol vagy ÉVA?!

Nagyon egyedül vagyok.

Akkor legyen még gin. Jéggel, szódával. És bele valami, aminek olyan élénk rúzs színe van. Persze, citromlé is. Majd én kevergetem...

Telik az idő.

Iszom vagy kettőt.

Felszáll a köd.

A gépben hűvös van.

A stewardess mosolyog. Nem nekem. Rajtam.

- Hagyja a cukorkát... Hozzon konyakot.

- Még.

- Újra.

- És megint...

ÉVA ismét velem. Nem érdekelnek a felhők, hegyek hósípkái, a stewardess melle, a szép idők, a mai problémák. Semmi sem érdekel.

Alszom.

A repülőtérsaság kék autóbúszá bevisz a városba. Trolival zötyögök hazáig. A tömbház-
rengetegben derűs délután.

A skatulya házak között annyi a gyerek, mint egy túlméretezett óvodában.

Bármelyik az enyém lehetne.

Hiányzik a levegő.

Kicsi bogár vagyok. Fölöttem a betonrengeteg.

Félek.

Meglazítom a nyakkendőmet, lóbálom útításkám. Olyan ez, mint amikor valaki fűtűl a
sötétben.

Otthon vár a feleségem.

Ha jó napja van, örülünk egymásnak.

Képeslapok

Hazugság hídja

1.

Látod kedvesem, meg kell állnom egy pillanatra ezen a hídon, amely alá gyors egymás-
utánban autók futnak be s hangyaként iramodnak tova, mint az élet, olyan egyszerűen szürke
itt minden, nem, nem olyan színes, mint azt Te a képen látod, ezen a kora esti felvételen
tüzesen kígyózó csíkokkal, holdfényként világító kovácsoltvas lámpákkal. Vas és kő most
nem tűnik annyira patinásnak, bár felülemel ugyan a hétköznapiok nyüzsgésén, hazudni itt
sem lehet, az előttem nyújtózózkodó tér visszalöki az eltévelyedett gondolatot, egy kocsmajó
sörszagot böfög, fagylaltért állnak sorba az emberek, a házak paszteliszínei kevernek csak
némi nyugtatót a levegőbe, amely itt a hídon unalmat préselő köbméterekké szakad és
emlékeimet szorítja - tudom - az általam soha meg nem ismerhető valóságához; kísértének és
zaklatnak, hogy számon kérjelek önmagamtól: elég tisztának képzeltelek? Hazudtam már
magamnak annyi szépet, csillogást hozzád képzelve. Önhittségemben emelkedem hozzád, s
vakítalak jó oldalaidat izzólámpák fényében mutatva, amikor időnként hozzád érkezem? Látod,
állom fogadalmam, magammal hoztalak, velem vagy, s úgy érzem tört pillanatig - az enyém.

A gyermekpénzt sajnos csak jövő hónapban küldhetem.

2.

Lola édes, most itt vacakolok ebben a városban, esténként át- meg átgyalogolok ezen az ócska-
vason, tudod, a korlátok olyan öntött vaskarikákból vannak, és két oszlop között vasleveleket
hajtottak, az egész olyan, mint ócska házatok lépcsőfeljárójának korlátja, ha nekidőlök, elkap
a röhögés, és várom, hogy mint a múltkor ott nálatok, itt is repedjen a nadrágom, amit még
most sem tudom, hogyan akasztottam be az átkozott vasgírlándokba. Az egészben a legjobb a
belőled bugyborékoló nevetés volt, te kicsi édes, éppen ezért arra kérlek, hét végén ugorj le
ide hozzám, jót fog tenni neked egy kis felhajtás, mert itt különben minden olyan kedves. A
fotón is láthatod annak a cuki kis sörözőnek a bejáratát, ahol bizisten érdemes egy kicsit
rugdosni a port. Vagy: kipihenjük fáradalmainkat a teraszán, ahol aranysárga fonott székek
vannak, most is itt ülök, rózsaszínű, szűrt fényben, mert vörös csíkos ponyvát borítottak

fölénk, és várlak, gyere, a fiút el is küldtem a tér túloldalára a török fagyaltoshoz, hozzon egy nagy adag málnát, amit úgy imádsz. Lola, a képen látható híd alól vörös csíkok húzódnak. A szürkületben robogó gépkocsik fényeit rögzítette így a fényképezőgép. Minden idegszálam ilyen izzó fonál, vágyom utánad. Gyere, van egy kis spórolt pénzem.

3.

Öregem, ez az út, úgy látom, elég jól bevágott nekem, azt hiszem, fiatalított is. Ezt nemcsak onnan gondolom, hogy az előbb írtam meg egy Mancikának, rohanjon gyorsan ide a keblemre, hanem abból, hogy sok minden eszembe jutott. „Tudtam, hogy valahol az úton lányok és látomások várnak rám, s még sok minden; valahol az úton kincset is találhatok.” Fogadom, hogy ha belegebedsz se találod ki, honnan vettem ezt az ügyes kis fejtágító szöveget, olvastam valahol, s most csak úgy elődobtam pihent agyú hangulatomban, mint egy nikkelezett automata a csokoládébabát. Pedig még az előbb kifacsart, agyonkoptatott lemez voltam. Te biztosan ismered azt, hogy „... gyere vissza, hazudjál tovább!” Nahát, mindegyre azon kaptam magam, hogy ezt a pocsek szirupdalt majmolom, úgy el voltam kenődve, mint egy adag fagyalt, amit itt a képen látható téren aszfaltra tett egy üres markú pisis. Na, de rá se ránts - mondom magamnak -, „az út az élet”, vagy ilyesmi. A héten végzek itt a bulival, ha nincs más dolgod, gurigázz le idáig országutat faló pévéce-jaguárodon, felszedünk egy csinos gazella-lábút, rengeteg bájos pofikájú futkos itt a híd körül, amelynek igen találóan Hazugság a neve. Valahányszor átmegyek rajta, mindig az ellenkezőjét kívánom tenni, mert ez olyan hely, öregem, hogy felette van a bűzös világnak, itt gépkocsival nem is lehet áthajtani, itt örökké a gyalogosok a menők, és az embernek a gondolatait is kisebb gázra kell fognia, majd röhögni fogok, mert egyszeriben pitiánerré zsugorodsz, amikor meglátod a száguldó hasonmásod szánni valóan hazug képét a híd alatt.

Öregem, mielőtt elindulsz, ugorj fel hozzánk, nézd meg, mit csinál a fiam.

4.

Tisztelt Főnök! Ezt a vállalatot, ahová küldött, mintha csak erre a hídra építették volna. Kérem, itt nem ismernek határidőt, hogy más mutatókról ne is beszéljek. Hivatkoztam személyes kapcsolataira, nevének említése sokban megkönnyítette dolgom. Remélem, sikerül a jövő héten tovább utaznom, amit már alig várok, mert itt igazán vacak a felszolgálás, a gyomromat kikezdte a rendetlen étkezés, a sör is vacak, és semmiképpen sem tudok kijönni a napidíjból, pedig egy családos ember józanságával és mértékletességével töltöm napjaim. Minden időmet, útmutatásához híven, a kérdések mielőbbi megoldására fordítom. Különben a város rendkívül sokat fejlődött, úgy gondolom, rá sem ismerne fiatalkori élete színhelyére. Sajnálom, hogy nem lehetek otthon, tudom, hogy a hóvégi hajrában rengeteg a dolga. Ugye, nem osztottak még prémiumot? A munkatársakat üdvözlöm.

5.

Drága Mama!

Látja ezen a képeslapon azt a sok kígyózó, piros fonalat, olyanok, mint egy-egy vörös fonál. A híd, ez a cicomás sötét szörnyeteg kettészakítja őket, de amikor megálltam rajta (nem tudom, miért, Hazugság hídjának nevezik), és lenéztem az alatta rohanó járművekre, rájöttem a különben egyszerű és mindenki által tudott igazságra: a hazugság nem szakít meg semmit, még ha olyan kovácsoltvas-levelű, régies lámpájú, remekbe szabott alkotás is, mint ez a híd, amelyen kevés a gyalogos, jóformán senki sem áll meg rajta, órákig elnéztem, az emberek kikerülik ezt a hidat, hogy ne kelljen emlékezniük kellemetlen dolgokra. Nos, akinek nincs

mit szégyellnie, az nem fél az ilyen hidaktól, amelyek alatt csak úgy árad, tüzesen robog az élet. Mama, tudatom, hogy ezt a bátorságot, amit most érzek, Neked köszönhetem. Furcsa ez a város, sok furcsa tere, utcája, háza van. A hídtól nem messze kezdődik a Szerelmesek lépcsője. Nem volt bátorságom ezen az alagútszerű lépcsőn végigmenni, jól tudod, miért tilt ettől az élet. De hagyjuk ezt, minek szomorítsalak... A pénzt, amit küldtél, megkaptam. Köszönöm.

Szürke utazás

1.

Szeretném azt írni, hogy alattam kattognak a kerekek, és nem tudom, hova visz engem ez a vonat. De nem írhatom, mert a síneket errefelé összehégesztették, simán gördülök, vigasztalanul távolodom tőled, szívem. Szólít a kötelesség, sértett önérzetem pedig azt súgja, jól van ez így. Ezt most nem azért írom, mert leveledben olyan kíméletlenül követeled a gyerekpénzt. Ismered jelenlegi anyagi helyzetemet, hidd el, mindent megtettem, hogy felhajtsak egy kis kölcsönt. De hát kinek van a mai világban nélkülözhető pénze? Ne kínozz hát minden csekélységgel, elég nekem, hogy ridegen eltolsz magadtól, hogy nem tudsz, vagy nem akarsz megbocsátani. Emlékezz csak, az Egy asszony életében mit mond Rosalie meggyötört asszonyának; „Látja... az élet nem olyan jó... De nem is olyan rossz, amilyennek hisszük.” Hidd el, rám illenek Maupassant szavai. Persze, ahhoz jogod van, hogy új életet kezdj. Hogy a magad lábára állj. Hogy megfossz engem a családi otthon melegétől. Mit kapok én az élettől ezután? Rideg és bűzös várótermeket, amelyek elé a befutó vonatok szorongást és közönyt szállítanak megállíthatatlanul...

2.

Haragszom rád, Lola! Amióta a fiú kihozta a fagyaltodat, velem vagy, már akkor oda képzeltelek az asztalom mellé, láttam, miként szopogatsz a selymes, fagyasztott gyümölcslevet, a kiadós ebéd után miként teszünk kellemes sétát az öreg város hús utcáin, összetartozásunk jeléül kart karba öltve. Lola, behűtöttem két üveg jó fajta bort, olyant, amilyent annak idején a jó Mikes Kelemen sem vetett meg, sőt gyönyörűséggel csemcsegte. És miattad pasztell-színűnek dicsértem ezt a várost; utcáit behintettem hársfaillattal, az aszfaltot is megpuhítottam egy picit, hogy feszes lábad járás közben is pihenjen. Nem jöttél, Lola, és nekem meg kellett utálnom ezt a várost, pedig nézd ezen a képeslapon, micsoda korszerű vasútállomása van, ahova a vonatok tisztán és halkan besuhannak. Olyan ez, mint amikor Te a szobába lépsz, magadban mindig hozol valami új gyönyörűséget. Tulajdonképpen már nem is bánom, hogy tovább kell mennem: két napig vártam rád, pedig már régóta megbízatásom újabb állomáshelyén kellene lennem. Érted, az állásommal játszom, mert szeretlek, Te édes kicsi bolondos lény. Drágám, csak nem azért várakozatsz, mert utazásodhoz elfelejtettem pénzt küldeni? Ilyen kicsiségért? Hiszen megtéríttem volna, a tartozásommal együtt...

3.

Ujjongva ujjong a szívem, és alattam a végtelenbe futó sín pár, édes Szivikém, hiszen te jól láthatod, amit én érzek, azt kifejezi a képeslap, amelyen egyesül a sín pár, mi miért ne tennénk azt, kedves csöppség, Te Anna-hajú tündér, milyen jó, hogy találkoztunk. S ha elgondolom, micsoda véletlen hozott össze, a Gondviselést kell áldanunk, hiszen megtehetette volna, hogy mást, nem engem küld asztalodhoz. Kérlek, ezt ne értsd félre, sietek, rohan velem a vonat, valami csoda finom mámor visz rá, hogy átvegyem ütemét a sodró életnek, meg kell értened, hogy nem maradhattam tovább, hív a kötelesség. És semmiképpen se haragudj azért, hogy

csupán képeslapon írok, tudom, véték az illem ellen; így tartom természetesnek, ez a felvétel helyettem beszél, ujjongásomnak miként is tudnék én, szerelemtől bezsongott ember, méltóbb formát adni:

„Amit te adtál, bár elszállt az óra,
Én elviszem a síri nyugovóra,
S az örök éjben is hevítí fog,”

4.

Ugye most azt mondod, hogy párosan szép az élet, mert a tegnap este úgy lekapcsoltad azt a kis vörös mókust, mint egy vérbeli angliai vonatrabló a pénzes postakocsit, te nyuszi képű eldorádó-hajhász, kéjgázló és bájhabzsoló! Nem valószínű, hogy otthon találjak soraim, de nem tehetem, hogy ne írjak néhány köszönő sort, amiért olyan szépen faképnél hagytál, idegen városban, idegen társaságban. Még szerencse, hogy megfogadtad a tanácsom, és távozásod előtt gyorsan kifizetted a csekket, amiből mostani nyugodt helyzetemben (a képeslapon lágyható sín párok egyikén fuvaroztatom fáradt testem üzleti ügyeim szigorú magányában) arra következtetek, hogy azért valamikor régen gyerekszobád is volt. No de, „Jedes Tierchen, hat sein Pläsierchen” (mindenkinek megvan a maga kedvtelése). Remélem, jól érzed magad, vagy máris a repetán áll az eszed? Apropos, hogy van a menyasszonyod?

5.

Tisztelt Főnök! Mindent elkövettem annak érdekében, hogy az alkatrészek mielőbb rendeltetési helyükre érjenek, illetve, hogy elkészüljenek. Mind a mennyiségi, mind a minőségi mutatók betartását szívügyemnek tekintem, harcoltam a tervben előírt irányzatok teljesítéséért. Most már minden a képeslapon látható sín párokon múlik, vagyis azon, hogy az előírt határidőt a szállítás mennyiben módosítja. A magam részéről mindent megtettem, hogy a dolgok a lehető legjobban gördüljenek, inkább néhány kisebb ügy intézését elhalasztottam, amelyeket azonban könnyűszerrel és most már kellő tájékozottság birtokában gyorsan dűlőre viszek egy következő kiszállás alkalmával. Részletes beszámolómból majd kitűnik, hogy fő feladatom teljesítését nem veszélyeztethetem apróbb ügyekbe való belegabalyodással. Különben itt a vonaton is dolgozom, láttam néhány klassz műszaki megoldást, amelyekből (természetesen az Ön hozzáértő irányításával) telik egy-két kövérke újítás. Egyetlen kérésem; küldesse a prémiumomat poste restante, nevemre.

Borókás hangulat

1.

Talán most arra gondolsz, hogy szokásból küldök neked fenyőfás képeslapot. Talán elhúzod a szád is, és ideges fejmozdulattal válladra parancsolod sűrű, sötét hajad. Ne, ne ráncold a homlokod, mondtam már, hogy ez Neked előnytelen, ne legyints, ne szólj, hallgass végig. Ide, ebbe a városba bejönnek a hegyek, az is, amelynek oldalában, sűrű, fiatal fenyvesében egyszer eltévedtem. Hol is voltál Te akkor? Nem tudom! Ha nem ismerlek, akkor is utánad kutatok erdőben, mindenütt. Most rettenetesen egyedül éreztem magam, ilyenkor fogadkozik az ember; a máskorra félretett tanulság súlya nem teher, úgy érzi, boldogság-csillagát is megtalálja, csak kijusson az erdőből, a sötétből. Kedvesem (engedd, hogy továbbra is így szólítsalak), most hasonló érzések szorongatnak, s ha van jogom csillagnyi boldogságra, a Te rendszerben, a Te kozmoszodban keresem. Tehetném-e másként, amikor most fenyőfányi túlevél-probléma fakasztja lelkiismeretem burkát? Igaz, van még némi valóban jogos anyagi követe-

lésed velem szemben. Én azonban mindig őszinte voltam, és most is az vagyok Hozzád, arra kérlek, légy türelmes, a jövő hónapban már hivatalból megkapod a gyerekpénzt, s talán egy szép napon megbocsátasz. Kedvesem, emlékezz az ózondús fenyves tisztására, a hófödte csúcsokra, ahol megfordultunk, s ahonnan istennőként nézhetnél körül. Hát nem voltál mellettem boldog? Adj még egy alkalmat, és bebizonyítom, hogy csak velem szép az élet. Legyen türelmed...

2.

Nem tudom miért, ezek a hegyek, ezek a fenyvesek, ez a csodálatosan tiszta, életre biztató levegő mély gondolatokat ébresztett bennem. Lola, Neked igazad van! Az embernek időnként változtatnia kell a helyét, hogy új szögből láthassa környezetét, cselekedeteit, egész önmagát. Lola, most már biztos vagyok benne, hogy a világon Te állsz hozzám a legközelebb. Gondold el, kérlek, hogy ezt egy őszülni kész, négy ikszes, sok szenvedést, hányódtatást megért ember mondja Neked. És pontosan most haragszol rám!

Nézd, én igazat adok Neked, hiszen egy okos ember Kant után csak ismételheti: „A békeállapot az emberek között, akik egymás mellett élnek, nem természeti állapot,” No de miért ne hozhatnók létre az édes békeállapotot mesterséges úton? Egymáshoz közeledéssel. Nehéz a szövegem, beismerem, nem szoktalak ilyenekkel traktálni. Látod, mit teszel velem, ha magamra hagysz, ha elfelejtesz. Úgy érzem, sűrű fenyvesben járok, fakírnak kellene lennem, hogy föl ne jajduljak, a nekem szegzett tülevelektől, melyek millió problémaként kíméletlenül belém fúródnak. Lola, nélküled az élet: mély, sötét és sivár.

Hogy el ne feledjem: ez a város pazarul ellátott, néztem Neked „édes” párizsi divatú fehérneműt. Küldj néhány százast, remélem, megbízol az ízlésemben.

3.

Elkápráztatsz, Szinikém édes. Szívdobogva bontottam föl mai postámban az egyetlen nőies írású levelet. Tudtam, hogy Te jelentkezel. Meg kell mondanom Neked, hogy vártam már soraidat. Most már világosan látom, hogy nagy baklövést követtem el; magammal kellett volna hozzalak. Délelőttönként, amikor üzleti ügyeimet intézem, jól kialudnád magad, esetleg szakítanék néhány napot egy kis körútra, mászkálásra, a képeslapon is látható havas csúcson, micsoda isteni bronz színt szednél magadra, ha tudnád, milyen gyönyörűek a fenyvesek. Ismerek errefelé egy igazán szép helyet, fiatal fenyőfák sűrű egymásmellettségben intim félhomályt teremtenek, a tülevelek puha szőnyegként terülnek az ember lába alá, kámforrá válik a nosztalgia, boldogságcsillagként szikrázik a napsugár a fák csúcsán, elillan a gond, ünnepet ül a szerelem. S micsoda zenés, táncos helyek vannak errefelé, itt tudják, mi kell az ifjúságnak! Nagyobb örömet elképzelni sem tudok, mint hogy Te állandóan mellettem légy. Mit mondjak még? Lessing írja valahol: „Örülj velem! Hisz olyan szomorú, ha az ember egyedül örül.”

De hát nem hozhattalak el, tudod, ugye, hogy az utolsó pillanatban szóltak, valósággal kiemelték az íróasztalom mellől, kollégám, aki helyett erre az útra vállalkoztam, azóta már rég átesett a műtéten, és többek között a csekk-könyvem is otthon felejtettem sietségemben. Kevés a hely, egyetlen szóba sűríttem érzelmeimet: várlak.

Ui.: Eltűnt retikulódról az égvilágon semmit sem tudok.

4.

Barátok nélkül vadon a Föld. Ezt a jó öreg Bacon mondja és nem feltétlenül muszáj kételkedni benne. De micsoda vadon; öregem! Micsoda klassz orgiája a bájnak, csúcsok, fenyvesek, felhők, pázsit, stramm serpentinek, borókaillat és csinibabák kavalkádja. Képzeld magad egy óriási bárban, ahol mindenki gint szopogat, s a falakra időnként pazar színes tájakat vetítenek. Erről jut eszembe, a múltkor egyszerűen elfelejtettél idáig fuvarozni. Vonatra költöttem utolsó fityingemet. Na de van isten, egy ismerős pincér húzott ki a csávából. Persze, „tarkólövés” lett a vége, megfogadtam, mától csak ásványvizet iszom. Az egész a te zseni színészbarátod miatt volt, itt turnéznak, alig tudtam megvigasztalni. Annál is inkább, mert jómagam is vigasztalásra szorultam már, angyali teremtetést akasztottam, csupa tűz, hogy mit tudunk mi ketten rendezni, az nem igaz, sajnos a diszkréció tiltja, hogy megnevezzem vagy részletekbe bocsátkozzam, mindenesetre biztosítalak, hogy ilyen még nem volt, talán nincs is, csak álom. Úgy tudom, a jövő héten erre robogsz a tenger felé, keress meg, mindent elmesélek, bemutatlak stb. Az akció fedőneve: szabadság, szerelem! Ne feledd öreg havered!

5.

Kedves Kolléga! Azért írok önnek, mert már alkalmazásomkor éreztem, hogy rendes emberrel van dolgom. Egyszer úgyis el kellett ezt mondanom, miért ne tenném most, amikor véleményem a lehető legőszintébb, hiszen mögötte nem húzódik semmiféle érdek. Nekem elég, ha meghallgat, illetve elolvassa soraimat. Tudja, egyedül vagyok, meséltem szerencsétlen kimenetelű házasságomról, egy mániákus asszony áldozata vagyok, vállaltam az egyedüllétet, ami egyáltalán nem könnyű az én koromban. No de hagyjuk... Mindenkinek megvan a maga keresztje. Itt vagyok például én. Mint új ember a vállalatnál, tudja, milyen erőfeszítembe került ennek a kiszállásnak a jóváhagyatása. Nehezen viselem el a bizalmatlanságot. Márpedig azóta is folyton bizalmatlanok velem szemben. Tegnap táviratot kaptam a főnöktől: sürgősen hazarendelt. De hát hogy is mehetnék haza éppen most, amikor már csak néhány csekélységet kell elintéznem utam teljes sikeréhez. Mit tehetek? Egyszerűen nem veszek tudomást a táviratról. Kérem, postafordultával írja meg; mi a baja (önöknek velem).

Forró homok

1.

Asszonyom! A szívtelenségnek is van határa. Az, amit velem művelt felháborító. Kollégám megküldte a munkahelyemre érkezett törvényszéki idézést. Hát rendben van! E perctől kezdve legyűröm minden gyöngéd érzésemet, megpróbálok magam is szívtelen lenni, vállalom a harcot! Nagyon jól tudom, hogy csupán egy porszem vagyok, itt a tengerparton meggyőződtem arról, hogy a homokszemek sem egyformák, s ha jön is a haragos tenger, kisebbre már aligha moshatja, viszont csillogóbbá teheti ezeket a parányiságukban is önállóságot mutató szemcséket. Látja, milyen nyugodt ezen a képeslapon a tenger, hasonló megnyugvással fogadok én is minden csapást. Sajnos, sohasem volt képes (többéves házasságunk során egyszer sem) arra, hogy hozzám hasonlóan önfeláldozó, nagylelkű legyen, s most újra csak figyelmeztetnem kell, hogy a rendes emberek már nagyon régóta azzal mérik önmagukat: mit adnak másnak. Mert valójában ez az örömteremtés alapja, ez az ember valódi hivatása.

Akit ütnek, azon mások is találhatnak bántanivalót. Vállalatomnál, hol igen jó munkaerőnek és feddhetetlen embernek ismernek, igen kellemetlen helyzetbe hozott. Kénytelen voltam

fölmondani. Emiatt a gyerekpénzt - saját hibájából - a jövő hónapban sem kaphatja meg. A tengerparti napfény jót tenne a gyerekeknek. Kérem, gondoskodják róla, hogy néhány hetet itt töltsenek. Ellenkező esetben kénytelen leszek megfelelőbb gondozás végett a gyereket magamhoz venni.

2.

Kis duzzogó Cicám, hát még mindig nem tudsz megbocsátani rossz, túllontúl elfoglalt imádódnak? Lolácskám, ne engedd, hogy holmi vacak anyagiak miatt tönkremenjen sokéves barátságunk. Emlékszel, mit írtam legeslegelső levelemben? Azt, hogy ujjongva ujjong a szívem, mert oly jó, hogy találkoztunk, s ha elgondolom, micsoda véletlen hozott össze minket: a Gondviselést kell áldanunk, hiszen megtehetette volna, hogy nem engem, mást mutatnak be asztalodnál. S most, mint akkor, valami csoda finom mámor visz rá, hogy átvegyem az élet rohanó-lüktető ütemét, nem tudok én, szerelemtől bezsongott ember, ujjongásomnak méltóbb formát adni, mint a költő:

„Amit Te adtál, bár elszállt az óra,
Én elviszem a síri nyugovóra,
S az örök éjben is hevíteni fog.”

Különben komolytalan vállalatomtól leléptem, nagyon haragszom rájuk, ők az okai annak, hogy Tőled olyan távolra kerültem. De szert tettem egy kis lényegre és vettem neked egy gyönyörű német fürdőruhát. Légy szíves, kérj szabadságot és utazz ide, várlak. Amíg meg nem érkezel, nem borotválkozom.

3.

Ujjongva ujjong a szívem, és alattam a végtelenbe futó homok, édes Szinikém, hiszen Te jól láthatod, amit én érzek, azt kifejezi a képeslap, amelyen homok és víz egyesül, miért ne tennénk ezt mi is, kedves csöppség, Te Anna-hajú tündér, milyen jó, hogy találkoztunk. S ha elgondolom, micsoda véletlen hozott össze, a Gondviselést kell áldanunk, hiszen megtehetette volna, hogy nem engem, mást mutatnak be asztalodnál, ezt ne értsd félre, sietek, rohan velem az idő, valami csoda finom mámor visz rá, hogy átvegyem ütemét a rohanó haboknak, meg kell értened, hogy nem maradhattam tovább, hív a kötelesség. És semmiképpen se haragudj azért, mert csupán képeslapot küldök; vétek az illem ellen, de így tartom természetesnek, ez a lap helyettem beszél, ujjongásomnak miként is tudnék én, a szerelemtől bezsongott ember, méltóbb formát adni;

„Amit Te adtál, bár elszállt az óra,
Én elviszem a síri nyugovóra,
S az örök éjben is hevíteni fog.”

4.

Uram! Hallom, Ön el akar engem bocsátani. Nem tudom, milyen indoklással. Nem is érdekel. Már maga ez a tény annyira felháborít, alig türtőztetem magam, hogy egyik-másik hibájáról a nyilvánosság előtt le ne rántsam a leplet. Ön elfelejti, hogy egy munkában edzett közép-káderrel áll szemben, akinek fontosabb az önérzete, mint képességeihez viszonyítva amúgy is csekély fizetése. Éppen ezért, kérem, tekintse e néhány sort felmondólevelémnek: egy percig sem vagyok hajlandó önnel tovább dolgozni. A formások elintézését sem várhatom meg, minden továbbiért csakis önt terheli a felelősség. Ne feledje, egy családfőt juttatott a tönk szélére, aki lelkiismeretén folt nélkül, becsülettel távozik.

5.

Mama! Ez itt a tenger. Mondtad, hogy még sohasem láttad. Hát, most itt vagyok. Küldj egy kis pénzt.

Állatkerti üdvözet

1.

Kedvesem, most nagyon sietnem kell, ezek a rendes emberek megengedték, hogy képeslapot vegyek. Sajnos, csak ezt kaptam itt, a közeli állatkertben. Valamiféle madarakat ábrázol a kép, de ennek semmi köze ahhoz, hogy rájöttem; állat vagyok. Nagyon csúnyán viselkedtem veletek. Bocsássatok meg. Ha lehet, hosszabb levél is megy.

2.

Lola drágám, ha eddig nem jöttél, ezután már ne gyere. Szakállat hagyok rád emlékezve. Kérlek, nézd el apróbb sértéseimet, s azt is, hogy most ilyen unalmas állatkerti képeslapot küldök neked. Sajnos nem volt más, csak ez a madaras. Ettől függetlenül; állat vagyok. Gondolj néha rám. Küldj csomagot!

3.

Szinikém, most tudom, meglepődsz ezen az állatkerti képen. Ha nem tudnád, ezek az aranyos madarak foglyok, húsup élvezhető, mi az, hogy élvezhető, fejedelmi! Nagyobb fogadásokon előkelő társaságban még emlékeznek nagyszerű zamatára. Nohát ezzel a képpel szeretném tudomásodra hozni, hogy az ember nem lehet örökké szabad, különösen az olyan munkakörben dolgozó, mint csekélységem. Most egy hosszabb, titkos külföldi út áll előttem, fájó szívvel teszek eleget kötelességemnek, nagyon nehéz nekem Téged itten hagynom. De remélem, igaza van Kempis Tamásnak; „Hagyj oda mindent, és mindent meg fogsz találni; tégy le mohó vágyaidról, és nyugalmat lelsz.” Amint visszatérek, megkereslek.

4.

Öregem, úgy látszik, igaz az, hogy a baj csőstől jön. Emlékszel még Szinikére? Képzeld, föl-jelentett, hogy megfűjtam a retiküljét. Azt állítja, hogy benne volt a cigánykasszájuk. A baj az, hogy valóban megtalálták nálam néhány holmiját, a pénzből is van még egy kevés, no de én úgy emlékszem, hogy direkt megkért, ügyeljek rá. Ezt kell majd neked is bizonyítanod a tárgyaláson. Vagyis: Fiat iustitia pereat mundus (Legyen igazság, vesszen a világ)! Ne feledd, vendégem voltál! Hodie mihi, cras tibi! (Ma nekem, holnap neked!)

5.

Drága Mama! Tudom, hogy szereted a madarakat. Látod, nem feledkeztem meg Rólad, küldök egy ilyen szép állatkerti képet. Ugyanakkor kérlek, ne higgy a pletykának, semmi rosszat nem tettem, egyszerűen belekevertek valami zavaros ügybe, azért vagyok most vizsgálati fogságban. Itt sokat gondolkodom, de nem tudok kiigazodni a dolgokban. „Azt tudjuk, mik vagyunk, de hogy mivé lehetünk, azt nem tudjuk...” Talán csak nem jutok Hamlet sorsára?! Kérlek, fogadj ügyvédet.

(1976)

Egy az egyhez

Nekem megmutatta a pisztolyát is. A budiban tartotta. Pókhálókba gabalyodott acélkék legyek lógtak le a budi mennyezetéről, és kicsi fehér lemezdarabok formájában hullott a mész. Tenyérbe simuló fegyver volt. Nem gyerekjáték. És nekem megmutatta a golyókat is. Akkor már pattanásos volt; hegyes állú, csontos arcán két olyan lyuk, amilyent másoknál csak slukkolás közben láthat az ember. Éppen akkor fejeződött be a háború. A város végén, fenn a domboldalon gyatra tehenek legelésztek. Ha nagyon akartam volna, odaadja a pisztolyt egy fogantyús kukkerért.

Ragyogó idő volt.

Az apja valamiféle tisztviselő, később gyógyszerárban dolgozott. Egy falusi ember sajtot hozott neki. Láttam, hogy jó érett a sajt.

Kérvényt írt a falusi ember helyett. Szép cirkalmas betűkkel teleírt vagy két lapot. A fia is gyönyörűen írt. Gimnáziumba járt, simléderes bársonysapkája, serkenő bajusza, hegyes orra és ijesztően nagy ágyúja volt.

Az apja folyton ivott, szeme fénylett, arca vörös vérrajzi térképhez hasonlított. Belehalt valami betegségbe.

A fiúk szörnyülködve nézték óriási buzogányát, és felnőtként tisztelték.

Az anyja időnként kirohant a patakpartra. Megölöm magam, ordította. Egyszer a fürdőruhájából vörössesszőke pamacs lógott kifelé. A patakban néhol térdig ért a víz, de tavasszal jöttek az áradások. Láttam, hogy úszott a hullámok tetején a malacokkal tele disznóól.

Az érettségi előtt kimaradt a gimnáziumból. Elment katonatisztnek.

Nagyítás.

Osztálytársai mesélték a tíz éves találkozójukon, hogy valakik azt mesélték róla, hogy egyszer azt kérdezte valakitől a Deák Ferenc utcában, nincs-e szüksége arany pecsétgyűrűre, mire az illető azt felelte, hogy éppen szüksége van, mire ő pénzt vasalt ki belőle, és bement az egyik ház kapuján. Átjáró ház volt. Kiment a másik kapun. Senki sem tudja, hogy az illetőnek végül is lett-e valamikor pecsétgyűrűje vagy sem.

Bajuszkás, snájdig katonatiszt volt. Egyszer láttam rajta a csillagos vállpántos ruhát. Három vagy négy csillaga volt, pontosan már nem emlékszem. Az anyja magára kapta a katonakabátot, fejébe nyomta a tányérsapkát. Láttam, hogy boldog.

Nagyítás.

Akkor magához rendelt a parancsnok, akinél egy nagyobb parancsnok is volt, és ők ketten rám bízta a fontos küldetést. Még aznap éjjel ledobtak minket ejtőernyővel. Túl a határon... Válogatott csapatommal kiszabadítottunk egy embert, és visszatértünk a megadott útvonalon. Kezet fogtak velem, előléptettek.

Sima arca volt, a pattanáshelyeken tűz égett, sárga forradásait faggyús zsír borította.

Kicsinyítés.

Leszerelték. Rábíztak egy épületanyag-raktárt. Az anyja hisztizett. Mondta, hogy a fiát italozás miatt menesztették. Pedig kaphatott volna még csillagokat és kitüntetések. Ezt is nekem mondta. Láttam, hogy kopaszodik. Fején vöröses-szőke pamacsok lógtak összevissza. Ujjai nikotinosak.

A raktárból elbocsátották és megbocsátották, hogy lopott. Később tisztviselősködött, részegeskedett és ült is valamennyit. Szóboósága átlagon felüli volt, szépen beszélt az emberekkel. Akkoriban egyszer sem láttam részegen. Józanon sem.

Nagyítás.

Végre találtam egy magamnak való asszonyt, mondta. Új életet kezdek, családot alapítok, a munkámnak élek. Ezt nagyon szépen mondta. Aztán elvigyorodott. Láttam, hogy fogsora hiányos. Törölközőt sem kell kötnöm, mondta vigyorogva. Hajolajtól csillogott a fejbőre.

A feleségét és a fiát sohasem láttam. Nem is tudom, mikor váltak el. Az építőtelepen, ahova kiköltözött, elnézték neki az italozást. Minden építőtelepen hosszúak és hidegek a telek, nyáron pedig sok a por. Szervezete nem bírta. Később kivették a fél gyomrát. Sohasem volt kövér. Pecsétgyűrűt viselt.

Nagyítás.

A szomszédasszonya mondta, hogy fiatal lányok jártak hozzá. Mocskos szajhák, erősítette egy másik asszony. A gégejéből cső állt ki és ragtapasszal volt a bőréhez rögzítve. Beszeszelt és kirántotta a csövet. Nem igaz, mondta az egyik szomszéd. A kapualjban hevert, a mentők vitték el. Lakásában az ágybetétén és egy piszkos törölközőn kívül már semmi se maradt. A villanyt, mert nem fizette, hónapokkal azelőtt levágták.

Véletlenül találkoztunk a piac közelében. Éppen sorban álltam. Add át üdvözlétemet a szüleidnek, mondta. Fényesre koptatott zakót és egészen kicsi bogra kötött nyakkendőt viseli. A sor, mintha betonba öntötték volna. Beszélni szeretnék veled egyszer... Így mondta. Befejezetlenül hagyta a mondatot. Csillogott a haja a brillantintól. Láttam rajta, hogy túl van már a negyvenen.

Halálát nem jelezte apróhirdetés, nem is volt temetése. Az egyik szomszédasszonyától tudom, hogy nincs többé. Lakásának ajtaja nyitva maradt. Vajon mit akart nekem mondani?

Nagyítás.

Mindenki után marad valami. Azon a nyáron általában szép volt az idő.

A szép steward gyönyörű halála

A legrosszabb az, amikor az embert figyelik a nők. Kitartóan, kerekre nyitott, csodálkozó, szép szemekkel, vagy csak a szemük sarkából, kihívóan nyomatékos odapillantással bámulnak - mindegy. Különösen, ha rossz napom van, hamar begerjedek. Persze, a legtöbb, amit ilyenkor megengedhetek magamnak, az, hogy kimért vagyok és fagyos, mint egy lakáj. Kolléganőim mondják, hogy ilyenkor is állatian jó vagyok, úgy is, mint steward, és úgy is, mint... Az viszont igaz, hogy szerencsés vagyok, átlagosnál jobb az alakom, s olyan fejem van, mint egy római hadvezérnek, csak hogy nem kell göndörítenem a hajam, mert születésemtől apró, fényes fekete, természetes hullámokban, kifogástalanul ül a fejemben, még focizás közben sem borzolódik, nem moccan egyetlen hajszálam sem. Egészen normális volnék, ha fekete bárány-szőrzetemhez nem volna a szokásosnál kicsit sápadtabb bőröm és meglepően égszínkéék szemem, amiért a nőknek, ha kell, ha nem, muszáj rám nézniük. Megbámulnak, mint egy fehér hollót. Aztán szemügyre vesznek még egyszer kíváncsian, és újra és újra, nőies vágyakozással, olvadozva és elomolva, felvidulva, hirtelen kivirulva, követelőzően, nyíltan, merészen, ágyba hívogatóan.

Pontosan úgy, ahogyan ez az érzékeny eper ajkú teszi. Néz megfélekezve magáról, majd kiugrik feszes bőréből. Forró vágyhalmaz. Hogy a fenébe kerültem a közelébe, éppen szembe vele, legalább addig hagyná abba a bámulást, amíg bekapom ezt a kis tormás virslit. Nem tudja, nem érzi, hogy túlzás, amit csinál, s nem szeretem, ha bámul.

Torkomon akad a falat. Felköhögöm, fuldokolok. Kicsordul a könnyem. Az erős torna is segít ebben. Dühös vagyok. Előkapom zsebkendőmet. Mögüle látom, a nő élvezi zavaromat. Mosolyog. Nyájasan. Kicsit aggódóan. Pepsivel tele poharamat elfelejtem számhoz vinni, félútnál tartom, mintha pohárköszöntőre készülnék. Megbabonázott? A nő kissé nyitott ajkai mozdulatlanágukban beillenek rúzsreklámnak. Hirtelen hátraveti fejét, bronzhaja zuhatag, súlyos függönyként lebben, puha Nefertiti-nyaka elővillan... Áramütés van minden mozdulatában. Nahát, persze! Volt szerencsém látni és élvezni már ilyesmit. Szép játék, ha belemegy az ember. És hogy tudtam borzongani az ilyen „akaratlan” nőiességtől. Most nincs erre kedvem. Bosszankodom. Rossz napom van. Ma fa vagyok. És ez a legalább harmincas, mesterien felépített, arányosan kialakított és nőies apróságokkal ízlésesen tált vágyhalmaz, számomra nem több és nem kevesebb, mint akármelyik utas. Egy a sok közül. Ő a tizenkettes számú utasom. Építész-mérnök, könyvelő, ügyvéd vagy könnyűzene-énekes, nem tudom, nem is érdekel. Csupáncsak annyi tartozik reám, hogy a fővárosból a határ menti városba repül. Bírja a repülést. Nem finnyáskodott, amikor a cukorkával tele tálcát elébe tartottam, nem kíváncsiskodott, nem kérdezősködött, nem akart mindenáron bemenni a pilótákhoz, mint az a két, örökösen vihogó, nyüzsgő diáklány, akiket figyelmeztetnem kellett. Az ilyeneket tanáraiknak bizonyára minduntalan meg kell szólítaniuk az órák alatt. Valószínűleg életükben először ülnek repülőn.

Most itt folytatják a kacarászást a bárban. Narancslét szopogatva mutogatják bárszékről lelógó gólyalábaikat, és mindazt, ami a miniszoknyájukból jól megfigyelhetően kilátszik. De most ők sem érdekelnek. És az az etyepetyés boldogságban sütkérező fiatal pár sem, akik evés közben zavartak buta kérdésükkel.

- Mondja, legyen szíves, hány perc múlva indulunk?

Mintha nem tapasztalnák, hogy egy ilyen belső járaton nem számítanak a percek.

Valakinek, aki a raktárak melletti műhelyben éppen valami alkatrészt fuserált a saját gépkocsijához, el kellett mennie a tartályautó vezetőjéért, mert az sem mutatta magát szolgálata helyén. Minek az a nagy sietség. Hosszú a munkaidő, ráérős a világ. A küldönc mérges, és hogy közömbösnek látsszék a szolgálatos tiszt hangoskodó figyelmeztetése után, komótosan fékezi mozdulatait. Fontos munka a repülőtéren melő, türelem és idő kell hozzá. Miután ez a fickó és sehol sincs társa megtöltik gépünk üzemanyagtartályait, mehetnénk is, ha a rádiós megelégedi addig a kávéslány tapogatását ott a bárpult mögött. Mert, ha ennél többet akar, akkor még várunk kell, míg megkapja a lánytól a hirtelen kijózanító pofont vagy az ígéretet, hogy a visszaúton vele megy a fővárosba, s előtte táviratilag foglalnak szobát abban a szállodában, ahol ennek a rámenős fiúnak rengeteg havere van.

- Öt perc múlva - mondom az egyes és kettes számú kíváncsiskodó utasnak, miközben a nagykontyos fiatalasszonynak furcsa pillantását, kökény szemeinek nevető fényét igyekszem elhessegetni magamtól. Furcsa kihívást érzek. Azt hiszem, minden erőlködés nélkül, simán lecsaphatnám ezt a csinos kismacskát újdonsült férjecskéje kezéről. Képzelt vetélytársam szarukeretes szemüvege mögül tisztviselőképpel néz rám, alig néhány hetes sikereinek bódulatában, gyanútlanul. Figyelmeztetnem kellene a szerencsétlent, hogy máris papucs alá került, a kiscica friss húst kíván.

- Öt perc múlva - ismétlem bambán, miközben fölemelkedem az alacsony asztal mellől és beidegzett mozdulattal igazítok egyet petróleumkék öltönyömön. A bárpulthoz lépek, azt remélem, újabb kérdésekkel nem hülyítenek.

A pepsimet kortyolom, és arra gondolok, ma határozottan rossz napot fogtam ki. Tulajdonképpen már tegnap viszolyogtam ettől az úttól. Nem szeretem a belföldi szolgálatot. Nem azért csinálom végig a stewardi munka önkínzásnak beillő teendőit, nem azért játszom meg a megnyugtató kedveskedést, produkálom a kellemes mosolyokat, hogy belföldi járatok döcögő légi batárjain hazai földrajzismereteimet bővítsem. Aki közülünk belekóstolt a szupergépek suhanó zajtalanságába és hozzászokott ezek kényelméhez, soknyelvű, érdekes, módos és felszabadultan viselkedni tudó közönségéhez, annak nem könnyű újra szolgálatot teljesítenie a belső járatokon.

- Önt visszahelyezzük a belső járatokra. Bizonyos időre... - szólt nyomatékosan a főnök, és biztatott akár a hóhér a halálraítéltet.

Nem voltam hibás.

De hát miért is hinnék el nekem azt, hogy eszem ágában sem volt jelenetet rendezni azzal a francia kislánnyal. Amikor elébe tettem a kért kávé, váratlanul a nyakamba ugrott és az ajkamba harapott. Szerintem az a kislány kissé többet szipókázhatott a kelleténél, valósággal be volt gerjedve. Figyelhettem volna jobban. Nem tagadom, egy pillanatig sem tagadtam, hogy mi történt. A kávé a sextébolyodott kislány ölébe csorgott. Visítva lökte le magáról szoknyáját, alatta nem volt semmi. Próbáltam takargatni. Mást akart. De azt nagyon. Persze, hogy egyik-másik utas felháborodottságot mutatott. A nők mindenekelőtt. Takargatni próbáltam, nem tapogatni. Kolléganőm mellettem állt, mindent látott.

Ő jelentett fel.

Nyilván: irigységből. Mert, sajnos, öt mellőznöm kellett. Nem szokásom munkatársakkal kikezdeni. De majd kerül még a kezem közé. S akkor bosszúból egyből felcsinálom. Rohangálhat azután diszkrét orvosért. Sokba fog ez még neki kerülni! Előbb megvárom, amíg tisztázzák az ügyem. Megígérték... Mármint az én ügyemet... ? Milyen ügyet, könyörgöm, miféle ügyet? Miféle hibát? Mit vétettem? Mit tehettem volna? Az ember védetlen az ilyen vadmacskákkal szemben...

Egy hete mondom magamnak: nyugalom apafej, nyugalom! Mert kész vagyok minden percben begerjedni. Vajon még meddig kell szenvednem? Meddig bírom fékezni idegtépő gondolataimat? Jópofát kell mutatnom, ezt a megalázó munkát valószínűleg próbaként sózták rám. Ki kell bírnom! Ki fogom bírni, nincs más lehetőségem. Ez a lényeges. A többi nem érdekes, nem érdekes, nem érdekes...

Olyan nincs, hogy ne jöjjön rendbe az ügyem. Addig is valahogy kibírom nyálas munkatársaim társaságát. Úristen, micsoda zöldfülű népség... Úgy feszítenek repülés közben, mint valamely díszülés elnöksége. Miközben azt is elvárnák hogy az irányítók mondják be nekik, mikor vehetnek a szokásosnál nagyobb lélegzetet...

De nyugalom...

Nyugalom...

Nyugalom...

Nyugalom!

Néhány perc múlva indulunk. A repülőtéri csarnok üvegfalán átlátom, hogy a durcás fiúk befejezték a tankolást. A sárga tartálykocsi lassan kigördül a gép ezüstszárnya alól. Igyekezem magamra ölteni szabvány-mosolygós képemet.

A stewardnak segítenie kell az utasokat abban, hogy könnyebben elviseljék a felszállás objektív nehézségeit - olvasható valahol a munkánkat meghatározó szabályzatban. Nem vitatkozom, azt teszem, amit tennem kell.

- Tessék kérem, vegyen. Igen, fogyasszon cukorkát. Szopogassa csak, s meglátja, szűnik a kissé kellemetlen nyomás a fülében...

Aztán a rendelések: konyak a házaspárnak, a fruskáknak csokoládé, mert „elfelejtették” megvásárolni a váróteremben. És így tovább, hordom sorjában az ásványvizet, rágógumit, kávét, limonádét... Nem nagy üzlet, szinte semmi haszon. A csekély borralalót számolni sem érdemes. Belföldi járat: kevés utas. Ráfizetéses itt minden.

Tizenhárom utas maradt a gépen. Szerencsétlen szám, szerencsétlen vagyok magam is. Beülök az utastér utolsó széksorába. Innen, ha kíváncsi vagyok, szemmel tarthatom az utasokat, látom a jelzőtáblán felvillanó fényt, ha valamelyikük csönget.

Zsibbadok. Agyamban hangyaboly zsibog: üres járatú gondolataim futkároznak összevissza. Rághatom magam, van időm. Ezt is belekalkulálhatták büntetésembe.

Később már nem gondolok a cammogó idővel, valahogyan letelik majd szolgálatom ideje.

Aztán a tizenkettes szám világít a jelzőtáblán. Nem ért váratlanul. Reklám-mosolyt produkálok a rúzsreklám-ajkúnak. Ásványvizet óhajt. Viszem. Újabb reklám-mosolyomra súlyos, beszédesnek szánt pillantás. És, hogy kitartsa ezt a számára valószínűleg gyönyörű pillanatot, kérdez.

- Hol járunk? Emelkedünk még?

Ha nem akarom nem értem pillantása nyelvét... Testbeszédemmel közölhetném vele, hogy nem végeztem ilyesféle tanfolyamot. Angolul, franciául tudok. Nem kívánok vele „társalogni” semmilyen nemzetközi, emberközi vagy nemek-közi metanyelven. Az ország nyelvén kell beszélnem vele. Ez most is kötelező.

Néhány kisváros nevét kapásból említem. Melléjük ragasztom egy hegyvonulat nevét is.

- Fölötte repülünk? - kérdezi, hogy húzza az időt és nőiességének nyelvén minél többet tudjon mondani.

- Igen, asszonyom. Többnyire három-négyezer méter magasságban repülnek gépeink ezen a vidéken. Az utazási időből eltelt negyvenkét perc. Hátra van még körülbelül félóra. Remélem. És remélem, hogy kellemesen utazik. Ha netán rosszul érezné magát, nyomja csak meg nyugodtan a hívócsengőt, ahogyan az előbb is tette... Pergetem a szót. Hideg szózuhataggal kívánom tudomására hozni, hogy ezen a nyelven sem kívánok társalogni. Megjátszom újra a sablon-mosolyt, és otthagynom sértett önérzetével, kezdődő duzzogásával együtt. Lehuppanok a gép farkában az utolsó székre, az ablak mellé.

És újra lejátszom magamban balszerencsés esetemet. Talán mégsem kellett volna a kávét a lány ölébe borítanom. Lehet, hogy kissé forró volt az a fekete lötyty? El kellett volna alaposan fenekelnem. Azt hiszem gömbölyű és kemény fenekű volt az a lány. Megette a fene! Most ülhetek itt ebben a tizenhárom lépésnyi gépben, ezen a fakóra koptatott ülésen...

Mit mondjak, tehetségesen rágódom. Lyukat eszem a gyomromba. Milyen sűrűségben válik életveszélyessé a mérgező mérge? És mikor fogynak ki az olyan átlagemberből, mint én, az önmérsztés idegborzoló kérdései? Jógáznom kellene ahhoz, hogy legyőzzem önmagam...

Szélmalom lapátaiból rendre valahogyan mégis sikerül kifognom a mindenemet maró, mérgező szelet. Recsegve, nyikorogva csendesülök. Kikapcsolódom, kikapcsolom magam...

Ülök és bámulok a semmibe.

Nem tudom mikor kezdődött: szél lökdösi a gépünk. Kinézek az ablakon. Sűrű feketeségben repülünk, fekete felhőben járunk. Pillanatok múlva, mint a gyanútlan és jobb sorshoz szokott gépkocsik vidéki útjainkon, kátyúból kátyúba kerülünk. Aztán valami vagy valaki dobálja a gépünk. A székbe fogódzom...

Észbe kapok, felugrom, nyúlok a hangosbemondó mikrofonja után.

- Kérem, kapcsolják be a biztonsági öveket!

Nyugodtabban is lehetett volna - állapítom meg magamat csillapítva, amikor benyitok a pilótafülkébe. „Mi az isten, ezek betojtak?” - gondolom, miközben sorra veszem, vizsgálom a szálnalmas képű figurákat.

- Vi-vihar-ba ke-kerül-tünk - súgja a másodpilóta. Nem hallom, inkább csak a szájáról olvasom le az eladogott sza-va-va-va-kat...

- Szinte gondoltam... - ordibálom a körülöttünk dúló égzengésbe vigyorogva, de látom, hogy a dolgot nem lehet elhumorizálni.

Furcsa: villámok hasítják át az előttünk, fölöttünk és alattunk sűrűsödő sötétséget, a gép szárnyai megállíthatatlanul dideregnek, egyre nagyobbakat remegnek. Mint rossz szekér kivénhedt eresztékei nyikorognak gépünk alkatrészei, recseg-ropog minden a széllökések ütemtelen táncában.

Ijedtemben borsószik a hátam.

A rádiós, akár a süllyedő hajón, pánikos hangulatban hívja az irányító központot. Jelentése szakavatatlan, annyit tudok meg belőle, hogy viharba kerültünk. Végre mikrofonba ordítja a gép útvonalának adatait, és utasításokat kér.

Mindnyájan utasításra várunk.

- Betartjuk az előírt irányt - mondja a törpe termetű angol bajuszkás gépész, társainál valamivel nyugodtabban.

Visszatérek az utastérbe. Nyugtatom az utasokat. Nem sokat ér a szavam, már valamennyien falfehérek. A hirtelenszőke diáklány kezében papírzacskó. Úgy teszek, mintha nem látnám öklendezését.

A vihar erősödésével kitágul minden percünk. Olykor a lökések következtében ötven vagy talán száz métereket zuhanunk. Gyomrom a torkomban. Az üléshez kötött utasok kibírhatatlanul hosszú pillanatokra a levegőben ülnek. Fejem a tetőbe verem, az ülések támlájába kapaszkodva légtornászom magam a padlóra. „Ennek fele sem tréfa” - villan át agyamon, miközben próbálom megközelíteni a pilótafülkét.

A gép következő, kiszámíthatatlanul furcsa zuhanásakor, hanyatt vágódom az ülések közötti futószőnyegen, valahonnan vér csordul az arcomba. Amikor a gép visszanyeri megszokott helyzetét, föltápázkodom, bevonszoló magam a személyzet mellé. Riadtan, nézésüktől indítatva, tapogatom a fejem. Véres a kezem, akár egy mészárosé.

Káromkodom.

Leszidom a társaságot.

- Nem tudtok vigyázni?! - ordítok bele a korai éjszakába, és nem hiszek a viharoknak. Inkább hiszem, hogy a személyzet készakarva kitolt velem.

Amikor elkezdtem ezt a mesterséget, mindjárt az elején, az egyik belső járaton történt, hogy egy pofátlanul nagyszájú utas indulatosan reklamált a gép állítólagos késése miatt. Nem tudom ki lehetett, de szájalni merészelt az első pilótával. Az lett belőle, hogy az egész utastársaság rosszul lett, és utunk végéig nem akadt egy használatlan papírzacskó sem a fedélzeten. Ugyanis „rendkívül nehéz körülmények között utaztunk”. Ez állt az első pilóta jelentésében. Mondanom sem kell, ragyogó időben, csodaszép égbolt alatt repültünk. Az utasok fogadkoztak, hogy nem ülnek többet repülőgépre.

A következő pillanatban be kell látnom, hogy most nem erről van szó. Tapasztalom, hogy egyre komolyabb a helyzet. A tomboló vihar ide-oda dobálja gépünk. Rozzant csajka vagyunk a végeláthatatlan, egekbe hánykolódó tengeren. A pilóták szétpofozott képű ökölvívókhoz hasonlítanak, csurog róluk az izzadság. Képtelenek megfelelő irányt szabni a gépnek.

- Mire vártok? Mire várunk? - idegeskedem elszabadult trombita hangon. Sejttem, hogy fölöttünk kék az ég. Tudom, hogy alattunk dézsából ömlik az eső. Érzem, hogy új utakra kell kényszerítenünk szerencsétlen tragacsunkat. A fehéren izzó villámlásban látom, hogy gépünk szárnyában hobbant dugattyúként összevissza táncolnak a szegecsek. Ennek az öreg gépnek már réges-rég múzeumban volna a helye. Vidéki kisváros parkjában kíváncsi polgárok nyári kávézója lehetne, gyerekek csúszkáló helye, provinciális látványosság.

- Miért kell mindig felső utasításra várnunk?!

Ordítok hiábavalóan. Nem itt és most kellene hangoskodnunk. Nem ér ez semmit a magasban. Földhözragadt kérdéseinkkel, süket fülekkel tele világunkat hiábavalóan noszogatjuk. Nincs beleszólásunk viharba, a kavargó bajos életből kivezető utunk megválasztásába.

Üvöltésemet begazoltságom táplálja, vagy azért teszem, hogy felrázzam, kihámozzam társaimat megbabonázott egykedvűségükből? Hát nem mindegy?! Majd később nevezhetem bátorságomnak is.

- Semmi, még mindig semmi - motyogja a rádiós.

Aztán a központ időhúzásosan újra jelentést kér helyzetünkről.

- Tartsátok magatokat... - szól az értékes biztatás. Konkrét utasításuk továbbra is késik. Fölösleges szószaporításként elhangzik még, hogy lehetőleg tartsuk egyensúlyban a gépet, haladjunk a megszabott irányvonalon, a kitűzött cél felé. Azt találgtatják, hányas fokú lehet a vihar, amelybe belekerültünk.

Sejttem, hogy dönteniük kellene, emelkedjünk vagy kényszerleszálljunk. Az utóbbi mindenképpen kockázatos, a felemelkedés tetemesen növelné az üzemanyag-fogyasztásunk.

Mi nem döntünk. Ők nem dönthetnek, valakiknek fentről kell határozniuk.

Óráknak tűnő perceket várunk. A rádiókapcsolat is meg-megszakad. Miért éppen ez működne kifogástalanul? Aztán a bal oldali motor adja be a kulcsot. Rémitő kihagyásokkal működik. Miért éppen most?! Talán a megerőltetéstől. Talán: csak!

A pléhmaďár panaszos vinnyogással egyre veszít magasságából.

Aztán, mert olyan zuhanásféle következik, amelynek sehogy sem akar vége lenni, nyilalló fájdalmat érzek a fülemben.

A műszerfalon ide-oda kalimpálnak a mutatók.

Jelentést kérnek a röptérről.

Utasításra várunk.

- Mit tegyünk?

- Mit kell tennünk?

- Mi lesz?

A személyzet némán és riadtan nézi egymást.

Az utasítás késik.

Nincs semmiféle utasítás.

Vihar van.

Félelem tombol.

A rádiós kidagadt szemgolyókkal hallgatózik. Fiatal orvos vág ilyen siralmas képet, amikor nem leli a keze között kimúlt beteg szívverését. Az első pilóta csuromvizesen szorongatja a gép kormányát. A gépész a motor kapcsolóit rángatja, aztán megveszekedett gyerekként püföli a műszerfalat.

Nem tudjuk hol vagyunk, hová tartunk.

Körös-körül pokol.

Végre sárgán pislákoló fény tűnik fel alattunk. Vonzkörébe kerülünk, fokozódó sebességgel zuhanunk e csalfa reménysugár felé.

Hirtelen eltűnik a fény. A gép bal szárnya felől erős roppanást hallunk, az ütdéstől pillanatra meghököl a gép, orra még egyszer felemelkedik, aztán, mint lassított filmen, törött szárnnal huppan a fenyők tetejére. A föld süvítve fordul tengelyében. Lélekben folytatjuk a repülést. A világűrben érezhet ilyet az ember.

Nem zuhanok, nem emelkedem. Angyalok szállnak ilyen hangtalanul.

Csend.

Még sohasem ébredtem ilyen csendre.

Gyermekkoromban egyszer a gyógyszer szaggal átitatott rendelőben megbámultam, miként vesznek vért egy sápadt nénitől. Akkor is ilyesfajta hangtalan sivítás indult bennem, fényes karikácskák táncoltak a szemem előtt. Hátat fordítottam a jelenetnek, a fal mellé húzódtam, de azok a zúgó fénypettyek egyre szédítőbben forogtak tovább a szemem előtt. Behunytam a szemem és nekitámaszkodtam a fehér falnak. A fehérség hirtelen kitágult előttem, beleszédültem végtelenjébe. Injekciós tűszúrásra ébredtem a műtőasztalon. Aggódó arcok borultak felém, kibíráhatatlanul nagy volt a csend. Aztán valaki azt magyarázta, hogy megsajnálta azt az asszonyt. Gyöngé voltam, mint a harmat, és fáztam.

- Jaaaaj!

Most úgy érzem, villám csapott belém, szememet lezárja a fájdalom. Olyan ez, mint amikor fejemre rogygan a pinceajtó. Testem hangtalan harmonika, sárga colostok. Csukott szemmel újra látom a szédítően fényes karikákat, pop-art figurákat alakít belőlük a sajgó lüktetés.

Nem tudom mennyi időbe telik, amíg belátom, hogy nem mozdulhatok.

Nincs karom, nincs lábam. Semmim sincs, aminek parancsolni tudnék.

Nem mozdulok. Így jobb. Apránként eltűnnek szemem elől a villámló fények, a tárgyak lassan, elmosódottan körvonalazódnak résre nyitott szemem előtt.

Frissítőnek havat hord arcomba a szél.

A gép roncsai közül kis tisztásra látok. A tisztáson havas fenyők törnek a magasba, csak hogy a magasságot mélységnek látom, a hótakaróban végződő fenyőtörzsek fönny vannak, s ebből megértem, hogy ebben a különben is feje tetejére állított világban most magam állok fejjel lefelé. Valószínűleg ezért szédülök. Hegy oldalában kötöttünk ki, közel kétezer méter magasságban, ahol májusban sem ritka a hó.

Nem folytathatom. Irtózatossá nyilallást érzek, mintha kikapcsolták volna bennem a központi kapcsolót: látásom, gondolataim, érzéseim hirtelen eltűnnek a néma sötétségben. Megállapításaim valahogy mégis rögződnek bennem. Meghibásodott számítógép lennék, amely memóriájában megőrzi még egy ideig a betáplált információkat? Valami önműködő-képesség arra készítet, hogy a pillanatokkal ezelőtti látnivalókat újra és újra lejátszom koponyám képzeletbeli kazettafonjáról. Amíg gondolkodom: élek. Higgyek abban, hogy utána is megfogalmazhatok még néhány tömör gondolatot? Ennél a kételynél nincs számomra most megnyugtatóbb. Ha lesz időm, ezt is bizonyára ismételten megrágom, hitetlenségem noszogtat mindig értelmesebb életre.

Repülőgépünk roncsain át egy kis tisztásra látok. Tépett ruházatú ember topog a közepén. Bosszantó, hogy ismételten ugyanazon képsor pereg le előttem. Mi történt? Meghibásodott a „kazettafonom” is? A tisztás szélén kezébe temetett arccal egy nehezen kivehető alak jelenik meg. Lassan elhalad a tépett ruhájú férfi mellett és kimegy a képből, hogy kisvártatva újra feltűnjön a tisztás szélén. A kép addig ismétlődik, amíg felfogom végre mi történik. Csodálatos képességekkel rendelkezik az ember. Magamon tapasztalom ezt, és azt érzem, jó élni.

Hát persze, az a rongybaba a férj. Szemüvege hiányzik. Összetörhetett, mert az üvegszilánkok felszántották az arcát. Talán a szemét is.

Nem! Nemcsak ez van...

Ez a férfi gyászol!

Járása mutatja: térdig hóban, lebegve közlekedik. Minden pillanatban elszállni kíván belőle a lélek.

Tehát biztos, hogy egy halottunk van: az a kontyos fiatalasszony nem élte túl a repülő-szerencsétlenséget.

A többiek? Hol van a többi utas?

És a mentők? Hol késnek a mentők?

Mindig azt képzeltem, ha valamilyen hülye véletlen folytán kényszerleszállást mér reám a sors, percek alatt segítségünkre sietnek a mentők, helikopterről dobnak kötélletrát elé, amelybe határozottan fogódzom, és élvezettel kapaszkodom, indulok fölfelé megmentőim karjaiba.

Zúgást hallok.

Nem a helikopter zaja. A szél süvít.

Arcomra félreismerhetetlenül finom női kéz tapad... Kié ez a forróságomat tetéző és mégis enyhítő, kellemesen hűs, finom kéz?

Miután újra magamhoz térek, ismétlődik a kép: látom a férfit a tisztás közepén. Topog. Egyik karját mellén keresztbe magához szorítja, a másik furán, bénán lötyög teste mellett. A tisztás szélén feltűnik, arcát kezébe temetve, a gyászoló férj. Csikorog a hó léptei nyomán...

Hallom, hogy csikorog! Van eszem, szemem, fülem működik...

Élek! Most már biztos vagyok benne, hogy élek.

Szólni kellene. Nagyot kiáltani.

Megpróbálom.

Látásomat nyomban kikattintja a belém hasító fájdalom.

Nyöszörgést hallok. Segítségkiáltás hangzik. Nem az enyém. Rosszul esik, hogy nem hallom a saját hangom. Nem, nem ez a baj! Az a borzasztó, hogy nincs hangom.

Ketten közelednek felém. Mellettem kotorásznak.

- Beszorult a székek közé - hallok a megjegyzést. Nem ismerem ezt a hangot. Szuszogva, fűjtatva törnek-zúznak közelemben. Remegő, szipogó, gyermekként sírdogáló ruha- és fehérnemű-cafatos, félmeztelen nőt cipelnek a tisztás közepére. Csapzott hajzuhatagával, mellére kulcsolt karjával takarózik. Óvatosan talpra állítják.

Áll csodálkozva. És lassan elindul. Jár. Összeszorított ajka beillene rúzsreklámnak.

Hárman topognak a hóban.

Szeretnék velük tartani.

- Segítségért megyek - mondja csöndesen a lelógó karú férfi. Megindul, megy a tisztáson át. Nem érdekli a nő félmeztelensége. A halálba tart.

Vele kellene tartanom.

A csípős szél jégdarabokat szór a szemembe.

Ketten topognak a tisztáson. Fogvacogva topognak. A nő, az a csodálatos testű nő férfikabátba burkolózva szenved.

- Mind meghaltak! Mind! - üvölti alig érthetően a férfi, és zokogva indul újabb útjára a maga által kitaposott ösvényen.

A nőhöz kellene lépnie, hogy átölelje.

És be kellene takarnia még valamivel. Maradt még valami használható rongydarab a roncsok között? Miért nem veszik le rólam a kabátom? Miért? Hiszen a halottnak úgymint mindegy...

Ez a nő, aki egész úton engem bámult, most miért fordít hátat nekem?

Megsértettem, asszonyom? Ne haragudjon. Kérem, bocsásson meg. Ma különösen rossz napom volt. Ilyenkor semmi kedvem az élethez. Ilyenkor a gyönyörű nők sem tudnak vigasztalni. Magam sem értem, mi történik ilyenkor velem...

A tisztásra figyelek újra. Nem hiszek a szememnek. A rúzsreklám-ajkút úgy tartja karjaiban az a férfi, mint a hozzánk nagyon közelállókát szoktuk. Mint férfi a szeretőjét. A pár együtt topog a hóban. Mozgásuk folyamatosan lassul, a nő haja egyre lustábban lebeg a szélben.

Nem szabad megállni! Mozogni kell! - kiáltom hangtalanul. Bágyasztó forróságot érzek. Már a szél is kikerül engem?

Zúgás, furcsa sívítás közelít. Erősödik talán a szél?

Helikopter lebeg fölöttem a tejfehér ködben.

És pontosan elém dobják fentről a hófehér selyemből font kötélletrát.

Könnyűszerrel rúgom el magam a talajtól. Máris emelkedem. Úszik, nagyot leng velem a kötélletra, de nyugodt biztonsággal kapaszkodom fokról fokra, feljebb, egyre csak feljebb a sziporkázó fényben. És cseppet sem izgat, hogy ki és milyen az a nő, aki valahonnan az unott mélyből még most is kitartóan figyel engem...

Málé

- Kezdő újságíró koromban történt... - kezdte csöndes komolysággal Tisztafej. Az ellágyult hallgatóság a kor szokása szerint bólogatott, jövődöbeli sunyi tapsoncok próbaképpen összefenték tenyerüket.

- Háketttöt néhány hetes riporterkedés után lappangó nyelvficammal szállították kórházba, ahol hála a sokoldalúan fejlődő orvostgyógyászatnak és a megkülönböztetett bánásmódnak, néhány hónapig tartó intenzív kezeléssel megmentették a feje felett Damoklész kardjaként ácsorgó nyelvtrombóztól. Később állapota annyira javult, hogy délutánonként társadalmi munkában elvállalhatta mellettem a járó betegek szórakoztatását. Órákig tudott mesélni mindenféle hihetetlen történeteket, amelyeket - saját bevallása szerint - az életből lesett el.

- Gyerünk, gyerünk! - siettették ilyenkor egymást a betegek. - Ma Háketttő mesél! - és lázasan rohantak ki a kórházépület mögötti térre, amelyet azért neveztek parknak, mert azon a helyen egykor virágok, füvek, fák és időnként padok nőttek. Amióta a betegeknek előírták, hogy szabad idejükben önként vállalják a park gondozását, virág, fű, fa eltűnt, pad is csak egyetlen egy maradt, amelyen összebújtak a betegek és okosan hallgattak.

Amióta aztán Tisztafej jobban érezte magát, a padot szószéknek képzelte, a betegeknek rendre helyet mutatott a puha anyaföldön, és rendszerint fájdalmas arc kifejezést öltött.

- Kikönyököltem a nővérek szobájának ablakán, ahonnan éppen a padra láttam, amely köpésnyire alattunk állt, jól hallottam Háketttő rekedtes hangját, mély sóhajtásait, leplezetlen szellentéseit. A pissenéstelen csöndben a hallgatóság egyöntetű elismerését az időnként innen-onnan felröppenő cöcögetések bizonyították. Kérem, ez a Háketttő nem volt egy buta gyerek! Azt csinált közönségével, amit akart. Ami az övé, az az övé: értette a dolgát. Csak-hogy még fiatal volt. Tulajdonképpen kezdő. Az, hogy Tisztafejnek nevezte magát, gondolom, akárki átlátja: nem is egészen enyhe túlzás. A hallgatóságtól talán megérdemelten kapta a Háketttő nevet. Ez nyilvánvalóan egyben értékelést is jelentett a közönség részéről. Háegy vagyok. Ehhez nem szükséges bővebb kommentárt fűznöm. Kérem, nem vitás, ebből a Háketttőből lehetett volna valaki... Valami? Talán. Ha hozzám hasonlóan gazdag tapasztalatokkal, alapos életismerettel és törhetetlen logikával rendelkezik, akkor, de csak akkor lehetséges, hogy elfogadtam volna riválisomnak. De addig még sok mindennek le kellett volna folynia a Nagy Lefolyón. Mit mondjak, a feszélyezettebbeket magam küldtem, menjenek csak, hallgassák. Nekem ezzel semmit sem ártanak. Engem ez sohasem zavart. Amikor én beszéltem, kérem, akkor az orvosprofesszorok abbahagyták a nagyvizitot, a nővérek elfelejtették, hova indultak az ágytálakkal, a halálos betegek utolsó erőfeszítésükkel suttozták: - Jaj! Úgy szeretnék még élni... - Sohasem irigyeltem Háketttő sikereit, magam is voltam fiatal... Jelenlétemmel sem igen zavartam, hagytam mesélni. Nem mérgeződtem, hogy elnézik logikátlanságait, ismétléseit, szarvashibáit. Türelmes voltam minden időben. Vártam. Kikönyököltem az ablakba, és élveztem, hogy a kíváncsiskodó nővérek - talán nem akaratlanul - férfias hátamhoz simultak kitartóan.

- Kezdő újságíró voltam... - ismételte Tisztafej, és nikotinos mutatóujjával fontoskodva döfködte a kora nyár esti levegőt. - Akkor történt, hogy a szélesmezei Új barázda mezőgazdasági termelészövetkezet labdarúgócsapata bejutott az A osztályba... Önök közül egyesek talán még emlékeznek arra, hogy ez kisebb porfelhőt kavart kontinensünkön. A hivatalos munkatervük szerint akkor éppen fényes nappalnak kellett volna lennie, de hirtelen éjszakai sötétség borult rájuk, leállt a közlekedés, s merthogy a fényes nappalokra nyilvánvalóan nem volt előirányozva semmiféle kivilágítás, a gépkocsik fényszóróit sem merték bekapcsolni a jóemberek, hiszen felülről erre nem kaptak utasítást, eszükbe nem jutott, hogy mit kell cselekedjenek. A máskor békésen megszeppent polgárok összeütköztek egymással az utcán és az erre alkalmas helyeken, de egyéb földi és égi jelek is mutatták, nem mindennapi idők következnek. Persze, voltak olyanok, akik lakásuk kulcsra zárt ajtaja mögött arról suttoztak, hogy lehet valaki a zöld-sárgák háta mögött. Mi a teljes igazság ezzel kapcsolatban? Ki tudja? Megjegyzem: Háegynek nem volt semmi köze a dologhoz. Tudtommal, nem tartozott a pusmogók közé. Legalábbis nem hiszem, hogy közéjük tartozott volna. De a mi világunk ugyebár, csupa meglepetésből áll. Különben tényként leszögezhetjük, hogy Háegy akkor még sehol sem volt... Miért? Most hol van?

- Nem azért köhintettem, mert az egyik fölöttébb kíváncsi természetű hajadon két kihegyezetten is bársonyos mellbimbója valósággal égette-szúrta izmos hátam. Világéletemben edzett és mindent eltűrő férfi voltam. Azért köhintettem, mert köhintenem kellett. Nem szeretem, ha gyávának néznek. A tisztelt hallgatóság viszont nem értette diszkrét figyelmeztetésemet. A hallgatóság, kérem szépen, akkor már minden valószínűség szerint be volt zsongva.

- Susogjanak ősszel a fáradtságtól piruló falevelek, nyáron az illatosan elnyújtózó kényelmes mezők... - folytatta az érzékenységet lírába mártogatva a makacsul ellenálló Tisztafej. - És susoghat akárki, amit akar. Egy dolog halálbiztos: a szélesmezeiek mindenképpen megérdemelten kerültek a labdarúgás országos élvonalába. Ők aztán tényleg mindent megtettek azért, hogy a becsületes futball végre teret hódítson nálunk.

Tisztafej jelentőségteljesen elhallgatott, és tekintetét a hiányzó fenyőfák magasába emelte. Talán azt érezte, joga van ahhoz, hogy megsértődjék.

A New Karlsbadnak becézett kórházrész lakói értelmi képességüknek megfelelően azt képzelhették, Háckettő megérett már arra, hogy másodhegedűs helyét átadja valamelyik szószátyárkodó betegnek, és Háeggyel egyenrangúvá emelkedve elnyerje a kórházban kitüntető címet jelentő főmesélő rangot. A hallgatóságban elterjedt az az alaptalan hiedelem, hogy Háegy, érdemei elismerése mellett, hajlandó lesz visszavonulva elhallgatni. A délelőtti turnusban, amikor a nagyvizit és az ebéd közötti szűkre szabott időben a betegek kapkodva végezték az ivókúrát, és többen is megfélemltek arról, hogy nem decis, hanem csupán féldecis adagot kortyolhatnak a körbejáró üvegből, Háegy a megdöbbenő szókimondást gyakorolva azt állította, beutalóját minden protekció nélkül szerezte. Nagyotmondása lélegzetelállító volt. Háegy, miközben a gyorsan kiürülő üveg útját szigorú pillantásával követte, megesküdött arra, hogy beutalójáért még csak egy tábla csokoládét sem csúsztatott a lányanya-képű körzeti orvosnő irattartója alá. Aztán céltudatosan arról panaszkodott, hogy tinédzser korú hölgyek, tizenéves szexbombák kitartóan házassági ajánlatokkal zaklatják, és éjszakánként úgy ragadnak rá, mint díszbogácsok valamely hétköznapi moherkardigánra. A díszes hallgatóság biztos forrásból tudta, hogy Háegyét fél esztendeig eredménytelenül kezelték gyomorsavtúltengéssel az idegklinikán. A közvélemény szerint - a kórházban kialakult szokásoknak megfelelően ez régóta egyöntetű volt - Háegy, annak ellenére, hogy egy nagyon régi kisiparos

család egyetlen gyermekének mondhatta magát, még elég túrhetően nézett ki, de korát hiába próbálta meghazudtolni, illetet volna már meghajolnia a sors és a feltörekvő új nemzedék előtt.

- Hol vannak már azok a szép idők?! - sóhajtott többoldalúan nyilvánosat Tisztafej, miközben Háegy múltját gondolatban patikamérlegelte, kortyolt egyet a sárga tintásüvegből, és mert valóban nem volt buta gyerek, nem adta tovább az üveget, a kapkodás és a hangos nyelések zavarták az összpontosításban, némileg akadályozták volna abban, hogy elbeszélése valóság-vörös fonalát az idők szavához hűen és hatalomhoz híven pontosan követhesse.

- Ami pedig a szélesmezeieket illeti, állítom, hogy jogosan fordult felénk az ország tekintete. Ezt már akkor megmondtam, amikor az irigyeknek külön kórházat építettek a Bel utca végében, és senki sem csinált abból titkot, hogy az elvonókúrán sárgasággyanúsokként kezelték őket. És ne gondolja a tisztelt hallgatóság, hogy csak a bezsongott focirajongók énekelték a Goldkorn-indulót... Ezt zengte, kérem, az ünneplő tömeg az utcán, a szerelmes párok mindenféle folyók partján, hálósobákban, szabadidejükben a melósok és a jó hangú, közösségszerető értelmiségiek. Hadd csillogtatom most páratlan emlékezőtehetségem, és árnyalt muzikalitásom azzal, hogy engedelmeikkel felidézem a Nagy Induló néhány strófáját.

Aranykukorica szára
Fölmászott a fára
Mi még most sem mondjuk,
Hogy elég legyen mára!
Aranykukoricánk
Fönn a fa tetején.
Ki meri? Ki mondja?
Hogy ott nincs a helyén?!

Tisztafej bátran kiengedte érces hangját. A sorvégeket hol szilajul, hol megható érzelmesen - ahogy lehet - nyújtottan rezgettette.

- Most figyeljenek, emberek! A refrént százezrek harsogták a zöld-sárga lobogók alatt, amelyek szélcsendben is úgy lengedeztek, mint érett vörösfenyő erdők a döntő vihar után.

Aranymálénk szeme,
Minden szeme, csupa tűz,
Sej, de nagyon régen,
Haj, de nagyon szépen
Mindnyájunkat összefűz!

- Tercelhetnek, persze! Na, még egyszer! - Tisztafej magasra tartott kézzel pattintgatott. Jobbjával a tintásüveget rázta.

- Nem mondom a szövegen van még csiszolnivaló, különben is maga a nép alakíttatta, foltozgatta, tisztíttatta nemes tartalmat és formát kölcsönözve ennek a dalnak, és az a lelkesedés, uraim, az minden elképzelést felülmúl. A proficsapatok háza táján az ilyesmi elképzelhetetlen. Ehhez kérem, öntudatos ember, vérző szív, tiszta tüdő, egész és egészséges lelkiismeret kell. Nyilván tudják, a lelkesedés nem terem egykönnyen, és nem szökken szárbá magamagától. Ugyebár, mindnyájan faluról jövünk. Egészséges erkölcs, értelemgazdag akarat, szenvedélyes kitartás volt az ismertetőjelünk. Csakhogy éppen azokban az években, amikor az Új barázda csapata bejutott az első osztályba, ennek pontosan a fordítottja működött, falura igyekeztek az emberek, s ha ez nem sikerült, a városokat alakították a maguk falusi képére, hagyományos ízlésük szerint. Ha még olvasnak újságot - a magam részéről nem erőltetném ezt -, bizonyára azzal is tisztában vannak, hogy az a ma is csak nehezen gyógyítható sárgalázfajta, amit közönségesen sárgairigységnek nevez a tudomány, akkor ütötte

fel a fejét kies vidékünkön, pontosan abban az évben, amikor megkezdték a Szélesmezőre tartó autószerda építését. A haladásnak örökre voltak és lesznek kerékkötői, de jobb, ha tölem tudják, megállítani azt nem lehet. Az autószerda is jóval határidő előtt elkészült. A sárgalázat persze, mindenféle magas beavatkozás ellenére ma sem sikerült legyőznünk. Az építkezés nemes célja szárnyakat adott a kivitelezőknek. A kivitelezőkkel különben azóta sincs semmi baj. Olyan időket éltünk, hogy, aki tehetett, legalább egyszer elzarándokolt Szélesmezőre. Valóságos búcsújárás volt ott, és ez magyarázza, hogy a történetek ellenére, amelyeket nevezhetünk előzményeknek is, búcsúszavunk fennmaradt, és sok más közkedvelt kifejezésünkkel együtt nem kopott ki a mindennapi használatból. Magam is jártam abban a minden oldalú faluban. Biztosítom Önöket arról, hogy az átadás napján az autószerda minősége kifogástalan volt, a falu, ahol véget ért az út, dicséretesen nagyot ugrott a fejlődés tengermély csúcsai felé. Már akkor sejteni lehetett, hogy mennyire sokoldalú lesz ott minden, hiszen a lakosság felhagyott a dolgok egysíkú szemlélésével. Különben ezt én már akkor megjósoltam, amikor a lapok beszámoltak arról, hogy az énekkarok országos vetélkedőjén a falu egész lakossága egyöntetűen színpadra állott, és addig dalolt ön- és zsűri-feledten, hogy kivívhatták számára az egyik első helyet. Csakis nyilvánvalóan rosszindulatú és kicsinyeskedő polgárok agyába fészkelődött a kérdés: mitől ennyi és ennyi oldalú ez a falu? Pedig a lapok megírták, hogy sikereink záloga, és zálogaink titka állandó felvirágoztatásunkban rejlik. Ezt még magam sem láttam ennyire tisztán. Akkor ez nem sikerült. Most, egészen más a helyzet. Mert most látom az egészet... Akkor elvesztem a részletekben. Felfigyeltem például arra, hogy Szélesmezőn a kerítéseket kíméletesen zsiradékmentes szárazkolbászból fonták, míg a szomszéd helységeiben és országokban megelégedtek a kevésbé tartós lengyelkolbásszal. De a hanyagok háza táján, mivel örökösen féltek attól, hogy kifutnak a költségvetésből, nem átallozták eleget csabaival hígítani kerítéseiket. Apróság, de azért megemlítem, hogy Szélesmezőn már a kezdetekkor a trágyahordást főnről, egyetlen ember intézte helikopterről. Alacsonyra kényszerített kölnivízfelhők alatt szórta a saját gyártmányú guanót a legédesebb szülőföldre. Nyilván teljes egészében öntözéses földeket műveltek a rokonságban is sokoldalú lakosok, a gépesítés magas fokára mi sem jellemzőbb, mint az, hogy minden kukoricaközre legalább egy korszerű gépféleség jutott.

Tisztafej lelkesen megpróbálta érzékeltetni hallgatóságával miként történt vele az, hogy elveszett a részletekben, és ez csaknem ismét sikerült neki, amikor Kicsoda II példájával állt elő.

- Uraim, nem fogják elhinni, hiszen eleinte magam is kételkedtem a dologban, de aztán az idők nyomásának és a józanésznek engedve száz százalékban elfogadtam Kicsoda II-nek az akkori szép időkre nagyon is jellemző történetét. Gondoljanak, amit akarnak, szemenszedett igazság, hogy Kicsoda II. nem a szélesmezei pálya megdöbbenően kifogástalan gyepszőnyege és néhány koszos ezres miatt mondott búcsút az öt nagynénis szeretettel felfedező és felnevelő első osztályú fővárosi csapatnak. Nem. Nem bizony. Nem ilyen apróságokért szegődött az akkor még csak C ligában a becsülettel küzdő Goldkornhoz. A szintiszta igazság most is olyan egyszerű, mint az a pofon, amit javítószándékkal, szívességből adunk megrogzott ellenségeinknek. Kicsoda II-nek az öntözéses kukorica volt a hobbyja! Kérem, ez a szupersztár egyszerűen belebolondult a virágzó mezőgazdaságba. Ma sem tudják miért, de megmászhatatlan tény, hogy osztályharcos származása és aprólékos neveltetése ellenére szeretett hajnalban kelni. Apja a kocsmatöltelék szakmában jeleskedett, nyugdíjazása után is, anyja bejárónő volt saját városszéli kunyhójukba, de mivel vállalt kötelességeitől naponta többször is leszólították, szakmáját rendszerességgel nem gyakorolhatta, fia így örömteli gyerekkorra és nagy önállóságra tett szert, annyira, hogy a labdarúgó pályákon is állta a sarat. Felnőttkorára az lett a hóbortja, hogy reggelenként maga kapcsolja be a madarakat. Legszívesebben karmesterként irányította volna a kora reggeli szabadtéri koncerteket, de a füttyszót, a nehézipar elsőségét megvédve, betiltotta a hivatal. Szélesmezőre egészen magas

megfontolásból szerződtették, és nem bánták meg. Kicsoda II pitymallatkor zöld-sárga mezben, sűrű vágtaokban ki-kirohant a mezőre, ahol szélességből sem volt hiány, és ennek következtében rövid idő leforgása alatt olyan gyakorlati tényszerű birtokába jutott, hogy a négyzetes vetéssel művelt labdarúgópályák bármelyik fűszálára kapásból, jókívánságaiba burkoltan küldte a pöttyöst.

Tisztafej tudatosan egészségeset húzott a sárga lét tartalmazó régi tintásüvegből. A hallgatóság továbbra is a lét és jelenléte értelmét kutatta kíváncsiságtól megnyúlt ábrázattal.

- A szélesmezeiek erőnlétéről csodákat meséltek - kapott elbeszélésének fonalvégehez a felültápláltságával sohasem hencegő Tisztafej. - Igaz, a Goldkorn emberei cseppet sem kímélték magukat. A Nagy Kampány idején a zöld-sárga trikó hetekig nem került le róluk, villanyfényes meccseikre egyenesen a harmadkapálásból jöttek derűsen, a termelőmunkától nemes öntudattal, az átöltözésre szánt időt is megspórolták ilyenformán. Kicsoda II a bajnokság ősre eső részében zsáknyi gölt rúgott, miután előtte óránként és soronként három zsák kukoricát tört. Mondanom sem kell, hogy az utóbbi teljesítményére volt igazán büszke. Akkoriban is csak a beavatottak tudták, miért kényszerült a Labdarúgó Szövetség gyakori szabályzatmódosításra. A szélesmezeiek kérésére hozta azt a pályán alig észrevehető döntését, miszerint a befejezést jelző hármas sípszót nem a játék elején, hanem a kezdetén fújta a bíró.

Tisztafej kigombolta viseltes kardigánját, és igazított egy leheletnyit a nyakkendőjén. Minden akkurátus mozdulatával a kora nyári lenyugvó napsugár munkáját igenelte. A tintásüvegen át egyetlen kiszélesített pillantással meggyőződhetett arról, hogy hallgatói között nincs valamiféle akadékoskodó, netán magát szakértőnek képzelő alak, aztán, mert jámbornak látta hallgatóit, megnyugodva folytatta észbontó történetének előadását.

- A szélesmezeiek kérése egész pontosan úgy szólt, hogy a hármas sípszó első harmadát a játékvezetőnek az addig szokásosnál hangosabban kell fújnia. A szélesmezeiek csapata erre a jelre hagyta abba a munkát a földeken, és indult elképzelhetetlen sebességgel a focipálya felé. A második sípszóra már végeztek a bemelegítéssel, a harmadik sípszó utáni másodpercben pedig már ott táncolt a labda az ellenfél kapujában!

- Ejjjhaaaa! - sóhajtotta fegyelmezett három szólamban a megrökönyödött hallgatóság.

- Ez mind semmi! - emelte fel reszelős hangját eszelősen Tisztafej, és folytatta a csodák előszámlálását.

- Helyi szokás szerint a szélesmezei pályán a játék első másodpercétől gyászos képű ellenfélnek nem kellett kikotornia a labdát saját kapujából. Ugyanis minden újrakezdéskor vadonatúj labdát helyeztek a pályaközépre a vendégszerető rendezők. A vesztes csapat is jól járt. Ahány gölt kapott, annyi labdát vihetett haza. Igen, így volt! Zsákkal, teherautóval jött az ellenfél a szélesmezeiek otthonában kiírt mérkőzésekre. Kicsoda II-ék egyáltalán nem sajnálták a labdákat. Tehették. Saját focigyáruk volt. És saját labdamárkájuk.

Tisztafej a pad előtti homokos talajra rajzolta a szélesmezei labdagyár emblémáját, a jóleső szünetet beiktatva a történet emésztésére serkentette a hallgatásban derék közönséget.

- A gólok labdaformában való hazacipelésének ötlete a csapat pszichológusától származik. Javaslatát a következőkkel támasztotta alá:

1. Az ellenfeleknek, miközben kikotorják, zsákolják, és teherautóra rakják, később otthonukban kirakják, raktározzák és leltározzák a Goldkorntól ajándékba kapott labdákat, érezniük kell a gólok valóságos súlyát. Ennek nyilvánvaló következményeként a visszavágó mérkőzésre lélektanilag is mérhető hátránnyal indulnak.

2. Az ellenfél a neki ajándékozott labdák számának függvényében otthonában tömegsporttá fejlesztheti a labdarúgást, saját nevelésű utánpótláskeretet hozhat létre, és így előbb-utóbb, de lassacskán bizonyára abbahagyja a szélesmezei játékosok elcsábítására tett erkölcstelen kísérleteit.

- Nem jön, hogy elhiggyem... - motyogta valaki a tömegből, de Tisztafej ilyenmivel nem lehetett zavarba hozni.

- A pszichológus maga is mutatósan rúgta a bőrt. A fővárosi diákcsoportot és az egyetemet hagyta ott, hogy rövidített időben pirosított diplomát szerezve, a szélesmezeiek csapatában a minden idők legjobb kapusa címet birtokolja. Formájára mi sem jellemzőbb, mint az a sokakban kételkedést kiváltó, de még ma sem teljesen cáfolt hír, miszerint csapata az első, hazai pályán játszott A ligás meccsén 221:0 arányban legyőzte az addig verhetetlen fővárosi katonacsapatot. A diadalt valamennyiben megnehezítette az ellenfél buzdítására kivezényelt egyenruhás közönség. A helyi szurkolók Ne löjtek! A hadsereg velünk van! szünni nem akaró ütemes kiáltását minduntalan elnyomta az ellenfelet buzdító erőteljes Hurrááá! A katonacsapat szüntelenül tüzelt és lőtt, de nem a szélesmezeiek kapujára. A krónikaírók feljegyezheték az eltalált hősök és az ellenfél csapatából kiemelkedő játékosok nevét, fényképezték is őket, de az eredménytábla változatlanul nullát mutatott a katonák javára, így aztán a hivatalos krónikába be sem kerülhettek. Egyébként a szélesmezeiek kapusa, miközben megszokásból pergelt sós tökmagot árult kedves polgártársainak a mérkőzés ideje alatt, államvizsga dolgozatából szépen kerekített fejezetet írt a gólvonal mögé helyezett diófafurnéros íróasztalán. Ugyanezen a később egyre patinásabb asztalon, olykor a kapufának vetett háttal, alkotta a fiatal pszichológus nemzetközileg elismert, rendkívül értékes dolgozatait és világhírű szakkönyveit is. Az elismerés csöstől ömlött az erőteljesen és mindenoldalúan öntözött kukorica termelőinek háza tájára. A kapus a doktori fokozatot is elnyerte, és könnyűszerrel szerzett zsáknyi tiszteletbeli doktori címet mindenféle külföldi intézmények figyelmességének betudhatóan. Az ország akadémiaja nemcsak tagjai közé emelte, hanem fiókot csináltatott számára, amit Szélesmezőre helyeztek ki, hogy az akadémia elnökével karöltve Kicsoda II oxigén-átalakító képességét a termelőmunka helyszínén tanulmányozhassák. A KO Kettő néven beinduló kísérletsorozattól később, a polimerizációt érintő korszakalkotó felfedezések titokban tartása végett megvonták a nyilvánosságot, de abból, hogy a kapus a tavaszi fordulóban nagyobb íróasztalt kapott, és egy nálunk addig ismeretlen olasz tudományos társaság, Nobel-díjjal vetekedő értékű első alkalommal kiosztott első díját is magáénak mondhatta, bárki következtethet kolosszális tudományos sikereire. A taccsbírók például rendkívüli megtiszteltetésnek vették, amikor a mérkőzés első negyedórás hajrája után íróasztalához invitálta őket, és kinek-kinek ízlése szerint egy csésze törökbúzakávéval vagy illatos kukoricateával kedveskedett. Akkor senki sem sejtette, hogy a kapus egy közönséges nő volt.

Tisztafej magasra húzott, gondozott szemöldökkel csodálkozott egy keveset, aztán minden átmenet nélkül úgy nézett ki, mint aki nem hisz a saját szemének.

- Kérem szépen, akkor éppen olyan idők jártak, hogy az „új futball” hírére a világsajtó naponta öregbítette. Nem sok időbe tellett, szóltak egyszer-kétszer felülről is, és a szakemberek mindjárt átlátták, hogy a szélesmezei nagyszerű változások lényege a mindenütt mindent eldöntő termelőmunkával életbevágó-szorosan kapcsolatos: kitűnő anyagellátás, magas szintű tudo-

mányos szervezés, a termelékenység örökös növelése, az egy labdára számított erő kifejtés végeláthatatlan csökkentése, valamint a kor szellemének megfelelő anyagi érdektelenség voltak a főbb jellemzők. Csapatostól özönlöttek a labdarúgók és a különféle magasugrók, és felvételükért könyörögtek Szélesmezőn. Az Aranymálésok mindig mosolygós intézője először a magasugrókat küldte el, azzal, hogy Szélesmezőn nincs helye az ugrálásnak. A többieknek megveregette a vállát: - Szívesen látott vendégeink vagytok. Két hét tapasztalatcserét tudunk biztosítani nektek kampány idején! Azt ajánlom, ne kíváncsiskodjatok, hanem próbáljátok elsajátítani munkamódszereinket. Felvétel nincs. Mondjátok meg bátran mindenkinek, hogy Miki bácsi üzeni, a szélesmezeiek csapata csaknem teljesen komplett. Nemrég utasítottuk vissza a Real Madrid tizenegy, a Bayer München huszonegy, a King Lynn Leicester és a moszkvai Dinamó valamennyi játékosát. Iván Ivanovics Ivánért fentről szóltak rám a szakemberek. Sajnos, a kínaiak kétszázhetvenkettedik üzenetére sem tudtunk teljesen pozitív választ küldeni. De még a Napoca-Kolozsvár-Klausenburg-Cluj-i két kitűnő labdaszedőjének sem mondhattunk igent. A jó szoros kapcsolattartás érdekében viszont megígértük, hogy mindig küldünk nekik megyei előjárókat, rendfőnököket, gyárigazgatókat, számolatlanul belügyeseket és tisztviselőket. Nálunk mindössze egy kiválóan képzett, kozmobiológiai összeköttetésekkel rendelkező csillagász felvétele jöhet számításba, mivelhogy intenzív kutatásokba kezdtünk más naprendszerek labdarúgó válogatottjainak megismerése céljából, hogy a világ előtt bebizonyítsuk azon magától értetődő feltevésünket, miszerint a labdarúgást tévesen gyakoroljuk kétkapus játékként. Igenis, lehet és szabad két kapura játszani, amíg van kivel! Mi némileg érettek vagyunk, mondhatjuk, hogy van mivel, van hol, de nincs kivel! - Hiki Miki valóban ilyen nyílt szájú volt intéző korában. Na, de másoknak is megbocsátottak nagyobb bünt már. Erre is mondhatnék rengeteg példát, de akkor is marad a lényeg: az aranykukoricások háza táján szédületesen mentek a dolgok.

- Kikászolódtam a nővéreké epekedő szorításából, hiszen magam is érzőn érzéki ember vagyok. Tavaszi zsibongás járta át bolond szívemet. Sétáltam egyet. A kihalt kórtermeken és végeláthatatlan folyosókon át a kórházépület mögötti térre jutottam, amit csupáncsak azért nevezünk parknak, mert egykor ott illatozó virágok, szagos füvek, talán égígérő fák és időnként testhezálló padok nőttek a tehetős betegek megnyugtására. Diszkréten megálltam Háckettő mögött, és többek között arra gondoltam, hogy amióta a régen szabad természet jótékony varázserejét kiiktatták a körmönfont gyógyászatból, hogy mást ne mondjak, virágillat, fűzöld, lombzuhogás és fapados pihenőhely nélkül egyensúlyát veszti az ember, vágyait a vélt valósággal összekeveri, s a világ, amit kedves emlékekből, futó kapcsolatokból és félve tervezett mindenoldalú jövőből maga köré épít, nem egyéb igazándian kápráztató csillogású hamis gyöngynél, amelyről gyakran napszaktól függetlenül kiderül, hogy nem már szappanbuborék-szépségű, illatosan is megfoghatatlan nagy darab valaminél. Szomorkás gondolataim ellenpontjaként egészen közélről láttam, hogy Háckettő kezében részegen táncolt a csaknem kiürült sárga tintásüveg.

- A tömörség kedvéért éppen csak megemlítem - mondta Tisztafej harsányan -, abban az esztendőben a szélesmezei termelőszövetkezet földjein a kukorica átlagos magassága elérte a tizenegy métert. A Termés Napján otthonában játszott a vereségmentesen is zöld-sárga csapat. Nem mondok újat - ellenfelüket leradírozták az üde zöldre polimerizált pályáról. A munkába felejtkezett hazai játékosok porhanyóssá dolgoztak minden négyzetcentiméter pályafelületet. Saját edzőjük sem értette egészen a dolgot, csupán gyanította, hogy a derék fiúk összetévesztették napi munkájukat a mérkőzésre kapott feladatokkal. Serény gyomtalanításuk közben eltűntek a finom krétaporral jelölt pályavonalak is. Az ellenfél kapuja előtt mindegyre egy szélesmezei kukoricaszárral kellett kijelölni a tizenegy pontot. Ennek az lett a vége, hogy

néhány fordulónyi gondolkodás után a Labdarúgó Szövetség kénytelen volt a szélesmezei kukoricaszár használatát a büntetőrúgások pontjának megállapításánál szabályzat-módosítással állandósítani.

- Hiszi a piszi - jegyeztem meg csöndesen Hákető háta mögött. Tétlenül nem nézhettem a bezsongott hallgatóságot. Hákető az orruknál fogva vezette őket. Az idegileg teljesen ki-merültek mindenben testvériesen összetartó csoportjából valaki ekkor hirtelen megfedkezett magáról, és durván rám szólt:

- Fogja be a száját, Tata! Várja meg a történet végét, aztán pofázzon! - Reám mutatott, egykor hön imádott elbeszélőjére, és hozzám vágott még egy sor mocskolódást. Bölcsen hallgattam. Csodálkozást sem mutattam, s ez megnyugtatta az idegesek azóta is gyarapodó, életunt tömegeit. - Az ég szerelmére, hagyjátok már! Örüljünk, hogy Háegy is velünk van! - ordította kórházon és magánkívül Hákető bőrhajú kezelőorvosa, és képzelt hajtincsét egyre gyorsabb ütemben tépdeste a füle mögött.

- Mindazonáltal... - emelte föl hangját az önérzetében sértett Tisztafej -, felelősségem teljes tudatában kijelenthetem, hogy a Goldkorn minden idők legjobb labdarúgócsapata volt. Játékosai fantasztikus technikáját, összjátékukat, de még erkölcsüket is tanítani fogják az iskolákban...

Tisztafej vörösebb volt, mint a legünnepibb lobogó.

- Ne legyen naiv... Na, de igazán ne legyen naiv... - kotyogott ekkor váratlanul közbe a parkon átsétáló, magát régi sérelmeiért folytonosan nyugtató nyugalmazott akadémikus. - Hiszen, most is áll valaki a hátuk mögött...

- A tudás hatalom! - dörögte Tisztafej.

A töpörített akadémikus ekkor már a kórházépület sarkánál járt. Mielőtt befordult volna, szelíden visszaszólt: „A hatalom... kedves barátom, az hatalom! Most, és mindörökkön...

- Láttam, amit láttam... - erőlködött Tisztafej, de a hallgatóságnak, akár a szelíd kismacskának, kinyílt már a szeme.

- Igenis, ott valóban a munka volt az első. Aztán következett a... Lényegtelen, hogy mi következett. A kultúra, a sport, meg minden. A lényeg az volt, hogy mindenben élenjárók voltak. És igenis hittek valamiben... Mert a... a lifitikaubertsóder betegetehkraft... glodenbergersz issz... isszkrtblgporóó...

Tisztafej kezelőorvosa meggondolatlanul elfehéredett.

A hallgatóság sietve elhagyta a felelőtlenül egykor parknak nevezett teret, ahol egykor reménykedő virágok, sarjadni kész füvek, lelombozódást kerülő fák és csak olykor-olykor kényelmetlen fapadok nőttek. Az évtizedek óta tökéletesített pusztaságba Tisztafej kíméletlenül elnyújtózó üvöltése száguldott-kóválygott, mind nyugtalan szellem, az osztályharcban elhanyagolt saját várkastélya romjai között. Háegy rögtön hordágyért rohant, de Tisztafej kezelőorvosa két markos ápolót, tartós kényszerzubbonyt, magának pedig valami erős nyugtatót kért.

- A történetek után Hákető örökre eltűnt betegtársai köréből, magam sem láttam többet. Persze, évek múltán is legendák keringtek róla. Hihetetlen történeteit magam is szívesen idézem örökké népes hallgatóságom előtt, olykor percnyi csönddel adózunk emlékének.

Háegy „a halottról jót vagy semmit” bölcsességét erőltette magára. Elhallgatta, hogy Tisztafej titokzatos eltűnése utáni napokban más, lényegtelen apróságokkal együtt az is kiderült: a sárga tintásüvegben nem ásványvíz volt. A felbérelt tanúk, akik beleszagoltak, a nemzeti lobogóra esküdve állították, hogy közönséges kukoricapálinka-illat szállt az üvegből. Mondták, hogy Tisztafej ezzel tette be magának végleg az ajtót. Az ajtó mögött nem tudjuk, mi van. De hinni kell a szakértőknek. Miért éppen ők ne mondanának igazat...

- Háckettő esete engem is erősen felkavart. Belefáradtam az eredménytelen kórházi kezelésbe, az ásványvíztől is eltiltottak, úgy éreztem, hogy nemcsak a gyomorsav, de a koromszomoruság is túlteng bennem. Kiírtam magam a kórházból. Visszamondtam szépecske nyugdíjamat, és hogy elhallgattatásom másként is megszakíthassam, visszatértem utolsó munkahelyemre, a kerületi állami óvodába. Ugyanis sokféle képesítésem szerint óvó bácsi vagyok. Mint rendszerető társas lény, régi szokások őre, és akár a környékbeli társas lányok, magam is rendszeresen előszeretettel mutakozom közvélemény-formáló helyeken. Akkoriban törzsvendégként a lakásomhoz közel eső tejcsárdába jártam. Fél liter savanyútej mellett üldögéltem és vártam. Ültem és gondolkoztam. Néha csak ültem.

Háegy már nem volt fiatal, és ha akarta, ha nem, benne járt a korban, de sehogy sem értette a kor szavát. A kocsmában locsogott, sajnáltatta magát, amikor a kelleténél több volt benne a gyomorsav, időszerűtlen jelszavakat hangoztatott. Ilyeneket mondott:

Egy kis vodka sosem árt,
éljen a zöld-sárga párt!

Háegy ne tudta volna, hogy a falaknak is füle van? Tudta. De a gyomra és különféle más ráragadt kór miatt mindegyre megfélemedezett magáról. A dolog természetesen nem maradt következmények nélkül.

- Ültem. Mások is mondták, hogy fáradozásom nem volt hiábavaló. Aztán, az egyik forró nyári délután, amikor ezrével menekültek az emberek a városból, a labdarúgópályákon ájultan hevert labda alatt a gyepe, a tejcsárdában mellém telepedett egy keszeg, de korához képest eléggé ruganyos, kékre aszott alak. Édes, pasztőrözött tejet szopogattam. Az időjárás tarthatatlanságáról váltottunk, ha jól emlékszem, közérdeklődésre igencsak érdemes gondolatot. - Kicsoda II vagyok - mutatkozott be aztán jólneveltségét fitogtatóan beszélgető-társam. Leestem a székről. Felsegített. A tejcsárda rogyant hokedlijét és a nagykutyákat szidta, de kérdésével a lényegre tapintott:

- Lehetséges, hogy hallott már rólam? - Akkor néztem meg magamnak jobban. Szerény volt, és nem annyira kék, inkább lila, mint az ibolya. - Nem jön, hogy elhiggyem! - feleltem őszinte csodálkozással. - Maga volt a zöld-sárgák centercsatára? - Jaaaha! - szögezte le kurtán Kicsoda II, és az előttem álló üres tejesüvegre tekintett. A zsírosabból kértem még. Hálából megeredt a szava. - Jó, ha tőlem tudja, alig egy szezont játszottunk az A ligában... Az igaz, hogy a B-ben minden meccsünket megnyertük, és a selejtezőben sem volt ellenfelünk. Nem mondom meg miért, úgy is tudja. A betakarítással nem volt gondunk. De aztán, amikor már jól benne jártunk a bajnokságban, és rendre ölünkbe hullottak a győzelmek, hirtelen megfordultak az addig felénk tartó jótékony szelek. Valaki úgy döntött, hogy nincs már szükség reánk. Villámellenőrzést tartottak Szélesmezőn. Kiderült - a gyerekek előtt addig sem volt titok -, kukoricánk tényleg aranyból volt. Nem termeltük, hanem begyűjtöttük. Felelőtlen külkereskedők nagy mennyiségben, pazarló módon exportáltak belőle. Az ügyet nem volt szabad elsimítani. A vezetőséget, mert ellenállást tanúsított, egyik napról a másikra levál-

tották. Nem mondom ki, úgy is tudja. Kukoricánkat lefoglalták. Vetőmagunk sem maradt. Csapatunk kimaradt a sportéletből. Gépeinket megette a rozsda, helikoptereinket elvitte a járvány. A sárgaláz is tombolt. Mit tehettünk?! Sohasem értettem a mezőgazdasághoz, de néhányan megrögzött sárga-zöldek, összedobtunk egy kis pénzt, megvásároltuk a megyei főnököt, kiutalásra kaptunk vetőmagot: minden földünket bevetettük lóherével. Csakhogy abban az esztendőben bogos lett a termés. Abból osztottak nekünk valamennyit. Nem menekültem. A környéket tintásüvegben forgalmazott olcsó sárga lével bőven ellátták. Kissé üdítő volt. Éjjeli őrseget vállaltam a lóhereraktárban. Nemrég önhibámon kívül, de érdemeim elismerése mellett, nyugdíjaztak. Járom az országot, fiatalkori magamat keresem.

- És az autósztroda? Mi lett vele? - kérdeztem kíváncsian. - Jó, hogy említi. Kevesen tudnak róla. Pedig megvan. Csakhogy benőtte a gyom... Felelőtlen kozmológusok terjesztik, hogy egykor földön túli lények ezen az úton kedvükre randalíroztak, mielőtt a világűrbe távoztak volna. - Cöcöcö! - nyögtem elkeseredésemben. - Hallom, hogy mostanában az autósztroda környékén valamiféle csodagombával kísérleteznek... - súgta bizalmasan Kicsoda II. Állítólag több méter magasra nő, ha kellőképpen öntözik. Milliárdokat folyósítanak a kísérletekre. Elfolyósítottak arrafelé ennél többszörösen többet is. Miért pont most ne sikerülne? Nem vagyok már gyerek, hiszek ebben. És biztosítom, hogy nemsokára a szélesmezeieknek újból olyan csapatuk lesz, amilyent nem látott a világ... - Hiszi a piszi... - jegyeztem meg csöndesen, mert nem szokásom az ingyen lelkesedőket csak úgy leinteni. Aztán gyógyíthatatlan betegként újra eljárt a szám. - Ha kíváncsi a véleményemre, elmondhatom, hogy szerintem ismét áll valaki a kísérlet mögött! - Kicsoda II csontrahízott arca hirtelen felderült. Olyan volt mint a szerelmesek várta felhők mögül előbukkanó telehold. - Tisztafej tetszik lenni? - kérdezte ördögös cselt mímelve az egykori centercsatár. - Ostoba! Háegy vagyok! - válaszoltam a tőlem megszokott méltósággal, de láttam az arcán, hogy nevem neki semmit sem mond. - Orcátlanok. Hálátlan népség! Hol a tisztelet mostanában?! Ez a mai fiatalság! - Asztalunkon megrepedtek a tejes üvegek. Felindultságomban elindultam. Faképnél hagytam Kicsodát... Később az eset tanulságait levonva, néhány következtetésemet beleszőttem az élet értelméről szóló előadásaimba. Hallgatóim sírtak. Akkor is, amikor az óvoda nagy, valamikor a derült égre néző ablakában álltam. A fölénk hajlított toronyház tűz falának repedéseit szemlélve egyszerűen, líraian fogalmaztam. - Gyermekek, menjetek a pitsába! Hátrálnotok kell egy kicsit az időben, de ott legalább melegedhettek! - Megkülönböztetett figyelemmel hallgattak, az új generáció megért, elfogad és követ engem. A feszült csöndben hallgatóságom egyenletes lélegzetvétele, nyugodt szuszogása felüdített. Valakik szárnyakat adtak... Repültem... Azóta is a legkülönbözőbb összetételű hallgatóság előtt igazán szívesen csakis a Nagy Máléről beszélek. Azokról az évtizedekről, amikor mit meg nem tettek az emberek egy darab máléért. Nem kétkedem abban, hogy Tisztafejt - mint túlérett gabona magját, mint az inflációban beszűkült fészek a fiókat - az idő végleg kiejti emlékezetéből. Én pedig szerényen, de becsületesen tovább élek és hatok. A történetek, és azok meg emezek ellenére. Az aranykukoricázók holnap is közöttünk pancsikálnak. Hogy is mondta postafordultával időnként akadémiai levelezőtag barátom?

„A hatalom mindig szép, az életet tinéktek magyarázzam?! (Kiemelés tőlem. H-1.)

Egyesek értik ezt. És mindenkor övük a hatalom.

A kettősök és a többiek sajnos semmit sem értenek. Még azt sem, hogy egyeseknek örökké igazuk van.

Az öreg

A Jégtörőhöz címzett kocsmá bejárata fölött valódi viharlámpás égett. Keskeny lépcső vezetett a pincehelyiségbe az összezsúfolt, ácsolt asztalok közé. Bennebb, néhány lépés után hajószeles teremben találta magát. Matrózruhás pincér, irigylésre méltó tengerésznyugalommal imbolygott az asztalok között. Facsiga az árbocot utánzó fémoszlop mellett talált magának asztalt. Egyedül ült. Örült, hogy nem kellett helyet kérnie s így zavartalanul magában lehet. A sűrű cigarettafüstöt tengeri ködnek képzelte. Valamiféle apró halat rendelt, hogy sört is kapjon. Az első korsóhoz fél deci rumot hozott a pincér. Rumos sör - ez volt a kocsmá különlegessége.

Nekivetette a hátát a hűvös fémoszlopnak, várta az öreg tengerészt, hogy asztalához üljön, meséljen az életéről, mely, nem oltás, tele van elgondolkoztató tanulságokkal.

Körülbámult. Sehol semmilyen tengerész. Bizakodó hangulatából semmi sem maradt a harmadik korsó sör után. Egyre pocsékabban érezte magát. Az sem vigasztalta, hogy a tengerészre várás csak időtöltésből gondolta ki. Cél nélkül már a kocsmában sem érezte jól magát. Ezért aztán egy álmodozásaiból előráncigált alakkal, egy halovány óhajtással ült a kocsmá-asztalhoz. Bánta már nagyon. Koccintani szeretett volna néhány igazi, romantikus lelkű tengeri medvével. Recsegő hangú, ezerráncú ivóbajnokkal. Még akkor is, ha kékcsíkos, kifakult ingüket rég fölcserélték kockásra vagy egyszínű, unalmas kivingre, s vigyázva, hogy ki ne tűnjenek a tömegből, gondosan tisztított, duplaszűrős szipkákból olcsó cigarettákat szívnak, rendszerint csak felet, talán sohasem volt öreg pipájukat, ugyebár, egészségügyi okokból rég félretették, fáradt szótlansággal ürítik ki a söröskancsókat, sűrűn repdeső tekintetük pedig szakasztott olyan, mint az ország bármelyik köpködőnek titulált kocsmájában az egymásról mindent tudó, ráérős nyugdíjasoké.

„Hol vagytok ti, mindent kibeszélő, gondot, bánatot a magatok mindig nagyobb gondjával-bajával összevető, lekicsinylő és csendes szóval feledtető öregek? Hol vagytok? S ha itt sem vagytok, miért jöttem ide? Mit akarok itt? Gyorsliftként jár bennem a fájdalom. Vajon másokkal is így van ez, ha egyedül maradnak? Nem jó egyedül. Nem, mert érzem, nemsokára jön a mindegy és megöli minden kívánságom. Talán éppen itt kezdődik el, itt, ennél az asztalnál. Először is mindegy lesz, hogy mit iszom s mennyiért, a kaja már nem is érdekel. Igen, így kezdődik... S aztán az emberek... Nem fognak érdekelni. Csak üljenek, igyanak és dohányozzanak. Csak akarják, hogy zajban és füstben megértsék egymás botladozó nyelvét. Csak mondják el, amit nem halaszthatnak holnapra, mert holnap úgyis új panaszolnivalót teremtek nekik az élet. Csak nyomják a szöveget holnap is. Csak tömjék az alig ismerős emberek egymás fejét az időjárásról, a hétköznapiak értelméről, az óriási szerelmekről, mindenről, amit megéltek és összehallgattak. Csak mondjanak mindenről tökéletesebbnél tökéletesebb véleményt. Csak hallgassák végig a körülményeskedőket. Nekem mindegy lesz. És belőlük is kiöli a kíváncsiságot a közömbösség.”

Egész halom apróra tört fogpiszkáló hevert előtte. Hirtelen elszégyellte magát. Az idegeskedést szégyellni való betegségnak érezte.

„Erős leszek és azért sem panaszkodom! Miért is panaszkodnék? Minek? És főleg kinek? Mondjam el egy idegennek, hogy úgy hordom magammal a szerencsétlenségem, mint más a haja színét? Hogy mindig büszkének vagy nagyon szomorúnak kell látszanom, esetleg mélyen elgondolkodónak? Hogy magam sem tudom, miért vagyok ilyen? Rideg és szürke vagyok, mint egy gránitkocka. Se benn, se kinn semmi fény, csak az unalmas szürkeség, és még ez is csupa-csupa külsőség. Mint a ruha, a hang, a szó. Elkoptatjuk, megunjuk, elszórjuk. Újabbat akarunk mindenből. Testhezállóbbat, zengzetesebbet, divatosabbat és mit tudom én milyennebbet. Egy szekér nyomorúság vagyok - ez a helyzet. És azt se tudom, milyennek kellene

lennem?! Például éppen most. Nyugalom, Facsiga, nyugalom! Lehet, hogy még most sem késő. Lehet, hogy később... majd később... Majd ezután...

Fiatal pincér könyökölt a bárpulton. Pántlikás tengerézsapkájával játszott. Láthatóan unta a termelést. Két dühös vendég integetett neki a sarokból. Nem mondhatni, hogy kitörő örömmel ment az asztalukhoz. Nemsokára indulatos szavak fröcskölték tele a kocsmát. A vendégek azt állították, hogy fél liter bor jár még nekik, amit már rég kifizettek. A pincér pirulva bizonygatta, hogy csak annyit fizettek, amennyit megittak - minden aprópénzüket összekotorták, hogy ki tudja fizetni a számlát. Három liter bor és csupán fél liter ásványvíz árát írtam fel - mondta a pincér. A bor csökönyössé tette a két embert. A fiatal pincér nem bír velük. Fakép-nél hagyta őket, és sértettségében elhajította a nagy, nikkelezett tálcát, amely csörömpölve csúszott a bárpult és Facsiga asztala közé.

Facsiga emberismerete bőven elég volt ahhoz, hogy rájöjjön: a fiatal pincér kezdő, tulajdonképpen egyetemi hallgató, aki nyáron ilyenformán keresi kenyerét.

„Néhány héttel ezelőtt bizonyára korszakalkotó elképzelései lehettek a felnőtt-nevelésről. Talán meg akarta váltania világot. Bízott magában és az emberekben. Szegény. S most, tessék, rendre összetöri legszebb áluralt, vége a világ megnevelésének, csodálatos tervei fennakadnak két borgőzös pacák mámoros akaratosságából font hálójában, amelybe a fiatalok tapasztalatlanságával, idegszálaival máris beleakaszkodott. Ha így folytatja, sajnos, le kell mondania a felnőtt-nevelésről. S ha sürgősen nem akad valaki, aki őt is megnevelje, akkor a repülő tálcák korszaka következik, a nagy bonyodalmak és csörömpölések ideje.”

Lehajolt és fölemelte a tálcát.

- Nyugi! - kacsintott a fiúra, amikor átadta. Ki nem állhatta a durcás embereket.

- Bocsánat... - mondta a fiatal pincér elpirulva -, tudja, én egy olyan hülye vagyok... mindent a szívemre veszek...

- Ez így van! - ismerte be Facsiga az emberiség legnagyobb hibáját. - Ez van! Ez van! - ismételtette gyarapodó örömmel. Sorstársának érezte a fiatal pincért.

„Ha sikerülne, hogy ne vegyem szívre a dolgokat, akkor nyugodt lennék. De hát ez olyan, mint erős dohányosnak a slukk, tüdőre kell szívni. Gyötröm magam, mint a nikotinzabálók. Fulladozom a magánytól, és az élvezet csupán annyi, hogy »problémás embernek« mondanak.”

Tovább bámulta a kocsmában összegyűlt embereket. Egyiken-másikon ott ragadt a tekintete, mint valami éjszakában megállapodott fényszóró. Ráncaikat figyelte, furcsa arckifejezéseket raktározott el magában, egy-egy mozdulathból, arcvonásból emberek valószínű történetét szerette volna kitalálni.

Kórházi alkalmazottak ültek az egyik sarokban három összetolt asztal mellett, az egyszerű emberek szívélyességével két, nyugdíjba vonuló társukat búcsúztatták. A vacsorához megterített asztal alól időnként előszedték a hazai szilvóriumot, és fájdalmasan szép, régi nótákat dúdoltak csendesen. A fiatalabbak időnként a dalolást megszakítva felpattantak, és hadonászva, néhány mondatos pohárköszöntőkben dicsérték a levitézlett öregeket. A fehér hajú ünnepeltek közül a bajuszos újra és újra belekezdett búcsúbeszédébe. Talán egész életében ez volt az egyetlen alkalom, amikor nagyon szerette volna, hogy mindenki rá figyeljen, de az elérékenyüléstől mindannyiszor már az első mondatnál abba kellett hagynia a beszédet. Szégyellte volna kibuggyanó könnyeit.

- Kedves kollégák! Drága barátaim! Én egész életemben becsülettel dolgoztam, és most emelt fővel... Igen, emelt fővel...

A másik örege nagy csontos, hallgató ember, koccintásra emelte poharát és felsóhajtott. Új dal következett, nagy nekibuzdulással kezdték. Aztán lágyan, búsan, vigasztalva és vigasztalódva. Az öregek kimondhatatlanul szépnek találták a búcsúzkodást és elképzelhetetlennek az ezután következő napokat.

Facsiga szeretett volna az asztalukhoz ülni. Vicceket mesélt volna, hogy megnevettesse őket. De nem mozdult. Lemondott hirtelen jött ötletéről, mert úgy gondolta, az élet szomorúan is szép. Nem szabad és nincs is miért beleszóljon a mások életébe. Úgy érezte, nem szabad elősegítenie a feledést, a sebként felszakadó emlékek útját. A maga bánatára is gondolt. Magának sem engedhette meg a könnyű feledést. „Érzések nélkül olyan az ember, mint egy üres szardíniás doboz...”

Később odajött az asztalához egy kicsi, csuparác ember. Furcsa aszalt képű, de határozott fellépésű és tekintélyes. Olyan volt, mint egy patinás ezüstszobor. Mély ráncaiban, arca horpadásaiban és a szemében korom volt, máshol tisztára súrolt ezüstként ragyogott. Nyílt tekintetéből is fény sugárzott, amikor tengermély, rekedtes hangján engedelmet kért, hogy az asztalhoz üljön.

- Lehet, hogy egyáltalán nem érdekel. Az egyensúlyomat keresem... - Lezöttyent a székre és rumot kért.

- Keresem a lelki egyensúlyomat - mondta csaknem kiabálva, amikor már kezében volt a pohár. Rövid ujjú, hófehér vászoninget, kék pantallót viselt az öreg. Kopott, de nagyon tiszta, napellenzős tengerésztiszti sapkáját dühösen eltolta homlokán.

- ... és azt sem bánom, ha egyáltalán nem érdekel! Világos? - Poharába nézett. Megbánta a heves bemutatkozást.

Facsiga sóhajtván rábólintott.

Az öreg erre felkapta a fejét. Újra elöntötte a düh.

- Bólingatsz? Hát persze! Erre jól megtanítottak. Halványlila gőzöd sincs az élethez, de te illedelmesen bólogatsz. Meg sem kérdelem, hol tanultad ezt a ronda viselkedést... Úgy, látom, más vidékről vagy. Hát jól van, most az egyszer még megbocsátok neked. Nem másért, csak azért, mert ha alaposabban megnézek, látom, hogy nem a szarháziak közül való vagy. Ne haragudj, már vagy negyedórát nézem a szomorú pofádat. Naaa! És a kezeden is látni a melót. Jószívű, mulya gyerek vagy. Mi? És most azt gondold magadban, hogy egy vén piás szarházi vagyok. Hát ha ezt gondold, nincs igazad. Nincs biza! Egyáltalán nem vagyok vén..., és mert nem tudok aludni, rettentően hosszúak az éjszakáim. Sokszor hiábavalóan égetem a villanyt. Ilyenkor mintha a feleségem hangját hallanám „Fiam, ne ülj egyedül! Megmondtam, ne ülj egyedül...” Mit tehetnék? Megiszom egy pohárral. Néha többel is, mert irtózatosan hosszúak a mostani éjszakák. A vérnyomásom pedig alacsony. Mondd, érted te ezt? Van, akinek magas, mint például... Hmm. Hát ő elpatkolt... Másodszori gutaütéssel. Egy cimborámról beszélek, aki a végén alig evett, inni aztán semmit sem ivott, de folyton szédült, azt mondta, fekete karikák táncolnak a szeme előtt. Aludni ő sem tudott. Együtt sétáltuk át az ilyen szép nyári éjszakákat. Nappal nem mert kimozdulni. A leginkább a háztetőn üldögéltünk, szép, Tapos tetejű házban lakott, a kikötő mellett. Az egész kikötőt belátni onnan, a rakpartot néztük. Figyeltük, hogy rumliznak a fiúk az éjszakai váltásban. És jópofákat mondtunk egymásnak. Hogy mi mindenre visszaemlékszik az ember a mostani szép éjszakákon! Egyre gyakrabban történik meg velem, hogy állok az élelmiszerüzletben, tömöm a kosaramat és közben azon bosszankodom, hogy pont az nem jut eszembe, amiért az önkiszolgálóig mentem. Az ilyen szép éjszakákon mintha befelé nyílna a szemem. Negyven évvel ezelőtti gondolataim jutnak eszembe. De ez semmi! Látom magam, amint négyévesként halászni megyek testvéreimmal, és a kristálytisza vízben négy hal indul a horgom felé.

Biztosan tudom, hogy négy, pedig akkor még nem is tanultam számolni. De most azt látom, amit akkor... És a legnagyobbat szerettem volna kifogni, de ügyetlenkedéssel elriasztottam valamennyit. Az én életem egy óriási tükör. Csörömpölve tört darabokra valamikor. Szilánkjeiben látom tovatűnt perceimet. Tudom, mindenki így van ezzel. Ha van ideje nézegetni ezeket a tükörszilánkokat. Mondhatom, érdekes dolgokat figyelhet meg. Az tutti, hogy mi a cimborámmal nem unatkoztunk. Vidám dolgokra emlékeztünk, mert ilyesmi is előfordul az életben. Hazudik, aki ezt nem ismeri be. Hallottad volna a nagy meséket. Azt, hogy mi mindent végigcsináltunk mi annak idején a szökekkel. Hogy rengeteget dicsekedtünk, az igaz. De hát ilyenkor ezt lehet... ezt szabad. Sőt muszáj, mert különben fúrt a buzisokra kellett volna gondolnunk. Tömve velük minden hosszújratú hajó...

Az öreg mintha megbánta volna ellágyulását, újra felcsattant:

- Hiába bólogatsz, fiam! Nekem te ne bólogass! Amikor egy csomó dolog még sehogy sincs megoldva. És hiába bólogat sok szarházi, akinek a vérnyomása se nem alacsony, se nem magas, hanem pont megfelelő! Az is lehet, hogy neked most a legjobb a vérnyomásod. De szeretnék látni néhány év múlva. Mondjuk, tíz év múlva... szeretnék akkor találkozni veled, hogy meghallgassam a panaszod. Bizonyára lesz mit panaszolnod. És ne gondold, hogy vérnyomásod a mostani lesz. Szart! Látod?... Például ez a dolog sincs megoldva. És még egy egész sor dolog. Itt vannak, ugye, ezek a hosszújratúak. Hajók, amelyek, negyedévig, de olyanok is vannak, amelyek fél évig nem látnak kikötőt. És ha nem kötnek ki sehol és nem is jönnek haza, kérdelem én, hol a francba találkozik a legénység a szökekkel? Azt mondhatnád erre te, hogy nem ez a leglényegesebb megoldatlan probléma. Tudod, mit válaszolok én erre neked? Azt, hogy minden egyes meg nem oldott szarházi probléma fontos! Ezt válaszolom...

Facsiga kért még egy rundot, mert kiürültek a poharak. Az öreg is áttért a sörre. Facsiga beleegyezően emelte koccintásra a tele korsót.

- Nem is tudom, miért mondom el neked mindezt - folytatta az öreg szelíden. - Hiszen nagyon jól látom, nem vagy a mi vidékünkéről való. Egyedül ültél be ide sörözni. Őszintén szólva, nagyon furcsának találom, hogy egy fiatalember egyedül ül be ide sörözni. Mert ki iszik magában? Mi? Megmondom neked. Én mondom: hitvány, szarházi emberek isznak magukban! Így van? Megsértődtél? Nem lényeges, hogy megsértődtél vagy sem. Nem azért jöttem az asztalodhoz, hogy sértegetsek, hanem mert láttam, alapjában véve rendes fickó vagy. Egy nagy mulya. A sok közül..., aki arra sem képes, hogy egy kis szökét csípjen fel magának. Komolyan mondom, tisztára szégyen. Egy ilyen nyári éjszakán!? Mert az ilyen nyári éjszakákon igenis föl kell csípni a kis szökeket. Hogy az ember picikét megtornáztassa őket. Lelkizés és minden franc nélkül apró kacajokat és vidám visongást préseljen ki belőlük. Ehelyett te mit csinálsz? Körbehordozod a szomorú képedet. Ezt csinálod. Búcsúra készülsz? Körmenetre? Az ilyen bús pofájúak könnyeket csálnak a nők szemébe. Sajnáltatják magukat, és aztán csak csodálkoznak, hogy a sok sóhajtozásból semmi sem lesz... De semmi az égvilágon! Mert, ugye, ez a probléma sincs még megoldva. Na jó! De akkor nekem senki se bólogasson. Érted? Senki! Te se! Itt ülsz egymagadban, mert magamat már nem számíthatom. Különben is: egy vén szarházzal több vagy kevesebb, igazán nem lényeges... Szóval itt ülsz... Ahelyett, hogy okosan intéznéd az életed, pocsékolod a drága éjszakát. Szent Isten, micsoda gyönyörűek az éjszakák! Ide figyelj, nem tudom, mi a helyzet veled: hogy nős-e vagy nőtlen vagy, de ha van feleséged, írnod vagy telefonálnod kellene neki. Ha meg nem vagy nős, akkor valahol ott kellene meresztened a szemed, ahol találhatsz egy magadnak valót. Komolyan mondom! Hajaj! Tudod, hányan várnak rád, hogy kipróbáld őket? S hogy kipróbáljanak. Te meg csak ülsz és bámulsz ebben a francos lebujban. Bizony, ha megkeseredik benned az öröm, aztán már hiába lötyögsz ide-oda, nem kellesz majd senkinek. Hiába vagy lajhár. A nők nem kilóra veszik a férfit, mint a marhahúst. A játékoságunkat figyelik, hogy ne kelljen minket állandóan fölmelegíteniük. A második műszak végén erre nincs már erejük. Bár-

mennyire is akarják egyesek, ez nem mindig sikerül nekik. Elhiheted, ha én mondom... És akár elismerik, akár nem, ez is olyan probléma, amely még megoldásra vár...

Az öreg megivott még egy korsó sört. Sehogy sem fogyott ki a problémákból. Kérdéseket tett föl, és egyre gyorsabban pergette a szót. Mindet meg akarta válaszolni. Közben korholta, szidta Facsigát. És ontotta zürzavaros életének tapasztalatait.

Záróra után sétára indultak. A tengerparti sétányon sós vizet permetezett rájuk a kósza szél. Halásztörténetekkel traktálták egymást. Végignézték a napfelkeltét. A halászfalut, ahol az öreg lakott, felszippantották az üdülők. Parányi kert, szőlőlugas, tornácos ház volt az öregé. Döngölt földes szobájában sokgyermekes nyaraló vendégek hortyogtak. Időtől barnult, csupasz asztalhoz ültek a konyhában, és estéről maradt, valószínűtlenül vörös rákokat törtek fel. Az öreg teát főzött. Elnézte, hogyan pepecsel Facsiga a rákokkal.

Kiültek a tornácra. Vitorlavászon-tiszta, nyugodt nap kezdődött.

Mi az, hogy Enyed?

„A börtön mellett megyek el, elővigyázatosan az út túlsó oldalára térve, de a szembejövőkről látom, hogy a sárga fal alatti járdán is mehettem volna, a vigyázó helyeken álldogáló katonák nézésében nem sok a szigorúság. Az akaratlanul is felgyúlt ideges feszültséget azzal gyűröm vissza magamban, hogy üresnek képezem a börtönt. Nemrég ezeket engedtek haza. Ehhez társítom azt a helyi információt, amely szerint itt a börtönben egykor kitűnő műkedvelő színjátszó csoport működött. A Suksin-film zümmögő kórusát hallom, pergetem magamban a képsort...

Nem, Enyed már régóta nemcsak „vár és börtön”.

Enyed főleg gyár és fiatalság... Ugrásra készülődve.

Enyed ilyenféleképpen egy kicsit Brassó is. És Szeben is.

Enyed: az ország.

Mesélem itthon, merre jártam.

- Rusuval találkozta-e? - mosolyog rám könyvtárosi olvasottságával a feleségem.

- Rusuval?

- Vagy Russzal? Hát nem mindegy?

- Jaaa! A Méliusz-könyvből valóval?... - csatlakozom némi késedelemmel a mosolyához, mint akinél egy pillanatra fönnakadt a tantusz. És arra gondolok, hogy megértem én is, és egykor megértettem a félelmet, amely az író alattomosan gyomrozva az utazás legváratlanabb pillanataiban hatalmába kerítette. De most már értelmetlennek találom: szabadságot a nyíltság naponta kiélezett ollójával kell szabnunk magunknak. A félelem nyüszítő szerszámát nyugodtan és tiszta szívvel megvethetjük.

„Minthogy a szerző bizalommal viseltetik olvasója szuverenitása iránt, úgy véli, hogy ama régi utazás regényének lapjait annyiban forgatta haszonnal, hogy tulajdon eszével gondolkozott el a visszaidézett múlton, tehát összevetette a mával.”

A riporter dolga a biztatás: így kell, ezt csak így érdemes...

Az én Pakulom Enyed.

Ahol vagyok, ahová mindig visszatérek.

Délsziget: amit közösen építettünk...”

Ábel sokadik hazatérése

avagy
miről beszélt a rengeteg fia, miután Csíkmadarason
lekecmergett a hétvégen ingázók vonatjáról

A rengeteg előtt lassított a vonat. Ábel az ablakban állt, mert ülőhelyet nem kapott. Bámulta a tájat. Az állomáshoz közeledve, hirtelen úgy érezte, elfogyott körülötte a levegő. S mivel gyakran próbált türelme is kifogyott, a helyébe tóduló szeretet arra ösztökélte, hogy próbálja valamilyen formában magához ölelni a hazai tájat. Megragadta az ablak fogantyúját, rántott egyet rajta. Az ablak keményen állt szabvány-keretében. Körülvizsgálódva, Ábel két egyforma nagyságú, fehér zománcozású táblácskát fedezett fel az ablakkeret alatt. Az egyikre fekete betűkkel ezt írták:

INCHIS
ZAKPbIMO
FERME
ZU
CHIUSO

A másikon pedig ez állt:

DESCHIS
OTKPbIMO
OUVERT
OFFEN
APERTO

Kis fémnyelv mutatott a ZÁRVA feliratokra. Ábel ügyesen átfordította a zárat, és óvatosan lehúzta az ablakot. Teleszívta tüdejét a Hargitán termett édes levegővel, kitárt karokkal szívére engedte az ablakon beáramló világot.

E PERICOLOSO SPORGERSI

Az ablakkeret felső részén, egy soknyelvű feliratból ezt a mondatot olvasta el először. Kissé odébb, karnyújtásnyi magasban a vészfék mellett is ötnyelvű felirat figyelmeztette a helyes viselkedésre.

A vonat fékezett, majd hirtelen megállt. Ábel akaratlanul is fejét csóválta. Fürgén lelépett a vonatról. Két nagy A-val találta magát szembe, a többit eltemette az idő. Az egyik a MÁDÁRAS feliratról integetett; amely az állomásépület homlokzatát díszítette. A másik - az egyedüli élő - bajuszát lefelé lógatta.

- Aztán megismered-e APÁDAT? - kérdezte kíváncsian a bajuszos.
- Kicsinyként igen! - vágta rá büszkén Ábel, és megszorongatta a nagy A-betűs embert. Került néhány rokonság is, azokat is illendően végigtapogatta.
- Mit csinálsz, Ábel?! - nézett Ábelre, az anyja helyett is szigorúan, az apja.
- Keresem rajtuk a soknyelvű feliratot!
- Találtál-e vaj egyet?
- Egyet találtam, de az nem az volt!
- Miféle?

- Biza egynyelvű! Mégpedig a munka nehéz nyelvén rótták...

- Mi azt es szépen beszéljük, Ábel fiam! - nyugtatta meg a fiatalembert az apja.

- Úgy kell nekünk! - igenelt sebesen Ábel. Aztán mivel úgy tűnt neki, hogy várnak tőle még valamit, erélyes mozdulattal csöndet parancsolt, és a következő beszédet rittyentette a viszontlátás terebélyesedő örömeiben.

- Tragei mînerul numai în caz de pericol. Orice abuz va fi pedepsit. ТАНЫМ ЗА РЫКАЯМКУ МОЖИКО б САТСАЕ ОН АСНЕСМУ. Ne tirer la poignée qu'en cas danger, tout abus sera puni. Handgriff nur bei Gefahr ziehen. Jeder Missbrauch wird bestraft. Tirare la maniglia solo in caso di pericolos. Ogni abuso verra punito.

Álmétkodtak a szomszédok, tapsolt az állomáson ácsorgó tömeg, zúgott a rengeteg. Ábel apja keserűen kérdezte:

- A hatodikon nem tudsz?

- Nincsen hatodik! - felelte Ábel katonásan.

- Sá tráíti! - szalutált serényen az állomásfőnök.

- Jól van - mondta az Ábel apja megnyugodva. - Ha az ötödik után nincs semmi, akkor megkeressük az első előtt. Valahol csak lennie kell annak is...

- Otthon vagyunk benne. Csakhogy: Ogni abuso verra punito!

- Deákul szóltál, Ábel?

- Vonatul, édesapám. Orice abuz va fi pedepsit!

- Ezt mi es tudjuk már, fiam! Hát a többi tudod-e?!

- Még fütyülni es! - mondta Ábel vidáman, és olyan éleset füttyentett, hogy a mozdonyvezető elsápadt haragjában. Aztán a hazáig tartó kiadós sétán arról mesélt, hogy hosszú utazása alatt sem ő, sem oltyán útitársai eddigelé egyetlen orosz, franciát, németet, de még olaszt sem láttak.

Ki tudja hova, merre, milyen irányba sodorta őket a sokféle feliratok alól a sietősen vonatozó élet?

Talán csak a számok maradnak

Ostorménfa. Kányabangita. Zergeboglár. Kaszanyűg. Csillaghúr...

E - ke - há - né! E - ke -há - né! Tie, tike, tihá, tiné...

Haj! Hajaj! Aj! Aja-jajajj!Ajha!Hajhajhajhajjj!

1, 2, 3, 4,... 1234... 12341234... 123412341234...

a+b... a.b... ab.ac... a^2+b^2 ... $E = m.c^2$

a+b... a+b+c... a+b+c +abc...x...y...z...

1, 3, 5, 7, 9... 13579... 1357913579... 135...

hfdhfjksrz... rnkxzopftl... ozivzidzlezipcis...

ozi-vzi-dzle-zipci-ssssss... dnls... dnls... dnls...

DNS... mzm! mzzzm! Mzzzzzzm! Mzzzz!

123456789... 1-2-3-4... 1-2-3-4... 1-2... 1-2...
01010101010101010101010101010101 01 0101 01
OO10010001000100001000010 0000001
00000000000000000000000000000000...
2000? 20000? 1000000000000000000000...
10
000
!!

MESE, MESE MÁS

Ami eszembe jut

Az úgy volt, hogy volt egyszer, hol nem volt, de leginkább volt a mesének eleje. Amelyik mesének se vége, se hossza, az nem is tudom, milyen mese, inkább folytatásos történet. Igaz, ilyet nem mindenki tud mondani, mesét viszont sokan.

Ismerek egy kisfiút, akinek gomb nőtt a hasára, és ha azt a gombot nyomta, folyt belőle a mese. Mesének fonala is volt, amit pirosra festett, és amikor hosszúra sikerült a meséje, akkora gombolyag tekeredett belőle, mint a kisfiú feje. Akik hallgatták és halászni is szerettek, mind nagyon örültek ennek, mert a kisfiú nem volt irigy, a fonalból mindenkinek adott annyit, hogy legalább egy aranyhalat foghatott vele. Az aranyhal aranypénzéből aztán bárki igazi halászfelszerelést is vásárolhatott magának, persze, ha időközben el nem ment a kedve a halászáttól.

Ha valakinek elmegy a kedve, muszáj utána mennie, mert kedv nélkül semmit sem lehet csinálni, még meséskönyvet sem lehet vásárolni, márpedig az nagyon kell, mert amikor bees-teledik, a mesemondó kisfiút hazahívják, otthon is mesét szokott mondani az ő apukájának és anyukájának, különben nem tudnak elaludni, és sokáig égetik a villanyt.

Egyszer a kisfiú későn érkezett haza a játszótérrel. Nagyon fáradt volt, de nem nyafogott, hanem csak megnyomta a gombot a hasán, és várta, hogy eszébe jusson egy mese. De nem jutott eszébe semmi. Ezért aztán nekifogott mellébeszélni. A mellébeszélés olyan, mint akármilyen beszélés, csak hogy nincsen neki fonala.

- Tiszteli mesehallgatók! - kezdte a mesemondó kisfiú magasra tartott orral. - Jól figyeljete-k ide! Csak egyszer mondom, ami eszembe jut, többször nem, s ha a fületeket elfelejtitek nyitva hagyni, az is megtörténhet, hogy nagyon megharagszom. És lehet, hogy nem mondom végig a mesét, hanem egyszerűen abbahagyom. Pedig igazán mondom, érdekes történet lehet az, ami nekem egyszer az eszembe jut.

A kisfiú nagyot szippantott a szülei közön beálló csendből, megragadta a mese fonálának a végét, és elkezdte gyorsan gombolyaggá tekerni.

- Most például az jut eszembe, hogy szárnyam nőtt, és felrepültem jó magasra, hogy lógat-hassam a lábam a levegőben. Ez nagyon fincsi volt, mert a levegőben nem szoktak bácsik és nénik járni, és senki sem mondta nekem: „Te, gyere le onnan, mindjárt leesel, és akkor jól kikapsz otthon!” Így hát addig ültem a levegőben, amíg akartam, de lehet, hogy egy kicsit előbb, mint akartam volna, lejtöttem, mert láttam egy trolibuszt. Ennek a trolibusznak bikafeje volt, a szarvára csillagok nőttek, és nagyokat szuszogott. És biz felültem a bika hátára, pénzt dugtam belé egy lyukon, és akkor kaptam egy jegyet, amire sok-sok szám volt írva. Mire azt a sok számot elolvastam, sűrű, sötét házerdőbe értünk, és egy néni azt kérdezte:

- Hová megy ez a gyerek egyes-egyedül?

- Játsszani! - mondtam gyorsan, mert nem szeretem, ha kétszer ugyanazt kérdezik. Erre körém gyűltek a felnőttek, és egy csomó érdekes kérdést tettek fel, amelyekre gyorsan, és főleg röviden válaszoltam, de ezek a felnőttek olyanok voltak, hogy nem hitték el, hogy én ezeket a feleleteket magamtól tudom. Persze, erre nagyon mérges lettem, pedig nem is szeretek mérges lenni. Amikor már arra gondoltam, hogy gyorsan befejezem a mérgelődést, a nénik és bácsik gurulni kezdtek. Bele a méregbe, mert nekik mindent szabad. Aki éppen nem gurult, utánózta a rossz lemezjátsonkat.

- Fiacskám, hol hagytad a szüleidet? Fiacskám, hogy hagytad... Fiacskám, hol... Fiacskám... Fiacskám...

Mondtam nekik, hogy otthon hagytam a szüleimet, amikor a levegőbe mentem, de úgy tettek, mintha nem értenék. Gondoltam, türelmes leszek, és szépen elkezdtem megmagyarázni, de nagyon figyelmetlenek voltak, amire azt hiszem egy kicsit megsértődtem, és megint eszembe jutott, hogy a levegőbe menjek. Később, amikor ezt elmeséltem egyik barátomnak, azt mondta, hogy szépen faképnél hagytam őket, pedig ez nem igaz, mert egy erdőben hagytam a felnőtteket, a trolibuszon, amely akkor már nem is hasonlított olyan nagyon egy bikához, mert az egyik szarvát egy bácsi lehúzta egy kötéllel...

A levegőben aztán sokat játszottam, amíg elfáradtam és megéheztem, és gyorsan hazajöttem. De ha tudom, hogy megint tejbegríz van vacsorára, még maradtam volna, hátha elfogy magától. Persze, amikor láttam, hogy olyan szigorúak vagytok, mert újra magától elszakadt egy picit a nadrágom, majdnem mind megettem a tejbegrízt, és fogat is mostam.

Most pedig itt a vége. Aludjatok, álmodjatok szépeket, és ne égessetek a villanyt, mert süt a szemembe a fény, és fogy az áram. Holnap, ha jók lesztek és jösztek játszani velem egy kicsit, hosszabb mesét mondok majd, mert ha én egy picit is gondolkozom, biztosan sok minden eszembe jut.

Karcolat

Volt egy tanára, nem rossz ember egyszer valamiért meg haragudhatott reá.

- Nem lesz belőled soha semmi, fiam! - mondta nagyon komolyan.

Másnap elhatározta, hogy lesz belőle valaki. Azt mondták tudása és tehetsége szeri szerint lehet valaki. És ő hitt ebben.

Amikor technikusi diplomával lakatosnak sem alkalmazták, hátat fordítottam a gyáraknak és elment újságírónak.

Jó főszerkesztője volt, de a gyorsan változó világban benne is lelt éppen elég hibát. A főszerkesztő is benne.

- Eredj írónak! - jelentettek ki egyszer felindultságában a főszerkesztő.

Másnap letette az újságíró igazolványát a főnök titkárnőjének az asztalára, és még csak be sem csapta magam mögött a szerkesztőség ajtaját. Mire a földszintre, a kijárához ért utána küldték a kurírt. Nem fordult vissza.

Aztán lett, aki lett. Most is olyan, amilyenné csakis így lehetett.

Végtelen

Volt egyszer, hol nem volt, a hetedik utcán túl, két hosszúkás pengeblokk között, egy karcsú facsemete mellett, volt egy égisz toronyház. Ennek a toronyháznak háromszázhatvanöt liftje volt, és mindenik liftben annyi gomb, ahány emelete a toronyháznak.

A karcsú facsemete mellett egy kislány állt, és vajás kenyeret evett, üresen. Mikor nem üresen ette, akkor sonkával, de mert muszáj volt, nagyon megszerette az üres vajás kenyeret, és addig el nem mozdult a karcsú facsemete mellől, amíg mind egy falásig meg nem ette az uzsonnáját.

Aztán fogta magát, és egy kicsit megemelte, hadd lássa, hízott-e? Megemelte magát egyszer, kétszer, de csak nem érezte, hogy súlyosabb lenne, ezért elhatározta, hogy még két szelet vajás kenyeret kér az édesanyjától, vagy egy almát, vagy legalább egy diót, és ha mást nem lehet, akkor egy icipici mogyorót. De ha ezt sem lehet, akkor megkérdi, hány óra. A karcsú facsemete is szeretne volna tudni, hány óra. Ilyenkor délután, az égisz érő toronyház eltakarta előle a napot, nem volt kitől megkérdezze. Az égisz érő toronyháztól azért nem kérdezhetette meg, mert nem voltak beszélő viszonyban. Az égisz érő toronyház ugyanis makacs volt, a karcsú facsemete szerint lusta, reggelenként nem akart tornászni. Nyilvánvaló tehát, hogy a karcsú facsemete nem kérdezhetette meg az égisz érőtől, hogy hány óra. De a szőke kislánytól igen. Annál is inkább, mert a szőke kislány direkt azért ment az anyukájához.

- Szőke kislány, ugye nekem is megmondod majd, hogy hány óra? - kiáltott a karcsú facsemete a kislány után.

- Minek az teneked, kicsi karcsú facsemete? - kérdezte vissza a szőke kislány.

- Tudni akarom - felelte kurtán a karcsú facsemete, és a világért sem árulta volna el, hogy az esti tévéadást várja, amely pontban hatkor kezdődik.

- Na jó! - mondta a szőke kislány és bement az égisz érő toronyház ajtaján. A karcsú facsemete szeretne volna még utána kiáltani, hogy siessen. És azt is, hogy ha idejében jön vissza, akkor neki adja majd legelső almáját, ha felnőtt korában almafa lesz belőle. De ha mondjuk körtéfa-pályát választana, akkor a körtétjét adja neki. Akármilyen is történik vele, a fele árnyékát mindig odaadja, főleg nyáron. De hát hiába is kiáltott volna, a szőke kislány akkor már a hétfői liftben álldogált, amely villámgyorsan emelkedett vele.

A karcsú facsemete is emelkedett, mert lábujjhegyre állt, és benézett a földszinti lakás ablakán, kíváncsi volt, hogy nem kapcsolták-e be már a tévét. Még nem volt hat óra, tehát nem kapcsolták be a tévét. De ezt a karcsú facsemete nem tudta, és nagyon izgatott lett, nem akarta elszalasztani az adás kezdetét, mert a műsorfüzetben olvasta, hogy aznap délután egy nagy erdőt láthat a tévében. A nagyerdőben sok rokona él. Látni szeretne volna őket.

Közben a kislány azt számítgatta a hétfői liftben, hogy melyik hétfői liftben van. Az égisz érő toronyházban ugyanis ötvenöt hétfői lift volt, több mint vasárnapi, mert vasárnap kevesebben használják a liftet, ezért nem kell vasárnap annyi lift.

Ezalatt telt-múlt az idő. A hétfői lift megállt, a szőke kislány kiszállt belőle, és átlépett a keddi liftek egyikébe, amely még magasabbra repítette, aztán a szerdai liftbe, azután a csütörtökibe, a péntekibe és a vasárnapiba. Végül a következő hétfőn ért haza, természetesen egy hétfői lifttel. Közben sokat olvasott, és tanult a liftekben, és játszott, és reggeli tornázott, úgyhogy otthon már maga kenhetette meg a vajás kenyerét, az édesanyja különben sem volt sehol. Rögtön visszafordult hát a vajás kenyérrel a szőke kislány, de a vasárnapi liftben eszébe jutott, hogy a kislányoknak nem szabad egyedül liftbe szállni. Elhatározta, hogy megkéri barátnőjének, a barna kislánynak a nővérét, kísérelje le őket az égisz érő toronyház elé. A barna kislányig kétszer kellett hétfői liften felfelé menni. A barna kislány ugyanis az égisz érő toronyház utolsó emeletén lakott, az ezerkilencszázhetvenkilencedik emeleten, de ezt ő nem tudta, csak a nővére, aki iskolába járt.

A szőke kislány időközben megéhezett, és megette a vajás kenyeret.

Amikor a barna kislánnyal és nővérével csaknem leértek a toronyház elé, eszébe jutott, hogy elfelejtette megnézni, hány óra. El kellett halasztaniuk a további lefelé utazást. Visszafordultak. A szőke kislány és barátnője, a barna kislány és annak nővére, éppen jókor érkeztek, a szőke kislány anyukája már otthon volt, és megfőzte a madártejet. Nem lett volna szép tőlük, ha visszautasítják, inkább szó nélkül megették, utána még játszottak egy kicsit. Később,

amikor leértek az égis erő toronyház elé, nem találták sehol a karcsú facsemetét, helyében egy molett makkfa nőtt, de nem akart velük szóba állni, mert a negyedik emeleti ablakon bekukucskálva, a tévét nézte. A kislányok egy kicsit elszomorodtak. Nem volt kinek megmondaniuk, hogy hány óra, és azért is, mert időközben rájöttek, hogy felnőttek már.

Megindultak hát fölfelé a hétfői liften. Útközben még tovább - és egyre gyorsabban nőttek. És rájöttek, sietniük kell, mert ebédet kell főzniük, és kislányaikat is el kell hozniuk az óvodából. A hétfői liftről gyorsan átültek a keddi, onnan a szerdai, onnan pedig a csütörtöki, a pénteki és a szombati. Vasárnapig meg sem álltak.

A vasárnapi lifttel aztán mind hazaértek és megpihentek. Hétfőn persze újra indultak: ki dolgozni, ki a piacra, ki az iskolába, ki az egyetemre. Mind a hétfői lifttel mentek. Kedden a keddi, szerdán a szerdai és így tovább. Amikor már mind a háromszázhatvanöt liften föl- és szálltak már egyszer, akkor egy kicsit többet pihenhettek, eloltották a villanyokat, mert sípoltak a mozdonyok, dudáltak a gyárak. Ekkor aztán az egykori karcsú facsemete is megtudta a pontos időt. Az emberek összezsúfolóztak, és vidáman kívántak egymásnak boldog új évet! Másnap pedig újra kezdtek a liftutazást: föl-le, az égis erő toronyházban.

Egy szuszra

Látjátok, barátaim, szemetekkel, hogy nekem olyan apukám van, aki senkitől sem fél, még a lakóbizottsági elnöktől sem, rá aztán senki soha nem kiabál, hogy ne lépjen a gyepre, igaz, ő sohasem lép a gyepre, csak amikor vasárnap délelőtt megöntözi, de az egészen más, nem olyan, mint amikor mi lépünk a gyepre, hogy labdázunk egy kicsit, ami persze jó dolog, de egyáltalán nem szabad, mert egy csomó jó dologgal van az úgy, hogy nem engedik meg nekünk, és én azt is tudom, hogy miért nem engedik meg nekünk a jó dolgokat, ezt igazán nem nehéz kitalálnom, csak gondolkoznom kell egy kicsit, ebben bárki utánozhat engem, mert ez nem egy fájdalmas dolog, nem olyan, mint az injekció, amitől meggyógyulunk, de ahhoz, hogy meggyógyuljunk, el kell túrnunk azt a picurka fájdalmat, egy bolhacsípést, amiért nem muszáj mindjárt ordítani, felverni a házat, főleg, amikor csendidő van, és a lakóbizottsági elnök jobban hallgatózik, mint máskor, és azok is hallgatóznak, akik nem tudnak aludni, hogy ránk fogják: tőlünk nem tudnak pihenni, mert mi rettenetesen lármázunk, ami sokszor nem is igaz, csupán annyi igaz belőle, hogy mi nem tudunk elaludni, és akkor ejtőernyős ugrást játszunk a testvéremmel, persze nem igaziból, mert mi csak az asztal tetejéről ugrunk egyet, és igazán nem tehetünk róla, hogy olyan gyorsan földet érünk, s akkor újra vissza kell nekünk mászni az asztalra; a kistestvérem ráadásul még sír is, mert azt játszódjuk, hogy találkozunk a levegőben, és ő mindig alá kerül, és alatta nagyokat szokott kongani a parkett, amit egyikünk se szeret, és a kistestvérem mindjárt elkezd ordítani, hiába mondom neki, hogy katonadolog, mire megnőszül, semmiye sem fog fájni, de akkor még jobban bömböl, mert ezt szokta mondani neki apukám is, ha otthon van, és akkor nem sír, de én tudom, hogy nem katonaság lesz, hanem csak lakóbizottsági elnök, mert azt gondolja, hogy akkor egész nap egyedül játszhat a fűvön, és nekem azt is elmondta, hogy amikor igaziból lakóbizottsági elnök lesz, egyet sem fog magára kiabálni, csak a többi gyerekekre, amire nagyon kíváncsi vagyok, főleg amióta rájöttem, hogy a gyepre azért nem szabad rálépni, mert az nem játszótér, és ez tényleg így van, mert a játszótéren egy csepp fű sincs, csak homok és hinta és rengeteg gyerek, ami nem olyan nagy baj, mert akár mennyi gyerek is van, a füvek azért még elférnének rajta, főleg nyáron, amit el lehet képzelni, mondta az apukám is, aki még azt is mondta, hogy a képzeletben rengeteg minden elfér, és nekem van már képzeletem, megpróbáltam, bizony minden belefért, csak a krumplifőzelék nem, mert azt nem szeretem, de anyukámnak hiába mondom, hogy egy részét elteszem, és majd képzeletben megeszem, addig nem enged

fölkelni az asztaltól, amíg van a krumplifőzelékből, de azért nem hiszem, hogy valami baja lehet a képzeletemnek, biztosan éppen most növekszik, most nem férhet minden beléje, de hogy gyorsabban növekedjék, tornáztatni kell; ez egyáltalán nem nehéz, mert lármázás nélkül lehet csinálni, csak az egészen jó dolgokat nem lehet lármázás nélkül véghezvinni, mint például az ejtőernyőzést, vagy pláne az űrhajózást, amihez állandóan zúgni kell, legalább úgy, mint a tévében az Apolló, és hallózni, meg lebegni és tubusból enni, amit mi a kistestvéremmel nagyon szeretünk, mert paradicsom van benne, de édesanyám nem szereti, ha tubusból eszünk, ezért mindjárt botrány van, mert ő mindig csak azt szeretné, ha képzelettornásznánk, pissenés nélkül és csendben ülnénk, amikor apukám javítja a dolgozatokat, csak hogy nem tudja azt az igen egyszerű dolgot, hogy képzelettornászni egyszerre csak az egyikünk tud, de mi mindenütt ketten vagyunk a kistestvéremmel, aki mindent elront, amiről ő persze nem tehet, mert ha valaki kicsi és buta, azt mondják, hogy nem tehet róla, arra viszont van esze, hogy kunyeráljon és gyorsabban egye a madártejjet, hogy kétszer kapjon, amíg én csak egyszer, mert én nem vagyok hajlandó habzsolászni, mert nagylány vagyok, ezt pont édesanyám mondta, és a nagylányok nem habzsolnak, hanem szép illedelmesen esznek, nem mint Öcsi, aki olyan csúnyán marokra fogja a kanalat, és egyáltalán nem törődik azzal, hogy összemaszatolja magát a madártejjel, és azzal sem törődik, hogy én mit mesélek neki, pedig én szívesen elmesélem neki, hogy volt egyszer egy kislány, olyan, de olyan szép volt, mint én, és szüleivel egy kerek erdőben lakott, annak is a legközepében, az új lakónegyedben, a harmadik emeleten, két szobában és egy konyhában, ahova egyszer bezárták őt a testvérkéjével együtt, mert szüleinek sürgősen el kellett menniük egy kicsit, hogy hamar vissza tudjanak jönni, vacsoráig, amikor mindnyájan nagyon meg szoktak éhezni, csak a kislány nem, mert a kislányról mindenki azt mondja, hogy sürgősen meg kell hizlalni, a kislány pedig nem akar meghízni, mert Juliska sem akart meghízni, különben is a kövér kislányok nem szépek, csak a nádszálkislányok szépek, akik olyanok, mint én, vagy még egy kicsit szebbek, éppen olyanok, mint az a kislány, akiről mesélek, akinek a szülei azt mondták, hogy nagyon ügyeljen a kistestvéreire, és adtak neki sok-sok papírt meg színes ceruzát, hogy rajzoljon meg kifessen képeket, mert ezt a kistestvére is szereti, csak hogy ő nagyon lassan rajzol, neki egy ív papír elég, de a kislánynak nem elég az összes papír sem, mert ő gyorsan mindet szépen telerajzolta, és utána kénytelen volt a falakra is rajzolni, különben a kistestvére unta volna magát, mert mindent hamar megun és elalszik, mint a tej, amikor kifut a kályhára, és alig lehet levakarni onnan, akárcsak a kistestvért az ágyból, hogy megnézzé a kész falrajzot, amit a kislány körbe-körbe rajzolt a szobában, és ami csak azért nem sikerült nagyon-nagyon szépre, mert a kislány nem ér fel a mennyezetig, és így megmaradt egy csomó üres hely a falon, ahová meg elfért volna rengeteg kerék és fa, meg autó gyermekekkel és még más is, amit ki kellett volna találni, de ha nem ért föl a kislány olyan magasra, akkor neki nem is volt érdemes kitaláláson gondolkozni, pedig könnyen ki tudta volna találni, az apukája is mondta, amikor hazajöttek, hogy mit ki nem talál ez a kislány, és ezt nagyon komolyan mondta, de azért a kislány egy kicsit sem kapott ki, csak gyorsan le kellett feküdnie, mert késő volt, és másnap korán hívták a festőket, és tavaszra el is jöttek, és lefestették a falat szép zöldre, műanyag-festékkel, amire krétával rajzolni is lehet, mert aztán lemosható, és újból szép zöld, ha nem hiszitek, gyertek hozzám, megmutatom, apukám megengedi, mert nekem ilyen apukám van.

Mesék a változatlanra

A gyáva kamikaze fölszólalása

Amit itt rólam elmondtak, az valakinek vagy valakiknek fontos igazsága, s mint ilyen bizonyára megcáfolhatatlan.

Már nem félek.

Tudom, hogy az emberevők is finnyásak. Bármennyire is primitívek, nem eszik ismerőseiket, rokonaikat, brancsbeli társaikat. Csakis a másféléket, az idegeneket fogyasztják.

Most, hogy világszerte rohamosan fogy minden, csak a kosz és a koszos indulatok gyarapodnak, jó, ha tudjuk: mindenki megehető. Először azokat eszik meg, akikről könnyen elhihető, hogy ők másak. A legegyszerűbb, ha a kiszemelt áldozatot befeketítjük. Európait is megehetünk, ha nem sajnáljuk a bemocskolására fordított intellektuális erőfeszítést.

Nos, úgy érzem, itt és most: én vagyok a néger. Nemsokára kezdődik a nagy lakoma. Száraz nyeléseket hallok, fogak csattogtatását. Nyál fröcsköl.

Minden, amit tehetek, csak ennyi: ideig-óráig megpróbálok a torkukban maradni.

Konyhatitok

Ma már mindenki megehető. De a legprimitívebb emberevők sem zabálják meg társaikat. Ha elhitetjük magunkkal és étkezőtársainkkal, hogy az, akit megeszünk, amúgy sem közénk való, nyert ügyünk van. Fogjuk rá, hogy utánunk érkezett, és őseitől örököltén más a színe, és a szaga is más, mint a többieknek. Öntsük nyakon az áldozatot valami időszerűen hangzatos szósszal. Európait is megehetünk, ha nem sajnáljuk a bemocskolására fordított intellektuális erőfeszítést. Lássunk neki. Ne feledkezzünk meg a jólneveltségről: kívánjunk egymásnak jó étvágyat.

Figyelmeztetés azok számára, akiket éppen esznek: A legtöbb, amit tehetnek, az, hogy megpróbálnak ideig-óráig az emberevők torkában fennakadni...

Sovány vigasz

Nem baj, ha befeketítenek, bemocskolnak és fölfalnak az emberevők. Valaki egyszer majd úgyis a torkukon akad...

Akit már lenyeltek, annak sem kell föladni a reményt: megemésztésünk még sok száz évig eltarthat.

Talán csak a számok maradnak

Ostorménfa. Kányabangita. Zergeboglár. Kaszanyűg... Csillaghúr... E - ke - há - né! E - ke - há - né! Tie, tiké, tihá, tiné... Haj! Hajaj! Aja-jajjj!

1, 2, 3, 4,... 1234... 12341234... 123412341234...1234123412341234

a+b... a.b... ab.ac... a²+b²... E = m·c²

... x...y...Z...

1, 3, 5, 7, 9... 13579... 1357913579... 135791357913579...

hfdhfjksrz... rnkxzopftl... ozivzidzlezipcis... ozi-vzi-dzle-zipci-ssssss... dnls... dnlz... dnls... DNS... mzm! mzzzm! mzzzzzzzm!

123456789... 1-2-3-4... 1-2-3-4... 1-2... 1-2... 1-2... 1-2...

010101010101010101010101010101 01 01
0010010001000100001000010 0000001
00000000000000000000000000000000 0000000000000...
2000?

Mese

Hol volt, hol nem volt, valamikor nagyon régen volt egyszer egy gyönyörű szép jövőigényes ország, amely úgy állott a világ közepében, hogy egyik felét langyos tenger mosta, másik felét magas hegyek őrizték. Tengere partján aranyhomok termett, hegycsúcsain cukorporhó. Tavaszvárásra időt nem pazaroltak, lombhullásért nem szomorkodtak lakói. Mert ebben az országban egyszerre volt nyár és tél, hűvös és langyos, jó világ és jobb világ, lenn és fenn, nyugalom és küzdelem, valóság és álom, munka és pihenés, születés és halál. Kinek-kinek a tetszése szerint. Ebben az országban az emberek addig éltek, amíg meg nem haltak. Ebben a gyönyörű szép országban az emberek lába egészen a földig ért, és nyakukon fejet viseltek. Itt senki sem kesergett a múltért, és a jövőt sem féltették... Mert ez az ország a kivételesen okos és meggondolt emberek földje volt, ahonnan még a kezdet kezdetén száműzték minden haszontalanságot. Lakóinak koponyájában egy-egy örökmécses égett. Nem ismertek az áramszünetet és a tangót. Boldogok voltak. Aztán szinte megnyerték a harmadik világháborút...

Perpetuum mobile

avagy
Mese jövő időben

EGY OLYAN VILÁGRÓL, AMELYBEN ÓRIÁS, KIRÁLY, VASORRÚ BÁBA, TÖBB NAGYFEJŰ ÉS MÉG TÖBB CICATERMÉSZETŰ, VALAMINT RENGETEG EGYÉB CSAK NEKÜNK BEMESÉLHETŐ HŐS ÉL, HOGY A VÉGÉN RÁNK HAGYVA A FELEDHETETLEN KEZDŐMONDAT IGAZSÁGÁT, EGYSZERRE FUSSANAK KI AZ ÉLETÜNKBŐL POZITÍV RUHÁBAN ÉS TETŐTŐL TALPIG MINDENKÉPPEN FELAJNÁROZVA

Hol lesz, hol nem lesz...

A rendes ruhájú emberek meséje

Volt egyszer egy rendes ruhájú ember és egy rendes ruhájú asszony. Nem akartak megöregedni. Egy kicsi kincses faluban laktak, hétcsúcsú fenyőfa nőtt a kertjükben. Nem akarták, de mégis minden egyes nappal idősebbek lettek. Az asszony egy reggel tükörbe nézett, észrevette: hiányzik egy haja szála, egy másik pedig kopott kendő szürke lett. Az ember is tükörbe nézett, vagy nem nézett, nem tetszett neki, amit ott látott, ezért lekókadott a bajusza.

- Minden rendben? - kérdezte Űrkovácsné.

- OK - felelte az apja. - Ennek a negyede se tréfa - szólt az ember. Összecsomagoltak és elmentek világgá. Hosszan mentek, rövid ideig mentek, ki tudja ezt könyv nélkül? Ember-

járta emberes vidéket kerestek. A Holdon megpihentek, a Marson tábornok vertek. Elülködtek a sátruk előtt, ahonnan esténként jól látták a Földet. Beszélgettek, kávézhattak, sörözhattak. Várták, hogy eljöjjön az ember világának kora, az ő idejük. Három felnőtt lányukat hagyták a kicsinyke kis kincses szülőfalujukban. A nagyobbik férjhez ment Úrkovácsra, a középső Úrmészárosra, a legkisebb édesszájúnak született, Úrcukrást választotta élettársául. Szépasszonyok voltak, éltek, mint hal az akváriumban. Gyerekeket is szültek. Ki-ki egy-egy fiút és leányt. Az édesszájú Úrcukrásznő egy édes pofa babaarcú harmadikat is, aki későbbre halasztotta, hogy nagykorában földet bejáró férfi vagy úrtáncos nő legyen.

Szüleik időnként, amikor kifogytak a teendőkből, okos telefonon saját szüleik hogyléte felől érdeklődtek.

- Minden rendben? - kérdezte Úrmészárosné.

- OK - felelte az apja.

- Minden rendben? - kérdezte Úrcukrásznő.

- Hiányoznak az unokáim - felelte az anyja.

- Messze vagytok, kétszer is át kell szállni a földfeletti, hogy eljussunk hozzátok.

A rendes ruhájú asszony elpityeredett, az okos telefon képernyője átázott, Úrcukrásznő elszomorodott, vásárolt egy még okosabb telefont és megegyezett az édesanyjával, hogy időnként, amikor az unokák ráérnek, rendre elugornak egy percre nagyszüleikhez. Ígéret szép szó, ha betartják úgy jó! De az unokáknak egyre több dolguk akadt. Iskolába jártak, zongorázni tanultak, légúszás edzésre és a digitális könyvtárba siettek minden áldott nap, közben még növekedniük is kellett, ezt a szigorú iskolaorvos hetenként mérte centiméterrel.

Telt, múlt az idő rendesen. Egyszer mondja Úrkovács a fiának.

- Idefigyelj Nyúltalpas Fájlvadász! Csipkedd magad! Ugorj át a nagyszüleidhez.

- Menjen a húgom - mondta félvállról Nyúltalpas Fájlvadász - nekem most sok az elmenteni-valóm.

Szólítja Úrkovács kedves lányát, Derékig Szőke Mosolyt.

- Idefigyelj kiskedveském! Ugorj át a nagyszüleidhez...

- Nem tehetem, műkorcsolya edzésen van, alig akad időm arra, hogy a dupla Lutznál hátrafelé kosorúzva valamiféle nem szokványos forgással befejezzem a kűrt...

Úrmészáros pofát vágott, amikor felesége arra kérte noszogassa fiát és lányát, kukkantsanak már be a nagyszüleikhez, különben rendes ruhájukban teljesen eláztatják könnyeikkel a Marst. És mert panaszkodhatnékje nem ismert határt, azt is szóvá tette, hogy nincs egy rendes ruhája sem, amit az iskolai évvizóra felvehetne.

- Álljatok elém tüstént gyerekek! - szólt vérmesen a szigorú mézáros. Éppen nem a rendes ruhája volt rajta.

- Te Bárdolatlan Pusztas, és te Piros Arcú Csizmaszár, két anya-szomorító kölyök, mit hallok?! - szólította megszokott barátságosságával két maga nevelte lurkóját. - Nagyanya-szomorítókká váltatok? Mi a borjúszerű számárbólgéses kuszifája történik ebben a házban, miközben én az úrmészárszékből helytállóan folytonos szabadesésben? Rögtön összeakad a bajszunk, ha szabadidőnkben nem látogattok anyai nagyszületekhez...

„Bezzeg az én szüleim szóba sem jöhetnek.” - dohogott magában, mert csak az örökök között volt bátor és messze hangoskodó, a felesége társaságában úrnyszmusként viselkedett.

Űrmészáros két gyereke, születésük óta nem ellenkezett, megfogadták, amit meg kellett fogadniuk. De mert szabadidejük nem akadt, hiszen Puskatus céllövészetre járt, Csizmaszár pedig népitáncoskodott az országos hírváros iskolai együttesben, egész tanítási évben nem jutottak el a Marsra, szünidőben pedig az árvagyerek ingyen vacsorájára gyűjtöttek adományokat úton és úttalan utak környékén, ahol még az eldobált szemetet is összegyűjtötték.

Űrcukrászékön volt a sor.

Fiúk, Keserédes Csócsó, egy picit cukorbajos volt, ezért kímélniük kellett. Lányuk, Tejszínhab Tortán pedig, mert minden apróságtól hamar összement, az orvosok szerint egyelőre nem vállalhatott semmi féle megerőltetést. Harmadik gyermekük Szivárványhátán Csusszanó jó egészségnek örvendett, de határozatlanságával sok(k)ségbe döntötte környezetét. A szülők és a városnegyedi előljárók nem tartották alkalmasnak nagyszüleik gondjainak enyhítésére.

A rendes ruhájú nagyszülők elváltak egy darabig a Marson. Beszélgettek, kávézgattak, sörözgettek. Várták, hogy eljöjjön az ember világának kora, az ő idejük. Addig nézték az űrtévében az űrsorozatok, amíg elunták magukat és napról napra öregebbek lettek.

Az ember is tükörbe nézett, vagy nem nézett, nem tetszett neki, amit ott látott, ezért még inkább lekókadott a bajusza. Egy szép napon, amikor a szoláris nap győzedelmesen deket mutatott, felkerekedtek, vagy nem kerekedtek, hosszan utaztak, vagy rövid ideig, elég az hozzá, visszatértek a Földre. Jó szomszédjaik örömmel fogadták őket. Azt állították vagy csak úgy mondták, hogy semmit sem öregedtek.

- Nyilván - mondta Űrkovácsék fia, Nyúltalpas Fájlvadász - mert a Marson a napok jó háromnegyedórával hosszabbak, mint a földön. Hát ezért.

A rendes ruhájú ember és a rendes ruhájú asszony beszélgettek, kávézgattak, sörözgettek és sorra kapcsolták a tévén fogható összes csatornákat. Híradásokat néztek, filmeket néztek vagy nem néztek szerelmesekről, világkörűi utazásokról, futballbajnokságokról és szakácsversenyekről. Még rendesebb ruhákat hordtak, öszülésüket hajfestéssel leplezték. A még rendesebb ruhájú ember hegyesre penderítette bajuszát és ügyelt arra, hogy még véletlenül se akassza össze valakivel.

Vasárnaponként unokáikat látogatták. Az unokák pedig, mert akadt valamennyi idejük, mogyoróhéjban gyönyörű mesékkal szórakoztatták őket arról, hogy eljöjjön az ember világának kora, az emberek világának az ideje.

Az ilyen égiszű mesék hatására megtorpant, vagy nem torpant meg, ki tudja?, a mindig rendes ruhájú emberek öregedése. És még ma is élnek, ha meg nem haltak, holnap is.

KOLLÉGIUMI TÖRTÉNETEK

Sajnálatok

Már nem emlékszem a Tárca Berci arcára. Idős tanáraink között őrzöm őt emlékezetemben. A tíz éves ember nagyon idősnek látja a nála négyszer-ötször idősebbet. Hogy miért csak becenevét ismertük, nem tudom. Tárca Berci a kollégium zenetanára, kórusok vezetője, a Dalosszövetség főtitkára volt. Akkor semmit sem tudtam róla. Kopott, naftalinszagú sötét ruházatára, felöltőjére emlékszem. Idős, kolozsvári úriemberek öltözködtek így a múlt század első, békebelinek mondott felében. Azt hiszem, mellénye is volt, amelynek órazsebéből ezüst óralánc csüngött. És olyan kerek kalapja, mint Chaplinnek, akit akkor a legolcsóbb bolhás moziban láttam. De lehet, hogy csiptetős szemüveget is hordott, mint Mikvik, aki nádpálcás földrajztanárunk volt. A halk szavú Tárca Berci szégyenlős kisdíákhöz hasonlított, együtt-érzéssel figyeltem minden mozdulatát.

Honnan tudhattam volna, hogy éppen abban az évben, két évtizedes szolgálata ellenére, kihagyták az énekkarok országos vezetőségéből. Minden mellőzés hangfogó. Ilyenkor csigatermészetűvé válik az ember. Tárca Berci tanár úr szelídségét gyermeki érzéssel felfogtam és méltányoltam.

Első énekóránk azzal telt el, hogy névsor szerint katedrára hívta a kisdíákokat és végigénekelte velük a hangsort. Roskadtan ült a tanári asztal mellett. Már valamelyik, a névsor elején szereplő osztálytársam, unva a cédeéefgéáhácét, eltorzította a hangját, nyávogva, gurgulázva énekelte. Az osztály halkán cincogott.

- Jól van. Menj a helyedre, fiam - szólt csendesén a tanár úr.

A következő fiú az előtte szereplőt utánozta, az utána következők pedig felbátorodva és elszemtelenedve süvítették, végigvinnyogták a hangsort. A nyávogókat a szerepelhetnéken kívül az is fűtötte, hogy sikertelen énekpróba esetén elkerülhetik a délutáni iskolai énekkari próbákat. Fociörületünk ellenében, az énekkari próbák életünk legfőbb értelmét veszélyeztették.

Tárca Berci nem pofozott, nem nádpálcázott, nem dörgött habzó szájjal fenyegetést.

- Megfelelő! - mondta sorra minden gimnazistának. És nem volt hajlandó észrevenni a megbolydult osztályt. Belőlünk, mint a fortyogó puliszkából a gőz, időnként kitört a röhögés, amely kitódult a nyitott ablakon a Bethlen bástya irányába. Az évszázados falmaradvány alatt elhaladó emberek irigykedve pillantottak fel az első emeletre, és bizonyára rettenetesen bánták, hogy kinőttek az iskolapadból.

Sajnáltam az énektanárt.

Ez a furcsa érzés akkoriban többször is rám tört. Az orvosi rendelőben egy sápadt arcú kismama helyett engem kellett kezelésbe vegyenek hirtelen jött ájulásom miatt. Begipszelt karú játszótársam láttán is nyomban összerogytam. Máskor a sajnálat erőmet meghaladó cselekvésre ösztönzött. Első osztályosként megsajnáltam ordító tanító nénimet is. Fokozódó dühét az táplálta, hogy nem talált egyetlen gyereket sem, aki az évfázón valamennyire érthetően és hangosan elmondaná az év alatt beszajkózott tizenkét szakaszos verset. Amikor a névsor végére érve, megvető legyintéssel engem is kiszólított a katedrára, a közben bennem kalácstészta-hoz hasonlóan oly nagyra dagadt a sajnálat, hogy torkom szakadtából végigüvöltöttem a verset. Csak részben sikerült megnyugtatom. Ha nincs ló, jó a számár is - gondolattal rám bízta az évfázós szereplést. Dicsérete kitartóvá tett, lelkesített. A másnapi évfázón úgy ordítottam, hogy a folyóson szorongó szülők, nagyszülők és ismerősök szája fülükig ért. Az volt

életem leghangosabb szereplése. A váratlan hatást mérlegelve aztán, úgy döntöttem, hogy a továbbiakban a magam megmutatásának nem ezt az útját választom.

Tárca Berci szelídségével készített ellenzéki ségre. Nem tanították nekünk a betyárbeccsületet, de valahol felszedtem ebből a „tantárgyból” annyit, amennyivel határt szabtam mindenféle túlzásnak. Akkoriban valami azt súgta nekünk, hogy kötelességünk a gyengék, a kicsik, a bugyuták, a szegények, a védtelenek oldalára állnunk. A fociban sem illett egyre ketten vagy pláne többen támadni.

A katedrán mély lélegzetet vettem, és nagy igyekezettel a saját éppen tíz éves és néhány napos természetes hangomon fújtam végig a skálát. Az őszinteség fűgájának egyik szolamát szerkeszthettem volna ebből a hangsorból.

Tárca Berci megnézett, és hallgatott. Az osztály is elcsendesült. A pillanat világméretűvé tágult. Elégedett voltam magammal. Azt hittem, hogy a grimaszkodásnál nagyobb bátorság kell a természetességhez. A bátorság hirtelen elhitette velem, hogy növekedésben sem vagyok utolsó az osztályban.

- Fiam... - szolt az énektanár a mélyhegedűk vontatottságával -, neked nem kell járnod az énekkari próbákra...

Az osztály üdviválgása közepette a helyemre somfordáltam.

Sajnálattal legyen mondva: azóta sem merek énekelni. Még akkor sem, amikor tündérszép dallamok kiutat keresve csapongnak, bujkálnak, és szárnyatlanul bolyongnak bennem.

Koncz Rudi bosszúja

Reggelenként, a templom történelmi levegőt árasztó és nagyságával is tiszteletet ébresztő kapuja melletti bejáraton át szorgos hangyák módjára aprítottak a tanulók. Sietve végigvonultak a homokos udvaron, hogy a Kollégium új épületébe még csengetés előtt beérjenek. A bejárat volt a diadalívük. Elhaladva alatta otthoni dicsőségeik fényesített történeteit hordták be reggelenként, és délutánként vitézi tetteik édes-keserű ízeit cipelték hazafelé.

A meggyötört város tele volt a Házsongárd keserű illatával. A Kerekdomb felől a hostáti kertek káposztafejetlen, elárvult földjeinek szomorú látványa terült a lebombázott házak föl. Ez a délibáb tele volt várakozással. Az élet minden napra, mindenkinek hozott valami meglepetést.

A Nádas patak mellől érkezett kisdíáknak illett cipőt mosnia az akkor még Baross térnek nevezett állomás előtti tér valamelyik pocsolyájában. Közben kéniszagú, füstös vonat érkezett. A peronra tóduló utasok között pedig ott volt a nagydarab bonchidai fiú, akinek a táskája mindig tele volt padtársainak nyálcsurgatását kiváltó elemózsiával. Kétliteres tejeskannát lóbálva csatlakozott a csizmás fiú városi osztálytársához. Loholtak volna a főtér felé. De a fertőtlenítők résen álltak. Mindenkit kigombolkozásra kényszerítettek, hogy lábuk közé, hónaljukba és csupasz hátukra maroknyit szórjanak a bűdös DDT-ből. Vízből menekülő kutyákhoz hasonlóan a fiúk. A főtérig rázták rongyaikat, és aznap a lisztes molnár inasainak szerepét is eljátszhatták volna valamiféle vidám színjátékban.

A német templomnál balra, a Bánffy palota háta mögött, a Deák Ferenc utcán átvágva, a román templomnál keskeny utcába fordultak, s rohantak a Farkas utca végébe torkolló utcán a régi Kollégiummal szemben álló épület felé, ahol a szegényebb tanárok laktak. Osztályfőnökük, Ádám Zsiga kapta a bonchidai tehének vastag tejét, hogy az életben való jobb boldoguláshoz szükséges román nyelv elsajátításában a jól táplált fiút soron kívül is elősegítse.

Hétfő volt. A nyápic kisdíák lábán kicsi volt, szorított a bakancs. De nemcsak az állandósult lábzsibbadása miatt nem várhatta be tejhordó társát a tanári lakások előtt. Hétfőn nem késhe-tett, mert az első órán Csutak Csaba, fiatalos hévvel, amúgy is móresre tanította az osztály szedett-vedett részét. A későket, de legfőbbképpen azokat, akik az előző napon nem szereztek kis színes papír csillagot a vasárnapi iskolából. A külvárosiak ezt bizony gyakran elfelejtették. Mert vasárnaponként nagyon messze volt lakásuktól a Farkas utcai, de még a hídelvei refor-mátus templom is. Akkoriban a külvárosokban az addig ismertek ellenében olyan másféle vallás terjedt, amely a templom helyett nagygyűlésekre, felvonulásokra készítette a hiszékeny embereket. Ezzel ellentétben Hídelvén akkor a „Bíró Mózes brigádja” is működött. Szép szóval, értelmes együttlétben, kellemes órákat nyújtott a tizenéves fiúknak és lányoknak, de az idők szavára figyelő szülők, és így a kisdíák szülei sem biztatták gyermekeiket templom-járásra. Vasárnaponként egy szavalókórust is alakító, kedves tajkoló suszter irányításával követ szedtek a Nádas patakból, és rendre feltargoncozták azt a sáros utcákra. A kisdíák a hirtelen leegyszerűsített élet „imádkozni kell vagy dolgozni” kérdésére meggyőződéssel a kézenfekvőt választotta. De Csutak Csaba az addigi megszokott rend megbontóját látta minden vasárnapiiskola-kerülőben, és olyan körmösöket mért ki számukra, amitől aztán a szülők is felszisszentek. Persze, nem ezért maradtak el a következő évben a vallásórák a Kollégiumban. És ez arra sem nyújt magyarázatot, hogy Bíró Mózes, akit nemcsak a kerek-dombiak, az irisztelepiek, de még a hídelveiek sem tudtak soha megelőzni a köszönésben, miért és hova tűnt el egy időre a környékről. Az ésszerű dolgok is felborulhatnak az erőszak hatására. De a háború után az erőszak annyiféle arcát mutatta, hogy fel sem tűnt kiket és miért részesítettek jogosan, a későbbiekben pedig egyre nyilvánvalóbban jogtalanul különféle büntetésben.

A kapu nélküli Kollégium bejárata fölötti „diadalív” alatt áthaladva, jobbról az öreg Kollégium felől tinturaszag, balról, a fás- és szénkamarák felől enyhe hullaszag áradt. Az előtte elterülő a tanári szobákból sem ellenőrizhető udvarsarok kitűnő focihely volt. Lógósok, lyukas órák engedélyezetlen kihasználói kergették ott a labdát, amíg hancúrozásukat megelé-gedve magához nem vonta figyelmüket az egyik-másik kamrából kilógó kéz, hamuszürke hullaláb.

A reggeli illatok-, és a gyomrot kavarázó látvány adta hajrának köszönhetően, a kisdíák idejében beesett az osztályba, beült a helyére, és máris kimehetett a katedra mellé csillagokat látni. A vasárnapi iskolában zöld csillagokat osztottak, amelyeket be kellett ragasztani az ellenőrző nyomtatványra. Pechje volt - vörös csillagot ragasztott. A körmös fájt. Mégsem bukott meg vallásból.

Ellenben franciából megbukott, Horváthon és Kasziánon kívül, az egész osztály.

Ez volt Koncz Rudi tanár úr bosszúja. Amint kényelmesen elhelyezkedett a katedrán, felelte-tett. Olvasni kellett volna a tanulónak, de már az első mondatnál leültette sorra valamennyit, és beírta a naplóba a négyest. Amikor ily módon kivégezte az osztályt, felszólította az ügyvéd, majd a gyógyszerész fiát. Csengetésig ők olvastak. És így ment ez minden órán. A kisdíák értetlenül nézte a szigorú tanárt: durcás kisfiúhoz hasonlított, akit valamiért nagyon megbán-tottak. Miután megbuktatta az egész osztályt, elvitték a Duna-Fekete tengeri csatornához. Akkor a hatalomnak nem kellett indokolnia büntetéseit. Különben is „osztályalapon” történt. Miután visszatért az országos építőtelepnek híresztelt kényszermunkahelyről, nem engedték többé katedrára a Kollégiumban, amelyből addigra már a hatalom magától értetődően két-nyelvű középiskolát alakítottak. Koncz Rudi bácsi a kolozsvári vízilabdasport nagy öregje titkát sírjába vitte, de a történetben szereplő kisdíák tudja, hogy megrögzött agglegény mód-jára, a hatalom kutyaharapását próbálta magán annak szőrével gyógyítani. Az osztályt osztály-alapon kezelte. És természetesen azokat részesítette előnyben, akiket a hatalom megvetett.

Nyertek a gimnazisták ebből is: a következő évben Oláh Tibor minden francia óráját a Marseillaise éneklésével kezdték. Teli torokból, lendületesen fújták a dalt.

Tudták, hogy ettől előbb-utóbb megrepednek majd az akkoriban sietősen állított, magunkat is bekerítő mondvacsinált válaszfalak.

A csattogtató

Fél évszázada keresek egy olyan vadászzöld malaclopót, amelyben Sebess tanár úr járt azokban az években, amikor a Kollégium tornatanára volt. Az ember akaratlanul is szeret hasonlítani. Nem gondoltam én soha rá, mint példaképre. Inkább valami tiszteletteljes érzéssel, talán azért is, mert tudott önmaga lenni. Olyan ez, mint amikor rácsodálkozunk egyik-másik filmalkotás valamely művészi képsorára, amely aztán egész életünkben megmarad agytekervényeink emberi érzésektől meleg áramkörében. Észrevétlenül megmaradhatnak bennünk jelentős mozdulatok, egy nem különösebben sikerült portréről néhány ecsetvonás, vagy megfelelő időben és hangsúllyal némely, valaki által kimondott, megszívlelendő igazság. Tapasztalataink gyarapodásával időnként mindent újra értékelhetünk, holnap a Bibliából is mást olvasunk ki, mint ma, de eszünknel hamarabb dönt ösztönünk, amely jövőnkbe látó mágnesként vonz vagy taszít valamitől. Az élet örökösen ismeretlen úszómedencéjében lubickolva magunk döntjük el mekkora távon, milyen stílusban közelítünk vágyainkhoz.

Szeretnék akkora tudást, hogy megmagyarázhassam vonzódásom a zöld színhez. Hogy nekem miért éppen a Sebess tanár úr köpenyegének zöldje a szép.

Látom őt a gimnazistáknak óriási, a mostani felnőttek éppen csak átlagos, keményre taposott, homokos kollégiumi udvarán. Az ugrógödör mellett áll. Mi, kötelezően fekete-fehér szerelésünkben libasorba állva, a tornavizsga kötelező távolugrására készülünk. Az udvaron vizsgáztatásra kijelölt terület szélén, egészen a templom felőli kapuig, kíváncsiskodó szülőkből, ismerősökből, és főként a Ref. Leánygimnázium szépen mosolygó, feszes blúzaik alatt éppen csak dudorodó kemény almácskáikkal büszkélkedő lányok sorából alakult szurkoló gárda biztat. Aki kitalálta a nyilvános tornavizsgát, gondolt-e a vizsgázók egyszer a büszkeségtől, máskor a pirulástól hevülő részvevők lelkét borzongató érzelemhullámzásaira? Bizonyára éppen arra gondolt, hogy az ilyen forró-jeges kezeléssel az acél edzéséhez hasonlóan készít minket az élet kiszámíthatatlanul nagyobb megpróbáltatásaira. Igyekeztünk hát a lehető legjobban elrugaszkodni az anyaföldtől, és minél többet a levegőben maradni, vagy ha kicsire sikerült az ugrás, a szégyentől inkább elszállni a kollégium tömör kőfala fölött, a Petőfi utcán túl, a sokakat elnyelő és mégis az utánuk következők emlékezetében őket megtartó Házsongárd irányába.

Sebess tanár úr ott állt az elsímított homokkal pompázó ugrógödör mellett, háttal a kőfalnak, és messze hallatszóan a közönség szemébe vágta kiizzadt eredményeinket. Binder volt az osztály legjobb távolugrója. Rekordja méterrel több volt, mint a többi gimnazista eredménye, de az izgalomtól ő sem érte el a várt eredményt.

Sebess szigorúan megnézte mérőszalaggal tökéletlenkedő két segédjét, az eredményt beírta táblázatába, és keményfa csattogtatójával nyomatékot adva, olyan hangosan mondta be az eredményt, hogy a közönség jobbnak látta rögtön abbahagyni a tereferélgetést. A pissenés-telen csöndben Sebess tanár úr szemrehányóan, de ugyanakkor biztatóan is még hozzátette:

- Volt jobb!

A közönségnek tapsra kerekedett kedve. És ettől valahogyan nemcsak Binder következő ugrása, hanem a miénk is centiméterekkel javult.

Az általunk megfogalmazhatatlan remény ilyenformán társult a tanár úr malaclopójának szigorúan zöld színéhez.

Gyakran látom magam előtt ezt a színt, és életem át csökönyösen ismételve a közhelyként sokak által elkoptatott: Lesz jobb!-féle biztatást. Még most sem tudom, honnan szerez magamnak a Sebes tanár úr köpenyegéhez hasonlót. Északi országok ócskaságai között turkálva, a használt ruhák boltjában sem lelek ehhez hasonlót. De sem hiszek a figyelmeztetésnek, hogy az ilyesmi már réges-régen kiment a divatból.

Történelmi bomba

Amikor Árkossy tanár úr bejött az osztályba, velem együtt hárman voltunk balszélsők. A III. c első csapatának balszélsője Nagy Károly volt, akinek nem kellett lepecsételni ballábát, mert azt messze látszóan, lábfejét olyannyira befelé fordítva hordozta keszeg testétől elállóan, hogy a gyöngye szívű lányok arca frissen gyúrt hatójásos laskatészta színűvé változott, amikor magát kelve, ébredő férfiassága kényszerétől hajtva elvonult előttük.

Az osztályban valóban nagymenő így nem ő volt, hanem a minden testrészen rohamosan szőrösödő Szaty, akinek irigykedve hallgattuk a nők természetrajzának alapos ismeretét tanúsító, és a legizgalmasabb részleteket is aprólékosan részletező beszámolóit. Koraérettségét fitogtatva időnként keresztkérdéseket tett föl a filozofikus vitára mindig készséggel hajló magyar tanárnőnknek, Dévay Ilonának, akit szálkás írásáról szigorúnak hittünk, de csak osztályfőnöki minőségében volt valóban erélyes. A tanárok nagy részét Szaty halálosan unta. Ilyenkor sem Bandit utánozta, aki nemesebb és erősen fejlett testrésszel alulról addig döngötte a kopott iskolapadot, amíg ijedt markába gyűlt a magja. Szaty, túl az ilyen elfoglaltságon inkább iskolahíres faliújságunkra való karikatúrákat rajzolt osztálytársainkról. Esetleg hirtelen felindultságból kimászott az ablakon, és leereszkedett a villámhárító falhoz erősített drótján. Ha nem jön vissza, nem történik semmi baj. De, mert kétszer akart az osztály csodálkozó ráfigyelésében fürdőzni, visszamászott, és egy különben nyálas, középkorú tanárnőnk, akinek előadásaira, de még a pad alá ejtett gumi után kaparászva, a bugyijára sem voltunk kíváncsiak, rögtön feljelentette Szaty szigorúságáról híres iskolaigazgatónak. A kicsapástól óriásit nőtt a Szaty tekintélye, és azután még a felsősök is szóba álltak vele, de osztályunknak is életre szólóan nagy szolgálatot tett: Még azon a héten fekete-fehér táblát akasztottak osztályunk ajtajának külső felére, amelyen szigorú betűkkel ez állt:

Az iskola legfegyelmetlenebb osztálya!

Más osztályok is kaptak minősítő jelzőkkel ellátott táblát, de a miénk híre még az iskolán kívül is némi tiszteletet ébresztett társaságunk iránt. Bocskai sapkánk három strávját addig is büszkén viseltük, mert a III. C A-csapata a döntőig jutott a kollégiumi bajnokságban, és egyszer a tanárok csapatával is játszhattunk, de az a tábla, ott az ajtónkon, valójában az hozott hosszantartóan igazi tekintélyt nekünk. Az órák alatt unatkozó és a lábuk között kotorászó érettek, a ref. leányok megkülönböztetett kíváncsiságának örülhettek. Mi, a sokféleképpen fejletlenek és a lelki csenevész, időnként megengedhettük maguknak, hogy a felsős folyosó-felvigyázók közül kikezdjük azt a feltűnően vörös hajú nagyfiút, akit még vörösebbé tett lépcsőházi csúfolódó versikénk:

Vörös kutya, vörös ló,
Vörös ember egy se jó!

A rend nálunk mindig csak akkor állt helyre, amikor Árkossy tanár úr lepecsételésre érdemes bal lábát hanyagul átvette a kapura bombázásokra hasonlóképpen alkalmas jobb lábán, az

örökké recsegő katedrán a tábláig hátra döntött széken elterpeszkedve a kötelező, a hatalomnak kedves történelem helyett arról mesélt, hogy micsoda érzés az, amikor robog a kocsis az emberrel a németországi autópályán. Elbeszéléseiből hiányzott a háború réme, nem szólt a tankcsapdákról, a közelharcról, a bombázásokról és a fogolytáborokról. Csakis arról a civilizációról mesélt, amellyel már akkor felébresztette kíváncsiságunkat és sóvárgásunkat az európai civilizáció iránt. Riasztódugót tehettünk volna a széke alá, a katedrát bekenhettük volna az iskola alagsorában tanuló gépiparosoktól elcsent barnás-sárga gépszírral, elbújtathattuk volna nyávogó macska feladatokkal megbízva az apró termetű Totyit a fásládába. Sorban, lábközünkre szorított két kézzel, egymást ötpercenként követe, idegesíthettük volna kikérezkedésünkkel, karikatúráját kifüggeszthettünk volna faliújságunkon, újságbetűkből összeollózott levélben trágár-szótárunk legletszetősebb szavaival káromolhattuk volna... Kimeríthetetlen csínytárunkat feledve, a tanári szoba ajtaját figyelő vigyázókat állítottunk, hogy már a lépcsőn kapaszkodva felfigyeljen a gimnázium legfegyelmetlenebb osztályának pissenéstelen csöndjére. És gyermeki érzéseink anyáskodásra kiéhezett tudatalattijának engedve virágcsokorral köszöntöttük a jelenkort is tanító, legjobb történelemtanárunkat, aki aztán az igazgatóság megdöbbenésére még az osztályfőnöki teendőket is elvállta nálunk. Hálából egyszer átengedtük neki csodacsapatunkban a balszélső helyét. Kilin, a vasutascsapat később országos hírű középcsátára a tőle megszokott pontossággal úgy tálalta elébe a háborút átvészelt rogyant bört, hogy abból máig emlékezetünkbe fúródott (leg)felső sarokba bombázott tökéletes gólja.

A történelemre pedig, amelyet akkor tanulnunk kellett, megbocsáthatóan, ma már nem sokan emlékszünk.

Szóagyag

Cseh Guszti bácsinál mindig volt agyag. Kézimunkaóráján tele volt az asztala mindenféle, a tanulók kíváncsiságát felkeltő anyaggal. Színes papírokkal, krétákkal, kartonfélékkel, fa- és linóleum darabokkal és különféle vésőszerszámokkal volt telis-tele a tanári asztal. A néhány maroknyi agyagot nedves kendőbe bugyolálta, és egy kiváltságos alkalomkor, az osztály álmélkodására apró figurákat, kis forgó asztalkán kecses kancsót formált belőlük. A máskor hosszú tanórák ilyenkor valahogyan összezsugorodtak. Pedig az órarendben rendszerint egymásután két kézimunkaóra állt. Mint a cikázó fecskék a Bethlen-bástya környékén, úgy száguldottak ilyenkor a percek, szünetre is csak a lógósok mentek ki, hogy végleg lelépjenek a városban tekergés ígézetében.

Ilyet csak elemista koromban láttam a Sétatérén.

A Magyar Színház elől induló hármassétány mentén akkor két fürge, tiszta vizű patakocskas rohant a park belsejéből a színház előtti térig. Papírhajóinkat vitte oda vesztükbe, mert ott összetörte ezeket a kanálsifedőn rácsán zubogó víz. Ott, ahol mindent elnyelt az a két feneketlen kút, amelynek vize végül is visszajutott a mi Szőke Kis-Szamosunkba, a baloldali sétány első padján rendszerint egy vénember ült, a markába szorított fényes agyagtükörben ráncos arcát láthattuk, amikor fölébe hajoltunk, hogy ellessük miképpen varázsol pillanatok alatt mulatságosan vidám kakast, szamarat és nyuszit a tapogatni kellemes anyagból.

A kézimunka beláthatatlanul széles mezőit akkoriban annyiféle fontos teendőt róttak tanárunkra, hogy a vajfinomságú titokzatos agyag a legtöbbször érintetlenül maradt nedves takarója mögött. És Cseh Guszti tanár úr, aki egyébként városunk jeles grafikusművésze volt, a körülötte tologató tanulók közül kiválasztott segédeivel ünnepélyes menetben átvitte különféle felszerelésével együtt az agyagot valamelyik másik osztályba, ahol a következő kézi-

munka óráját tartotta, vagy a szertárba sétált a királyi menet élén, ahol a tanár úr a tanulók által felbecsülhetetlen kincseit raktározta.

A kézimunka a komoly tantárgyak közé tartozott, a házi feladatok teljesítésével lehetett átmenő jegyet kapni. Cseh tanár úr szigorúan osztályozott, de becsületére legyen mondván, még pótvizsgára sem buktatott el egyetlen diákot sem. Az egyik szabadon választható házi feladatul Öcsi, aki apró termetével kiemelkedett a fiú osztály egyhangúságából, remekbe szabott özikét vitt ki a katedrához. A tanár úr felkapta a fejét, kiegyenesedett zsúfolt asztala mellett, megemelte, majd pillanatig tenyerében tartva mérlegelte az inkább szárított, mint égetett agyagszobrocskát.

- Te készítetted?! - kérdezte a halálra ítéltnek kijáró megvetéssel.

- Egen... - nyögte a fiú egykedvűen. A füllentés apró, de szemtelen ördöge kicsi székén hanyagul akkor már ott ült a fiú égő arcán.

- Ezt biztos?! - kérdezte sajnálkozva a tanár úr.

- Hátegen... - dünnyögte a fiú.

A tanár úr hirtelen lerántotta a nedves ruhát a másfél kilónyi agyagról, kiszakított belőle jókora teniszlabdányit, és odanyekkentette a tanári asztal szélén heverő egyik deszkalapra.

- Készíts még egyet!

A fiú tétovázott. Örült is meg nem is a váratlan fordulatnak.

- Itt! És most! - Háborús szigorúság volt az enyhén kopaszodó tanár úr hangjában.

Öcsinek két apja volt. Mindkettő mesterségéből adódóan szobrászkodott is. Szülőapja olykor édes cserszagú bőrtalpat faragott Párizsba küldött cipőkölteményei alá. Nevelőapja, aki a sokféle háborús hiányok következtében keresztapja is volt, mézeskalácstésztából gyúrt, szobrot és sült szív alakú, emeletes cukormáz-rózsákkal tömött mesés káprázatokat romantikus érzelmű falusi és kisvárosi vásárlói rettenetes örömére. Az agyagőzike végső formáját is ő adta meg néhány határozott mozdulattal, miután a fiú amúgy is a kelletténél több időt pazarolt el arra, hogy a Nádas-patak oldalából a megfelelő agyagot kikaparja, és finomra gyúrja. Aznap a mézeskalácsműhelyben a tordai pogácsa készítése volt soron, és a fiú a mestert jó érzéssel utánozva, elfogadhatóan szabályosra alakította kis nyújtófájával ezt a csak kézimunkával készíthető, négyfüles, közepén feldomborodó, két villával recésített, sütés után bársonybarna, puha mézespogácsát.

- Hát csinálhatok egyet... - biztatta inkább magát a fiú. És nekilátott. Az osztály zsongott. A tanár úr valamit magyarázott, de a fiú nem látott, nem hallott. Izzadt tenyerével egyszer-kétszer megcsapkodta az agyagot, aztán mintha magától mozdulna mindkét keze, a nevelőapja fogásait utánozva, percek alatt megszülte az agyagőzike. Békés pihenőhelyzetben feküdt a deszkalapra laposított alapzatán, magasra nyújtott nyakkal, mindig riadt fejtartással figyelt az erdő mélyből leselkedő veszély irányába. Valahogyan kissé szebbre sikeredett, mint elődje. Simítgatta a fiú itt-ott még az agyagszobrocskát, aztán csak állt mellette, arcán derengett a siker.

Cseh tanár úr nem sietett az elismeréssel. Az óra végén beírta a fiúnak a tízest, felszereléseit levitette az önkéntesekkel a szertárba, ő pedig fogta a fiú munkáját és tanárit útba ejtve bekopogott az igazgatóhoz.

Másnap, amikor Dévai Ilona a nagyszünet előtt befejezte magyar óráját, hirtelen levetette szálkás szigorúságát, és megszokott osztályfőnöki keménységét is félretéve arról beszélt, hogy a tehetség olyan áldás, ami a szökőévnél is ritkább. Aztán levitte a fiút az igazgatóhoz.

A sokféle dicsérettől lelkesülten a fiú minden órára újabb szoborféleséggel állt elő. Gyűltek a tízesek neve mellett a katalógusban, és a kézimunka tanár példájára más tantárgyak oktatói sem fukarkodtak a neki ítélt jó jegyekkel.

A tanév végén iskolareformot hirdettek az országban. Új eszme uralkodott, és hirtelen mindennél fontosabb lett a nehézipar. A fiú nevelőapja beadta az ipart, később az Édes élet névvel terebélyesedő szövetkezetben a korszerűsítés vidám gyászzenéjével temették előbb a mézeskalácsosságot, aztán magát az utolsó erdélyi mézeskalácsos mestert.

Azóta egy szobrásszal kevesebb van a másféle kincseitől is fosztott - ma már végleg kifosztott - kollégiumi városban.

Monsieur

A tanév végén, a hatalom iránti ellenszenvét, francia tanári minőségében Koncz Rudi úgy juttatta kifejezésre, hogy az I. C gimnáziumi osztály harminchat tanulójából, a munkásosztály harmincnégy fiát pótvizsgára buktatta. Francia óráit teljes egészében a helyes olvasás gyakorlásának szentelte. A felszólított tanulókat, az első szó, vagy félmondat után haragosan leültette, és neve mellé beírta a naplóba a négyest. Soha nagyobb vagy kisebb jegyet. Miután így gyorsan végigfutott a naplón az ügyvéd csemetéje és a gyógyszerész fia folytathatta a felolvasást. Tanulhatott volna tőlük az osztály. De a feleltetéstől megszabadulva ehhez senki sem volt kedve. Az ilyen órák alatt rengeteg más kellemes tennivalója akadt a fiúknak. Előkerültek a rendkívül izgalmas ponyvák. A felületes szemlélőnek úgy tűnt, hogy a szomorúan lehajtott fejek gazdái gyenge franciatudásuk miatt bánkódnak, miközben a pad alatti cowboyos vagy légiós füzet sorozat egyik ronggyá olvasott példányából pisztolypárbajok és a mindig forró sivatag végtelenjében való kalandozások izgalma áramlott a gimnáziumi fikák fejébe. Mások a padban kotorászva gombfoci figuráikat babusgatták, amelyeket örökké csiszolni, fényesíteni kellett. A bélyeggyűjtők sem tétlenkedtek, a zsebalbumokból óvatosan elővettek valamely, a világotázásra is alkalmas külföldi bélyeget, amelynek fogazatát ilyenkor alaposan meg lehetett vizsgálni. A gyengébb tanulók szorgalmasan másolták a jobb füzetéből a különféle számukra hajmeresztő házi feladatokat. Kallós - mint mindig, lassított filmhez hasonló mozdulatokkal - megkezdte vagy befejezte hatalmas tízórájának bekebelezését. Szatyri, az utolsó pad védetségében karikatúráit rajzolta, Török Laci végtagjait csürtecsavarta újabb mutatványra készülve. Az ablak mellett ülők a Bethlen bástyán tollászkodó galambok viselkedésének alaposabb tanulmányozásba kezdtek. Így telt minden francia óra.

Tanév végén Koncz Rudi is eltűnt a városból. Évekkel később a Duna-Fekete-tengeri csatorna építésénél kívánták tudását hasznosítani, a központi fémmegmunkáló műhelyben takarított. Onnan csodával határos módon hazakerülve a vízilabdázó sport fellendítésében szerzett emlékezetes érdemeket az akkor még emberi tartalékait számítva kincses városban.

Helyét a gimnáziumban Oláh Tibor vette át. Fiatalemberként tele volt tettvággyal. Az I. C osztály tanulói már a pótvizsgán megismerhették szigorúságát. Azon a nyáron nagyot lendült a francia különórát adó tanárok anyagi helyzete, és a pótvizsgák is sikerültek, mert Oláh Tibor szigorúan bírálta ugyan tudásukat, elégedetlenségét sem rejtette véka alá, de osztályismétlésre csak azok kerültek, akiket több tantárgyból is elbuktattak az első gimnáziumi tanév végén.

Oláh Tibor az osztályba lépve, a tanári asztalra hajította a naplót, és a szokásos „Üljetek le!” felszólítás helyett elénekelt, majd megtanította a Marseillaise-t. Ezután minden francia óra a francia nemzeti himnusszal kezdődött. Tavasszal, amikor a fiúk valamiért mindig lelkesen harsogták ezt a dalt, Monsieur kinyitatta az osztály minden ablakát, a Tordai úton megálltak

az emberek és mosolyogva figyeltek, talán sejtették, hogy a gimnazisták szárnyaló szabadság-óhajtása egyszer majd újabb változásra képessé teszi mindnyájukat. Koncz Rudi görcsös ellenzékiességével szemben, vidám, hangulatos és maradandóan hatásos volt Oláh Tibor bosszúja.

Az egyik órára felsős diák kíséretében érkezett meg a kedvenc francia tanár, akit más tanárokkal ellentétben, síri csöndben várt az osztály. Megálltak a katedrán, és mint két jó ismerős, ha az utcán találkozik, élénk csevegésbe kezdtek.

- Qu'y a-t-il à voir dans les environs? Me comprenez-vous?
- Je comprends Monsieur. Je suis à votre service. Y a-t-il plusieurs musées dans la villa.
- Qu'est le musée de peinture? C'est loin d'ici...
- C'est tout près d'ici.
- Vous êtes trop aimable. Merci.
- Il n'y a pas de quoi.
- Je voudrais un plan de votre ville.
- Oui, Monsieur. Je crois que oui.
- Où puis-je trouver un plan?

És ehhez hasonlókkal folytatták jó néhány percig. Aztán annak rendje és módja szerint elbúcsúztak, a felsős visszament az osztályába.

- Ha igyekeztek, rövid időn belül, ti is hasonlóan társalogtok majd franciául! - szólt Oláh Tibor. Az osztály pedig torokszakadtából újra elénekelte a Marseillaise-t. Könnyedén utánozták a tanár orrhangú magánhangzóit, fújták az igeragozást. „Én vagyok, te vagy...” Igen, így volt. Voltak és lettek... A tanév végén a gyengébbek is közepes osztályzattal búcsúztak az iskolától.

Oláh Tibor is eltűnt a Kollégiumból. A kollégium is eltűnt. Oláh Tibort felfelé buktatta a hatalom, Marosvásárhelyre került, színésznövendékeket oktatott, világirodalmat adott elő a Pedagógiai Főiskolán, és a helyi lapban minden héten filmismertetőket írt.

A Kollégiumból később kétnyelvű, majd a többségi nyelven működő iskolát alakítottak. Előtte nem véletlenül tinta ömlött a betolakodók zászlajára. A tettesek Koncz Rudi sorsára jutottak. Abban az időben a francia világnyelv nem vetekedhetett keletre fordult világunk nagyhatalomra áhítozó nyelvével. A Marseillaise helyében a „Já drasztujut szozdámij volebál narodov” -hoz hasonló szövegeket kellett elhadarni, és a tanulók békésen fennebb léphettek valamely felsőbb osztályba, hogy az osztálynélküli társadalom építését a maguk kárára és a mások dicsőségére toronymagas diktatúrává építhessék.

Cela vous fait mal. Me comprenez-vous, Messieurs?

Panoptikum

Emlékezetem viaszfigurái, olykor, ha alaktalanná gubancolódnak is, vissza-visszatérnek, és néha élesebben mutatkoznak, mint azelőtt. Az édes élet patakja forr ilyenformán aszúvá, ami megmarad, azt érdemes kortyonként ízlelni, hogy a velünk történetek értelmére ráérezzünk.

*

A régi Kollégium épületébe mi az udvari kicsi bejárón át jutottunk. A belső udvar kicsiny négyszögét követő, egyik oldalon nyitott emeleti folyosó félhomályára emlékszem, s arra, hogy végében volt az iskolai könyvtár. Ha az ajtaján tárva volt az ablak, bemondhattuk az adatainkat, és a sokféle kötelező olvasmányként jegyzett könyvekből kaptunk egyet. Nem emlékszem az első könyvtári könyvem címére. Annál inkább arra, hogy az olvasástól koszos-rongyossá vált lapjainak bársonyosan meleg volt tapintása. Talán Jókai valamelyik regénye lehetett. Olyan puha, olyan siralmasan szegényes volt, mint a mi háború utáni rongylabdánk, amelyet szétszakadásig kergettünk a Nádas-parti utcák porában.

A „magyar időben” a Görögtemplom utcában laktunk. Gyermekcsapatunk bőrlabdáját a főszolgabíró fia hozta, és az óváriakkal vívott mérkőzéseken sem kellett szégyellnünk magunk labdánk minőségéért, inkább csak azért, hogy többször vágódott a mi kapunkba, mint az övékbe. De könyvem ott akkor csak egy volt. A szennyes ruhák között találtam azt a füzetet, amely arról szólt, hogy fogságba esett vitéz magyar járőrkatonaink hátából miként hasítanak szíjat az oroszok. Első osztályos koromtól esténként felolvastam apámnak az Ellenzéket. Így aztán egyetlen vasárnap délután csaknem végeztem a szemléletes rajzokkal tele propaganda-füzettel, de a katonai szolgálatból hazatért apám azzal vette ki kezemből az izgalmas olvasmányt, hogy az nem nekem való. A befejezetlen történetből csak annyit tudtam meg, hogy a magyar katonákkal alaposan elbántak a rettenetes orosz télben.

Akkoriban a Görögtemplom utcai fiúk között cserkészek is voltak, akiknek illett minden nap valamiféle jó cselekedetett véghezvinniük. Ők a Kollégiumba jártak iskolába. A Kollégium tágas udvarát magas kőfal választotta el a Petőfi utcától. Alatta jártam a Tordai út sarkán lévő elemibe. Elképzeltem játszótársaimat, amint cserkészegyenruhájukban katonásdit játszanak az udvaron. Veress Sanyi, akinek az apja eltűnt a háborúba, és ettől már tizennégy éves korában felnőttként viselkedett, egyszer felemelt a kőfal mellett, hogy láthassam a cserkészeket. De olyan kicsi voltam még, hogy nem láttam túl a falon. Képzetelemre hágva meséltem el, hogy milyen csodás a cserkészélet. Később a zenekonzervatóriumot alapító Lakatos bácsi fia biztatott, hogy, amikor eljön az ideje, jó cselekedeteimért bizonyára bevesznek a cserkészek közé. A Jó Pajtásra egyik jótevőm fizetett elő, az iskolában a szegények kosztján éltem. Délután ingyenes németórára jártam, nagyon szerettem szálkás gótikus betűket rajzolni.

De aztán más idők jöttek, elkerültem a kerekdombi külvárosba, és még úttörő sem lehettem, mert kinőttem a gyerekkorból.

Szép könyveket kaptam és gyűjtöttem, osztálytársaimnak is kölcsönöztem kincseimből. Aztán beiratkozhattam a Kollégium könyvtárába is. Faltam minden olvasnivalót, becsültem a patinás könyveket, az ódon falakat. A régi tablókról letekintő tanárookra és a végzős diákokra úgy néztem fel, mint a hosszú évekre külvárosba rekedt Erzsébet kisasszony az óvári templom kifestett szentjeire. - Nálatok melegebb az udvar... - nyitott be a vénkisasszony térdig érő hótakaróval borított udvarunkra. - Fűtjük! - bólintottam a tőlem telhető legnagyobb komolysággal, mert a magam is úgy éreztem, hogy nemcsak azért otthonosabb számomra a Kollégium, mert a napi faadagommal, amit előző ősszel önkéntes munkában a Bácsi-torok környékén gyűjtöttem, hat kilométert cammogva, a buszokkal versenyt futva, jeges utakon korcsolyázva és csicsonkázva, kirakatokat, emberi nyüzsgést bámulva, minden áldott nap lélekmelegemet is belélehelem, hanem mert ott van az okos emberek titka elrejtve. Ott kell lennie a tanárok pillantásában, a kopott könyvekben, a sárgult képek mögött. Igen, az ilyen helyeket fűti valami fenséges gondnok, régóta felhalmozódó, valamikor kiköbözhető szeretet-rakás. Soha el nem késtem. Azt hiszem, akkor sem akartam lemaradni egyetlen kis titok, és akármilyen részgazság fölötti, örökké gyermeki, közös csodálkozásainkról.

*

Az iskolaudvar fás részén, a homokos talajból két-, vagy háromarasznyira kimagasodva, másfél méter átmérőjű, deszkával fedett betongyűrű állott. Száraz, faleveleket recsegtető őszt volt, gyümölcszsüreték utáni unalom. Az egyik szünetben felugrott a betongyűrűre az egyik kisdíák, és lenézett minket, alacsonyabban járó, tízórainkat majszó aljanépet. Ott vigyorgott, viháncolt jó dolgában, szemtelenkedett minden mozdulatával, arcfintorával. Mint, amikor kinyílik az ember zsebében a bicska, néhányan ellenállhatatlan vágyat éreztünk, hogy ezt a ficsúrt kitalált fensőbbiségéből, megérdemeletlen emberi magaslatáról letaszítsuk. Miközben elrugaszkodtunk a homokos talajról, mások a magasban ágálóhoz hasonulni akartak. És így mi, a támadók, és a védők csaknem egyszerre ugrottunk a kerek emelvényre. Mi taszítottuk, az utóbbiak védték a kisdíákat. A nyüzsgésre közelebb lépett az osztály minden tanulója, pillanatok alatt kialakult az egymásnak háttal összeszoruló betongyűrűt védők és a támadók csoportja. Téptük egymást veszettül. Felejtettük a háború utáni közismert jelmondatot: Hajba, mert a ruha drága! Gombok gurultak szerteszét, reccsenésekkel fel-felsikoltott egy-egy kiskabát, ing, rövidnadrág. Öklök ütköztek, jajszók, dühös sziszegés, kéjes zihálás töltötte be a betongyűrű környékét. És a dulakodás nem szűnt meg akkor sem, amikor elfoglaltuk a magaslatot. Leszorult ellenfeleink, akár a hétköznapiak átgátlástalanul törtető szülei, csökönyösen helyet kívántak szorítani maguknak az alattassá alakuló tömeg fölött. Játékunk az életet utánozta, az élet pedig Madáchcsal már akkor figyelmeztetett, hogy nem más, mint „a küzdés maga”. A tízperces szünetet jelző csengő hangja vetett véget a küzdelemnek, demokratikus hősiességünket mutató szocialista-rózsás arccal vonultunk be a tanterembe.

És azután minden szünetben folytattuk a dulakodást. Más osztálybeliek is csatlakoztak a küzdelemhez. A tanárok mosolyogva nézték az ablakból a Pál utcai fiúkhoz hasonló harcunkat.

A következő hét végén az igazgatóság körlevélben megtiltotta a betongyűrű ostromát, mert a pedellus felszedte annak deszkaborítóját, és lemutatott a tátongó mélységbe: - Ha ide valamelyiktök beesik, Muntyán lovai húzzák ki!

Muntyán és fiai temetkezési vállalatának koromfekete lovait mindnyájan ismertük, hiszen a közeli Házsongárd dombjára, sűrűn jártak abban az időben, egykedvű büszkeséggel húzták, a háború utáni nincstelenségtől hirtelen elhalálozott, az idősek és a gyerekek koporsóját szomorúan ringató, haláldíszes gyászokocsit.

Az órák közötti szünetekben a betongyűrű közelében ezután a szolgálatos tanár vigyázott. Később betemették a kutat. A küzdőknek más küzdőtereket kellett keresniük.

A továbbiakban csak kevesen találtak igazán kedvükre való célt az eszmebarikádokon, a hétköznapi küzdelemtől sokakat elképedtetett a törtető hada és a mögöttes beszéd, amely a diadalordításnál is hatékonyabb fegyver, mert mire az áldozat megérti, hogy ki a támadó: menthetetlen. A küzdés pedig a cserkészek lánglobogósos tábortüzehez hasonlatosan parázsként izzik egy darabig, hamu alatt is dohog, zsörtölődik, de végül semmivé zsugorodik az elmúlásban. Akik ma makacsul őrzik a Kollégium múltját és családi melegét, régi tűzünk vigyázói, új, cseperedő lángok istápolói. Mindnyájan szeretnénk az utánunk következőkre olyan bölcsen letekinteni, mint azt a régvégzettek tablóinak sárgult fényképein reánk maradt iskolakoptató elődeink tették a maguk valamiért mindig tüneményes idejében.

*

Van, aki arra születik, hogy csupa egyéb dolgokat próbáljon életében, mint azt, amit ismerősei róla valaha is elképzelték. Török Bandi olyan könnyedén és feltűnés nélkül mászott ki tantermünk Bethlen bástyára néző ablakán, hogy az osztály nagy része észre sem vette. Annál a korai nyárnapnál szebbet még nem értem, nem is ismétlődhet meg az, ha újjászületnék sem. A harmadik ablak, a padsorok végén rendszerint nyitva állott. Onnan kaptuk az odafigyeléstől izzadt hátunkba a meleg fuvallatokat, a gyöngéd ösztökélést, hogy az óra végét jelző csenge-

tésig valahogyan kibírjuk az akaratos felnőttek ránk küldött képviselőjének tanári szigorúsággal gyakorolt sanyargatásait. Török Bandi arányosan fejlett, ruganyos, enyhén szőke és feltűnően jóképű fiú volt. Kimászott az ablakon, hazament és szájában egy almával, a villámhárítót használva tért vissza az osztályba. Órák után többen is elidőztünk tágasnak hitt udvarukon. Apjában a jóság, mint biztató tekintetben a mosoly, önbizalmunkat melegítve pásztázott minket.

Az órák nagy része unalmas volt. Ilyen-olyan tanárok váltakoztak a katedrán, lélek nélkül magyaráztak valamit vagy feleltetek, többnyire csak húzták az időt, azt hiszem még nálunknál is jobban várták a szünetjelző csengő hangját. A szünetekben Török Bandi rendszerint kiment a katedrára, a krétakoptatástól megszurkült táblának támaszkodva a fejjel állást gyakorolta, majd lábait a nyaka köré fonva bámulói körében sanyargatta magát. Ilyenkor irtózatosszerű szülőthöz hasonlított. Csomóba gyűjtött testrészei között, oldalra hajtott fejjel, lógó nyelvvel, hibbant tekintettel röhögötte az osztályt. Becsengetés után is ebben a helyzetben maradt, és tenyerére támaszkodva indult az ajtó felé. A pissenéstelen csöndben benyitó tanárnő, kezét mellére kapva hátrahőkölt. Arca hirtelen sáppadságát a méreg gyorsan pirosra festette. A tanárnők által a fiúkkal szemben leginkább bevált pedagógiai módszer szerint úgy tett, mintha semmi sem történt volna. Amíg aprólékosan telepakolta a tanári asztalt a táskájából előhalászott holmijaival, Török Bandi komótosan helyére mászott. Lehet, hogy a tanárnő viselkedésén meghatódva folytatta tanulmányait később a tanítóképzőben.

Jó tornász volt, aztán az Állami Magyar Opera kiváló balett-táncosa. A mulatóhelyeken bemutatott szemfényvesztésekkel, varázslatokkal tarkított műsora városunk szenzációi közé tartozott. Miért halt meg olyan fiatalon ez az örökké vidám, egészséges, sportos fiú? A sors bosszantóan kiszámíthatatlan cselekedetei közé sorolhatjuk ezt is. A fél várossal együtt megdöbbenve kísértük ki a Házsongárdba.

Sokáig azt hittem, hogy mindnyájunkat a Kollégium szelleme őriz és tart össze. Pedig mindössze három tanéven át lehettünk együtt. És ezek alatt a gyorsan pergő évek alatt megtanultuk, hogy mindenkünk hordoz valami egyediséget, valami mások által megbámulni valót, olyat, ami egymástól megkülönböztet minket, és amely összetartozásunkat akkortól kezdődően örökké tette.

Akkor a sokféle iskolareform közül az egyik azt parancsolta, hogy elégedjünk meg a három gimnáziumi osztállyal. A negyedikesekkel együtt felvételizhettünk valamelyik középiskolába. Többünknek - főiskolákon, egyetemi végzettségen túl - ma is a kollégiumban töltött évek jelentik mindazt, amit emlékezetünkben iskolának nevezhetünk.

*

Az alkotó ember iskolája olyan apróságokkal kezdődik, mint a Kollégium Önképző Köre. Az udvarra nyíló bejáratot használhatták a tanulók, a Petőfi utcai főbejáratnál szemben, ahol a tanárok és a vendégek jártak. Az udvari bejárat előtt nyüzsgött a nép. A Kollégium tanulói itt keveredtek az alagsorból megbámulni való jókedvvel, és kiváló mesterségük tudatában fölényeskedésre hajlamos gépiparistákkal. Mindkét iskolának tekintélyes igazgatója volt. A Kollégium igazgatója ritkán mutatkozott, a Gépipari köpcös igazgatójának gunyoros megjegyzései, baráti pofként csattanva pillanatnyi csöndet varázsoltak a bejárat környékén. Ezt a hétköznapi hangulatot mindazoknak le kellett vetközniük, akik az udvar másik felében lévő igénytelen földszintes épület ajtaján a tanítás utánra kijelölt időben beléptek az önképzőkori együttlétek szobájába, ahol az alkotókat megillető magasztos hangulat uralkodott. Ide kevesen jártak, mert ez nem volt kötelező. Egy nevelő felügyelete alatt az alsósok közül alkotásra vagy maguk mutogatására hajlamos fiúk versikéket, naplót, fogalmazványokat olvastak fel, mások hegedűjükön cincogtak. Egy mélyhangú, öregember arcú fiú szomorú népdalt adott elő vontatott hangon. Minden művinek, kicsinálnak hatott a III. C osztály valós életet tükröző

faliújságján megjelenő írásaihoz, rigmusaihoz és karikatúráihoz képest. A III. C-ben, a Kollégium legrosszabb osztálya címéhez híven nem sokan figyeltek a tanárok magyarázataira. Órák alatt olvasott az osztály. Faltuk a háború után elterjedt ponyvairodalmat. Tom Mix, és Buffalo Bill voltak a kedvenceink. A moziban végeérhetetlenül Tom Mix lovas történeteit és Zoro igazságteremtő tetteit bámultuk. Tucatnyi füzet cserélt gazdát minden szünetben, volt, aki naponta két füzetet is elolvasott az órák alatt.

A fergeteges olvasás eredményeképpen, és mert a piff-puff füzetutánpótlás egyre inkább akadozott, kénytelenek voltunk olvasmányaink mintájára újakat alkotni. Az iskolából hazafelé az állomás irányába tartók között Bustya volt a központ. Szögletes mozgású, suta fiú volt. Egyike azoknak, akiknek a fejét Sebess Jóska tornatárunk facsattogatójával előszeretettel puhította annak reményében, hogy a bordásfal mellett őket legalább a fejállásra képessé tegye.

Módszere nem vált be, de valamiképpen hasznos lehetett, mert többek között Bustyának a képzeletét tágitotta, a nagy hajú szöke Csillagnak pedig a szervezőképességét fejlesztette.

„Lovas poroszkál a préri ismeretlen vidékén. Nyeli az út fullasztó porát, tikkadtan, fáradt szemét félig lehunyva néz maga elé, összenőtt a nyereggel, a lóval, a vidékkel, amely zord, kegyetlen és szigorú, mint a halál. A kegyetlenül tűző Nap sugarai, mint megannyi végtelenült kaktusz tövise agyába szúrnak és elégetnek minden kétséget, megalkuvást serkentő gondolatot. Csak a bosszút fortyogtatják koponyájában, amelyre megesküdt, s amit feledni nem tud, nem akar. Gyík motoz és tovairamlík lova lába elől, az útszéli száraz avarban keres menedéket. Nyár van, sütökemence a préri. Aki ilyenkor útra kel: beteg, bátor vagy esztelen. A gyík elől hirtelen megugrott derest szorítva a lovas fölcsődik, és vágára biztatja az állatot.

Előtte hófedte csúcsok. Az alig kivehető messzeség előtt apró település körvonalait sejtí. Fáradsága szülte délibáb az. Az üldöző vagy az üldözötté? A lovas szemébe húzza széles karimájú kalapját, szürkés köp az ajkára rakodott portól, arcáról lesöpri a vágta a sós izzadságot.”

A Deák Ferenc utcán szünetet kell tartanunk az „alkotásban”, a kicsi árnyékos Bolyai utcában valaki átveszi a szót, hogy végre cselekményessé tegye a történetet.

„Ekkor dördült el az első lövés. A golyó a lovas cowboykalapjának tetejét súrolta. Tom nyekkenve elterült a földön. Lova idegesen felnyerített. Egy kövér asszonysághoz hasonlatos kaktusz mögül vigyorgó alak lépett a színre. Forgópisztolyából még két lövést adott le, de ez nem változtatott a koradélutáni tespedtségen. Szellő sem rezdült. A leterített lovas hanyatt feküdt a porban, és a közeledő rablót megnyugtatóan, rebbenéstelen szemmel az opálosan kék magasságot figyelte.”

A vasútállomásig a hős sorsa meglepően úgy alakult, hogy mindig győztesként került ki a csetepatékból, amelyek sziklás hegyek között, és vadregényes települések főutcáin zajlottak, a szokásos gyakori pisztolypárbajokkal és kocsmái verekedésekkel tarkítva. Másnapra feledtük hősünket, újabbakat találtunk ki, és műveink a szájhagyományokhoz hasonlóan terjedtek, gyarapodtak, cizellálódtak. És sorra elenyésztek, eltűntek a pubertáskori másféle lelkesedések tüzeiben.

Később pedig elfeledkeztünk ezekről, mert mindnyájunknak az élet által sürgetett magunkat kellett megalkotnunk.

*

Mikviki tanár úr aprócska, hirtelenharagú ember volt. Rendületlenül hitt annak az igazgatósági véleménynek, amely a kitüntető „legrosszabb osztály” címet akasztotta tantermünk ajtajára.

Földrajzot tanított. Ehhez térkép és nádpálca járt. Miután az osztálynaplót és a térképet a tanári asztalra helyezte, gyorsan végigsétáltatta nádpálcáját a hátunkon. Mint dühös huszártiszt az oszlopokra helyezett töksorok között, egyet jobbra, egyet balra sózva haladt előre a három padsor között. Nem számolta az áldozatokat, nem érdekelte, hogy kit ért a fején, kit a hátán és kit került el suhogó nádpálcája. A „megérdemelt” büntetés az egész osztálynak szólt, később pedig, amikor lekerült a megbélyegző osztályminősítő tábla ajtónkról, akkor abban a hiedelemben aprította díszes társaságunkat, hogy az effajta fegyelmezés földrajz órája javára válik. Nála is közepes tanuló voltam, de akárhogy is erőltetem az eszem, egyetlen tanítását, megjegyzését sem jegyeztem meg, hazám hegy- és vízrajzát, az európai és a világföldrajzot sem tőle tanultam. Nem azért, mintha különösképpen haragudtam volna rá, hiszen az ablak-melletti sorban ülve, nádpálcájától elhúzódhattam, feleltetései sem értek váratlanul, a kívánt számadatokat és földrajzi neveket rendre, minden órájára úgy magoltam be, hogy mélyebb nyomot agytekevénymeimben sokáig ne hagyjon. Nem a tantárgy, hanem a tanár érdekessége szerint választottunk kedvenc tanulnivalót.

Mikviken kívül nem lehetett kedvenc tanárunk az a fiatalember sem, aki a maga dolgozataival volt elfoglalva, sűrűn íratott velünk dolgozatot, amit a padra nyíltan, a padra kitett tankönyvből puskáztunk. Szatyi azzal röhögtette az osztályt, hogy szemtelenül nyávogó hangján hangosan így okoskodott: - Nyomdahibával, vagy anélkül másoljam a második tételt?! Mikviken úgy álltunk bosszút, hogy a hidegebb ősz beköszöntésekor egyik-másik merészebb társunk sűrű kacarásaink közepette végigköhögte a földrajzórát.

Azon a télen számarköhögés-szerű betegség tört rám, fulladozva, olyan hangosan köhögtem, hogy az öreg Mikvik dühösen kirakott a tanteremből. Sértődötten bolyongtam a néptelen folyósokon, kedvemre álldogálhattam a patinás tablók előtt. Büntetésem órája máig erő tanulsággal, szavakkal nem kifejezhető meleg érzéssel töltött el, amely ragaszkodásomat az ősi iskolához véglegesen meghatározta. Gönczi, Kandrai, Kántor és más régi tanárok képe mellett, minden tablón ott állt Mikvik fényképe is. Tanítványaik derűs, okos és valamiképpen a miénkhez hasonló arcán ott virított a boldog iskolai évek varázsfénye. Az ilyen tablók alatt az ember hinni tud a saját jövőjében is.

KUTYAÉLET

Tényregényvázlat

Első kazetta

Ennek az elbeszél regénynek találó címe Kutyaumi lehetne, mert a hangszalagra rögzített történetek kavalkádja és az idősíkok önkéntelen, az emberi emlékezés szabályos szabálytalanságai által provokált csúsztatásai sokszor a kilátástalan bizonytalanságok felé viszik, nyújtják, húzzák a sokféleképpen kutyaéletű hős regényét vagy meséjét, amely természetesen egy kutyakölyök jópofáskodásaival kezdődik, sok kutyafutásban elmesélt futással, vonítással, komédiával, vásárral, méreggel és könnyelműen elhullatott könnyekkel folytatódik, világjárással, ünneplésekkel tetőzik, de emberünk szerencsésen elkerüli a nagykutyák társaságát, ahová különben sincs bejárása, mert ahogyan a kutyatiltó táblákkal teletűzdelt a világ (melyekhez végül is igazodunk, mert halandók vagyunk), ugyanakkor barátokkal és virágokkal zsúfolt a nagy rét, ahol életünket - többnyire a magunk és csak kivételes alkalmak esetén a mások örömeire - letöltjük. Olvashattunk már éneklő kutyáról, fakutyáról és egyéb kutyálkodásokról. Ez a könyv egy kiváló atléta és érdemes edző életéről szól, amolyan kutyaúszással keresztmetszetezett életrajz, tanulságokkal és hasznos életbölcsségekkel, több kutyaéletnyi sanyarú idő után most végre szabadon, de nem éppen kutyafutásban elbeszélve. Szorongóknak és szurkolóknak, fiataloknak és időseknek, sportolóknak, mozgássérülteknek és sértődékenyeknek, önbizalom-hiányos lányoknak és fiúknak, dús- és bőrhajúaknak, kitartóknak és lankadóknak egyaránt ajánljuk. Megismerhetik belőle a küzdés szépségét, a balsikerre hajló emberi természetet, a sporterkölcsöt, amely kifogyni látszik; és megtanulhatják, hogy futni hasznos és érdemes, de nem mások elől, hanem csak úgy szabadon, játékosan, ahogyan a kiskutyák és más pajkosan ebtermészetűek szoktak a folyóparton, ott, ahol medrében mellettünk és velünk csörgedez-csobog sebesen, beláthatatlanul tova, a gyönyörű élet.

Második kazetta

mindenféle szövevényes előzményekről, amelyekről utólagosan kiderül, hogy nemcsak a zsidókat, de hősünket is rendszeresen verik, miközben magyarul és románul egyaránt szépen tanul. Nagyenyeden és a kincses városban is, ahol megbámulhatja Mátyás király szobrát, és az igények szerint változtatható történelmet. A híres Kollégiumban jelesen tanul, a verést elszenved, annyit eszik, amennyit tud, mindazonáltal szereti a Bocskai sapkát, a teniszpályát és a Nyári Színkört, ahol cukorkát árul és operett-kultúráját bővíti. Szó esik még a fejetlen német katonáról az éretlen barackfa alatt, hullaszállításról, éhségről és „isten színjátékokról”, melyeket halálordítás kísér. Leventekötelesként stájer lovakkal barátkozik, és közös ágyba kerül Gaál Gáborral, sikeres üzleteket bonyolít le az amerikaiakkal München mellett, és fellelgyári huszárcsizmában nevelőapjával indul hazafelé, de előtte ér haza Kolozsvárra, amely már nem magyar terület, hanem szülővárosa, ahol kutyagolásait a világégés hamujában tovább kell folytatnia.

Harmadik kazetta

Gimnáziumi emlékekkel és pofonok történetével, amelyeket a régi időkben is mindig a gyengébbek kaptak, amikor az örömszerzés sem volt éppen ilyen egyszerű, bár az a csinos régi Betty, aki hősünket ott várta a Forduló utcai nyilvánosház kapujában, mindent elkövetett,

hogy nemi szolgálatait osztályon felülinek mondják a kliensek. Ugyanakkor hősünk fejéből a nagy dolgokat ebben a fejezetben sem verte ki a szaporán pergő idő; idejekorán megtanulja, hogy nem mindig irigylésre méltó az, aki a farkával üti a bankot, és azt is, hogy a honvágy olyan alattomos betegség, amelynek hatására, fájdalmában a fényes konyhát és vele együtt Amerikát is feladja a halandó, és amikor hazaérkezve hiába vágyik szülői szeretetre, számára a legjobb, egyedül követhető útnak csakis az önállósodás mutatkozik, mert pénzes szakmával a kezében akárki megbecsült emberré válhat. De ha a novemberi hajnali fagy baltaként képes kettébe hasítani a gépkocsimotort, és az inas második mestere annyira piás, cigis és kurvás, hogy szoptatós feleségét is veri, akkor véleményt és pályát változtatva, ismét az iskolába iratkozik, és a focit szereti, amelytől a sokféle durvaság és az örökös piálás taszítják a sportok királynőjének, az atlétikának ölébe, előbb vágtázónak, aztán edzőnek, mit sem tudva arról, hogy az italozást így sem kerülheti el az, akinek bánata és öröme van, és az sem, akinek hiányzik valami az életéből. Az is kiderül, hogy az elvonókúra akarata dolga, de olykor valamiért hatástalan is lehet, mert a sors útjai még mindig rögzösek és kiszámíthatatlanok.

Negyedik kazetta

Az Óvári Testnevelő Egyesület sokféle erőpróbát kiállott tagjai kompótot és bőrfocit rosszul lopnak. Hősünk is éhezik az infláció idején, de beleszeret Lenucába, akitől nem sajnálja a pénzt, megkedveli a mozit, a ponyvákat, a rendes tanárokat és megérti, hogy a munkásosztályt nem szép leköpní, és el kell túrni a büntetéseket, mert a legjobb röhögni és enni, ha van mit. A focisták örömeikben és bánatukban vedelik az italt, aki sportol, az ajándékot kap; a plaketteknek az öregek is örülnek. Olvashatjuk, hogy a munka nemesít, de szaladgálni kellemesebb, ha izzasztóbb is. Kiderül, hogy az edzők is emberek, és aki tudja, betartja a két legfontosabb szabályt: 1. Elefántpofát kell vágni! 2. Nem mindig jó az edzőnek, ha atlétanőre fekszik. De bebizonyosodik, hogy az sem helyes, ha az atléta - eredményessége reményében! - vetetlen ágy mellett, pongyola nélkül, érintetlenül hagyja sporttársnőjét, mert ami elmúlt, vissza nem jön, az izmok pedig természetük szerint szoktak szakadozni, még azokban a „nagyon szép” esztendőikben is, amelyek hihetetlen pontossággal mindnyájunk ifjúkorára esnek minden időkben.

Ötödik kazetta

amelyről nem hallatszik a kurjantás, az öröm és a bánat egyveleg, mert a napok a maiakhoz hasonlóan görögnek, és a futás hasznos lehet, tanulni és tanítani kell, mert a rajtpisztoly eldördülése és a vágtázó indulása közötti időben is csodálatos dolgok mennek végbe az emberben, akinek figyelnie kell önmagára is, hogy lehetőleg hosszú gazella-lépésekkel tudjon végigszaladni a világi életben, ahol a kíváncsiszkodó hátrafigyelésének éppen úgy ára van, mint a butaságnak, a lustaságnak, a szájtátiságnak és egyéb pörsenéseknek társaink felmutatott arcán. Mindazonáltal a „hosszúlépést” nem szabad összetéveszteni a nagyfröccsel, amelynek ilyenén való megnevezése valamiért kikopott életünkéből az elmúlt csillagfényes évtizedek alatt, miközben a sportolókra nézve voltak irigylésre méltó intézkedések is, mert aki dicsőséget szerzett a pártnak, a vezetők bölcsességét példázta, de ha egyetlen tollvonással a legfőbb ösztönzőt, a pénzt megvonták a sportolótól, a megszokás egy darabig még továbbsegítette őt felfelé ívelő pályákon, ahol a heti elfoglaltság után vasárnapokon is udvarolgotott volna hősünk a hamis Matildnak, akin fogott az átok, hiszen végül kihulltak összes fogai, de a bosszúból-menyasszony Juci sem járt jobban. Ezt csupán csak sejtheti az olvasó, mert nem minden derülhet ki egyetlen kurtára sikerült fejezetből, amelyet még a jóakarók sem hasonlíthatnak részletes és mindenben hajszálpontos edzőnaplóhoz, amit csakis becsületes időkben

vezetett olyan tiszta lelkű, a munkát és a jövőt tisztelő ember, mint amilyen a római karakterű és hajviseletű hősünk volt azokban a nemcsak számára felejthetetlen, hihetetlenül is hiszékenységének megfelelő, távlatokat is ígérő zakatoló években.

Hatodik kazetta

arról, hogy az anyós nem szereti a kutyázást, baj van a románok magyar kiejtésével, a Herr Kutya viszont jól hangzik, és egy régi tanítvány betegesen hiányos emlékezetében is jóérzés megmaradni, ha azt is kibírja az edző, hogy egy másik tanítványa megelőzze őt a hajrában. Le van írva továbbá az összefüggés a drezdai lépcsőfutás és kolozsvári Pokol lépcsője és más Fellegvár, valamint a dobogó legfelső lépcsőfokára vivő, nem is olyan rövid, hanem inkább kíméletlenül fárasztó út, továbbá az ezzel kapcsolatos angolszász felfogás, amelyhez azt is tudni kell, hogy Hannibálnak hány kan elefántja volt, amikor átkelt az Alpokon, mert különben a cigány sem kap ingyen a „puccsiniból”, és sorozatban jönnek majd a „verdik”, röpködnek a nagy „fausztok”. Kérdezni, persze, szabad, mert úgy tanul az atléta is. Ha a saját kárából sem tanul, akkor vége lesz a dalnak, hiába minden, még a dopping sem segít, és a sportoló ferde pályákra és onnan a szürke hétköznapiakba jut, százszor megbánva azt, hogy nem hallgatott a nagy Liszt Ferencre, sem a zeneszerzőt tisztelő kicsi Kutyára. Különben ebben a fejezetben eltűnik Lord és eltűnik a nő és más egyebek, de fut az ifjúság, hullnak a rekordok, csak a jó szex marad meg fogas kérdésként, hogy fejtörést adjon a nyájas olvasónak, mert feltehetően neki is éppen csak ez az apróság hiányzik.

Hetedik kazetta

arról, hogy nekünk már nehéz helyesen magyarul beszélni, de a papfiúknak sem volt könnyű egyetemre bejutni, külföldre pedig csak a kiváltságosak mehettek, amihez jó káderlap is kellett. Nyilvánvalóvá válik, hogy a sportolók pont olyan emberek, mint a többiek, akik közül egyik feleségül veszi a testvérét; a másik akkorákat lódít, hogy a hős szovjet katonához kell őt hasonlítani, aki égő cigarettával a hótakaró alatt rohant Berlinig; a harmadik csak is a dolgok könnyebbik végét fogja meg, de a csempészkedéshez túlzott önbizalma ellenére sem ért; a negyedik ifjú korában napi két decivel is jó eredményekre képes az atlétikában, s mert olyankor süket, amikor nem kell, két pofont kap mielőtt a győztesek pódiumára lép; az ötödik sem jár jobban, mert országos ifjúsági bajnökként sem mehet külföldre, ha magyar és apja paptanár, viszont kitartó és bátor emberről lévén szó, kiváló tanár lesz, de amikor nyílt utcán egy bolondnak nevezett késelő leszúrja, és más zaklatásokat is elszenved, végleg elhagyja az országot családjával együtt, ahol addig csak eltiltották, félreállították, üldözték, és a párttitkár-helyettes érettségi dolgozatát éjfél után, rendőri előállítás és felsőbb parancsnak engedelmessé kellett hibátlanul megírnia. És a sort ebben a fejezetben hősünk a saját példájával zárja, mert évekig őt sem engedték ki külföldre, mivel az is gyanús, ha az embernek nincs apja, a rokonsága pedig a gordiuszi csomóhoz hasonlít, amit karddal szoktak megoldani, de történetünkben jó erre a házasság is.

Nyolcadik kazetta,

amely egy belevaló atléta korán induló, de csak később beérő házasságának történetével kezdődik, mások elsikkadásával folytatódik, amiből a tükörnél világosabban kiderül, hogy a sportoló is ember, aki szerelmesen olyan lázban éghet, hogy nem árt neki a fagy, a jeges szél és az edző véletlen pillantása sem, különösen akkor, ha ez az utóbbi az atlétikába bolondult

bele hűséges és örök szerelemmel, ehhez példaképet pedig a világ legjobbjai közül válogat, elfogadva a sorsától azt is, hogy jó néhány nagyembert vezérelt az útjába. Közben elcsattan egy hatalmas pofon, mert valaki, akiből kitűnő tornatanár válik a későbbiek folyamán, harmadszor is belépett az ugrógödörbe, és az öreg ács szégyenszemre megkergeti atlétáinkat egy szelíd tyúk halála miatt, a gyilkos más marhaságra is képes, és edzői minőségében győzelmi dobogóra lépve nem védett a részegség lelombozó hatásától. Megismerkedhetik az olvasó Iglói Mihállyal, aki tudta mit akar az atlétikában, amelynek követésre méltó megszállottja volt, és a világhíres Zatopek is elvonul lelki szemeink előtt, hol izzadva, hol nyögve, hol talicskázva, ahogyan ez már a világsztárokkal történni szokott Bukarestben, de még az olyan hipermodern stadionokban is, melyről hősünk élethossziglan képes áradozni, miközben azt is sejteti az olvasóval, hogy rögzös életútján már indulófélben van a világ legjobb, legfantasztikusabb, legszebb sportpályái felé, ahol ha nem kutyagolhat kedvére, legalább kutyagoltathatja tanítványai közül az arra igazán érdemeseket.

Kilencedik kazetta,

amely arról árulkodik, hogy a nem hivatásos sportoló is pénzért szalad, küzd és izzad, és főleg az különbözteti meg a hivatásostól, hogy kicsi pénzéből, amiről nyilvánvalóan senki sem beszél, annyit csípnek le a sportolók körül legyeskedő ingyenélők, amennyit csak tudnak, miközben hősünket és a többi három színben sikeres olimpiát járt hírességeket elcsalják az „ígéret földjére”, de sem gépkocsit, még csak motorkerékpárt sem kapnak, csupán egy-egy plecsnit és kézfogást, amely után egyesek legalább két napig nem mostak kezet, mert azt hitték: híres ember kézfogása szerencsét hoz, hogy aztán évtizedek múlva bebizonyosodjék, nincs mire várniuk, a szerencsénk csupán annyi, hogy a hazai ügyintézés és erkölcs mellett még élünk. Vigasztalásul megtanulhatja az olvasó az Iglói-féle edzésprogramok lényegét, ami most azért is fontos, hogy, aki szaladni akar, az szakavatottan tegye, annál is inkább, mert már történetünk idején is nagyon messze kellett szaladnia annak, aki valami jobbat akart. Ellenben nyilvánvalóvá válik, hogy hősünk mindhiába fut és menekül a házasságba, csak e fejezet végén nőülhet, de szerencsére nem azt a nőt kell elvennie, aki félkész gyerekkel feltűnően ragaszkodik hozzá, miközben délutánjait egy fiatalemberrel ágyban tölti, hanem azt, akit egy huszáros káromkodás után operaelőadásokra, moziba és a párizsi jégrevüre is elvisz, amíg elegendő erőt nyer ahhoz, hogy összekötőnek meghívja az életre szóló családi körbe. Mielőtt ez a nő is határozott igent mond, kiderül, hogy hősünk halott, és megszabadul a katonaságtól is, de a jövődöbelije rokonainak tanácsára új apát és anyát keres, és csodával határos módon talál is, minekutána a hálátlan rokonok, ahogyan ez már történni szokott, az istennek sem akarnak már hazamenni a lakodalomból, hogy a fiatal pár a rövid időre kapott hálósobában a szokásost próbálja cselekedni. Ha nincs a nászút pótló nyaralás, ez a fejezet olyan hiányjelekkel zárul, melyeknek beláthatatlan következményeit a következő fejezet is bizonyára megsínylette volna.

Tizedik kazetta

Hősünk harmadik próbálkozásra fölkapaszkodhat a repülőre, amelyen a „másvilágba” jut. Ebből a rendkívül fényes világból először a „Magyarok Istenét” látja meg, mégpedig a Brüsszel melletti rendkívül nehéz terepfutó versenyen, ahol előbb tétovázik, hogy az epéjét, a máját hányja ki az év végén ott szokásos latyakra, végül a százon felüli nemzetközi mezőnyből harmadiknak befutva, szépreményű zöldet rondított a lebukó nap fényében égő csipkebokorba, utána pedig megissza a felkínált óvómaltint, megeszi a fácánsültet, felhörpöli a vörösbort, ajándékot vásárol kétszáznál több barátjának, bámul, csodálkozik, de igazándiból

akkor lelkesedik, amikor a csapatba beosztott szekus, a nagy nyilvánosság előtt, nemcsak akaratgyengességét árulja el, hanem hányingerét sem tudja türtőztetni. Le van írva, hogy cucu, de nem ló biztató szócskaként vagy románul olvasva énekesmadárként kell ezt érteni, hanem hősünk időleges munkanélkülisége okozójának nevéként. Két érdemes edző vicces vagy véres összekapásáról olvashatunk ezután, és nagyon szimpatikus süketnémákról, akiktől volna mit tanulnunk. Végül feltűnik a színen Icu és Pali. Előbb Pali szalad Icu után, aztán Icu kezd vágta, amelyről egyelőre csak sejtjük, hogy ő többek között a kapott pénzért sem hagyhatja abba a mexikói olimpia dobogójáig.

Tizenegyedik kazetta,

amely sok első kézből származó érdekességet tartalmaz a Silai-jelenségről. Bebizonyosodik, hogy madarat Hesss! kiáltással nem lehet fogni, de fífikával igen. Hősünk elkési az ünnepi ebédet, helyette fordulóponton költői és keresztkérdésekkel eteti a fiatal házasságokat, akik nemcsak futni akarnak, ráadásul magára haragít két német származású anyóst, köztük a sajátját is. Haragszik ebben a fejezetben Kati, a sportvezetők, az edzőtársak kicsi, de cseppet sem nyájas csoportja és maga az edző is, mégpedig saját magára, mert nem figyel eléggé a nők állapotára, de azt nem állítjuk, hogy jó, ha minden haragnak kaparás a vége. Átmeneti sikerek és az anyagi gondok törpülése után következik a nagy leégés, és meg van nevezve, hogy ki fúrta meg az országos rekordot, de persze, hogy nem erre az alakra, hanem hősünkre mondják, méghozzá a teljesen nyílt, viszont tömött nézőtérrel felvirágoztatott stadionban, hogy nemcsak hülye, hanem idióta is, amiről nyilván rögtön eszébe kell jusson a saját neve, és azzal vigasztalja magát, hogy a kutyák általában bírják a rúgást, a verést és az ennél mostohább bánásmódot is, az viszont nem derül ki: ezek után miként képes „elefántpofát” vágni és régen divatos regénycímet meg aranyköpést felidézni, ha neki megint és újra és ismételtén igaza kell hogy legyen. Sajnos az olvasó semmit sem tehet, egyik-másik regényhőssel ennél sokkal cifrább dolgok is elő-előfordultak már.

Tizenkettedik kazetta

Könyörgéssel és megalázkodással kezdődik. És végül Icu csak felmegy Budapestre, és ott sétál az egyik szombat este a Népstadion futópályáján, a fejét jól feltartva, majdnem bejutva a döntőbe, amiért dicséretet érdemel, közben az edzője kincses Kolozsváron csücsül, és derék terveket forgat a fejében, csak hogy Icu hazatérve felrúgja a „sajtárt”, és ezért kizárt dolog, hogy tévedésből, inkább hirtelen felindultságból ökörnek titulálják. Szerencsére a dolgok nem mérgesednek el, és így év végére nemcsak az égbolt, hanem az is kiderül, hogy Budán másodszor is lehet kutyavásár, ha nem Budának nevezzük Bukarestet, hanem Bukarestnek nevezzük Budát, és a vásárhoz illő alkut nem az edzővel, akit Kutyának hívnak, kötik, hanem Ibi és Icu között, mégpedig az országos terepfutó bajnokságért. Icuval kapcsolatban a világ legjobb játékkártya-gyárosának fogyatékosága is szóba kerül némi kételyeket ébresztve tanítványban és edzőben, akik nagy, az olvasók számára talán nem mindenütt unalmas tervekkel, rendhagyó elszántsággal Mexikóra vetik vigyázó szemük. A siker érdekében szívet, bokát, különféle izmokat, szexet, otthoni kosztot és őszinte barátságot erősítenek ésszerűen jó szóval, homokzsákkal, uszodával, szaunával és gyúrással, amiért némely válogatott lányok akár természetben is hajlandók fizetni, de nincs kinek. A végén aztán úgy néz ki a helyzet, hogy az atlétika szépség és öröm forrása. „Hiszi a piszi!” - mondhatja erre a nyájas olvasó, de csak fél szájjal, mert messziről látszik, hogy itt, ebben a fejezetben valamiféle féligazságról van csupán szó.

Tizenharmadik kazetta

Kutyát és Icut hiába fúrják, bejön a rekord, amely egy másodperccel jobb mint az addigi országos legjobb eredmény, de a lényeg az, hogy beérkezése után Icu fütyülni tud, amit a laikusok észre sem vesznek, pedig ebben a fütyülésben további rekorddöntési képesség is lakozik. Hősünk megdicsőül, és megnyílik előttünk a pénztáblák, valamint a Hollandiába vezető út, ahol kiderül Mihaela Mihainál sokkal szebb a nyolcszáz méteres rekordernő, pláne ha újra újabb országos rekordot ér el, amitől és a nem várt ajándéktól meghatódik a holland textilgyáros, a román lányokat tejbe-vajba fürdeti, aztán pénz is kerül, hogy bevásárláskor megfélekezzenek a bársonyon múlt percekéről. Furcsa következképpen Kutyát számárnak kiáltják ki, ami beigazolódik és az egész román sportküldöttségre kiterjed, amikor fogságba kerülnek a kaukázusi télben, Sztálin elvtárs szerencsére soha meg nem ért kilencvenedik szülinapja idején, amikor a céklaleves és örmény bor után nyolccsillagos konyak dukál, és olyan üzenet, amelyet senki sem ad át a román nép hőnszeretett fiának. Moszkvában hősünk a „plusz pjáty” -ért felháborodást vált ki egy katonás gyevecskából, mások is hülyének nézik a mínusz huszonhat fokon csonttá fagyott göndör hajú edzőt. A dolgok fárasztó sora és a pénz-telenség miatt is bonyolódó utazás meglepetései Antalyában oldódnak, de a három romániai magyar sportolóból álló színromán küldöttség minden igyekezete ellenére sem tudja kienni a törököket kifogyhatatlan narancs-, és mandarinligetükből. Kiderül, hogy fátoltánc helyett, amely „savanyú szőlő”, és különben is ötszáz lírás kiadással járna, jobb a homokzsákos izzadás az erdei fenyvesben, miután olyan mély az éjszakai álmuk, hogy még az otthoni csirkepaprikás álomillata sem éri el az Ali babák között Mexikóba készülő erdélyieket.

Tizennegyedik kazetta

a mesélő jóvoltából cikcakkozás az időben. És micsoda idők?! Antalya, Athén, Budapest, Berlin és természetesen Mexikóváros a történések színhelye. Közben az olvasó megtudja, hogy alakult a román sportolók csempészetben kitüntetettjeinek toplistája, miként „megy meg” egy „öreg fiú”, akiről főként a vezetők tudják, hogy doppingol, és hogy a török kutyák vendégszeretetében nem érdemes bízni, gazdáik átejtésére viszont akármikor számítani kell. Hősünk Berlinben megpróbálja kienni a németeket ananász-készletükből, ettől vagy ennek ellenére tátva marad a szája, Icu pedig úgy megy mint egy óra, ezt még a vak is látja, a polgármestertől kapott arany Shaffhausen is ezt mutatja. Egyébként ez a fejezet is tele van szaladással, mégpedig Mexikó felé, de az Égett-kő magaslatot egyesek elkerülik, mert Kutya megmutatja a homlokán, hogy hova löjjenek, de a golyó elmarad, egy híres magasugró pártfogásába veszi a bátor kuvaszt, aki aztán olyan számot ír válllásába, hogy az atléták felelőse elámul, és miután Icu hajszálpontosan a leírt időt futja, az álla is leesik: most már valóban nyitva áll az út Mexikóba, ahol egy Icutnál mellesebb nő tűnik az egyedüli ellenfélnek, végül nem a melleken múlik kié az aranyérem, hanem az idegek harcán. Ez a harc rég elkezdődött, és az olimpián csak folytatódott azzal, hogy egy renegát nem akart, de mégis kapott pofont, amit konyakkal kellett leöblíteni, és hősünkkel kapcsolatban felvetődik, hogy hármas koporsóban tér haza, esetleg Acapulcoba megy. Nyilván az utóbbit választja, és sok-sok élvezetben van része, mert a mexikói lányok önként nekidőlnek a mérsékelt méretű díszpiramisoknak, de ő idegességében Icut nevezi ringyónak, és a végében sír, tanítványa pedig a pályakanyarban zokog, hogy az ezüst plecsni után következzen a happy end, és az ünnepi fogadáson muskotályillatú csók is csattan.

Tizenötödik kazetta

Végre egy értelmes „távirat”. Örjögés a vulkáni hamuban. „Hóstatí fejés” a Csendes-óceánban. Kirobbanó örömek montreáli puliszkával. Bankett a Băneasa-erdőben. Jutalmazás átveréssel, Kincses városi dínomdánom. A „fúrás” kezdete. A „Disznófejű Nagy Úr” árnyékában. Egy kis dopping sosem árt... „Éljen a Rumosabb Kómaista Párt!” Versenyek, versenyzők, melléfogások és kifogások. Örökösen piszkos valutaügyek. Egy jókora bőrönd Rómába megy gazdája nélkül. Ezer dollár válltömésben. A féltékeny feleség esete. Kutya, az olasz lovak barátja. Szekusok kapják a Gerovitált. Az ezredes „hálája” sírig tart. Icu végre lakást kap, de habozik. Hősünk bemutatja, hogy ezután mit kapnak a sportvezetők ajándékba. A majdnem felpofozott „tehén” és egy elszúrt euróbabajnoki cím rövid története. Majdnem sikerült áskálódás, Júdás csókkal. Csúnya nők hosszú távra. Piros és makk ász kiosztva. Bacchus karjaiban: görög borban tetőtől talpig. A parancsnokot nem érdemes, de mégis izélgetik. Nincs szerelem erőszakkal! Egy angol távfutó példája. Itt nincs mese! - mondta Iglói, de nem a férfias nőkre gondolt. Nemek és keresztnevek cseréje. A férfiak nőiességét senki sem firtatja. A királynő továbbra is csodálatos, és szeplősen is gyönyörű marad.

Tizenhatodik kazetta

Ha nem sikerül a mellbedobás, rögtön fáradtságról panaszkodik minden nő, de az olvasó aztán megtudja, hogy hol van (lesz) a Kutya elásva, miért és meddig aggódnak a sportvezetők az Icu egészségéért, és hogyan marad aztán a saját lábán a már többször is kikíváncozó országos rekord, később pedig Münchenben, ahol a márkák a megszokott módon tűnnek el a román sportolók előtt, megmegy a világrekord kísérlet is, mert balkáni feledékenységből, illetőleg ultrahazafias irigységből a kísérlet lehetőségét is megfűrják az érdekeltek. Kiderül, hogy az ingyen bibliákat nem lehet áruba bocsátani, mert az Isten nem ver bottal, hanem pártállammal és kitenyészített fullajtárokkal, akiknek még akkor is jól megy soruk, ha büntetik őket. Pillanatra újra a kételkedés sárga pillangója röpköd a Pali fejében, mert Kutya a nagy nyilvánosság előtt elszólja magát, az ilyen nyelvbötlés jól jön az atyáskodó vezetők kedélyállapotának karbantartásakor, de Svájcban „koldusként” is kiheverhető a legtöbb bánat, és álmodozni is lehet, a nők mellbimbójára került Ciaó! felirat értelmén. Ebben a fejezetben is röpködnek a rekordok, a mazsolák és a kilométerek a kölcsönpénzből vásárolt ócska kocsi alól, amely kapcsolószekrényében olaj nélkül is hazahozza a romániai kivételezetteket. Amikor pedig „nem fut a csikó”, még Mátyás király eredetéről is a vezetők véleménye a döntő, ezért a Kutya-fejekben is napnál világosabban rögződött, hogy erdélyi magyarnak egyszer sem szabad alkalmat adnia. Erről számos példát mond a mesélő, de azt, hogy miért nem maradt Svédországban, sohasem fogja tudni megmagyarázni, mert a nyájas olvasó nehezen hiszi el, még ha gyakorolja is: sírni a lej láttán, a lejért is lehet... Időnként a futócipők a szegre akasztást kívánják, csak hogy a válás mindig, de mindig nagyon nehéz.

Tizenhetedik kazetta

Megismerszik a magyar... a fúrásáról. Tabletták a láthatáron. Híres László lovat nem lop, hanem vásárol, és javasolja, hogy a román címerből vágják ki az olajfúrótoronyt. (Azóta sok víz lecsordogált a Dunán, Dráván, Száván, Olton, Maroson és Szamoson, és íme, az istenadta nép kivágta az egész címet az ország lobogójából.) Icu Németországba megy. És ott is marad. Utána megy a férje, az anyósa, a gyereke, és később egy kitűnő vágótű is, aki kolozs-váribb, mint Moina és gyorsabb is, mert egy másodperccel megjavította a nagy titán száz méteres rekordját, edzőnek sem akárcsi, de kényelmessége legendás híré. Következik egy

olyan atléta, akinek sikerei az édesanyja meggyőzésével kezdődnek, és folytatódnak jókora frásszal. Mindkettő várakozásunk ellenére szépre sikerült, szebbet miért is várnánk a középkorú Kutyától, akiről kiderül, büszke arra, hogy nem hívják Birăunak, hanem csak Bírónak, mert a kettő közötti minőségi különbséget olykor-olykor az utóbbi hétpróbás becsülete mutatja. Radu sír. Aztán újra meghízik, liheg, cigarettázik, italozik és nőzik, közben persze katonáskodás helyett sportolgat. Kiderül, hogy az atlétikában így még véletlenül sem születik valamire való eredmény, és Zsdanovnak is igaza lesz, miszerint: Az elvek győznek, de nem békülnek! Kutya elvágja a gordiuszi csomót. Radu abbahagyja a versenyzést, de hűséges edzője testnevelő tanárt farag belőle, amiért dicséret jár: 1. A tanítvány bevallja, hogy mestertől tanulta az edzés tudományát! 2. A tanítvány tanítványának a tanítványa világrekordot fut! Végül szóba kerül Ionica, akinek gyorsan szalad a keze, a lába pedig aranyat ér, amíg el nem csúszik a vizesárok linóleumán, és kisebb-nagyobb szerencsék és szerencsétlenségek között sport pályafutására azzal teszi föl a koronát, hogy német földre fut állkapcsát fájlatlón, és másokhoz hasonlóan időnap előtt kigyógyul heveny hazaszeretetéből.

Tizennyolcadik kazetta

Szenzációk szép sorban és halkán elbeszélve. Rahitikus és sérves gyerekből is lehet Balkánbajnok, ha megfogadja a jóságos edző tanácsát, megeszi a rahátot, és időnként házibajnokságokon csokoládékupát nyer, részt vesz a cukrászdában tartott ingyen banketteken, tanul, küzd és bízva bízik, gyarapodik mindenféle tudásban és akaratban. Ebben a fejezetben pofok is csattannak. Feltűnik egy focicsapat nagyságú család, ahol minden étkezésen elfogy a négykilós verthajú kenyér és némi bor. Ebből a családból sok jó sportoló kikerült és kerülhetett volna, ha... Le van írva, hogy e köztűz után mennyi mindent produkál az élet. A lányokkal megint baj van, többen is úgy maradnak... Ezért egyiknek utóbb a tengerentúlra kell repülnie, a másiknak előbb megtiltják, hogy a szálloda erkélyén bugyi nélkül napozzon, a sokadiknak pedig el kell számolnia az „ólompecsétekkel”, melyeket nedves zsebkendőn át fenekükre harapott a hóhér. Amikor a pofon nem használ, ortopéd orvossal fenyegetőzik az edző. Kiderül, miként lehet egyből felfutni a Feleki tetőre, és ugyanakkor megvédeni az anya becsületét. Az atléták közül nemcsak a férgese hull ki a csapatból, hanem a sors által vertek többsége is. Példák sorakoznak. Esetek, amelyekből sok mindent megértünk. Miért hagyta el annyi kiváló sportoló az országot? Miért kerüli el a jövőben is az, aki ismételten megjárta itt a sportpályán, vendéglőben, közéletben, munkában és szabadidőben? Szenzációs még egy romantikus regény vázlata, és az, hogy az edző egyre kevesebbet fut, de szoktatja magát az elmerengésre, emlékezésre, bölcsekedésre: ül és gondolkodik. Később megelégszik e kettő közül az egyikkel, mivel ebben a korban másoknak is fáj már „az utazás”.

Tizenkilencedik kazetta

Ahány ember, annyi történés. És hányféle a tolvaj? Előbb csak mesterséget, idővel aztán mindent lopunk. Az is muris, amikor magunkat lopjuk. A példák közül kiderül, hogy Szabó Dénes majdnem megütötte a bokáját, ennek ellenére már akkor székeliesen megmondta, hogy „Lesz kötél!” És több került, mint kellene. A „szerzés” dicsőség, az enyves kezűnek mennie kell. Az óratolvajnak hősünk pillanatnyi felindultságában - vagy tíz percig tartott! - átrendezte a képét. De nem folyt a piros hiába, a békeszerződés a mai napig titkos. Ezért hiányzanak a nevek. Kisregény a rendőrség iratmegőrzőjében, kézjeggyel, amely ma is dollárokat ér. Zatopek elpirult Kolozsváron, később kiharcolták egy fűrészüzembe. Hősünk találkozik Owensszel, gyerekkori bálványával, aki rádióriporterként gratulál neki, és a temesvári származású Tarzán mellett ül a lelátón. Az is kiderül, hogy nemcsak a magyarok beszélnek

magyarul. Megengedhetik maguknak, mert ez egy kicsit segítségükre van abban, hogy bajnokok. Egy óriási ugrás története. Pattanások a királynő arcán. Lábtenisz világszinten. Balczó-Bíró páros az olimpián! Jobb a flekkenezés, mint a kokszolás. Lia Manoliu könnyeit felszárítja a nagy vetélytárs. Nemcsak az énekesnők kopaszok. Emberek az ecetgyárban: fordulat a nemileg nem, de némileg igen kényes kérdések felé.

Huszadik kazetta

Körbejárjuk KUTYA szobrát, és még ugrabugrálunk egy kicsit. Emlékezés a Munkás Sportklub aranykorára. Visszaütnek a csehszlovákok, kicsiben ugyanaz történik, akár az Európa-Balkán folytatásos meccsen. Bánk bán idézet a vonaton. Három magyar leforrázva, és a negyedik, aki ez alkalommal most már a fajtájától is ugyanazt kapta, amit otthon a betolakodóktól. Újságcikkkel és badacsonyi kéknyelűvel igazolt csapat a határátkelőnél. Aki fél a fogorvostól, nem lehet atléta. Minden versenyzőnek maga felé áll az esze, de az edző kivétel. Ki tudja, kikből élnek az aktivisták? A családi élet titka: pénz, pénz, pénz... Egy gyerek, akit fogóval segítettek a világra; szomjazik, az apja, hogy segítsen, nem tölti a gallérja mellé a nedűt, és igennel felel egy kényes kérdésre! A Napra lehet nézni, a csecsemőre, akinek a láza a Napot utánozza - alig. A fiú megmenekül, a nagymama elmegy egy puliszkás napon. A magyar szót kitiltják a stadionból, de nem mindegyik tiltót üti meg a guta. Kutya utolsó versenyfutása. Az utolsót maga sem veszi komolyan, így aztán Moszkó is kifaszol, és másfél évtized elteltével együtt szalad a célba egy népi futóverseny legfiatalabb női versenyzőjével, aki biztos, hogy akkor még lány volt. Pattogások is történnek, meg pattogtatásokkal is próbálkoznak egyesek, de a kettősök rendületlenül vallják, hogy szarból nem lehet ostort fonni! KUTYA körbeszaladta a földet és utána járni tanul, befejezi gyerekekkel és folytatja a futballbírókkal. Néha a bírók, olykor a Bíró kap ruhát! Kiderül, hogy hálából jobb a ruha, mint indulattal. Régi induló, régi refrén, új befejezéssel: Inni kell, és nincs tovább! Szópárbaj a temetőben. Nyugdíjaznak egy hazaáruló nevelőt. Egy iromány elpárolgása, másik születése. Közhelyes gondolatok. „Csak az a vég! - Csak azt tudnám feledni...” Végző és kívánság: „Öregeim! Ti csak terceljete!”

A 1987-es kórterem

Amikor a délelőtti viziten a napsugár mosolyú asszisztensnő mindenféle csillogó és drága orvosi szerelékekkel tele tolokocsija előtt, felemelt kezekkel belépett a szalonba a doktor, a betegek, akik addig az ágyat és a szöveget nyomták, meghibásodott álljfeljancsiként váratlanul tartósan felegyenesedtek a kivénhedt kórházi ágyon, a mozgásképesek úgy tettek, mintha el akarnának repülni, képzeletbeli szárnyaik alá az örökké sóvárgott délibábos boldogság színes luftballonjaiból kaptak egyet-egyet ajándékba, vértelen szájuk szélesre húzódott az emelkedettség hirtelen beálló, általános közérzetet javító légkörében, mert az orvosdoktor a szigorú emberek azon fajtájából való, akik apró lelkicsavarodásaikkal közvetlenkednek a betegekkel, mivel bizonyára maga is volt már legalább egyszer ágynak esett, fájdalmaiktól elkenődött állapotban, amikor a kis félelmek által és a nagy mindenhova hasogató, azon nyomban megválaszolhatatlan kérdések következtében, a mindennapok jótékony lármájától elrekesztett ember lelkivilágában, szégyenlős vágyaiban idegrángatta, sűrűn pislogó szemében felcsillant a mielőbbi gyógyulás reménye. És a hollófekete hajú doktor, magasra tartott kézzel éppen olyan volt, mint a világháborúkban eltévedt, magukat akárkinek megadni kész, sokszor legyőzött katonák, és az égbe emelt karokkal fohászkodó bemosakodott sebészek, akik műtét előtt fokhagymaszagúra dörzsölik karjukat könyökig, és a folyékony szappantól a céltalan

életű centis szőrszálak jajongva összefogóznak félelmükben, inkább menekülnének a dühösen habzó, kíméletlen körömkefe útjából és a fehércsompós fürdőből, ahol minden olyan kegyetlenül fényes, és tudálékos, mint a szike éle, amikor kéjesen belesiklik a pocakos beteg bőr alatti hájrétegébe. Közben szerény szolgálatos napsugarunk, aki olyan lapos sarkú fehér csizmában jár az ágyak között, amilyenben csak a nehéz dolgú tehenészlányok szoktak, és még így is az elképzelhető megengedettnél mindig picivel szebb és anyásabb a kórházi nővérek sokévi átlagánál, simán felülmúlja őket abban is, ahogyan a színtelenül is súlyos, szérumtól már hasas fecskendő észrevétlen átpasszolja a kezelőorvosnak. A betegek látják, hogy az acélhideg injekciós tű hegyén, mint szomorú könnycsepp, kibuggyan a titokzatos lé, a bájos nővér bólint, hogy minden primául funkcionál, az orvos magasra tartott karral a beteg felé fordul, megadja magát neki is, jelentőségteljesen ránéz, karja, mint lelőtt madár ernyedt szárnya, lehanyatlik, függöny omlik így össze nagy tragédiák harmadik felvonása után, fuvallatnyi csalódás söpör végig a doktor kifogástalanul borotvált arcán, a beteg - szízés közben szerencsétlenül landolt fiatalember - hasán fekszik, meggyötört alfele félig kitakarva, feje féloldalra fordulva, vörös pacni a folyamatosan fehérnek igyekvő szürke párnán, gyerekesen hunyt szemmel bizsergő gerincébe várja az arasznyi tűt, és roppant tehetségesen a miskolci kocsonyát utánozza. A pissenéstelen csöndben félelem és elégedetlenség keveredik a betegek némi sajnálatával: az orvosnak nem smakkol a beteg láztalan didergése. Félni tetszik?, kérdezi alig érezhető gúnnal. Beismerő, halovány nyögés a válasz, a fiatalember ilyenformán azt is elárulta, hogy agronómus létére a borjazó tehenek világa cseppet sem idegen tőle. Nincs semmi baj, nyugtatja betegét a doktor, az emberi megértés ráérősen, kicsi székre kiül az arcára, ő maga pedig vereségmentes visszavonulást rendel el, a leszerelést a nővérke hajtja végre mosolytalanul, az orvos zsebre vágja mindkét kezét, az időközben üdítően nőies vonalaira kitartóan vigyázó orvosnővel gyarapodott fehérköpenyeges csapat, a „harci szekér” enyhe zörgése közepette megkezdí látványos kivonulását. Aztán, mint minden nagy igazság, az is kitudódik, hogy a szépreményű agrármérnök nem vette be az aznapi nyugtatót, bizony, ilyen apró feledékenységekkel tele a jobsorsra érdemes világ. Nincs semmi baj, ismétli hidegvérrel az orvos, majd holnap! Mert holnap is lesz nap, ígéri meggyőződéssel, az idő méltóságteljes, akár a nagy folyók, amelyek látszatra mozdulatlan, mélységüket nem fitogtatják, ki lehet velük jönni, közben az ember mindenre felkészülhet, jóra, rosszra, testileg és lelkileg is. A főiskolás tehenész másnapra ígéri mindezt. Első a beteg, szavalja a hollófekete hajú doktor, második a kitűnő közérzet, ha lehet... Ha lehet, persze, itt ugyebár nem gépjavítás történik futószalagon, hanem hús-vér emberek, érző és talán gondolkodni is próbálkozó lények gyógyítása. A páciens nélkül a lelkiismeretes orvos is csupán félkarú óriás, márpedig a legegyszerűbb injekciózáshoz is legalább két, sokat tudó kéz szükséges, a kézben pedig erő, biztonság, az orvosemberben szív, a betegben pedig nagylelkűen előlegezett bizalom és halálra is elszánt bátorság, meg mindenféle együttműködési hajlandóság kell hogy funkcionáljon. És a páciens másnap vagy harmadnap úgy bekapta a nyilvánvalóan veszélyes injekciót, hogy meg se nyekkent, csak bányabéka seggénél megfelelő színvonalon tartósított önbizalommal pislogott, és aztán még kapott jó néhányat, hogy lábra álljon, mert közben az is kiderült, hogy nem sízni, hanem az állami gazdaság téli fagyok után mocorgó szőlősebe kell neki visszamenni, ahonnan a szolgálati terepjárón kóstoló is érkezett, a legjobb tudása szerint muskotályos szőlőket, szürkebarát- és leánykaféle borokat lelkiismeretesen megtekintő-felügyelő-vezető-gondozómérnök felépülését valamiképpen többoldalúan is elősegítendő. És egy másik szép napon, mert minden kórházban megért napnak illik valamiképpen vagy csak úgy önmagában is valamiért szépnek lennie, újra ott állt a hollófekete hajú doktor felemelt kezekkel, gyógyító szándékú jobbát hosszú acéltűvel hosszabbította, és az injekciós tű hegyéből úgy, olyan élvezettel szökellt magasba a varázserejű folyadék, mint fiatal férfi anyaméhet sóvárgó szilaj ondója, és amikor a fiatal orvos szemébe néztem, leplezhetetlen fáradtságot láttam benne, baljósan sárga fények verődtek vissza onnan, túladagolt mennyiségű levegővel dúsított gáztűzhe-

lyünk lángja ilyen, nem fűt, éppen csak világít skatulyányi otthonunkban. Mi a helyzet, kérdezte jobb napokról maradt érdeklődésével a doktor, homlokán verejtékgolyócskák hízta, gömbölyödtek, mintha máris a 989-es kórteremben állna vagy valamely kovács-műhelyben, ahol a szikrázó fényben izzó életünk fölött sunyin villan kezében az önálló életet örökké remélő ráverő. Az orvos is lehet beteg?, kérdeztem inkább csak magamtól, mert olykor az ilyen naiv dolgot magammal is megszoktam tárgyalni. Talán, mondta barátságosan, és megszokott gyakorlattal belém verte a fényes szépet, rám vert a „nagykalapáccsal” olyanformán, hogy haladéktalanul hozzákezdtem a gyógyuláshoz. Semmiség, szólt az orvos többértelműen, persze, rám férne már egy kis pihenés, mondta pihegve, ahogyan érzéki nők kommunikálnak párjukkal szex közben és után, és a hosszú csöves túvel együtt kihúzta belőlem a fájdalmak öreganyját, a világfájdalom, az élet hiábavalóságának fájdalma és azok az egyéb nyilallások, látást nehezítő, döfösszerű, bensőmet érintő késforgatások maradéka semmiség már, és csak vonult az orvos tovább a „szekér” előtt, néztem utána zsibbadtan, azt láttam jóhiszeműen, hogy kiment a szalonból egy ember, aki orvos, és egy emelettel fennebb vagy lennebb talán betér, inkább beszédeleg valamelyik kollégájához, aki egyetlen barátságosan szigorú pillantással megfosztja orvosi rangjától, egyszerűen lefokozza, és bizonyára lemeztelenítve is úgy áll majd ott, mint egy közönséges beteg, akinek orvosságokat lehet felírni, akit ágyba parancsolhatnak, mint egy kisgyereket, és időnként injekciós tűt csapnak az alfelébe, a karjába, a gerincébe, a szeme köré, és azt mondják neki, hogy mindent megtesznek érte, amit emberileg lehet, ahogyan másoknak is ezt mondják, és éppen csak nem nézik ki belőle a hálapénzt, mint a többi betegből ebben a csaknem új, tízemeletes kórházban, ahol az ablakok hajnaltól késő délutánig csillognak a politikailag semleges napfényben, és a völgyben elterülő ájult város fölött átellenben látható Fellegvár magasságában töprengve a beteg könnyen elhiheti, hogy ez a kórház is fellegekbe emelt vára a gyógyításnak, itt mindenki visszanyeri elvesztett, elfecsérelt, elkótyavetyélt, elorzott, ellopott, elparancsolt egészségét, és annyi életerőt nyer, hogy elképzelheti a még jobb vagy a legeslegeslegjobb holnapot, amikor kissé megszeppenten, óvodás gyermekek fegyelmezettségével elhagyhatja a korszerű kórtermek, a csillogó laboratóriumok, az elviselhető rendelők vidékét, a nehezen kiismerhető folyosókkal és kerengőkkel összekötött különféle, elektromos, mágneses és jótékony sugaras betegjavító műhelyek sorát, az ételgőzőktől párolgó konyhákat, ebédlőket, a papírokkal tömött irodákat, a sanyargatott élőnövényekkel cicomázott előcsarnokokat, ahova percenként belibeg valamely el nem térített lift, és még a telefon is működik az épületben. És miközben a földszinti moziba igyekeztek a mankóikra és egymásra támaszkodó, pizsamás, hálóinges, hálókabátos divatnak hódoló polgárok, egy mozgás- és más korlátozásoktól szenvedő vasesztergályos, hangosan kimondta, amit mások csak hébe-hóba gondolnak itt-ott töltött napjainkról: igen, a beteg is ember! És a mi doktorunkat gyógyulni parancsolták, a szalonokon végigfutott a hír, hogy ő milyen rendes ember, nem mint az az állandóan ideges főorvos, aki mögött ki tudja ki állhat, mert felpofozta a neki ellentmondó beosztottat, de az sem akárki, mert most minisztériumi bizottság érkezett, a mindentudó nagydarab takarítónő hozta a hírt, ő már a kora reggeli órákban tudta, mert elsőnek érkezik a kórházba, miután otthon a disznókat és az unokáit ellátja, neki is megvan a maga baja, falun jobb volt a dolga, a hízők miatt sem piszkálták, de aztán a javát olcsón be kellett adnia, és sohasem tudott, nem tudhatott mindent, itt a kórházban viszont tudja hova és mennyit, a főorvost pedig áthelyezik, ez mindenkinek jó, csak neki nem, mert addig naponta kétszer is fel kell mosnia a linóleumpadlót minden szalonban és a folyosókon, mert a bizottság nagyon-nagyon szigorú, de legszigorúbb a takarító-nőkkel, akiknek a száma minden leépítéskor fogy, pedig a bizottságok szigorúságát csakis az enyhítheti, ha valahonnan valakik szólnak nekik, és természetesen a kifogástalan rend és tisztaság mindenhol és minden időkben. És akkor a ragyogóan tiszta szalonba bejött a bájos doktornő, a köpenye ropogott, mint a frissen fagyott hó a kiismerhetetlen természet sejtelmes domborulatain, divatosan túlméretezett szemüvege mögött minden betegre pillantva

érzéken szét pattantak festékben sem szűkölködő szempillái, hogy belülről seperjék-sepreges-sék fél-dioptriáit, így csak igazán boldog nők tudnak nézni, de mi már kora reggeltől tudtuk, amit a mázsányi természetől véglegesen nyugodt takarítónő a partvis patinás nyelére támaszkodva szigorúan bizalmasan elmondott, miszerint a doktornő vegetáriánus, és csak nemrég ment férjhez, de nem issza forrón a kávé, mert attól otromba ráncok képződhetnek az arcán, a ráncos ember pedig már nem éppen olyan szép, ez lehet, hogy nem ízlés dolga, hanem a könnyörtelenül kíméletlen időé, amitől, ha örökösen nem vigyáz magára az ember, bizony mélyülő szarkalábak, kiszámíthatatlan ákombákomok és kényelmetlen repedések kerülnek mindenfelé az arcunkra, a szemünk, gondolataink, vágyaink és maradandónak képzelt hitünk környékére, fogyasszuk hát langyosan a dolgokat, a kávé is, ha van, a betegek mindig tudják hol kell a szükséges mennyiséget beszerezni, minél betegebb az ember, annál jobban tudja ezt, és a szép orvosnő, aki langyosan issza mindennapi kávéját, az akaratlanul sokat grimasz-kodó szilágysági sofőrt mégiscsak meggyógyította, pedig ez az akaratos ember az orvosok tudta nélkül, messziről jött csomagból szerzett injekciókkal traktáltatta magát, naponta csupán egyetlen egy injekcióra futotta neki, amikor több napos gondolkozás után végre rászánta magát és deszkával bélelt ágyából összeszorított foggal, talán nem éppen huncutságból kifordult szemmel kelt sziszegve és nyögve, hogy hasba rúgott kancákhoz hasonlóan talpra állva, majd belefogózva az itt-ott még fehér vaságyba, keze mint az albinó kaméleon bőre gyorsan egyszínűvé válik a környezetével. F fiatal vagyok, mondta a szilágysági sofőr, szeretnék még sokat dolgozni, és a betegek tudták, hogy soktonnás tehergépkocsiján milliókat érő árut, főként kettőbe vágott sertést, hízott borjút, búzát, bort és szilágysági szilvóriumot fuvarozott át az országon, mert elszállítandó árukból sohasem volt hiány ebben az országban, és a sofőr mindig gazdagabb lett a munkában, amíg azon a jeges téli reggelen a motorházfedél, akár a házsártos budiajtó a viharos szélben, rá nem csapódott a derekára, kénytelen volt turkálni a motorban, mert a nagy hidegben a motor és az ember lelke is befagy, és a telek, mintha direkt ki lenne csinálva, egyre komiszabbak, az egy főre eső meleg pedig leheletpára könnyű, ha válogatni lehetne, bizonyára az emberiség nagy része örökös nyárban élne, olyan langymelegben, amilyenhez hasonló csak igazán korszerű kórházak kórtermeiben is ritkán van. De a betegség nem válogat, sóhajtott a csudaszép orvosnő, aki önszántából lemondott a húsevésről, és többször is kijelentette, hogy mindenek ellenére kitűnően érzi magát, a nővérke pedig az akaratot emlegette, amikor rendre mindenki farába belenyomta a napi adagot, és a szilágysági sofőr meg sem nyikkant, pedig akkor is szólhatott volna a véletlenről, mert ő is tudta, hogy sorsunk hozza a bajt, és a filmterjesztő kicsit odébb tolva a sárga függönyt, minden kommentár nélkül, mondhatni bölcsen kitekintett az ablakon. Ma is vágnak disznót, szólt örömkeresően, és kimutatott az egyik lőtávvolba eső családi ház udvarának összevisszaságába, és kisvártatva csakugyan felsivített egy ennivalóan helyes hízó, a filmterjesztő akkor már hanyatt feküdt, és vénába kapta a folyékony krumplicukrot, amelybe ínycsecknek való mindenféle vitaminokat is kevertek. Az ágya melletti állványon függő literes üvegből verejtékes cseppenként egyhangúan csöpögött az erősítő nedű, akár egy megfordíthatatlan homokórából a szemcsékkel együtt a lepergett idő, és amikor később lábra állhatott a filmterjesztő, az elmúlt szépre emlékeztette őt minden az állványról az ablakba állított glukózás literes üveggel mérhető és most az ott szerényen kuksoló, palack formában sem megfogható idő, és a filmterjesztőből órákig ömlött ezután a vicces jókedv és a nehezen elviselhető orvosságzag, de fiatalemberünket ez nem zavarta, őt a saját reumatikus fájdalmai kínozták, és még inkább a közelgő vizsgaszesszió, amiért saját bevallása szerint délutánonként, amikor varázslatosan elfárad a nyüzsgés a kórházban, rossz lábán az egyetemre somfordál, hogy lépést tarthasson a műszaki dolgokban nekirugaszkodott számítógépgyárral, ahol dolgozik, és rögtön az első napon, amikor befeküdt közénk, bejött hozzá egy szőke lány, akinek nem számított, hogy éppen semmiféle látogatási idő nem volt, mert ez a búzakalász hajú lány a legbetegbb férfit is rögtön megtudná gyógyítani, ha erre kedve kerekedne, de ilyen kedvet

nekünk nem mutatott, könyveket és egyetemi jegyzeteket hozott mosolyogva, amelyek bizonyára tele voltak szebbnél szebb matematikai levezetésekkel és olyan gyönyörű és bódító számításokkal, amelyek a legérzékenyebb lelkületű fiatalembereket is képesek kilendíteni hétköznapi józanságukból, és belehabarodva mindenféle matematikai képletekbe, értelmükkel az egyik végét fogva a jó eredményig gombolyítják ezeket a számításokat, és enyhe szédültségük közepette maguk elé mosolyognak, mint a század elején élt kisasszonykák, akik titkolt szerelmes levelekre gondolnak, amelyeket kerülő utakon, romantikusan szerelmes kedvesüktől várnak epedőn. És tovább rohan tőlünk, előlünk, velünk a hiába kért idő, a nővérke máris hozza a jótékony nyugtatót, kinek az altatót, a fiatalembernek jó erőset. Tessék máskorra eltenni ezeket a gyönyörű levezetéseket, mondja szigorúan a nővér, tudálékosan magyarázza nekünk, hogy a beteg dolga a gyógyulás, amelyet lehetőleg minden erőnkkel akarnunk kell, mással nem is szabad foglalkoznunk, csak emelettel lennebb szabad a szakállas földrajztanárnak dolgozatokat javíttatnia, mert már nagyon várják azokat a tanulók, és a padlón térdepelve, nyögve javítja ezeket az a tanár, mert másként nem képes erre a gerinc-sérvétől, amely nem akarja békén hagyni, pedig istenem, milyen fiatal a tanár, nemrég fejezte be az egyetemet, és nem tudhatja, mert mostanában senki sem tudhatja, hogy hol és mikor meg miért, hát csak meghűlt, felhűlt és áthűlt valahol egyszer-többször, és a kulturáltan is gyönyörű orvosnőnek be kellett írnia a beteg tanár kórlapjára, hogy az illető térben és időben megfelelően orientált, ez biztosan jó jel, reménykedhet, hogy hamarosan gyógyul, főleg, ha tudatosan segíti az orvosokat abban, hogy bajától megszabadítsák, ha nyögve javíttatja azokat a nagyon fontos dolgozatokat, és sziszegve vonszolja magát minden kezelésre, amikor nem jön, mert valahol ácsorog és képzelt meghibásodásban beteg a lift, nem röpít senkit a mindenféle heverők felé, ahol például különféle fehér és ártalmatlannak tűnő karikákba kell bújni a betegnek. Tessék hanyatt feküdni, parancsolja a fehér köpenyes szőke, barna vagy éppen csudaszép lány, bekapcsolom és egyáltalán semmit sem tetszik érezni, de a mágneses erők szépen dolgoznak, és csak heverünk a hófehér ágyakon, nem számítva a diszkrécióra a jótékony mágneses erők részéről, a másik szobában pedig gyorsan vizes törülközőt terítenek a beteg ember hátára, derekára, nyakára, térdkalácsára, kinek hova, aszerint, ahogyan ezt előírta a gondolkozni is szépen képes orvosnő, és a vizes rongydarabra valami fémlemezdarabka kerül, amelybe dróton gyógyító áramot vezetnek, hogy tűszúrásos bizsergéssel javítson a beteg állapotán, aki aztán mehet tornászni a bordásfal alá, ahol amerikai cigarettacsomagot meg svájci csokoládét illik dugdosni a tanárnő köpenyegzébe, de mehet a beteg a víz alá is, a lóhere alakú állott vizes medencébe, aztán a kötelezően nagy nyomású vízugarak alá, amit a nyakig fehér köpenyeges asszisztensnő unottan és körkörösén sétáltat a fájós ízületek fölött, és mindenütt fehér köpenyeges szőke, barna és nem akármilyen szép lányok jönnek-mennek reggel héttől estig, két váltásban mint egy valóságos gyárban a dolgozók, miközben olykor még kemény rock is szól a rejtett hangszórókból, az ember csaknem elfelejti, hogy hol van. Tessék mondani, ebben a kórházban miért nincs kórházzzag? (Igen, olyan szúrós hűgyszaggal kevert orvosságillat egyveleg, amitől egyből elsápad az ember és betegesen illendően várja a dolgok végét, amelynek sötét futára rendre minden szalon ajtaján kopogtat, hogy beengedjék, persze senki sem állja útját, mert ahhoz minden időben nagy mellény és dagadt erszény kell, és itt csak kopottas pizsamákba öltözöttek a páciensek, mert manapság nem divat a flancolás.) Ha nem muszáj, miért legyen itt kórházzzag?, vonja fel a szemöldökét beszerzési gondoktól barázdált homlokára az adminisztratív igazgató, aki nem holmi ideges tisztviselő, hanem - egyáltalán nem mellesleg - gyakorló orvos, betegek nem aláírásáért járnak hozzá, mint sok más gyógyítónak képzelt doktorhoz, hanem hasznos tanácsokért, amelyekből hiányzó orvosságok helyett is ajánl, és ezért a folyosók végén dohányzó betegek halkabbra fogják a röhögést, amikor éppen arra jár az aligazgató, és ezt örökdéssel megbízott füstölő társuk jelzi, pedig szolgálata idején nem élvezheti saját cigarettája füstjét és dohányos társai vicceit sem. És akkor jön az előadótanár, óvatosan tapogatja lábával a lépcsőt, kapaszkodik a karfába,

a sztetoszkóp kerek dobozkája ájultan lóg a mellén, minden lépcsőfoknál csóválja karikás műanyag fejét, ha valaki az előadótanár mellére nyomná, és lehallgatná vele az idős férfi szívzörejét, sürgősen mentőt hívná, mert az osztályvezető orvos is lehet beteg, és pont úgy lábadozhat az előadótanár is, mint akármelyik halandó. Betegebb vagyok, mint ti, közvetlen-kedik az idős ember, de nem hagyom magam, de titeket sem hagylak, meg a diákjaimat sem az egyetemen, ez az én munkám, és csak még betegebb lennék, ha nem dolgozhatnék. A takarítónő pedig időnként megjegyzi, hogy jó ember a professzor, nem hiába állnak csomagtól rendelőjének ajtaja előtt az ország minden részéből jött betegek, akik makacsul élni szeretnének még egy kicsit, aztán még és még, ha lehet. Közben egy emelettel fennebb, az éjszaka meghalt egy orvosnő, altatót vett be vagy micsodát, bizonytalankodik a különben magabiztos takarítónő, és vége lett az orvosnőnek, merthogy összeveszett a férjével, mert ilyenek negyvenen túl a valamiért hervadásnak indult nők, és idegesek mértéken felül, tegnap vasárnap volt, és az orvosnő bizonyára még idegesebben mint máskor, bejött szolgálaton kívül, mint beinternált beteg befeküdt abba a kórterembe, és biztosan elkeseredett, sírt, és vége lett, a takarítóasszony pedig magas vérnyomására hivatkozva elhárította, hogy az orvosnő kihült tetemével bajlódjon, és akkor jött a liftes ember, egy talpraesett férfiú, aki mindent elintézett, amit ilyenkor el kell intézni, ő tudta, mit kell tennie, ki tudja honnan tudta, hiszen ebben a kórházban eddig még nem halt meg senki. (!) Aztán valaki nagy titokban kávéfőzött az emeletünkön. Békebeli illat csavarodott szerteszét a folyosón, belopózott a kórtermekbe és nagy kérdőjel alakjában befészkelte magát a beteg agyakba: honnan a kávé? Mintha valaki azt kérdezte volna: honnan a levegő, honnan a fűszál a mezőkön, honnan a mosoly az emberi ábrázatokon?, miközben figyelmen kívül hagyja napjaink általános légszomját, a letarolt mezőket és a megkeseredett arcokat. Keziticsókolom, mondta madár röptű, sziporkázó örömeiben a szőke asszisztensnő a beteg férfinak, aki kávéval kínálta, és hálából elcsicseregte, annyi minden történik ebben a kórházban, hogy meg kell bolondulni, ha szívére veszi az ember, idegileg időnap előtt kikészül, mert a harmadik asszisztensnőt nemrég felhívta egy régi férfiismerőse, aki éppen átutazóban van városunkon, és kiderült, hogy egykor mekkora nagy szerelem volt köztük, amely most újra fellángolt, hiába sodorta őket egymástól messzire a könyörtelen sors, bizony ilyen komisz az élet, és most a magas szőke asszisztensnő bennmaradt a kicsi barna asszisztensnő helyett, aki elrohant egykori szeretője utazástól és kegyetlen sorstól fáradt karjaiba, a szőke asszisztensnőnek pedig meg kell bolondulnia, mert így jár az ember, ha átérzi a mások szerelmét, és a betegek bánatát is, az egyik éppen most mesélte, egyedül csakis rábízva személyes titkát, hogy egy kisvárosi kórházba kellett szállítania az anyját szélütéssel, és az öregasszony mozdulatlanul feküdt a kopott hordágyon, és a szeme zárva, lélegzete gunnyasztó galambéhoz hasonlatos, szívverése szaggatott, mint romantikus szerenádok tovasuhanó, halk staccatissimoja. Hány éves az anyja?, kérdezte hűvös tárgyilagossággal a tanulékony fiatal orvos. Hetvenkettő, felelte a beteg, betegebb édesanyjára szegezett tekintettel. Mit akar?, tette fel a költőinek szánt kérdést a mostani gyakorlattal tökéletesen tisztában lévő fiatal orvos, de a szülőanyjáért aggódó beteg komolyan vette: Szeretném, ha életben maradna az édesanyám, jelentette ki határozottan, és a fiatal orvos elvette az orra elé dugott borítékot. Mindent megteszünk a betegért, szólt biztatón mosolyogva a doktor, és sietve elhagyta a kórtermet, de nem azért, mert ott minden koszos volt, hanem, mert ilyen a sok dolgot magára vállaló emberek szokása, aztán három napig nem látták abban a nyomorúságos kórteremben, és akkor az ottani jóságos arcú takarítónő azt tanácsolta a betegnek, hogy vigye haza nagyon beteg édesanyját, hiszen minden bizonnyal otthon szeretne meghalni. És az a közlékeny beteg még sokáig magyarázta volna a nagyon szőke és jószívű asszisztensnőnek, hogy neki miért kell megbolondulni, de az asszisztensnő is csak ember, és elfáradt, látszott rajta, hogy festett szőke, de másnap átutaló papírokat hozott annak a betegnek, s miközben ő a finom kávéfőzést szűrte, a beteg megtanulta, hogy a közeli kórházban kisasszonynak szólítsa a kenyere javát már elfogyasztott orvosnőt, hogy

annak örökösen látható szigorát valamiként enyhítse ebben a különleges kórházban, amelyet már nagyon régen „zöldfedelűnek” mondanak a páciensek, akik valamiért mind zöldfülűek és nem egészen komplettek, fájdalmaikat arckifejezésük, de leginkább zavarosodó tekintetük mutatja, a hangoskodókat külön épületbe gyűjtik, és ha még van mivel és miért, itt mindenkinek rengeteg ideje van gondolkozni, betegünk is ezt gyakorolja, miközben rájön, hogy a léleksebész kisasszony doktor szigorúsága jóindulatú határozottság, célja vele az, hogy a betegek lenyeljék azokat a sokféle pirulákat, amelyek bambává teszik őket, hogy így legyenek egészségesek, és azok, akiknek már a különféle tabletták sem használnak, háromszínű placebót kapnak rendszeresen, olyan különleges labdacso, amitől aztán minden beteg bebeszélhet magának annyi nyugodtságot, amennyivel a környezetükben levőket nem zavarva, úgymond normálisan élhetne, akár az a harmadéves jogász, aki megbetegedéséig távírdásként kereste mindennapi kenyerét, amit főként azért fogyasztott, hogy az esti egyetemen jogot tanulhasson, aztán egy vagy több, se nem szép, se nem rút napon kiderült, hogy nem a kenyérből, hanem a magára vállaltakból kapott a kelleténél többet, ezért durcásan szedi a placebót, tudja, hogy ez a neve ezeknek a színes micsodáknak, melyekben semmiféle hatóanyag sincs, mert már semmi nem segítheti, csak a színes tabletták lenyelése után várható magára erőszakolt nyugalom, és talán az, amikor társai előtt sokadikszor is kijelenti, hogy ő nem beteg, csupán valami véletlenül összegubancolódott az agyában, és ha aludni tudna, még többet is magolhatna a matrac alá dugott jegyzetekből, hogy a közeledő szesszióban vizsgáit kitűnően letehesse, szobatársai bizony csak bólogatnak, és befelé mosolyognak, akár a tapasztalatoktól bölcs, épeszű emberek. Ez semmi, szól fennhangon, megszokottan harsányan az idős szobatárs, amikor a vasúti műhelyekben inaskodtam, már akkor bekapcsolódtam mindenbe, úgyhogy mindenkit ismerek, és engem is nagyon ismerhetnek azok, akiknek mindent ismerniük kell, csak hogy engem idő előtt nyugdíjaztak, na vajon miért? Hát nemsokára kiengednek, és hazamegyek, mert sok a dolgom, na vajon miért? Remek, állapítja meg a harminckét éves lakatos, és dühösen asztalra dobja kártyáit, körbe tekint, hogy üldözőjét, rosszakaróját végre megpillanthassa. Nincs valakinek egy fölösleges altatója?, kérdi némileg kijózanodva, és elrohan választ nem várva, mert amíg Japánban járt, hogy a gyújtógyertyák előállításához megfelelően bővítse szakmai tudását, feleségét elcsábította és ellene fordította egy okoskodó gyülekezet, és altatókkal sem tudja megérteni, hogy miért és hogyan, az orvoskisasszony pedig hideg-szigorúan néz reá minden áldatlan reggel, ropogósan fehér köpenye kicsit szűk vállban, és a tudatukkal betegeskedő betegek tudják, hogy az új beutaltól sem vette el a kávé - ki tudja honnan kapja ő a mindennapi kávéját? -, hanem durván kidobta rendelőjéből, innen is látszik, hogy a többi jó elmeorvoshoz hasonlóan ő sem komplett, hanem hasadt vagy legalábbis repedezett tudatú, de a takarítónő, aki az egyik közeli faluból ingázik minden számára áldott napon, tudja, hogy a kisasszony még nem vénkisasszony, és szeretné, ha betegek olyan embernek tekintenék, aki segíthet rajtuk, talán még azon a szerencsétlen csenevész fiatalemberen is, aki béna fél lábát a levegőben himbálva, cirkuszi bohóc-harsányan gesztikulálva mindegyre bemutatja miként fogta le a vágóhídon azt a bikát a két szarvánál megragadva, hogyan csavarta ki játszi könnyedséggel a vad állat nyakát, akár egy kiscsirkének, és mint kicsavart mosogatórongyot dobta a gyáva és remegő lábú mészároshad elé, Nesztek faszok! Szabdaljátok fel gyorsan, isteni levest főzhetek belőle... Ötödéves orvostanhallgatók kérdezzétek, faggatják ezt az egymesejű Góliátot, cseppet sem nevetnek rajta, ez a fiú egyikük vizsgatétele, és a jövődöbéli orvost a helyes diagnózis megállapíthatóságának reménye fűti, otthonról kapott hét esztendei jólneveltsége, öt keserves egyetemi év alatt összeszedett tudása van segítségére, meg általános műveltségre való hajlandósága, némi hagyományosság, amely mindenféle főiskolást tekintve az orvostan-hallgatók körében érik rokonszenves emberi tulajdonságok egyvelegévé, erről is csevegnek éppen eleget hajnalban az állomásról kigördülő ingázó vonat fiatal orvosai idősebb kollégáikkal, akik a falujukba hazatérő gyári munkásoktól elkülönülve, legfentebb az ingázó tanárok, a tanítók és a tisztviselők, de leginkább a saját

szakmabeliek szagát képesek az utazás másfél órányi idejében eltűnni, miközben a nők kötnek, amint egy kis idejük akad, mindjárt muszáj nekik kötni valamiféle pulóvert, amit éppen azelőtt szoktak nagy hirtelenséggel elbontani, mielőtt teljesen elkészül, mert az új modellnél mindig jobb a legújabb modell, mintája is előnyösebb, és ilyenformán mindig van miért mozogjon a kezük és járjon a szájuk, persze, csak úgy mellesleg az ingázók vonatán, ahol kibeszélhetik, hogy egyik kollégájuknak levált a szemlencséje a sok olvasástól az örökösen mozgó vonaton, mivel évekig nem tudta abbahagyni az olvasást és az ingázást, most pedig akármilyen hosszan mesélhet olvasmány-élményeiről, és így az együtt utazók kora reggeli utazása már nem is annyira fárasztó robot, hanem kicsit kényszerű kikapcsolódás, lehetőség a világ dolgainak áttekintésére, egyféle tájékozódási lehetőség a zord életben, amely a neurózisok megelőzése szempontjából bizonyára nagyon fontos, ha már más lehetőség nincs a dolgok változtatására, pedig egyeseknek direkt orvosi receptre elő kellene írni a napi ingázás mellé a pihentető csevegést, és szigorúan betartva, hónapokon, s ha kell éveken át folytatni, mert minden komoly dologhoz immár évekre van és lesz szükségünk, lám a most már önkéntelenül is hihiző fiatal orvosnőnek nem kevesebb, mint nyolc szűk esztendeig kellett tanulnia, amíg révbe juthatott az egyik kisvárosi klinika laboratóriumában, ahol sokadmagával különféle rendkívül fontos analízist végez, amelyek nélkül az orvostudomány manapság semmilyen apró lépést sem tehet a gyógyítás rögzös útján, és csak olyan féllábú és féllkarú óriás volna, aki erőtlenül, többnyire bambán figyelne az orvosolatlan és tisztázhatatlanul tisztátlan, súlyosan beteg világot. A mindig kitűnő tanuló, mindig mindent bámulatosan beszajkózó fiatal doktornő öt kerek esztendeig tanulta a gyógyítás általános tudnivalóit, de amikor megállt a beteg ágya mellett, elsápadt az együttérzéstől és a felelősségtől. Hogy van?, kérdezte a megváltásra várakozó beteget, Köszönöm, rosszul, nyögte ki nagy nehezen a szerencsétlen, és az orvosnő hirtelen mindent elfelejtett, amit öt nehéz esztendő alatt bemagolt, nem tudta mit kérdezzen, mit tudakoljon, mihez kezdjen a helyes diagnózis megállapítása végett, jegyzeteiben kotorászva aztán, ráakadt néhány előre elkészített sablonkérdésre, kollégái segítségével beírhatta a kórlapra a megközelítőleg helyes kórismét, de az adandó első alkalommal olyan továbbképzésre iratkozott, ahol emberekkel nem kell foglalkoznia, hálószo-báját ismét telerakta szakkönyvekkel és újra kitűnőket vizsgázott, már azt hitte sohasem fejezi be a tanulást, s hite most is tovább erősödik, mert valójában sohasem szabad abbahagynia a mindenünnen áradó tapasztalatok elsajátítását, és miközben naponta százával végzi a külön-féle vérvizsgálatokat, folyton csak erre gondol, fél szeme a mikroszkópon a mikrokozmoszba kalandozik, fél szájával már diktálja az asszisztensnőnek, hogy most éppen mi a helyzet a parányok világában, abban a csepp vérben, húgyban, bélsárban és egyéb látletnek való dolgokban, és felrémlik előtte, hogy már iskolás korában szerette a vegytant és a gyerekeket, két szép gyereket szült vizsgák szünetében, és az orvosi vegyészeten otthonosan mozog. Melyiket hagyjam abba?, kérdezi önmagától, és már el is döntötte, hiszen van szeme, van esze ahhoz, hogy ma és holnap mit enged meg a valamilyen irányba mindig gyorsuló élet. Mikor megy a vonatod?, kérdezi kora délutánokon mindig pizsmogó kolléganője, aki vegyész és biológus és örökké hasonlókat szokott kérdezni, mert ezen a vadonatúj klinikán minden korszerű, mindenféle szakember dolgozik itt, segítik és kiegészítik egymást a folyamatosan fejlődő egészségvédelem érdekében, mindnyájan hófehér köpenyeket hordanak, a szívük pedig kinek be-, kinek kitakarva, a páciens pedig türelmesen várja a diagnózist, megszep-penve, megtorpanva ácsorog a lótás-futásos, számára is egyetlen életcsekében. Jaj istenem, most mi lesz? Kihez forduljak? Mit kell vinnem a laboratóriumi eredményeken és magamon kívül? A doktornőt a beteg sohasem látja. Csak a beteg vére, vizelete, köpete jut el az orvos-nőhöz, olykor köbcentinyi tüdőre szállott víz, térdkalácsban összegyűlt folyadék, némi vattavéges pálcikára törölt váladék képében jelenik meg a páciens a fiatal doktornő előtt, és mindezeket festeni, érlelni és megfelelően elő kell készíteni, hogy a mikroszkóp alatt látni, megfigyelni lehessen tulajdonságaikat és a kórokozókat, megszámolni valamit bennük, ami

nagyon fontos lehet a betegre nézve, kezelését elkezdni alapos laboratóriumi vizsgálat nélkül nem igen érdemes, látni kell olykor a láthatatlant is, csak a legfiatalabb orvosnőt nem szabad megtekinteni, a pácienseket a laboratórium főnöke fogadja irodájában, neki szokás hálálkodni, borítékolni és a többi, és ha nem jönnek a betegek, bizony idegeskedik az elmaradt hálálkodások miatt a koros főnök, akinek nemsokára nyugdíjba kell vonulnia, hogy azután csak keveseknek legyen doktor, többnyire csak kertész vagy unokáját felügyelő nagyapa lesz, akivel ráérősen beszélgethetünk valamely távoli falucskáról, ha valakit egyáltalában érdekelni fog az a távoli kis helység, ahonnan a laboratórium főnöke származott. És a fiatal doktornő politikailag érettebb kolléganője dicséretét is bírja, hiszen helyette is dolgozik, amíg az rendkívül fontos gyűlésekre jár, amelyek pont olyan fontosak, mint a betegek, akikről mindenütt beszélni szoktak, és jelentésekbe is bekerülnek mutatószámok formájában, amelyek hűen mutatják mikor, hány laboratóriumi vizsgálatot sikerült a lelkes munkaközösségnek megfelelően elvégezni a klinikán, és miként állnak a környékbéli vörös vörsejtjeik számát illetően és veseműködésüket tekintve, ami pedig a rákos megbetegedéseket illeti, ezeket a vizsgálatokat kétszer is megismétli a fiatal orvosnő, mert akár a beteg hozzátartozói, először ő sem hisz a szemének, neki fáj minden pozitív eredmény, ami lényegében nagyon is negatív a beteg további élettartama szempontjából, a doktornő pedig még rutintalan, még szenved az ilyen eredményektől, és nem akar beleegyezni abba, hogy a véletlenek dézsmálják meg az emberek életét, az élet amúgy is tele van kellemetlen meglepetésekkel, megszokásokkal és nem éppen testhezálló feladatokkal, mindent, de mindent be és el kell osztani, átmenteni és továbbéltetni, megérteni, és megtagadni tudni a nyilvánvaló rosszat, türelmesen várni a jót, a jobbat, amely eljön egyszer, vagy elhozzák - legalábbis ígérik - a sors által kiválasztott szolgálatosok. És a fiatal doktornő időnként felnevet és trillázva kacag, mint egy csitri lány, így örül az életnek, őszintén mondja, hogy maga sem tudja, miként főz, mos, varr gyerekeire, miután fáradtan hazatér az ingázás utáni bevásárlásból, a sorozatos sorbaállásokból, gyurakodásokból, lökdösődésekből, és néha pillanatra megáll szűkre szabott birodalmában, a teherliftnyi szűk konyhában, ahol életszintjük pontosan lemérhetően egyirányú, és a gyerekei jópofa, merészen színes akvarelljei kacagnak le a falról, és ilyenkor azt mondja magában, hogy vannak, akik náluk nehezebben élnek, az a községbe ingázó körzeti orvos kolléganője például, aki most ki sem látszik a statisztikákból, örökké csak a gyerekeket és a várandós anyákat számolja, mindegyikre úgy kell ügyelnie, mint a rendőrségnek a maga szeme fényére, közben két szép kék szemével látja, hogy a község egészségügyi helyzete számokban is egészen pontosan kimutatható és továbbítható valahová, ahol összesítve az egész ország egészségügyi helyzetét alakítják ki ezekből a számokból, miközben az egészséges és a beteg emberek időnként át- és visszasétálnak különféle rubrikákba, aszerint, hogy mi történik velük az életben és azon is túl, ahol mindenkinek meg kell nyugodnia a nyilvántartás szerint, és ezt nevezik az egészségügyben állandó küzdelemnek, amit az ország az orvosok segítségével vív, mert az emberek magukra nem sokra mennek, hiszen csak fekszenek az ágyban, nyitva a szemük, mintha nem láttak volna mindenből éppen eleget napközben. És besüt értelmünkbe a csend, álmodozások kergetőznek és furcsa álmok szisszennek a fejünkben, és néha amikor a fáradság leteper, és elszenderedünk, kilépnek agyunkból féltett álmaink, hogy a kórteremben mások féltett álmaival találkozzanak, hogy nagy, sohasem látott egyetértésben egyesüljenek, mint a kizsigerelt proletárok, és kikíváncsiskodjanak a folyosókra, a tágasnak mondott külvilágra, hogy visszatérjenek hirtelen ólomsúlyosan, ráfeküdjenek a mellünkre a válogatott gondok, és kipréseljék belőlünk a segélykérő kiáltást. Forduljon a másik felére, T. úr, szól a szomszéd ágyból valaki, és maga is nyög egyet együtt érzően, sóhajt és szellent, mert ilyen az élet, miközben arról gondolkozik hangosan, hogy a másik kórházban a szőke kontyos orvosnő bezzeg elvette betegétől a kávé, pedig már tudta, hogy az az öregasszony, akit gondjára bíztak, reménytelen eset, és ha nem veszi el a kávé, akkor is reménytelen, és miközben ezt megmondta a hozzátartozóknak, sajnálkozás ült az orvosnő szép szemében, és egyáltalán nem

hasonlított egyetlen női Hippokratészhoz sem. És amikor egyszer éppen egy ismerős orvosnál ültem a konyhában, mondta a szomszéd ágyból a beteg, csak úgy beszélgettünk egy kicsit, és kopogtak, nyomban nyílt az ajtó, és bejött egy fél bárány, nyúzottan állt az ajtóban, micisapkáját tördelte. Itt lakik a doktor úr?, kérdezte sápadtan és halkán, akár egy elemista. Tegye csak oda a sarokba, szólt egykedvűen az orvos, és folytattuk a beszélgetést, már nem is tudom miről beszélgettünk, elég az hozzá, hogy gyorsan telt-múlt az idő, megint kopogtattak, hát bejött egy falusi korsó, és odakerült az is a bárány mellé. Nem tudom, kik küldték, szólt az orvos, csak úgy mellékesen, mint amikor unalmas kártyaparti közben odavet valamely megjegyzést az ember. Ezek a szegény emberek azt hiszik, így nem feledkezem meg róluk, s a lehetségesnél is többet teszek majd értük. Hát hagyjuk meg őket a hitükben, folytatta kicsit elgondolkozva a tőle telhetően bölcs orvos, és mi tudjuk, hogy igaza volt, mert a kórházi ágyon fekvőkhöz rendre eljön ijesztő és megnyugtató arcával a halál, és ekkor cselekedni kell valamit a szokások szerint, segítségért nincs kihez esedezni, mindenért fizetni kell, adunk hát az orvosoknak, a nővéreknek, az utunkat elállóknak és a felügyelőknak, mindenkinek, aki elsegít a sírig, hiszen Krisztus koporsóját sem őrizték ingyen, ugye, így van T. úr?, a halál gondolatát látjuk mindnyájunk arcán végigsuhanni, ha úgy teszünk is, mintha nem láttuk volna, mert azt hisszük, ha nem beszélünk róla, akkor nincs halál, és nem a mi halálunk, anyám ilyen esetben a struccok természetét emlegette, az ostobák viselkedése ez, ami abból ered, hogy nem akarjuk a halált, nem beszélünk róla, nem készülünk fel rá, elfogadjuk tabuként, egyre több már a tabu az életünkben, és mind kellemetlen, ilyen az élet vége is, mintha az, ami előtte volt, mindenben olyan nagyszerű lett volna. Tudom, hogy még nem alszik, ezért még azt is elmondom, amit az egyik közeli ismerősömtől hallottam. Jaj, nem tudom, mi van velem, úgy fáradok mostanában, panaszkodott a lányának a néni, és állítólag pontosan úgy pihegett, mint réges-régi operettekben szoktak az öregedő bárónők, és elvitték szép sorjában, ahogyan ez most szokás az orvosokhoz, és végül beutalták a szívkórházba, akkor már olyan lassacskán vert a pulzusa, ahogyan század eleji álmos faliórák ingája szokta ütni az egész órákat, és a főorvos jópofáskodva azt mondta neki: Nézze mama, pár rongyos tízezresért kap tőlünk egy testhezálló szívstimulátort, szépen befaragjuk a bőre alá, észre sem veszi, aztán újból olyan fürge lesz, mint kislány korában... Jaj istenkém, honnan vegyek én pár tízezrest, ájldozott a néni, miközben a gyorsan távolodó főorvos és eszmélete után tekintett, jószívű emberek gépre kapcsolták pislákoló szívverését, a néni férje, fia, lánya és rokonsága már beleszokott a hűledezésbe, amikor harmadnap a főorvos újból megállt a beteg néni ágya előtt és folytatta a megkezdett mondatot: Néni, maga nyugdíjas, fizet egy ezrest, a többit pótoljuk központi alapból, és a néni aláírta a papírt, amelyben körmönfont fogalmazásban le kellett mondjon az életéről, és a sebész máris nyúlt a szikéje után, a néni pedig sírt, amikor hazaengedték a sikeres műtét után, mert nem hitte, hogy már semmi baja, és hogy van új a bőr alatt, búcsúzott tizennégy éves szobatársától, egy sápadt kislánytól, akinek nem akadt látogatója és vigasztalója, éppen ezért nem sírt, nem bölcsködött, nem sóhajtozott, csak nézett nagy, kerek szemekkel, elhamarkodott következtetésekkel sem untatta környezetét, miszerint ilyen és olyan az élet, mert ő még nem is élt, jövőjéről pedig okosan és kitartóan hallgattak az orvosok, s amíg a néni ott szöszmötölt a szomszéd kórtermeket is bejárva, két fiatal fehér köpenyeges legény lepedővel hirtelen beborított hordágyat vitt sietve le a lépcsőn, a töpörödött test ide-oda hánykolódott a hordágyon, merthogy már nem volt benne élet, a fiúk meg valami új viccen heherészték, valószínűtlenül könnyű volt a hordágy, talán éppen ezen vidultak, ennyi maradt a kislányból, aki lehetett volna valaki, ennyi maradt belőle, és belőlünk sem marad sokkal több, nem is fájdalmas az, ha valamiféle csekély úrt hagyunk magunk után, úgy van az kicsinálva, hogy ezt alig lehet észrevenni, a gyepe is gyepe marad, ha hiányzik belőle egy fűszál... Kívánjunk magunknak szebb álmokat, sóhajtott a lelki egyensúlyát kereső közlékenységetől is szenvedő betegtárs, a reggelt repedő élet a cselekvés fehér zászlóit lengetve reménysugarat is küldött, Maguk, mutatott ujjal a meglett emberekre a katonás

szerepben tetszelgő nővér, igen maga is angyalképű jófiú, csak semmi bámulkozás, semmi téblábolás, hanem egykettőre iszkiri, szóval maguk ma elmennek szemfenék vizsgálatra, és egy valamennyire normálisra két boldogtalan jutott, akik juhcsendesen, nagy engedelmességet mutatva követték a kórházakat elválasztó néhány utcán vezetőiket, és nő úgy még nem nézett férfiszembe, ahogyan a szemészen az a hervatagon is megnyugtatóan szép orvosnő tette, persze, hogy egészen mást olvasott a férfiszemekben, mint amit olvasnia kellett volna boldogságuk érdekében. És visszamentek csöndesen a boldogtalan és kevésbé boldog férfiak az ágyukba, éppen beszállítottak valakit a zöldfedelűnek elnevezett kórházba, erről beszélgettek a betegek kissé izgatottan, mert az új beteg ripityára törte saját lakását, csupasz kézzel, rámostól verte szét az ablakokat, a poharakat, de még a fürdőszoba-tüköröt sem kímélte, akkor fogták le, amikor pillanatra megpihenve csodálkozva szemlélte csataterét, Napóleon-pillantása volt és gögje sem kisebb. Nem tudom, ki járt itt, mondta és vérző kezével körbe mutatott, és vérző arcát pirosra törölte, mintha egy furcsa novella címét idézte volna a segítségére későn sietők eszébe: Látod, jól vagyok, piros az arcom, és valaki mindjárt telefonálni akart a legnagyobb főnöknek, amitől a magát győztesnek képzelő vesztes hadvezér az ajtónak rontott, és a fejét sem kímélte, agyonmosott, hosszú ujjú inget kellett ráadni, amit hátul szoktak begombolni, összekötni, amitől egyszeribe szomorú lesz a környéken minden beteg. Hollá, galambocskáim, toppant be a teltkarcsúként is molett nővérke, mintha a kukorica-szemre térdepeltetett, vidéki Zsebszínház balett-táncosnőjét utánozta volna a betiltott új előadás csak azért is főpróbáján a polgárpukkasztónak szánt jelenetben, és eperajka annyira rúzsos és olyan piros volt, mint szédítően szőke búzatengerben a forradalomba vágyó pipacs szirma, amely kitűnően illett az elnemzetlenített túrókockákhoz, amelyet kedves betegeinek hozott, farba való erősítőkkal, nyugtatókkal, altatókkal és szimbolikusan köptetőkkal együtt, hogy még sok-sok mindent kibírjanak - Caragiale után, szabadon - a saját highlife-ukban, és mindezekhez a nővérke műhamvas és pufi arcocskájáról kellemességet hintett a beteg fiúk áporodott magányába, hogyha valaki kicsit is akarja, sugárzó derűjébe tolakodva rögtön elhiggye, hogy bizony ezután is végletekig bolondosan jó ez az egész világ... És az öreg, aki tulajdonképpen szeszölöslegétől kívánt megszabadulni, és ideiglenesen fekete monokliját makacsul egy véletlenül elszabadult seprűnyéltől származtatta, órákig orvos fiáról áradozott, aki évekig kitartóan gyomorbetegeket kezelt a szentgyörgyfürdői szanatóriumban, mégpedig olyanformán, hogy minden betegének tüzetesen ellenőrizte a beutalón feltüntetett diagnózist, amiért aztán reggeltől estig dolgozott a rendelőjében, és a kiigazított diagnózisok alapján kezelve betegeit, azok nem győztek csodálkozni állapotuk gyors javulásán, tehát nyilvánvalóan minden lehetőséget és alkalmat felhasználva áldották csodatételeiért a fiatal orvost, amíg az a városba kerülésért hagyta a gyomorbetegeket másra, szakorvosi vizsgával röntgenorvossá lett, és elfoglalta az előre kinézett állást szülőhelyén, rávetette magát a visszérkezelésre, amely területen eddig elfelejtettek tolakodni az orvosok, és csodálkozást kiváltó eredményességgel jó hírnévre tett szert, legújabb tudományos dolgozatával, amelynek lényege abban áll, hogy különféle anyagok befecskendezésével némely daganatokat zsugorítani lehet, minek következtében műtéti eltávolításuk az eddigieknél sokkal, de sokkal könnyebb, hát egy ilyen fiúval hogyne dicsekedne az ember, és ez a sikert sikerre halmozó fiatal titán, akit nyilván még alig ismernek, nemhogy elismerjenek, eljött a mi kórtermünkbe meglátogatni az apját, mondott egy sor viccet, a szigorú orvoskisasszony is nevetett, Ilyen még nem volt, mondták a régi betegek, akik ezután azért is értetlenkedtek, miért iszik az, akinek ilyen nagyszerű orvos fia van?!, valaki ezt másnap a szeszkazán szemébe mondta, és az öreg nem szólt, de vasárnap sem ment haza, pedig könnyű betegként bármikor hazamehetett volna, elkotyogta, hogy fáj a szíve az unokájáért, akinek vasárnaponként palacsintát szokott sütni, mert a gyermek nemcsak a nyugdíjas nagypapáját, hanem az ingyenc édes falatokat is fölöttébb kedveli. Hát persze, a dolgok hajlamosak arra, hogy a maguk medrében haladjanak a reményteljesség felé, de mit tehet az ember, ha prosztatája van?, villant lassítottan a saját szájszögletében mosolytermőt a

meghibásodott értelmű jogászjelölt agya, mert a hivatalos nyelven kettéválasztva a szót, ez buta apát jelent, a keresztkérdést jó órával később küldte a fiatal orvos után, és a kórteremben mindenki tudta, hogy ez a betegség nem a fiatalokhoz, hanem inkább a fiatalabbak apjához illik, és a városi klinika rendelőjében messze híres vizsgálóorvos máris készítette a gumikesztyűjét, miközben a rendelő ajtaja előtt hosszú sorban álltak a várakozók. Régi harcos vagyok, biztatta magát a kelleténél hangosabban a soron következő koros beteg, akiről akkor még nem látszott, hogy évekkel később inkább reformátusnak mondja magát, és izgalmaiban majd ismételten bőrhajába kapkod. Nem baj, szólt az orvos hidegvérrel, miközben sárga vazelint kent a gumikesztyűre. Nálam sokféle ember megfordult már, rangját, múltját mindegyik ajtón kívül hagyta... Legyen szíves, oldja meg a gatyáját és nyugodtan dőljön mélyen előre, szólt az orvos duruzsoló hangon, mintha csak a páciens mesterségéről érdeklődne, aztán a beteg alfelébe nyúlt kesztyűs kézzel. Ohó!, bődült egyet meglepetten a nagyapa. Van itt valami, mondta inkább magának, mint a jelenlevő kis közönségnek az orvos, Na, de nem veszélyes, a vizeletvizsgálat eredménye is ezt mutatja. Nyugalom, tata... Nem tudtam pisilni. Most, hogy ott azt bügyűrgetni tetszik, nagyon kell, mondta parlagi egyszerűséggel beismerően az öreg. Fog az menni, ne búsuljon, biztatta az orvos betegétől és kesztyűjétől szabadultan, és a páciens csak később, a hosszú folyosó végében baktatva eszmélt rá, egy ilyenfajta vizsgálat többek között arra is jó, hogy kitanítsák a halandót egyenlőségből, szerénységből, és a kivagyiskodás hiábavalóságáról. Hogy is hívják ezt az orvost?, jó lenne észben tartani a nevét, hiszen vele három nyelven társalogva sem érez félelmet az ember. Persze, nyolcvanon felül mitől félne a polgár, önmagával is régen megbékélt már. Hogy s mint vagy? kérdi régés-régi barátját az utcán a beteg. Hát én? Hát te még élsz?! Na, de ilyet!, csodálkoznak egymáson huncut örömmel az emberek. Az élet ugyebár szép? Persze, hát persze... Igen, no igen... Köszönöm, megvagyunk. És mindnyájan megvagyunk, talán megleszünk valahogy ezután is, arra a kis időre, lám három kórház portása nekem már előre köszön, sorstársaimmal együtt kibe járhatok előttük, ők mit tehetnek, néznek megértően, mint a nagycsaládos emberek, akik sokat láttak, sokat loholtak, s loholnak most is betevő falatok után, miközben reményt fröcskölő tekintetükkel figyelik, feszülten szemlélik az egészségesekre és betegek fel nem osztható önmagában is folyton kavargó-nyüzsgő várt változásokkal csordultig telt világot.

Altatódal

Műhelyünkben olyan régiek az asztalok, hogy talán még a nagyapám idejében készülhettek, rég elfeledett mesterek szorgos kezemunkájaként, olyan régen, amikor a kisvárosi utcáknak még pacsuli szaga volt, az emberek feje tele volt romantikával és európaisággal, a különféle bútorkalkok tartósak voltak mint a csendes szerelmek, és Kovács úr, a belvárosi hentes, bizakodva tízdekánként mérte a leheletvékonyra szeletelt sokféle szalámit csupa fehércempés hentesboltjában, ahol kitűnően látható helyen, éppen Kovács úr bajuszkás és fehérsapkás feje fölött, éjféketére lakkozott fatáblácskán cikornyás hófehér betűkkel állt az akkoriban megfellebbezhetetlen, öröknek gondolt igazság:

MEGHALT A HITEL!

És mi minden áldott reggel bemegyünk a műhelybe, az ócska íróasztalokhoz, magunk alá húzunk egy nyikorgó széket, papírt csúsztatunk az írógépbe, és a fülünk mögül gondterheltséget mutató ráncokat engedünk az ábrázatunkra, majd könnyed és felületes sóhajrással nekikezdünk a szövegírásnak, ahogyan azt zakatoló, öreg írógépeink egykori gazdái tették, amikor a kiadók minden értelmes szöveget soronként fizettek, és tántoríthatatlanul hittek abban, hogy minden sorunkat folytonosan áhítózza várják az unalomtól és a keménygallértól örökké idegeskedő, ennek ellenére ápolt külsejű és lelkiületű többnyire bajuszkás olvasók,

migréntől gyakorta szenvedő tudálékos özvegyasszonyok, és olyan magányos hajadonok, akik néha nem átallják belemártani magukat a napi politika szivarfüstös levegőjébe és az izzadságszagú közéleti intrikákba. Többnyire Continental, Olympia és Erika márkájú gépeket csatogatunk műhelyünkben, ezek csodával határos módon átvészelték minden háborút és kötelező beszolgáltatást, minden sorvégre érve halljuk miként csilingel figyelmeztetően a csengő, akár a régi pénztárgépek jelzését hallanánk, melyekről gyermekkorunkban azt hittük, a különféle billentyűk nyomkodásával pénzgyártásra is használhatják őket, és a kápráztató csengettyűszó közben kipattanó pénztárfiók mutatja, hogy ez mikor milyen szerencsével sikerül. Éppen az idén lesz harmincvalahány éve annak, hogy szöveggyártással kezdtem el foglalkozni. Kettő, mondja a brigádvezető. Másfél, kérlelem én, közben magam sem tudom, miből lesz az a másfél, amire vállalkoztam. Hja, még nem is olyan régen ez is másként volt. Másfél, szólt a brigádvezető. Három, siránkoztam, ahogyan a reményteljes századelőn, minden csütörtökön kimenős, büszke cselédlánynak esedezett a legalább korzózni vágyó, lányba bolondult legény. Ülök a műhelyben gondolatfinomító gyalupadomnál, kerek szivacsból készült ülőke a fenekem alatt, puha párnán trónolva jobban jön a gondolat, mondják kedves kollégáim, akik soha, semmilyen körülmények között nem ismerik be, hogy a fenekünkkel gondolkozunk, ez nagy bűn lenne, valami olyasmihez hasonló, amit felforrósodott pillanatainkban a most már nyugdíj előtt álló, hervatag kolléganőink műveltek egykor, virágzásuk idején mindig rámenős férfi elődeinkkel délutánonként a sivár műhely valamelyik hirtelen lesöpört vagy tetszés szerint kéziratokkal teleszórt íróasztalán. Néha azt hisszük, az alkotás ilyen: gyötör, fáj, felemészt, de ugyanakkor mérhetetlen gyönyörűség is, gépírómichelangelók vagyunk, akik örökké csak a saját fájdalmaikat faragják, heroikus elvonultságban, a világi dolgok robajló zenéjére fülelve szüljük senkinek sem ártó, olykor megválaszolhatatlan kérdéseinket. Minden gondolatunk kisdéd hipotézis, amelyről már a nagy Darwin világosan megmondta, ha rossz is, többet árt, mint a feltételezés hiánya, amely ugyan semerre sem visz, munkára nem ösztönöz, és aztán a végén majd megnézhetjük magunk, mint városunkban a közismert Ladó jelenései után mi, a műhely ártatlan dolgozói, akik odaadó csodálkozással vegyes tisztelettel figyeltünk a nagy Ladóra, amikor rendszerint ócska olasz napilapokkal a hónap alatt belépett a kávézóba, az egykor kemény és fehérbóbitásra cicomázott formás lábú kiszolgálólányok elnehezdedt testtel és pillantással, trombózisveszélyesre dagadt lábakkal, fényvesztett tekintettel összenéztek, és miközben az isteni Ladó valamelyik örök életű operettből ellesett világi pózban megállt az asztalunk előtt, kuncogtak is, és Ladó révedező tekintete savanyú képükön pásztázott, és hirtelen visszatántorodhatott a múltba, amikor anno dacumnál barátaival ült ugyanazon cukrászdai asztalnál, és a gyűszűnyi törökkává mellé kérés nélkül is francia konyakot kapott, és az akkor szolgálatos Ladó, akit ki tudja, hogy hívtak, német, angol, francia és olasz nyelvű agyonolvasott napilapokkal a hónap alatt, némi aprópénzt kunyerált némán, de nem kapott, mert a tulajdonképpen és igazibb Ladó és barátai ki nem állhatták a hanyagul öltözötteket, nem tudták, hogy az elrongyosodás a korrall jár, és majd eljön mindenkinek az ideje, amikor ruhájával együtt napilapjai is megrongyosodnak, hiába szorongatja őket ott a hónap alatt, és szakadozott gondolatokkal járja az ismerős utcákat a környéken, ahol egykori önmagát keresi mindhiába, és Ladó hirtelen összeszedte az asztalra feltűnés nélkül csúsztatott, sehogyan sem csengő alumíniumpénzeket és magát, hiszen maradt benne még némi magaviselet és keménység, talán annyi mint egy lágy tojás burkában, és hogy valamiképpen elviselje az élet ráért csapásait és a sors packázásait, mellét ilyenkor hadapródörmeister keményre feszítette, felszegette melankóliában gyötrődő ezüstös fejét, haja színe mint olajos szardíniáé, tincsei parókamereven fedték bohókás gondolatainak egykor fortyogó üstjét, megrázta magát és kozmikus érzelmeinek jelképes központjára, beteg és bús szívére tette valamikor bizonyára rendszeresen manikűrözött kezét, a láthatatlan zászló előtt széles gesztussal meghajolt, és ezt dörögte: Ne nézd a gúnyámat, bébi! És szalutált mint egy katonatiszt, vagy csak biccentett, ahogyan ezt régen elfelejtett illemkönyvekben írták, nem is tudom már, hogy mikor, mert mi

akkor inkább magunkat néztük, és talán egyikünk sem tudta miért, szégyelltük magunk. Ilyenkor, de máskor is leforrázva tértünk vissza a műhelybe, miután brigádvezetőnk egyszerűen utánunk küldte Lajost, akire valamikor, nem is tudjuk milyen régen, meggondolatlanul a gyorsfutár munkakörét bízta a műhelyben. Lajos pillanatra megtorpant a cukrászda üvegezett ajtajában, két kézzel szorította kerékpárja kormányát, és küzdelmes múltból örökölt beteges imbolygásával a körülötte párolgó szeszgőzben, az étellel küszködve, csöndes szemrehányással élő lelkiismeretünk képében nézett hol fel, hol le reánk. Sajnos, jó tanács formájú mentőöveink, melyeket munkakezdésünk reggeli ráérős részében könyöradományainkkal dobtuk felé, elkerülhetetlenül és maradéktalanul mind a fejébe szálltak, így aztán a mi kedves Lajosunk lassan, de biztosan, szeszbe fűlt. Ki tudta, ki hitte, ki gondolta, hogy ez ilyen furcsán és megfellebbezhetetlenül durván történik, pedig hát éppen elég cifra történetet hallottunk már addig is egykor józan és közmegebecsülésnek örvendő polgárokról, akik mint a végzetükbe rohanó éjszakai vonatok, valami csekélységtől, aprócska félreértésből kisiklottak, és miután ezek a polgárok szomorú vagy erőltetetten vidám képpel napestig allascht ittak rummal, szemükbe apránként bú rakódott, és aztán már a járás is fájt nekik, nyikorogva mozdultak néha, mint a bús őszi szélben az üres fáskamra egykor jobb időket látott, néha megkönnyezni is érdemes, rozzant ajtaja.

Amikor sápadt fiatalemberként a műhelybe kerültem, nagy elszánással, remegő lélekkel támaszkodtam a számomra kijelölt írópadra, még sokáig nem jutott nekem írógép, de a mester biztatására tűzhányóként, addig ismeretlen furcsa erők hánykolódtak bennem, és úgy éreztem magam, mint egykor Flórián bácsi, akinek bajuszkás hadnagya Isonzónál egyszer, ki tudja miért, eszeveszett hirtelen kiugrott a lövészárokból, szikrázó és dühös karlendítéssel az ellenség állásai felé mutatott: Fiúk!, ordította torkaszakadtából, előttünk az olaszok! Vagyis: a franciák! Egykutya! A szaruk éppen olyan bűdös, mint a tiétek! Nahát! Előre! Fiaim, csak utánam! Elképzeltem, hogy egyszer csak nagy elszánással, kitörő lelkesedéssel magam is kiugrom valahonnan, talán az íróasztal mellől, és vetem magam életre-halálra menő küzdelembe, valami régen fakult újsággöteget szegezve előre, rohanok az értelemködbe burkolt ellenség állásai felé, már nem figyelek a körülöttem rohanók szuszogására, nyálas lihegésére, jól irányzott fényes lövedékként mindjárt berobbanok az ellenfeleinkkel telegyömösölt futóárókba, de aztán furcsán kihalt vidékre, patinás romok közé jutok, a patkányok visítva menekülnek kincstári haragom és ormóttan bakancsom vak kalimpálása elől, egy friss földhányás mögött, ideiglenes tűzhely mellett csajkában gőzölgő, étvágygerjesztő illatú ételmaradékot látok, az ellenség sehol, de érzem, hogy valahol a közelben dühös emberek lapítanak, sejtem, engem figyelnek, arckifejezéséből próbálják kitalálni jó halált vagy annál rosszabbat hoztam rájuk, velük maradok vagy tovább loholok győzelemittasan, dicsőségkeresőn, a kietlen vidéket aprólékosan, egyre idegesebben feltérképezve, pattanásig feszült tüdővel, kimaradozó lélegzettel, mindent letiporva, veszélyt elhárítva, nyugtalanságomból nyugtalanságot építve mindhalálig. Mindig emberek után futkostam, őket kerestem szívdobogva, ezt végletekig lehet művelni, csinálni, mint a szövetkezeti szerszámműhelyben az indigókékbe játszó spirálfúrókat, amelyek aztán olyan gyorsan kopnak és törnek, hogy a lakatosok alig győzik kivárni, amíg a fúros fiútól új fúrókat kapnak, és akkor az a felelősképű, egyébként tejfölös szájú fiatalember, aki egymaga szabta a fúróknak való huzalt, hogy hosszanti irányban két spirális árkot marjon bele idő előtt rozsdá marta szerszámgépén, és a gyümölcsös láda nagyságú villanykemencében kékre edzte valamennyit, csiszolta és szalmaszárgára visszaeresztette egy gázláng fölé helyezett fémlapon, nos, a fiú az egyik dolgos-szürkére sikerült napon, úgy déltájban hirtelen becsavarodott, dühösen csapkodta a majdnem kész fúrókat, miközben egyre csak azt hajtogatta, hogy szerinte a barokkba hajló reneszánsz az igazán igazi, és csupáncsak ez a stílus illik az ő választékosan kialakított egyéniségéhez. Ami a magam egyéniségét illeti, réges-rég keresem, kutatok utána, mint nyerő lottószelvénye után a fiókok mélyét hánytorgató feledékeny ember. Anyám szerint, a mi vidékünkön, közvetlen környezetünkben egyedül Anti

bácsinak, a magántaxisnak volt egyénisége, vasárnaponként családotul nálunk ebédelt, tányérja mellé helyezte kopottan is fényes gyümölcsoltó bicskáját, aztán harsány vidámsággal, vásári kikiáltókat utánózva felordított: Hát, lesz itt már valami harapnivaló! A társaság illedelmesen mosolygott, mint amikor valaki ócska viccet mond, a legalább három méter hosszú asztal rogyásig tömve volt mindenféle előétellel, a piros csíkos porcelántálban ajakpuhára főtt, különféle porcogókat és levükben mártózott, szopogatni érdemes csontocskákat rejtő, ígéretes húsok gőzölögtek, menekülni vágytak a rájuk váró, sötét gyomorvilág elől, és arról árulkodtak, hogy a konyhában szinte forrásponton aranypöttyös húsleves mocorog, benne frissen kaszált harmatos füvekhez hasonlóan oldalra dőlve hosszúlaska-rend nyújtózik, hogy a kíméletlen merítőkanalat mindvégig hiába kerülve sorsa beteljesedjék, a párolgó csontvelős tálban pedig didergő mennyei falatok a pirított kenyérszelet melegét várták mielőtt a mohó szájakban elolvadnak, hogy só-, paprika- és borszapor legyen a szemfedőjük, és Gyula bácsi miután evett az olajbogyós és hagymás halakból, a bőséges majonézben ünnepi külsőben mutatkozó böfslátából, széles szájú cserépcsuporban kapta a csontvelő maradékot, amelyből kiadós, forró kortyokat nyelt, és miközben jégen hűtött, habzó sört vedelt, hogy bámulatra méltó egyéniségét kissé eleresztve magától értődően mérsékelten böföghessen, és már az előételeknél szemet gyönyörködően a boldogság szivárvány színes mezejére lépjen, kormánykerékhez szokott finom keze a sültés- és a főzelékes tálak között kószáljon tétován, később dupla adag garnírungot követelve a nagyevőknek kijáró bizakodottsággal az én rajongástól tüzes arcú Anyámtól. Aztán jött a háború, és bús tangószele elsöpörte a vasárnapi ebédeket, hangulatuk többé nem szállt mindenre éhes fejembe, egyéniségem kifejlését el kellett halasztanom a reánk szakadt nyomorúságban, pedig szerencsésnek mondhattam magam, hiszen régi, mesés hangulatú vásárokból maradt pogácsák prézlijével ízesített puliszkát ettünk, és bödönök alján maradt mézzel édesített teát szűrcsöltünk minden jobb reményű hajnalon, délután és ijesztő estéken is olyan erőlködéssel, mintha készakarva Bodokánt, a sarki fuvarost akartuk volna utánózni, aki Szibériából csontos hadilóval tért haza, és csak akkor fogta ki szekere elől a szerencsétlen állatot, amikor bőrét lenyúzta, és Bodokán könnyezve, hüppögve nyúzta a lovát, mert ilyenkor erősen bűdös pálinkát ivott, és azt mondta, fáj neki, hogy az ő bőrét gazdagok nyúzzák, aztán akaratosan új lovat kerített, de ezzel sem járt jobban, és így ment ez egy darabig, fájdalmas lónyúzásai már-már egyéniségéhez tartoztak, de el nem csüggedt soha, később felcsapott péknek, amikor a Prezenszky sütődében, a hagyományokat kényszeredetten felrúgva, nagy merészen, orosz mintára, téglalakú fekete kenyeret sütöttek, ha volt miből. Akkor már javában írtam a szövegeimet. Fél!?, kurjantott katonás indulatú brigádvezetőm, Nem én, mondtam büszkén és a körülményekhez képest határozottan, és akkor még komolyan hittem abban, hogy sohasem lesz mitől félnem, mert az igazságot az új szentek közül is az elsőnek tudtam, s az állhatatosság, melyet iránta éreztem, akár a többi, lényegesnek mondott, de megfoghatatlan dolog jótékony tűzként lobogott bennem, alakuló erkölcsöm nemesfémeit ötvöztem magamban, amitől egyszer majd szakíthatatlan szilárdságúvá kell majd válnom, acélhíd-szerkezeté, repülő csodává, égígérő toronyházzá, gyémántkemény fix ponttá, ahonnan kimozdítható tespedtségéből a világ. Aztán egyszer csak azt mondták, sajátos feladatokat kaptunk, amelyeket a műfajnak megfelelően sajátos eszközökkel kell megoldanunk, és a jólelkű Teréz nagynénémnek végre összegyűlt annyi merészsége, hogy a háború végén kertjébe ültetett Hermes Babyét, személyes és fontoskodó útmutatásai alapján kiáshattam a földből, levakartam róla a nehéz évek alatt rászáradt gépzsírt, és naponta halmozódó szorgalommal, mennyei élvezeteket próbálva, pötyögtetni kezdtem vele a csinos betűket, amelyeket egy alapvetően fontosnak gondolt filozófiai kézikönyv „A balsiker akarásának oka” című fejezetéből tekintélyes szavakba formáltan kölcsönöztem, ugyanis gyarapodó műveltségem kezdeti forrása volt ez a csinos kis könyv, egy bomba-telitalálatos ház furcsán felszaggatott padlóján leltem, ellenséges gerjedelmű üveg-szilánkok között feküdt kiterítve, ahogyan hevenyészett ravatalokon szoktak az életüket

hányavetien élő, felületes emberek, jeges áramlat táncolt a hátamon, amikor tornacipős lábammal világfájdalmat próbáló sajnálattal belelapoztam ebbe a könyvbe, és már első olvasásra megtudtam belőle, hogy Franklin szerint az emberiség felületes és gyáva, Freud pedig jó dolgában, amelybe beleszületett, idegsokkos katonákat analizált, kettőnek az álmából őszinte halálvágyat olvasott ki, valamint a balsiker akarásának megalapozott szükségességét, amely bizonyos, hogy minden idők élő valósága. Továbbgondolva a valamiért ripityára rombolt ház nyitott könyvéből felcsípett okosságot, elsuhan évek vagy pillanatok elteltével arra a nyilvánvaló következtetésre jutottam, hogy a balsiker elérése sem éppen egyszerű dolog, rengeteg izzadsággal jár, töméntelen energiát kell kifejtenünk ehhez is, tehát a balsiker nem lehet a siker egyszerű ellentéte, mert ha semmit sem akarunk, akkor is történik velünk valami jó, és éppen elég rossz is, de ezeket valahogyan képtelenek vagyunk szétválasztani egymástól, mert vagy nincs erre elegendő időnk, vagy akaratum és kedvünk hiányzik, mint Bözsi nénié, a hirtelen önhibáján kívül megözevegült segédgyógyszerésznének, aki tavaszi langyos estéken, mint ismerősei állították, minden nyomós ok nélkül, de egyre gyakrabban rohant a külvárosi patak mentén, és két idegtépő visítás között arról ordibálni, hogy meg akar halni, bizony és tényleg, meg mindenképpen, de ezt a nyilvánosság elé meglehetősen sietséggel tárt óhaját mindannyiszor sikerült neki elfelejtenie, amikor utána szalajtott fiától azokat a patak mentén csúfosan felcsattanó gyógyító pofonokat megkapta, és mi, akik szájtátva figyeltük a mindannyiunk számára egyetlen életet, aztán éppen eleget törhettük a fejünk azon, hogy most már mi a rossz és mi a jó, s miből mikor és mennyit juttat nekünk áldottnak sem mindig nevezhető szerencsénk. Miért akar valaki meghalni, amikor alig él, ez a kérdés is sok fejtörést okozott nekem, évtizedekig motoszkált bennem, amíg aztán egyszer csaknem sikerült megfejtenem az özvegy gyógyszerészné titkát, mert magam is meg akartam halni, de ez sem sikerült, és ez sem megy megfelelő könyvek nélkül, erre szerencsémre idejekorán rájöttem, és sikerült rengeteg vaskos és külalakjában is tetszetős kötetet összegyűjtenem, kunyeráltam, kölcsönöztem és vásároltam a könyveket, amikor vásárolni lehetett még a régi könyveket, amelyeket könyvetlen emberek a háború után dühös nekifeszüléssel tűzre, szemébe vagy legjobb esetben nedves pincékbe, poros padlásokra dobtak nem titkolt megvetéssel, amikor az örökké latyakos ócskapiacon is titkolták a régi könyveket, földre terített újságpapír alá rejtették, hogy a hivatalos emberek és hivatásos besúgók lehetőleg ne akadjanak bele, ne kobbazzák el ellentmondást nem tűrve, és olykor, miután felfedeztem a nekem való régi könyveket, régi gazdájukkal összekacsintva potom áron megvásároltam, valamennyit megvettem, kopott aktatáskámban sokkal többet sikerült rendre hazacipelnem, mint amennyit elolvashattam, nagy kupacokat raktam belőlük szobámban, hegyeket, amelyeket körüljárhattam és megmászhattam, és amelyek oldalában bányászni lehetett szerszámok nélkül, pusztá kézzel turkálni a könyvek között, amelyek érintése mindig gyönyörűséggel jár, a nők púderezett bőrének érintése olyan mint az érett könyvek poros borítójának fogdosása, átforrósodik érintésétől az ember ujjbegye, és gondolatok áramolnak a szívéig hatóan, mert az érzékeny ujjbegyek a Braille-írás hét pontjából eredő nyilallásokból is töméntelen, sírnivalón szép gondolatot tudnak felsimogatni, a könyvek érintése olyan, mint az Interneten küldött, digitálisan indított simogatás, messzi világokat köt össze, amikor a címzetthez ér, és elkülönít, ha érzéketlenek útjába kerül, így aztán különböző színű téglák a könyveim, amelyekből falakat raktam a falak mentén, a polcok előtt és az ágyam körül, csaknem befalaztam magam, és amikor kormos éjszakáimon felriadok, merthogy az ágyban sem lelem az élet értelmét, kibújok rám tekeredett emlékképeim takarója alól, és a sötétben kitapogatom azt a könyvet, amelyből valamiért, azt hiszem, vigasztalást nyerek, felütöm a harminchetedik oldalon, és már a megbizonyosodás okáért sem kell felkattintanom a villanyt, folytatom az olvasást: ne feledjük, hogy a tevékenységek csak látszólag céltalanok, látom ezt akár fehéren a feketét, és tudom, hogy újra a Wake up and live című művet tartom a kezemben, amelyet egy Dorottya nevű nőszemély írt születésem évében, aki szerint a legkézenfekvőbb szándékunk abban

nyilvánul meg, amikor a világgal el akarjuk hitetni, hogy képességeink legmagasabb fokát elértük, ezt újra és újra elolvasom, aztán megnyugodva alszom tovább, vagy csupán azt hiszem, hogy alszom, és félálomban, persze csukott szemmel, mert éjfél után már sért a puha csöndben különösen szúrós villanyfény, élvezettel kitapogatok egy vastagabb és mindenképpen súlyosabb könyvet, amelynek fedőlapján cirádás díszek pompáznak, és amelyben, úgy a közepe táján, van valahol egy szép mondat arról, hogy a tulajdonképpeni életcélokkal összefüggésben semmiképpen sem hozható tevékenységtől eltiltott emberek élete olyan, mint a halál, mert az esztétikai ténykedés eredete egy organikus szükségletben találtatik, az pedig olyan, mint az éhség vagy a fajfenntartás ösztöne, ha ez hiányzik, oda minden örömről, és ki tudja mi történhet velünk, mert Jászi Oszkár szerint megérteni sohasem fogjuk, hogy miért nem egyenlő az esztétikai tevékenység a többi hétköznapiasnak tudott dolgunkkal, mivel, ha valaki megkísérelné csupáncsak a munkára szorítani az embert, biztosítva számára ugyan némi álmot és természetesen bőséges táplálkozást, de megvonva tőle a játék, a dal, a tánc, a mese, az orgonaszó áhítatát, a focit, a lányok hajába font színes pántlikák lobogásának élvezetét és a vásári és egyéb komédiák szépségét, bizony mondom, nem tudhatjuk, mivé lenne az ember élete. Ilyenkor újból és újból megnyugodva csúsztatom helyére ezt a szép és súlyos könyvet, amely itt-ott bársonyos tapintású a foszladozó famentes papírlapok kopott sarkainál, és hedonikusan állapítom meg, hogy a születés és a halál között porciónyi vegyes saláta csupán az életünk, és ellenállhatatlan vágyat érzek, hogy szobám ablakát és ajtaját minél előbb könyveimmel zárjam el a külvilágtól, mézshabarcba raknám legolvasottabb könyveimet, és Könyves Kelemenként, mint legféltettebb kincsem-aranyom-galambom-asszonyom, a nekem legkedvesebbet is, hogy magas Déva várához hasonlóan tartósan álljon az ezután megszületők emlékezetében a mindenütt rakható, mindenféle színű könyvekből emelhető fal, amely a szövegelők védelmére a magasságos egekbe magasodik, megnyugvást hozva valamennyicske időre a gondolatokra éhes emberek zaklatott világában. Úgy befalaznám magam könyveim közé, ahogyan ezt 1668-ban a tekintélyes pocakú, tonzúrák, tokás tisztelendő Pápai János káptalan uram tette, amikor a tatárok elől, nem is magának, inkább a könyveinek keresett menedéket a fehértvári vártemplom kicsiny sekrestyéjében. De hát milyen az iparos?, hosszú az éjszaka, reggelig gondolatvándorlásos és izzadákos minden percem, forgolódom, nyögök, sóhajtozom, olykor macskakölykökkel álmodom, és megfeledkezem a fel és alá randalírozó tatárokról, hirtelen ébredek, lecsap reám a kötelesség, mint kutya-kölyökre a szigorú gazda pillantása, a kérlelhetetlen idő kerget, rohanok a műhelybe szöveget gyártani, és mint például a jól nevelt szövőgyári dolgozó, akármit is kér tőlem a mester, felelősségteljesen, mesterségem legjobb hagyományaihoz hűen mindig megpróbálom magamat felülmúlni, néha néhány soros szövegbe is belekomponálom a szívem, belecsempészek könyveimből kölcsönzött gondolatokat és a saját eredetinek vélt szövegeimből is valamennyit, akármilyen picit is, mert ezek ezer szállal interferálódva kavarnak, fullasztva áramolnak és áradoznak bennem, ha akarnám sem tudnám ezeket különválasztani a másokétól, nem tudhatom, hogy egyik-másik igazságból mennyi az enyém, mi és mennyi az, amit útközben káprázó-szemelgető majorságként begyembe gyűjtögettem, mi az, amit könyvek betűtengeréből válogattam, hogy egykor ösztönös ráérzéssel időszerűnek véelve, sohasem látott, sohasem hallott dolgokat közöljek a világgal, ez az amiért a világra jöttem, ha ezt sikerülne elhitetnem magammal, volna egy szép percem, órám, napom, az életem nem volna hiábavaló, ahogyan ezt érzem, látom, tudom, mert legalább ennyire mentem kutakodásommal, hogy parányiságot megpróbálom elviselni, hasonlatos vagyok immár a papago indiánok bölcséhez, aki magát találóan odaadó semminek nevezte, és ha ügyes vagyok és mértéktartó, a mester sem talál kivétlnivalót a munkámban, ilyenkor magam is elhiszem, hogy szövegeimben marad valami belőlem, tovább ne firtassuk, minek kell ez nekem, ezt valami jóleső érzés légüres tere kívánja bennem, ahova betódnak apró győzelmeim, a lelkem pedig forró levegővel folyamatosan töltött léggömb, mely arra való, hogy számolatlan hétköznapijaim unalmas garmadáiból

olykor az ünneplés fénypírosába emeljen, ha ritkán is, de van ilyen, és ez jólesik, mint Lajosnak a pohár tüzes víz, erőt kapok belőle könyveim további gyűjtéséhez, ami persze, nem megy e nélkül, mert ez sem egyszerű, egyre bonyolódik, hiszen mindinkább válogatósabbá válok, alaposabban megnézem mit vásárolok, és az is előfordul, hogy a könyvek lapogatását is unom, nincs hozzá elég erőm, nincs hangulatom, titokban jönnek rám az ünnepi hangulatok, de ezt is titkolnom kell, mert irigyek az emberek, ezért aztán magam elől is eltitkolok jót és gyönyört, lopva, titokban olvasgatok, a piszkálódók miatt, akik kutya fejű tatárok módjára, riasztóbbnál riasztóbb álarcot öltve keringenek körülöttünk, jól tudta ezt a bocskorképű öreg Ricsi, amikor ráncgyűjteményes arcára szorított hegedűje mellől mentori hangján leszólt hozzám: Fiam! A könyveket titkolni kell, és titkolt könnyekről nyöszörgött cigarettafüstben avasodott zsíros alvilági énekeshangján, s ha ez réges-régen volt, akkor is lehet benne valami, mert a régi igazságok lám újra és újra fel vannak találva, azt mondjuk nincs új a nap alatt, hahaha, és az is igaz, hogy már minden csupa hányásos közhely, olyan mint a rokonok nyálás csókja, képmutatásficam, kiéhezettek sikamlós nedvtúltermelése az elképzelt zabálás előtt, az élet értelmét tehát az igazságokon túl kell keresnünk a transzcendentális örökzöld mezőkön, Kant tudatalattijában, még akkor is, ha egyszer valamikor az ígélet földjén minden kiderül, és mámoros túlviláginak képzelt fényességben feltárul előttünk a dolgok és a szövegek valóságos értelme, amint azt egyes brigádvezetők közkívánatra vagy profetikus percekben makacsul újra és újra megjövendölték. Ám legyen, én mindenesetre konyakot, kávé, teát és vizet iszom, mást nem prédikálok, ez a sorrend tőlem függetlenül alakult így, mégpedig a saját időm rendjében, amelyben kapkodva élek a biztos halál tudatában, és mert a véget nem feledhetem, többnyire furcsa kaparászást érzek a torkomban, már csak ásványvizet iszom, azt hiszem ezt kívánja az egészségem, igyekszem elfojtani magamban a kikíváncozó prédikációkat, ha a vashiányom nem ellenkezne, beérném fémjelzett gondolatokkal, közben csendesen végzem a munkám, morzsolgatom egyre kevésbé kitégíthatónak képzelt napjaim, már évtizedek, emberöltők teltek el azóta, hogy szófosásos gyalupadom mellé ültem, főnökeim úgy tesznek, mintha munkámmal elégedettek lennének, hallgatok, magamat be nem árulhatom, ha egyetlen pillanatig valami hasonlót éreznék, belehalnék a gyönyörűségbe, mit tehetnék, kitarással hiszem, hogy egyszer majd egész bensőmet átjárja az a titokzatos jóérzés, hasonlatos leszek a fákhhoz, amelyek kérgük mögött rejtett csatornáikban zöldselyem leveleket görgetnek a bimbózó kijáratok felé, és akkor aztán lehet, hogy kiderül, nem hiába dolgoztam a műhelyben, ebben az ócska kócerájban, ahonnan éppen most semerre sincs kilátás, egyetlen ablakunk sincs, be vagyunk kerítve betonszürke falakkal, a kékes fénycsővilágításban hamuszínű az arcunk, csupán gyomrunk jelzi, hogy szédületes magasságban vagy mélységben dolgozunk, a patkányok is lihegve érkeznek hozzánk a kanálisok szövevényes csövezetén, talán a nyolcvan- vagy kilencven-valahányadik emeleten van a műhelyünk, fölöttünk kőművesek dolgoznak, kényelmesen rakják a következő emeletet, mindig is lesz munkájuk, mert ez az épület befejezhetetlen, és mi nyomban követjük őket, amikor egy-egy szinttel fennebb költöznek, fölöttünk az ismeretlenség, alattunk a csak jobb napokon látható, felhőkkel, ködökkel, zűrzavaros történelmi levegővel takart talaj, amiből valamilyen sugallatra hallgatva épületestől kinőttünk, leginkább csak korlátainkat látjuk, amely az erkélyen körbefutja a toronytetőt, vörös szemű varjak tanyáznak ott, az erkélyre nyíló ajtó résén át látom, micsoda ádáz küzdelmet vívnak ott egymással a hataloméért, egy-egy jól irányzott csőrvágással vágják ki egymás szemét, vörös üregek tátognak mindegyik fején, farkasszemet néznek velünk és egymással rekedt káromgással nyugtazzák döbbenetünk, a vakok többé nem hagyhatják el a tornyot, robotolnak éjjel-nappal, a szolgálatos toronyőr időnként mérgezett lencsét szór eléjük, ezt is válogatják, és csak végső kétségbeesésükben nyelnek le egyet-kettőt, hogy megszabaduljanak kilátástalan életüktől és másokat engedjenek helyükbe, akikre ugyanazon sors vár, megannyi gyászvitéz, kormos Hamupipőke, levegővel leláncolt gályarab, akiket arra kényszerítenek, hogy szövegeinket betűkre szedjék, kiszemeljék belőlük a gondolat csíráit,

hogy végül egyforma lencse alakúakra formálják mindet, a maradékot sietve átdobálják az erkély cifra korlátján, és gondolatfoszlányaink kavalkádja pergő pernyeként szétterül az alattunk húzódó, elfelejtett tájon, lassan lerakódik, kövesedik mint a guanó. Igen. Harmincnál több esztendeje látom, figyelem, csodálom ezt a sziszifuszi munkát, és már üresnek érzem a fejem, soraimban, melyeket könnyedén papírra vetek, semmi sincs súlyosabb dolgainkból, amikor erre rádöbbszem, nagy elszánással régi könyvtárak nyikorgó bútorokkal teli zárt osztályait jártam használható gondolatokat guberálni, fenékhoroggal felhúzzható ólomnehéz okosságokra vágytam, tengermély igazságokra, amelyek eligazítanak minket, hogy ott fenn a toronytetőn merre nézzünk, mire figyeljünk, amikor kilophattuk magunk a lesunyított fejűség kötelességéből és a fölfelé indított hódolatból, és később is, miután munkámért indokolatlanul egyre több pénzt kaptam, és bőrdönszámra cipelhettem haza a sok vásárolt könyvet elajándékozott bútoraim helyére, hogy nagyszerű piramisokat rakosgassak belőlük a szobámban, mindinkább megszokva az egyedüllétet, mint azt annak idején, derék Pápai uram is tette, akivel reggeli félálomban arról szoktunk beszélgetni, hogy mi a teendőnk ezen a magunkra egyszerűsített világban, ahova az összes általunk fellelhető gondolatok közé befalaztattuk magunk, és mindenféle kitalációkra hivatkozunk, mi nem jut az eszünkbe védekezés közben, ijedt kecske-gidák vagyunk, képzelt szakállunkba mekegünk, mint tegnap hajnalban Pápai János tette, amikor Bethlen Gáborra hivatkozott, káptalan fejjel idézve a nagyságos fejedelmet: a betűimre vigyázatok, szólt parancsolatja, és ugyancsak a lelkére kötötte, hogy minden akarata szerint legyen halála után is, a szükséges dolgok bevégeztetése végett, amikhez tartania magát könnyebb volt, mint egy zsíros ebédre lemondani, mert maga sem kívánt mást az eszes dolgok szolgálatánál, tehát másként nem tehetvén a káptalan a befalazást elrendelte, magát a jónak akart sorsra, de kényszeredetten mások kegyelmére is bízva, menteni kívánva a menthetőt, de önmagát ebből végül valamiképpen mégis kifelejtve, mert ilyen az ember, Ferenc bátyám is éppen így mondta ezt, amikor lefekvés előtt reánk bízta a csillagos eget, s mindjárt akadt valaki, aki ott helyben katonáskodott: Igenis, Király elvtárs!, csattogott komolykodva, és hogy nagybátyám elejét vegye a félreértésnek, csöndesen, bajusza alól mosolyogva szólt reánk, nevezzük őt egyszerűen bátyámnak, így mondta, mert a háború utáni meglódult világban egyre nehezebben tűrte, hogy ugyebár ország-világ előtt uralkodói címet hordozó nevén szólítsák. Hát, rendben van, magának, most az egyszer még megbocsátok, mondtam kellő tisztelettel Pápai Jánosnak, aki sírva bánta, hogy hagyta magát a tatár által lovak után futtatni a Váradig húzódó poros úton, ahova megérkezvén, másként nem tehetett, lelkét visszaadva teremőjének, kiszenvedett olyanformán, hogy meggyőződése között utolsó leheletéig kitörölhetetlenül világolt annak tudata, a szenvedőké a mennyeknek országa, de én már azt is tudom, hogy nem könyveink közé kell befalaztatnunk magunk, hanem inkább a könyveket kell minden igyekezetünkkel önmagunkba befalaznunk idejekorán és a lehető legnagyobb mennyiségben, hogy felprédálásukkal, amit minden időkben az életünkbe betolakodó barbárok újra és újra megismételnek, a minket ért kárt kicsinyítsük és apránként összegyűjtött gondolatainkat a tatárok és varjak töméntelen seregeitől, jobb napokra várva a romlástól óvjuk és megőrizzük. Ennél jobb sem kell!, kurjantott a királyi elgondolásra Első Bátyám, fenséges őseim örökké jókedvű sarja, és bajuszt penderített csak úgy suszter módra, mert születésekor nemhiába hivatalból elnyerte a NAGY jelzőt, amit én gügyögős koromtól gyakran kihangsúlyoztam, aztán aláhúztam, amikor a sokféle csatából győztesként kikerülve mindnyájunkat magával ragadó vidámsággal, minden Királyok háztáji örömére hazatért.

Ülök a nyolcvan-valahányadik vagy talán már a kétezredik emeleti magasságban, tulajdonképpen teljesen mindegy, hogy milyen magasról rugdossuk alá a pernyét ablak nélküli szobánkból, mondják, hogy tűrhetően végzem a munkám, könnyű a fejem, Fél?, kérdi a brigádvezetőnk, Igenis!, felelek katonásan, Tudod mit? Legyen négy!, mondja a mester. Legyen!, hagyom rá okosan, mert nekem már a négy is nyolc, hány ide vagy oda, hány fél, előtte vagy utána, most már nem számolom, harminc-nem-tudom-hány éve nyomogatom a billentyűket,

és a betűk mindig egykedvűen, naiv szeretettel indulnak valamiképpen hasznos gondolatokat alakítani, értelmet hordozó mondatokká válni, szegények nem sejtik, milyen szomorú sors vár rájuk ott kinn az idők szelétől örökké huzatos erkélyen. Nyomd meg a gombot, kapsz egy libacombot!, hallom az idők távolából óvodás korú szerelmem szexis hangját, jó tanítóm volt, tőle tudom, hogy mit kell a lányokkal csinálni, ha engedik, és akkor is, ha úgy tesznek, mintha nem akarózna nekik kicsikét széttenni a lábukat, és aztán, mikor valamely sorvégre érve apró bolondságainknak csilingelünk boldogan, hogy minden befejezett dolgunknak jópofa vége legyen, örömmorzsákkal felcicomázott perceinkre gondolok, melyek mint a vajkrémből kinyomogatott csillogó sokszínű rózsácskák a tompán fénylő csokoládétorta szegélyén ajakpuhák és oly édesek, hogy az ember kétszer is meggondolja, kapjon be vagy ne kapjon be egyet-kettőt belőlük, zabálja vagy ne zabálja meg az összest, esetleg próbálja meg eltenni emlékebe, tartsa meg valamely kedves gyereknek, aki mindenki másnál is jobban örül majd az ilyen nyalánságnak, esetleg sokáig határozatlankodva addig bámulja ezeket a vajvirágokat, amíg forró tekintetétől tövisestől összeolvadnak, lángtalanul elégnék az összes csokoládédíszekkel együtt, mint lányos házaknál egykor a halaszthatatlan jövőmondás idején a tűzre vetett békés ólomkatonák. Olyan régen írtam itt a műhelyben a szövegeket, ha összeszámolnám, másfélmillió sornál több lehet eddig, tonnányi festéket elhasználtam, papírt sok vagonnal, csebernyi gondolatot, könyvsorozatra valót, betűimet felsorakoztatva, szövegeim sora többször körülélné a földet, holdig érő vezetéket rakosgathattam volna belőlük, de nem akartam bekerülni a hülyéskedők nagykönyvébe, most is a lehetetlent kísérem, az emberek közötti űrt, a világ kezdetétől tátongó szomorúságmély szakadékokból szeretnék betölteni valamennyit, nem pernyével, hanem élő, eleven betűkkel, használható gondolatokkal akarom őket egymásba kapcsolni a forró szerelmek gyönyörökben gazdag tökéletes szorosságával, olyan módon megteremteni az áhított nagy egyé válást, ahogyan ezt az emberiség csakis egy totális ejtőernyőugrásban fogja egyszer majd megvalósítani, amikor hét vagy ennél is több milliárdan fogunk a világűrbe ugrani, hogy egymásba fogózva vadonatúj bolygót alkotva megkezdjük keringésünket valamelyik naprendszerben, ahol egy még munkás Isten tökéletesít bennünket, javít rajtunk valami lényegeset, hogy a továbbélésre érdemesek legyünk, erre az ugrásra készülve, szórom féltve őrzött gondolataimat az emberek közé, hogy alkalmasak legyenek a nagy pillanatra, amelyet a legjobb esetben hétmilliárdnál is több próbának kell megelőznie, és ebben nem segít rajtunk az imádságos Isten, hiszen Kondrád úrtól hallottam, az egyik kerti mulatságán mondta, hogy az öreg nem ítélkezik, csak az emberek ítélkeznek, és az elmúlt században óvatosan élő tudósok előtt sem volt titok, hogy a mi Istenünk, ha létezik, akkor minden bizonnyal munkanélküli, és segítségünkkel kell tengetnie a következő évezredben is nem éppen irigylésre méltóan csendes, csupáncsak szemlélődésben gazdag életét, míg mi in memoriam Bibó, a szabadság kis köreinek kialakításával pepecselünk és erkölcsünk romlását bambán bámulva, Rousseau figyelmeztetését is elfelejtjük, hogy összefogózás helyett, a mindenki mindenki elleni küzdelemben túltéve a hobbesi negatív utópián a mások rovására rohangáljunk gondolatszegénységtől sivár érdekeink után, és messze elkerüljük a Sínai-hegyet, Mózeszt Móriczkává kicsinyítjük, hogy nagyokat röhögjünk immár folyamatos Tízparancsolat-lapszusunkat tapasztalva, a két összetört kőtablát a társadalmi lét sarába taposva törvénytelenül éljünk az emberiség felhalmozott gondolathegyeinek könnyed sétatutakkal elképzelt, halálunkig lankás oldalán, hát nem furcsa, hogy magam sem érzek pirulásnyi szégyent az emberiség megélt vagy vetélt történelméért, nem mondhatnak rólam semmi rosszat, a munkában megállok a helyem, igyekszem szép, hosszú mondatokban kifejezni magam, papírra tornyosuló szövegem öntörvényű, valamennyi önmagától összetett, kiokádott mondatomban a jelenről írok, mai bonyolultságainkat célzom, de akaratlanul visszavisszahajlok az ismeretlenségtől tudásommal gyarapodó tudatlanságom zűrzavarába, a szövevényes és kideríthetetlen múltba, amelyet emberöltőként újra és újra átírnak tetszésük szerint tudóskodó uralkodók, akik sohasem tanulni, hanem örökösen parancsolni kívánnak a maguk

teremtette múlttal példálózva, és ilyenkor a mélybe mutatok, akár az óriás fák beláthatatlanul terebélyesedő gyökerei, vagy ahogyan a különféle divatok teszik ezt általában, hogy a spirálosan fejlődő végeláthatatlan filozófiákról most ne szóljak, és a néhai Daidaloszt sem említsem, akinek néha-néha érzem magam, miután jövőmnek hitt egyetlen fiam értelmetlen halála után Minosz üldöztetését is szenvedem, nem sejtve, hogy üldözőimet, mint a malacokat, mikor küldik majd forró zuhannyal halálba a művészetekből egyet s mást még ma is pártoló szicíliai lányok, pedig egyelőre én még csak sűrűn ismételt hideg zuhanyokkal küszködöm, és nem azért, mert talán hitetetlen magasságba emelkedvén viaszba merevített szárnyaimat féltetem, hanem, mert, akár mennyire is valószínűtlen, úgy érzem, munkám hevít megengedhetetlenül magas hőfokra, olykor beteges láz borít, még a tököm is izzad, hogy aztán erőlködve kerülnöm kelljen a didergést, leghasznosabbnak vélt gyógy módom a fokozatosan, de kíméletlen elszántsággal alkalmazott frigóterápia, nem akarok többé fogvacogva félve élni, éppen most próbálkozom minden erőmmel a jelenből a mindig szebbnek képzelt jövőbe csavarodó mondatok szülésével, ki szeretnék törni a régi dolgok hínárjából, valamiért mindig fáj a szívem, az izgalomtól akadozva lélegzem, a verejték kapribogyó nagyságú csöppekben hull seggig érő homlokomról, pontosan úgy, mint amikor egyszer padlót kefélttem és az alkalom adta hirtelen felindulásban a tükröfényes padlón szép lánnyal kefélttem nagy gyönyörűséggel, mert fiatal voltam és nem sokat gondolkozva habzoltam az élvezeteket, lám, mekkorát fordult velem az élet, múltba nézésem, úgy tűnik most előbbre visz, értelmetlenségeimet tisztán látom, s ha nem is bánom, a levonható tanulssággal több vagyok, biztos ebben csak akkor lehetnék, ha tudnám merre van, ami még hátra van, de néha minden képzelt bölcsességem ellenére olyan üres a fejem, azt sem tudom, mi vagyok, fiú vagy lány, lihegve kapkodok, hajtom magam, sietek fellapozni a régi kollekciókat, hogy fiatalkori szövegeimből erőt merítsek, üde gondolathajtásokra vágyom, melyeket talán kibonthatnék duzzadó rügyek mentén, nyugalmat adó nagy levelekké formálnám egykori tetszetős bölcsességeimet, hiszen úgy érzem, lüktet bennük még annyi erő, hogy ma is hasznát láthatnánk, de sajnos, a kollekciókat a főmester parancsára tegnap mind ledobáltuk a kukákhoz vezető bűzös csöveken, és riadtan figyeltük amint otromba puffanással értek a céltalanságba, az ezer-nem-tudom-hányadik emeletről a kezdeteink kezdetétől éhesen tátongó szemétgyűjtőbe, halálraítélt gondolataink kápolnájába, ahová az örülden szíréázó terepszínű mentőautókból kiugráló egyenköpenyes emberek éppen csak bepillantottak, s máris siettek visszaparancsolni a hordágyasokat, hogy ne fáradjanak, nem életet menteni kell, hanem temetni az oszladozó múltat, hogy a fertőzés el ne harapózzon köreinkben, mint éhenkórász rühes kutyák az üresen bűzlő vágóhidak környékén. Így aztán, mit tehetnék mást, óvatosan lelépek a toronyból, eloldalogva távolodom, aztán eszeveszetten rohanok haza, hogy hű könyveimből csipegessenek egy-egy gondolatot, s feltört vérhólyagos agytekervényeimmel rágódjam például azon, hogy miként lehet valamely gondolat végtelen, hiszen valahol az úrlila messzeségben a sín párok is összeérnek, láttam ilyent magam is, miközben gondolataim végtelenül felaprózódtak, mint a tegnapokról maradt morzsává silányult savanyú kenyér, vagy az akasztott ember halál szagú kötele, amit drága ritkaságként árulnak a sors kegyelméből kiválasztott kegyetlenül gondolatmentes és éppen ezért pénzéhes emberek, és amikor valamely delejes erő hatására képtelenek vagyunk befejezni tetszetősnek ígérkező mondatainkat, gondolkodásunkban a sáros utakhoz hasonlóan rejtett kátyúk keletkeznek, zökkenők, amelyek gyomrunkat feltolják az agyunkig, hihetetlen emberi mélységek nyílnak meg előttünk és az egész emberiség előtt, kikászálódni belőlük egyre nehezebb évek múltával, a lehetetlennel határos effélét cselekedni, olyan ez, mint amikor valaki a szépkiskenyérűszűzmártonfalva felé vezető utakról akar visszafordulni, időnként magam is arra tévedek, miközben ványadt testemet és kihasználatlanul heverő kocsimat a rozsdásodástól óva óvatosan megmozgatni akarom, gyér forgalomra vágyva, a békés tájban előrehaladva, gondolatban mindig magammal cipelt, eszemben hordott barátaimat bensőséges társalgásra kényszerítsem a lét értelméről Marcus Aurelianus módján, s aztán

vidámnak akart hancúrozásaink végén kicsit okosodva, gyenge fizikumom ellenére az érvényesülés felé induljak, hagyjam magam sodortatni divatos áramlatokkal, hátha lesz belőlem valami, és kibírom a mester újabb kategorikus utasításait és mérhetetlen önteltségét, amivel a toronyban méltán kiérdemelte a Miki Lauda nevet, annak ellenére, hogy nem vezet gépkocsit és semmi köze a valamikor híres autóversenyzőhöz, és fiatalabb korában egyszerűen Hiki Mikinek csúfolták, mert nyakkendő nélkül a budiig sem merészkedett, és azok közé a nélkülözhetetlen polgárok közé tartozott, akik mindig szerették a hasukat, abból kiindulva ítélték meg a világ összes dolgait, és a munkásmozgalmi ünnepélyes megemlékezéseken a legszívesebben az elnökségnek és operetttrészeteknek tapsoltak, kissé elérzékenyültek ilyenkor, valósággal ellágyultak, amikor Pityu gróf szerelmet vallott a nagyhercegnőnek, és Petrov, a fess moszkvai testőrtiszt határtalan boldogsággal magához ölelte Szibillt, ó, édes istenem Szibill, sóhajtott ilyenkor minden sokoldalúan művelt funkcionárius, és természetesen nem a feleségére, nem a titkárnőjére, hanem a vezetőségbe legutóbb kooptált mutatós női káderre gondolt, akit természetesen először maga az első titkár szándékozott mindenoldalúan megnevelni. A nagymenők között ismert belső szabályok előírásai szerinti rotáció sem hozott végső megdicsőülést Miki Laudának, őt egyre kifelé sodorta a helyezkedők sűrű kavarodásának legbensőbb szele, de toronyőrnek mégis megfelelt, lelkesedése nem szűnt, emlékszem, az egyik kitünőre sikerült díszelőadás és díszvacsora után már kora reggel kijelentette, hogy műveltség nélkül semmire sem megyünk ebben a gyönyörű életben, és megint eszébe jutottak azok a pozitív példának jó művészi mozgósító csoportok, amelyek olyan kiválóan találják az igazságot, és ugyanakkor valóságosan magas operettszinten szórakoztatnak. És akkor Miki Lauda elrendelte, hogy írjunk, és még írjunk, és megint szépeket írjunk mindenféle csasztuskázókról, és lelkesedett terven felül előttünk, a végén pedig, amikor már kifogyott a szóból, úgy nézett reánk ott a műhelyben, mint aki feltalálta a szebb jövőt.

Hát mit tehetek, csak gubbasztok otthon az ágyon, és időnként minden előzetes bejelentés nélkül megjelenik előttem a nagy Marcus Aurelianus, amint éppen valahol Bécs alatt, talán a Garam partján ül sátrában és jegyzeteit félrelökve ír, a görögöktől szopta a filozófiát, hogy aztán a védekező harcok szüneteiben ügyes sorokba rendezze a saját mondanivalóját, amíg mások, mint például a különlegesen pihentagyúak, fürjviadalokból próbáltak jövőt jósolni, ő az, eljövendő sztoikusoknak agyalt ki megrágni való dolgokat, pedig ezt senki sem kérte tőle, és nem kellett neki semmiféle tervet teljesítenie, csak úgy élvezetből törte az agyát, arra sem volt szüksége, hogy az életéhez szükséges okosságokat külföldről beszerezve feldolgozza, és mindenféle lerágott maradékkal etesse katonáit, mert ő maga volt a császár, hatalma megtartásához nem is kellett használnia rengeteg nagy tudását, nem volt nehéz rájönnie erre a pofonegyszerű dologra, és ha kikezdte is birodalmát a betolakodó sok barbár nép és a pestis, eredményesen védte császárságát, miközben magamagát leigázhatta, kordában tarthatta, kemény, fejet fájdtató munkára foghatta, hogy egyszerű köntösbe bújtatott eszméit lélegzetelállító, exportképes mondatokba csomagolja, az ember most is csodálkozhat azon, hogy micsoda kereslete van Marcus Aurelianusnak az azóta százvezrek által próbált világpiacon. Milyen igaz, hogy már réges-rég mindent megírtak, nincs új a nap alatt, és mégis, nekem is fáj, hogy nincs szükség a gondolatainkra, ha volnának eredetinek tűnő, mutatós gondolataim, akkor sem kellenének a kutyának sem, mert úgy tűnik, évezredek óta a gondolkozásról leszoktatni akarják a népet, és aki, mint a nyájtól elcsámborgott, szelíden elhúzódozó állat, külön utat próbál, fenyegető ordításokkal, korbáccsal, kutyákkal, temérdek erőszakkal terelik vissza a robotolásba, a semmittevésbe, így lesz a jó polgárból egész életét kitöltve lusta állat, újat próbálni rest, mások utánzásában kimerült átlagember, amilyen magam vagyok, ha összegyűjtött könyveimből időnként nem meríthetnék, hogy a jó gazdaasszonyt utánózva, az örökké éhes, folyton szemet keresők, az állhatatos csipegetők elé szórjak valamennyit az általam nyert okosságokból, a gazdaasszony kézmozdulata csupán az enyém, és talán még az az érzés, amit a sok fényes, erőtől duzzadó, szépséges magok iránt érzek, szeretem a legaprócs-

kábbat is, mintha magam teremtettem volna őket, isteninek érzem ilyenkor magam, az alkotó élet pillanataihoz hasonlatosak ezek az elbódulások, pedig kijózanodva tudva tudom, hogy üresen tatóngó kalász, összeszáradt, magában penészedett csutka vagyok, annyiszor ismételt önkíértékelésem miatt már nem szégyenlem, hogy az egyre hitványodó idő felbontott, és értelmetlenül kipergette magvaimat az ismeretlenségbe, lényem kvintesszenciáját, képességeim rügyeit vesztettem a gondolkodásban való célirányos előrehaladást erőltetve, amely a düllelt szemű Descartes szerint a kételkedések folyamatából áll, és az állítólagosan pofonegyszerű önmegismerésből, mindez darab méhviasszal bizonyítható, nekem ebből csupán a méhviasz virágillata érdekes, ez izgat és az, hogy ki miért gyúrja, gyúrogatja a maga tulajdonának képzelt méhviaszdarabját, pedig hát ez nem tartozik rám, ez mindenkinek a saját baja, s az is, hogy milyen formát akar a maga méhviaszának, hát legyen ez kinek-kinek a tetszése szerint, az illatokat, a gyúrás és gyúródás közben elhullatott illatokat viszont azt hiszem érdemes volna összegyűjtenünk, könnyed elillanásuk az életünkhöz hasonlatos, és mint ilyen, titkos titkoknak tárháza lehet, mert ha valamely titkot egyszer sikerül majd megfejtenünk, bizony, ha tört pillanatokig is, de magunk vagyunk az Isten, mert magunk vagyunk a Változtató, és akkor már a világ nem olyan, amilyen, hanem csak olyan, amilyennek gondoljuk, és én tudom, hogy az ember ahhoz, hogy a jövőbe lásson örökösen a múltjára gondol, innen lépne tovább, ha mersze és ideje engedné, de mert időnk mindegyre lejár, apám is már csak a múltján kérődzik, ehhez és ágyához kötöten téblábol nyakig emlékeiben, addig merül el benne, míg óvatlan pillanatban majd összecsap feje felett minden megtörtént és újra és újra másként megálmodott, másként elmesélt életdarab, moslékos cseber minden élet, a szomszédok ételmaradékait beleloccsantva is csak disznóknak való tartalma, egy soha meg nem írt történelmet hizlaló bűzös keverék, de apám saját meséitől meghatódva és kipirulva, második életébe kezdve a mosolygós Kanthoz hasonlatos, hiszen épp olyan kék szemű, egykor maga is mindig gondosan öltözött, és megtalálta a hosszú élet titkát, már senki sem kérdi tőle, hogy miért él, és azt sem, hogy miért élt, mert az, hogy még él és előrehaladott kora ellenére oxigént zabál és szén dioxidot fúj ki magából, akár a megrögzött dohányosok a dohányfüstöt, nos, ez az egész egyszerűen bölcsesség és a teljes megnyugvás kezdete, mégpedig a keleten termett, újból divatos megvilágosodás nélküli, a nyughatatlan, minden lében kanál ember semmittevő istenné változásának bevehetetlen kaptatóján, ami miatt aztán már nekem kell spekulálnom a rám hagyott üres boltban, hogy a hatalom által zsugorított agyammal megértsem Platón ideáit, fölfogjam Arisztotelész istenségét, bekebelezem Spinoza szubsztanciáját és ráadásul kellő figyelmet szenteljek Démokritosznak, Aquinói Szent Tamásnak, Schopenhauernek, Descartes-nak, Kantnak, Hegelnek, Marxnak, Nietzscheknek, Janus Pannoniusnak, Senecának, Dávid Ferencnek, Bethlen Gábornak, Szenczi Molnár Albertnek, Köteles Sámuelnek, Einsteinek, Wittgensteinek, Lukács Györgynek, Bretter Gyurkának, Hamvas Bélának, Konrád Györgynek, Mészöly Miklósnak, de Király Ferenc nagybátyámnak és más hozzá hasonló nyugdíjas susztereknek is, akik gondolataikkal nálam tolakodnak, feneketlen kutatásnak bennem, hogy a nyugtatóan friss, hűs, tiszta vizet igyam, a magam vizét, amit begyűjtöttem és ezer apró próbakövön átszűrtem, kimeríthetetlen kútból valónak képzeltem, és valóban az, mert már a második emberöltőnyi ideje, hagyom és irányítom mélységébe a föld alatti kristályforrásokat, a zavarosan hömpölygő folyókat is, melyek hatalmas tudástengerekkel tartanak kapcsolatot, tudatalatti vizeimből iszom végeláthatatlan hajózásaim alatt, és itatnám az egész szomszjúhozónak képzelt világot, másként miképpen őrizhetném kutam vizének frissességét, sajátos zamatát, tisztaságát, üdítő erejét, csak vigyék, csak használják, padkameleg anyák bársonyos melléből csordogáló tej kínálja így magát, amikor már a potyások is light colával veszik be a napi fogalmazás-fogamzásgátlót, nehogy felmenjen a vércukruk a még el sem kezdett töprengéstől. Nagy zűrzavaromban kutam fix pont, ahonnan kimozdítanám a jelent, de kötnek a bölcsességek, primum vivere deinde philosophari ismételtetik a gondolkodók, és ha ezt komolyan veszem, akkor is csak sírok és nevetek, és aprán-

ként kiiktatom hétköznapijaimból a spinozai megértés vágyát, megfeledekzem a tartalomról, hiszen mindenfelé csupa üresen tátongó kereteket látok magam körül, a sablont felkenték minden dolgok királyának, miközben azért a történetek ellenére minden áldott és áldatlan reggel felkel a nap a püspökörd lilahideg hegyek mögül, ha nem látjuk is, hisszük, és az elmaradott országok háztartásának megfelelően dél felé megkapjuk a napilapot, amelyben azt mondják minden meg van írva, és csak bámulom az újságot, miközben hangyaseregként szerteszétnek gondolataim, az első, kicsi ügyes, fényes-fekete szorgalommag valahonnan halványkék, frissnek kikiáltott, valójában tartósított kakukktójt cipeli, benne Mr. I. B. Watson úgy vélem direkt nekem címzett üzenetével: állítom, hogy nem gondolkodunk, csak beszélünk! Van gondom elég, vitám végtelen akár a bánatom, amelyet a nem igazán lét apró szüneteiben érzéstelenítés nélkül, hideg ecetes ollóval szoktam kioperálni magamból, mert engem nem fogadnak be semmiféle tisztítóba, olyan nemes anyagból vagyok, amely nem bírja a közönséges maró anyagokat, a lúgos légkört, minden rám erőltetett kavargástól szédülök, lúdbőrizik a hátam és hányingerem van, miközben kivasalnak, jó gyapjúhoz hasonlóan összeugrom, és otthonról kapott büszke dacosságom is éppen elég ahhoz, hogy ne tartsam a forró vassal belém erőltetett élvonalat, tompa fájdalommal, fájdalmas nyögések nélkül, mindhalálig összeszorított ajakkal szétszakadnék a különféle erőszak miatt, és valamely enyhe fuvalatban könnyű, színtelen porként feloldódnék vagy kocsonyás péppé válnék miként a tudománytalanul fantasztikus filmekben szereplő, messziről jött idegen, aki egy jobbgye-nestől kirepült a repülő csészealj nyitott ajtaján, otrombán puffant az európai porban, amellyel elkeveredve ezüstös hamuvá vált, beteljesült rajta a mi emberi sorsunk, látjátok feleim, ha gondolkozunk is, isa por és chomuv vogymuk, ez a hittel hitt végünk, beszélünk-e eleget erről?, bizony, nem eleget, szövegeink örökké másról, mindig egészen másról szólnak, és nekem úgy tűnik, hogy évezredek óta hiába gondolkozunk és hiába mellébeszélünk, csakis a port kavargatjuk és a sok-éves ködöket, az erőltetett eszmezápороkat, melyek után por, köd és fölöslegesen indukált villamos erőmaradékok ülepednek az agyunkban, így aztán egyre szürkébb szürkeállományunkkal nincs mit dicsekednünk, mész és ész keverékét többnyire feleslegesen kivagyiskodva hordozzuk fénybe, elismerésbe fürdetve-mártva, kiskacsák megmosolyogtató bukdácsolásával a lét fodros mélységei fölött fölöslegesen lebegtetve a százszor és milliószor kérődzött, alapigazságnak kikiáltott fantazmagóriáinkat az egy és igaz törvényt ismételve a dolgok megfoghatóságának ígézetében, isa és nőm iggy ember mulchotja ez vermöt, hiába kerületjük, végleg el nem kerületjük, talán csak azért élünk, hogy félelmünkkel küszködünk, gyönyörű küzdelmeket vívjunk önmagunkkal, nagyszerű és tökéletes tragédiánkat megpróbáljuk az utánunk következőkre örökíteni, beleírni az arisztotelészi hagyatékba apró katarzisaink sorát, akinek pedig elég esze van ahhoz, hogy legyőzze magában az örökösen felhorgadó végtelenségbe vágyódást, olyan nagy hirtelen megy el, a szemét is elfelejti lehunyni, befelé nézését is megszünteti, és az arcára van írva a csodálkozás, mert minden félelme, amelytől egész életén át olykor hangtalanul is vinnyogva szenvedett, szempillantás alatt szertefoszlott, halálunk másokban okozhat sístergő fájdalmat, ha nem másért, talán azért érdemes élnünk, hogy az ismeretlen túlvilágtól való félelmünk alaptalanságáról legalább egyetlen egyszer, bizonyára az utolsó lehetséges alkalommal megbizonyosodjunk. Műveljük a magunk kertjét, hirdette egykor az ifjabb Arouet, a király pedig, még ha Ferenc nagybátyámról van is szó, maradjon a kaptafánál, különben Nem mi tapossuk szét a gyalázatost, hanem a gyalázatos tapos szét bennünket, korán reggel ez igazán jól hangzik, de hangosan nem mondom ki, magamban érelem, inkább csak kimosolygom a világba, így is lehet kommunikálni a bölcsesség magasabb fokán, nem jó az, ha akárki belénk láthat, néha a kutyám előtt is titkolnom kell okos könyveimből összekapart gondolataimat, amelyek aztán mintha képzeletbeli videokazettáim valamelyikéről peregnének elő az agyam belseje felé fordított titkos képernyőre, hogy könnyed egymásutánban kötődjenek képnnyelven írható feszes mondatokká valamely ismeretlen rendező szeszélyes utasításai szerint, és sok gyönyö-

rúséges órán át lekössék szabadságtól megrészegült figyelmemet, a kitartó magamra figyelés rabjává tegyenek, lassanként minden álomom belengjék, és az erre figyelés nehéz terhét örökösen rajtam hagyva arra késztesse, hogy további titkok után kutatva izzadjam, akár ott a toronyban azok a furcsa, örökmozgó fekete madarak, amikor szavakra és jelekre szétszedik szövegeinket, amelyeket néha a génjeimben rejtőző makacsságból újra és újra sikerül összeraknom használható gondolatokká, jóleső érzés tölt el, úgy érzem, magam is szülhetnék a világban szerteszét heverő diribdarabkákból valami használható új csekélységet, egyik-másik nagy gondolatot kiegészítő vagy kiteljesítő apróságot, útmutató részgazságot, kicsi pallókat holmi értelemkupacok között, fénynyalábokat, amelyek a tudás sötét zugait nemhiába pásztázzák, hogy az odafigyelők hirtelen felkiálthassanak, mint vakságuktól szabadult szerencsétlenek, az éjszakából életre katapultált fecskék, a megvilágosodásuk pillanatát megért szentek, amelyekhez hasonlóan érzem ilyenkor magam, hiszem, hogy része vagyok a reggelnek, a meggátolhatatlan derengéseknek, melyet megtoldhatok álmokkönnyű mosolygásom alig érzékelhető rezdülleteivel, és Oszkár létörömtől vidáman gyorsuló farkcsóválással, feszült mereven figyel engem, szemhéjam álmoslassú mozdulatára pacsit adó mellső lábával tétova, simogató mozdulattal közelít felém, krónikus kialvatlanságom ellenére pillanatokig derűs minden körülöttem, barátságos puha fények villannak környékemen, a levegő telides-teli van kankalinsárga fénytócsával, a fehér izzás előtt másodpercekig ilyen a sziporkázó csillagszórók fénye, a magnéziumvillanásban felajzott, a családi emlékképhez beállított társaság tört pillanatát idézi, amikor lélegzet fojtva még a fényképezőgép lencséjébe néznek, és a színes gyertyák szétszórt olajos fényfoltjai újra emberibbé mossák az arcokat, az erőltetett öröme feszült ábrázatok a valóságot közelítik, a pillanatnyi csönd képzeleten felül kitágul, szférák édesbús zenéje zeng, a régóta epedve vágyott, mindent feledtető, szórakoztató szerenád, ilyenképpen, ehhez hasonló hangulatban születhetett valamikor a mi világunk, és minden tiszta reggelen így születhetne újra, ha a kinti idegen és akarnok gondolatok nem tolakodnának agyunkba, ha tudatunkig jutna isteni képességünk kipróbálhatóságának gondolata, ha nem hessegetnének el mindegyre a teremtés kényszerét a génjeinkbe iktatott parancsok, Kelj fel és járj! Indulj! Siess! Gondolkozz! Mozogj! Tedd, amit tenned illik! És félj!, hiszen máris elkéstél, lemaradtál, félre léptél, eltékozoltad időd és életed, a nagy leszámolás ideje a következő pillanat, amikor nyüszítve bánod, hogy az időt haszontalanul töltötted és másokkal együtt barmok gyanánt, dicsőség nélkül fogsz az életből kimúlni; és a hű eb felelősségedet feledtető vidám farkcsóválással emeli lábát, simogatni, az emberségesnél is mélyebb érzésből megérinteni akar, pillantása tele felemelő bizalommal és reménnyel, hogy gazdájában megértésre talál, értelmes lény vagyok, érzelemmilliárdos lélek, harsogja őseinktől örökölt meta-nyelvén, és engem magyaráz százféleképpen, lehetnél unalmas útszélen bárgyú burján, foci-pályán örökösen visszanyírt közönséges fűszál, ritka erdőben megszámlált fa, elcsapott gondolat, elhallgatott keserűség, élet és halál közötti meg nem hallott sikoltás, világűrbe kicsapott üzenet, ő tudja, hogy még lehetnék akárki, mindennél többnek hisz, talán istennek is, aki úr mindenek és maga fölött, oldalra hajtott fejjel, jóságosan néz rám, bizalma bizsergető, hiszem, hogy élek és vagyok mint minden ember fenség, Oszki visszاسzorított ultramagas hangján szól hozzám, cipőpaszta-fekete nedves gomb orra finoman megremeg, ötkilós igyekezet megfeszült teste, hogy megértesse magát, és mi valóban értjük egymást. Mozdulj, kérlek, régóta egyedül vagyok, magamban küzdöttem át az éjszakát, a szekrény fenyegetően magaslott felém, könyveid egykedvűen hallgattak, unom az esti csontot és egyre ijesztőbbek a kintről beszűrődő hangok, a fény és az értelem már újra nappali, szaladnom kell, hogy lássam, valóban határtalan-e a világ, pisilnem kell, fák törzsén, bokrok alján, házak sarkán, rozsdásodó kocsik álomszuszék kerekein apró spriccelésekkel kell felülbélyegeznem függetlenségemet fenyegető, a területemre betolakodók szagos jelzéseit, beleszagolnom kell a világba mindenféle tájékozódás végett, ugorj, pattanj, gyere velem, a hajnal óta harmatos fűben felgyorsul lélegzeted, a messziről eléd siető folyóban meglátod majd az arcod, fák közötti

szűrt levegőben vár reád egy elviselhető gondolat, egy tűrhető mondat, egy valóban szép szó, amivel talán kezdeni tudsz valamit, és azon kapom magam, hogy újra hiszek a kutyámnak, mozdulok, reménykedve kelek, sietősen öltözöm, papucsban nekivágok a százszor kiismert világnak: kiben higgyek?!

Bög Viola Társaság

Reggel nagyon kell a kávé Katika és a fél konyak. Ők repesztik szét az emberben az álmos-ságot, nélkülük még jó darabig beláthatatlanul mélyek sötétek és sivarak lennének a dolgok.

Lajos meg én korán kelők vagyunk. Nyolc után néhány perccel már ott ülünk helyünkön a kávézóban. A kávézónak Akvárium a neve, mert földig üveg minden fal és talán mert a pacákok úszkálnak a füstben, főleg úgy dél felé. Különben egy L alakú terem, s könyökében bár van és természetesen presszó. Mi rendszerint a bár melletti asztalhoz telepszünk, nem dumálunk, csak figyeljük, miként szuszog a presszógép, s várjuk, hogy kávé illatot leheljen reánk.

Katika mosolyogva hozza a kávé és mellé a szódát. A kávé erős, Katika friss sokszor az az érzésem, hogy nemcsak hófehér köténye, hanem a bőre is ropogós.

Mi kell még a kezdéshez? Ja, hát a konyak. Ezért persze mindig külön kell szólni. Ha kérjük, akkor Katika már tudja, hogy valamilyen cikkdíjat kapott, reggel ez ritkán fordul elő, dél felé hozza a kerékpáros postás. Na, nem sokat, de hát kit érdekel az összeg, amikor örömet kap vele az ember. Mert mit lehet azt tudni? Talán az éppen akkor megjelent írás fogja megváltoztatni a világot, ez nem kicsi dolog, erre inni kell. Katika ezt is tudja.

Lajos sóhajt egy még ilyet, és a szomorúság kikönyököl az arcára. Ki tudja, miért sóhajtozik ez a jófiú? Én tudom. Lajos a konyhakért, Katikáért és a tegnapi rovatvezetői megbeszélésért sóhajtozik. Ő már ilyen sokoldalú.

- Lekapott - úgy mondja, hogy ez már nekem is fáj. Pedig én is voltam fiatal.

- Hagyd - vigasztalom és kínálom cigarettával. Lajos patetikusan fújja a füstöt és a fájdalmat, aztán még kesereg egy kicsit. Nem bántom. Ilyen korán reggel nem héklizem. Amíg Iksz meg nem érkezik. Akkor kezdem.

- Hallottad, átszervezték Lajost? - Iksz érti a keresztkérdést, és különben is mestersége a mellébeszélés.

- Éppen ideje - mondja nem várt határozottsággal, amit kora reggeli tisztánlátásának tulajdonítok, és gyorsan megissza a szódavizünket.

- Igen - bólint szomorúan Lajos, pedig általában nem szoktam sajnálni a szódavizet. - Kérlek szépen, ezentúl az apróhirdetéseket és a reklámot csinálom.

- Na, és mi ebben az átszervezés? - naivkodik Iksz, aki éppen úgy tudja, mint jómagam, hogy Lajos immár két esztendeje ezt csinálja a lapnál.

- A legújabb szempontok szerint kell dolgoznom. Hát ez van - vallja a be férfiasan Lajos, olyan fájdalmas képpel, hogy Katikának meg kell sajnálnia.

- Hozzak egy konyakot? - kérdi, de biztos vagyok benne, hogy nemcsak én, de mindannyian galambturbékolást hallunk.

- Várjuk meg a költőt, kislány - legyint búcsúfelhőket vágva a fölénk nehezedő füstbe, és inkább csak magának, mind a hallgatóság mondja: - A verseket majdnem olyan jól fizetik, mint a reklámokat...

A Költő fél kilencre jön, mert tegnap találkozott olvasóival. Köszönés helyett bejelenti, hogy a vendégünk: - Nincs egy vasam se... Aztán nekifog lelkesedni.

- Ne izgulj - mondom ennek az örökké szemébenhaj fiúnak -, világprobléma a nincstelenség. Nézzünk csak széjjel...

Ez általában órákba telik. Ma beérjük tíz perccel. Közben a Költőre rájön a hadarás:

- Mit szoltok a hippikhez? A nyáron találkoztam egy jópofa alakkal, egyedül ült egy erdei tisztáson, és csak bámult, csak bámult a semmibe, és nem akart sehova se menni, csak bámult, és azt mondta, nagyon jól érzi ott magát a természet lágy ölén, és...

A Költő ontja a szöveget. Aki tud, odafigyel. De nem muszáj. És ez így igaz: semmire sem muszáj odafigyelni.

Jön Trágyász. Észrevétlenül mellém húz egy széket. Mondja, hogy tisztafej volt és nagyon álmos, de így fáradtan is összehozott egy flekknyi írást egy nőbizottsági titkárnőről, olvassam el. Trágyásztól tudni kell, hogy csupa szív bors-ember és az „ellentétek vonzzák egymást” alapon imádja a nyolcvan kilón felüli egészséges nőket. Nem tehetek róla, a telt keblű nő nem esetem, belenézek a kéziratba, de nem tudom végigolvasni.

- Ez irodalom - mondom. - Biztosan jó lesz haférnek. - Ettől félárbocra lombozódik a lelkesedése, de semmi vész, Trágyász azért trágyász, mert alapjába véve optimista. Zsebre vágja a cikket, fellélegzünk.

- Valami érdekeset kéne csinálni - nyilatkoztatja ki a sokoldalúhajtást Iksz, mint mindig félórás hallgatás után.

- Találjunk ki már valamit - könyörög Trágyász - betakarítási cikkért kell mennem Bőség-falvára.

- Na, már most! - pöcköli le utolérhetetlen eleganciával cigarettája hamuját Iksz, és nikotinos ujjja fenyegetően megáll a levegőben.

- Hát akkor ebben maradunk - lököm elébük a sablonfordulathoz illő befejezést. De Iksznek tényleg van mondanivalója. És ez óriási. Mert erre oda kell figyelni. Iksz nálunk a „néma” fiú, Rodin róla mintázhatta volna gondolkodójához a gondolatot, testét inkább a költőről, aki civilben úszóbajnok, Kelet-Európa legkisportoltabb újságírója.

- El fogunk rugaszkodni a valóságtól - vágja ki Iksz a férfias gondolatot, mint legidősebb teendő.

- Egy kicsit. Ha lehet... - mondja Lajos a sokat látott ember bölcsességével. De fenntartását elsodorjuk fiatalos lelkesedésünkkel: megtapsoljuk Ikszet. Persze, feltűnőbb lett volna, a vállunkra emeljük és körülhordozzuk az Akváriumban, de ezt az életveszélyes cigarettafüstre gondolva meg sem próbáljuk. A szomszéd asztalnál így is azt hitték, hogy valamelyikünk születésnapját ünnepeljük. Átküldtek fejenként fél konyakot. Istenem, jó érzés volt, vannak még igazi úriemberek. És így tényleg születésnapot ünnepelünk.

Trágyász megtáltosodott. Friss írását lobogtatta, úgy érezhette, itt az alkalom, elsütheti.

- Violáról írjunk! - zengtek begerjedve.

- Probléma kell, édesapám - intette le Lajos, kiengesztelhetetlen szomorúsággal.

Iks az embert tisztelte. Általában. Az aggódó embert: különösen.

- Rendben. Legyen egy problémás Viola. Mondjuk B ö g Viola.

Hiába, na - gondoltam -, Iks egy fej.

- A többi szervezés dolga mondta Iks, és visszavonult jól megérdemelt magányába.

A Költő vette át a vezetést, és engem problémafelemeléssel megválasztottak elnöknek. Erre, azt hiszem, meghatódtam. Mert a felelősség ezzel jár. Naponta egy oldalnyi kéziratot kellett kicsikarnom a társaság minden tagjától, mégpedig úgy, hogy előzőleg elolvastattam velük az utolsó folytatást. Így naponta öt oldalas sebességgel haladtunk. Mindenik ott hagyta abba, ahol betelt a lap. Ezért amikor Lajos azt írta az utolsó sorba Violáról, hogy „a hóna alól barna”, akkor a következő oldalon a Költő így folytatta: „bás” így kicsivel mert ez jellemző arra az emberre, akit férjének mondhatott. Pedig Barnabásnak nem csak az volt a hibája, hogy pöttöm kis ember volt, és hogy falábat hordott és elnézett akkor problémái felett, hanem legfőképpen az, hogy nem ismerte a Közismert K. „Mit csinálsz, ha tétován suhint rád a szerelem” kezdetű, gondolatokban gazdag, árnyalatokban mélyen szántó versét. Mert ha olvasta volna, egészen másként viszonyulna Violához...

Iks az következő feladatot adta fel az utána következő Trágyásznak: „A hósipkás hegyek felől közönyös szél jött, bele kapott a lányok szoknyájába, és szénaillatot permetezett alájuk. Nem kímélte Violát sem. De a szép Viola szétvetette a lá...”

Félórás gondolkodás után Trágyász kiizzadta a folytatást: „... nyok által emelt irigység falát. Bebizonyította, ha szépasszony is, megdolgozik érte.”

Később engedve a fejlődés törvényeinek, Viola városra kerül. Valamelyikünk autóbusz-ellenőrré képezte ki, és munka közben kívánta bemutatni.

„Kérem a jegyeket - üvöltötte Viola anyás szigorral, és tűrte, csak tűrte, hogy az emberek beledörgölözzenek. Mindaddig, amíg valaki akarva, vagy akaratlan a tyúkszemére lépett. Szikrá...”

Itt befejeződött be az oldal. A túlsó oldalon, a következő szerző elképzelése szerint, Viola megvadult: „nyit sem gondolkodott, a maga megszokott nyugodtságával szempillantás alatt kiürítette a busz. Az embereket szép rakásra rakta a megállóban, mint méterfát szokta egykori őse. Mert Viola a rend híve. Mert ő nem az az ember, akinek a bögjére lehet hágni. Amikor végre tovább indulhatott a busz, Bögné a zokogó jegykezelőt utasította rendre:

- Barnabás! Légy férfi! - mondta fojtottan, és telt kebleit magasra pöckölte a saját öntudat.”

A továbbiak Viola életcéljává vált a rendezés. Üzletvezetői minőségben a sort, tömbház felelős mivoltában a játszóteret rendezte. A színpadon, mint műkedvelő, az iskolába szülőként, otthon, mint feleség, a politikában, mint járatlan intézkedett. Kalandjai rövidre (30 sor) sikerültek, de élete beláthatatlanul változatosan hömpölygött oldalról oldalra, akár maga az élet, amelynek minduntalan helyet kellett szorítanunk az írásban. Két hét alatt Bög Viola csinos ki regénnyé nőtte ki magát. Olyan volt, mint egy igazán jó nő, akit lánynak is nézhetett az ember, ugyanis mindene volt nekije, el kellett tehát adni.

- Folytatásokban, természetesen - mondtam elnöki hangomon, és ez nem kellett bővebben megmagyaráznom.

- Legyen - hagyta rám Iks, mert nem szerette dajkálni a gyerekeket.

- Nem megy az, édesapám! Cím nélkül nem megy - sóhajtott kétértelműen Lajos reggelként. Ez mindnyájunknak fájt.

Egy reggel, amikor Katika különös tehetséggel hintette reánk kora reggeli mosolyát, ráírtam a kéziratcsomóra: Az élet jó olvasmányt ígér - Bévété Katalin kisregénye.

- Menős cím ez - nyugtattam meg a közvéleményt, és Bög Violát átadtam a melléklet szerkesztőjének. A várakozás nehéz napjai következtek. És ez alatt beláttuk, hogy végzetesen tévedtünk: a szerkesztő, akire a kéziratot bíztuk, nem az Akváriumban, hanem a Lilában fogyasztotta napi agytisztító italát. Ezek után természetesen nem gondolhattunk Bög Viola gyors megjelentetésére.

Erre is egy kora reggel jöttünk rá. Néhány perccel nyolc után, amikor a kávé és Katika újra szétrepesztette bennünk az álmodást.

- Ma sem ma nem lesz konyak - mondta Lajos. Súlyosan hullottak tudatom küszöbére ezek a szigorú szavak. Lajosnak ez alkalommal igaza volt.

A következő pillanatban felpattant az Akvárium lengőajtaja, és egy ember formájú vörös paprika rontott az asztalunkhoz.

- Nem tűrhetem! - jelentette ki erősen, de tovább már nem vörösödött. Hellyel kínáltuk. Nem fogadta el, mert el volt foglalva azzal, hogy a fél lábát felrakja az asztalunkra. Miután ez csak szódavizes poharam felborításával sikeredett neki, kijelentette:

- Bög Barnabás vagyok. De nem érdekel, mit firkáltak össze a feleségemről, ugyanis valószínűleg vagyunk. Azt viszont nem tűrhetem, hogy meghamisítsák a szintiszta igazságot. Mert kérem - és itt igazán élményszerűen, felemelte a hangját. És egy kicsit vörösödött még:

- Íme! Az én lábam nem faláb!

Kényszerített, hogy belecsípjünk a lábába, és hogy megcibáljuk rajta a szőrt. Ezután lehuppant egy székre, és saját fejére hivatkozva kétszer két deci konyakot rendelt. Katika reánk való tekintettel rögtön hozta. És akkor újra csalódnunk kellett.

- Ne nyúljanak a pohárhoz, mindjárt itt lesz Viola! - figyelmeztetett, és egy hajtásra felszívta a maga italát.

- Mindjárt visszajövök - mondta nagyon szomorúan Lajos, és csendben elhagyta az Akváriumot.

- Semmi vész - motyogtam, és igazat adtam Iksznek. - Máskor jobban el kell rugaszkodnunk a valóságtól.

- Rugaszkodjunk - veregettem meg Bög Barnabás házasságban edzett vállát. Miközben ő izgalmaiban a második konyakot nyakalta, magam is a távozás aszfaltos mezejére léptem.

Hű kerékpárom a cukrászda előtti parkolóról egyenesen a nyomdába vitt. Engem ugyanis ott már nagyon vártak. Tudniillik a lapnál én vagyok a legstabilabb ember. Én vagyok a kurír.

Gyanú

Első beszélgetés

- Kapcsold be!

- Bekapcsoltam...

- A kamerát is. Nem látlak! Hallod?
- Látlak.
- Kapcsold be! Kiklikelj rá!
- A francba... Nem találom.
- Ott, alól... Keresd a videóhívás gombot.
- Keresem. Hol van?
- Halló! Másfelé kattintott, most kezdheti előlről... Halló!
- Más gombra kattintottam, kezdem előlről.
- Hallom. Hallod?... Miután feketéről zöldre vált a keret alapszíne, megjelenik a kép. Nálam éppen most zöld. Na, mit mondtam! Látlak! Látom kezed és füstölő cigarettád. Mondtam ugye, hogy jó ez a skype, úgy beszélgethetünk, mintha szemben ülnénk egymással...
- Rég volt az már.
- Én már csak a mostra figyelek. Megöregedtem.
- Látom. Rajtam is látszik. Láthatod...
- Kopaszodsz te is.
- Állítsd magadra a kamerát. Élesítsd. Most jó!
- Előre hajoltam. Amikor hátradőlök ebben a kényelmes karosszékből, csak a kezem látszik.
- És bal oldalodon a fal, amely tele van festményekkel.
- Igen. Azok nagyon régi képek. Van egy kis családi gyűjteményem. Nyugdíjazásom óta rendezgetem. Semmi haszna, de van elfoglaltságom. Szívesen látlak, nézz be hozzám.
- Persze, mi az a kétezer kilométer?
- Kellett neked olyan messzire menned?
- Nem volt más választásom, te is tudod. Otthon már senkim sincs, itt unokám hasznára lehetek, legalább is ezzel áztatom magam. Vittem-hoztam óvodás korában, elkísérem az iskolába, ráerőltetem a magyar szót, a nagyapáknak is lehet némi haszna.
- Mikor mentél ki? Van vagy húsz esztendeje?
- Majdnem. Tulajdonképpen a változás után öt esztendővel...
- Hű, hogy repül az idő! Ezek szerint jó húsz esztendővel ezelőtt találkoztunk utoljára?
- Úgy van. Akkor láttalak, amikor visszatértél Bécsből. Bejöttél hozzám, az irodába. Emlékszel? Emlékszel mit kérdeztem tőled akkor?
- Mit kérdeztél?
- Nem emlékszel? Azt nem lehet elfelejteni...
- Azt kérdezted, hogy visszajöttem?
- És mit feleltél?
- Azt feleltem, hogy igen.
- Így van. Azt beszélték rólad, hogy az anyaországból átléptél Bécsbe. Láttak a menekült-táborban. És aztán hazatértél.

- Hazatértem, persze.
- Akkor nem kérdezhettem tőled egyebet. Az iroda is tele volt poloskákkal.
- Az meglehet, másokat is lehallgattak.
- Nem kérdeztem tőled egyebet, mert nem kérdezhettem. De sejthetted, mit gondoltam rólad. Mit gondolhattam valakiről, aki jelentkezik a bécsi menekülttáborban, ott forgolódik néhány napig, aztán, mintha mi sem történt volna, visszatér az átkos rendszer igája alá. Van ilyen? A karámból szabadult állat megjárja magát a szabad réteken, aztán visszaballag a szűrős szögesdrótkerítés mögé? Azért sem kérdeztem többet, mert barátaink és közös ismerőseink kérdésére sem tudtam mit felelni? Milyen ember ez a Béla? kérdezték tőlem. Igaz lelkedre, Anti, mondd milyen ember az ilyen? Így kérdeztek. S azt, hogy miért mentél a bécsi táborba? Mit és kiket kerestél ott? Ki küldött? Ilyeneket kérdeztek fojtott hangon, és kérdéseikben benne volt az ítélet. Hallgattam. Mert a kétségek úgy égették egész bensőmet, mint gyomorfekélyest a savtúltengés. Nem segít ilyenkor a szódabikarbóna, nem enyhíti fájdalmunkat semmilyen por, mert erre nincs orvosság.
- Hazatértem.
- Nem hittem el, hogy ott jártál. Rákérdeztem. A többit akkor nem kellett magyarázni.
- Nem magyarázhattam akkor magam sem, mert nem volt mit. Minden magyarázatom újabb kétségeket borzolt volna az érdeklődőkben.
- Érthető.
- Hazatértem én egyszer Amerikából is. Az egyik fogadáson, már ittunk eleget, odalép eléм egy idősebb, jóvágású úriember, s nem teketóriázott, hanem keményen rám szólt: Uram, beszédem van magával! Jöjjön velem! Letettem a pezsgős poharat és követtem. Beültetett egy garzonlakásnyi méretű automobilba, s elkocsikáztunk a város villanegyedébe. Kétszintes, fürdőmedencés, tenispályás, bútorozott épületben végigvezetett a szobákra, a visszaúton kezembe nyomta a ház kulcsait. Ez a magáé! És mondta, hogy havi hány dollár kereshetek, ha elvállalom fémipari vállalatának műszaki irányítását. Másnap, amikor felkeresett a szállodában, elébe tettem családi fotóimat. Az egyikben anyám Nádaspatak-menti házunk udvarán áll a nyári konyha előtt, és a vasárnapi csirkepaprikásnak valót kopasztja a tavaszi zendülésben. Szerény ember vagyok, és az is maradok, mondtam az úriembernek, ezért öreg szülőházunkat nem cserélhetem el az úszómedencés-tenispályás villával, mert csak szülőhelyemen érzem magam otthon. Hallgattunk egy sort. Kézfogásából éreztem, hogy erősen igyekezett az épeszüek csoportjába tartóznak minősíteni engem.
- De a bécsi kirándulásnak bizonyára más indoka volt.
- Így igaz. A fiamat akartam menteni. Sorra vehetjük az összes nagymenőket, neves embe-reinket, előljáróinkat, mind hasonló cipőben jártak. És ki-ki ismeretségi körének megfelelően mentette családját. Anyaországi kapcsolataiknak köszönhetően írók, művészek, közemberek fiai, lányai jutottak megfelelő pályakezdéshez, megélhetéshez, álláshoz, lakáshoz az anyaországban. Nekem nem voltak ilyen kapcsolataim, nyugatabbra kellett keresnem lehetőséget. Ezért jelentkeztem a menekültek bécsi táborában. Ehhez persze, előbb útlevelet kellett kapnom. Az egyik hétvégén, özvegy édesanyámnál jártam, hogy a városi ellátás útvesztőinek ismeretével, és mindenféle baráti segítséggel, csúszópénzzel és cserekereskedelemmel, feketén szerzett élelmiszerekből számára is jutassak valamennyit. A kocsmában hallottam, hogy a szomszédfaluban, rokonait látogatja János bátyánk, akinek fekete kocsija és fegyveres kísé- rője is mutatta, hogy nem akárki. Segítségével jutottam - s ez abban az időben, tudod magad is, nagy szó volt - Trabanthoz. Gondoltam egyet, s karton-jaguáromon átviharzottam a szomszédfaluba. Nem volt nehéz megtalálni a fekete Mercedest. Mondom János bátyánk

fegyveres sofőrjének, hogy fontos közlendőm van távoli rokonom számára. Az nem úgy van, hogy akárki csak úgy megzavarja a minisztert fontos teendői közepette. Mivel ezzel egyet-értettem és a zavarás tényét is sikerrel elhárítottam, a szelíd gorilla, nagylelkűen szabad utat engedett. Hátul van a sertésólnál, intett a fényes kocsit nagy igyekezettel fényesítő emberem, s csakugyan ott találtam János bátyánkat, amint a süldőmalacok szemrevételezésével szakított magának bokros teendői közepette örömteli pillanatokat. Illendően köszöntöttem, és szóltam magamról is, hogy tudja hova, rokonságának melyik ágába helyezett a sors, aztán, amúgy rögtön és nyíltan a közepébe vágva, útlevél ügyben segítségét kértem. A malacokról reám fordította emberi tekintetét, biztatásként dörögött valamit, aztán e zavaró körülményeket tüstént elhessegetve, szépen elbeszélgettünk a disznóhízlalás nehézségeiről, s bizonyos gonddal kitenyészett fajták előnyei fölött is egyezséget kötöttünk. A következő héten már kezembe volt az útlevél. Mentem-jártam mindenféle anyaországi ismerősöknél, a kisemberek sokféle gondjától akkor együttesen sem láttuk tisztán a jövőt. Gondoltam egy merészet és átruccantam, mert akkor éppen lehetett, Bécsbe. A menekültek táborában leadtam az útlevélelemet, s egyéb nálam lévő irataimat, kérdezősködtem, latolgattam másokkal együtt, merre keressük a jobb élet lehetőségét. Ausztráliát sűrűn ajánlották. Megijedtem a nagy messzeségtől. Háromnapi téblábolás után, jelentkeztem az irodán, visszakértem az irataimat. Meggondoltam, mondtam a velem foglalkozó úriembernek, talán mégiscsak lesz valahogy otthon is. Abból nem lesz semmi jó, ha a fiam olyan messze kerül a nagyszülei házától. Jól döntött, buzdított az úriember, aki visszaadta az útlevelelemet, és Trabantomon egyhuzamban hazarobogtam. Ez bécsi kiruccanásomnak a története, amit akkor nem mondhattam el még neked sem.

- Béla, emlékszel még, akkor azt tapasztalhattuk, hogy három ismerősünk közül egyik besúgó. Merthogy szinte mindenkit megkörnyékeztek, biztattak, de inkább különféle módon kényszerítettek arra, hogy jelentse az ismeretségi körében történeteket vagy legalább véleményt nyilvánítson a belügynek nem tetsző viselkedésükről. Engem három hónapig gyomrozott egy kapitány. Gyorsabb előrehaladást ígért a hivatalban, ha fedőnévvel ellátott észrevételeimmel szolgálom hazámat. Mit mondhattam volna? Azt, hogy az ő hazája nem, az én hazám? Területileg sem. Merthogy oltyán betolakodó volt a tiszt. Nemzeti érzései is hidegen hagytak, meg sem fordult csökött agyában, hogy örömömre szolgál: nem tartozom az államalkotó nemzethez. Még akkor sem tartozhatom oda, ha előrevetítve erőszakos beolvasztásunk mindent lehengető sikerét, önkényesen bekebeleznek bennünket a mondvacsinált ősiség akarnokos jogán mindenkinél kiválóbb anyanemzetükbe. A történelemben oly sokszor bevált kisebbségek felszámolása, sokféle csavaros és szemfényvesztő módozata ellenére nálunk nem sikerülhet. Reménykedhetünk, mert európaiabbak vagyunk a balkáni betolakodóknál, s a logika szerint nekünk kényszer a visszalépés, nekik pedig értelmes a felzárkózás. Amikor propagandájukról lefoszlik a tudománytalan hőzöngés, és kiderül, hogy dicsőséges történelmük, amelyre felsőbbrendűségüket építették „meztelen”, a józanész helyére teszi a dolgokat, normalizálódik majd az élet. Nyilván, nem szólhattam erről emberemnek, és még most sem érvelhetnék, ha megkeresném, mert ugyanott, ugyanazt a mesterséget űzi, mondvacsinált ősiségének mámorában, mint egykor az átkos rendszerben tette. Alapvető változásokra ma már nem elég néhány évtized. A sokféle beidegződés, az akarnokság, a megszokás és a hatalomhoz való ragaszkodás miatt csak felszíni a változás. Ha azt kérdeznéd, hogy miért nem térek haza, hát akkor azt felelném: ezért. Elegendő volt a sziszifuszi küszködésből.

- És hogyan szabadultál meg a kapitányodtól?

- Huszárvágással. Írtam kérésére néhány véleményezést a listáján szereplő ismerőseimről, de nem az általa ajánlott fedőnevet, hanem a saját nevemet írtam alá. És útszéli viselkedéséért feljelentettem feletteseinél. Áthelyezték, és akkor úgy tűnt, engem békén hagynak.

- Zaklattak?

- Megfigyeltek. Éreztem, hogy mindenütt nyomomban vannak. Ki derül ez majd, amikor kikérem dossziémat a belügytől.

- Sanyi kikérte. Azt mondja, hétezer oldal... Honnan ez a bőség?

- Ez is mutatja, hogy számosan voltak, akik jelengettek.

- A Sanyi dosszárjában téled is van egy jelentés...

- Véleményezés.

- Egy kutya!

- Nem éppen. Ilyen véleményezést akkoriban többet is írtunk a káderosztály kérésére azokról, akiket át-, vagy elhelyeztek, akiket magasabb beosztásba javasoltak. És azt a véleményezést a saját nevemmel vállaltam. És Sanyi, amikor nemrég felhívott, azt mondta, nem talált semmi kivetnivalót abban. Pedig, emlékszem, hogy amikor a konyhaasztalon sietve tizenvalahány sort írtam Sanyiról, a kapitány elégedetlen volt jellemzéssel. Milyen ember az, akinek egyetlen hibája sincsen? Ezt kérdezte. Igaza van, mondtam, és odakanyarítottam még vagy három sort arról, hogy barátom olykor hirtelenharagú, felemeli a hangját, és kacskaringósakat káromkodik. Nyomban, szorosan az utolsó sor alá kanyarítottam az aláírásom, hogy senki ne toldhasson oda be egyebet. Ha sikerült volna rávennie, hogy feljelentést írjak, akkor az általa ajánlott fedőnévvel kellett volna aláírnom. Nem tudom honnan vette, valamilyen b-betűs nevet ajánlott: Bieru, Bicu, Banu. Nem jegyeztem meg, mert egy pillanatig sem gondoltam arra, hogy ezt a nevet használjam. Ha elfogadom ezt a nevet, beleegyezem abba, hogy beszervezett ügynökként, besúgóként szerepeljek nyilvántartásukban.

- Mostanában egyre többen megvallják, mert hát dokumentumok is bizonyítják, hogy miként kényszerítették a belügyiek őket együttműködésre. Tapasztalatlanok, naivak, felületesek is akadnak közöttük szép számmal. Az élelmesebbje pedig haszonlesésből, kivagyiságból, de olyan is akad, aki rendszeresen folyósított havi fizetésért dolgozott szorgalmasan és lelkiismeretesen, lelkifurdalás nélkül. Beismertem, hogy jártam Bécsben, amikor a kivándorlással próbálkoztam. Nem azért jártam ott, ahogyan az egyesek képzelik. Nem szolgálati úton, és nem azért, mert valamit is ígértek szolgálataimért.

- Mit gondoltál? Miként magyarázhatták a veled történeteket ismerőseid? Mire számítottál? Csak nem arra, hogy elnézik neked azt, amire más csak álmában gondolhatott? Protekciósan útlevelet kapsz, jössz-mész a nyugati határon át, mint a szabad emberek? Kinek hittek volna? Nyilván, hogy besúgót láttak benned, kollaboránst, szekust... Helyükben te sem gondoltál volna mást...

- Van itt a fiókomban egy Nota informativa címmel ellátott papír. Ha nem felejtettél, akkor tudhatod ez az állam nyelvén írott megnevezés, tájékoztató, belügyis jegyzetet jelent, és előszeretettel használták ezt a műfajt a rendőrök, a hivatalos közegek, a besúgók, a feljelentők... A 89-es balhé idején találták a megyei pártszékház előtt, ahová a tömeg kidobálta a dossziékat. Az egyik barátomtól kaptam nemrég. Le is fényképeztem, mert benne vagyok keményen, mint akit erős szemekkel figyelnek a szervek, pont nemzetiségi nézeteim miatt... Persze, ők is tévednek, akárcsak te, mert nekem nincsenek nézeteim. Még azt sem szoktam hangsúlyozni, hogy milyen nemzetiségű vagyok. És arra sem hívtam föl a NATO figyelmét soha, hogy levegőt szoktam lélegezni. Egy jó besúgó, mint amilyen én voltam, azt is titkolja, hogy van neki vakbele, meg tyúkszeme. Az igazság pedig az, hogy soha nem is titkoltam. Akkor sem, amikor a lágerből hazajöttem. Mert mondtam, hogy a fiamért mentem, s azért jöttem haza, hogy magammal vigyem. De már nem engedtek át a magyar határőrök. De mit számít, hogy mi az igazság! Na, ez a fájdalom is szépen ki van faragva. Nem ítélné el, aki ezt gondolja rólam és nem haragszom már senkire sem. Mert az Úr képére vagyok teremtvé.

Azt mondom az Úrnak, bocsájtod meg nekik, mert nem tudják, mit cselekednek. Az éjjel azt álmodtam, hogy visz a hóhér akasztani. Mondtam neki, míg haladtunk az akasztófa felé: Vigyázzon, mert még meg talál fázni, olyan lengén van öltözve. Legalább sapkát tehetett volna. És ha már fölakasztott engem, hazafelé menet vigyázzon magára, mert nagyon sok rossz ember járkal az utakon, még le is üthetik... Mit mondhatnék egyebet? Küldöm a dokumentumot, mert beszkennelem...

- Én úgy mondom, amikor szöveget vagy képet másolok a gépbe, hogy beolvastatom, mert nekem itt a foszlányban becsülnöm kell a magyar szavakat. Ne a skype-on küldd, mert ott nagyon lassan jön, inkább levél mellékleteként, a levelezőbe máris írom a címem.

- Jé, te is a gémit használod? Nálunk inkább a yahoo a divat...

- A Google nagyobb, több ezer levelemet tárolja.

- És ki vagy neki szolgáltatva, hiszen minden tud rólad...

- Akinek nincs titkolnivalója, annak ez nem számít.

- Felhasználhatják adataidat, ki tudja mire jó az, ha minden leveledet átfésülik.

- Minden adatnak értéke van.

- Így van. Éppen ezért kívánom megtartani magamnak.

- Nem kértem, hogy tisztázd magad. Mostanában, ha kell, ha nem, emlékeimben kutakodom és találok mindenféle apróságokat, amelyeket nem tudom hova tegyek. Olyan összerakható játékdarabokat, amelyeknek pontos helyük van, de csak a jószágos Isten tudhatja, hova tartoznak, kihez vagy kikhez illenek, milyen következtetésre valók, ha egyáltalán valók valamire. Emlékszel Béla, amikor a főtéri sörözőben ültél Zolival, és a mellettetek lévő asztal mellé lehuppant két kíváncsi alak, fülükből ítélve nyuszikáknak tündek, valójában számárfülű farkasfélék voltak. Zoli mesélte, hogy nem tudhattátok mit hallanak, de akkor már tudomásunk volt arról, hogy olyan lehallgató herkentyűket használnak a „börkabátos fiúk”, amelyekkel több tíz méteres távolságból rögzíthették még a suttogást is. Csevegtetek Zolival, de ő amint észrevette a szolgálatosokat, hirtelen témát változtatva a húszdekás márnák fogásáról kezdett részletes beszámolót, és belevitt téged ebbe a dumába, akinek halványlila sejtelve sincs a halászatról, hiszen botot is csak azután fogtál kis időre a kezébe, amikor részegen, a lépcsőházi vízelosztó fedetlen üregébe lépve, lábad törted. Emlékezz csak, abban a mondvascsinált vitában arról gyözködött, hogy teljesen hibás felfogásod, miszerint, kellőképpen meg sem fontolod, hányas damil illik a húszdekás márnákhoz. Zoli ma sem érti, miért nem kapcsoltál. Nem értette, miért nem akarsz a márnákról beszélni, és miért ragaszkodsz ahhoz, hogy a valahonnan sebtében megtudott elrománosításunkról csevegj. És éppen akkor, és azok előtt, akik ott a szomszédasztalnál arra vártak, hogy valamilyen okkal összeesküvéssel vádolhassanak benneteket.

- Rég volt. Nem emlékszem. Különben ki nem állhatom a halat. Az én kedvenc eledelem a megfelelően pácolt marhasült.

- Értem. Az ízlések különbözőek.

- És mindenkinek más és más az ízlése.

- Amit illik elfogadni.

- Nem vitás.

- Ne vitatkozzunk!

- Nem vitatkozzunk. Emlékezzünk...

- Ebbe minden belefér.
- A viták is. De már nincs értelme.
- Már hogyan volna!
- Nemrég olvastam azt a vaskos könyvet, amelyben egy régen nagymenő szerkesztő lelkiismeretvizsgálatában bevallotta, hogy gyávasága miatt megalázó helyzetbe jutott. Előbb kisebb, később szinte bármilyen felsőbb utasítást követve, s ezzel takarózva, gátlástalanul kiszolgált a hatalmat. Dicsőítő verseket írt, hosszánakkötetet szerkesztett...
- Nagy visszhangja volt a könyvnek.
- Valami olyat tett ezzel, amivel feledteti gyávaságából elkövetett tetteit. Ehhez bátorság kell. Tiszteletet érdemel. Akkor értékelhetjük igazán a könyvében foglalt önelemzést, ha arra gondolunk, hogy a becsületüket nála sokkal inkább eljátszottak, még ma, húsz esztendő után, mukkanni sem mernek. Falaznak, ujjuk mögé bújva védekeznek, szerencsétlen flótást játszanak. A nyílt kiállítás, a beismerés nem kenyerük. Gerincességükből semmi sem maradt. Az ilyenek bármikor, bármilyen hatalom szolgálatára készek.
- Így igaz!... De most meg kell szakítanunk a beszélgetést, mert a feleségem figyelmeztet, hogy mennünk kell a klinikára.
- Minek az neked?
- Lehetséges, hogy újra megoperálnak. Kivettek a beleimből vagy félméternyt.
- Ne hagyd, hogy megműtsenek!
- Nem nagy élvezet.
- Ne hagyd, hogy megműtsenek!
- Kösz, hogy aggódsz. Lássuk, mi mondanak a doktorok... Meglátjuk.
- Persze, hiszen nem vagyunk elvakultak. Majd még beszélgetünk...
- Viszlát, Anti.
- Szervusz, Béla.

Második beszélgetés

- Látom gépnél vagy...
- Igen, aki szerepel partnerlistádon és bekapcsolja gépét, rögtön jelzést küld a többieknek. Innen tudom, hogy néhanapján már reggel hétkor már munkálkods.
- De azért van szívem, senkit sem hívok ilyen korán. Látom, te sem tudsz aludni. Barangolászol a világhálón?
- Dehogysis! Nincs nekem arra időm. Reggelenként visszaemlékezéseimet bütykölöm. Írtam már vagy másfélszáz oldalt.
- Minek?
- Unokámnak, hogy tudja, anyai ágon ki fia borja. Az apja svéd, apai nagyszülei egy apró tengerparti halászfaluban élnek. Nem sokat törődnek unokájukkal, mert az itt nem szokás. Kisebbségi fiúk tizenhét éves korában beköltözött a szülőfalujához közeli kisvárosba, és csak néhanapján telefonált a szüleinek. Azt hiszem azért, mert még most sincs mit mondaniuk egymásnak. Hébe-hóba, amikor hazalátogat, az anyja jó előre kiköti, hogy melyik nap, hány

órától fogadják, mondjuk délután öttől hétig, s arra is figyelmezteti, hogy egy kávénál többre ne számítsen. Egyébként ebben az országban a család hivatalos meghatározásában nem szerepelnek a nagyszülők. A család: szülőkből és gyerekekből áll. A nagyszülőket és a többi öreg rokont pedig, ha rászorulnak, nem gyermekük vagy gyermekeik látják el, hanem a társadalmi biztosító. Mozgásképtelenségük arányában, meghatározott időre, mondjuk, napi egy-két alkalommal küldenek lakásukra gondozót, aki ha kell, megfürdeti, megeteti őket, bevásárol és takarít. Akik saját házukban magukra maradtak, és megunták az egyedüllétet, öregek házában kaphatnak garzonlakást, ott gondoskodnak étkeztetésükről és fokozottabb egészségügyi ellátásukról. Voltam egy ilyen öregek házában, ahol az átlagéletkor megközelíti a százat, ott olyanok élnek, akik közül többen már meg sem ismerik hozzátartozóikat, s gyerekeiket akkor értesítik, ha eljön a végső tisztességtudás ideje. Azt mondom, hogy az én unokám többet érdeemel. Amíg magam is öregek otthonába kerülök, szeretném elültetni benne elődei tiszteletét. Találtam a világhálón egy családfa-építő programot, olykor órák hosszan elbíbelődöm azzal, hogy őseimről ott minden adatot rögzítsek. Ezenkívül az Erdélyi Szótörténeti Tár szavait hagyom az unokámra. Talán még megérem az összes kötetek megjelenését, két vagy három kötet lehet még hátra.

- Fenn van már egész az Interneten.

- Tudom, láttam a világhálón. De szeretném, ha unokámnak megvolna, az összes, mind a tizenvalahány kötet, hogy kézzel foghatóan, messzire látszó, aranybetűs gerincével figyelmeztesse, a kötetekben foglalt, németül és románul is olvasható szavakat használnia kell, elfeledni még az ő unokáinak sem szabad.

- Naiv elképzelés. Lefogadom, hogy az unokád gyerekei már nyikkanni sem fognak magyarul.

- Ha valamiről lemondunk, az csakugyan veszve van. Még szerencse, hogy itt nekem nem kell gyakorolnom a lemondást. Alapjában véve pesszimista beállítottságú voltam. Sokat sóhajtoztam, hogy nekem ez sem, az sem sikerül, minek törjem magam. Éltem kistisztviselői életem. Emlékszel, az öregektől mi még hallottuk az úriemberekre jellemző vicces szabályokat, miszerint az úriember nem kérdez, nem csodálkozik, és nem fizet. Én mindig hozzátettem, hogy az igazi úriember nem is lelkesedik! Otthon erre nem sok alkalmunk volt. De képzelj, itt örülni tudok sokféle apróságnak. Annak, hogy a feketerigók karnyújtásra fütyöntgetnek a bokrokban, a vadnyulak hajnalban ablakom alatt reggeliznek a pázsitos füvekből, tavasszal mezei salátát és csalánt szedhetek néhány százméternyire lakásomtól, mert annyira a természet lágy ölén élek, hogy szegfűgombáért, csipkebogyóért vagy vadcseresznyéért sem kell messzebb mennem. Sétára van kedvem, hárompercnnyire dombok közötti védett völgyek várnak, ligetek és apró, alig hallhatóan csobogó patak. Azt hiheted, hogy ilyen környezetben valamilyen eldugott helyen lakom. Meglepődhetsz! A kisváros százezres egyetemi központ, tíz-tizenöt perc alatt a központig sétálhatok. Itt semmi sem gátol abban, hogy tervezd a jövőd. Itt a gondok, akár a felhők gyorsabban járnak, mint nálatok, és olyan, de olyan kék az ég, hogy gyermeki vidámsággal, mint valami mantrát mondogatom néha magamban: Géza kék az ég! Géza kék az ég! Az idősebbek, ha bölcsek, ha nem, magányra vágnak és itt az is jó, ha magányos az ember, ilyenkor mintha lassabban telne az idő, jut időm magamra is.

- Azt mondtad „nálatok”.

- Kiszaladt a számon. Olyan ez, mint amikor a részeg ember szól, észre sem veszi, hogy kimondja a valót, a szívén fekvő igazat. Állítom, eszem diktálja, hogy a hozzám hasonló idősök, szülőföldtől elszakadni képtelenek, de a valóság az, hogy egyre inkább csak gyermekkori emlékeimben, régi barátaim, rokonaim és ismerőseim felidézett képében él bennem a szülőföld. Néha azon kapom magam, töröm a fejem, miként lehetnék jobb ember. Ki hitte volna, hogy ilyesmire is jut időm. Persze, kérdezhetnéd, hogy ennek mi értelme? Mire megyek azzal, ha hátra lévő kis időmben javítgatok magamon valamicskét? Tulajdonképpen

rájöttem, a valódi élet az, amikor magunkról is jut időnk gondolkodni. Amikor ráérősen szembesülhetünk tetteinkkel. Amikor mérlegelhetjük, miként javíthatunk aznapi melléfogásainkon. Azt sajnálom, hogy erre az eddigi hét évtized alatt nem sok percet fordítottam. Olykor, mint álmaimban hol délibábként, hol sokpixeles élességgel látom kedvelt játszótereimet, a patakpartot, a gyermekek által épített gátat a térdig érő vízben, a vackorfákkal teleszórt dombokat, az óvári szűk utcákat, a fűtőházi barangolásokat a kívénhedt, patinás mozdonyok között... És az akkori gondtalanságra, jókedvű bizakodásra, felhőtlen napokra vágyom. Éreztél már olyan megdöbbenést, amely olyan, mint valami megvilágosodás? Mostanában asszal szembesülök, hogy agyatlanul átszáguldottam, átgázoltam eddigi életem napjain. Vagy az élet gázolt át rajtam?

- Sóvárgás. Ez hűtlenséged ára.

- Öregkori nosztalgia. Eltávolodtam az otthoniaktól lelkileg is. Visszajárok, de örömet ez nem okoz. Inkább elidegenedést, hiszen alig akad már ismerős arc otthon, a várost pedig kiforgatták egykori nekem való szépségéből az idegenek. Merthogy nekem azok is idegenek már, akik ott születtek.

- Nekem sem sok maradt a büszkeségből. Áltatom magam, mint a többiek, akik gyávaságukat, határozatlanságukat helytállásnak nevezik azt, hogy maradtak, ellenálltak a fejlettebb nyugat vonzásának. Még az irigység is ott sunyít szavaink mögött, amikor lenézünk benneteket. A cserbenhagyottak keserűségével, széttárt karokkal állunk az úton, amelyen a magad félék a számunkra beláthatatlanul messzi távolba jutottak. Mertek, vállalták az újrakezdés rizikóját...

- Bánod már, hogy visszaszaladtál Bécsből?

- Mi értelme volna? Akkor azt kellett tennem.

- Végül fiad is megtalálta a maga útját.

- Németországban tanult, ott is maradt. És onnan övé az egész világ.

- Ezt akartad, s ha nem rajtad múltott is, elégedett lehetsz.

- Nem panaszkodom.

- Múltkori beszélgetésünkön rágódva, sehogy sem fér a fejembe valami?

- Micsoda?

- Ááá...Nem fontos.

- Ki vele!

- Szóval, hazatértél Bécsből?

- Igen.

- Mentél s jöttél, aztán csak sétafikáltál közöttünk, mintha semmi sem történt volna.

- Nem történt semmi...

- Hogy lehet az, hogy kirándulásodnak nem lett következménye?

- Mire gondolsz?

- Béla! Ha akkor valaki kiszökött nyugatra, s meggondolta magát, amire nem tudok példát, de mondjuk, hirtelen visszatért, ugye elképzelhető, hogy kezelésbe veszi a belügy. Azzal, hogy a bécsi táborban jelentkeztél, a diktatúra szigorú törvényei szerint, hazaárulást követtél el. A hazaárulókkal pedig, te is tudod, nem bántak kesztyűs kézzel. Ha pedig bekaszniztak volna, azt pillanatok alatt, tudta volna az egész város. Rólad azt terjesztették, hogy hazatértél. Vigyázz! - intettek félénken, Béla barátod visszatért... Tudod honnan?

- Engem leginkább ezek a suttogók piszkáltak, dühítettek akkor.
- Béla! Akkoriban engem naponta felkeresett egy kapitány. Ha nem jött, akkor kihallgatásra hívtak. Menekülésre nem volt mód. És fenyegettek. Fennhéjázóan azt állították, hogy mindent tudnak rólam. És a barátaimról is. Rólad is tudtak. Hihetetlen, hogy miután visszatérsz Bécsből, és erről beszél az egész város, nem hívnak be, nem keresnek fel a lakásodon, nem szorítanak sarokba. Meg sem kérdik, mit kerestél Bécsben, ott a táborban. Másokat követtek, megfigyeltek, lehallgattak, kihallgattak és bezártak ezért. Akármennyire is kényelmetlen, de a miértre választ vártak ismerőseid. Lelkiismereti kérdés ez, amit saját magadnak is meg kell válaszolnod.
- Mit mondhatnék?
- Nincs mondanivalód?
- Védekezzek!?
- Eltelt két évtized. Nem találod furcsának a veled történeteket?
- A meg nem történeteket?
- Azt akarod mondani, hogy tettednek nem volt következménye?
- Itt vagyok! Élek!
- Sokan behaltak az ilyesmibe.
- Bizonyára.
- Azt mondd, hogy neked szerencséd volt?
- Az élethez szerencse is kell. Kétkedsz bennem!?
- Válaszod nélkül nekem sem könnyű.
- Te mit tennél a helyemben? Lehet, hogy kétkednék magam is. De azért nem gyanúsítanálak.
- Én sem gyanúsítlak. Csak eszembe jutott, hogy milyen furcsa időket éltünk. Ismerek én olyanokat, akikről azt hiszem, joggal állíthatom, hogy besúgtak. De nem teszem. Ha akarnám, se tehetném, mert nincs rá bizonyítékom. Csak a megérzés beszél belőlem.
- Az nem biztos, hogy jó tanácsadó.
- Ismertem egy olyan tanult embert, akit filozófiát tanítani hívtak a belügyiek kiképzőközpontjába. Háromnapi gondolkodásidőt kért. Aztán igent mondott, egy feltétellel. Mit gondolsz, mi volt az?
- Fogalmam sincs. Lakást kért vagy gépkocsit?
- Nem találod ki. Csak akkor volt hajlandó tanárkodni a belügynél, ha főhadnagyi rangjához egyenruhát is kap.
- Szekus egyenruhát?
- Azt hát! Tudod miért? Csak azért, hogy egyenruhában mutatkozzék tömbházukban.
- Ez nem normális.
- Persze, hogy nem. Mert azt akarta, hogy felnézzenek rá. Vagy azt, hogy féljenek tőle...
- Dili. Biztosan agyára ment a filozófia...

- Szomszédom, másodállásban idegenvezető volt. Annak idején az elemi német iskolában végezte, aztán angolul és franciául is tanult. Nyugati turistákat kísért, csoportokat, nagy-menőket, akik hatalmas összegeket fizettek egy-egy elejtett szarvasért. Jó pénzért mindenféle ingyencsészt, kazettafont kaptunk tőle. Emlékszel még a nagyszobánkban az egész falat betöltő, bükkerdőt ábrázoló tapétára?

- Hogyne! A szobáimból induló erdőn át, távoli tisztásra siklott a tekintetünk, a megsimogatható fatörzsek benn voltak a szobában, és mégis a panorámaképnek köszönhetően kitágult a szűkre szabott tömbházi szoba...

- Az is tőle vettem. Annak ellenére, hogy jóba voltunk vele, féltünk, hiszen nyilvánvaló volt, kinek dolgozik. Hány példát mondjak még arra, hogy nem kellett nagy szimat a besúgók felfedezéséhez. És minél többen voltak, annál könnyebben váltak felismerhetővé. Azt mondják, ha valahol hárman találkoztak, egyikük bizonyára feljelentő volt. Közismert volt városunkban az a jópofáskodó sportújságíró, aki egyre gyakrabban túlzásba vitte az italozást, mégsem esett semmi baja. Egyszer addig utazott végállomástól végállomásig a trolibuszon, amíg feltűnt a sofőrnek. A központban, ahol rendőrt látott, megállt, és nagy nehezen, mert ellenállt, levakarták részegét a járműről. Megfenyegette a rendőrt. Azt állította, hogy ő a megyei titkár sógora. Igazolványait vizsgálva, kíméletesen bántak vele, a rendőrségről a kijózanítóba vitték került. Másnap hívta a megyei titkár, és számon kérte tőle a nem kívánt rokonságot, de más következménye nem lett a dolognak, az újságírónak pedig azután sem esett semmi baja. Sem az átkos rendszerben, sem utána. Pedig...

- Mindez csak feltételezés. Olyan ez, mint a rák. Ma már mindenki rákos. Mondom a szomszédnak, nemrég jöttem a kórházból, kiszedtek belőlem méternyi vastagbelet, merthogy rosszindulatú részek is voltak benne. Az semmi, vigasztal a szomszéd, és azzal dicsekszik, hogy prosztatatarakos. Aki pedig még nem az, majd ha eljön az ideje, merthogy férfi vagy férfi volt, szóval, előbb-utóbb mindenki prosztatatarakos lesz. Ezzel nem érdemes felválni, manapság ez az általános. Egyre több a rosszindulatú daganat és a rosszindulatú ember.

- De az is elég borzasztó, hogy a besúgás általános volt. Ez nagyon nyugtalanító. Nem csodálkozom, ha mostanában egyre többen kérik ki a róluk gyűjtött jelentéseket a belügytől. Szerintem, jó az, ha minél több piszkos dolog kitudódik. A takarítás végett, Béla! Merthogy még mindig szemétdombon élünk.

- A hasonlat azért jó, mert szemétdombon nem mindig jó kotorászni, nem valószínű, hogy gyémántokra lelünk, inkább csak orrfacsaró bűzre, feneketlen szemétre. Nem ajánlom a dossziékban való kutakodást. Kellemetlen meglepetések érhetik az embert. Többen is, addig becsült és tisztelettel hozzátartozót, barátot vesztek el emiatt.

- Igazad lehet, Béla, de azért csak megpróbálom a nyáron. Egy ismerősömet már ráállítottam a dologra, azt írta mindenki személyesen kikérheti az iratcsomóját, másolatot is készítenek róla, ha jól megfizeted. Azt gondolom, jó lesz meggyőződnöm, csal-e a megérzésem. Azok, akik érzésem szerint engem figyeltek és jelengettek, már nincsenek az élők sorában. Egyébként sem vonnám felelősségre őket. Mire mennék vele? Nem vágyom a bosszút. Lelkük rajta, hogy mit miért tettek. De bizonyára tanulságos lesz megtudnom, kik voltak azok, akik közel férköztek hozzám, akikkel gyanútlanul barátkoztam. Megosztottam velük kételyeimet, véleményét nyilvánítottam előttük az élet fontos és apró ügyeiről. Az ember könnyen elhiszi magáról, hogy jó emberismerő. Elég néhány pillantás ahhoz, hogy ennek alapján szimpatikusnak ítéljünk valakit. Valakit, akit nem is ismerünk, csak az arcát látjuk, azt, amelyiken jó oldaláról akar mutatkozni. De, amikor belső érzékelésünk műszerei pontatlanok, alaposan melléfogunk, kígyót melengetünk keblünkön, ahogy a régiek mondják, kiszolgáltatjuk magunk. Olyan ez, mint a balekok vak szerelme, nyitottá tesz, hiszékenyé és sebezhetővé. Az ilyen vizsgálódások-

nak az lehet a haszna, hogy javíthatunk emberismeretünkön, állíthatunk azokon a belső műszereken, hogy máskor kevesebbszer csalódjunk. Ezért kérem ki a rólam szóló jelentéseket.

- Ne tedd! Hidd el, nem érdemes...
- Mondom, nem a bosszú vezet. Inkább csak a magam iránti kíváncsiság...
- Ne kérd ki a dossziédát!
- Nem ártok én azzal senkinek.
- Magadnak ártasz...
- Hogy érted ezt?
- Mondtam már. Kímélned kellene magadat a csalódástól.
- Mondom, hogy nem számítok meglepetésekre...
- Előre sohasem tudhatod!
- Majd meglátom... Messze van még a nyár, amikor hazalátogathatok.
- Miért? Nem jöhetsz, amikor csak akarsz?
- Senki sem gátol ebben. Szabad vagyok, mint a madár. Csak a szükség... Be kell osztanom a nyugdíjamat. Te sem ugrálhatsz!
- Panaszkodjunk...
- Azzal spórolok, hogy leszállított áron vásárolok az ennivalót, a kenyeret is magam sütöm, mert itt az iparos munkának nagy az ára. Olykor az anyag ára csupán egyharmada a termék árának. A nagyobb részét a munkadíj, a kereskedelem haszna és az adó képezi.
- Nálunk is hasonló minden, de a pénzünk aránytalanul kevesebb és gyengébb értékű, mint nálatok. Nyugdíjam nagy részét elviszi a lakbér, a fűtés, a villany, a víz, a rádió- és tévé-előfizetés...
- És az orvosságok! Naponta tizenvalahány bigyót szedek...
- Az kórházi ellátás se kutyagumi...
- Ne hagyd, hogy megműtsenek!
- Azt mondta az orvos kitűnően sikerült az első operációm...
- Miért hány volt?
- A héten lesz a második. A szövődmények miatt...
- Ne hagyd, hogy megoperáljanak!
- Erre figyelmeztettelek magam is.
- Semmi vész. Még várnom kell az eredményekre. Ha másodszor is rosszindulatú... Akkor majd meglátom.
- Már megint a vakokkal jössz!
- Ötlettárunk a régi, rozsdamarta, nyikorog...
- Csak tartson még egy ideig!
- Neked is ezt kívánom.
- Szervusz, drágám... Most megyek, mert cserélnem kell ezt a katéttert...
- Ne hagyjunk fel a csüggedéssel! Legyen ez a jelszónk...

Utolsó beszélgetés

- Mi ez? Ágyban vagy?

- Látsz? Marikámnak köszönheted. Olyan ügyesen helyezte el a laptopomat, hogy látnak beszélgetőtársaim és én is látom őket. Képzeld, kirúgtak a kórházból. Az orvos szerint potyára nyomnám az ágyat a kórházban. Egyébként igazad volt, szükségtelenül műtöttek újra. Annyi a szövődmény bennem, hogyha mind kívágnák, üres emberként kellene élnem. Különben az operáció ragyogóan sikerült.

- Mint rendesen. Meghalni a műtét miatt nem lehet. Meghalni mindenki a saját hibájából szokott. A legnagyobb hibánk pedig az, hogy megszülettünk. De ahhoz képest, látom jól vagy. Olvastam régen egy novellát valami gyatra kis szerelmi történet volt, csak a címére emlékszem. Hosszúka és szerintem bolondosan vidám a címe. „Látom, jól vagy, piros az arcod...” Minden nap borotválkozom. Ezelőtt harminc esztendővel vettem azt a Braun borotvát, amit ma is használok. Kétszer cseréltem rajta a platinarostélyt, egyszer a késekkel együtt az egész fejet. Elnyúhetetlen. Nem úgy, az arcom... Ma is tapasztalhattam, hogy csupa ránc és még a hullaházban is feltűnést keltenék, olyan sápadt vagyok. A prosztatámat rágja az idő vasfoga. Bizonyára műfoga van az időnek is. És olyan időket élünk, hogy nem jut neki nemesebb fémre. Mármint az időnek.

- A mi időnk lassan lejár.

- Nem elég lassan.

- Pedig micsoda időket éltünk!

- És micsoda legények voltunk!

- Szép, derék és komoly emberek...

- Valóban...

- Főleg te!

- És szerencsések.

- Az. Mindenben...

- Főleg...

- Nem ijedtünk meg az árnyékunktól...

- Minden kritikus helyzetben feltaláltuk magunk.

- És kivágtuk magunk, ha bajba jutottunk.

- Nem tétováztunk.

- Emlékszel, amikor városunkban járt a nagymenő? Lezárták az utcákat, kordonok mögé kényszerítették a népet, minden vállalatnak külön helye volt, feliratos táblák, zászlólengetők sorjázta a főút mentén.

- Sokszor volt ez így.

- Untuk, bizony!

- És amikor az órákig várakozókat megunva, protekciósan szerzett kicsi Fiatoddal, a motoros rendőröktől közrevett fekete limuzinokból álló gépkocsisor ellenében próbáltunk kikerülni a zárt utcákból, s mint, a vak a sötétben, tapogatózva gurultunk a főúton, a hirtelen mellettünk termett kéruhas szekustiszt sziszegő kérdésére, hogy mi a fenét keresünk mi ott, emlékszel, hogy kivágtad magad? Elefánpofával kihajoltál a kormány mellől és katonásan, a magasabb

rangúak biztonságával rivaltál a szerencsétlenre: „Hát nem látod, hogy parancsteljesítés közben okvetetlenkedsz!” A tiszt, mint aki megbánta, hogy világra jött, szó nélkül sapkájához kapta a kezét. Néma tisztelegése közepette gurultunk tovább a néptelen főúton.

- Az volt a szerencsénk, hogy a következő mellékutcába fordulva, az ott álló katonának volt annyi sütnivalója, hogy felettese tisztelegését utánozva, utunkra engedett.

- Akkori lélekjelenlétedet ma is csodálom. Eddig még mindig kivágtad magad mindenféle bajokból. Ezután sem lesz másként.

- Rám fér a vigasztalás.

- Reánk fér, bizony.

- Ne haragudj... Marika int, hogy a nővérke beadná a morfiumot? Siet, mert mostanában sok a betege... Majd még beszélünk...

- Meglátogatlak a nyáron. Remélem...

- Reméljük.

- Találkozunk.

- Igen. És ne kérd ki a dossziédát!

- Nem lesz könnyű, azt mondják, sokféle formasággal jár...

- Ne tedd!

- Mondom, hogy körülményes.

- Ígérd meg!

- Fontos?

- Már nem.

- Majd megbeszéljük. Ha találkozunk...

- Valahol, valamikor biztosan találkozunk majd.

- Persze, persze... Na, Isten áldjon!

- Áldjon, téged is.

Gyilkosok

Gyilkosok családjába született. Megölte az anyját.

Az anyja nem akarta megenni a spenótot. Csak feküdt az ágyban, nézett a fiára szigorúan. Nem ellenkezett, nem is biztatta. Tömkölte szájába a spenótot. Rábeszélősen etette. Vagyis hát inkább csak szeretne volna etetni. Nem sikerült, mert még soha senkit nem etetett. Ez valahogyan kimaradt az életéből. A gyerekeit sem kellett etetnie, mert gondoskodott róluk az anyjuk, és mindig akadt valaki, aki elvégezte ezt az aprólékos bíbelődést, ezt a türelempróbát.

Kanalazta anyja, öregkorára elvékonyodott, ajkai közé az ételt. Honnan volt bátorsága etetéséhez, nem tudta. Úgy érezte, az egész gyerekjáték, hiszen csak ismételnie kell anyja egykori mozdulatait, azokat a lágy mozdulatokat, amelyek csordultig voltak szeretettel, amikor lelohadt emléje helyett, sűrűn ismételt, fél kiskanálnyi tejbegrízzel csillapította gyermeke folytonosan növekvő étvágyát. Anyja nem tanította neki az élet apró mozdulatait. Bizonyára tudta, hogy ezek maguktól reá ragadnak. Sohasem hallott a génekről, de úgy viselkedett, mint

aki nemcsak génjeik, hanem lélegzetük hasonlóságát is magától értetődőnek tartja. Még a hasában rugdalózott, amikor példamutatással készítette fiát az életre. „Édes gyöngyvirágom, én már alig várom...” - hallotta dúdolását, és megjegyezte a dal tetszetős szövegét is. Nyilvánvalóan így történt, másként honnan tudná most is, hiszen nem tanulta ezt a dalt. Amikor pedig konokul késő estig versre tanított az anyja, hogy másnap felmondhassa a gimnáziumi magyar órán, egyetlen szakaszt sem tudott hibátlanul, de reggel már mosakodás közben betéve fújta az egész Családi kör-t. Nem történt csoda, tudta jól, hogy anyja csöpögtette belé azokat a szép szavakat álmában az éjszaka folyamán, szép sorjában, betűnként az ő akaratos bámulni valóan nagy szorgalmával.

Útban volt az anyja foga, igyekezte fogsora közé lapátolni a remény színű kotyvalékot. Nem sikerült. Anyja szája szögletéből lecsorgott az étel, a lefolyt az állára és onnan a nyakára, a hálóingének kerek gallérja mögé. Törölgette a nagyját. Akkor vette észre, hogy az anyja nem nyel. Nem akarta a spenótot.

Nem akart már semmit sem. Hetek óta vizet sem ivott. Időnként szemével intett, hogy meg akar halni. De ezt senki sem vette komolyan. Nem szólt senkihez. Csak nézett szigorúan. Furcsállotta ezt, mert az anyja egész életében csak magával szemben volt szigorú. Most csak feküdt a kórházi ágyon, bal felét érte a gutaütés. Nem hihette, hogy csak úgy heverészik az anyja, hiszen egész életében keményen dolgozott. Mániásan. És hihetetlen kitartással. Nem érzekelte az időt, örökké hajtotta magát. Az volt az ő legnagyobb baja, hogy mindig, de mindig többet akart tenni, mint amennyit elvégezhetett. Minden percét túltömkölte tennivalókkal.

Kötött neki egy svéd mintás fejfedő. Vacsora után fogott hozzá, szaporán forgatta a négy kötőtűt.

- Lefekvés előtt befejezem - mondta.

S mert kimondta, úgy is lett. Hajnaltájt került az ágyba. Ez a fejfedő ma már csak kopaszodó feje búbjára elég, ha néha feltette, úgy érezte, az élet bármely területén verhetetlen, akarata töretlen. „Kár, hogy nem vagyok zsidó”, gondolta. Ezzel járhatnék templomba.

Miután kiszenvedett az anyja, feljelentette magát, vallotta, hogy maga okozta a halálát. Az orvosok szerint megpattanhatott az anyja agyában egy vérér, aztán az agyvízbe fulladt részek nem működtek, ezért nem tudott nyelni, szólni, mozdulni. A szájába erőltetett étel a légcsövébe jutott, köhögési rohamai tüdőgyulladásban folytatódtak. Ekkor már, a mozdulatlan fekvéstől, fenekén tenyérnyi tályog kínozza. A vénás táplálás meghosszabbította szenvedéseit. Élt élettelen.

A magas láz gyorsan végzett vele. Félig zárt szemein a fény se ki, se be. Sötétség borult a fia agyára is.

- Zárjanak el, végezzenek ki - mondta a kezelőorvosnak. Felindultságában indult a rendőrsére. Mindenfélét ordított. Azt is, hogy kétszer halt meg az anyja. Először, amikor hónapokkal ezelőtt, a nővére ismételten rátelefonált az anyjára.

Késő ősz volt. A nyaralókönyéki gyümölcsösben bokáig ért a sok földre szédült falevél.

Anyja szolgálatra mindig kész, makacs asszony volt, általában hagyta, hogy szerettei kívánsága érvényesüljön mindenben, de most az egyszer kitartott elhatározása mellett.

- Ő is gyilkos! - ordította a fiú, és megnevezte a nővérét. Azt sem hallgatta el, hogy gyilkos az egész családja.

- Egymást gyilkoljuk, mindannyian arra várunk, hogy eltegyük láb alól valamennyi közeli hozzátartozónkat.

A kórházi folyosó végén kapták el azok a markos emberek. Küzdött az igazságáért. De semmibe vették.

- Nálunk leszél és punktum! - A nővére bevallotta, hogy ezt ordította az anyjának a telefonba mielőtt lecsapta a kagylót. És azt, hogy „...garzonod foglalt, oda költözött egyetlen és imádott fiú unokád!” Ezt számtalanszor elismételte előbbi telefonbeszélgetéseik alkalmával is. Naponta elmagyarázta az anyjának a sok utánajárással bevezetett tanyasi telefonba, hogy másként nem lehetséges.

Nyár elején rendszerint kiköltöztették anyjukat közös nagyfalusi tanyájukra, ahol szívesen kertészkedett és magas vérnyomása is csökkent. Azt mondták róla, hogy harmadik emeleti garzonjában nyitva felejtette a gázt, s csak a véletlen műve, hogy nem repült a levegőbe szomszédjaival együtt.

- Nem igaz! - mondta az anya. - Csak azért volt gázzag, mert a városi gázellátók bűdösítették a gázt! Az anya bevallotta, hogy valamiért évek óta nem érezte a szagokat, csak fejfájásáról tudta, hogy akkor valami nem volt rendben a lakásában.

- Elájultál! - emlékeztette a lánya.

- Nem igaz! - csattant fel anya.

- De igaz!

- Folyton agyvérzés kerülget. Akármikor elájulhatsz...

- Jól vagyok! Csak hagyjatok már békén! Nem elég, hogy a hét majd minden napján cselédetek vagyok?!

És ez így ment egész héten. Hét végére az anyja rendbe tette a tanyát, leszedett minden gyümölcsöt, felásta a zöldséges kertet. Október vége volt. Szép, hosszú ősz. Egyre halasztotta a hazajövetelét. A fiának mindegyre át kellett állítania magát, mindig új napra kellett igazítania anyja hazahozatalának idejét.

Az anyának nem akaródzott a lányával együtt laknia. A tanév majd minden napján náluk szolgált. Főzött, mosott, takarított. Cselédkedett. Lánya, kétgyermekes tanítónő, ha beszámítjuk a mindig harminc tanulóval népesebb, neveletlen gyermekekből álló osztályát, valójában sokgyermekes anya volt. Nehezen boldogult annyi sok gyermekkel. Az sem vált előnyére, hogy olyan társat választott, akinek a nevelését is magára vállalta még házasságkötésük előtt, de sok más elképzelése mellett erre sem jutott ideje. Válófélben volt. Férje nagyhangú piaci ember, italosan kibírhatatlan, fröcskölt belőle a többségi nemzet felfuvalkodásából eredő gyűlölet. Hetenként legalább egyszer anyósát lekurvázta, feleségére kezét emelt, tizenéves lányával is összeverekedett. Aztán szégyellnie kellett lánya manikűrözött körmeinek nyomát az arcán.

Az anya hetvenhárom éve kitartó szorgalmával, minden elnapolt hazautazása előtt aprólékos gondnal rendbe tette a tanyát, összepakolta a zöldségfélét, almát, diót, sajtot hozatott a közeli esztenáról, még frissen főzött szilvaízet is vásárolt a falusiaktól, a telefonba pedig naponta az mondta a lányának, hogy csak akkor küldje a bátyját a Trabanttal, ha saját kicsi lakásába viszi.

- Azt nem lehet! Már minden el van intézve... - erősítette jónak hitt elképzelését a lánya, miszerint az anyját nem lehet magára hagyni. Addig erősködött, amíg az anyja kezéből kihullott a telefonkagyló.

Este talált rá a szomszéd tanyán élő asszony, amikor a szokásos fél liter tejjel beállított hozzá. Mentőt hívott. Mire a fia oda érkezett, már a közeli kisvárosi kórházba szállították.

Akkor már félhalott volt.

- De én öltem meg - állította a fia. - Én vagyok a gyilkosa - ordította azon a kopott kórházi folyósón. Nem érdekelte, hogy hihető vagy sem, amit mondott, hiszen tényekről szólt. És azt állította: az sem véletlen, hogy visszaeső bűnöző. Visszaeső gyilkos.

- A rendőrségre akarok menni! Feladom magam! - zokogta, de nem hittek neki. Hitetlen volt.

- A fiamat is én öltem meg... Amikor már magasabb volt nálam, közelített az százkilencven felé, és tanultabb is, a kor kihívásainak megfelelően olyan műszaki pályát választott, ahol a vízilabdázóknál szerzett kitartáshoz erőt, és férfias izomerejét is hasznosíthatta. A mérnökihez szükséges matematika és fizika erős kezének kisujjában volt. Bevonult kötelező katonáskodásra.

A hadsereg siralmas felszereltségét három esztendőn át maga is tapasztalta, ezért berukkolása előtti este, kapcacsavarásra tanítottam a fiát. Veszére. A fiú az erőltetett masírozások közben egyik kapcája összecsomózódott, felsértette a lábát. A katonai orvos elkezelte, vagy inkább nem kezelte, ő tudja miért és kinek a parancsára. Szükségtelenül, kétszer is megműtötte, hüvelykujj vastag lyukat faragott a sarkába. Aztán elkülönítette, és a vérmérgezés nyilvánvaló tünetei ellenére „elfelejtett” antibiotikumot adni neki.

Nem bizonyíthatta, hogy az a kapitány a fia gyilkosa, aki kitartóan hónapokig zaklatta besúgó feladatokra ösztönözve, s akit végül, hogy megszabaduljon tőle, ordító műveletlenségét mutató viselkedését nehezményezve, a tiszt fölötteseinek feljelentett. A kapitány fegyelmit kapott, áthelyezték, de felettesei siettek rajta is megtorolni a hivatalon eset csorbát. Ha beadta volna a derekát és meglapul a hatalom sok ezer sunyi besúgója között, a fia most is élne.

Be kellett látnia, hogy még nem elég következetes és kérlelhetetlen gyilkos. A fiát megölte, gyilkosát futni hagyta. Másfél hónapra fia halála után, a kapitányt hivatalból, családjával együtt egy nyugati országba költöztették. Nem nehéz kitalálni: bérgyilkos munkára.

Nem sokáig koptatta az iskolapadot. Nem erőltették, és nem bánta, hogy az elemi után nem kellett továbbtanulnia. Szülei elváltak, az anyja nevelte. Az anyja a kekszgyárban dolgozott. Szűkösen éltek, amíg kitanulta a lakatosmesterséget. És azután sem volt valami fényes az életük.

Anyja összeállt egy pékkel. Amíg a pék bírta a lisztport, a huzatot, a szembeforróságot, s hátába a hideget, aránylag jól ment dolguk. Aztán a pék asztmás lett, reggelenként, amikor tüzet gyújtott a konyhai kemencébe, nagyokat krákogva köpködte a füstölgő farakást.

A pék apja is gyilkos volt. Magát ölte meg. Ő pedig eltette láb alól első feleségét. Hozzá hasonlóan szőke, igazi szépség volt a felesége. Egyből felcsinálta. Gyönyörű szőke lányt szült a fiatalasszony, és férje karjaiban nyikkanás nélkül kiszenvedett. Gyermekegy láz. Ezt írták halotti bizonyítványába.

Második felesége is megutálta a péket. Addig se szerette, házasságuk megegyezés volt az előző házasságukból származó gyerekek felnevelése végett. A pék mostohalányát a piaci árus szomszéd fia vette el. A lány anyja azt akarta, hogy a fiatalok költözzenek a pékség hasznából teremtett, diófafurnéros bútorokkal berendezett első házba, ők majd meglesznek a házhoz ragasztott kicsi szoba-konyhában. A péknek ez nem tetszett.

Miután a pék, nyilvánvalóan tudatlanságból, lányát is megölte, mostohalányáért nem volt hajlandó feláldozni kényelmét. Pedig, ha idejében eladja mindenét, és pénzén egy ügyes sebészt kerít, megmenthette volna zörgő szívbillentyűkkel született lányát a korai haláltól.

A pékné újra elvált, a fia nem tudta, hogy az anyja miként ölte meg a péket. Ekkor már külön lakott egy városszéli ház bérelt faskamarájában. A pék sírva könyörgött, hogy vegye rá az anyját, ne hagyja el, szüksége van rá.

- Mit tehetnék? Nem ölhetem meg anyámat! - mondta neki ridegen. Délután történt. Heverészett. Ágya végében ült a pék, fejét kezébe hajtotta.

Egyszer még találkozott vele. A pék zihálva magyarázta, hogy felsőkarján libatozás nagyságú, kemény dudorékot hord. Mindenki furcsállotta, hogy nem egykori kemény békája helyén nőtt az a daganat, hanem felsőkarja külső részén.

- Nyers tojást fecskendezett be az orvos - újságolta. - Vastag tüvel. Óráig tartott. Azt mondta az orvos, majd felszívódik, és talán ez segít.

Asztmája miatt csont és bőr volt már akkor. A szíve miatt került a kórházba. Később hallotta, hogy halálos ágyán üzent érte. Ha beszélhettek volna, talán megtudta volna tőle, kire gyanakodott, kiről feltételezte, hogy végezni akar vele. Elmaradt találkozásuk miatt büntudatot érzett, hajlott arra, hogy anyján kívül magát okolja a pék korai haláláért.

Anyósa hallgatag asszony volt. Volt benne valami titokzatos, ahogyan köténye zsebéből időnként előkotort egy-egy cukorkát vagy dióbelet, és óvatosan, percekig forgatta a szájában, mint aki szégyelli örökös falánkságát. Időnként, amikor nem talált valamely kérdésre megfelelő választ, megtorpant, mozdulatlanságából kiolvasható volt, nem tudja előre vagy hátra lépjen, nem tudta, mitévő legyen.

Kocsira vágytak, hogy könnyítsenek a bevásárlásokkal és a gyerekek ide-oda kísérésével járó gondjaikon.

Nyugdíjas apósa, két szoba-konyhás házuk belső szobájának diófafurnéros kredencében matatott naphosszan. A kredenc lehajtható ajtaján, nagy gonddal simítgatta papírpénzét. Bezárkózott a nagyszobába és csinos kötegekbe rendezte, számolta és újraszámolta megtakarított vagyonát.

Mielőtt apósának előadták volna kölcsönkérési szándékukat, anyósát puhította.

- Két hónapra kellene egy kis összeg. A fővárosban találtam egy bogárhátú Volkswagent, jutányos áron, merthogy a tulajdonosnak sürgősen orvosra kell a pénz. Háromnegyede már megvan a szükséges összegnek, a többit két-három hónapra kölcsönöznénk Anyukáéktól...

Anyósa hallgatott. Aztán megfontolt lassúsággal megforgatta szájában a cukorkát, és sóhajtva mondta.

- Bizony, bizony, ez a múlt heti jégverés mindenfelé nagy kárt okozott. Nálunk is elverte a paradicsompalántákat...

Anyósa az ablakhoz tipegett és kimutatott a hátsó udvarra.

- Gyertek csak, nézzétek, micsoda pusztítást végzett ez a nagyidő!

Taktikát változtatott, és nyíltan az öregeknek szegezte a kérdést:

- Harmincezer kellene, rövid lejáratú kölcsönre.

- Adnánk, persze, hogy adnánk, de sajnos nincs. Nincs miből! - sajnálkozott az apósa.

Eszkendővel később, apósa, magából kikelve panaszkodott, hogy kitűrták a házából, és kiköltöztették a város szegénynegyedébe. Hóna alá nyúlt, lekecmeregtek a bejáratú lépcsőn, kiségtette az utcára nyíló kapun.

- Nézzen körül - biztatta.

Nézelődtek szótlánul.

- Mit lát?

- A házam...

- Látja a házszámot?

- Látom.

- Olvassa a számtáblán az utca nevét.

Kibetűzte.

- A maga háza ez?

- Igen - felelte az apósa csodálkozva.

Visszavitte a karosszékebe. Negyedóra elteltével apósa rögeszmésen újra kezdte.

- Ekkora szégyent. Kitettetek a saját házából!

Újra kivitte a ház elé. Amikor visszatértek, apósa a feleségére támadt.

- Ki ez a semmi asszony?

- A felesége - bizonykodtak mindannyian.

- Ez a semmi?! Ne is lássam!

Anyósa félénken pislogott

Másnap délfelé, mint rendesen, tele kosztos csészékkel kopogtattak az öregek ajtaján. Ijesztő csend volt a válasz. Saját kulcsaikat használva jutottak a házba. Apósa a fürdőszoba padlóján feküdt ájultan. Pizsamában volt. A mosógép és a fürdőkád közé zuhant. A kishálóba díványára cipelték. Anyósa, évek óta, a sarokba helyezett ágyban aludt, elmúlt dél, szokásától eltérően még mindig ágyban volt, a paplan alatt összekucorodva, nagyokat pislogott.

- Mi történt? - kérdezte az anyósát.

Az öregasszony fejét rázta, nem felelt.

- Mikor történt?

Nem felelt.

Előrelátóan, hónapokkal azelőtt, a keze ügyébe szereltették a telefont, hogy bármikor hívhas-son segítséget, ha szükséges.

- Miért nem telefonált?

Anyósa hallgatott. Szeme elé húzta a paplant.

Hívták a mentőket. Orvos nélkül jöttek. A fiatal asszisztens rápillantott az öregre.

- Hány éves?

- Nyolcvanhárom - felelte a lánya.

- Hát akkor mit akarnak?

Az anyós ijedt képpel figyelt.

- Megvizsgálatni, életre kelteni kellene - motyogták a fiatalok.

A beteghez lépett. Apósa, behunyta szemmel, alig észrevehetően szuszogott.

- Itt már nem sokat tehetünk.

Lassan jöttek, gyorsan távoztak a mentők.

Amikor magukra maradtak, alaposabban megvizsgálta apósát. A bal halántéka fölött jókora, szabálytalan lyuk látszott, körülötte alvadt véres hajszálak.

Másnapig tartott kómája, hirtelen jött mély hörgéssel múlt ki.

A fürdőszobában, a gyújtós készítésekor használatos kisbaltát a mosógép mellett találta. A fejsze fokára száradt vérből már alig látszott valami.

Apósa beteges mohósággal összegyűjtött százasait, az anyjának sikerrel hízelegve, a fia vitte el. Később, amikor új kocsijával érkezett, hálából magával vitte az öregasszonyt Pestre, hogy megölje. Szívós volt az öregasszony. Hiába éhezett, csak nem adta be a kulcsot. Aztán gondolt egyet, mit kínáljon vele, valamennyi csúszópénzért beadta egy olyan öregotthonba, ahol többnyire hajléktalan öregek töltötték utolsó napjaikat. Az ágyak félméternyire állottak egymás mellett. Anyósa, a szegényes pokróc alá húzódva, búcsú nélkül vált meg a fiától, a lányától és az egész világtól.

Felesége sem tehetett érte semmit. A lányához kellett utaznia Spanyolországba. Már a pólýában szándékában állt megölni lányukat, mert bal lábán ujjak nélkül született. Nem a lányuk volt a hibás, hanem a felesége, aki állapota ellenére, fogfájása enyhítésére, valamiféle másodkézből kapott erős antibiotikumot szedett. Ez okozta a szerencsétlen elváltozást.

A véletlenül múlt, hogy az anyja zavaros szándékai ellenére lánya életben maradt.

Felesége emlőrákjának Spanyolországban kiderült szövődményei miatt, lemondtak róla az orvosok. Hazahozta. Három hónapig ápolta, aztán, amikor már hús sem volt rajta, és önkívületében ijesztő képpel, lehunyta szemmel időnként felült az ágyában, hogy jobb kezébe szorítva a képzelt poharat, mohón szájába öntse a semmit, hirtelen felindultságból megölte.

A szalon mindkét orvosának sok száz dollárt adott, hogy ki ne utasítsák a rákosok budai kórházából, mint azt a fiatal székegy asszonyt, aki gyógyulása reményében a földre vetett magának ágyat, de főorvos a tőle nem várt embertelenséggel, mint a sietve ásott halottas gödörbe rogyottak után küldött golyót, úgy vágta szemébe a maga igazát: „Mit keres itt?! Nemsokára meg fog halni, mit húzza itt az időt!”

A felesége elrákosodott gerinccsigolyáival szállíthatatlan volt és menthetetlen. Mindenféle erős orvosságokat próbálgattak vele, vérzett a gyomra, fejfájás gyötörte, fájdalomcsillapítókkal kikapcsolták a világból.

Már második napja tátogott levegő után kapkodva, amikor elhatározta, hogy végez vele. „Gyilkos vagyok. Visszaeső. Mit számít nekem még egy gyilkosság. Ha nem csapok nagy cirkuszt, talán észre sem veszik.”

És valóban. Elnézték neki ezt a gyilkosságot is.

A főnövér zsebébe csúsztatva utolsó euróit, és megkérte, hogy azt a rózsaszínű hálóinget adja rá a halottra, amit az előző héten, a felesége születésnapjára vásárolt.

- Most hova megy? Mit csinál? - kérdezte a nővér együttérzően.

- Feladom magam - felelte elgondolkozva.

- Ne tegye! - kérlelte a főnővér, mert rosszul hallotta, amit az özvegy mondott. A bejáratí ajtóig kísérte, anyás tekintetével melengette a férfi hátát. Átvágott a torokrákosoktól hemzse-
gő kórházi parkon, búcsút intett a kapusnak, és kilépett az életbe.

Még szabad. Néha hosszasan megbámulja egy-egy járókelő. Tudja, hogy nincs a homlokára írva, mint, ahogyan másoknak sincs odaírva: GYILKOS!

Úgy tűnik, mindenkinek oka van arra, hogy öljön. Ez persze, senkit sem érdekel. Ha alapo-
sabban körülnézünk, észre kell vennünk, hogy sokak élete egészen oktalan.

Egy alkalomkor, amikor meglátogatta az apját, éppen sakkozott egy szaktársával. Beszél-
gettek.

- Maga hisz a lélekben? - kérdezte az apjától az a magahitten szent ember.

- Kétkedem - felelte az apja nagy bátran.

- Hogy tetszik lenni? - érdeklődött, hogy témát válthassanak. Az apja elvesztette a harmadik
játszmát is, aztán csak feküdt az ágyán és az ingaórát figyelte. Amikor az ajtó fölé akasztott,
fél méter magas dobozba bújtatott ingaóra szépen zengően egész órát ütött, bekapcsolta a
rádiót és meghallgatta a híreket. Később megengedően felelt.

- Megvagyok - mondta kurtán, miközben már egyet ütött, tehát felet jelzett az óra.

- Mit tetszik csinálni? - kérdezte, hogy beszédre bírja.

- Fekszem és gondolkodom. Néha csak fekszem... tette hozzá kópésan mosolyogva az apja.

- Hát min töri a fejét?

- A hátnak hasa is van! - figyelmeztette az apja jóindulatúan. - Hát... Például arról, hogy van
Isten vagy nincs Isten.

- Mintha ezt már réges-régen eldöntötték volna a nálunk okosabbak...

- El, hát. Persze, hogy eldöntötték.

- S akkor? Mire jutott?

- Arra, hogy van...

- Na, ugye!

- ... Annak, aki hisz benne. Aki pedig nem hisz benne, annak nincs!

- Így!? Ez egyszerre két igazság?

- Az biza. Van ilyen. Merthogy az Isten hitből van.

- Ez is szépen hangzik.

- Ha Ádám sárból, Éva oldalbordából, Jézus szentlélekből lett, akkor a legfőbb Úrnak valami
nemesebből kell lennie. Merthogy nem gondolunk hozzá szülőket, s még feleséget sem.
Persze, régen nem így volt - magyarázta tudálékosan az apja. - Mert amikor még rengeteg
istent ismert az emberiség, a sokféle isten valamiként egymás testvére lehetett. Az, hogy a mi
Istenünk rokonságban van a régiekkel, ez nyilvánvaló. Apja lehetett volna valamennyinek, ki
tudja ezt?

- Szóval, ahol nincs hit, ott nincs Isten?

- Pontosan. És ahol más a hit, ott más az isten. Vagy próféta. Vagy teremtmény. Vagy nincs...
- Nahát, ez ilyen egyszerű?
- Ilyen egyszerű.
- Nálunk másként gondolják...
- Az emberiség egyharmada, talán a fele hisz valamilyen teremtményben. Mondom, hogy hitből van!
- És a hit miből van?
- Félelemből. Akár az imádság, a könyörgés...
- Ez valóban nagyon elterjedt szokás.
- Az őskorból való, amikor az isten neve Félelem volt.
- Párbeszédünket vele ma is folytatjuk?
- Mert félnünk kell!
- Istentől?
- Istentől. Az ördögtől. De leginkább embertársainktól. A gyilkosoktól.
- Az ördögöt ki teremtette?
- Ha magától nem lett, s nem is fogantatott szeplőtelenül, akkor a Teremtő műve.
- Az ördögnek is az Úr parancsol.
- Másként nem merjük gondolni.
- Maga merte?
- Merem hát. Hiszen mindig is folytonos-református voltam. Mindhalálig.
- Ez micsoda?
- Ez az a világ, ahol mindenkinek minden szükséglete szerint adatik.
- Akár a mennyországban.
- Hiszek benne.
- A lehetetlenben?
- Hitből való ez is. Csakhogy nem könyörgöm érte, nem imádkoznom hozzá, nem kell meg-alázkodnom előtte, mint elbizakodott hatalmasaink és pöffeszkedő diktátoraink előtt.
- Akkor magának ugyancsak jó. Nem fél a haláltól.
- Félnem kellene?
- Ezt is magunknak kell eldöntenünk.
- El nem menekülhetünk, így is, úgy is véges az életünk.
- A hit ennek ellenkezőjét ajánlja.
- A feltámadást, az újjászületést.
- De nem mindenkinek! A gyilkosok nem támadhatnak fel.
- Emberi és más alakban sem.
- Ez is isteni dolog. Hiszem, ha akarom.

- Boldogok, akik hisznek!
- Idáig magam is eljutottam. Amíg élek folytatom.
- Mit?
- Még, hogy mit? Az életet.
- A gondolkodást kellene...
- A kételkedést, fiam. Mert, aki már mindenben bizonyos, az valamilyen szilárdult ponton áll. Attól fél, nincs hova továbblépnie. Körülötte mindenütt ingovány.
- És mennie kell a végső pihenőre...
- Ez történik majd mindnyájunkkal...

Valami nyomós oka lehetett az apjának arra, hogy apránként megölte az Istent. Előre eltervelten magába fojtotta.

Az apját mostohaanyja ölte meg. Miután, a rendszerváltozás után, megvonták tőle illegális munkásmozgalmi múltja miatt folyósított tekintélyes nyugdíját, mostohaanyjának már nem volt miért tovább szolgálnia.

Egymásba nyíló szobakonyhájukból, az apja egész életében a szobát uralta. Halála előtt négyöt esztendővel, az elmúlásra készülődve, ebédelni sem ment ki többé a konyhába. Ágyba kapta az ebédet és a vacsorát is. Az utolsót halála előtt sok nappal. Élettársa egyre gyakrabban elfelejtkezett egyik-másik étkezésről, aztán napokig be sem nézett a szobába. Az apja egyre nehezebben mozdult ki az ágyból.

Hetekig maga sem látogathatta, s amikor visszatért külföldi útjairól, borbélyhoz vitte, haját nyíratta, borotváltatta. Akármilyen gyorsan is végzett apja egyre gyűrűlő szőrzetével a borbély, a vége mindig azt lett, hogy az öreg lefordult a székről, felakadt a szeme. Nehezen cipelték egyre fogyatkozó, de mégis súlyos testét az ágyba, ahol hirtelen felnyitotta szemeit, és mint valamiféle idegen állomásra érkezett tájékozatlan utas a pályaudvar előtti tér forgatagában, félénken holléte felől érdeklődött. Orvossal vizsgáltatta, aki korához képest teljesen egészségesnek találta az apját.

Halálakor sem találtak rajta erőszak nyomát. Torzonborz kinézésű, csapzott szakállú, ölbevehetően kis emberi test volt halálos ágyán. Éhen halt. Élettársa szótlanul bökött a szobaajtóra, amikor a hullaszállítók begyakorolt szomorúságot mutató hangon azt kérdezték tőle, hogy hol a test.

Mostohaanyja hidegvérű gyilkos volt.

Apját, a szülők iránt kialakult hagyományos tiszteletnek engedve, minden ceremónia nélkül, boldoggá avatta. Vallásának egyházától idejében, még a múlt század közepén eltávolodva, éppen akkor, amikor tizenöt éves fejjel kilépett saját nagy és egyetlen életébe, figyelmeztette az apja: „Fiam, nem így akartuk!”

Kereste egy darabig azokat, akikért többes számban mondta az apja a credoját, de csak maguknak való, makacs embereket talált, akik az óhitűekhez hasonlóan nem láttak tovább a gondolkodásukat végletesen meghatározó dogmáknál.

Sokan vannak közöttük, hozzá hasonlóan gyilkosok. Mindnyájan a maguk útját járják. Tudatlanságból magukat, társaikat és jövőjüket pusztítják. Nem az a baj, hogy úgy általában nem tudnak semmit. Hanem inkább az, hogy ezt sem tudják.

Piacról él az ember

Mondja csak, maguknál mennyibe kerül egy telefonbeszélgetés? Ja, azt tudom... de úgy idegileg? És mi az ára, mondja csak, mi az ára a városiasodásnak? Nem, nem nagyban: apránként, ahogy kapjuk. Mit fizet az újért? Maguk felé hogy a jövő? Igaza van, még mostanában is keletje van. Mint az egészen friss, bimbózó és testhezálló hitnek...

Szépen kérem, mérjen már nekem is abból a jófajta civilizációból! Mutatós, persze... Hát egy darabocskát... Lehet tíz dekával több, természetesen... Legyen. De ugye, használható? Már ne haragudjon a kérdésemért, a múltkori miért volt fűtés- és melegvíz-hiányos? És közlekedés-szegény... Fonnyadt holmi... ha meg nem sértem. És hogy őszinte legyek, az ára sem konveniált. Igaz, közben az életszínvonal egyre emelkedett... És kiderült, hogy fölöslegesen sok a buszjárat. Nem tudom, maguknál most mi a helyzet. Én úgy gondolom, éppen eleget tolakszom. És különben is, mindennek megadom az árát. És megfogadok minden jó tanácsot. Eloltom a villanyt, elzárom a vízcsapot, rétegesen öltözködöm, és nemcsak hét végén vásárolok. Minek annyit tolakodni. Tolakszik a franc, aki megette. De hát nálunk már csak ilyen a piac...

Lelkesedésből viszont bő a kínálat. Nem is fogy olyan egyenletesen. Hiába na, ma már válogatós a jó nép. Jól mondja: mindenre van időnk.

Hát lássuk csak! Igen... Vennék használható életcélt és hozzá némi kipróbált filozófiát. Esetleg, ha sikerülne felhajtania számomra néhány egészen apró életörömet. Tudom, tudom... Ki tart manapság efféle kacatot...

Na látja, ez a piac. Kereslet - kínálat. Valahol valamikor kiegyenlítődnek. És változnak az árak. A szerelem például sohasem volt olcsó holmi Annak, kérem, mindig ára volt. Igazán kíváncsi vagyok, hogy most maguknál hogy megy a szerelem? Feleséggel, persze... paplan alatt... Azért jó lesz vigyázni, könnyen bevásárolhat az ember!

Hát azt hallotta, milyen borsos árat fizetnek némelyek egy-egy versért? Irodalomról beszélek persze. Nem is holmi útszéli irományokról. Mondhatom, tisztára meg van gajdulva... Hagyjon nekem békét! Maga a posta embere? Különben a távirat sem olcsó mulatság. Összeszámolják a szavainkat, aztán fizetnünk kell! Mindig is így volt ez, nincs ebben semmi új. Ezt én mondom magának, aki sok mindent megértem. Ehhez az üzlethez is nyitott szem kell. Ha ez nincs, akkor vége! A múltkor hogy jártam? Nem figyeltem. Miért nem ültem inkább otthon?! Rám sóztak egy csomó nemtörődömséget... Még most is van belőle. De tovább passzolom, mielőtt rám száradna.

Vegyen... Azt ajánlom, most vegyen szép hasonlatokat. Nemsokára kifogyunk belőlük. A melléknév felső foka már eltűnt a piacról. Van még valami a legeslegfelsőfokból, de azt ki éri fel pénzzel. Ésszel sem - ebben igaza van.

Furcsa világ. Néhány évvel ezelőtt ki hitte volna, hogy például szennyeződnek a sóhajok? Na ugye... Ne mondja?!... Ezt ne mondja! Van igazság! Igenis, van! Kellene... Dekára mérik, kidekazzák. De van. A java, persze, tartalékban. Majd egyszer... Amikor eljön az ideje... Jó ára van. Mindig is jó ára volt az igazságnak! Akár a gyorsuló időnek. Viszont igazi extra holmi. Akinek kell, fizessen érre: „Eladó az egész világ...” Ilyenkor ne nézze a pénzt! Nem érdemes. Nem számít... Az ember... az igen! Az az igazi, aki számol és olykor számoltat. Akkor is, amikor az unokáira gondol! Lehetséges? Persze, hiszen jól mondjuk: mindnyájan a piacról élünk...

Nem királyi többes

Mondjuk, hogy nyáron születünk, amikor a zabálható magvak érnek és a perzselő nappalok után hideg csillagfények gyúlnak az éjszakában.

Tegyük fel, hogy létezésünk legelső, agyunkba nyilalló tudata egy piros virághoz kapcsolódik. Né, virág, mondtuk, és megpróbáltuk leszakítani az anyánk sírjára helyezett koszorúk egyikéről a vörös szegfűt.

Kitűnő eredménnyel végeztük a gimnáziumot. Még azon a nyáron kitörtük a lábunk.

Fiatal szervezetünk csodát művelt: rendkívül gyorsan összeforrt a csont. De mivel nem sikerült az orvosnak pontosan összeillesztenie, hát újra el kellett törni. Nehezen cipeltük a gipszkötést.

Mondjuk, hogy abban az időben sokat olvastunk és írással is megpróbálkoztunk. Úgy éreztük, sikerül mondanunk valamit a világnak.

Először versekkel próbálkoztunk. Később, hogy lépést tartsunk a korrallal, leírtunk mindent, ami (és ahogyan) eszünkbe jutott. Még az érettségi előtt, irodalmi lap közölte egyik hosszabb írásunkat.

Ezek után nehezen elhíhető, hogy megbukunk az érettségiben.

De a pótérettségiben kitűnőre vizsgáztunk.

Ettől a hírtől vagy a megkocsonyásodott előzményektől infarktus végzett apánkkal. Mondják, semmit sem szenvedett.

Magunkra maradtunk, árván. És mondjuk, villanyszerelőként dolgoztunk egy gyárban, később sikerült bejutnunk látogatás nélkül, teszem azt a filológiára.

A sikeres államvizsgáról jövet, figyelmetlenül leléptünk valahol a járdáról, és elütött egy arra járó részeg motorkerékpáros.

Meglátni és megszeretni a jóságos szemű fiatal orvosnőt pillanatok műve volt.

De nemsokára házasságot kötöttünk egy skatulyából kihúzott tisztviselőnővel.

Tegyük fel, hogy éppen akkoriban jelent meg az első könyvünk.

Elhallgatták. Fiunk született.

Feleségünk eltűnt egy építőlepi mérnökkel. Végre sikerült egy valóban jó regényt írunk. Közben valahogyan rászoktunk az italra. Tanárnak hívtak az egyetemre.

Színdarabunk megbukott.

Feleségül vettük legodaadóbb végzős hallgatónkat.

De reménytelenül beleszerettünk egy virágárusnőbe.

Mondjuk, hogy novellás kötetünkért valamiféle díjat kaptunk.

Keserű gyász következett. Hólavina ragadta el egyetemista fiunkat.

Napilap szerkesztésével bíztak meg. Búskomorságba estünk. Kitüntettek.

Jó? Rossz? Jó?

Jóra mindig rosszat hozott a sorsunk. Vagy rosszra jót?

Tudja-e valaki a helyes sorrendet?

Ha jó az, hogy megszületünk, akkor a halál rossz? Ha rossznak születünk, jó a halálunk? Ki tudja, milyennek kell minősítenünk a saját kezdetünket?

Igyekezzünk halálunk napjáig ezt eldönteni. Ha nem sikerül, jól nézünk ki!
Kezdhethük előlről!...

A Vízhányó dosszié

JELENTÉS

Alulírott 21.21.21-es önkéntes, alázatos tisztelettel jelentem, hogy a saját fülemmel hallottam hogy Vízhányó Géza, a helyi lap belső munkatársa szemtanúk füle hallatára kijelentette, hogy a hírlap „tele van fűrészporral”. Nem sikerült kiderítenem, mire alapozta ezt a kijelentését. Az eset egyelőre nem keltett felháborodást. V. G megfigyelését folytatom.

NYILATKOZATOK:

1.

Vízhányóék lakásából napok óta villanydaráló monoton zúgását észleltük. Feltevésem szerint sem kávé, sem cukrot, mákot sem, hanem csakis fűrészport darálnak. Ezt a következtetést meglehetősen jó szaglásomra alapozom. A feleségem is érzi a - szerintem már átható - fenyőgyanta szagot.

Kőhányó Péter
Vízhányó jobb oldali szomszédja

2.

Nem tudok semmiről. Vízhányó elvtárs főleg bort iszik. Ez szerintem magánügy. Mivelhogynem közösségben, hanem főleg egyénileg fogyasztja. Cikkeit rendszeresen olvasom.

Hóhányó Sándor
Vízhányó bal oldali szomszédja

3.

Vízhányó Géza az említett napon azzal a számomra is megdöbbentő kijelentéssel lépett be a szerkesztőségbe, hogy „fél kilónyi fűrészpor”-nak nevezett kéziratával elkészült. Cikkét gondosan elolvastam, és kisebb húzásokkal leadtam. Mindenben megfelelt az előírásoknak. Igaz, színvonal tekintetében nem sikerült meghaladnia a sokévi átlagot. Máskor jobban odafigyelek a felelőtlen megjegyzésekre.

Hányó Lajos
Vízhányó rovatvezetője

ORVOSI JELENTÉS:

Vízhányó Géza, 52 éves újságíró alapján véve egészséges. Mellbősege 110/111. Szaporán lélegzik. Vérnyomása 16/8. Enyhén emelkedő tendenciát mutat. Gerincbántalmi, kezdődő gynomorfekélye és elhatalmasodó süketülése egyelőre még nem akadályozzák munkájában. Idegállapota labilis. Az agyröntgen vizsgálat kimutatta, hogy koponyájában többek között háromnegyedkilós fenyőfatuskót hord. Műteti beavatkozásra nincs szükség: felmorzsolódik magától.

Dr. Doktorhányó Aliz

VALLOMÁS:

Alulírott Vízhányó Géza önbírálatilag kijelentem, hogy mások fejében a szálkát meglátom, a magaméban a gerendát nem. A „fűrészpor” kijelentés - elismerem - tőlem származik. Nemrég az egyik energia-takarékosságot támogató cikkemben a fűrészporos kályhák elterjedését bíráltam. Préselt fűrészporból ugyanis - ma már mindenki tudja ezt - kifizetődőbb hokedlit gyártani. Cikkem alapos és terjedelmes volt. Csaknem megtöltötte az egész lapot. Jókedvemben mondtam, hogy a lap tele van fűrészporral. Őszintén sajnálom, hogy félreértésre adtam okot. Máskor jobban vigyázok.

Vízhányó Géza
hírlapíró

VÉGZÉS:

Vízhányó Géza megfigyelése felesleges. Később, amennyiben szükségesnek mutatkozik tájékoztatóink közé besorolható. Valószínűleg használható, derék munkatársat faragunk belőle.

Tűzhányó Győző
felelős

Miért ölt bolhát Málé Pali cukorgyári lakatos?

Újsághír: Nemrég, amikor az egyik késő délutáni órában Málé Pali hazatért a munkából, vetkőzés közben a szokottnál nagyobb, hófehér bolhát talált a mellén.

A későbbiek során megállapítást nyert, hogy a fentnevezett lakatos minden tétozáás nélkül, valószínűleg előre megfontolt szándékkal, különleges kegyetlenséggel kimért, egyetlen hirtelen csapással agyonütötte áldozatát, és a tetemet belefricskázta a vécékagylóba.

De elfelejtette ráhúznia vizet.

Ez okozta vesztét.

A helyszínre siető közegek így rövidesen letartóztatták a tettest, aki töredelmes vallomást tett.

Ügyében vizsgálat indult.

*

Részlet (a nagy nyilvánosság elé még nem tárható) vizsgálati jegyzőkönyvből, amelyet a folyó évek, hónapok és napok során vettek fel Málé Pali cukorgyári lakatos bolhaölési ügyében:

„A tettes arra az általunk többször megismételt kérdésre, hogy miért ölte meg a bolhát, a következőket felelte:

- Nem szeretem a bolhákat!
- Ki nem állhatom őket!
- Mert ugrálnak!
- Mert csípnek...
- Mert szívják a vérünk...

- Mert ingyenélők, pofátlanok, törtető, befurakodók, gátlástalanok. Mindenütt ott vannak. Róluk beszélünk szabad időnkben, róluk olvasunk az újságban, őket látjuk a tévében.

- Mert sokat pofáznak...

- Mert ujjal sem szabad hozzájuk nyúlunk. S így mindenkor ők kerülnek ki győztesként az élet különféle csatározásaiból!

- Mert örökké ünneplőben járnak, a nyakkendő le nem esik róluk!

- Mert pofátlanul elvárják a tapsot tőlünk!

- Megtiltanak minden vakarózást, mozgolódást!

- Mert már nagyon elszaporodtak!

- Mert nagyapámnak volt egy mondása: Vesszen az ellenségünk!

A gyilkos arra a számtalanszor is megismételt kérdésre, látta-e, hogy áldozata nem a megszokott fekete, hanem éppen ellenkezőleg, ritka, hófehér bolha, hajthatatlanul kitartott tagadó válasza mellett:

- Csípett, hát jól odasóztam neki! És ha ez még egyszer előfordul, ismét odakenek neki egyet! Minek itt annyit filozofálni... Különben minden bolha fekete. Még ha cukorporos is..."

*

A vizsgálóbíró megjegyzése:

A gyilkos harminckét éves, büntetlen előéletű, nős, két gyerek apja. Tagadja, hogy tettének elkövetése előtt szeszes italt fogyasztott volna. Ép elméjű, kiegyensúlyozott, több helyről kisebb kölcsönöket vett fel. Kedvenc itala a délibáb(?).

Tettének súlyosságát egyelőre nem érzékeli. A kihallgatások során erre vonatkozólag ismételtén kijelentette, hogy amit tett, az csupán „lepkefing”(!).

Megjegyzés: Az életről hasonlóképpen vélekedik.

Határozat: További kihallgatását - szükség esetén életfogytiglan, azaz örök életre - elrendeljük.

Regény

Elrúgta magától a labdát, elengedte grimaszkodó sárkányát, eldobálta színes jelvényeit, és nő után nézett. Még nagyon fiatal volt; a második utcában talált egy lányt, aki éppen akkor vágta sarokba hajas-babáját, pántlikáit és szende mosolyát. És éppen akkor mosolygott egyet kihívóan. És persze, elment a fiúval. Egy kicsit.

- Szeretlek - mondta a fiú a nőnek.

- Szeretlek - felelte a lány.

Aztán még sokáig bizonygatták ezt egymásnak.

- Szeretlek - mondta a fiú, és megállás nélkül nyomta a szöveget.

- Szeretlek - pihegte a nő és fényes, nagy szemére borította hosszú pillás szemhéját.

A fiú, aki átlagembernek készült, sokat járt lány után, rengeteget beszélt neki mindenféle dolgokról, a lány sokat pillogatta szép szemét és állandóan fészülködött. A fiú szeretett volna mindent elmondani a lánynak. A lány leengedte hosszú szempilláit, és azt állította, hogy lehuny szemmel is látja kedvesét.

Házasságuk negyedik évében a férfi már egyáltalán nem járt a felesége után. Úgy érezte, már nem képes neki mindent elmondani. A nővel viszont megtörtént, hogy azért kellett lehunynia a szemét, ne lássa a férfit.

- Látni sem akarlak - mondta egyszer, és kívánsága teljesült. Nem látta többé a fiút. Pedig férje nem ment el. Ott volt, amikor bevásárolni kellett. Amikor nagymosni és üdülőjegyet szerezni, vagy éppen szeretkezni kellett.

Néha, nagy ritkán, amikor az emberek azt mondták, hogy valaminek kell lennie a levegőben, előfordult, hogy a nő látni szeretne volna a férfit.

- Mondj el mindent - suttogta ilyenkor a nő.

A férfi, ha akarta sem tudta volna teljesíteni a nő óhaját. A férfi ugyanis megnémult. Nem egyszerre, hanem fokozatosan. Munkatársai vették először észre. Egy értekezleten döntő és súlyos szavakat vártak tőle.

- Szerintem is... - mondta akkor a férfi beleegyezően. Ezek voltak utolsó szavai.

A nő tehát nem látta a férfit, de nemcsak ennek ellenkezőjére volt túlságosan fáradt, hanem már más férfit látni is fáradt volt; rengeteg munkát fordított gyermeke gondozására. A férfi hallgatott, pedig tudta, ha nem kezdi újra, megunja az életet.

Önfegyellemmel elviselték egymást.

Nem volt könnyű; hallószerveik tökéletesen működtek, felfogták egymáshoz küldött üzeneteiket is.

- Hányszor mondtam, hogy nem szeretem a káposztát. Nem szeretem, mert bűdös, mert katonaemlékű és a májam sem bírja...

- Mindig csak én álljak sorba, mindig csak én?...

- Nem szeretem az üres locsogást. Gondolkozz, légy szíves, gondolkozzál!

- Egy jó szavad sincs hozzám. Mindig csak hallgatsz!

- Mások meccsre járnak vagy halászni...

- A gyerekhez nekem kell mindig éjjel fölkelnem...

- Megszokhattad volna már, hogy a rendet szeretem, örökké tele van a lakás szerteszét dobált holmival. Szedd már végre össze a hajcsatjaidat!

- Anyád egyszer sem marad délutánra...

- Én mindent a magam erejéből akartam, mindent...

- Kényelmes vagy!

- Elhagyod magad...

- Végy példát Ikszről!

- Ikszné hogy csinálja? Ő nem panaszkodik!...

- Hagyj békén! Hagyj békét már!

- Mi lenne, ha végre logikusan gondolkoznál? Mondd, mi lenne?

Gyermeük, akit Döncinek hívtak, hároméves korára nagyon megkedvelte a szomszéd telefonját. Hogy leszoktassák róla, vettek egy játéktelefont. Dönci füléhez emelte a játék-telefon piros kagylóját, párnás ujjával beleturkált a tárcsába, és várt. De hiába szorította a kagylót.

Nem jött belőle ismerősen búgó-sípoló hang. Csodálkozva emelte föl tekintetét. Ijedten kérdezte:

- Jaj, apa, hol a fűjem?!

A szülők egymásra mosolyogtak.

Döncinek később a mosolygyűjtés hobbyjává vált, tudományos dolgozatát is a happy end akarásának törvényszerűségeiről és okairól írta. Könyve mindenfelé nagy sikernek örvend.

Kaland az átjáróban

Kis átjáró szobánk mindössze másfél-szer egy méter. Négy ajtaja van, melyeken át három szobába és a fürdőbe lehet jutni. Az átjáróban, közvetlenül a mennyezet alatt, a két szembenéző ajtó feletti polcon utazóbőröndök sorakoznak. Rajtuk és melléjük gyömöszölve hálósákok, gumimatracok és mindenféle reményeinket tápláló kacat. A plafonról bura nélküli villanykörte lóg. Talán sohasem égett. Valahol a nagyszobában, a teletömött könyvespolcok egyike mögött lehet a kapcsolója. Azt gondoltuk, sohasem lesz reá szükség, mivel az átjáró négy ajtaja közül legalább egyik félig vagy egészen nyitva áll, és jön onnan annyi világosság, amennyi kell.

Olykor olyan ez az átjárószoba, mint egy alagút. Olykor nem hiszem, hogy mindössze négy-öt lépés.

Az első lépést valamiért vihogva teszem meg... Mire kijutok valamelyik ajtón, leforráz, lelomboz valami megfoghatatlan érzés. Bemegyek az „alagút”-ba, viszek magammal egy rakomány kitűnő gondolatot, de kifelé tolatva már üresnek érzem magam, ötleteim elillantak. „Miért is jöttem?!” Állok a könyvespolc előtt. Tompán fáj az üresség.

Máskor indulok a fürdő felől, frissen, önbizalommal teli iramodással. Az alagútban lelassít valami. Belépek gyanútlan szarvasként, kiugrabugrálok nyulak módjára. Befutok, mint fontos tehergőzös, kigurulok eltévedt, semmibe küldött pöttyös-pötyögős labdaként. Bemászok kényelmes gilisztának, kilendülök ablaknak ütődő, zümmögve nyivogó légyként. Beverődöm, mint a tiszta napsugár, kicsorgok, mint bűzös szennylé. Beszivárgok Vivaldi nyaraként, továbbhullámzom, mint ócska zörej... Indulok tenger-mormogásnak, kijutok Trabant-fékcsikorgásként... Már az is megtörtént, hogy összeszorított szájjal léptem be az „alagútba”, és mire kijutottam, kiváló tapsonccá váltam.

Mi a fene lehet ott, abban az átjárószobában?!

Azt is megfigyeltem, hogy amikor kintről jövök, utcákról, városokból, mezőkről, távoli kék messzeségből - fordulnak a dolgok. Ilyenkor mire íróasztalomig érek, elillan nyúltermézetem, mélyen merülő teherhajó vagyok, tele tetszetős gondolatokkal; hiszem, hogy hasznos vagyok, akár a giliszta; napsugárrá tisztulok, dallamos zenévé lényegülök, tengerként munkál bennem a tettvágy és okosan hallgatni is tudok már.

Mondtam a feleségemnek, lennie kell valaminek ott az átjáróban. Valamiféle sugárhatásnak, delejességnek. Valami mágneses ízé dolgozik ott...

- A fenét!... - mondja rövid terepszemle után a gyakorlatias emberek józanságával a feleségem -, hányszor kértelek már, hogy cseréld ki a villanykörtét az átjáróban! Ebben a hülye sötétben még a józan emberek is becsavarodnak...

Melyik végét fogjuk

„Az ember nem annyi, amennyi,
hanem annyi, amennyi tőle kilelik”

Örkény István

Egyszer csak bemondja valaki a rádióban, hogy Földünk lakossága pontosan két és félmilliárd nő és majdnem ugyanannyi férfi. És tárgyilagos hangon, ahogyan a megfellebbezhetetlent szokták tudomásunkra hozni, azt is tudatja velünk a bemondó, hogy sajnos, már csak minden húszmilliomodik emberszabású élőlény ember. Csodálkozva kapjuk föl majd a fejünket, és rohanunk házi komputerünkhöz, hogy ellenőrizzük az adatokat. Az elektronikus számítógépeket gyerekjáték lesz kezelni, és mindenféle adatbankkal gombnyomásra teremtünk közvetlen kapcsolatot. Ilyenformán könnyű lesz megbizonyosodni arról, hogy a rádió nem tévedett. Ha marad bennünk valami icike-picike kétely, pszichológushoz fordulunk. Különböző akármikor bizalommal megkereshetjük a szociológust, a teológust, a politológust, az ontológust...

- Nézze, kérem - mondja majd a különféle határtudományokban is jártas biológus -, az emberi testről a szakirodalomban szereplő átlagok valóságban alig fordulnak elő. De a kérdés könnyebb megközelítése végett vegyünk például egy középtermetű, közepesen táplált, felnőtt közép-európai férfit. Testmagassága 165 cm, súlya 65 kg, sejtjeinek száma kb. háromszázmillió, 43 liter vízből, 22 kg szárazanyagból áll. Ha kiterítjük bőrfelületét, pontosan 1,65 négyzetméter. Szíve 300 gramm, vére öt liter, gyomrának ürtartalma közepes pocakkal ugyanannyi. Fülének érzékenységi spektruma 16 Hz-től 20.000-ig terjed. Szeme átmérője 25 mm, látósejtjeinek száma (egyik szemében) kb. 130 millió. Ebből csapnyúlványos 5-6 millió, pálcikanyúlványos 125 millió. Agyvelejének súlya 1400 g, agysejtjeinek száma 13-14 milliárd, satöbbi. Namármost, különítsünk el egy ehhez hasonló átlagegyedet és tegyük próbára. Nézzen be ezen a kémlelőnyílán. Mit lát? Egy jóvágású, három vagy négyikszes férfit. Testalkata arányos, mondhatnánk kisportolt, arckifejezése értelmes, majdnem gondolkodó. Adjunk neki valami könnyű munkát. Kérjük meg például arra, hogy számolja meg a hajszálait. Milyen módszerrel? Nézze, ezt bízunk rá. Lássuk, mire képes.

Most pedig nézzen be ezen a másik kémlelőnyílán. Pontosán olyan szobabelsőt lát, mint az előbb, és mindenben az előbb látottak pontos mását. Az a jóvágású három- vagy négyikszes, arányos testalkatú, csaknem kisportolt, értelmes arckifejezésű férfi, akit eltehenkedni lát a karosszékekben, nem azonos az előbb bemutatott férfival. Mint látja, gesztenyeszínű a haja. Az előbbi tanférfinak szőke selyemszálú volt a haja. Ez a kis eltérés elhanyagolható, a két tanférfit különben minden tekintetben azonosnak mondhatjuk. Mit mondjak? Magasságuk, súlyuk, szemszínük, arctervezésük, koponyaállásuk, foglalkozásuk, kedvteléseik, olvasmányaik mind azonosak. Beleértve gerincvelői idegeik számát, amely 31 pár, fájdalomérzékelő pontjaikat a bőrük felületén, amely egyénenként ötmillió, hímvesszőjük hosszát, foguk számát, vörösvértestük számát és így tovább.

Nos, kedves uram, adjuk ennek a férfinak is ugyanazt a feladatot, mint a másoknak. Kérjük meg arra, hogy számolja meg a hajszálait.

Most pedig hagyjuk őket magukra, esetleg foglalkozzunk a várakozás perceiben kozmológiával. Alkossunk például egy teljesen új kozmológiai modellt. De huszonegyezhetünk is... Nem. Hát jó! Tulajdonképpen nincs miért húznunk az időt, a várakozás perce lejárt. Illessze a szemet előbb az egyik, aztán a másik kémlelőnyílársra. Mit lát? Mindkét férfi máris serényen dolgozik. A szőke ugyebár a bal fülétől kezdte sziszifuszi munkáját, szépen halad előre. Szájáról is leolvashatja, túljutott már a századik hajszálon. És a másik? A gesztenyehajú? Mint látja, verejtékezik, kínlódik rettenetesen. Persze, hogy nem téved: ez a férfi bokszkesztyűvel számolja a hajszálait. Mit tippel? Kettőjük közül melyik az ember? Sajnálom, nem

találta el. A bokszesztyűs az ember! Ő az. Hogy miért? Gondolkozzon egy kicsit. Jó, hát megmondom. Kettőjük közül a bokszesztyűs most is a nehezebbet választotta. Máskor is így cselekszik. Nyilván, az ilyen élőlényfajta ma már ritka. És ezen nincs is mit csodálkoznunk.

Ne csodálkozzunk, ne törjünk le, nyugodjunk bele. Térjünk napirendre fölötté. Folytassuk a munkánk, és ne felejtsük idejében kifizetni a villanyszámlát. És a tévét, a rádiót meg a komputerdíjat. A kételkedésről pedig szokjunk le. Rosszabb az, mint a hátralék. Káros és veszélyes. Persze hogy nem lesz könnyű. Mondhatnánk, ez lesz a legnehezebb...

A nagy síkság lakói

Látod, Lajcsika, ott a távoli messzeségben azokat a liláskék hegyeket? Igen, arra tartunk. Mire nagy leszel, odaérünk és a tied lesz ott minden.

Lajcsika, látod, most új lakásba költöztünk. Ez a te szobád. Itt aztán azt csinálsz, amit akarsz.

Mit csinálsz, te gézengúz! Ügyelj szépen a kistestvérkédre, és ne forgasd fel a szobát, mert kihúzod a cédulát!

Lajcsi fiam, te most már nagyfiú vagy. Rád bízunk a testvérekéid nevelését. Ezek a csöppségek azt hiszik, hogy csinálhatnak, amit csak akarnak!

Diák lettél, Lajcsi! Látod, mennyit kellett küszködnünk, hogy valamennyire korszerűen berendezett otthonunk legyen. Nem volt fürdőszobánk, mosógépünk, ruhacsavarónk, porszívónk, hűtőszekrényünk, kávédarálónk, mixerünk, gyümölcslé készítésére alkalmas centrifugánk, kenyérpírítónk, tévénk, magnónk, lemezjátszónk, kazettás rádiónk, elektronikus számológépünk és játékunk, hajszárítónk, hajszütőnk, villanypárnánk, masszírozó gépünk, villanyborotvánk, kávéfőzőnk, szamovárunk, konyhai elszívó berendezésünk, kvarclámpánk és villanyóránk... Apropos, hány óra? Ne a villanyórát nézd, hanem a régi vekkert! Hú, hogy eltelt az idő! Légy szíves, segíts, Lajcsikám, tegyük rendbe a házat. Vedd a seprűt, nyiss ablakot... A villanymelegítőt vidd ki a kamrába... Persze hogy hallgathatsz zenét. Vedd a táskarádiót. Miután készen vagyunk a takarítással, el kell szaladnod nagymamádhhoz. A pincéből el kell hoznod a húst, a sört és egy tábla margarint. És ne felejtse el, apád arra kért, hogy a héten mosd le a kocsit. Amióta ott áll az akácfa alatt, sűrűn „megtisztelik” a verebek...

Lajoskám, apád valami liláskék hegyeket emlegetett az esküvőnkön, és az éjjel álmodban te is arról áradoztál. Ígérd meg, hogy engem is elviszel magaddal a hősipkás hegyek közé!

Lajos, te kopaszodsz! És mostanában alig említéd azokat a távoli hegyeket! Mondd, mi a helyzet azokkal a ragyogó hegyekkel? Látjuk-e valaha őket?

Lajos tata! Mit beszél megint összevissza? Miféle kék hegyekről ábrándozik az unokái előtt? Mit mutogat mindig nekünk a távolba!? Hiszen arrafelé nincsenek is szép helyek. Legalább az unokáit ne hülyítse. Mifelénk egyáltalán nincs hegy! Nyugodjék már bele, hogy mi a nagy síkság lakói vagyunk és körös-körül nincs más, csak a beláthatatlan nagy végtelen...

Helyreigazítás

1. Május elsején Balogh bácsi szokásához híven a Hója erdőben ül a saját maga által ültetett, terebélyes tölgyfa alatt, és a lombok közül induló végtelen kék ég előterében az egyik ágról lelógó libegő idő ette kötélrészét figyeli. Aztán gondol egyet, nehézkesen szuszogva, nyögve feltápászkodik, a nadrágjából kitüremplő ingére sem figyelve, elbandukol a közeli pocsolyás mélyedésig. Hümmögve nézelődik, a fejét csóválja. Az öröm régen lecsordult már idő ette ábrázatáról. Visszasétál a fa alá, most sem akar ünneprontó lenni.

A kiterített kockás pokróc mellett, a kövér gyepebe süllyesztve, néhány habzó szájú sörösüveg áll, a tábori tűzhelyen inox-rácson flekken, kolbász és mititei sül sercegeve, felséges illatokat árasztva.

A fa körül Balogh bácsi népes családja. Fiai, lányai, sok-sok unokája és a rokonság. Szépen viselkednek, családiasan. Valamennyien tudják, hogy erről az együttlétükről is hírt ad majd az újság.

Tizenvalahány éve, egyetlen május elsejei majálisról készült beszámolóból sem maradtak ki. Minden alkalommal újabb érdekességet, apró örömök forrását kutatja köztük a szolgálatos újságíró.

Megénekelték Baloghék első unokáját, új lakásba költözésüket, a második és a harmadik unokát, az öreg újításait, nyugdíjazását, lakóbizottsági elnökké való kinevezését, Balogh néni halála előtti gyógyulását, kocsi-nyereményüket a lottón... És így tovább, satöbbi, etcetera.

„A terebélyesedő tölgyfa alatt terebélyesedő család meghitt látvány. Állandó jelenlétük megnyugtató, folyamatosságuk felemelő, szép példázata kiteljesedő életünknek” - írja minden szolgálatos.

Ez valóban így van. A nagycsalád, a kiterített elemózsiás pokróc, a habzó sör, a terebélyesedő elégedettség és a sziklaszilárd fa meg a lombosodó élet jó dolgok és szép sorsok hű kísérői.

2. De a szeszélyes sors kiszámíthatatlansága folytán a Balogh bácsiék fáját és annak környékét - persze, nem májusban - SZ. D. költő is felkereste. Legenda, hogy kötelének egy darabja még most is ott lóg az egyik faágon. Vannak, akik egy közeli mélyedés bogáncsos öleléséről beszélnek: a saját karjába fecskendezett nagy adag nyugtatótól ott pihent meg végleg az élettől bódultan menekülő költő.

*

Nyilvánvaló: a két információ nem férhet meg együtt.

Annál inkább, mert Balogh bácsi egész pereputtyával együtt kitaláció: kis színes, a szolgálatos újságíró kötelező penzuma.

Akármelyik majáliskor hiábavalóan keresnénk Baloghékat.

Ám SZ. D. sírjához a Házsongárdba akármikor kimehetünk...

Gyáva zseni

Van egy félcipőforma hegedűm. Varrott rámás, feketelakkcipő, rajta apró lyukakból kialakított cikornyás rajzú díszítés. Az orra lapos és egyenes. Innen indulnak ki a húrok, melyeket a cipő talpába mélyített rézcsavarokkal lehet megfeszíteni, amikor hangolni kell a hegedűt. Hegedűm héthúros, a húrokat megkettőzi a kitűnő lakkozott bőrből kialakított tükör,

amely átlagos lábfej hosszúságú. A hegedűláb nem a cipőben van, hanem a csat szerves része, amely csupán dísz. Mivel hegedűm cügöscipő, hegedűkulcsot nem szükséges használnom. Megelégszem a cipő hegedű voltával, ugyanis járni benne nem lehet, mert egyik lábamat sem tudom bedugni ebbe a cipőbe, megakadályoznak benne a magas hangolású húrok. Ha jól gyantázott vonómat végigtáncoltatnám a húrokon, tudom, nagy siker volna. De annyira félttem a hangszerem, hogy állandóan csattal zárható nemezipapucsban tartom. És minden eshetőségre számítva, este kikészíték mellé egy térdig érő, piros cipőkanalat.

Marketing

Utcaszerte láthatunk olyan cégtáblákat, amelyek elfelejtett árukat hirdetnek. Olyanokat, amelyek valahogyan elfogytak a polcokról, kisétáltak az életünkből. Emiatt aztán ezeket a régi cégtáblás üzleteket többnyire zárva találjuk. A hagyományok tiszteletére képtelen és hirtelenkedő emberek szerint nem ártana időnként cserélni a cégtáblákat.

Próbáljunk gondolatban felidézni néhány cégtáblát.

Olvassuk a rajtuk található szöveget: Könyv, Zöldség, Vas, Hús, Fűszer, Munkát, kenyeret, Édesség, Patika, Újság, Téglá, Béke, Film, Papír, Székelybánya, Tej, Vaj, Túró, Istenhozzád, Sör, Bor, Pálinka, Ecet, Lepedő, Tinta, Tus, Ló, Lottó, Fotó, Munkás, Paraszt, Értelmiségi, Víz, Kalács, Kávét, Óra, Virág, Súly, Sarló és Kalapács, Bútor, Gyarmatáru, Bizsú, Cipő, Hal, Marcsa, Deszka, Esernyő, Baba, Legfőbb tőke az ember, Bébi, Kosár, Bélyeg, Lemez, Konfekció, Igazság, Kolbász, Lángos, Coca Cola, Dohány, Szemüveg, Színház, Cirkusz...

Ki tudja mind felsorolni. Van, amit elfelejtettünk már. És olyanok is vannak, amelyeket ezután fogunk elfelejteni.

Bemegy az ember, például a Ló üzletbe. Kér egy közepes derest.

- Mi kell? - kérdi unottan a kiszolgálónő, miközben pultra lök egy jókora lószerszámot. Ez van, más nincs. Az arcára van írva unalomtintával, flegmás alapon.

- Na, jó! Eszem, nem eszem: veszem!

Semmi hatás.

A kiszolgáló csitri lány. Arc kifejezését belengi a tavaszi kapálásból való kimaradás derűje.

A Lepedő cégtábla alatt oázis nélküli sivatag. Homok sincs. Hát kitettek a RENOVÁLÁS MIATT ZÁRVA táblát. Tényleg renováltak. Pultot cseréltek, fajanszoztak, kilincset szidoloztak, fényorgonát szereltek. Megerősítettek az eladók figyelmét és pszichológiai ismereteket gyömöszöltek beléjük. A megnyitóra a vezérdirigens is eljött, hogy elvágja a nemzetiszínű szalagot. Volt beszéd és miegymás. Kiosztásra került egy öl sárgavászon. Fényképes riport készült az eseményről.

Később átalakítás miatt újra zárták az üzletet. Cuki tankiszolgálóvá alakították. A vásárlóközönség kis színes műanyagokosarakkal bolyongott a polcok között. Szerelmes párok sétálnak, ilyenszerű bódultságban, a téli erdőben.

- Nézd, találtam egy nyuszi-nyomot! - mutatott a lány a hótakaróra.

- Lepedőért jöttünk! - figyelmeztette őt a valóságtól elszakadni tehetségtelen férj.

Szép volt. Évek teltek el így.

Aztán elhaladt egy adag naivitás az üzlet előtt. Kisfiú volt. Kérdező korszakát élte.

- Anyu! Mondd, mi az, hogy „lepedő”?
- Lepedő? Honnan vetted ezt a szót?
- Ott írja a kirakat fölött...
- Érdekes. Vajon mit jelenthet?
- Tudjuk meg! - lelkesedett a fiatalember.
- Oké! - felelte az anya, és lenyomta az üzletajtó kilincsét. Zárva volt. Eligazító felirat sehol.
- Akarsz egy kis antociánnal színezett fehérjét porítva?
- Ja!

Mentek tovább. Észre sem vették, hogy szegényebb lett a világ egy kifejezéssel.

Kérdés: Mit kezdünk az idejét múlta cégtáblákkal? A LEPEDŐ-nek nem magam néztem utána. A válasz, amit kaptam kielégített: „Az üzletet fönntartjuk. Kell valamire feküdniük az embereknek.”

Utcai ismerkedés

- Kérem az iratait!
- Tessék?
- Egy kis ellenőrzést végzünk. No, lássuk csak a jobb elsőt? Működik. És a bal index? Na, igen. És a... Ez is megy. Hát a féklámpák? Rendben. Fizet negyvenet!
- Miért?
- Piszkos a rendszámtáblája.
- Tényleg?
- Tényleg. Két pötty van rajta! Tehát piszkos.
- Az nem piszok.
- De piszok!
- De nem!
- De igen!! Fizet vagy jegyzőkönyveljük?
- Fizetek. De tudja meg, hogy ön egy szemellenzős falusi bivaly!
- Hatósági közeg sértegetéséért fizet még ötszázat.
- Mennyit?! Azt a mennydörgős...
- Minden sértéssel tovább nő az összeg.
- Igen?! Hát akkor, kérem, szóljon kétezernél! Hogy az a rézfánfütyülő, keresztszemes csalfa... Vaddisznó!
- Stop! Kétezer.
- Írja meg a jegyzőkönyvet. Most legalább jól kitomboltam magam.
- Kedves egészségére!

- Micsoda?! Nahát, váljék az ön egészségére is. Látom, ön egy joviális alak...
- Ha nem feltétlenül muszáj, most már ne sértessen, mert a továbbiak már az ügyességre tartoznak !
- Ellenkezőleg! Szeretem önt.
- Nem csúfságol?
- Dehogy. Komolyan mondom.
- Tényleg?
- Tényleg.
- Tudja mit? Adjon egy törölrongyot, eltüntetem azt a két pöttyöt a rendszámtábláról.
- Tessék. De van egy kikötésem!
- Micsoda?
- Igyon velem egy sört, ha ráér szolgálat után.
- Na de ilyet? Tudja mit? Jöjjön el hozzánk szüretre!
- Komolyan? De szeretnem, ha eljönne a lányom esküvőjére! Természetesen a b. nejjével együtt.
- Mondja, szeret kockázni? Ha még nem tud, megtanítom!
- Kiskertem van az erdő mellett. Napozzunk egyet...
- A feleségem kitűnő pacallevest főz...
- Almás pitével várjuk...
- Nekem szóljon, ha valami bajba kerül... Eltépem a jegyzőkönyvet.
- Hálásan köszönöm. A pöttyök látszanak még a rendszámtáblán?
- Ragyog a rendszámtáblája.
- Akkor talán visszaadhatná azt a negyven lejt is?
- De mennyire. Tessék!
- Kösz. És viszlát.
- Erőt, egészséget! Kézcsókom a feleségének...

Első oldali hír

Zathureczky Ede osztályon felüli szerelőlakatos és b. neje, Zathureczky Edéné született Buchmüller Adél, első osztályú bejárónő, a jövő hónap második dekádjában baráti látogatásra utazik John Joe chicagói lakatoshoz. Ez alkalommal is a szerelésről és más fontos kérdésekről tárgyalnak, hosszú lejáratú szerszámcserét írnak alá, és egyéb ügyeket intéznek minden bizalommal kordialis légkörben. Az esemény különleges jelentőségű, hiszen Zathureczky Ede és b. neje éppen századszor látogat el Chicagóba. John Joe és b. neje Beuy Hopppkins nemrég járt nálunk, kilencvenkilencedik alkalommal volt Zathureczkyék vendége a Dunára, a Tiszára, a Drávára, a Szávára és a Maros-menti fenyves erdő aljára nyíló másfélszobás családi otthonukban, valamint a folyók közötti mezőkön fekvő hétvégi kiskertjük lugasa alatt. Mint megírtuk, a magas növésű vendégek jól érezték magukat. A díszebédet és a búcsúvacsorát is

Zathureczkyné főzte szabad idejével egybekötött második műszakjában. Pohárköszöntők hangzottak el. A tévé és a rádió egyenes adásban számolt be a találkozó kiemelkedő mozzanatairól.

Most újra a chicagóiakon a sor.

Felhívás

Ismételten felszólítjuk a lakosságot, hogy mától kezdődően mindenkinek kötelessége annyi verset, regényt és más rövidebb műfajú írást alkotnia, amennyivel a saját maga szükségletét megfelelően kielégítheti.

Azok, akik a kelleténél többet írnak, kötelesek a kiadóknak beszolgáltatni a fölösleget, hogy azt a megszokott módon nyomtatott könyvek formájában, idejében és folyamatosan eljuttathassák az orvosi igazolvánnyal rendelkező betegekhez és a csökkent képességű írástudókhoz.

Akciónk jelmondata:

AZ IRODALOM ÚGY KELL, MINT A FALAT KENYÉR!

A jövőben szigorúan felelősségre vonják mindazokat, akik könyv nélkül élnek vagy könyveket titkolnak.

A plagizálás továbbra is szigorúan tilos!

Kutyagumi

Nagyon felületesen és általánosításra hajlamosan szemlélve a viharosan változó valóságot megállapíthatjuk, hogy városunkban a nyilvántartott kutyák száma háromezer körül mozog. Vannak köztük kicsi és nagy kutyák, de a kutyahierarchia szerint mindenféle nagyságúak eredetük, beosztásuk és hangjuk szerint. Néha meghökkentően nagy hangú kiskutyákkal találkozunk az ember, máskor a nagykutyák szelídsége az elgondolkodtató. Morgásuk, vakkantásuk és farkcsóválásuk szerint is osztályozhatnánk a kutyákat.

Október elején is lesz kutyakiállítás városunkban, tessék akkor megfigyelni például a nagy kutyák fejtartását. Tessék végigsétálni közöttük, és szigorú bírákhoz hasonlóan osztályozni a pillantásukat. A döllyösökre, a haragosokra, a sunyikra is figyelmezzenek. Van belőlük éppen elég. Véleményem szerint, a leginkább időszerű és figyelemre méltó a kutyák ugatása. Hála a korszerű hangrögzítő berendezéseknek, ma már könnyűszerrel rögzíthető a kutyák hangja, és így alaposabb, elmélyültebb kontemplálásunkat is lehetővé teszi. Mégsem lesz könnyű dolgunk. Aki valamennyire is járatos a kutyavilágban, az tudja, hogy manapság az ebek alig ugatnak, nemigen hangoztatják vélt vagy valós igazságaikat, hiábavalóan nem hangoskodnak. Sorsukba belenyugodtak, gazdájukkal és az idegenekkel is megbékéltek. A bölcsnek nem kell a szó sem, mondta nagyon régen Lao-ce, a nagy kínai bölcs, és ezt az igazságot ma már minden kicsi kutya ismeri. Hogy a kutyalétra magasabb fokán állók inkább hangoskodnak, ez csak természetes. Ismerjük a népi bölcsességet: mindig a nagyobb kutya győz! Úgy tűnik, hogy ez nemcsak a kutyaszerelemre vonatkozik. Szóval, gyűjtsük a kutyahangot. A madár-csicsergés gyűjtésnél ez sem alávalóbb szenvedély. Vannak, akik borúlátóan azt jósolják, hogy a kutyák hangja is az ebek harmincadjára jut majd. Nem jön, hogy elhiggyem!, mondta sokféleképpen simulékony szomszédom. Nekem szerencsém volt, eddig ott voltam minden nagyobb kutyakiállításon. És begyűjthettem környékünkön Edi, a német juhász veretes

hangját, Lajos pincsihez illő nyüsztését, Viktor házőrző böffentéseit, Peti agarászó vakkantásait és Borzas fenyegető viczorításait.

Minden kiállítás nagyszerű alkalom az ebek alaposabb megismerésére. És az sem vitás, hogy furcsa hobbink hasznát is elhozza egyszer a múltó idő.

Egy Oszkár nevű hűseges törpeuszkár társaságában sétálgatva meggyőződéseim, hogy rengeteg mindennel egyetemben a kutya is halad, és akár hiszik, akár nem: a karaván olykor hosszantartóan és lelkesen hiába ugat.

Mindent a maga idejében

A szépkiskenyerűszentmártoni termelőszövetkezet tagjai Anyák Napján feliratos táblákkal vonultak a helybeli óvodások ünnepségére. János bácsi jobb híján régi, időtől kopott táblával masírozott. De azért a táblán még olvasható volt a felirat:

A FÖLD AZÉ, AKI MEGMŰVELI!

Az óvodások az ünnepség fénypontjaként elénekelték az Édesanyám is volt nékem... kezdetű dalt.

Többen sírtak.

János bácsi kilencvenhét éves édesanyja nem tűrhette sokáig a tömeges ellágyulást. Pipája mellől rászólt a falubeliekre:

- Maguk mit mind ízélnek itten!

A tervezett fáklyásmenet így aztán egyelőre elmaradt.

TÓTÁGASBAN

A folytatás

Kíváncsian állt az ablakban és kitartóan figyelte az ismeretlen várost a kora reggeli fényben. Az utca tele volt rendőrrel. „Mi történt? Szükségállapot?” Először rossz álomnak tűnt a látvány, megpróbálta kidörzsölni a szeméből. Aztán jobban odafigyelve észrevette, hogy az utcán nyüzsgő rendőrök civilként viselkednek, hangyatermészetűek. Megrohanják a megállóba érkező trolibuszt (?), gyurakodnak, egymáshoz indulatos szavakat vagdosnak, és a vörös jelzés ellenére átsietnek a zebrán, átszaladnak az utca más részén is a torlódásból szabaduló, meg-meglóduló járművek között. És közben hangoskodnak, szemtelenek, krákognak, köpködnek, orrukat az aszfaltra fújják. Kialvatlanoknak látta őket, idegeseknek, rendetleneknek. Egyenruhájuk piszkos, gyűrött. A férfiak borostásak, a nők is lomposak, hajszoztak.

Negyedórányit töltött az ablakban, de az utca képe nem változott. Iskoláskorú gyerekek jöttek csoportokba verődve, hancúroztak, csintalankodtak. A rendőrruha lötyögött rajtuk.

Fázósan összehúzta magát, simogatta, dörzsölte a szakállát. Hirtelen elhatározással gyorsan tisztálkodott, felöltözött és lesietett az utcára.

A kapu előtt két diákkorú vidám rendőrbe ütközött. A trolibuszra várva valami viccen szórakoztak. A pattanásos arcú éppen új viccbe kezdett: „Két civil megy az utcán...” Lehervadt arcukról a jókedv, amikor meglátták. Menekültek, eloldalogtak előre. Feszélyezetttségében a közeli kirakat felé fordult. A kirakat tele volt mindenféle rendőr holmival. Végigsietett a következő ház fala mellett az utcakereszteződésig. A stoplámpák nem működtek, egy farmer-nadrágos ember irányította a forgalmat. Fehér pólóingén Brigitte Bardot színes aktképe virított. A lendületes mozgástól a farmernadrágos inge fel-felcsúszott, csupaszon maradt köldöke körül obszcén tetovált rajz látszott.

Átellenben az utcasarkon fekete rendőrkocsi állt. Két gumibotos civil egy kivörösödött rendőrt tuszkolt be az autóba.

Ösztönösen menekült, befordult egy mellékutcába. Egy ijedtképű rendőrrel találta magát szembe, aki „Éljen soká!” köszönéssel tisztelte meg, aztán hirtelen megfordult, gyorsan. Beült a valószínűleg tilosban parkoló kocsijába és elrobogott. Valahonnan melegítő fiatalember vérfagyasztó sípólással érkezett, összeszorított két ujját homlokához emelte, hebegett valamit, aztán hirtelen vigyázzba vágta magát előtte. Dühöse kikerülte a melegítőt és bemenekült a közeli tejcsárdába. Soron kívül kiszolgálták. Pohár tejet és egy kiflit kért. A természetes asszonyosság, aki poharába töltötte a tejet, fehér köpönyege alatt rendőregyenruhát viselt.

„Mi a fene történik itt? Minek ez a rendkívülien nagy biztonsági felügyelet? Magas rangú állami embert várnak, valakit, akire nagyon vigyáz kell!”

Felhajtotta a pohár tejet, szájában a kiflivéggel kilépett az utcára.

- Biztos úr! - szólította meg egy gyűrött arcú alkoholista. - A Pipacsban politikai viccek mondanak. Két részeges... A saját fülemmel hallottam, amikor egy kis kölcsönt kértem tőlük, de nem adtak. De nem azért mondom, hanem a rend kedvéért...

Az alkoholista elfogadhatóan tiszta rendőrruhát hordott, még mielőtt tiltakozhatott volna, bizalmasan karon fogta és mámorosan húzta-vezette a bár felé. Úgy érezte, letartóztatták. Némán engedelmeskedett.

A lila plüssel bevont falak halk mormogássá lágyították a bárban ülők hangoskodását. Rózsaszínű bársonyfüggöny takarta az ablakokat. Maga sem tudja hogyan, egyszer csak két rendőr-

tisztfele asztalánál találta magát. Némán és talán kérdően nézhetett rájuk. Láta, hogy az egyik sajnálni valóan elsápad, a másik minden átmenet nélkül izzadsággyöngyökkel töltötte meg tüzes homlokát. Szótlanul, reszkető kézzel szedték elő szürke személyazonosságijukat.

A kijárat felé indult. A két rendőr követte.

A ruhatár közelében a sápadt arcú rendőr a füléhez hajolt, érthetetlen bocsánatkérő szavakat suttogott és nagyértékű bankjegyeket gyömöszölt a zsebébe. Úgy tett, mintha nem látott és nem hallott volna. Riadtan menekült. Forgóajtón jutott vissza az utca forgatagába. A közeli parkba ösztöne vitte. Lerogyott az első padra. Szíve a torkában dobogott.

- Rosszul van? - Rendőrruhás öregasszony hajolt föléje, aggódó pillantása őszintének látszott.

- Ember az ilyen?! - vetette oda foghegyről a sétányon tovasiető fiatal rendőr, de az öregasszony továbbra is sajnálkozva nézett reá.

Kapkodnia kellett a levegőt.

- Ugye, távoli kicsi faluból jöttél... És azt hiszed, biztosként könnyebben élhetsz? Végy mély lélegzetet. Nyugodj meg, és mindjárt rendbe jössz...

- Kissé szédülök. Mintha tótágast állnék! Megpróbálta összeszedni gondolatait, miközben hálásan nézte az anyókát, aki tányérsapkájával kitartoan sepepte felé a mindenfelé mozdulatlanná fagyott levegőt.

Feladat

A kerek erdőben tölgyek és fenyők nőnek. Harmincnyolc százalék tölgy és ötvenhét százalék fenyő. A fennmaradó százalékban bükk, nyír és egyéb fafajták éldegélnek ezen a tájon.

Az erdő tele van madárcsicsergéssel. A tölgyest főleg erdei pintyek, a fenyvest inkább havasi pityerek lakják.

Az erdei pintyek szennyes fehér ingben, barna ruhában járkák az erdőt. Tyúha! Tyúha! - csodálkoznak olykor a kerek erdő mérhetetlen gazdagságán és cöcögetve boldogan élnek.

A havasi pityereket sötétebb színű öltözetükről és hadaró hangjukról, sze-csecsecse-cseses forma beszédjükéről lehet felismerni. Ők is boldogan élnek.

Az erdei szabályzat egyetlen madárfajt sem korlátoz abban, hogy mikor hallgasson. A csivitelésnek és éneklésnek jól meghatározott időpontja van. Oktalanul ide-oda röpködni nem szabad.

A tiltások fejezetében a szabályzat éppen csak megemlíti, hogy az erdei pintyek a fenyvesben, a havasi pityerek a tölgyesben is fészkelhetnek. Egy fán csak egy fészket szabad rakni. Minden fészekben éppen annyi tojásnak kell lennie, hogy az erdei pintyek a jövőben is a lassan pusztuló tölgyesnek megfelelő százalékban szaporodjanak.

A madarak egy része nem érti a dolgot. Egyik-másik felkerekedik, tovaszáll, hogy háromszögű, négyszögű, esetleg más egyéb formájú erdőben és erdősávokban próbáljon szerencsét. A többség, ha már fészket rakott, marad a számára igen kedves kerek erdőben, és számlálatlanul félti és őrzi tojásait.

Látja ezt a fővadász, és egy szép napon összehívja a jó madarakat. Néhány erdei pintyen, vegyes-erdőben tanyázó hegyi billegetőn, hantmadaron és tüzes fejű királykán kívül főleg hegyi pityerek jelentkeznek.

- Szaporodjatok! - figyelmezteti őket az erdő ura, és bátorításul elsütögeti duplacsöví ismétlő-fegyverét. A durrantástól ünnepélyesen visszhangzik az egész kerek erdő.

- Tyúha! Tyúha! - ijedeznek a gyengébb szívű pinyek. - Mi lesz ebből?

- Szecsecsecse... - hadarják a havasi pityerek. Vajon mi?

Mindenki tudja, hogy a madaraknak megvan a magukhoz való eszkü: amikor tojni kell, tojnak. A költésnek is tudják az idejét. Miután kiköltötték a tojásokat, röpködnek fűhöz-fához élelemért, és felnevelik a kicsinyeket, repülni is megtanítyák őket. Közben - többnyire sajnos csak tudat alatt - remélik, hogy az örökkévalónak hitt biológiai egyensúly következtében az összes fajtyák fennmaradnak.

Kérdés: Jövöre kb. hány százalékkal gyarapszik a diszkrét félhomály a kerek erdőben?

Az elmaradt játszma

Az Esthajnal lakónegyed H3-as tömbházának alapozásakor jókora vaspántos ládát vetett ki magából a föld. A csokoládébarna exkavátorista kikászálódott a gép kormánybotjai közül, a friss földhányáson állva megvakarta a lába közét, és messze hallhatóan ezt mondta: „Meg vagyunk löve!” Egy órán belül két nyakkendős ember érkezett a telepre, és a nagy nyilvánosság előtt arról vitatkozott, hogy a század elejéről vagy annak a végéről való leletre bukkantak. Hogy melyik századról volt szó, azt a bábésztyókók nem tudták eldönteni. Két markos ember kiemelte a ládát a készülő árokból, és a közeli diófa alá vitte. A láda nyekkenve ért földet és nekiütöközött a diófa törzsének. Ekkor valami megpendült benne, a vaspántok meglazultak, ajtyaja lassan nyikorogva kinyílt.

Félre, szólt erélyesen az egyik nyakkendős. A ládában, nagy összevisszaságban, az időtől megkopott, balzsamozott jókora sakkfigurák heverték.

Na, de ilyet, csodálközött az exkavátorista, és a felfedezőkö felsőbbrendűségével kiemelt egy figurát a ládából, letörölte róla a port, majd a piszkos golycsot is eltávolítyotta. A fekete figuráknak rücskökö parasztyarca volt. Sakkfiguráknak nagy volt, embernek kicsi.

Szervusz, törpe, mondta az exkavátorista, miközben a láda fedelén talpára állítyotta a lemeztenítyett figurát. A bábésztyókók röhögytek.

Belegyalogolok a pofátokba! - döryögte egy hang, amely mintha egy közeli hangszóróból jött volna.

Paraszt vagyok, és egyet tudok: Előre! Belegyalogolok a pofátokba! A törpe mérgesen hadonászott, és ordítyva beszélt. Gesztikulációjának üteme sehogy sem egyezett szavainak ütemével.

Tizenkilencedik század, mondta ellentmondást nem tűryően az egyik nyakkendős.

I.e., erősítyette a másíky.

A fenét, szólt a fölösleges vitát félbeszakítyva az exkavátorista, és egy újabb figurát emelt ki a ládából. Egy fehér bőryű, fekete gömbfejú alak volt. Golycspakolásából kiszabadulva, „Fussunk, fussunk!” felkiáltással nekiindult láthatatlan pályájának.

A bábésztyókók összenéztyek egy pillanatra, majd nekiugryottak a ládának, és percek alatt kicsomagoltyák egész tartalmát. A láda alján fekete-fehér négyzetekkel díszítyett jókora viaszos-vásznat találtak, kiterítyették a diófa alá, rendre rárakták a mozgó-beszélő sakkfigurákat, és csodálközva néztyék a remek játékyt.

Belegyalogolunk a pofátokba, ordították a felsorakozó parasztok. Ki tehet róla, hogy felült a lóra, nyekeregték a lovak. Tegyetek meg mindent, szólt előbb a fehér, aztán a sötét király. Egész nap loholunk, súgták a futók. Majd sakkban tartom őket, dicsekedett a vezér. Erős várunk nekünk minden isten, hajtogatták a bástyák. Üsd, vágd, nem apád, zúgta a közönség. Verj be neki kemény fasakk, visította a bámészkodók köréből egy orvosilag eltiltott illegális szurkoló. Szorítsátok meg a királyokat, javasolta egy sokat látott nyugdíjas. Kezdődjék már a zsuga, javasolta az exkavátorista. A figurák felsorakoztak annak rendje és módja szerint, szemben egymással.

Ki volt az, aki az imént csúnyát mondott a vezérről, kérdezte fenyegetően az egyik nyakkendő.

Pofa be, szóltak innen-onnan, de sehogy sem akart csönd lenni.

Az egyre erősödő hangzavarban először a jobbszárny-széli fehér paraszt lépett le a pályáról. Aztán leballagott a többi figura is. Egymásután beugráltak a patinás ládába.

Az utolsó gyalogot ölbe kapta az exkavátorista. Miért nem játsztok? - kérdezte együttérzéssel.

Mert túl hangos nekünk ez a huszadik század!

Korán jöttünk, felelte nagyot sóhajtva a paraszt, és úgy nézett ki, hogy semmi kedve nincs arra, hogy belegyalogoljon a tisztetek pofájába.

Mi szeretünk sakkozni, bizonygatta az exkavátorista.

Az lehet, hagyta helyben angyali nyugalommal a paraszt, de más baj is van, hiszen ti egyáltalán nem tisztelitek a királyokat. Mi minden partiban életünket áldozzuk értük.

Mi is, mondta az exkavátorista nem nagy meggyőződéssel.

Hja, az más, szólt és legyintett újból a paraszt. Mi több játékra születünk, és reménykedhetünk, hogy egyszer majd eljutunk a nyolcadik vonalra, ahol a tisztetek közé sorolnak. Nem a gyűlölet vezet minket...

A paraszt ezt a nyilvánvaló ellentmondását is meg akarta magyarázni, de a vitázó bámészkodók valamiért egymásba kapaszkodtak, pofonok csattantak, valaki az édesanyját hívta, másvalaki pedig ellenfelét fenéken rúgva küldte édesanyjába. Így aztán az okos törpe jobbnak látta, ha sürgősen búcsúzik. Kérte az exkavátoristát, hogy tegye vissza a ládába.

Ne hallgasson a parasztokra, szólt a küzdelemtől zihálva a régészkepű egyik nyakkendő. Az exkavátorista a figurákra kattintotta a láda tetejét, és szóltanul megindult a gépe felé. A sarkon rácsos duba kanyarodott be, a nyakkendősök jelt adtak a vezetőnek, aki a diófa alá kormányozta a járművet. Egyenruhások ugrottak ki a kocsiból, felrakták a ládát.

A civakodást berekesztem, szólt erélyesen az egyik nyakkendő.

Folytassák a munkát, mondta a másik fenyegetően, és a belső zsebéből kidudorodó munkaeszközét tapogatva beszállt a gépkocsivezető mellé.

A H3-as tömbház alapozását aznap már nem zavarta többé előre nem látható esemény.

Három pont

A gondolat félbeszakításának vagy valamely szöveg kihagyásának jele.

Ha a kihagyott szöveg egy vagy több név, akkor is három pontot teszünk. Ebbe a három pontba mindenki belefér: Józsi, Béla, Károly, Lajos és a többiek. Nők is természetesen: Mária, Lujza, Adél, Betty...

Három ponttal jelölhetünk egy ellenséges századot, ezredet. Egy egész hadsereget...

Belefér a három pontba egy, ma már nemkívánatos személyekből álló osztálynévsor, ábécé sorrendbe szedett neveikkel... Egy idegenbe szakadt labdarúgó csapat, amelynek felállítását betéve tudták a kisiskolások... Egy letűnt és az élet viharában edzett szimfonikus zenekar... Politikusok, költők, írók, művészek... Kereskedők akarnokok, árulók... Iparosok és szabadfoglalkozásúak... Jeles és jellemtelen személyek és személyiségek...

Három pontba mindenki és minden befér Városépítők utcákkal és utcákkal, lakónegyedekkel. Szobrászok szobrokkal és sírkövekkel. Történelmi személyiségek városokkal és róluk elnevezett középületekkel és terekkel. Van hely a három pontban a hegyek, vizek, tájak, országok és csillagok régi elnevezéseinek is.

A három pont bendője megtölthetetlen kozmikus fekete lyuk, amely magába szippanthat embert, eszmét, történelmet. Mindent felzabál, amit gazdája el akar tüntetni.

Szörnyű szörnyé növekedhet minden három pont. Ennél talán csak az atomfegyverek pusztítóbbak.

De azért van remény.

Nem hivatalos jövőkutatók szerint a három pont szédületes iramban szaporodó valami, de csillapíthatatlan falánkságával végül önmagát is elpusztítja: pontot tesz önmaga végzetére.

Higgyünk ebben?

A három pont használatát eddig sehol sem tiltják. Néhány jelenkutató szerint a három pont jobb a semminél...

Beszéljünk a halakról

Lazicsnak és Fricinek

Tudja mit, hagyja az időjárást, sokat már ez sem változhat. Inkább figyelje meg azt a két embert a sarokban lévő asztalnál. Látja, hogy gesztikulál az a tamásiáronfejú, mindjárt feldönti a kávéját. A vele szemben ülő, korán öszülő, az utolsó magyar gróf komolyságával hallgat. Ezzel idegesíti ellenfelét. Ha például kijelenti valamire, hogy az „nem valószínű”, ez úgy hangzik, mint másnál a csattanó: hazugság! Mit gondol, miről vitatkoznak? Nem találja ki - a halakról! Évek óta figyelem őket. Tegnap - feljegyeztem magamnak - azt mondja a kicsi kopaszodó, hogy fejes domolykót fogott a Maros-híd pillére tövében. Előzőleg túrós puliszkával etette. Nem valószínű - jelentette ki a gróf. Micsoda! - csattant fel a dús bőrhajú, és félóráig sorolta, hogy mit, mekkorát és honnan fogott a Marosból. A fejes domolykó kilós példánya már ragadozó halnak tekinthető, jegyezte meg higgadtan a gróf, és hozzátette, hogy szerinte a ragadozóknak már nem kell a puliszka. Azelőtt a márnázás volt terítéken. Lefogadom a Trabantom pótkerekébe, mondta a kopaszodó, hogy jó másfeles damil, nagy ólomsúly és fenékhorgor nélkül egyetlen rózsás márnát sem lehet megakasztani. Barbus barbus, szólt elmerengve a grófképű beleegyezően. Ezután a műlegyek szemtelenségéről cseréltek véleményt. Nem tudok folyamatosan rájuk figyelni, én is csak egy ember vagyok. Amíg a halakról beszélnek, nem lehet baj. Eleinte sokat töprengtem azon, hogy témájukhoz miért nem választanak ezek az emberek adekvát környezetet? Miért nem vitatkoznak az árnyas fűzfabokrok alján a folyókanyarban vagy a magas parton, az illatos fűben heverészve, esetleg a térdig érő vízbe gázolva, hűsölés közben. Nézze, én rájöttem egy igazságra: lehet, hogy a halak némák, de ez nem biztos. Jobb az én halászaimnak, ha ott kinn a vízparton hallgatnak, itt pedig kávézás közben kicserélik tapasztalataikat. Ülök és hallgatom őket. Nem

mondom, hogy szórakozom, hiszen engem egészen más dolgok foglalkoztatnak. Például a vadászat... Költőt ihlető ez is: „Ül a vadász méla lesben...” Órákig tudnék magának mesélni erről... Na, de lássuk csak az én halászaimat. Szedelőzködnek. Mennem kell. A Trabantos néha kirobog a Maros-partra, és bolondul műhallal csapkodja a vizet... Kocahalász. A csarnokból vásárolja a halat. A másik, évekket ezelőtt egészen érthető verseket írt. De amióta torkán akadt egy szálla... Van ez így! Szóval, azóta nemigen kedveli a halat!

Kiszámíthatatlan

- Már csak órái vannak... - intett Denkó, inkább csak a szemével a haldokló felé. Szokása szerint most sem nézett a felesége szemébe. Sápattan feküdt a kórházi ágyon. Az ablak melletti fekvőhelyen testvérbátyja haldoklott mozdulatlan.

Az asszony száraz szemmel nézte a férjét. Nem tudta, miként kell tőle örökre búcsút vennie.

- Azt mondta az orvos, hogy két diagnózis sohasem lehet egyforma...

- Laji bátyám nemsokára meghal - hörögte Denkó, és megpróbált mosolyogni.

- Mit beszélsz itt összevissza! Lehet is azt tudni?!

- Elitta az eszít! El az egész egészségit...

- Tudod is azt te...

- Tudom! - mondta határozottan Denkó. És vigyorgott.

- Háá... örökké együtt ittunk...

Beszélni akart még, de valami megszakadt benne. Meghalt. Nyitva maradt a szája.

Laji élt még négy napot. Nehéz halála volt. Temetéséhez jó előre mindent előkészítettek.

Van ez így!

Ajtót nyitok. Gyorsan kirántom a zárból a kulcsot, és az előszobába lépve erőteljesen bedöndítem az ajtót. Táskám a sarokba dobom, cipőm lerúgom. Minden mozdulatomból férfierőm hangjai visszhangoznak.

Folytatnám az erélyes bevonulást, de valami megállít. Hiányolom ezt a valamit. Mint levegőből az oxigént, ételből a sót, fáról a levelet, ünnepnapon az örömet.

Máskor már első mozdulatomra csattan a feleségem hangja:

- Mi az, ökörnek jöttél?!

Hiszek a sors nyújtotta elégtételben.

- Mit kapok, nyuszikám? - szólok kedveskedve, mert valóban nagyon éhes vagyok.

Minden hangoskodó mozdulatom hatástalan Állok a csendben. Kíváncsian belépek az ebédlőbe. Sehol senki.

- E-ta! - bődülök egyet szigorúan, mint aki eltévedt párját keresi a szibériai vadonban. Jámbor bőgést hallok. Nyílik a fürdőszoba ajtaja, bejön rajta egy tehén. Egy piros-tarka háziállat. Meztelen. Végigvonul előttem a perzsaszőnyegen. Néz nagy, ártatlan szemekkel.

Székre rogyok.

Hozzám dörgölődzik. Pántlikákkal díszített farkával legyezget. Tejszagú, erősen duzzadt emlőjét az orrom előtt himbálja.

- Istenem, most mitévő legyek? - töprengek fennhangon, és idegesen cibálom a bajuszom.

- Ne tedd magad! - utasít rendre a feleségem rideg hangján a tehén.

Nyakán, emlőjén, szép gömbölyű farán idegesen rángatózik a bőr.

Az ember lusta állat

Házi komputere előtt ült szelíden az Isten, és azzal szórakozott, hogy különféle állatokat alkotott kedvére. Persze, hogy a maga képére alkotta a neki legkedvesebbet, az embert. A férfit és a nőt is. Az utóbbit lényegében az első sorozata változatának képzelte. A szigorú anyagtakarékosság szellemében a nőknél vékonyabb csontszerkezettel próbálkozott az Úr. És a tejtermelő részt is esztétikusabban sikerült megoldania, mint például a teheneknél. Számolt az ikrek általi szaporodással is, ezért két majdnem egyforma zsemle, körte vagy egyéb formájú mellekkel ajándékozta meg a nőket. Megoldása természetesen vitatható, hiszen van olyan nő, akinek ha csak egyetlen melle lenne, azt is feleslegesen viselné, amíg a harmas ikreket szülő nőknél például némi civódáshoz vezethet a harmadik mell hiánya. Egyesek szerint - itt nálunk a földön - emiatt az apró tévedés miatt kezdődött a sorban állás. Legalábbis ami a tejsort illeti. Szóval, a kissé felületes tervezőmunka után, az anyagellátás zavaaraival küzdve készített nullszériát az emberpárból az Úr, és megkezdte a bejáratást a Paradicsomban. Első megfigyelései mutatták, hogy gyümölcszedésre kitűnően használható az új élőlény, a női prototípus ezenkívül még némi kígyóbüvölő hajlamot is bizonyított. De az alkotó mindig elégedetlen munkájával.

- Ez minden?! - csóválta ősz fejét az Úr. És további néhány nap intenzív megfigyelés után szomorúan pötyögtette számítógépének adattárolójába az azóta is megfellebbezhetetlen igazságot:

AZ EMBER LUSTA ÁLLAT!

Aztán napokig, talán századokig törte buksi fejét, hogy most már mihez kezdjen szerencsétlen alkotásával. Serkenteni próbálta hasonmásait holmi kiüzetéssel, látványos megfutamtással. De az emberi állat alapvető tulajdonságain, szerkezeti felépítésén már nem tudott változtatni.

Mielőtt végképp kiüzte volna a Paradicsomból, beletáplált az emberbe jó adag halálfélelmet. LIST - kezdte a ma már túlhaladott BASIC nyelven parancsát, és RUN-nal zárta, ami FUSS-t jelent. Azóta is a régen megtervezett program szerint futtatjuk életünk. Összpontosításra képtelen perceiben vagy talán játékos kedvében programszövegünkbe időnként bekerültek a DELETE SYNTAX ERROR LINE NEW READY (PARANCS, HIBA ÜZENET KÖVETKEZIK, ÚJ, KÉSZ) szavak, de egészében tökéletlen a mű. Mert tudatunkban ritka esemény, amikor felködlik a figyelmeztetés:

ÉLETÜNK VÉGES!

Pedig ezt utolsó figyelmeztetésnek szánta az Úr, hogy lustaságunkat leküzdhessük. Az életünk véges, időnk beosztható, értelmesen kitölthető: lustaságunk gyógyítható! Így gondolta az Úr, amikor piacra dobta portékáját, amely igazán nagy vásárokon kapós áruvá lett, robotként bevált, jó tölteléknek és mézesmadzaggal olykor-olykor lelkesíthető is. Ezenkívül határtalanul bírja a hülyítéseket, a maszlagokat pedig rendre beveszi. Gépesíthető, sőt gépíesíthető is, de

üzemanyag-fogyasztása immár korszerűtlenül nagy. Ideje volna alapvetően módosítani. Áramvonalasabb karosszériát, tartósabb motort, és ha lehet valamiféle digitális vezérlőberendezést kellene tervezni számunkra. Ha sikerülne az Úrnak a lusta állatból valamikorra szorgalmas gépet alakítania, akkor bizonyára elégedett lenne alkotásával.

Csakhogya őt nem lehet siettetni. Az ő ideje végtelen.

Addig is, amíg változnak kicsikét az emberi dolgok nemcsak a kihasznált, és a megrokkant egyedeket préselik, sajtolják, képlékeny anyaggá gyúrnak a központi vezérlésű telepeken. Mindnyájunk sorsa ez. A nőket például még hétköznapiakon sem kímélik. És akik értik, vagy úgy tesznek, mintha értenék ezt, szűkszavúan és csakis suttogva örökösen ezt hajtogatják:

ILYEN AZ ÉLET!

Ilyen? Olyan? Véges? Örökkévaló? Földöntúli is?

Az együgyű többség csacska dalokat dúdolgat, tesz-vesz, dolgoztat, mosogat és zsibong. Sokáig ez volta kedvenc sláger: „Nem leszek a játékszered!” Rövid ideig újra és újra divattá lesz a száguldás, a rohanás, a pánik. És ismételten ráébredünk arra, hogy soha, de soha nem érhetjük utol magunkat. Közben egyre inkább elállatiasodunk és ellustulunk. „Hajtsa a franc! Úgyis mindnyájan oda jutunk...” Úgy tűnik, hogy a számunkra kigondolt vég egyre kevesebbet izgat. Még akkor sem, amikor az isteni szikra tudatunk sötétjébe világít. Lusta haragunkban, magunkba nézés helyett öklünket rázva és toporzékolva az alkotót szidjuk.

Ő pedig unalmában szórakozik velünk. Közénk csap néha, országhatárokat húz és töröl, átfest tájakat és népeket, a világtérképpel játszik. Valójában rosszkedvű napjain túl ihletre vár, hogy még mi a fenét csináljon velünk?! Mert, ha ez így megy tovább, bizony kénytelen lesz szép ígéretei ellenére boltját bezárni, és pályaváltásakor egy talán hasonló, de makulátlan golyóbis után néznie az ismeretlen kozmosz kietlen végtelenségében.

Szókimondók

- Szeretlek, Linácska!
- Hagyj békén!
- Szeretlek, mint napfényt a kertek.
- Űlj le magadnak!
- Imádlak!
- Hülye vagy, Pali!
- Komolyan mondom, hidd el, szeretlek!
- Komolyan mondom, hidd el, utállak!
- Nem tudok nélküled élni!
- Nem tudok veled élni!
- Édes vagy !
- Marha vagy!
- Haragos virág vagy!
- Paplanfejű!

- Rózsa!
- Mamlasz!
- Mert az igazat mondom!
- Mert unalmas vagy, mint a vastag könyvek!
- Gyönyörűm!
- Szánalmas alak!
- Pávaszép!
- Pipogya!
- A lábad nyomát is megcsókolom!
- Hozzám ne éj !
- Ölni tudnék érted!
- Akaszd föl magad!
- Így is kívánlak!
- Tényleg?
- Most is! Mindig!
- És mire vársz?!
- Reszketek érted!
- Gyere már, te málé... Utána még beszélgethetünk...

Most ébredek fel

- Szervusz! Szervusz öregem! Milyen jó, hogy találkoztunk. Rohanunk, rohanunk és közben elrepül a fiatalságunk. Ó, boldog kor! Emlékszel, amikor császárkörtét loptunk a sánta suszter ablak alatti fájáról, és a szobából kihallatszott a vekker ketyegése? És amikor kimásztunk az ablakon a Frici bácsi földrajzóráján, és leereszkedtünk a villámhárítón, és az öreg utánunk kiáltotta: „Gyere vissza, te kicsi hülye, marha! Még leesel!” Hogy ordította az öreg! És akkor te visszaszóltál, hogy „nem megyünk, mert unjuk a fizimiskáját!” A szemébe mondtad. És az osztály röhögött. Szomszédok vagyunk, egyszer már átmegyek hozzád egy kis beszélgetésre, most sajnós várnak. Már is rohanok...

- Idefigyelj, Vöcsök! Nem jössz át hozzánk! Érted?! Nem jössz! Már hetedik éve szomszédok vagyunk, eddig sem jöttél. Mert eszed ágában sem volt lealacsonyodni hozzám. Ez az igazság. Főnök vagy, én meg melós. Nincs mit tárgyalnunk egymással. Hozzátok ricsajos társaság jár, és az üres üvegeket ládászámra viszi a bejárónő. Szombatonként én sakkeladványokkal szórakozom tévézés közben, de nincs szükségem a társaságodra. Maradj a zabáló, piáló, handabandázó világodban. Különben sem velem loptad a császárkörtét, hanem valaki mással, aki hozzád hasonlíthat. Üresfejű, ragadós, nyálas, hájas alak lettél. Ha mindenáron vigasztalni akarod magad, akkor tudd meg, hogy csak egy vagy a sok közül...

- Pá, Mancika! Milyen jól néz ki! És mit csinálnak az aranyos gyerekei? A férje még mindig

olyan sokat dolgozik? Jaj, annyi a gondom, hogy ki sem látszom belőle. Festettünk és kicseréltük a nappaliban a bútort...

- Hagyja abba, kedves Nagyné! Hányingerem van. Mondtam már, hogy a férjem nem főnök, és nincs benne a lakóbizottságban sem. Ami pedig engem illet, a tükörben látom, hogy hervadok. A gyerekeimről sem mondhatom, hogy különösen szépek vagy jók lennének. De még okosak sem. De annyira viszont nem ostobák, mint maga, aki hogy finom legyek, két-színű. Azt hiszi, nem tudom, mit mondott a hátam mögött Vargánénak? Tudom, mert ő maga mondta nekem. Szóval kedves Nagyné, maga szerint én nyúzott macska vagyok?! No, ne vágjon olyan szerencsétlen pofát, még megsajnálom! Maga téhen!

- Tisztelettel köszöntelek! Aztán te jól odamondtál a kedves barátunknak a múltkor. Kemény voltál, de igazságos. Mondtam is a feleségemnek: „Nézd ezt a talpig rendes, csendes, gerinces, embert. Kevés hozzá hasonló szaladgál, küzd, vívódik, kínlódik a mi időnkben. Szeretnék hozzá hasonlítani!”

- Hiábavaló próbálkozás lenne, mert mindenki talpnyalója vagy, mintha egész életedben nyilvánosházi szolgálatra készültél volna. Ne hidd el magad, egyáltalán nem vagy kíváncsi. Sőt...

- Kérlek, ülj le egy percre, beszéljünk. Annyi mondanivalónk van egymás számára!...

- Tévedsz! Mindenki tudja, hogy egy piszkos besúgó vagy! Nem tudom, miért nem mondtam ezt eddig a szemedbe. De most mondom: rongy alak vagy!

- Figyeld azt a kicsi szökét. Azt a szomorú szeműt azzal a nyurga alakkal. Mit gondolsz, ki ő? El sem hiszed, hogy ez a kollegánk felesége. A nyurga alak: a főnöke. Na, mit szólsz hozzá?! Micsoda erkölcsök!

- Te pedig a kontyos gépirónódhöz járogatsz, és a feleségemmel is kikezdtél, amikor kiszálláson voltam! Te beszélsz erkölcsről? Te hímrinyó!

- Mivel úgysem szeretted ezeket a vadonatúj, ropogós százásokat, nevelőanyáddal úgy gondoltuk, hogy odaajándékozzuk az egész köteget a húgodnak, hadd fejezze be a házat, legalább senki sem mondhatja, hogy mostohatestvérednek nézed, és nem törödsz nehéz életével.

- Ezért a csomó pénzért megdolgoztam, akárcsak a többiért, amiből a húgomnak házat építtetek, kocsit vásároltatok, és ügyes férjet szereztetek. Úgy gondoltam, hogy mivel nekem az árva gombomon kívül semmim sincs, és édesanya nélkül nevelkedtem mostohagyermekként, és vénlegénynek is vén vagyok már, úgy gondoltam, hogy ezután fityiszt kaptok tőlem, de a háznak legalább a fele az enyém... Megnősülök, és elbánok majd disznó, tolvaj bandátokkal!

- Szeretsz?

- Igen.

- Nagyon?

- Igen.

- De nagyon-nagyon?

- Tudod, mihez hasonlítász? Egy telhetetlen emlőshöz! Úgy bizony! Mert az vagy!

Kétezer év után

Mottó:

A bölcsnek nem kell a szó se
Szólt a mindentudó Lao Cse.

A fiú felemelte tekintetét a könyvből, és szerelmesen nézett a lányra.

- Szép vagy, mint a hold, tiszta, mint a nap, úgy látszol, mint a hajnal. A te szemeid galambok a te fátyolod mögött, a te hajad hasonló a kecskének nyájához, a te fogaid hasonlóak a megnyírt juhok nyájához, melyek fürdőből jönnek és mind kettősöket ellenek. Mint karmazsin cérna a te ajkaid, liliomok, melyekről csepegő mirha foly. Beszéded kedves, és mint pomagrátnak darabja, olyan a te vakszemed a te fátyolod alatt. A te két emlőd olyan, mint két vadkecske, egy zergének kettős fia, melyek a liliomok közt legelnek, szerelmeid jobbak a bornál, méz és tej van a te nyelved alatt, ínyed édességek. Olyan vagy, mint a berekesztett kert, a befoglaltatott forrás, a bepecsételt kútforrás. Orcád hasonlatos a drága füvek táblájához, kezeid aranyhengerek topázba foglaltatva, tested elefántcsontból való mű, zafírokkal megrakva, márványoszlopokkal tiszta aranytalpakra fundálva. Mindenestől fogva kíváncsi vagy...

- Te is jó vagy nálam - biztatta a fiút a lány édesen mosolyogva, és összeborulva lassan megkerülték a tömbház melletti szemetes konténert. Aztán acélkék legyek zümmögő sleppje előtt boldog bódulatban kivonultak a képből.

Visszaszámolás

Nem tudom, nem emlékszem, hogy mikor születtem. Negyvenvalahány éves lehetek. 1991. december 19-én, este hét óra harminckilenc perckor meghalok. Ez biztos. Minden más velem kapcsolatos dátum vitatható. Van még hét évem, négy hónapom, kilenc napom, három órámm és ötvenhét percem. Mihez kezdjek? Mit folytassak? Mit ne úgy tegyek, mint eddig? Mit csináljak? Mi legyen ezután a jó, a hasznos, a kellemes számomra? És mit nevezhetek majd ezek ellentétének? Fogalmam sincs, miként és hogyan...

Kezdek talán új időszámításba? A második időszámítás utáni első esztendő első napján... Nem érdemes, úgysem kereszten végzem. És nem ismerem a saját kezdetemet sem. Mégsem kezdek új időszámítást attól az időponttól, amikor felismertem, hogy nem ismerem a saját születésem időpontját. Attól a pillanattól kezdődne az új világ? Na nem! Tudom, hogy mikor fogok meghalni, annyit tehetek, hogy addig a pillanatig visszaszámolom az életem. A semmi-be indulásig van még ennyi és ennyi évem, hónapom, napom, órámm, percem és pillanatom...

Ilyenformán most éppen hét éves és négy hónapos vagyok.

Ülök a második osztályban, mondjuk a II. C-ben, az első padban, rövidlátó gyermek vagyok, kicsit kopaszodó, ráncolt homlokú, fülemben szörpamacsok burjánzanak, naponta frissen borotvált pofám nyúzott, szemem alatt az alvatlanságtól, a kezdődő veseelégtelenségtől, a májbajtól, a gyomorhajótól, a csúztól, a prosztatabántalmaktól és egyébektől fekete karikák.

Milyen karikás szemű ez a gyermek, szól a tanító nénim bögyös kolléganőjéhez a nagyszünetben, kinn a tágas iskolaudvaron.

Lapos seggű, mondom neki minden harag nélkül, és követelőzőn vizenyős kék szemébe nézek. Mosolyog. Látom rajta, hogy nem érti, vagy nem akarja érteni, amit mondok.

Mutasd meg az ágyban, hogy mit tudsz, biztatom szemtelenül, hetykén.

Milyen szép, pajzán kisfiú, szól a kolleganője megbocsátó hangon. A tanító nénim tátott szájjal néz reám, miközben hirtelen mozdulattal egyszerre emelek egy kicsit puha emlőin.

Tartsd magad, cicamica, nógatom egyszerre őket kedveskedve, és zsíros kenyértől fényes ujjaimmal felcsípem a bimbók hegyét.

Menj szépen játszani, szól vihogva a tanító nénim kolléganője.

Körülnézek az iskolaudvaron, elnézem a nyüzsgő gyerekhadat, és szomorúan megdörzsölöm borostás államot.

Adj egy huszonötöst, kérlelem a bögyöst. Innék egy sört a fiúkkal, mondom, mert a nőkkel legalább ilyen alkalmakkor illik őszintének lenni.

Néznek a lányok, bámulnak, csodálkoznak. Legyintek, aztán otthagytam őket. Szép lassan, ráérősen besétálok a központba.

A főtér sarkán ruganyos diáklányokhoz dörgölődözöm, fürdöm spray-mentes, természetes illatukban.

Nem fér el a bácsi, kérdi angyalian mosolyogva a gumifenekű szöszi. Csipkeblúzában két ijedt mókusz piheg.

Ölbe! Vegyél fel, az öledbe akarok... A dididre akarom hajtani a fejem!

Hihhihi! Ez a bácsi bezsongott, mondja a nádszál barátnője. Meztelen bársonyos hasikája remeg. És nevet. Szemtelenül kitarulkozva néz. És nevet, csak nevet. Zománcozott csontbigyók villognak a szájában. Ajka vérpiros, nyelve friss számóca, orrcimpája hathetes nyuszié.

Dühösen mondom, hogy majd megmutatom nekik. Nem kérnek belőle. Nem hisznek nekem. Jó. Megyek tovább.

Jövőre már hat éves vagyok, két év múlva öt, aztán négy. És eljön majd annak is az ideje, hogy egymagamban ülök, durcásan nézek magam elé, órákon át tart a bánat, amely néha csak úgy, megmagyarázhatatlanul jön és elborít tele nosztalgikus emlékekkel, atyai érzésekkel. És nem tudom mitől, elszorul a szívem, könnytől csillog a szemem, szaporán pillogatok, lekókadtt fejjel várom a végtelen végét, reggel az estét, éjszaka a reggelt. Éhes vagyok, kiáltom olykor és ennem adnak. Hirtelen fellököm a tejes bögrét. Nem kell, kiáltom torkomszakadtából. Toporzékolok, az élő fába is belekötök. Tisztába tesznek. Rettenetesen szégyellem magam. Sovány, szőrös lábaimat, hervadt hímvestzőmet szégyellem, a mindenfelé kidagadt kék ereket, a plöttyedt, ráncos bőrt. Egyre többet alszom. Az étel nem érdekel, gyűröm magamba. Naponta küldenek az óvodába. Tapsikolok, jópofát vágok, lelkesedem. Közben megpróbálom megerőszakolni formás lábú óvó nénimet, aki a délutáni lefekvéskor rám hajol, forró szavakat suttog a fülembe, édes mesét mesél, és engedi, hogy fogdossam, tapogassam, gyúrjam szám elé bugyanó feszes melleit.

Otthon a tévé előtt azt játszom, hogy én vagyok a tömeg. Menetelek, tapsolok, ütemesen kiáltom a rímbe foglalt jelszavakat. Néha szónokolok, hadonászom órák hosszat, és nagyon jól érzem magam, mert senki sem szól rám. Majd kinövi, állapítja meg egyik-másik komolyabb természetű barátságos ember, és megsimogatja a kobakom.

Így öregszem bele a pólyába. Remegve fekszem, hófehérben, pihén, szorosan lekötve. Fájt valamim. Tudja a fene, mi fáj, talán minden részem. Botom a kezem ügyében. Kiszáradt testem alig vonszolom, bőröm rózsaszínű, májfoltjaim tompa-barnák. Bátran odacsinálok, szellentek nagyokat, ennyi az örömöm. Dühömben kiköpöm a dudlit, sovány faromból kitépem az injekciós tűt, vénámból a plasztik csövet.

Nem kell a tej, nem kell a vér, nem kell a glukóza, nem kell a számító jótétemény, nem kell a hazugsággal tele levegő sem. Hagyjatok aludni, mondom. Napjaim vannak még, talán csak óráim, percekben számítható időm. Indulok a semmibe. Nem tudom, miért jöttem erre a furcsa világra, csak azt tudom, hogy mikor elmegyek, ezt a magam elhatározásából tehetem. Kijelöltem a magam idejét.

Már megkezdtem a visszaszámlálást: 7, 6, 5, 4, 3, 2, 1, 0. Vége.

Ha tehetném, a zérót egymás után kétszer is kimondanám.

Mesto

1.

Szívemben gyertya ég, agyamban képlékeny mikroprocesszor lüktet hangtalan, hajszálaim hulló kozmikus laboratóriumok, két megfakult fénykibocsátó dióda a szemem, nyomtatott áramköreim lejáratott szavaktól oxidálódtak.

Megfordult, súlytalan a világ.

Költők lebegnek légüres térben.

Rám csapták a budiajtót.

Helyembe jött, s most mégis, előttem jár a fiam. Merre hagytam a halálom?

A végére képzeltem.

Tegnap azt hittem, a középén tartok. Ma csizmadiakötényben viszem utána az összetört jövőt.

2.

Ha egyszer majd megáll az idő, megfordul és visszafelé folyik a Duna, bő lére engedett zavarosságunkat elnyeli saját forrása. Európa megduzzad akár egy fürdőszivacs, és a kiszikkadt tenger fenekén öregember-ráncosra reped az iszap. Hajók koccannak a Fekete Erdőben, a forrás partján a nagyhajú Strauss-együttes játszik valamiféle nosztalgikus keringőt, és a vizák fehér ikrákat táncoltatnak a szaporodó örvényekben. Elektronikus óráként süllyedünk egyre lennebb, víztiszta kijelzők alá menekülünk, amelyeken egyre nagyobb időközökben kirajzolódnak pontos időt mutató buborékaink: 00:00 00:00 00:00 00:00 00:00 00:00 00:00 00:00

Utánpótlás

- Pistike szeretné cibálni a lányok haját!

- Micsoda?!

- Talán még a fiúkét is megcibálná!

- Tényleg?

- Bizonyára mindenkiét...

- Honnan tudod?

- Látom rajta...

- Hogyan?!
- Furcsán viselkedik.
- Mit csinál?
- Mondom, hogy furcsa!
- Na, ne árulkodj!
- Nem árulkodom.
- Nem?
- Megbízta ezzel a munkával!
- Nocsak!
- Kötelességem teljesítem!
- Tudod mit? Menjél szépen játszani!
- Jó, de mielőtt elmennék játszani, írjam le, amit Pistikéről tudok vagy ráér azután?

Döntő érv

A hadnagy az utolsó támadásra a fedezék végébe gyűjtötte megmaradt katonáit. Kesztyűs kezét magasra tartva kért csendet. És miközben feszülten figyelt a zöldellő dombhát mögötti ellenséges vonalra, fojtott hangon szólt:

- Fiúk! Előttünk az ellenség... Egyet jól jegyezzetek meg! Szaruk éppen olyan büdös, mint a tietek. Na, hát gyerünk! Előre!!

Vinnyogtak becsapódás előtt a lövedékek, dörgött az ágyú. Valahonnan édes-bús zenét szitált a tavaszi szellő. A katonák dühös elszántsággal, szuronyt szegezve rohantak a hadnagy után, a biztos halálba.

Végzetes találkozás

Öreg este lett, amikor az író végzett az ötödik sertésflekkennel, megivott fél korsó bort és ezzel a patakparti kötetlen beszélgetésnek nevezett irodalmi találkozó véget ért.

Részeges, ribanc banda vagytok! Nem az irodalom, hanem csakis az eszem-iszom érdekel benneteket! Minek kellettem ide? Miért hívtatok?!

A rendezők látták, hogy részeg és házsártos íróval van dolguk, - de nem sértődtek meg. Ezüst holdvilágos este volt, a tábortűz parázsszemei hunyorogtak a reájuk ereszkedő hamuhéj alatt.

Felszedelőzködött a társaság. Indultak hazafelé. A patak kövekkel kirakott gázlója előtt csökönyössé vált az író. A köveken átmenni nem volt mersze, a bokáig érő vízbe lépni sem volt hajlandó.

Zabálni, azt tudtok! Szügyig vagytok már a tudatlanságban. Akár a gazdaság marhája a ganéban!... Megható, mondhatom! És másokat is belerántanátok a pocsolyába! Akár engem a patakba. Azt már nem! Különben is rögtön kiújulna a vesegyulladásom... Két megoldás kínálkozott.

1. Valahonnan kocsit szerezni, és kilenc kilométert kocsikáztatni a pallóig az elnehezült testű író.

2. Valaki a hátára veszi, és átviszi a patakon.

A vendéglátók rövid tanácskozás után az utóbbi mellett döntöttek.

Zömök, szíjas ember jelentkezett, hogy a nagy íróknak kijáró olvasói lelkesedéssel, átfuvarozza a mázsás, pocakos testet a patak túlsó partjára.

Inni azt tudtok, ordította az író zömök olvasója hátán. Hogyhogy nem fáj nektek a tudatlanság?!

Hova tegyem, kérdezte a zömök ember miután átgázolt a vízen.

Akárhova tegye! Tegye ahova akarja, mondta egykedvűen az egyik szervező.

Köszönjük a kellemes együttlétet, mondta a zömök olvasó, és óvatosan megpróbálta lerázni magáról a behemót emberi.

Megpróbált gyors mozdulattal kibújni alóla. Lehajolt, hogy az író lába talajt érjen. Hátra nyújtott kézzel taszított rajta.

Később szívesen földhöz vágta volna. De nem tudta. Nem tehetette.

Az író, félrebillent fejjel, részeg mosolygással feküdt az olvasó hátán, fonnyadt két karjával átkarolta a zömök ember nyakát.

Segítsetek, nyögte az olvasó, de segítséggel sem lehetett levakarnia hátáról az író.

Ránőtt, állapították meg a résztvevők.

Most poros utakon, elhagyott, titkos ösvényeken, mint púpos a púpját úgy viszi a jóember az író.

Az előállott helyzet két mondatban megfogalmazható.

1. Az olvasó haza akar jutni.

2. Az író máris otthon érzi magát.

Változtatásra egyelőre nincs mód. Mindössze annyi történhet, hogy az író felolvas majd a műveiből. Izzadni fog, és megiszik két pohár vizet. De az olvasónak a továbbiakban sem lesz könnyebb.

Egy szemüveges fiú portréja

Itt van ezen a fotón a gesztenyehajú lány. Jól látható, hogy a szeme színe tengerkék. Fitos orrán nagy szemüveg. Egészen gyerekes a képe. Mintha valaki ölbe való kisbabára próbálta volna a nagymama szemüvegét. A nagymama is itt van a képen. Régimódi két kis karikából álló szemüveget hord. Két fekete karikát. A szemüveget kissé előrecsúsztatva hordja az orrnyergén. A nagymamának kicsit bagoly képe van. Mereven előre néz a karikák fölött, ki a képből, mintha egy másik világba vezető útra tekintene. Mellette anyám áll. Egyik kezével átfogja nagymama vállát és mosolyog. Szemüvegét szabad kezében tartja. Nekünk ez fel sem tűnik, de az idegenek, akik megnézik ezt a képet, megjegyzik, hogy a mama is szemüveges. És azt is rögtön észreveszik, hogy az egész társaság a fényképezőgép lencséjébe bámul. Engem inkább az lep meg, hogy az anyám arcáról micsoda öröm sugárzik. Ilyen szépnek én

sohasem láttam még. Ennek a kisfiúnak, aki a csoport előtt törökülésben ül a földön és integet, még nincs szemüvege. Az orvos később neki is távolbalátó szemüveget írt elő.

Azóta is másfél dioptriást hordok, akár az apám.

Az nem látható a képen, hogy apa másfél dioptriás szemüveget hord. Csak az, hogy kopaszdik, és nagyon figyel a fényképezőre.

Amikor időnként valamelyik családtag kezébe veszi ezt a felvételt, kijelenti, hogy leginkább anya hasonlít reá. „Nézd, apa szemöldökét örökölte.” „Az álla egészen a nagyapádé. A haja? A haja akár a húgáé. Szép gesztenyebarna volt.”

Az ilyen és hasonló felfedezésektől egyre értékesebb ez a felvétel.

Figyeljék meg jól ezt a csoportképet. Az ezen láthatók valamiben hasonlítanak hozzá. Nagy lapáttenyere apa kezére hasonlít, mosolya az anyáé. És időnként pont úgy nézett ránk fémkeretes szemüvege mögül, ahogyan nagymama szokott.

Ezt a csoportképet ő készítette rólunk apa fényképezőgépével. Az előtérben látható fekete folt az ő árnyéka. Ennyi maradt belőle.

Ha valaki tudni akarja, hogy milyen volt ő, nézze meg ezt a képet. Itt minden arcon rajta van az ő pillantása, úgy hiszem, ezt is megörökítette az az automata kisfilmes gép, amit kegyeletből azóta sem használt senki. Egy csomó aprósággal, ezt is, én örököltem.

Kora reggeli pillantás

Reggel, pontosan háromnegyed hatkor lökte ki magából a párás ablakú trolibusz. Átvágott a téren. Minden irányból álmos képű emberek jöttek.

Tökéletlenebbek vagyunk a méheknél, ők legalább zümmögnek - gondolta, és befordult a gyár felé vezető mellékutcába. Hat óra előtt tíz perccel megpillantotta a fekete ruhás nőt.

Előbb gyönyörű lábát vette észre. Arányos és feszes lábakat látott. Mozdásukból bánat áradt. Minden reggeli találkozással egyre többet tudott meg a gyászruhás nőről. Pillantásáról pillantására gazdagította a róla kialakított képet. Néha napközben is azon kapta magát, a szomorú lábú nőre gondol.

Tél elején könnyű hó hullott; elviselhetővé tompultak a zajok. Kikérte pihenőszabadságát. Másnap reggel a megszokott időben lépett le a troliról. Hat előtt tíz perccel befordult a mellékutcába, és megpillantotta a nőt. Rövid prémes bundát viselt és fehér csizmát.

Megszólította:

- Legyen a felségem...

- Júlia - mutatkozott be a nő, és megindultak az emberektől nyüzsgő, puha téren át.

Bizalom

- Szervusz.

- Szervusz.

- Hogymint vagy?

- Hát...
- Ki vele bátran. Meglátod megkönnyebbülsz.
- (Fejre áll.) Köszönöm, most már jól...
- Nocsak! Mondd, nem szédülsz?
- (Fejen állva) Ezt kérdezhetném én is.
- Tőlem? De hát én jól érzem magam megszokott helyzetemben.
- (Fejen állva.) Nyugodj meg én is...
- Valóban? Nahát ez érdekes! Különben te tudod...
- (Fejen állva.) Magam is furcsállom fordítottságodat.
- Én normális vagyok.
- (Fejen állva.) Nincs ebben semmi különös...
- Kissé valószerűtlen.
- (Fejen állva) Az a lényeges, hogy jól érzem magam.
- Ennek valóban örvendek. Öllelek...Viszlát!
- (Lábra állva.) Viszlát!

Próba

Harmadik napja ténfergett a pálinkaszagú faluban. Kora reggeltől az agronómust kereste, tőle várta a megírható „vonalas témát”. A patak mellett perzsaszőnyeg-puha havon igyekezett fölfelé a főutcán. Üvegtisza víz buggyant elő a jégpáncél alól. Három meztelen karú, feltűrt ruhájú, kíváncsú asszony ruhát sulykolt a patakban.

- Hideg a víz, asszonyok? - kérdezte, és arra gondolt, hogy most végre eltalálta a beszélgetéshez szükséges közvetlen hangot.

- Jöjjék, peseljen bele, akkor majd melegebb lesz - mondta harag nélkül az özvegyasszony.

A hótakaró melege puhította az asszonyok csengő kacagását.

Egy kis ráadás

Vasárnap délelőtt felment sokemeletes bérházuk tetejére, hogy megigazítsa tévé-antennáját, mert éles képeken akarta fognia 21. századot. Amikor végzett a munkával és a tetőajtó felé indult, két kőlapot vett észre az aszfaltburkolaton. Mindkettőn ujjnyi vastag szabvány-felírással, kétszavas, parancsoló módon megfogalmazott intés állt. Elolvasta az elsőt:

NE HÜLYÍTS!

Felemelte, nézegette. Aztán a másikat is szemügyre vette.

NE BUTÍTS!

Érdekes, állapította meg. Megmagyarázhatatlan öröm járta át, amikor a két táblával lefelé indult. A gyorsliftben letörölte kabátujjával a táblákról a port, és diadalmas léptekkel kilépett az utcára.

Éppen megint valami nagy cécó volt. Az úttesten összevisszaságban emberek ugráltak, masíroztak, tülekedtek, szorgoskodtak, lelkesedtek, de könyököltek, furakodtak, lihegve küszködtek a főtér felé, ahol soron kívüli bálványavatás, valamiféle borjúimádással egybekötött parádé várta őket.

Ide figyeljetelek, emberek, mondta, kiáltotta, ordította torkaszakadtából, és a feje fölé emelte a kötáblákat.

Rá se hederítettek.

Megpróbálkozott még néhányszor, zihált, vinnyogva küszködött, sírva átkozódott, mindhiába.

Állt aztán lehajtott fejjel, összetört szívvel, kifacsart aggyal, széttaposott lélekkel szélütötként a sodró, de irányvesztetten sodródó tömegben.

Évszázadok múltak, akár a pillanatok.

Iszonyú haragra gerjedt, megforgatta, meglengette, meglobogtatta, körbe süvítette néhányszor a nehéz táblákat, ledöntve embert, hazát, múltat, filozófiákat maga körül. Aztán úgy összecapta mérgében a két kötáblát, hogy rögtön darabokra törtek.

- Megint, fiam? - szólt az Úr magasságos megvetéssel, és elfordította az ő orcáját.

Enedik Mózes pedig nagy kínjában útikönyvének térképére pillantott, hogy lássa, miféle makadám úton, milyen színű tengeren, melyik kozmikus röppályán vezethetné ki a népet a pusztá ígéretés sanyarú földjéről.

Ruhadarabok

Apám duplasoros nagykabátjában Tamás Gazsi délelőttönként egyetemre járt. Író lett belőle. Apám sem maradt a kaptafánál.

Tamás Gazsi jobb lába sarkán gyógyíthatatlan lött sebbel tért vissza a háborúból.

Apámnak lelkét robbantották szét békeidőben.

Békebeli, sötét szövetruháját sokáig nekem ígérte apám. Végül is nem tudott megválni tőle. Csalánszövet ruhában érettségiztem. Pontra vásároltuk.

Most a fiam ingét hordom. Őt galambszürke érettségiző ruhájába öltöztettük. Mellényszében a láncos zsebóra megállt. Bal lába sarkába gyógyuló seb, feje alatt munda. Békeidőben.

Ki hordja majd az én megmaradt ruhadarabjaimat?

A gyermektelenek nyakig gombolkoznak.

A levetköztetés kivégzés előtti szokás.

Van, akinél a felöltözések félelmetesebbek.

Sok rongy túléli az embert.

Háború van békeidőben.

A nagy várakozás

- Tessék mondani, elment már a 11-es?
- A 11-es? Erre nem jár a 11-es!
- Nem?
- Még sohasem láttam erre ilyen jelzésű járművet.
- Régecske várom. Jött már 10-es, 12-es és 12/A jelzésű. Csak a 11-es nem jött.
- De hát nem jár erre. A 11-es egészen más útvonalon jár.
- Vajon milyen időközönként jár a 11-es?
- Gondolom, negyedóránként. Húszpercenként? Mostanában valószínűleg elég rendszertelenül közlekedik.
- Miért?
- Miért?! Miért?! Maga hol él?
- Akkor hát, még várnom kell.
- Hova akar eljutni?
- A 11-es végállomására.
- Csakhogy itt nem áll meg a 11-es. Egyáltalán nem jár erre.
- Merre jár?
- Nem is tudom... Azt sem tudom, van-e ilyen jelzésű busz vagy nincs...
- Pedig már elég régóta várom!
- Azt ajánlom, ne várjon hiába. Itt nem érdemes.
- De valami itt benn... folyton azt súgja nekem, hogy még várjak egy kicsit. Lehet, hogy mégiscsak befut... Maga hányasra vár?
- A 13-ast várom. Elég ritkán jár...
- Amióta itt állok, egyet sem láttam belőlük!
- Mióta vár?
- Tizennyolc éve.
- Tizennyolc éve?
- Igen. Tizennyolc éve...
- Akkor hát... Úgy érzem, nekem nem lehet okom a türelmetlenkedésre.
- Türelmeseknek kell lennünk. Manapság minden semmiségért könnyen elveszítik a fejüket az emberek...

Rend a lelke

Nyomtatvány

Kérvény
KÖZLEFELVÁLL IGAZGATÓSÁGÁNAK
Helyben

Alulírott (név, keresztnév) (helység) (utca)
(szám) alatti lakos, 29 ... (évszám) (hó) (nap) születtem (hely),
személyazonossági bizonyítványom száma/..... azzal a kéressel fordulok a tisztelt
címzetthez, hogy szíveskedjék számomra sürgősen kiutalni léghő-
méter/nap mennyiségű levegőt.

Kérem indoklásul felelősségem teljes tudatában kijelentem, hogy élőlény vagyok, és
életjelenségeim lényege a sejtekben végbemenő biokémiai folyamatok összerendezettsége.
Gerinces és főemlős szülőktől származom, magam is főemlős vagyok, és annyira megszoktam
már a tüdőm használatát, hogy nem tudok lemondani a működéséhez szükséges elegendő
mennyiségű levegőről. Kérem tehát az igen tisztelt igazgatóságot, hogy számomra percenként

☐ 8x

☐ 16x

☐ 32x

az 500 köbcentiméteres légvételt engedélyezni szíveskedjék.

Mellékelem a következő okiratokat:

- születési anyakönyvi bizonyítvány másolata
- orvosi igazolvány arról, hogy főemlősöktől származom, és magam is emlős vagyok
- röntgenkép arról, hogy páros tüdővel rendelkezem és mind a jobb, mind a bal kielégítően
funkcionál
- saját kezű nyilatkozat, melyből kitűnik, hogy több mint 25 éve (kisebb megszakításokkal)
levegővel élek
- közjegyzőileg hitelesített nyilatkozat arról, hogy a legvégső esetben sem használok majd az
államilag engedélyezettnél nagyobb kapacitású vastüdőt
- adófizetési bizonyítvány
- végrendelet, amelyből kitűnik, hogy elhalálozásom esetén utolsó leheletemet a Központi
Levegő Feldolgozó Vállalatra hagyom
- nyilatkozat, melyben vállalom, hogy a kilehelt széndioxidot, nitrogént, nemesgázokat, port
stb. rendszeresen és maradéktalanul visszaszolgáltatom a KÖZLEFELVÁLL-nak.
- munkaalkalmazásomat bizonyító igazolvány, amelyből kiderül, hogy nem hiába szívom a
levegőt
- tüdőszűrő vizsga eredménye
- 4 darab 37x37 mm-es fénykép
- ujjlenyomat
- meghosszabbított beszámíthatósági bizonyítvány

Kérem mielőbbi jóváhagyásának reményében maradok tisztelettel:

Dátum

..... olvasható aláírás

Korhú társalgás

1.

- Ó, van szerencsém, hogy tetszik lenni?
- Ó, köszönöm, köszönöm!
- Fogadja szíves jókívánságaimat!
- Ha meg tetszene engedni!...
- Kérem, kérem, le vagyok kötelezve!
- Bocsásson meg!
- Ezer örömmel...
- Adja át üdvözetemet a kedves nejének!

2.

- Hát hogy vagy, elvtárs? Mi az, mit bicegsz, mint az osztályellenség?! Miben sántikálsz?... Hallja?! Húzza ki magát! Menjünk csak előre rendületlenül... Sikerekben gazdag, jó munkát kívánok élettársadnak is. Legyen méltó elvtársnőd az elkövetkező végső harcokban! Na, jó egészséget, elvtársam!
- Egészséget!...

3.

- Haj! Aj-aj!
- Hm!
- Hm?
- Hah!
- Eh!

4.

- Auuuu!
- Röff!
- Mrrrr!
- Hrrrr!
- Brummm...
- Krrrr...
- Khahhhh...
- Csamm-csamm...

Meddő

(Az eredményesség ígézetében)

A balszélső menetrendszerűen minden öt percben leszaladt az alapvonalig, és vigyorogva beadta a labdát a tizenegyes pontra, Kicsoda II. elé. A centercsatár hol a bal, hol a jobb lábával próbálkozott, időnként a homlokával, a vállával, a térdével és a fenekével akarta telibe találni a bőrt. Időnként, amikor a labda irtózatossággal a kapun kívül elhagyta a játékeret, Kicsoda II. a fejét fogta. Az ellenfél játékosai ilyenkor kitörő örömben az elkeseredett centercsatárra vetették magukat, leteperték a földre, ölelték, csókolták, a vállukra emelték.

A közönség is élvezte a játékot. Az eredményjelző táblán lüktető felirat hirdette:

ÓRIÁSI GÓLHELYZET!

Hét perc volt még hátra a mérkőzésből. Gólt még nem látott a közönség, de az eredmény 0/ 7/ - 0/-5/ volt a bársonyzöldek javára. A citromsárgák szurkolói nem adták fel a reményt. A papírforma szerint idegenben is verhetetlen a csapatuk. A hátralévő időben Kicsoda II. kapott még két gyönyörű beadást, amelyeket sikerült mellébombáznia. Mindkétszer hálából leteperték őt a bársonyzöldek, citromsárga felszerelése ki sem látszott szépreményű halmuk alól. Sportszerűen megvigasztalták. A mérkőzés így a kihagyott helyzetek tekintetében is döntetlenül végződött.

Amióta a kihagyások is felkerültek az eredményjelző táblára, a közönség jobban elviselte a steril labdarúgást, nem örvengött, nem szidta a bírót, nem dobált üres üvegeket a pályára, kihagyott gólhelyzetekkel mérte a csapatok tudását.

A bársonyzöldek és a citromsárgák találkozója után egyetlen ember volt a közönség soraiban, aki elégedetlenül csóválta a fejét, Bartunek, a féllábú pályakarbantartó.

- Nem jó! Nem jó! Nem jó! - dörögte Bartunek, és mankójával a futópálya salakját döngette.
- Hm! - kapta fel a fejet a bársonyzöldek klubelnöke.
- Van egy ötletem! - súgta Bartunek a klubelnök fülébe.
- Hm?! - biztatta a klubelnök Bartuneket, akiről mindenki tudta, hogy ő a csapat esze, ő vezette be a kihagyott gólhelyzetek eredménytáblán való jelzését és az ellenféllel való puszilkózás szokását is.
- A következő meccsre hálót szerelünk a kapunk melletti alapvonal mögé! Gondolom, tíztizenkét méter magasságig!
- Hm? - az elnök nem értette a dolgot. Bartunek folytatta.
- És akkor elhagyhatjuk a zárójeleket az eredményjelző táblán!!!
- Hm! - az elnök még mindig nem értette.
- Minden mellélövés gólnak számít majd! Micsoda öröm lesz majd, ha rezeg a háló!
- És mi lesz akkor, ha valamelyik játékos a kapuba küldi a labdát?
- Ez kizárt dolog - mondta higgadtan Bartunek a sokat látott szakemberek meggyőződésével.

Torzó

Jé Jenő, amikor újra fogytán volt a pénze, felvállalta, hogy kék alapon fehér pettyekkel kifesti a távoli jövőt. Jé Jenő szövetkezeti szobafestő és mázolóként már hajnali tízkor hozzákezdett a munkához. Felhajtott egy deci gabonapálinkát, sárga sziruppal. Aztán megköszörülte a torkát, dúdolgatott, gipszelt, szappanozott, randalírozott.

- Nagyságos asszonyom - mondta délfelé a békegalamb természetű házigazdának -, most el kell mennem. Otthon felejtettem a rolnikat. És ebédelnem is kell valamit... Mindjárt jövök.

Jé Jenő, négy nap múlva, úgy éjfél tájban, kissé fáradtan, de büszkén, becsöngetett a békegalamb természetű asszonyhoz, végighúzta hüvelykujját a falakon, a szobaközépre állított bútorokon, pihetollakon és a fürdőbe akasztott törülközőn.

- Száraz - jelentette ki visszafogott örömmel. - Jöhetünk az alapozással!

- Nézze, Jé úr! - szólt a békegalamb természetű asszony hálóingben. - Addig innen el nem megy, amíg nincs kész a munkával! Kosztot és más egyebet tőlem kap!

Szigorú asszony volt. Belülről kulcsra zárta az ajtót, és a kulcsot lenyelte.

Jé Jenő sietve megkerülte a nászágyat, és nekilátott a festésnek.

Reggelre kész volt.

Hajnali tízkor közös erővel feltörték az ajtót, és egy időre búcsút mondtak egymásnak.

A távoli jövő kék alapon, kicsi apró fehér pettyekkel - szabálytalan.

Rolni nélkül másképp ezt nem is lehet.

Könnyű nekünk

Könnyű a dolgunk: éppen csak élnünk kell. Mondjuk, éljünk közép-európai módon, közép-európai időszámítás szerint. Hát nem mindegy, hol számláljuk perceinket?

Éljünk miként szüleink, nagyszüleink, dédszüleink, szépszüleink. Ahogyan a negyvennyolcas honvéd, az Amerikába kitántorgó, az Isonzót megjáró, a Don-kanyart megért, a Szibériát látott, az elfelejtett, az ismeretlen, az élehetetlen...

Éljünk kisjánosként, nagyjánosként, kovácsjánosként, szabójánosként...

Kis János kisember volt. Suszterként kereste kenyerét. Ha nem volt mit dolgoznia, lyukas fogát piszkálta, újságot olvasott és politizált.

Később munka közben is politizált.

Aztán hősi halált halt az első világháborúban.

A másodikban szintén.

Készül a harmadikra...

Mindnyájan tökéletes életet élhetünk példaképünk hasonmásaként. És közben mi is példaképpé válunk.

Egyszerű a számítás: példaképért példaképet adunk.

Legfennebb itt-ott marad valami utánunk.

példakép -
példakép
= én

Nagyokosok szerint a maradék elhanyagolható.

Fix menü

Szedjünk néhány foglyot. Kenjük rájuk valamennyit az élet különféle piszkából. Pároljuk másfél hónapig lerben. Vegyük ki, öntsünk nyakukba valamiféle hangzatos szószt. Ha kemények, adjunk hozzá kilátástalanságot, pici halálfélelmet, némi kínokat. Gyöngéd pofozgatással semmire sem megyünk. Miután megtörtek, rakjunk rájuk szigorú ítéletet. Dugjuk bányába, távoli lakatlan helyekre, drótkerítés mögé. Feledkezzünk meg róluk néhány évig. Aztán hirtelen engedjük őket szabadon. Nem fognak elszaladni. Tálaljuk tetszés szerint bűnbocsánattal vagy büntelenséggel, amely kitudódott. Dolgozni fognak és nem csipognak. Puhák lesznek és porhanyósak. Utána bort szoktak prédikálni, de csakis vizet szabad inni.

Szavatartó ember

Pantofár Emil hatvanhatodik születésnapjára a felesége tyúkhúslevest főzött grízgaluskával és prézlis sertéskarajt. Vaslában sütötte a húst, és a megmaradt forró olajba karikára vágott krumplit dobott, hogy megpirítsa. Így szokta. Így szerette a férje, és ezzel is kedveskedni akart neki ezen a szerény körülmények között ünnepelt évfordulón. Félrehúzta a vaslábost a tűzről. Kezében az elmaradhatatlan törölővel jóságos pillantást küldött húslevest habzsoló-szürcsölő férje felé, amikor hirtelen gyenge szédülést érzett, téován az asztal felé indult, összeesett és meghalt.

Pantofár Emil az élettelen testet ágyba fektette, és huszonnégy óráig nem mozdult mellőle, remélte, hogy majd csak magához tér az asszony.

Műhelyébe tévedt rendelők hoztak orvost, Pantofár Emil ápolásra szorult. De mivel el kellett temetnie a feleségét, a sok járkálástól, hercehurcától meggyógyult, belenyugodott a megváltoztathatatlanba. Naponta kijárt a temetőbe. Sírkeretet csináltatott, és egy megbízható kőfaragóval csiszolt gránitlapra a felesége mellé a saját nevét is felvésette.

Írja oda, mondta a kőfaragónak, PANTOFÁR volt SUSZTER EMIL. Így ismernek, de tudja meg, ez sem a teljes igazság. Talált gyerek vagyok. Suszterek műhelyében hagyott valaki. Sem apám, sem anyám. Valódi nevem sincs.

Bevésem születése évét, figyelmeztette a kőfaragó.

Azzal egy kis baj van, mondta gondterhelten Pantofár Emil, és körülményesen elmagyarázta, hogy vízkeresztkor hagyták a cipésműhelyben. Nyilván nem tudták megállapítani, hány nappal azelőtt születhetett. Az irataiban 1916. január hatodika szerepelt születése dátumaként, de Pantofár Emil azt magyarázta a kőfaragónak, hogy a temetőben nincs helye mellébeszélésnek és semmiféle pontatlanságnak.

Mit írjak, kérdezte kissé türelmetlenül a kőfaragó.

Dátumot ne írjon, mondta egyszerűen Pantofár Emil.

Mit írjak, rázta a fejét értetlenkedve a kőfaragó. Írja oda, diktálta Pantofár Emil, MEGHALT A FELESÉGE UTÁN PONTOSAN EGY ÉVVEL.

Nézze, magyarázta lelkesen Pantofár Emil, én sem születésem időpontját, sem annak helyét nem ismerem, halálom óráját viszont akármikor megmondhatom. Minden más, ugye, nem tőlünk függ. Csakis ez az egy függ tőlünk.

Ne bolondozzon, mondta keményen a kőfaragó. Írja, ahogy mondtam, szólt csendesen Pantofár Emil, és megjegyezte, hogy betűnként hajlandó a tizenöt pénzt rögtön kifizetni.

A kőfaragó végignézett a meggyötört emberen, és nem ellenkezett többet.

Az élet szolgálja és a halál urai vagyunk, mondta Pantofár Emil. Aztán miközben kifizette a kőfaragót, büszkén megjegyezte, hogy világléletében szavatartó ember volt.

Féllábon

A mennyország kapujában rendőr áll. Szúrós szemmel vizsgálja Lajost, aki bebocsátást kér.

- Nem fogad! - recsegteti a szót a rendőr, és kéri a Lajos iratait. Lajos közlekedési kihágást elkövető gépkocsivezetőnek érzi magát.

- Nem akartam... Csupán... - rebegi bűnbánóan Lajos.

Pihetollba ágyazott márványlajtorján rugalmas léptekkel ereszkedik le a fellegekből maga az Úristen. Egy kis földi terepjárásra indul.

- Úristen! Semmit sem változtál! - csodálkozik karját ölelésre tárva Lajos. Az Úristen arcán mosolyba gyűl az elégedettség. Karjába szorítja, barátságosan hátba veregeti halandó barátját.

- Mi járatban, Lajoskám? Mi járatban?

Állnak a mennyország kapujában. A rendőr feszesen tiszteleg.

- Világosságfelelős vagyok a szövetkezetben - meséli Lajos -, könnyíts egy kicsit a dolgomon. Add meg, hogy fényeskedjék nekünk is mindörökké...

- Ó, te Lajos! Te Lajos! Még mindig olyan kicsi hülye naiv ember vagy? Hát azt hiszed, olyan nagy az én hatalmam?! Különben is Péterre tartozik. És Pálra. De Antikának is tudnia kell róla.

Lajos szomorúan nézi régi barátját.

Az Úristen biztatóan mosolyog.

- Ne keseregj. Találunk majd egy kiskaput a világosságnak is. Nézz fel hozzám... Mondjuk, holnap.

- Miként jutok be hozzád? - fontoskodik Lajos. - Tegnap még fehér ruhás angyalok álltak itt a kapuban. Szépek voltak...

Az Úristen nagyot nevet.

- Ó, te Lajos! Te Lajos! Ezen ne múljk az idej cukorrépatermés. A kapuban mindig angyalok állnak. Időnként visszanyírjuk, megvagdossuk a szárnyaikat. Különben ide-oda repdesnének. Na, és megtanítottuk őket tisztelegni.

- Úristen! De hiszen ezek erős férfiak!

- Változnak az idők, Lajosom. Ja! És a szárnyasok nemigen tudtak tisztelegni. Majd megszokod, megtanulod te is. Ha majd gyakrabban jársz erre...

Az Úristen barátságosan integet, beszáll a terepjáróba, és elporzik valamerre a Tejúton. A szolgálatos szárnytalanul tiszteleg.

Lajos úgy áll a mennyország kapujában, mint akinek egyik lába benn van, a másik pedig nincs sehol.

Töri is a fejét, hogy hol, melyik háborúban vesztette el.

Makacs ember

- Szóval, maga az, aki rugdosta a feleségét? - kérdezte szigorúan a vizsgálóbíró, és cigarettára gyújtott.

Mozdulatlanul ült, súlyos fejét, hatalmas ökleit lelógatta. A lába alá nézett kitartóan. Úgy érezte, feje rögtön bakancsai közé zuhan. Ólomsúlya volt minden izzadságcseppjének.

- Miért?!...

Az ember makacsul nézte ormótlan bakancsait.

- Mikor?!...

Az ember makacsul nézte ormótlan bakancsait.

- Hogyan?!...

Az ember makacsul nézte ormótlan bakancsait.

- Miért?!...

Az ember makacsul nézte ormótlan bakancsait.

Az ember makacsul nézte bakancsait.

Az ember makacsul nézett. Makacs ember volt.

Amikor már semmit sem kérdeztek tőle, rekedten mondta:

- Nem mocskolom be a kezem egy büdös kurvával...

Makacs asszony

A középkorú reverendás pap a konyhaajtón belül állt, a legyek ellen felszerelt drótszítás ajtón áthatoló zöld, szűrt fényben és a hivatalos népesedéspolitikának megfelelően a gyermekcsinálás szükségességéről beszélt. Az asszony, harminc éven innen, két gyermeken és férje hősi halálán túl, kapkodva gombócnak való krumplis tésztát gyúrt az ebédhez.

- Két kisgyermekem van, szentatyám! A nincsenre éppen elegenden vagyunk - mondta az asszony, és pillanatra megállt a lapító mellett.

- Leányom - szólt a pap ájtatosan -, Isten akarata ez. Fiú kell katonának, lány anyának. Sokasodnunk kell. Nemzetünk jövője tőled is függ.

Az asszony angyalbögyöröket sodort a krumplistésztából. Idejében akart elkészülni az ebéddel.

- Szaporodnunk kell, leányom! - mondta a pap meggyőződéssel.

Az asszony sietős munkáját félbeszakítva ellenkezett.

- Mire? Mondja meg, mire csináljunk gyereket? Ki tartja el őket?!

A tisztelendónél készen állt a válasz.

- Gondjukat viseli majd a Fennvaló! A mi dolgunk, hogy szaporodjunk!

Az asszony sorolta a gyermekkel járó sokféle gondot, hivatkozott a háborúra, a nincstelenségre, a kilátástalanságra. De a pap nem tágitott.

- Sokasodnunk kell, hogy győzzünk a háborúban, megszüntessük a nincstelenséget, és a kilátástalanságot szebb jövővé változtassuk.

A kapkodva végzett ebédfőzésben kipirult asszony nem értette a dolgot.

- Szaporodjatok! - szólt a pap, és imádkozott.

- Rendben van! Szaporodjunk! - kiáltotta mindenre elszántan az asszony, és kezét törölve szólt a papnak, hogy vesse le a csuháját.

- Fogjunk hát hozzá a szaporodáshoz!...

A pap dadogva hátrált. Végül az asszony lehúzta a tisztelendőről a reverendát.

Nem volt alatta semmi.

A szaporodásnak ez a módja nem vált be. De mint sok másban, később ebben is győzött a hagyományoszeretet és a kimeríthetetlen emberi találékonyság.

Özvegységre készülve

- Gyorsan ment? Arasznyi vágás az egész?

- Fölnyitották és visszavarrták.

- Persze, persze. Fölnyitották.

- Gyorsan ment. Fájdalmat sem érzett.

- Nem lehet az gyomorfekély...

- Hát persze, hogy nem. Inkább zsugorodás.

- Májzsugorodás?

- Az.

- Diétáztatni kell?

- Igen.

- Különben elmegy?

- El. Nemsokára úgyis...

- S mijét fájlalja?

- Semmijét.

- Szóval csak megnézték.

- Igen. Most vidáman járkál, örül annak, hogy könnyű volt a műtét.

- Ő még nem tudja?...
- Azt hiszem, még nem. Mondom, hogy jókedvű...
- Pedig kár érte.
- Igen, drága. Nagyon jó ember volt...

Kimondhatatlanul értjük egymást

Szomszédomban lakik egy kicsi ember. Nagy a feje. Bozontos üstöke alatt bizonyára simogató gondolatok ülnek szépen sorban, kicsi széken, lélegzetelállítóan nagy, megnyerő gyülekezetben. A kicsi ember arcbőre májfoltos, de szeme tiszta. Behúzott nyakkal, előre billentett fejjel áll előttem, és vizsgálódva néz fel rám. Látom rajta, hogy valakitől vagy valakiktől fél. Tőlem félne? De hiszen bátran harsog, jelszavak lendületével és csattanásával fröcsköli rám bátor szövegét. Homloka hófehér, szakálla fekete, minden foga ép, nyelve lyukas, pergőn gesztikulál, döcögve szól, Lihegve él fáradhatatlanul. Örökké fényben áll. Sötét alak.

- Idefigyeljen, szomszéd! - szólok néki holnap - az élet, ugye, szép lesz?!
- Dehóremeróma! - siet a válasszal az ellentétek embere. Szeme villan, mint hegesztő kezében a pisztoly.
- Persze, ha ma jobban, mint tegnap és holnap, mint ma... - magyarázkodom visszavonulóban.
- Halettekvolnacsakhogymégisátellenbenafüggetlenséggelkapcsolatosandehóremeróma!
- S akkor többek, jobbak és szebbek leszünk?
- Szólmidolmilefetyedeszakramentódehóreme...
- Lesz igazság? Győzni fog a jobb?
- Tdrtdrthdrdr... thdr...
- Figyeljen rám! - kérem sietve holnapután, de ő már tegnap előtt szájon vágott, arcomba köpött, tökön rúgott és kíméletlenül többször is fejbe vert.

Nem csoda, mára kissé megzavarodtam. Figyelem a szomszédom, nagy fejnek látom, tarnak, tüskés gondolatúnak, felemelt fejűnek, tiszta szájúnak, szelíd szavúnak, mélységesen emberinek, aki sötétben él és fényt csíhol.

- Továbbra is gyötrelmesen szép életünk lesz - sóhajtom tétován, mert az az érzésem, hogy egy másik szomszédal beszél.
- Háháhu! Háháhu! - gurgulázik a kicsi fejű nagy ember, és úgy néz rám, mint, aki mindent ért ezen a kicentizett, kidekázott, porciókra szaggatott világon.

Az, aki még nem szokta meg, hogy nem megjuhászodni, nem kibicsaklani, nem lelombozódni, nem tapsolni, nem hümmögni, nem sóhajtozni, hanem örökösen kérdezni kell - féljen tőle!

Nagy fák sorsa

Temetésére munkacsoport alakult. Tömören fogalmazott gyászbeszéd hangzott el fölötte. A gyászzenétől megremegtek az erdők.

Kidőlt, állapították meg a kiváló szónokok. Díszes tehergépkocsin hozták, hegyen-völgyön ünnepélyes lassúsággal haladtak. A városon át vitték, az emberek percre megálltak, sóhajokban emlékeztek meg róla. A vasút melletti raktárba temették.

Még élhetett volna, mondták a jóra való emberek. Ezt susogták a fák is.

Nagy volt, mondták a gépkocsivezetők. Főfő volt, mondták az erdőkerülők. Délceg, erősítette a vadász.

Hát éppen neki kellett kidőlnie, sóhajtották az öreg emberek.

Ki lesz most már a legnagyobb, a legjobb, a legszebb, a legokosabb, a legbátrabb, a legügyesebb közöttünk, susogta a nagyerdő.

Én vagyok, én leszek, nyögték sietve a különféle fajta fák.

Nem úgy van az, szólt egy idegességtől kitüzesedett csipkebokor.

Az efféjét örökké a favágók döntik el...

Régi függelék

I. Változtatások - Änderung

1. Az egyetemes részben - Im allgemeine Theil

főváros helyett európai főváros

2. A betűrendes részben - Im alphabetischen Theil

Budapest után Magyarország fővárosa Bukarest után Románia fővárosa

II. Sajtóhibák - Druckfehler

A „... nemrég Bulalesrben járt...” mondatrészben a helység neve helyesen: Buxalest. Tehát az említett mondatrészt helyesen a következőképpen kell olvasni: „... nemrég Bujatestben járt...” A továbbiakban következő Butarest, Butatest, Bubafest és Butavest helységneveket szíveskedjék Bubalest-nek, Butatest-nek, Butafest-nek és Bubatest-nek olvasni.

Ó, istenem!

Avagy
mese a történelmi létráról,
amelynek valamelyik fokán mindig kiderül,
hogyan az emberiség javíthatatlanul előre halad a maga útján

Volt egyszer (hol nem volt?) egy ember. Most Csakfelmayer Péternek hívják.

„De azok, akik nem születtek arra, hogy a sikeres munkához szükséges lelkiállapotot önmagukban elő tudják idézni, vagy nem sajátították el elég fiatalon, vagy bármely okból a vallásban vagy a filozófiában nem találtak arra az erőre, mellyel saját tehetetlenségüket ellensúlyozni tudnák: tudatos erőfeszítéssel még mindig megtanulhatják, hogyan érhetik el az életben a legjobb eredményt. Eközben sok minden megvilágosodik előttük, amit azelőtt rejtélyesnek tartottak.”

Csakfelmayer Péter jó ember.

„Vannak még egyéb rejtett és észrevétlen módjai annak, hogy az ember a balsiker akarásának áldozatul essék. A befelé és kifelé élő típus majdnem egyaránt fogékony ezekkel szemben. Se szeri, se száma például azoknak, akik szántszándékkal olyan munkát vállalnak, amely tehetségüknek csak csekély hányadára tart számot, és akik aztán könnyörtelenül hajszojják és fárasztják magukat haszontalan részletek elvégzésével.”

Csakfelmayer Péter ügyes ember.

„Azt mondtuk az imént, hogy a relativista nem látja a fáktól az erdőt. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy sohasem tud az egésznek, a világ egységének a felfogásáig eljutni. Az élete csupa töredék, részek közt játszódik le: a szakember korlátait építi maga köré. Érthető tehát, ha azt látjuk, hogy a szaktudományokban sok a relativista, hiszen a szaktudományok felvirágzása maga is a relativizmus eredménye.”

Csakfelmayer Péter rendkívül okos ember.

„A konkrét történelmi folyamatokban maguk a tények olyan gyakoriak és szembeűnők, hogy egyetemes sorsuk az összes mozzanat részletekbe menő feltárása nélkül is világosan látható. »Nem tudják, de teszik« - mondta Marx egy alkalommal az emberek társadalmi aktivitásáról.”

Szeretűnk téged, Csakfelmayer Péter.

„A tárgyilagossági komplexusok belső mozgalmassága, egymásra gyakorolt kölcsönös anyagi hatásaik, kölcsönhatásaik stb. létrehozzák azt, amit rendszerint oksági folyamatnak nevezűnk, mégpedig abban a formában, ahogyan ezt ma már általánosán elismerték, mint olyan - többnyire igen sokrétű és bonyolult - kölcsönhatások irreverzibilis folyamatát, amelyeket gondolatilag a statikus valószínűségek formájában szoktunk tudatosítani.”

Ó, Csakfelmayer, ne hagyj el bennűnket!

Legyűnk borvizek

A borvízforrások hozamának mennyisége, szénsavtartalma nem állandó. Az oldott szénsav mennyisége ugyanis mindig összefűgg a külső légköri nyomásviszonyokkal. Jó megfigyelők a borvizek „viselkedéséről” meteorológiai következtetéseket is le tudnak vonni.

Ha gyalogtűráinkon megtűltjűk kulacsainkat valamelyik ízes borvízforrás vizével, ne dugaszoljűk le légmentesen a kulacsot, mert a szénsav szétfeszítheti azt!

Örök életre készűlve

Hoppfeuerwehrmann Ignác évek óta várta a telefonjavítókat. A felesége egyszer személyesen is bejelentette a telefonközpontban, hogy készülékűk nem működik. Többször is elment volna, hiszen idejéből futotta, de nem tehetta, mert hirtelen meghalt. Így aztán Hoppfeuer-

wehrmann Ignácot ugyancsak meglepte, hogy az egyik nap délelőtt kopogtak az ajtaján. A saját koporsóján ült, és a tévé délelőtti adását nézte. Mire feltápáskodott volna, a kopogtató lenyomta a kilincset, az ajtó nyikorogva engedett.

Szabad? - kérdezte egy leányhang, amely az ajtónyílásban megjelenő fiúsan rövidre nyírt szőkeség szájából jött.

A telefonjavítóktól jöttem, hadarta a lány, és elemlámpájával a lába elé világított, arra a lépcsőre, amelynek aljában Hoppfeuerwehrmann némán várt rá.

Sajnos nincs villanyunk, szabadkozott a házigazda.

A kislány körbevilágított a helyiségben, amely kicsi, ablaktalan és hiányosan bútorozott volt. Válltáskájából szerszámokat szedett elő.

Hol áll a telefon, kérdezte suttogva az öregembert.

Beszélhet hangosan, a feleségem úgy sem hallja, szólt Hoppfeuerwehrmann Ignác vidáman, és koporsójának fedelét odébb tolva kiemelt belőle egy, a század elején használatos távbeszélő készüléket.

Tessék mondani, ez a Temető utca 1. szám, II/c 143? - kérdezte sikítva a lány.

Igen, felelte kissé megütközve a nyilvánvaló kételkedésen az öreg, és a bejárat fölötti márványlap aranyfeliratára hivatkozott, amelyről messziről leolvasható:

HOPPFEUERWEHRMANN IGNÁC
tűzoltóparancsnok
1867-1933
és neje
HOPPFEUERWEHRMANN RÓZA
szül. VÍZHÁNYÓ
1881-1983

A telefonjavító kislány felszaladt a lépcsőn, elolvasta a márványtáblára írottakat, visszasietett és átvette a volt tűzoltóparancsnoktól a régi telefont. Aztán oldaltáskájából előszedett egy tűzpiros nyomógombos készüléket, és megkereste a koporsó mögötti falon a csatlakozót.

Ez megfelel, kérdezte. Választ sem várva, bekötötte a telefont a hálózatba, jelentette a központnak a dolgot, összeszedte a szerszámait, és sietve indult kifelé.

Hoppfeuerwehrmann Ignác nyikorgó csontokkal útját állta, és egy bankjegyet gyömöszölt a lány zsemlemellére feszülő egyik blúzzsebbe.

Nem kellett volna, szólt a lány szégyenkezve.

Tudja, telefon nélkül olyan süket a ház, magyarázta az öregember.

A lány pillanatra megállt a kriptá előtt, s jegyzetfüzetében a következő címre pillantott.

Itt van a közelben, állapította meg némi örömmel, miközben megkerülve egy mohás kőkeresztet, fölfelé kapaszkodott a domboldalon, a sírkert túlsó végébe.

A király halála

Középen szétnyílt a parasztok sora, két hófehér ló bukkant elő. Aztán a sötét arcú futók tárgították az utat.

A király! Jön a király! hangzott innen-onnan, de csupán a mozgékony és nagytudományú királynő igyekezett előbbre szokásos kísérete körében. A király egyelőre nem mutatkozott. Öreg volt már, nehézkesen mozgott, tétovázott és félt. A fehérek rárontottak a feketékre.

Belegyalogolok a piszkos pofátokba, csikorogtak a parasztok és jobbra-balra kaszabolva nyomultak előre. A királyok a bástyák mögé rejtőztek. Huszárok nyargaltak előre-hátra a csatatéren. Ledőlt egy-egy bástya. Kelepcébe került a soktudományú királynő is.

A végén magára maradt az egykor hatalmas hatalmú király. Idegen bástyák szorításában lépegetett sötét ellenfele felé, a távolból zavarta-kényszerítette erre a fekete vezér. Már mindenét feláldozta, minden katonáját odadobta az ellenség martalékául. Díszes kísérete nélkül, tapsoncok, udvaroncok, igenlők nélkül felfúvódott paraszthoz hasonlított most a király. De még mindig úgy tett, mint aki nem hibás, sohasem volt vétkes és gyalogos. Halhatatlannak hitte magát a király az utolsó pillanatig. Kissé elhúzódott a játszma. Koronás matt lett a vége, öncélú befejezés.

A király sorsa semmiképpen nem emberi. Az ember - ha esze van -, reménytelenségét mindvégig megőrizve, a játszmát még idejében feladja.

A nagy kérdőjel

In memoriam Örkény István

- Halló! kérem... Kérem, beszélni szeretnék az íróval. A Hanák-ügyről...
- Sajnos, uram... Ugyanis éppen földön kívül van. Talán...
- Talán legközelebb?...
- Nézze, azt nem tudhatjuk, hogy mikor!... Semmi pontosat nem mondhatok. Esetleg, ha gondolja, bízza rám az üzenetet.
- Hát az nem olyan egyszerű!
- Kérem, ahogy tetszik! Óhajt még valamit?
- Ne tessék megsértődni...
- Nem tesz semmit, uram!
- Mondja, ismeri ön valamennyire a Hanák-ügyet? Ugyanis már régóta sejtem ám, hogy mi a teendő!
- Mit beszél?! Tudja, hogy végül is ki fogja lemosni ultrás vízzel a székeket?
- Sejttem! Erről van szó...
- Úristen! Hát miért nem szólt előbb?!
- Tudja kérem, bizonyos gondolkodási időre volt szükségem. De magam sem hittem volna, hogy ilyen egyszerű...
- Hallatlan! És kire gondol?
- Ilonára.
- Aki munkaidő után takarított az üzletben?
- Természetesen.

- De hát ezzel sértette vérig a hanyag Hanáknét! Miért szeretné éppen a példamutató nyakába varrni ezt a különmunkát?
- Dehogyan varrom a nyakába! Viszont az is igaz, hogy rajta kívül nincs más, aki alaposan tud takarítani. Ezért azt mondom, senki másra, csakis reá kell bízni ezt a munkát ezután is...
- Munkaidőben?
- Munkaidőben. És munka után. Meg vasárnap... Mindig. A rend érdekében!
- És mi lesz Hanáknével?
- Ha jól emlékszem, Hanákné fölmondott. De erre is van ötletem: sürgősen állítsák az Ilona helyébe. Különben, úgy tudom, elfoglalta ezt a helyet is. És persze itt is és ott is hanyag. S akkor mi van?! Előbb-utóbb jön majd egy másik Ilona. És rendre helyrehozza a Hanákné hibáit. Takarít, rendet teremt. Higgye el nekem: vannak még Ilonák!
- Ilyenformán Hanákné egyre fennebb jut!
- Hanákné? Ugyan kérem! Ő máris fenn van! Hanákné nem mossa ultrás vízzel a székeket, nem szolgál ki senkit, nem jár utána semminek, nem oktat, és nem nevel, nem töri magát... Hanákné nem is lelkesedik. Hanákné van! És ezt tudomásul kell vennünk. Hanákné - jobb, ha tölem tudja - nem változtat a világ állapotán. Munkája nem munka, gondolkodásmódja nem új... Mindazonáltal körül vagyunk véve Hanáknékkal!
- Mit üzen az írónak?
- Csak annyit, hogy valahol az Ilona munkamaximuma és a Hanákné munkaminimuma közötti űrben, a Nagy Lefolyó közelében kellene találkozunk. Állítólag Hanákné ott fojtja majd kanál vízbe az Ilonákat... Tessék nekem elhinni, teljesen örkényesen cselekszik!
- Ne csodálkozzék... Különben igaza van. Egyetlen betűt vétett. De ez a betű minden...
- Éppen ezért tudni szeretném: örökké radikálisnak kell lennünk?

Nehéz kezdet

Amikor a vonat fékezett az állomásban, már állt. És rángatózott, a szobafestők mozdulatát utánozta, akik mennyezetfestés közben derékból hajlonganak az egyenletesen ide-oda mozgó meszelő útját követve. Leszállt a vonatról. Nyögve lépett le a magas lépcsőről. Átvágott a koszos peronon és az áporodott levegőjű várótermen. Trolibuszjegyet vásárolt egy fabódében meggémberedett nénitől, aztán fellépett, feltüremkedett, felnyomakodott, felkapaszkodott egy buszra. A központban leszállt, ácsorgott, fázott, unatkozott. Aztán felült egy trolira, amely a kombinátig vitte. Kopogott az üveglakos tudakozónál, mutatta igazolványát. Kabátgallérjára erősíthető jelvényt kapott, amiről mindenki tudta, hogy vendég a gyárban. Kísérőjével egy irodába ment, ahol kérdéseket tett fel egy tapasztalt mérnöknek. Gondosan felírta a számadatokat, a százalékokat, a dátumokat és a neveket. Köszönte a felvilágosítást és a kávé, amit a mérnök titkárnője felszolgált. Aztán a kísérő kíséretében elhagyta a gyárat. Még aznap hazautazott.

Másnap bement a szerkesztőségbe, papírt tekert a gépbe, és leírta, hogy miként fékezett a vonat az állomásban, és ő miként rángatózott a szobafestők mennyezetfestő mozdulatát utánozva, mielőtt leszállt a vonatról. Azt írta, hogy nyögve lépett le a magas lépcsőről, átvágott a koszos peronon és az áporodott levegőjű várótermen, amelynek bejáratánál egy fabódében gémberedett nénit talált, és trolibuszjegyet vásárolt tőle, majd buszra szállt, és

megtekintette a város szépülő központját. Utána trolibuszon érkezett a kombinát kapujához, ahol felmutatta igazolványát, jelvényt kapott, és kísérijével végigment a gyáron. Aprólékosan leírta, hogy mit kérdezt a mérnöktől és azt, hogy az mit válaszolt. Számadatokat, dátumokat, neveket sorolt, és végül odaírta, hogy köszöni a beszélgetést és a kedves titkárnő kávéját. A kísérit is megemlítette, akinek a társaságában elhagyta a kombinátot.

Príma, mondta rovatvezetője, miután végigolvasta az írást. Nem bánt senkit! Most pedig, mondta a rovatvezető némi gondolkodás után, utazz el, menj szépen...

Harmadnap tért vissza a szerkesztőségbe. Íróasztalához ült, papírt tekert a gépbe és nagyriportot írt. Azzal kezdte, hogy a vonat megállt az állomáson, és vele együtt többen leszálltak.

Két napig dolgozott a riporton. Aztán újra útra kelt...

Akármikor visszatérhet. És tele lesz mondanivalóval.

Közeleti hírek

- A külügyminiszter ma nem vacsorázik. A Felsőgyepűrágó Távirati Iroda a hírt egyelőre még nem erősítette meg.
- Pistike vacsorán vett részt. Jelen voltak apukája, anyukája szülei minőségükben, és a Pistike húga testvéri minőségében. Pistike apukája pohárköszöntőjében többek között a következőket mondotta: „Na, hogy ityeg a fityeg?” Pistike csuporköszöntőjében kifejezte meglegedését, és közölte óhaját, miszerint a továbbiakban is kordialis légkörben zajló gyümölcsöző vélemény-cserén igényt tart még fél csésze kakaóra. A tárgyalások vacsora után is folytatódtak.
- Kerekes Károly szállítási minisztériumi főosztályvezetőt érdemei elismerése mellett nem tüntettek ki, nem mentették fel. Más beosztást nem kap.
- Szellőt, Kocsis Mihály fuvaros deresét azonnali hatállyal magasabb munkakörbe helyezték, mivel a tegnap reggeli sóderszállítás alkalmával, eddig ismeretlen meggondolásból, kidőlt mellőle Vidám, Kocsis Mihály sárga kancája. Szellő főigavonói beiktatása a tegnap délelőtt folyamán megtörtént. Vidám megnyúztatásáról később intézkednek.
- A fokföldi törpék császára a jövő hónap második dekádjában hazánkba látogat. Nem hívta senki.
- Piroska a holnap reggeli utolsó autóbuszszal indul látogatásra nagymamájához a Kiserdei tanyára. Mint tudjuk, Piroskát érzékeny szálak kötik vagy fűzik az erdei öreglányhoz, aki csak egy a lány két aranyos nagymamája közül. A látogatás máris nagy érdeklődést váltott ki Hetedhétországban és a farkasok között.
- Ma újra összegyűlnek Földkerekségen Micu Ioan, Little John, Malinkov Ivan Ivanovics, Klein Johann, Petit Jean, Poco Juan, Piccolo Giovanni, Mic Ion (volt Stein), Kicsi Jancsi (volt Ricsi), Kis János, Malgranda Johano és sok más kisember. Összejövetelük célja, hogy ne legyenek szanaszét, hanem együtt, ha ez egyáltalán lehetséges, de ha nem, akkor is elhordják zsebkendőjük négy sarkában azt a hegyet. Többen közülük már most az egész földgömböt gondolják.

Kötélen

Figyeljük a kötéláncost. Úgy tűnik, biztosan járkal a magasban lévő egyetlen úton, a világ legkeskenyebb útján... nem is út az, hanem inkább a végtelen úttalanságot kétféle osztó határvonal.

A kötéláncos halálához elegendő az egyszeri határsértés.

Ha kiradíroznánk azt a keskeny utat, a kötéláncos valószínűleg sürgősen megtanulna a végtelenben járni.

Nekünk, akik két világ határán élünk, sohasem volt közömbös, hogy hol feszítik a kötelet, és mikor törlik a határokat.

Tele vagyunk gátlásokkal

Kis János tegnap reggel, háromnegyed hétkor, több szemtanú jelenlétében, hirtelen pofon vágta Nagy Pétert, akivel egy időben érkezett az irodaház ajtajába.

Kis Jánost kórházba szállították.

A szakavatott elmegyógyászati vizsgálaton kiderült, hogy Kis János évek óta gátlással küzd: nem tudja eldönteni, miként köszöntse reggelenként Nagy Pétert.

A főorvos különösen súlyosnak ítélte a beteg helyzetét, mivel annak évek óta nem jutott eszébe, hogy olykor - akár egész életén át -, köszönés nélkül is elsétálhat Nagy Péter mellett.

A történetek után ez sajnos már lehetetlen. Nagy Péter tanúk előtt kijelentette, hogy bár Kis János köszönési módja kissé furcsa, de mint annyi mást, ezt is meg lehet szokni.

Örkény után

Az ablakhoz lépett, kitárta és nagyot szippantott a kora reggeli friss levegőből.

Szerette a távolban kéklő helyi Fudzsijamát. Reggelenként, hogy erőt gyűjtsön aznapi munkájához, nézegette a tájat. Lila árnyalatokban küldte feléje szépségét a hegy, aljában lomha ködök úsztak. A tizenegyedik emeletről minden gyönyörű és megnyugtató volt.

Elmosolyodott. Aztán kiugrott az ablakon.

Vele zuhant a semmibe tartó kérdés: miért?!

Minden erre adott válasz otromba puffanás a zöld gyepen.

Indoklás nincs!

Tények vannak, amelyekből időnként akaratunk ellenére is összeáll egy-egy igaz történet.

Recept

Vegyünk egy high-key eljárással készült, derűs, optimista tájképet. Tegyük a nagyítógép másolókeretébe, és állítsuk feje tetejére a világot. Világítsuk meg a képet aszerint, hogy milyen érzékenységgű filmet fűztünk fényképezőgépünkbe. Exponáljunk és vigyázzunk

magunkra. Alkalmazzunk tankhívást. A hívási idő elteltével a hívót a doboz nyílásán át gyorsan kiöntjük, kétszer-háromszor öblítsük vízzel, utána töltsünk belé rögzítő oldatot. Rögzítés után következik a mosás, amelynek célja a rétegekbe került káros utóhatású vegyszerek eltávolítása. Másra ne is gondoljunk. Helytelen rögzítés esetén moshatjuk akár ítéletnapig. Csavarjuk ezután a megszáritott filmet spulnira, és helyezzük lehetőleg egy aknás tükörreflexes pentaprizmás gépbe. Ha nincs, használjuk a saját fényképezőgépünket.

Amikor időnk engedi, menjünk ki a természet lágy ölére, vegyük kézbe a gépet, állapítsuk meg a helyes zársebességet, ellenőrizzük, megfelelő-e az objektív rekesznyílása, és azt is, hogy ki áll a hátunk mögött. Használjuk a távmérőt, és a három lépés távolságra vonatkozó jó tanácsokat. Határozott mozdulattal nyomjuk meg az exponáló gombot. Amennyiben a high-key eljárással készült fényképről már ismert, derűs, optimista táj nem jelenik meg a szemünk előtt, és hibát sem a fényképezőgépben, sem az alkalmazott vegyszerekben nem mutathatunk ki, az egyetlen, amit tehetünk: POFON VÁGJUK a környezetvédelmi felelőst.

Ha nincs illetékes a közelben, és még reménykedünk, mert fejünk felett nem szállt el az idő, próbálkozzunk újra és újra más felvétellel.

Javaslat a totális szennyeződés elkerülésére

Ma már nem elégedhetünk meg a szennyeződés különféle módozatait tiltó táblákkal. Semmi képpen sem elegendő, ha jól látható helyeken, ízléses feliratokon hirdetjük, hogy vigyázzunk a tisztaságra, ne szemeteljünk, ne köpjünk a padlóra, ne énekeljünk, ne dohányozzunk. Jó az, hogy a gyarapodó szemétkupacok mellé, fölé és alá táblákat helyezünk el, amelyekről akárki leolvashatja, hogy ott a szemét lerakása tilos. Kell az erdők mélyén az Óvjuk az erdőt szövegű felirat. Tiltsuk ily módon a tábortüzeket és az oktan fűre lépést. Gyártsunk minél több esztétikus és megnyerő feliratú szemétkosarat és köpöcsészét. Tegyük meg mindent a tisztaságért. De ne elégedjünk meg ennyivel. Lépünk tovább. A meglévő feliratok mellé helyezzünk el újabbakat. Tegyük minden állampolgár kötelességévé, hogy közvetlen környezetében szemre, gondolkodásra és érzelmekre ható tetszetős, ha lehet, színes, hangos és másfajta korszerű feliratokat helyezzen el. Mit tartalmazzanak ezek a feliratok? Mindenekelőtt azt, hogy gátoljuk meg a szennyeződés általánosodását, biztosítsuk az ökológiai egyensúlyt, az emberek lelkivilágának tisztaságát, állítsuk meg a küszöbön a világkatasztrófát. Figyelem! Vigyázat! Szennyeződik a talaj, a vizek, a füvek, a fák, a levegő, káros mértékben növekedhet a zajártalom, a hangszennyeződés. De ugyancsak nagy veszély fenyegeti a fényt, ha sötétséggel szennyezzük, a bársonyos sötétséget, ha fénnel piszkítjuk unos-untalan. De szennyeződik a vágy, koszosodnak a gondolatok, a lelkiismeret, érzelmeink, mozdulataink. Az egyszerűséget belepiti a bonyolultság pora, az anyagiságot a tévhit, az igazságot a hazugság. Minden szennyeződik! Erre figyelmeztessünk.

Íme, néhány a táblákra javasolt szövegekből:

Harcoljunk mindenféle szennyeződés ellen! Tekintetteddel ne piszkold be a nőket!

Minden erőnkkel gátoljuk meg a rendkívül gyorsan terjedő fényszennyeződést!

Ne engedjük, hogy éjszakáink bársonyos sötétjét bepiszkolják az elektromos fények!

Mint szemed fényére, úgy vigyázz a szemed fényére!

Tartsd tisztán a gondolataidat!

Szenyes gondolatokat papírra és az éterbe szórni büntetés terhe alatt szigorúan tilos!

Az üres szavakat hangoztatót a törvény bünteti!

A szerelem nyugodt és tiszta lelkivilágunk ellensége, és káros az egészségre!

Tisztaságban tiszta álmod / Tiszta lesz lelkivilágod.

Terven felül született gondolatok raktározása könyv alakban vagy más formában tilos, mivel bizonyos körülmények között erjedés okozója lehet! Ne formabonts! Élj a tiszta formákkal! Ne lépj ismeretlen kifejezési formába! Ne lelkesedj a padlóra!

Ne törj ki minden érzelmet és filozófiát! Vigyázz mozdulataid tisztaságára!

Ne dörgöld piszkos valamidet a patyolat semmihez!

Még egy jó tanács. Vigyázzunk: a felirat nélkül maradt helyek erősen szennyeznek a feliratokat! Viszont, ha úgy adódik, ez fordítva igaz, mert akaratunk ellenére is folyton piszkosul a világ.

Kérdőív

Mit gondol, kié a levegő?

- a. egy földalatti titkos szervezeté?
- b. egyetlen államé?
- c. a magasságos atyáúristené?

Mi jut eszébe két, azaz kettő négyzetméter földterületről?

- a. petrezselyemágyás
- b. sírhely
- c. jövő

Kötött-e már életbiztosítást? Olcsónak vagy túlfizetettnek találja a saját életét? Mennyiért adná oda az életét (utolsó ára)? Mennyiért vásárolna örökéletet:

- a. fél királyságáért?
- b. tartós eszméi közül azokért, amelyekben legalább három évtizede hisz?
- c. fél lábát odaadná érte?

Mit gondol, mi a lélek mértékegysége? Mitől fél a leginkább:

- a. kutyaharapástól
- b. ejtőernyős ugrástól
- c. a történelem kerekétől
- d. ép fogai kihúzásától
- e. mérgesgázhiányos időszakban a gázkamrától

Mit szeretne mindenáron tudni:

- a. miért véges az élet?
- b. mikor jön az orra előtt eliramló busz helyébe a következő?
- c. ki nyeri 2000-ben a focibajnokságot harmadosztályban?
- d. a tordai pogácsa receptjét?

Kit szerezne igazán megbüntetni:

- a. a pákosztos macskát?
- b. a harmadik világháború főszervezőjét?
- c. hűtlen szeretőjét?
- d. az Istent?

Barátai közül kiket részesít előnyben:

- a. akik tudják, hogy meg fognak halni?
- b. akik nem akarják tudni, hogy meg fognak halni?
- c. akiknek már minden mindegy?

Ha válogathatna a kínszenvedésekben, mit vállalna a legszívesebben:

- a. hat órás gyűlést?
- b. hátából szíjat hasítsanak?
- c. megtiltsák, hogy gondolkozzék?

Érdemes-e koromsötétben nyitott szemmel rohanni? Miért?

Bizonyos abban, hogy az emberek egyszer majd megértik egymást?

- a. egészen biztos
- b. nem egészen biztos
- c. rendőrbiztos

Hogyan készítené el kedvenc háziállatát (macskáját, kutyáját, törpepapagáját, díszhalat stb.) éhező barátainak:

- a. töltve?
- b. pörköltnek?
- c. aszpikban?

Melyik kérdést merésznél még feltenni magának:

- a. szeretem a hajnalt délben?
- b. hány még a harminckettő?
- c. a melle kék?
- d. megmondanád végre igazából, hogy vagy?!

KAVART KEVERT

Dupla kevert

Két egyformán nyugodt férfi kapaszkodott fel az első osztályú vasúti kocsiba. A kocsi teljesen üres volt, a kék bársonyülések kényelmet ígértek. A középkorú szemüveges a kocsi közepén kinyitotta az egyik fülke ajtaját. Háta mögött a folyosón egy középkorú szemüveges férfi könnyedén lóbálta bőrszínű útításkáját.

- Hová ülünk? - kérdezte a férfi, aki félretolta a fülke ajtaját. Nem várta meg társa válaszát, hanem könnyed mozdulattal a csomagtartóra dobta bőrszínű útításkáját.

- Talán ide, arccal a menetiránynak - mutatott a második teljesen nyugodt, szemüveges férfi a kényelmes ülések egyikére, miután a csomagtartóra helyezte a maga bőrszínű táskáját.

Az első férfi alakuló, szőke bajuszt viselt. Meg kellett szemlélnie magát a fülke falára erősített tükörben. Szabályos orra volt. És mert szerette a szabályos dolgokat, örömmel látta, hogy szabályos orra van. Kigombolta gyűrhetetlen, galambszürke zakóját, és lehuppant az ülésre.

- No - szólt a másik férfi, és kitekintett a már robogó vonat ablakán. A fenyves megnyugtató zöldjéből kellemes látványú épületek villantak elő s a sétányok sárga homokja. Felállt és az ablakhoz lépett. A tükörben oldalról látta az arcát, szabályos orrán szarukeretes szemüveget viselt. Ketten húzták le a vonatablakot. Szemüvegükön megcsillant a fenyőfák mögé ereszkedő nap fénye.

- No - ismételte a férfi, és nemrégien kialakult szokással végigsimította szőke bajusztát.

- No - volt a válasz. Mindketten mélyet szippantottak a kora esti gin illatú levegőből. Egy darabig még hagyták, hogy a levegő élesen az arcukba vágjon, aztán becsukták az ablakot, és egymással szemben visszaültek a kék bársonyülésre. Egyformán nyugodtak és pihentek voltak.

Később fülkájuk ajtaja előtt egy pillanatra a kalauzt látták elvonulni. A kalauz kétségtelenül fáradt volt és kedvetlen.

Az egyik férfi fölállt, összegombolta galambszürke zakóját, és követte a kalauzt. Visszatérve a fülkébe, kigombolta gyűrhetetlen szövetből készült kifogástalan szabású zakóját, és megigazította szarukeretes szemüvegét.

- A kalauz egy nő - újságolta teljesen nyugodt társának.

- Egy nő - ismételte tárgyilagosan a szabályos orrú, aki kifogástalan szabású zakót viselt. Aztán megkérdezte:

- Na, és mit mondott?

- Semmit.

- Semmit?

- Semmi érdekeset.

- De hát mit kérdezett Ön?

- Kérem, én megkérdeztem: mitévők legyünk?

- Elmondta, hogy nincs helyjegyünk?

- Természetesen, Uram. Azzal kezdtem: bevallottam, nincs helyjegyünk.

- Na, és erre mit mondott?

- Azt, kérem, hogy az ilyesmi gyakran elő szokott fordulni.
- Ezt mondta?
- Ezt, uram!
- Hm... Kétségtelenül igaza lehet a kalauznőnek. Nem gondolja?
- Természetesen, kérem.
- Remélem, szólt arról, hogy önhibánkon kívül... Hogy egyszerűen csak azért, mert minden helyjegy elkelt. Szóval, mert nem jutottunk hozzá...
- Nyugodjon meg, kérem, pontosan leírtam azokat a körülményeket is, amelyek következtében jelenlegi kellemetlen helyzetünk előállt.
- Biztosítom Önt, teljesen nyugodt vagyok - mondta a középkorú férfi -, nagyon sok mindenben hasonló társának a teljesen üres vasúti kocsiban.
- Uram, távol áll tőlem az, hogy kételkedjem jó idegállapotában.
- Ezt jólesik hallanom - válaszolta a vele szemben ülő középkorú úriember, és megnyerő mosolyt produkált.
- Tehát akkor minden rendben?
- Igen.
- Igen?
- Illetőleg nem! Dehogyan... Meg kellett volna említenie a kalauznőnek, hogy mi szívesen átmennénk az étkezőkocsiba, amennyiben helyjegy nélkül itt tovább nem tartózkodhatunk.
- Természetesen ezt is megemlítette.
- Nagyszerű, uram, nagyszerű. Ön belelát a gondolataimba. És mondja csak, erre ő mit mondott?
- Semmit!
- Semmit?
- Igen. Vagyis azt, hogy természetesen mehetünk.
- Jó, jó, de mi lesz a csomagjainkkal?
- Mi legyen, uram?
- De hát nem említette, hogy mi legyen a csomagjainkkal?
- Kicsoda, uram?
- Hát a kalauznő.
- A kalauznő? Hova gondol, uram? A kalauznő nem mondott semmit.
- Kétségbeejtő. De hát nem kérdezte, itt hagyhatjuk-e?
- Ugyan már, uram, ne tartson gyerekeknek. Persze hogy megkérdeztem!
- Na és mit válaszolt?
- Azt, hogy itt hagyhatjuk, valamelyik fülkében.
- Biztos, hogy ezt válaszolta?
- Remélem, Ön nem kételkedik bennem?

- Bocsásson meg, kérem, nem volt szándékomban önt megsérteni.
- Nem sértődtem meg, uram. Nem szokásom.
- Remek. Ön nagyon tetszik nekem...
- Iksz.
- Persze. Tehát ön nagyon tetszik nekem, Iksz úr. Mondja, Iksz úr, de arra kérem, legyen őszinte...
- Kérem, nem értem, miért kételkedik Ön bennem?
- Ugyan már, dehogyis kételkedem Önben, kedves uram. Egy pillanatra sem engedhetem meg magamnak ezt a hibát. Csupán arra szeretném megkérni, hogy alaposan meggondolt választ adjon a következő kérdésekre.
- Állok rendelkezésére...
- Ipszilon.
- Igen, igen Ipszilon úr. Tehát állok rendelkezésére.
- Szóval... Hogy is mondjam? Ön, kedves Iksz úr, itt hagyná-e ebben az utazófülkében a poggyászát? Ön nyugodtan vacsorázna odaát az étkezőkocsiban?
- Uram, kérdése megfogalmazásából következtetve, Ön tagadást vár tőlem?
- Igen.
- Rendben van. Akkor hát legyen.
- Tehát nem?
- Nem.
- Remélem, Ön tisztában van a következményekkel?
- Természetesen, uram.
- Rendben van. Akkor hát menjünk!
- Természetesen, nem maradhatunk itt tovább.
- Apropos. Szólt ön erről a nőnek?
- Egy szót sem, uram.
- Nagyon helyes, határozottan helyes. Hát akkor menjünk, kedves Iksz úr!
- Induljunk, uram!
- ... Tudja mit, menjen előre, uram. Én inkább maradnék.
- De hát kedves Ipszilon úr, miért? Mi történt?
- Semmi, uram. Abszolúte semmi.
- Akkor hogyan mehetnék én egyedül? Ön nélkül, sehova sem mehetek, kedves... Bocsásson meg...
- Ipszilon a nevem, uram!
- Igen, persze, Ipszilon. Hát kedves uram, meg szeretném kérni önt valamire.
- Tessék, uram. Kérjen egész nyugodtan.
- Úgy gondolom, kérésem nagyon is természetes.

- Ki vele, uram!
- Kérem, engedje meg, hogy továbbra is önnel maradjak.
- Uram, kérése örömmel tölt el.
- Mi sem természetesebb, együtt fogunk maradni.
- Hát lehet...?
- Azt hiszem, nincs akadálya...
- Hát akkor...
- Kifogástalanul érzem magam, kedves Iksz úr!
- Én is, kedves Ipszilon úr! Valóban kifogástalanul érezhetjük magunkat.
- No, ez rendben van - állapította meg a legkisebb felindultság nélkül a középkorú férfi, miközben begombolta kifogástalan szabású galambszürke öltönyét.

Szabályos orrcimpái kissé megremegtek a megerőltetéstől, amikor leemelte bőrszínű útításkáját a poggyásztartóból.

Köszönés nélkül hagyta el az utazófülkét. A pályaudvar előtt sikerült leugrania a lassító gyorsvonatról. Gyors léptekkel visszafelé indult a vasúti töltésen.

A nőt, aki mint kalauz meglehetősen fáradt és kedvetlen volt, nem zavarta, hogy a pályaudvar riasztóan néptelen. Miután alig észrevehetően újraindult a gyorsvonat, végigjárta a teljesen üres vasúti kocsikat, becsukta a nyitva felejtett ajtókat, és felkattintotta a villanykapcsolókat.

A fényárban úszó gyorsvonat hangtalanul robogott tova az éjszakában.

- Tessék, uram. Kérjen egész nyugodtan.
- Úgy gondolom, kérésem nagyon is természetes.
- Ki vele, uram!
- Kérem, engedje meg, hogy továbbra is önnel maradjak.
- Uram, kérése örömmel tölt el.
- Mi sem természetesebb, együtt fogunk maradni.
- Hát lehet...?
- Azt hiszem, nincs akadálya...
- Hát akkor...
- Kifogástalanul érzem magam, kedves Iksz úr!
- Én is, kedves Ipszilon úr! Valóban kifogástalanul érezhetjük magunkat.
- No, ez rendben van - állapította meg a legkisebb felindultság nélkül a középkorú férfi, miközben begombolta kifogástalan szabású galambszürke öltönyét.

Szabályos orrcimpái kissé megremegtek a megerőltetéstől, amikor leemelte bőrszínű útításkáját a poggyásztartóból.

Köszönés nélkül hagyta el az utazófülkét. A pályaudvar előtt sikerült leugrania a lassító gyorsvonatról. Gyors léptekkel visszafelé indult a vasúti töltésen.

A nőt, aki mint kalauz meglehetősen fáradt és kedvetlen volt, nem zavarta, hogy a pályaudvar riasztóan néptelen. Miután alig észrevehetően újraindult a gyorsvonal, végigjárta a teljesen üres vasúti kocsikat, becsukta a nyitva felejtett ajtókat, és felkattintotta a villanykapcsolókat.

A fényárban úszó gyorsvonal hangtalanul robogott tova az éjszakában.

Társítások

Kerékben a forgás. Lépésben az út. Gondolatban a cél. Felejtésben a nyugalom. Időben az elmúlás. Tettben az akarat. Szemedben a szép. Istenben a végtelen. Űrben a világ. Kicsinyben a nagy. Mikróban a makró. Mozdulatban a vágy. Lélekben az erő. Anyagban az élet. Fagyban a vihar. Fában a mag. Karban az ölelés. Halálban a megnyugvás. Hadban a dicsőség. Jelenben a múlt. Emlékezetben a jövő. Hegedűben a csend. Mészben az agyér. Anyatejben az apaság. Felejtésben a tudás. Összekötözöttségben a nyugalom. Teendőkben az univerzum. Ügyesbajos dolgainkban a világmegváltás. Heverésben a hetykeség. Leskelődésben a kítartás. Büntudatban a tudatlanság. Átvetett lábban a titok. Patkóban a lóláb. Értelemben a pincsi-kutya. Melltartóban a lapály. Dézsában a fejőstehen. Tejben a szivárvány. Esztelenségben a mezítelenség. Bankban az árverés. Hófehérekében a nagymamaság. Hitben a másság. Étkezésben a terítetlenség. Torokban az elvek. Vízcsobogásban a jégkocka. Atombombában a habtorta. Ákombákomban a gyorsolvasás. Kamaszkorban a céltudat. Bachban a ráadás. Képzletben a tompaság. Közönyben a hitbuzgóság. Homokban a perc. Halikrában a farkcsóválás. Nagydobban a büntetés. Fuldoklásban a nyugodt lélegzet. Pávában a vármegyeháza. Aranyesőben szürkesség. Félhomályban csillogás. Lealjasodásban a mellveregetés. Kimúlásban az elmerevedés. Merevedésben az önzés. Karban a váll. Fülben a fej. Szokásban az otthon. Forró kásában a kerülgetés. Kerülgetésben a macska. Tigrisben az öleb. Cigaretében a szívás. Gyűrődésben a bársony. Dívanyapárnában a nyögés. Bóklászásban az unalom. Tétovázásban az akarnokság. Faragásban a fájdalom. Vakolatban a szemérem. Hőemberben a pilinkélés. Koromban a szállingózás. Gyűlöletben a bábáskodás. Formában a bontás. Lábban a ficam. Karmolásban a simogatás. Betört ablakban a csörömpölés. Felháborodásban a tízig számolás. Szabadidőben terhesség. Púpban a csontgyengeség. Kocsmában a józanság. Madárfütytyben a hajnal. Tavaszban a remény. Rügyben a titok. Csillagban a fekete lyuk. Anyaméhben a gyönyör. Cipőben a fáradtság. Kézfogásban a ragály. Simulásban a kígyómozdulat. Szerelmes pillantásban jéghegy. Tengerben a szomjúság. Iskolában a butulás. Csüggedésben a kítartás. Hajszálaban a gerenda. Csókban a csattanás. Csatornában a szárazság. Sétában a tétováság. Valamiben a semmi. Várakozásban a jelen. Majomban a szeretet. Emberben a por. Porban világegyetem. Szónoklatban a lélegzetvétel. Tévedhetetlenségben az árnyék. Házibuliban a házirend. Fojtogatásban a szótlanság. Guanóban illatfelhő. Meggyőződésben a tétovázás. Tagadásban az önámítás. Igenekben tűhegy. Gótikában az éktelenség. Főkönyvben a mellébeszélés. Zsírhegyben a vitamin. Átutazásban az állandóság. Faggatásban a néma tekintet. Tócsában a gyülekezés. Feltűnésben a viszketegség. Sárban az aszfaltillat. Fagylaltban a melegség. Kérdőjelben a véges pont. Cipőfűzőben a szorultság. Görbületben az aljasság. Kérdésben a töprengés. Használatban a hulladék. Újdonságban az ócska. Keserűségben a bűnbak. Nyálban a megvetés. Békességben az áldás. Keresésben a beosztás. A fentben a lentebb. Vetett ágyban álmotlanság. Zuhanásban a lebegés. Fejtörésben az üresfejűség. Lépcsőfokban az egyenlőség. Szoborcsoporthoz az önarckép. Hasonmásban a különbözőség. Kezdetben a hagyomány. Létben a jog. Gyerekjátékban a komolykodás. Kivégzőosztagban az egyénieskedés. Divatszalonban a rendtelenség. Csibehúsban a tyúk íze. Hajszálaban a görbület. Ragban a szó. Regényben a mesehiány. Cukorban a répalével. Édes pofában a pofára esés. Patyolatban szurtos fény. Körömfeketében az igazság. Körömnovellában a tájleírás. Márvány-

mellen málnabimbó. Ringásban a csípő. Széles háton szembenézés. Magas homlokon tarkógörbület. Piros pipacsban falfehéredés. Vitustáncban kiszámítottság. Gondolatjelben a pont. Hamuban mágia.

Keveredünk

A fehér emberek barnábbakká válnak. A feketék kreolodnak. A rézbőrűek kisárgulnak. a Gazdagok szegényednek, a nincsteleneknek lesz betevő falatjuk.. A jégmezők olvadoznak, a meleg langyosodik, a forró lassan kihűl. A katolikusok reformálódnak, az unitáriusoknál az egy Isten hit Buddhásodik, az iszlám kevesedik, az ateistákban mocorog a hit. Minden, ami zavaros tisztul, a tiszta pedig szennyesül, az igazság halványul. Törpülnek a távolságok, nagyra nőnek a törpék, az emberiség óriásai elviselhető nagyokká zsugorodnak. Az emberi élet hosszabbodik, de felgyorsul és így rövidebb lesz. Már nem lélegzünk kiadósakat a reggeli friss levegőből, mert tüdönk térfogata kisebbedik, és már a levegő sem a régi, amit érdemes kitérített orrcimpákkal magunkba szívunk. A szerelem bódító érzése egyre lassúabban bontakozik ki az ifjú szívekben, a szívek a nagyobb igénybevételeknek megfelelően nagyobbodnak, a nagy érzések elaprózódnak. A hajunk a vállunkra omlik, de fejtetőnk fényesre kopaszodik. Messzire küldött tekintetünk kőhajításnyira ácsorog, az elhajított kő egyre közelebb esik le gyengülő karunktól, de a kozmoszba látunk. Rövidülnek a fényesztendők, nő a sóvárgásunk az egyre messzebbre kerülő végtelenért. Keveredünk és atomizálódunk. Világunk egyre nyüzsgőbb hangyaboly, és ordító a magány.

Süket párbeszéd

Ki az?
Hát én?
Ki az az én?
Aki kopog!
Ki kopog?
Megint én!
Megint miért?
Csak!
Csak?:
Hát csak!
Hátnak hasa is van!
Nekem is van.
Nocsak!?
Na csak!.
Hacsak!
És Sajó!
Nem Hacsek?
De.

És?
És semmi!
Semmi már?
Semmis...
Szóval?
És tettel!
Ha van.
Ha lettek volna?
Biza!
Csakhogymégis...
Olyanforma!
Átellenben
Hát legyen!
És lőn?
Vissza is!.
Ebben megegyezhetünk?
Meg biza.
Abiza.
Úgy biza.
És így tovább!
Csak így tovább!
Meddig?
Addig?
Addig elé...
Lé?
Jé!
Jeszus!
És Mária!
És a fia?
Ó dehogy!
Mit gondolsz?
Miről?
A többiről?
Mindenkiről?
Na, nem!
Hanem?
Ha nem, akkor igen?
Néha.
Napján?

Olykor.
Az jó!
Ha jó?
Hát persze!
Pláne is?
Bárhol is...
Vagy?
Ha fagy is!
Ragyog?
Nem fanyalog?
Azt már nem!
Igazán?
Talán.
Majdanán?
Miután?
Azután?
Vagy előtt?
Ha megfőtt?
Ki tudja?
Mitől?
Meg, hogy mit hoz?
És visz?
Terel.
Vedel?
Perel.
Szelel?
Nem remekel?
Fenét!
Fenekel?
Minek?
Nem felel?
Feleletlen!
Felelőtlen?
Az is.
Ma is?
Holnap?
...is nap?
Ne mondd.
Nem gond!

Jöhet.
Lőhet?
Nem háború!
De ború?
Beborít?
Mit?
Inkább kit.
Ki hitt?
Lehet.
Ez nem lehet!
Legyen?
Ki vegyen?
Mit?
Papit?
Eszi?
Veszi?
Nem eszi?
Eszi ment?
Szentiment?
Frászt!
Mást?
Fára mászt?
Ki beszél?
Aki fél?
Mellékes.
Kellékes?
Az hát!
Tiéd a szó!
A vég?
Elég!
Gyúlékony?
Fogékony?
Mire?
A lelkre?
Ha van neki?
Hava Anna a neve?
És megvan mindene?
Esze?
Adta?

Eszemadta?
Rakta?
Hova?
A frontra?
Az nincs neki.
Nincs teli?
Félig ér.
Érthető?
Ha Benő!
A lágya is?
Bűzlik?
A fejétől?
Fenéktől...
A hal?
Már rég nem hall?
Süket?
Fülekre hallgat!
Szaggat?
Miket?
Kiket, kiket?
Jól tudod!
Mit mondod?
Kell?
Ha nem,
Teszem el!
Tedd el!
Vedd el!
Vidd!
Viszem!
Nem hiszem!
Hiszen?...
Te dolgozol!
Ha mondod!
Nem tovább!
Netovább!
Hadvát?
Hadd a mát!
Hol napot?
Ki kapott?

Meglátod!
Vajon?
Valljon?
Ki lopott!
Kikapott!
Kikapós?
Kapos?
Napos?
Pados?
Fa?
Fafej!
Fejfa!
Mentem!
Menten?
Most!
Már?
Szamár!
Aki mondja!
Az!
Ne!
Na!
Nana!
Nene!
Fene!
Mene...
Menye?
És!
Meg!
Ő!
Te!
Te is!
Mind?
Int?
Kint?
Bent is?
Fent is!
Kést?
Vést?
Faragot?

Haragot?
Ragot?
Ragut?
Lét?
Lett?
Tokját!
Eszét?
Neszét?
Megint?
Mit?
Esze...
Ment?
Eszement!
Mehetsz te is?
Sétálok.
Jótállok!
Ácsorogsz?
A szó csorog!
Fogy?
Fogy nagyon!
Én hagyom!
Hagyjuk hát!
Az áldóját!
Mit rotyogsz?
Te forogsz!
Forgolódsz!
Morgolódsz!
Már nincs időm!
Lejárt?
A szád?
Ha járt?
Várt?
Mire?
A végire...
Úgy?
Na úgy!
Ah!
Ó!
Hehh!

Hahh!
Hm!
Hmmm!
Mmm...
...mmmm

Távoli

Egyszer egy galamb fehér télen olyan hideg lesz, hogy befagy a pokol és mindenki mennybe megy, csak magam szorítom keményen sétatotom, hogy el ne essem, amikor megint vállamra veszem a lányok mosolygó kék szeméhez hasonlóan tiszta égboltot, és fittyet hányok a magasságos gondolatoknak, lábnyomomat befújja a tél és a jeges feledés pora, miközben lelkesen belegyalogolok a hívogató tüzes messzeségbe, ahol rátalálok a fekete lyukon túli páromra, akivel végre magam lehetek a tökéletes egész, a hibátlanul önműködő lélekszerkezet, a kézzelfogható és kifogyhatatlan jóság, a beláthatatlan bölcsesség tégelye. Addigra ezüstös szakállt növeszték, hogy bennem magára ismerjen a nálam mindig öregebb Öregisten, akinek rögtön megtiltom majd, hogy imádjon, kezét fogok vele és vállon veregetem, hogy nyugdíjas szomorúságát oldjam kissé, vigasztalom, hiszen bátorító szavát talán nem hiába szórta szerteszéjjel a könnyörögve hívők között, kettőbe osztott világunkban paradicsomba csábítva minden halandót, kényszerképzetünknek szárnyakad nem hiába adott. A taposómalmokban gyötörtek többsége elrugaskodni képtelen a jelenből, isteni szikrákat, akár a csipkedő kellemetlen bolhát, körmös gondolkodásunk között szétpattintja, miközben a pillanat örömeivel tömjük szerelmeses valónk lyukas zsebeit, és arra esküszünk, hogy íme, ez és ilyen az élet!

A távoli ködöt kémlelve, orrunk hegyéig engedjük a fölszentelt ismeretlent, hozsannázunk, hogy látjuk őt, és kitartunk ezeréves védikus mantrákban gajdolt akaratossággal a hitben, miszerint az Ő gyermekei vagyunk. Kíváncsiságom hajt ferdének sikerült minden utamon. Vajon felismer majd engem?

Kérdőjelek

Ki lőtt azon a decemberi délelőttön, a Főtéren? Lehetne máshol is olyan gyakori a Svédországban szokásos kérdés: honnan jöttél? Faggathatjuk az embereket arról, hogy merre tartanak? Ki tudja, ha én sem, merre tartok, hova igyekszem? Hogysmint? Meddig lesz üres párbeszédünk: Hogy vagy? Hogy vagy? Miért kérdez a gyerekszáj jópofa dolgokat? Szabad nehéz kérdésekre visszakérdezni? Régen mindig megkérdezték: Ki az apád? Átmehetsz a gyerekkocsi előtt? Átgázolnál ismerőseiden, VB agy megvárod, amíg ők gázolnak át rajtad, Hogy vagy Pista, bazmeg, hogy vagy? És a felesége, bazmeg, hogy van? Mi a fenének ez a rengeteg ember? Mi volna, ha előbb kiirtanád magad? Mitől jó ez a nő? Neked már csak a melle kék? Te is csak a lába közit nézed? Mondjam, vagy ne mondjam, hogy egyből felcsinálnám? Vitézkedünk, vitézkedünk? Merevedés zavarod, hogy van? Beverjem a pofád? Kussolsz már? Kinek a pap? Látod már az alagút végét? Snájdig gyerek, vajon őt is unja már valaki? Kapaszkodik már, látod, milyen nagybogra köti a nyakkendőjét, Miért játssza ez a nagykutyát? Látod a táskáját? Mutasd meg neki, hogy elveszíthető? Minek? Azt hiszed, pénzét hordja benne, Talán papírokat? Értéket? Na, lássuk csak? Segítene uram? Merre van a ...?

Nem tudja?! Nem is sejti? Lehet, hogy arra? Vagy inkább a háta mögött? Né, hogy kiguvadt a szeme? Mert gyomron ütöttem egy kicsit? Tényleg? Miért nézett hátra? A haver rögtön tarkón vágta, az is fájt neki? Tényleg? Mi van a táskájában? Mi is kíváncsiskodhatunk, ugye? Tudja mit, kopjon le vagy mindjárt...? Most minek ordít? Ki figyel magára? Akad valaki ebben a nagy tömegben? Tényleg? Hiszi? Nem hiszi? Látja? Nem látja? Köszönni nem tud? Maga hová való? Gyerekszobája sem volt? Ha ezt tudom, azt hiszi, szóba állok magával? Na, de ilyet? Azt hiszi, mi ráérünk?

Efné Téből

- Rettenetes az én életem - mondta tárgyilagosan Efné, miután komótosan elhelyezkedett kocsim első ülésén. Kint az élet kisváros végi színpadán, generál sötétet rendelt az őszi este, a házak már lehunyták kétszázhusz voltos szemüket, paplan alatt forgolódtak az emberek.

- Hajnalban indultam, és harminc kilométert gyalogoltam már ma - folytatta a viharkabátos asszony, és mélyen sóhajtott.

- Mondhatóm, nagyon elfáradtam, de nem bánom, most már valahogyan jussak csak haza. T.-ben lakom, a kaszárnya mellett. Nem bánom én a fáradságot, mert végül is nem jártam hiába, megtaláltam, akit kerestem. Tudja, rettenetes az én életem, roppant részeges a férjem. Már vagy húsz éve iszik. Most már annyira hatalmába kerítette az ital, hogy akarata nincs, minde-nét eladja és elhagyja a féldecikért. Nem tudom, mihez kezdjek vele, eddig a munkában nem ivott, délben kezdte a barátaival, az ilyenek, mint ő, mindig, mindenfelé van cimborája. De most kimaradt a munkából. A permetező gépet is eladta. Pedig nem az övé volt, távoli városkába kódorgott, onnan hozták vissza. Mondja meg, mihez kezdjek? Mit csináljak vele? Mindent megpróbáltam, semmi sem használt. Gondoltam, elválok tőle. De amikor megtudta, elélem borult, úgy könyörgött, hogy el ne hagyjam. Mi lesz vele? A világon senkije sincsen... Ma harminc kilométert gyalogoltam, végre a kilencedik faluban találtam a szerencsémre. Huszon pénzt adtam annak a kislánynak, aki útbaigazított. Aztán útítársam is akadt, mire odaértünk tucatnyian voltunk. Mindnyájan javasasszonyt kerestünk, de egy férfi volt. Egy férfi volt, aki tudta, hogy rettenetesen nehéz az én életem. Először az évszámot kellett megmondanom, hogy mikor születtem. Mindent tudott rólam, ami velem eddig történt. Azt mondta, drága, magának nagyon részeges a férje. Azt is tudta, hogy a kicsi fiamnak sárgasága volt. Tizenkilenc éves korában újra megkapja ezt a betegséget, pedig ő az én reménységem, vigasztalásom ebben a nyomorúságos életben. Jól tanul a drága, internátusba adtam, pénzbe kerül minden, de mit csináljak, szeretném, ha ember lenne belőle. Egy fizetésből élünk, a férjem és magam is malomban dolgozunk, de csak én viszek haza pénzt. Annyira részeges a férjem, hogy az ő keresetére nem számíthatunk, még a ruhát is eladja magáról egy kis italért. Az elvonókúra után még reménykedtem. Gondoltam, hátha jó útra tér, hátha megembereli magát. Nem volt rossz ember. Nem volt ő mindig ilyen. Szép házunk van, berendeztük, felneveltük a gyermekeket, valahogyan csak előre mentünk, mert nem hagytam magam. Az az ember nem nézte meg a tenyeremet, ólmot sem öntött, gömböt sem világított. De megmondta az én életemet és mondhatom, hogy igazán megnyugtató. Három éven belül a férjem öngyilkos lesz. Felakasztja magát. Vagy valami efféle...

A fényszórók lyukat fúrtak a koromsötétben, és a két lyukon szolgálatos szúnyogok csapata zúdult az ablaküvegre. Korai és piszkos halálukat kimeredt szemmel bámultuk az éjszakában.

- Remélem, találunk majd kocsit az útkereszteződésnél - nyugtattam az asszonyt, aki útírányomtól balra, egy kis városba igyekezett. Az volt az érzésem, hogy azon a szakaszon, amelyen haladunk, reggelig szünetel a forgalom.

- Rettenetes az én életem... - sóhajtott a Efné, és sajnálkozásom újabb vallomásra készítette.
 - A lányom jövőre megbolondul, és valami kárt tesz magában, és valami kárt tesz magában, a vonat elé veti magát...
 - Hány éves a maga lánya?
 - Tizenkilenc.
 - Bizony, az előfordul, hogy alkohol rabságában szenvedő szülők gyermekei testi-lelki sérülésekkel jönnek a világra. Beteges a lánya?
 - Gyönyörű szép lányom van, kérem. Igazán helyes lány... Ha megáll egy pillanatra, előkerestem a fényképet. De ha siet, akkor higgyen nekem, hogy nagyon szép a lányom. Csillogó fekete a haja, kék a szeme, szabályos az alakja. Az érettségi előtt már komoly udvarlója volt, egy afrikai fiú. Miután elment, küldött pénzt. És a lányomnak föl kellett mennie Bukarestbe, de nem vette át a pénzt. Azt mondta, nem fogadhatja el. Aztán a fiú küldött kétszáz márkát. Az sem fogadta el. Küldött még csomagot. Ékszerek is voltak benne. Na, akkor elfogadott egy nájlón gyűrűt, de azt is ketté volt vágva. Nagy szerelem volt. Csak hát nem sikerült a házasság. És nem sikerült azzal a német fiúval sem. Láttam azt a német fiút, szép magas, korrekt ember volt. Csak németül tudod, nem beszélgethettünk, de én tudom, hogy nagyon rendes ember volt, tudom, hogy nagyon rendes. Feleségül akarta a lányomat. Mondta, hogy elviszi magával nyugatra. Gazdag szülei már várták őket. De aztán nem lett belőle semmi. Nagyon szerették egymást. Közben udvarolt a lányomnak egy fiú. Amolyan pulya esszük. Házuk van a bányavárosban, és az apját kocsival viszi a hivatalba. A fiú anyjának húsz pár cipője van. Láttam. Nemrég jártam náluk. Mert végül is a lányom hozzá mert ez a pulya esszű fiúhoz. Szegény asszony vagyok én, kérem, de kivettem magamért. Mennyit gyűjtöttem, mennyit kuporgattam, hogy legyen neki miből staférungot venni. Mennyit ügyeltem, figyeltem azt a lányt, amíg fölneveltem! Mennyit vigyáztam! Gyönyörű alakja van, és a kaszárnya mellett lakunk, kérem! Hogy most egy ilyen pujaesszű ez gyermekhez menjen! Miért tette, nem tudom megérteni. A fiú nagyhajú és gondozatlan, nem dolgozik, a lányom pedig gyereket vár... Látom én rajta, megbánta, hogy belement ebbe a házasságba, szótlán és szomorú, álomkórosan járkál ide-oda a városban. Meglátja, igaza lesz annak az embernek, egy éven belül elpusztítja magát...
 - A lány ne bántsa! Ha tizenkilenc éves és ráadásul olyan szép, amilyenek mondja, ne bántsa. Hagyja élni. Próbálja megmenteni, hiszen a maga lánya, nem?!
 - Egyetlen lányom, kérem. Szép és okos lány. De a sorsát senki sem kerülheti el. Megmondta az az ember...
 - Ne higgye neki!
 - Ő ismeri az rettenetes életem...
 - Miért éppen neki hisz?
 - Éjszakás voltam, hajnalban indultam, harminc kilométert gyalogoltam, a pénz nem sajnáltam, megismertem a jövőmet és megnyugodtam. Rosszabb már nem jöhet.
- Surrogva fúródunk a levegőbe. Valószínűtlenül magasan pislákolnak a csillagok.
- Hány éves?
 - Még nem vagyok ötven. De talán többnek látszom. Megviselt engem az élet.
 - Tudja mit? Én abban hiszek, hogy maga élete jóra fordul. A lány is meg fogja találni a kátyúból kivezető utat. Nem kérdelem melyik esztendőben született, de tudom, hogy maga egy dolgos asszony. Én hiszem, hogy előbb-utóbb rájön, hogy másként kell élniük, mint eddig. A

végzet pedig elkerülhető. Ennek az elhagyatott útnak a végén, amikor a kereszteződéshez értünk, jönnie kell valamiféle járműnek, átszáll, és még éjfél előtt hazaér. Talán a férje is otthon lesz...

- Azt mondta az az ember, ha esténként öt imádságot mondok, és az idén három misét celebráltatok, nem akasztja fel magát a férjem. A lányom ügye is rendbe jön kétszeri böjttel és egy misével. Csak a kicsi fiam sárgaságáról feledkezett meg az az ember.

- Tényleg ilyen vallásos?

- Református vagyok, kérem. Éppen most mondom, hogy rettenetes nehéz az életem. Most mihez kezdjék?

Megérkeztünk az útkereszteződéshez. Az asszony benzinpótlásra való pénzt csörgetett.

- Megvárom azt a kocsit, ha elteszi a pénzét!

Miután így üzletet kötöttünk, a völgyből hirtelen az égre futott két fényszóró éjszakát ketté hasító nyalábja. A csodát megnyugtatóan erősödő töfögés kísérte.

- Efbé vagyok T.-ből - köszönte szívességemet az asszony, miközben felkapaszkodott a traktor fülkéjébe -, ha felénk jár, nézzen be hozzánk. Ott lakom a kaszárnya mellett... A tisztaszoba nálunk sosem foglalt.

- Nyugodjon meg...

- Örvendek, hogy találkoztunk. Most már hiszem, hogy még ma hazaérek...

Továbbhajtottam. Időnként fények villantak az út két oldalán, falvak városok maradtak mögöttem. Hosszú fényének fullánkját szemben szúrva időnként egy-egy kocsi jött velem szembe az úton.

A kocsiban

Nem sietek. Ha lehet, nem sietek, mozdulataimat gondosan fékezem. De néha valamiféle hülye vágy arra késztet, hogy kirúgjam magam alól a földet, rohangáljak, dolgoztassam az izmaimat, a tudómet. De miféle vágy ez, amely nem jut el az agyamig? Hiszen nem parancsolom izmaimnak, hogy dolgozzanak, tudómetnek, hogy fújtasson, lábamnak, hogy gyorsabban járjon. Csak úgy, magától születhet bennem a mozdulat, egyszer csak ott találom magam a járdaszegély mellett, valahogyan mindig oda jutok, mert ott kevesen járnak, félnek a sűrűn közlekedő gépkocsiktól, a sok baromi sofőrtől, a gázolástól, a haláltól. Inkább tülekednek egymás hegyén-hátán, a járda túlsó szélé felé vonzódnak, a falak alá, az árnyékba, mintha örökké eső elől menekülnének, csillaghullástól, égiháborútól félnének. De lehet, hogy ez csak úgy képzelem, mint sok más. Mert sok minden összeképzölődöm, erre van tehetségem, főleg, amikor a járdaszegély mellett rohanok, szinte öntudatlanul sietek, magam sem tudom, hova és miért? És még azt sem állíthatom, hogy szeretem a sebességet, mert az a helyzet, hogy tulajdonképpen nem is érzékelem a gyorsulást. Amikor először ültem motorkerékpáron, még elemista voltam, rövidnadrágos gyermek, de mert ment a kapcsolás, a pasas, vagyis a motor gazdája megengedte, hogy robogjak egy kört. A saját felelősségemre. Jószívú pali volt, nem sejtette, hogy először vezetek, és én nem akartam háládatlan lenni, szépen finoman csavartam a gázt. Az egyenesben, amikor rápillantottam a kilométeróra, éppen a 100-as mellett remegett mánu, mint a mosogatóvízben a fakanál, amikor házunk előtt elhalad az autóbusz, a pók már sűrűn integetett, és akkor nyomban tisztában voltam azzal, hogy eszi a kefét, pedig

semmi sem történt, csak egy kicsit nekifeküdtem a levegőnek, ennyi az egész. A repülőtéren betonján futottam, és úgy tűnt, összezsugorodott a futópálya, azt hiszem már nem is tetszett a dolog. Untam. És éreztem, hogy tökéletesen mindegy, mit mutat az óra, preckelhetem jobban is, vagy akár levehetem a gázt, nem érdekes. Valahogy így járok a járdaszegély mellett is. Mit tudom én, mi kell ahhoz, hogy észbe kapjak: állj meg vándor, lassan a testtel, ha így folytatod, időnap előtt lelépsz a térképről. Nem a járdáról, nem a földről, hanem az életből. Ez hasonló szövegeléssel fékezem magam, megfogadtam, hogy kiírtom minden spontán mozdulatomat. Kiritkítom akaratom, igényem és vágyam. Még akkor is, ha a kocka fejű leszek, Tetraéder vagy más fajta szögletes figura. Mert gömb, golyó, golyócska nem leszek. Nem válok olyanná, aki szépen kiszámított pályán gurul, és csakis szabvány karambolokat az produkál. Ha nem stabilan éles figura leszek, aki úgy ütéssel vágással, gáncs vetésre szúrással válaszol, és nem gurul, nem forog nem koccan, és kenődik társaihoz, mind a rafinált biliárdgolyók.

Azt ajánlottak, ne vegyek kocsit, nem jó az ilyen zűrös embernek a jármű. Tiszta agy kell a vezetéshez, és isteni reflexek, semmi elmélázás, gondolkodás és egyéb ártalmas tulajdonságok. Hát persze, ezek a féltő előrelátó, segíteni kész, csupa szív kollégák honnan tudhatnák, hogy saját hibáim úgy kelljenek nekem, mint bolondnak a kényszerzubbony, túledzett filmnek a visszaeresztés, gondolkodónak a vitatárs, alkotónak a rombolás, igennek a nem! Különbözik hogyan jutnék el az önintelemig. „Leszoksz róla, sürgősen abbahagyod, nem érdekel, nem izgat, nem szólsz, nem beszélsz, nem is lelkesedsz!”

És így tovább... Csak tudnám, hova visznek ezek a gondolatok. Mert tele vannak pubertáskori örvényekkel, makacs gáttal és gátlásos viselkedéssel. Befelé figyeléssel, befelé fordulással, köldöknézéssel, önmarcangolással. Kinek fontos az, hogy igyekszem valahova, és eljutok-e oda vagy sem?

Lám, a motor kitűnően dolgozik. A kocsi szétterül a dorombolás. Külön kis világom nekifeszül a levegőnek, szétfrocskölöm magam előtt a fényt. A kocsis csillogó testét napsugarak szorítják a szürke aszfaltra.

Általában jobban figyelek a járdaszegélyre. Most nem sok értelme van ennek. Kicsi, unalmas külvárosi házak között futok, a járdán alig néhány ember. Visszeres lábú öregasszonyok, lötyögő ruhás, szikkadt öregek a cekkerbe fogódzva. Szenilis és kicsinált képű pasasok, göcsörtös öreglányok igyekeznek a hússorba, a zöldségeshez, a friss péksüteményért, újságért, a séta kedvéért, meg csak úgy szokásból, az ide-oda lötyögésért. Hát csak menjetek, kedveskéim. Érthetlenségetek ellen küldöm a lenézésemet, és fogadkozom: olyan, mint ti, nem leszek. Majd kieszelek magamnak valami olyat öregségemre, aminek nem sok köze lesz a piáláshoz, a zabáláshoz és a nőkhöz. Akkorra már minden bizonnyal csodálatosan a nyugodt leszek, és könnyen ki gondolok magamnak valami nagyszerű elfoglaltságot. Akkor majd megelégszem a napjában egyszeri étkezéssel, nem kell majd vándorútra kelnem a hasamért, és nem lötyögök majd a járdán, mint ezek a cekkeresek. Az örökös korán kelők. Akik miatt most más utca, más akkor a korareggel, a későbbi nyüzsgéssel össze sem hasonlítható.

Ilyenkor a gyerekek még alszanak, a csecsemőknek, tej szaguk van. Később, amikor ott ficákolnak a járdán, hogy pajkosságukban frászt verjenek a legedzettebb gépkocsivezetőkbe is, szebb a város, valahogyan emberibb. Nem azokat látjuk, akik voltak, akik elmennek, hanem azokat, akik jönnek, holnap helyünkbe lépnek, energiájuk, életkedvük, csillagszórós mosolyuk örökké rokonszenves.

A legjobb hajnalban indulni. Kirobogni a mozdulatlan városból, ki a földeken, tarlókon kukorica sorokon át a hegyek közé. Oda, ahol százféle zölden hívogatóan is nyugtatóan integetnek a bokrok és a fák. Ott olyan változó csodás és mégis mozdulatlan az erdő, mint forró nyárban a végtelenből lábunk elé siető tenger.

Balról, az út közepén folytonossá válik a szaggatott jelző vonal a rohanásban. Fehér fonál. Hozzá mérem, igazítom a kocsi pályáját. A fehér vonal most egyenesen visz, felfelé a hegyoldalon, bele a kék égboltba. Ha most még egy kicsit beletaposok a gázpedálba, megfürödhetek a tiszta kékségben, a felhőfoslányokat úgy félretaszítom a domb kocsi elől, mint úszás közben a medúzákat a tengerfenéken.

Nem bántom a gázpedált. Fegyelmezetten újra nemet mondok vágyaimnak. Aktatáskás fiatal-ember integet, ingázó tanügyi, rosszkedvű, kényszerből nevelői pályát választott ember. Élet-és útszéli nyomorúság integet belőle sajnálni valóan. Bizonyára nyolctól van órája. Igazgatója a megrögzött falusi, a bután becsületes, falujába mindenáron visszatérő hivatástudatára büszke, akaratos és mindenben konok értelmiségi. Aki a nyugdíjazásig még hátralévő évtizedben is tovább erősíti, alakítja, bővíti vélt tekintélyét, kézben tartja az iskolát és megmutatja azoknak a sétafikáló városiaknak életük nehezebb oldalát, megfizet a mozi, a színház, a kávézók, a kiruccanások hiányáért, azért, mert velük együtt nem részesülhet a városi kényelemben, a kirakatok csillogásában, a bámulnivaló csinos nők látványában, a közfűtésben, a fürdőszobás lakásban. Mindenért megfizet, amit falujában nem kapott meg. Mert nem kellett a városnak, nem jutott hely neki a városi iskolákban, lakás az új lakónegyedben, bérlet a színházban, feliratos márványtábla a sírkertben. Névjegykártyáját nincs akinek átadja, akikkel ceremóniásan kicserélje, szülőházának ajtajára sem szögezheti, kiröhögnék a faluban. Mindenért, mindenért... Bosszút áll fizetéslevonással, feljelentéssel, írásbeli figyelmeztetésekkel azért is, mert alig van alkalom arra hogy nyakkendőt kössön és mert örökké a helyi koszájánál kell nyiratkoznia. Ősztől tavaszig bakancsban kell járnia vagy gumicsizmában, előre kell köszönnie az embereknek, mert az ő szemükben a magafajtnak nincs tekintélye, hiába koptatta az iskolapadot, a ugyanoda küldték vissza, ahonnan elindult, hogy kínlódják a koszos kölykökkel, ha már nem volt jó városra úrnak.

Lassan nyomom be a féket, jobbra csavarom a kormányt. Vagy harminc méterrel odébb állok meg. Nézem a tükörben, lohol a pasas. Lihegve érkezik, könnyörgésre beállított táblázattal. Megpattintom az ajtót.

- Ülj be! - mondom. Nem nézek rá, indítok.

Az öröm a verejtékkal együtt szétterül az arcán. Már nem utálja az életet, a falusi iskolát, az igazgatóját, akkor a reggeli ellenőrzéseket, a hajnali ácsorgást, a könnyörgő integetést a város szélén. Kényelmesen elhelyezkedik az ülésen, páholyban érzi magát, felölti, valóságos emberi arcát felölti valóságos emberi arcát. Ránézek. Látom gyűrött, borostás, fésületlen. Szemébe még ott a maradék unalom, növekedésre ítélve, mint a hályog. Részvétem palástolom. Nem szólok.

Nem érdekel a más baja. Néha még a magamé sem. Most csak az érdekel, mit fizet. Nem szeretem a krajcároskodókat. A kilométerórát figyelőket, akik miután küszöb elé állítatják a kocsit, kétszer is megkérdik, mennyivel tartoznak. Mások mindenáron mesélni szeretnének, dumálni, haverkedni. Kérdik, mennyit futott a kocsi, dicsérik a márkáját, azt hogy meglehetősen keveset fogyaszt, aztán közös ismerőseink kiderítése céljából kérdésekkel piszkállak. Végül hálálkodnak, kezet nyújtanak, bemutatkoznak, és csakis a legvégső esetben fizetnek. Akkor is keveset. Van olyan, akit az bátorít, hogy a keveset szólok, nem emlegetem a benzinárakat, a generáljavítás költségeit, nem rémítem azzal, hogy gumicsere előtt állok, mivel a

meglévők már nagyon elhasználódtak, tehát balesetveszélyesek. Egyik-másik paccer azt hiszi, hogy passzióból fuvarozom, kell nekem az, hogy megosszam vele a magányomat, talán még azt is elvárná, hogy meghívjam egy löncsre, ha már olyan jól megy nekem, kocsim van, sohasem kell alázkodnom holmi útszéli autóstopposként.

Nem leszek elnéző! Aki utazni akar, fizessen. Koplaljon össze magának egy kocsit, és amikor majd foszlik a fenekén a nadrág, bizonyára nem dobja vissza, hanem zsebre vágja a markába dugott pénz. Akkor majd nem finnyáskodik. Mert nem az a természetes, hogy egy tehetséges útszéli integető ingyen keresztül-kasul utazza világot. Lehet, hogy az ez máshol is így van. Nálunk ez nem megy. Nálunk taksa van. Harminc kilométerenként le kell fizetni a tízest. Csak a pofátlanok adnak kevesebbet.

Figyelem az utasomat. Nem látszik smucignak. Azt hiszem, érzésem van ahhoz, hogy elkerüljem a pitiáner figurákat. Ez például, mérget veszek rá, hogy mindenért megfizetett már az életben. Fizessen! Többet adjon, mint én, és nekem is adjon! Ez az élet. Különben miért állunk meg, ha valaki integet? Miért integetünk, ha ránk kerül a sor? Miért sietünk? Merre? Hova? Anyagias vagyok, nem tagadom. Műfogamhoz verem a garast. De a fuvarozás nem üzlet. Az utasok sohasem velem csak mellettem utaznak.

Egyszer, ha sikerül, magamnak sem állok meg. Elhúzik simán, és a visszapillantó tükörben figyelem, amint integető karom csalódottan lehanyatlik.

Két deci - tisztán

Felemelte poharát és ivott.

Amikor a vonat elindult, nem néztem ki az ablakon. A fiúk integetek, de én már akkor tudtam, az egész egy nagy blöff, csak formaság: nem szeretjük mi ezt a várost. Elegünk van a szülőkből is, féltésükből, életsémáikból, amelyet mindenképpen ránk akarnak tukmálni. Végül is, mímelnénk az elváláskor szokásos búcsút, fájdalmas képet vágnánk illedelmesen. Pedig én mondom, hidegen hagytuk ott az egészséget, józanul. És azt, amit a szülőváros iránt érzett lelki kapcsolatról, és m ás ilyen francról meg nosztalgikus etyepetyéről papolnak, nem kell komolyan venni. Az ember felül a vonatra, úgy érzi, nem kell senkinek, mert nem fogadja be a városból. Mert hiányzik a munkapadja a gyárban, számára nincs íróasztal az irodában, a pincér nem neki nyitja a habzó sört, s a lányok elfelejtenek visszamosolyogni. Legjobb ilyenkor elmenni. És ebben nekem mindenki segített. A hivatal ingyenjegyet adott a munkatelepig, az iskola kiadta a technikusdiplomámat, otthon gyorsan előkészítették a bőröndömet. És akkor megkértem őket, ne kísérgessenek az állomásig. Nem szeretem, ha kikísérnek. Különben is bonyolult család vagyunk, a kelleténél több szülőm van, nehéz válogatnom belőlük.

Bandival, persze, más a helyzet. Az anyja töpörödött, halk szavú asszony, a háború óta egyedül keres három fiára, s bizony sohasem elég. Csak ránéztem és tudtam, fáj neki, hogy elmegy a legnagyobb fia. Tudtam, azzal vigasztalódik, hogy Bandi egyedül könnyebben boldogul. Lalának a legkönnyebb. Az anyja tanár. Utazása pedagógiai kísérlet: hátha ember lesz belőle. Én pedig a magam ura voltam, makacs, mint a gondolat, mely azóta sem hagy nyugodni: miért nem kellek ennek a városnak?

Rágyújtott egy cigarettára.

Este volt, és amikor átgördültünk a hídon, balról bevilágítottak a gépgyár és a cipőgyár fényei. A köszörűkögyár akkor még nem volt meg, különben oda is beadtam volna egy felvételi kérést. Sokfelé kerestem munkát, miután otthagytam a hűtőgépgyárat. Sehol sem vettek fel. Belenéztek az irataimba, és csak hümmögtek, hiába erősítettem, hogy tudnék előrajzolni, lakatosmunkát akármiylet elvégzek, értek hozzá, lapátolok is, ha kell. A hűtőgépgyárban segéd munkás voltam, és tönkretettem a télire való ruhámat nagy igyekezetemben. Később megpályáztam egy beszámoló posztot, de azt is a főmester egyik frissen érettségizett rokona kapta. Hát, akkor elszámoltam. Nyájas volt a fő mester, amikor kitanította, hogy ezt nem így kell csinálni.

- Menjen a fenébe! - mondtam, és utálattal jöttem ki a gyárkapun eléggé csodálkoztam azon, hogy utálatot érzek. Mert szeretem én azt a gyárat. Mert romokra épült... Gyerekkoromban ott játszottunk mellette, a pataokban. Szünidőben falat törtem a villanyszerelőknek, és salakot lapátoltam a gyár kosárlabdapályáján... A lényeg az, hogy el kellett mennem.

Emlékszem állatian kattogtak a kerekek. Nem dumáltunk. Ilyenkor az ember agyában előrajzának az emlékek, beledöngicsélnek a fülébe mindenféle bárgyúságot. Elővillant jó ismerősöm képe, valami főnök az egyetemen, leállít az utcán, hogy adjam át üdvözlőmet a papámnak, és megígérteti velem, hogy amennyiben bármiféle támogatásra lesz szükségem, felkeresem. Jön az adminisztrátor, az öregem sakkipartnere, és erősíti, hogy helyet szorít nekem valahol, osztályharcosan érvel: bizonyítja, hogy ezt a csekélységet kötelessége megtenni! Nem! Nekem nem kellett az ilyen mankók, nincs szükségem rájuk. Legalábbis akkor úgy gondoltam, soha sem lesz efféle szükségem.

Még egy felet hoztak és ásványvizet.

A nagy építőtelepen egy akkora gépterembe dolgoztam, hogy lefektetve a Főtéri templom is beleférne. Asztalon aludtunk az egyik irodában, délutánonként ténferegünk a falu kicsi házai között. Sár volt mindenütt, a levegőben cementpor és szünni nem akaró népzene. Irataink alapján értékes emberek voltunk, „műszaki káderek”. Küldtek a központhoz. Ősz volt. Fagyosan lehelt felénk a tenger, cibálta rajtam a vékony lódent a szél. De meleg lakást kaptunk a központban, a tengerészek az ablakunk alatt trappoltak, és leginkább a „Százados úr seje haj”-t énekelték. Befogadott a város. Rajzasztalt kaptam, és izgalmas munkád. Télen, amikor bombáktól foghíjas ház sorok között süvített a hideg, megvártuk egymást a járdaszélen, összefogózva jöttünk át a tükörré fagyot úttesten. De a tavasz volt a legszebb. Az építőtelepen az exkavátorok olyan nyomokat hagytak a domboldalon, mind fogunk a vajás kenyérben. És rám mosolygott egy lány. Kellott, hogy szeressen. Csatangoltunk a külvárosban, úszni is megtanultam a kedvéért. Talán meg is nősültem volna, az egész nem lett volna olyan komoly. De ott minden komoly volt, amit csináltam. Különben levelemben is azt írtam haza, hogy tanulnom kell, de a címzést eltéveszthettem. Akitől a választ kaptam azt írta, nem vár haza.

Koccintás helyett asztalra huppantotta poharát és ivott.

Makacs voltam. Mégis hazajöttem. Sok kérvényt kellett beadom mindenfelé, míg felvettek kerékpár küllőket készíteni egy műhelybe. A patak mellett laktam albérletben, egy öreg házban. Barátaim mind távol voltak, szerteszét az országban. Nagyon egyedül éreztem magam. Akkor mentem át a köszörűkögyárba. Részletrajzokat kellett csinálnod mindenféle gépalkatrészekről. Mint szakképzetlent fizettek. Mert nem volt számomra hely a kádertervben. De csak azért is maradtam. Marad nehezebb volt. Egyik tanárom mondta: „Nem lesz belőled semmi...” Én ezt nem akartam.

Esténként külvárosi utcákon bolyongtam. Benéztem a kerítések, a házak ablakát. Megnéztem magamnak az embereket, és mindenik arcáról leolvastam egy-egy történetet. Olyat is találtam, aki meghallgatott és igazat adott nekem. Egy fiú tanítványommá szegődött. Mindent megtanultunk, válogatás nélkül, még szépen járni is, mert az sem fölösleges. Most tanár valahol.

Közelebb magához a tele hamutartót és elnyomta cigarettáját.

- A gombgyártás bedöglött - mondta Bandi egy alkalommal, jóval azután hogy ő is hazaért. És azt is mondta, hogy nem politizál. Nem értettem, miért kell ilyeneket mondania. Féltettem, hogy kilöki magából a város. Néha még találkoztunk. Megnősült. Elvált. Gyermekeivel bajlódott. Aztán valami marhaságot csinált, ült néhány évet. Amikor újra megjelent a városban, lelkes volt, szavalt és rengeteget dolgozott. Bár hova is került, mindenhol rengeteget dolgozott. Most csoportvezető. Járra az országot. Textilgépeket szerel. Egy darabig én is dolgoztam textilgépekkel, de aztán jöttek, hogy kell a rajzoló, menjek vissza a köszörűgépgyár. Visszamentem, mert szeretem, a visszavárnak valahol. Szeretem a megérkezéseket. Présformákat terveztem, szép játék volt. Volt egy ember, aki értette a mesterségét. Szerette, amikor ellentmondtam neki. S ha előfordult, hogy egyik másikötletemből valami megvalósult, napokig vidámnak láttam a várost, és a lányokat szebbnek, mert én akaratlanul is a hangulat ember vagyok... Akkoriban elhatároztam, hogy végleg jó hangulatú ember leszek. Aki szívéből tud örülni a dolgoknak, annak felejtetni sem nehéz.

Kért még egy felet.

Nem szeretem a szürke napokat. De nem tudom eseményszámba venni a főnök dühkitöréseit. Azt mondják, egy idő után elfáradunk vagy neuraszténiások leszünk. Az én főnököm ezt tagadja, kifehéredetten tiltakozik, ha idegkimerülésről panaszkodom. Nem akarja észrevenni, hogy őt magát is mennyire megcibálta az idő. Hibát kap a munkában? Rám ordít, hogy a fizetést fölveszem-e?! Nem szokásom visszapofázni. Már nem vagyok olyan fiatal, hogy egyik napról a másikra zsebre csapjam a munkakönyvem és továbbálljak. Tudom én azt, hogy haragjában sok mindent mond az ember. Volt egy főnököm, amikor mérges volt, magázott. Olyan is volt, aki éveken át nem adott prémiumot. Az ilyesmin elkeseredni csak akkor szoktam, amikor nem mondják nyíltan a szemembe, hogy mi bajuk velem. Ilyenkor úgy érzem, mindent előről kell kezdenem, idegennek érzem ott magam.

Cigarettára gyújtott.

Ha nem Lalát már rég nem láttam. Utoljára akkor, amikor két lányt csípett fel a korzón. Szépfíú lett ebből a Lalából. Azt mondják otthagya az orvost. Az a helyzet, hogy nem ismerem eléggé ezt a Lalát. Együtt jártunk iskolába, de az építőtelepen csak két hétig volt

velünk. Valakinek megtetszett a bőrspenzere. Egy éjszaka elemelték ágya mellől a közös hálóban. Ezért persze nem kellett volna mindjárt hazajönnie. Sajnos, nem ismerem eléggé, de meg vagyok győződve hogy ez a város... De hagyjuk. Nem vagyok én egy rögeszmés pasas...

Az ásványvízhez hozzá se nyúlt.

Úgy esett, hogy sokfelé megfordultam az elmúlt években. Dolgoztam én mindenfelé. Persze, egy beavatatlannak hiába is magyarázom, hogy egy gépből mi az enyém. A nyáron megnéztem az egykori építőtelepet. Most egy teljesen új város van ott. Persze, hiába meséltem a feleségemnek, szavakkal nem tudom visszavarázsolni az onnan eltűnt hangulatot. Hol vagytok küzdelmes évek... Hol vagytok, régi barátok?

Nagyot slukkolt cigaretájából.

Egyenesen előre fújta a füstöt.

Fújhatta volna akármerre. Senki sem ült az asztalánál.

Amikor Péter soros volt

Mellettem Bandi ült, erre határozottan emlékszem. Bandi, mindig is mellettem ült, a gimnáziumban is, hát még a sör kertben. Miért kell, ebben kételkednek. Hiszen nagyon jól tudom, hogy más nem ülhetett mellettem. Bandi akkor is szőke, sovány, pisze fiú volt, akkorakat hallgatott, hogy időnként meg kellett ismételnünk a viccet:

- Bandi, kérlek - fordultunk hozzá nagy komolyan -, ne haragudj, de végre már más is szeretne szóhoz jutni. Ha lehet, fogd valamilyen rövidebbre a mesét!

Ezzel nem azt akarom mondani, hogy Bandi egy álmodozó lélek. Mindent figyelt, amit összetrécseltünk néhány korsó sör mellett, amikor megszólalt, mindig valami sértést mondott, sikerült is neki egy csomó olyan palit összegyűjtenie, aki őt kitartóan és szívből utálta. Bandinak azért kellett mindig mellém ülnie, mert akkor nem bántották; hetenként háromszor jártam edzésre, néhány évig még a sport ügyekben járatlanok is emlékeztek arra, a meccsre, amikor Bivalyt, a legerősebb mészáros, aki állítólag naponta megivott egy kancsó friss marhavért, már az első menetben kipofoztam a ringből.

Különben az is meglehet, hogy Péter mellett ültem. Hacsak Péter nem az asztalfő ült akkor, mert ha ő ült az asztal végén, akkor fizetett. Mindig az volt a fizető fiú, aki pénzt kapott otthonról. Arra viszont tisztán emlékszem, hogy Bandi a második turnus után kiment megkönnyebbülni, és akkor Pati mellém húzódott, hogy ne kelljen a fejek fölött átordibálnia. Pali néhányszor még kihozott a sodromból a makacsságával. Nem szeretem a makacs embereket. Talán, mert magam is makacs vagyok, és tapasztalatból tudom, hogy két ilyen ember semmire sem megy, legfentebb jól felcibálják egymás idegeit, és kölcsönösen lehülyézik egymást. Ha más nem történik, akkor az egy nagyon békés és ritka megoldás. Mert mi abban az időben nem riadtunk vissza egy kis pofozkodástól, és azt sem tekintettük tragédiának, ha nem sikerült egymás között egyenlően elosztanunk az ütések. Akkor az izomerőnek értéke volt. Gyanítom, hogy azért, mert mindenhova energia kellett; az egész élet úgy volt beállítva, hogy nagy nekiugrásokkal, hórúkkokkal lehetett akkor elismerést szerezni. Az újraépítés korszakát értük, a sztahanovista mozgalomét, amikor az emberek nagyon is komolyan vették az önkéntes munkát; a földgáz bevezetésekor az egész város sáncokat ásott; a külvárosokban öregek és

gyermekek követték ki a járdát; az úttestre vasárnaponként kavicsot hordtunk. Mindenhova erő kellett, még a gyakori felvonulásokhoz is mert hosszúra nyúlóak voltak akár a lelkes hangulat, amelybe úgy belefeledkezzünk, mint falusiak a vasárnap esti táncba. Röhögni való figurák akkor is bőven akadtak; egyesek céltudatosan rekedtek be jelszavak ordítása közben. Ezt ugyanis honorálták, és az anyagi előnyök reményében akaratosan hangoskodók, habzó szájjal követelők és áradozva ujjongók csoportjai között sokan cikáztak olyanok, akik mindent jobban tudtak, még mások, szélsőségesek voltak, ízléstelenek. És nem lehetett őket egy könnyen lehűteni. Helyes kis viharoknak kellett jönniük, hogy időnként leseperjék ezeket a felszíneseket hétköznapijaink porondjáról. Mondhatnám, nekem már akkor sem tetszett az, hogy mindenki diktálni akart, és hangoskodhatott, ha kijelentette: utálja az osztályellenséget. Micsoda korlátot figura volt például ez a Pati is. Mindegyre felugrált a helyéről - innen a neve -, még a matematikába is felszínes politikát akart keverni.

Amikor Bandi kiment kis dolgozni, Pati azért húzódott mellé, hogy megkezdett vitánkat folytassa. Szerinte Bogátinak semmi keresnivalója főiskolán. De másnak sem, akinek a papája ügyvéd vagy hasonló furcsa szakmájú. Nagy barom voltam, mert leálltam vele vitatkozni és még az önérzetébe is belepiszkáltam, eszébe juttatva, hogy Bogáti az előkészítőn a legjobb volt matematikából, és a felvételije kétszer olyan fényesen sikerült volna, mint nekünk, ha nem dobják vissza az iratait. Pati tudta, hogy a többes számot főleg ráérttettem, ezért hát mellém húzódott, egy darab elméletet majszolva a társadalmi rétegződésről.

Mire Bandi visszajött, éppen hogy belemelegedtem, és hagytam volna dumálni, mert én akkor már rég rájöttem, hogy csak arra figyeljek, akire érdemes odafigyelni. Bandi aztán röviden elintézte azzal, hogy megkérte: válasszon a matematika is az „aktiválás” között. Pati erre a támadásra felhúzta az orrát. Azt mondta, nem vagyunk fejlődőképeseek. Ez akkor divatos kifejezés volt. Körünkben sértésnek számított. De mi nem sértődtünk meg, mint Pati, aki az előkészítőn belesült egy egyszerű algebrai feladatba, miközben helyette Bogáti fél perc alatt teleírta táblát, úgy állt ott, mint akit ott felejtettek. És akkor a tanár, aki nem valószínű, hogy ismer ismerte a Pati féle osztályharc törvényeit, vele törölte le a táblát. Pati nem jött többet előkészítőre, de sűrűn tevékenykedett a diák szervezetben. Később gyűléseken is megdicsérték, és beválasztották a vezetőségbe.

Ha jól utána gondolok, belátom, Pati legjobb tudása szerint cselekedett, útja így nyílegyenes volt a mérnöki diplomáig, amiből neki vöröset adtak. Mondták, hogy már akkor személyiség volt, a neve több alkalommal ó megjelent az újságokban, üdvözlőket olvasott fel, és beszédek mondott. Valószínűleg úgy sétált be a minisztériumba, olyan természetességgel, mint aki más úton nem is járhat az életben. Tulajdonképpen alig ismertem Patit, mindössze egy évig tanultunk együtt, az előkészítő tanfolyamot is beleszámítva.

Azt hiszem, hogy már nem is olyan érdekes, ki ült akkor este mellettem, a potyára mindig is sokan gyűltek, ma is így megy ez. Péter jófiú volt, nem érdekelte, miként megy el otthonról kapott pénze, nem érdekelte, ki ül az asztalunkhoz. Nem voltunk szűk körű társaság, ahol az új tagot a régiek közül ajánlani kellett volna valakinek, próbatételt nem szabtuk, nyíltak voltunk és barátkozók, gondolom, így megy ez mindenütt az elsőévesek között.

Amikor én voltam a soros, bevonultunk a sörkertbe. Amikor csomagom jött, házibulit rendeztünk. Ezt muszáj volt így csinálni, pedig senki sem mondta, hogy így csináljuk, de mi komolyan vettük azt, hogy közösen élünk, mert mindent komolyan vettünk, aminek értelme volt. És ha valaki leült az asztalunkhoz, nem firtattuk, honnan jött, ki az apja, és hol élnek a

rokonai. Azt sem kérdeztük, mik a tervei, csak intettünk Nagy úrnak hogy lesz még egy korsóval, s nagyúr fejedelmi módon kiszolgálta. És ha a pasas bizalomgerjesztőnek találta a képünket és barátinak a hangulatot, akkor úgyis kipakolt, elmondott mindent magáról, és arról, ami a világmegváltásból véleménye szerint reá tartozik. Az is előfordult, hogy azt szerény új fiú szabadkozott, a sör miatt.

- Főúr kedves! Nem kértem semmit, tudja, csak úgy... Egy kicsit ellötyögöm itt az időt a társaság kedvéért... Meg minden... Szóval...

Nagy úr erre csodálkozó emelte meg súlyos szemhéját, és kifogástalan modorban utasította rendre a tapasztalatlan a vendéget:

- Szólítson csak Nagy úrnak, kedves fiatal barátom. Én sohasem felejttem el, Nagy úr mindig tudja, ki, mit, mennyit fogyaszt, és pláne azt, hogy ki fizet. Ezzel én, ugye, csak a kötelességemet teljesítem. Teszem azt, ha úgy évtized múlva erre jár, nyugodtan térjen be hozzánk egy korsó sörre, emlékezni fogok magára, kedves uram, és akkor is szólítson csak nyugodtan Nagy úrnak, biztosítom, hogy akármiféle meggyőződésére való tekintet nélkül kifogástalanul fogom kiszolgálni. Na, persze, majonézes rákot, kaviárt, töltött vadlibát és tiroli vegyes tálalati hiába kér az úr, az ilyesminek befellegzett. Ellenben sör az van. Sörgyártásunk szépen fejlődik. Szóval, ha soron kívül óhajt még egy korsóval, szólítson csak egyszerűen Nagy úrnak, és a félretett hordóból önnek is jut. Különben, hogy el ne felejtsem, ma, ugyebár, a főmérnök úr vendége tetszik lenni. A fogyasztás előre ki lett fizetve!

Nagyúr elegánsan biccentett az új fiú felé. Kis kendőjével szelíden elhessegette a legyeket, és méltóságos pózban a söntés felé gurult. Amikor újabb vendégek érkeztek, elégedett mosolygással fogadta köszönésüket.

- Jó napot, Nagy úr! Tisztelettel, Nagy úr!

- Alázatos szolgálja az uraknak! Engedjék meg, hogy tisztelettel üdvözljem önöket szerény hajlékunkban, ahol kellő kiszolgálásban részesülnek, Válgják kedves megéhségesedésükre! Parancsoljanak! Máris intézkedem, tisztelettel... - hadarta mosolyogva.

Ilyenkor mindenkinek oda kellett figyelnie, Nagy úr családias humorra mindig sikert aratott

- Parancsoljon helyet foglalni, jeles főművész úr! Remélem, ma új vicceket hallhattunk öntől... Ugye, főmérnök úr? Hogy és mint, kedves főraktárnak úr... Főfodrász úr... Főtanár úr, Főiskolás úr... Főmozdonyvezető uram... Főkáderes úr... És néha, főelvtárs úr!

A rendelést meg se várva nyugtatta a vendégeket:

- Persze, persze, tessék csak helyet foglalni, mindjárt sőt rögtön intézkedve lesz!

Mi előre odaadtuk a pénz Nagy úrnak, aki minden esetben biztosította a társaságot, hogy kifogástalan úriemberrel van dolgunk. Aztán addig hozta a korsó söröket, amíg az összegből futotta. Akkor Nagy úr dupla vonalat húzott az asztalunkon heverő cetlire. Az azután következőket a vonal alá írta. Ösztöndíj kiosztás napján diszkrét mozdulattal az asztalra tette a számlát.

Nagy úr olyan szelíd volt, mint egy békegalamb. Tőle annyi blödséget dumálhatunk össze, amennyit csak bírtunk Mert mi nem a sörökért ültünk órák hosszan a sörkertben, hanem a vitatkozás itt. Nagy úrnak azonban különös tehetsége volt arra, hogy a durva szavakról leszoktasson. A dühös kirohanásokat, az „elengedett kormány” fogalmazottakat, a disznóságokat nem szerette. Rögtön protestált.

- Felhívom a kedves vendég figyelmét, szerény hajlékunkban úriemberek között úgy illik, hogy moderálja magát. Ez, kérem, nálunk annyira nyilvánvaló, hogy ki sem lett írva a falra.

Nagy úr szigorú volt, mint egy apácázárdába. Nem mertünk neki visszapofázni.

Később, amikor arról kérdezték, miről beszélgettünk azon az estén ott a sörözőben, gondolatban mindenkit sorra vettem, mindenkre gyanakodtam, csak Nagy úrra nem. Akkor én mindenkit megutáltam, még Nagy urat is, pedig biztosan tudom, hogy ő volt a besúgó. Lehet, hogy az a sötétkép melegítő volt. Az, aki velem szemben ült, és nagyon sok sört vedelt. Vagy az, aki mellettem ült? Az a helyzet, hogy most már nem emlékszem pontosan, ki ült mellettem azon az estén. Amikor mindannyiunknak Péter fizetett... Aznap - ez nem vitás -, világosan emlékszem, hogy, aznap ő volt a soros.

Hol lehet most Péter? Rég eltűnt a múlt időben. Az ilyen emberek rendszerint kimaradnak jelenünkből...

Búcsú

Ülök a vörös posztós sátorban. Hideg fényű karbidlámpák sziszegnek a magasban. Mellem magasságában tükrös, sokrózsás, nagy mézeskalácsszív. Mellszélességű. A lépcsőzetesen lefelé futó polcokon kisebb szívek sorakoznak, lennebb még kisebbek ülnek, mint piros-fehér szelídített madarak, melyeket fehér-kék vitézkötéses ruhába öltöztettek. Messziről jött fények villódnak a mézeskalácsszívek tükrén, tótágast álló emberek jelennek meg a tükrökben, éppen csak kirajzolódnak, kontúrt kapnak, aztán sodorja, viszi őket tovább a tömeg, amely a sátor előtt hullámszik szakadatlan.

Nézem a huszár ormótlan, tompa kardját, és rajta a papírzacskóból egyenletesen nyomott cukroskeményítő-zsinór szabályos hullámvázát. A pogácsalófej cukros kantára sárga. Sárga? Nem. A kantár zöld. Zöld? Inkább rózsaszínű, mint minden a valószínűtlen világban. Ezt akkor tudnám biztosan megállapítani, ha magam is nyomhatnám a nagy papírzacskóból azokat a fehér, kék, zöld, rózsaszín és sárga vonalakat a pirosra festett szívekre, ha azsúrozhatnék sokféle babát, bölcsőt, kakastaréjt, csizmát, kardot és szívet.

Ülök a mézeskalácsos sátorban. Valamiféle jóleső melegség áramlik felém a tányérnagyságú mézes debrecenik sárgás-barna korongjából, Megfogni nem szabad, szól belülről-távrolról a tiltás. Diákok jönnek, pengve-pattanva szilánkokra törik a debreceni a kezükben, és elővillanó fogsoruk között ropogva eltűnik a melegség, oldódnak a korongok azzá, amik voltak: mézzé, liszté és sziruppá lesznek újra.

A törés, az irtóztató ropogás zaja elül a tordai pogácsák puha barnaságán, kitüremplő belsejük sárgája olyan, mint a dohányos néger szájából elővillanó fogak színe, lapogatom ezt a négyfűlű csodát, amit kicsi nyújtófával és két egymásba akasztott villával kell elővarázsolni darabonként, és úgy vinni haza áhítattal, akár a kisgyerekek szokták réges-régen a vásárfiát.

Márványosra kandírozott ánizsos pogácsán fut a szemem, celofánba csomagolt kétarasznyin nőtt mandulásokon, a fémkarikában született mogyoró nagyságú mézes tésztából eggyé sütött flaszteren, amit ha cukorban főzött déligyümölcscsel töltenek, bomba a neve.

Télikabátgomb nagyságú dióspuszerlik és csokoládés spiccek halma között szurtos gyerekkéz matat. Menj odébb, fiam, szól egy cseppet sem szigorú hang. És egy nagy, sárga kéz megremevedik. Közben volt egy háború, és most mézeskalács figurák nélküli béke van, és a fiam

kezeből, nagy, erős kezeből kihull a hófehér vízilabda, piros zsinórbetűkkel van ráírva valami, hirtelen nem találom a szemüvegem, nem tudom elolvasni az üzenetet.

Gurul a labda. Jaj, vigyázz! Cukorrózsák repülnek, és a mézeskalácsszíveken megrepednek a tükrök. Kettéhasadnak a bombák, huszárok nyargalnak fejvesztett lovakon, lefele a piros lépcsőn, a mandulás mezőkre. Mákos végű, sokféle színű papírszalagon pipák paraszát rugdalják a pólyás babák, akár a régi házról a vakolat, úgy hull róluk a színes máz. Fröcsköl a karbidlámpa fénye, kevés a víz, kevés a gáz, fogy a világosság. Fehér cernára fűzött lila és sárga pogácsabogyók közrefogják a piros keresztet, és gurulnak lefelé.

Eszünk. Mindent megeszünk, miközben a vörös sátorban minden elfeketül. Ülök, pislákoló fényben. Félig nyitott szemmel, kiterített fiam figyel belőlem. Kinn a búcsús tömeg kavarog.

De most már nem érdekel, hogy mikor jönnek értem.

És az is teljesen mindegy, hogy fehér, kék vagy fekete ruhás emberek (angyalok) döngetnek az ajtómon.

(1985)

A hintaszék halála

A hámoszobás tömbház-lakásban szokatlan bútorarab az üveges erkélyajtó melletti sarokban állott. Innen jól látható volt a tévé és az ajtó üvegén át, a távoli havas kék fénye.

Időnként megállt a hintaszék előtt. Önfeledten nézte, szemével tapogatta karcsú vonalait. Készítője - minden valószínűség szerint valamelyik múlt századi, mesterségének szépségeitől bezsongott mester -, az ívelt talpfák hosszabbításával alakította a szék szívalakot mintázó támláját és annak tulipán utánzatú fejrészét. Mindez nemcsak oldalról és hátulról látszott, hanem a széket beborító feszes, de már messziről puha kényelmet kínáló kárpitjáról is, amely ugyancsak kiváló mestermunka volt, az iparos szolgalelkűség gyönyörű példája.

A szék alkatrészeinek indázó vonalait mindig is nőiesnek vélte, de amióta a felesége meghalt, akárhányszor odatévedt a tekintete őt látta benne. Egyszer-egyszer kíváncsian fiatalon, máskor annyira halásápadtan, hogy testének körvonalai elmosódtak a kietlenségben,

Teltek az évek, lakásában nem változtatott semmit.

Az életről kigondolt kérdéseire nem talált választ. „A miért nem azért van, hogy megválaszoljuk, hanem azért, hogy folytonosan keressük rá a feleletet. Aki megnyugszik valamely tetszetős válaszban, elveszett ember.” Úgy tért a megnyugvás ösvényére, hogy csakis az önmagával való küzdés végtelenségében hitt, semmi másban.

A hintaszékre pillantva olykor valami furcsa nyugtalanságot érzett: „Születhettem volna hintaszéknek? Olyan hintaszéknek, amely él valamennyi ideig, aztán visszatér az élettelen tárgyak sorába, és valakik által megfogható, használható emlékként folytatja tovább amúgy is hallgatag életét. Hiszen ez a sorsunk.

Nem az elmúlásba visz az utunk, hanem az élettelenbe. Cselekedetekre születünk, hogy aztán valamilyen tárgyi emlék alakban bölcs hallgatásunkkal az élőköl gondolatokat csikarjunk ki.

- A magány zavarossá tesz - magyarázta gyerekkori barátja, aki nem szeretett sakkozni, de télen-nyáron a városon kívülre, egy elhagyott halastó környékére cipelte őt holmi madármegfigyelésre.

Az egyik ősszel, madarak helyet fehér fenekű őzet láttak a nádas melletti erdőszélen, a kecses jámbor állat magasra emelt fejjel egykedvűen nézte a két izgatott embert, aztán akár a mesében, néhány szökelléssel eltűnt a fák között. Nyomában vidámságot permetezett a lágy fuvallat, az őszt addig szomorúnak hitt színei kacagva csendültek, a két férfi megfeledkezett kényszeredett együttlétükről, sóhajtásairól, fáradságukról.

Ha legalább egyikük hintaszék lehetett volna, ritmikus mozgásával megmozgatja akkor a levegőt, hullámokban lefoslott volna onnan a megszokottság bárgyúsága. Az élet ilyenkor végtelennek tetszik, a pillanat megtelik értelemmel.

Percről percre

Az egyik egyperces novellámban főhősöm bokszesztyűvel számlálja a hajszálait. Ilyen furcsaság volna, ha életünk értelmét keresve, létezésünk célját firtatva napokkal, órákkal, netán pecékkel mérnénk a születésünk óta eltelt időt. Ezek ijesztő számok.

Gyors számolást végzek. 2016. november 15-én, 29 662. napomra virradtam és fogalmam sem volt arról, hogy a 711 888. órámban járok, és miközben megszokásból tejeskávémát szűr-csölve kibámulok az ólmos égboltra, csontjaimban érzem a tegnapi hirtelen havazást elmosó szemerkélő őszi eső furdalásait, agyatlanul zsibbadtan várom 42 713 280. percem, amelybe minden megrázkódtatás nélkül belelépek, akár tegnapi sétámon egy gesztenyefáról hullott sárga levelekkel tele tükör-tócsába, vagy a pesti utca kutyapiszkába, hogy a hétköznapiakban termelt szépségek és rondaságok megszokott nyomása alatt zsibbadtan továbbálljak, ahelyett, hogy pillanatonként számon kérnem magamtól létezésem értelmét, felszisszennek minden üres percremre amely, csak úgy szokásból hozzáadódik eddig eltékozolt negyvenkét és fél-milliónál több percremhez. A számok bűvöletében rádöbbenek, hogy micsoda pazarló életet élek!

Most tudtam meg, hogy milliomos vagyok, szerteszét szórom sokkarátos gyémántperceim, melyekről majd be kell számolnom utolsó lélegzetemkor. Könnyelmű, léha alak, bamba ember-állat, aki szokásainak rabjaként ráérősen kérődzik, számlálója ketyegésére nem figyel, szórakozva dúdolja magában örökölt altatódalát: „Ej, ráérünk arra még!”.

2017. december 4-én leszek 30 000 napos. Ha megérem. Semmi különösen nem teszek azért, hogy ezt megérjem. Eszem, amit magam főzök, kifordul számból a falat, ingmellemről bárki láthatja szerény étlapom, nem találok főztjeim egykor, mások által is dicsért jó ízét, egyedül a sör sem ízlik, skót whiskym és néhány üveg kíváncsiságból vásárolt gyomorkeserűm ott porosodik a villamos tűzhely feletti szellőztetőben, reggelihez gyűszűnyi tasnádi szilvórium néha jólesik, nem sütök már nagy, kétkilós kenyeret, megelégszem az üzleti rozscipóval, esténként kiveszek egy darabot a mélyhűtőből, ha nem elég friss, szemétből összeszedett villanypirítóim egyikében pirítom, híg leveseket főzök és vizet iszom, mert a lundi víznek, ha nem fertőződik a időnként a közeli kórházi gondatlanságból, olyan íze van akár a kolozsvárinak; éjszaka alszom egy-egy órácskát, fordulok egyik oldalamról a másikra, sajgó csontjaim, derékfájásom, zsibbadó bokáim kényszerítenek erre, riadok furcsa összefüggéstelen álmokra, nappal is elbóbiskolok, ha elülök számítógémem mellől, amit Balogh Edgár tanítványaként sem nem nevezhetek „tintas esztergapadomnak” vagy elektronikus esztergapadnak, mert inkább valamiféle fúró-marómű, amellyel mostanában életem öntvénydarabjából használható alkatrészeket gyalulok, fényesen tisztára simított felületeket, hogy tükrökben láthassam egykori magam.

Századik évéhez ennél hatvanötezerrel többet gyűjthet a szerencsés. És mások is nagyobb bajban lesznek: elszámolni való perceik sokaságába fognak bonyolódni, bizony mondom a szenteknek sem lesz könnyű. Tudattalanunkból kiemelkedően megélt perceink mögött rejtekezünk, mint a hód zegzugosan egymásra dobált ágakból tornyozott lakása alatt. Úgy rejtekezünk, hogy messze látszóan megmutathassuk magunk. Perceink minden ágára szükségünk van, ahhoz, hogy észre vétessük magunk. Hangyaboly-formájú életművünket embertársaink nyüzsgésében, egyéniségre törekedve, ha ellentmondásosan is, de tudatosan, saját magunknak kell építenünk. Erre csak a félelem nélküli ember képes. Az árnyék-ember fél önmagát megismerni, nem a saját maga útját, nem az alkotó életet, hanem a konvenciót választja, és a társadalmi rendhez igazodva, az unalomig utánzásra áldozza vagyonos napjait, óráit, perceit. Személyisége fejlesztése helyett a renyheségre alkalmas konzervativizmusban téblábol. Hatalomra vágyik, ahol nem a szeretet kormányoz. Csordába verődve küzd félelmeivel, az élettel és leginkább a halállal. Megélt percei sokaságával sem képes felnőtt emberré válni. Menekül a halhatatlanságba, az újjászületésbe. Ha a lét értelme az, hogy van, akkor lenni: teremtetést jelent. Csak így, minden percben magunkat hasznossá téve, a saját lábunkon állva lehetünk hites vagy hitetlen hasonmásai az Istennek, része a megközelítésre érdemesnek és lehetségesnek, képzelt időnk öröknek hitt titkának.